ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Χαιρετούσε και τις κυρίες

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο «Τα μεγάλα ταξιδιωτικά ρεπορτάζ» του Έρικ Νιούμπι (Επιλογή – Εισαγωγή), μετάφραση Κωνσταντίνου Σταμέλου, εκδ. Νάρκισσος.

Ο Χόλμαν[1] δεν γεννήθηκε τυφλός. Αντίθετα, ήταν ένα γεροδεμένο παιδί. Τα προβλήματα άρχισαν όταν ο πατέρας του τον έστειλε να δουλέψει στη θάλασσα. Το κρύο και η υγρασία στις ακτές της Βόρειας Αμερικής του έκαναν κακό· πρώτα άρχισε να πονά στους αστραγάλους, ύστερα σε όλο του το σώμα, ώσπου μια μέρα τυφλώθηκε. Άλλοι στη θέση του θα έπεφταν σε κατάθλιψη. Αλλά εκείνος δεν το έβαλε κάτω. Όπως γράφει ο Τζέισον Ρόμπερτς στο βιβλίο του «Μια αίσθηση του κόσμου: Πώς ένας τυφλός έγινε ο μεγαλύτερος περιηγητής του κόσμου» (εκδ. Simon & Schuster), ο Χόλμαν έμαθε να μετακινείται μ' ένα μπαστούνι τόσο γρήγορα και τόσο επιδέξια, ώστε έμπαινε σε πολυσύχναστα εστιατόρια του Λονδίνου κι έβρισκε μόνος του το σωστό τραπέζι. Λέγεται μάλιστα πως διέσχιζε τον δρόμο και την κατάλληλη στιγμή έβγαζε το καπέλο του για να χαιρετήσει μια κυρία.

Το πρώτο του μεγάλο κατόρθωμα ήταν η ανάβασή του στον Βεζούβιο το 1821, κατά τη διάρκεια της έκρηξης του ηφαιστείου. Την ώρα που οι συνταξιδιώτες του είχαν πανικοβληθεί από τα σύννεφα των θειούχων αερίων, εκείνος περπατούσε με αυτοπεποίθηση, γνωρίζοντας ότι το μπαστούνι του δεν θα τον πρόδιδε. Όταν γύρισε στην Αγγλία, συγκέντρωσε τις σημειώσεις που είχε κρατήσει και έγραψε ένα βιβλίο, το οποίο πήγε καλά. Δεν συνέβη όμως το ίδιο και με τα επόμενα. Ο Χόλμαν είχε αποκτήσει ήδη εχθρούς και ανταγωνιστές, που τον διέβαλλαν και ισχυρίζονταν ότι δεν έκανε ποτέ αυτά για τα οποία έγραφε. Αλλά εκείνος συνέχισε να περιπλανιέται και να γράφει, δίνοντας όλο και μεγαλύτερη σημασία στο ταξίδι και όλο και λιγότερη προσοχή στην προσωπική του ιδιαιτερότητα. Όταν έφτασε στην Κεϋλάνη, έμαθε ότι υπήρχε πρόβλημα με εξαγριωμένους ελέφαντες στην τοπική ζούγκλα. Χωρίς να το σκεφτεί δεύτερη φορά, δανείστηκε ένα τουφέκι κι έφυγε για κυνήγι.

---

[1] Τζέιμς Χόλμαν (1786-1857), στο πρώτο μισό του 19ου αι. διέτρεξε περισσότερα από 400.000 χιλιόμετρα σε πέντε ηπείρους και διακόσιους διαφορετικούς πολιτισμούς.

Εκατόν πενήντα χρόνια μετά τον θάνατό του, σημειώνει η Γκάρντιαν[2], ο Τζέιμς Χόλμαν κατακτά τη θέση που του αξίζει στο πάνθεον[3] των περιηγητών. Πώς θα αντιμετώπιζε άραγε σήμερα το «πολιτικά ευπρεπές» κλίμα της εποχής μας; Με την περιφρόνηση που αντιμετώπιζε εκείνους που τον θεωρούσαν ένα επαχθές[4] ανθρώπινο φορτίο. Θα συνέχιζε να ταξιδεύει.

Α3. Ο συγγραφέας περιγράφει ένα άτομο με τύφλωση το οποίο έχει καταφέρει να πραγματοποιήσει τα όνειρά του. Θεωρείς ότι η θέληση του ανθρώπου είναι αρκετή, για να ξεπεράσει τα εμπόδια που αντιμετωπίζει; Μπορεί να ενισχυθεί η αυτοπεποίθηση σε δύσκολες συνθήκες; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ιωάννης Πολέμης ((1862 - 1924)

Τυφλός Οιδίπους[5]...

Το ποίημα δημοσιεύτηκε το 1917 στη συλλογή Σπασμένα μάρμαρα, Αθήνα: τυπ. Εστίας. Επίσης, στον συγκεντρωτικό τόμο: Ιωάννης Πολέμης, 1970, Άπαντα. Τα πρωτότυπα ποιητικά και θεατρικά, τόμ. Β΄. Αθήνα: Δωρικός. Διαθέσιμο στις Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα.

Τυφλός Οιδίπους ο καθένας παίρνει
το μονοπάτι που, τυφλή κι αυτή,
του χάραξεν η Μοίρα. Πού τον φέρνει
το μονοπάτι που τυφλά πατεί;

Τυφλός Οιδίπους στο ραβδί σκυφτός

---

[2] Γκάρντιαν: Ημερήσια βρετανική εφημερίδα.

[3] Πάνθεον: το σύνολο των νεκρών μεγάλων ανδρών ενός έθνους ή μίας εποχής.

[4] Επαχθές: δυσβάστακτο, δυσάρεστο.

[5] Μυθολογικός ήρωας, βασιλιάς της Θήβας, ο οποίος ανακάλυψε ότι είχε νυμφευθεί τη μητέρα του (Ιοκάστη) και έκανε τέσσερα παιδιά μαζί της (Ετεοκλής, Πολυνείκης, Αντιγόνη, Ιοκάστη). Τότε αυτοτυφλώθηκε και αυτοεξορίστηκε. Σύμφωνα με την παράδοση, στην Αθήνα τον συνόδεψε η κόρη του, η Αντιγόνη.

βαδίζει και βαδίζει, και ζυγώνει,
πού; Δε θωρεί[6]. Καλότυχος αυτός
που τον κρατεί απ᾽ το χέρι μια Αντιγόνη.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Με αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του ποιήματος να καταγράψεις πώς παρουσιάζεται ο Οιδίποδας στο ποίημα; Θεωρείς ότι είναι «καλότυχος» όποιος έχει κάποιον να τον στηρίζει, όπως ο ήρωας την κόρη του Αντιγόνη;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι φίλος του Οιδίποδα και του γράφεις μια επιστολή. Τί θα του ανέφερες, για να τον ενθαρρύνεις;

Μονάδες 25

[6] Θωρεί: βλέπει.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος,*
- *Αναφορά στο αρχικό κείμενο στον πρόλογο ως αφόρμηση,*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί όσα αναφέρουν συνιστούν θετικά στοιχεία για την υπέρβαση των δυσκολιών ή την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης),*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος,*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος,*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης,*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

I. Η διατύπωση επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση του μαθητή απέναντι στο ρόλο της θέλησης για την υπέρβαση των εμποδίων.

Αν θεωρούν την θέληση σημαντική, θα μπορούσαν να αναφέρουν, μεταξύ άλλων ότι:

- Οι άνθρωποι αντλούν δύναμη από τα επιτεύγματά τους, ειδικά αν δεν είναι αναμενόμενα λόγω της όποιας δυσκολίας της κατάστασής τους.
- Πάντα υπάρχουν τρόποι και στρατηγικές για να ξεπεραστούν τα εμπόδια, οι άνθρωποι με θέληση τους αναζητούν αντί να παραιτούνται.
- Δεν επιτρέπουν τις αμφισβητήσεις (του εαυτού τους και των άλλων) να τους καταβάλουν.

Αν θεωρούν ότι η θέληση δεν είναι αρκετή θα μπορούσαν να αναφέρουν, μεταξύ άλλων:

- Την σταδιακή παραίτηση του ανθρώπου, αν δεν υπάρχουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.
- Τις αντικειμενικές δυσκολίες σε υλικοτεχνικές υποδομές.
- Την απουσία υποστήριξης από το οικογενειακό ή/και το κοινωνικό περιβάλλον που υπονομεύει την θέληση του ατόμου.

Η αυτοπεποίθηση μπορεί να ενισχυθεί, μεταξύ άλλων, με:

- Το σαφές υποστηρικτικό, εξειδικευμένο πλαίσιο (βοήθεια ψυχολόγων).
- Η συνδρομή ατόμων που έχουν αντιμετωπίσει παλαιότερα τις ίδιες δυσκολίες.
- Η συνδρομή ειδικών σε κάθε περίπτωση επιστημόνων.
- Η αύξηση της ορατότητας ή η ενθάρρυνση κάθε ατόμου, όχι με όρους φιλανθρωπίας αλλά ισότητας.
- Η ενίσχυση της συνύπαρξης .

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

Ο Οιδίποδας παρουσιάζεται ως:

- Τυφλός αλλά και άτυχος γιατί και η Μοίρα του, επίσης, είναι τυφλή
- Περιπλανώμενος, χωρίς συγκεκριμένο προορισμό/στόχο («Πού τον φέρνει .. τυφλά πατεί;») και («Βαδίζει και βαδίζει, και ζυγώνει, πού;»)
- Κουρασμένος (Στο ραβδί σκυφτός»)
- Η διατύπωση επιτρέπει στο β’ μέρος την προσωπική τοποθέτηση του μαθητή. Θετικά αξιολογείται η σαφήνεια της απάντησης.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

- Κειμενικό είδος: επιστολή.
- Επιστολή: τόπος, χρόνος, προσφώνηση, αποφώνηση.
- Συντάκτης/συντάκτρια: ο/η μαθητής/-τρια, ως φίλος/φίλη του Οιδίποδα.
- Αποδέκτης: ο Οιδίποδας.
- Ύφος λόγου: οικείο, προσωπικός τόνος.
- Γλώσσα: απλή, καθημερινή.

- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να ενθαρρύνει τον Οιδίποδα στη δύσκολη στιγμή που βρίσκεται.
- Ο μαθητής αναμένεται να μεταγράψει τα κύρια στοιχεία του κειμένου, ειδικότερα την περιπλάνηση του Οιδίποδα, την σχέση με την Μοίρα, την κόπωση.
- Μπορεί να υπογραμμιστεί ο υποστηρικτικός ρόλος ενός συμπαραστάτη, όπως εκείνος της Αντιγόνης στην περιπλάνηση, που θα παρέχει αγάπη και φροντίδα.
- Να βοηθηθεί στο να κατανοήσει ότι η ζωή είναι απρόβλεπτη και μπορεί να εξελιχθεί θετικότερα από την παρούσα κατάσταση.
- Να τον αποτρέψει από την απελπισία.
- Στο τέλος αναμένεται δοθεί κάποια υπόσχεση για γρήγορη συνάντηση και κάποια προοπτική για το μέλλον.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Με τη μαμά... και στα ώριμα χρόνια

Το, ελαφρώς διασκευασμένο, άρθρο είναι της Τασούλας Καραϊσκάκη, δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 28.11.2014

Για πρώτη φορά οι Βρετανοί νέοι έως 25 ετών έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες, σε σύγκριση με τους συνταξιούχους, να βρεθούν κάτω από το όριο της φτώχειας, εκτιμά το Joseph Rowntree Foundation. Οι νέοι 16 έως 24 ετών που ζουν με ελάχιστα, έχουν αυξηθεί κατά 6% την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω των ολιγόμηνων συμβάσεων και της ημιαπασχόλησης, και τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα, αποφαίνεται το ίδρυμα. Η πτώση εισοδημάτων και η αύξηση του κόστους διαβίωσης, λέει το ίδρυμα, θα εγκλωβίσουν τους 20άρηδες σε εξαιρετικά χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας –και στην αδυναμία να συντηρήσουν μόνοι τους ένα νοικοκυριό–, για αρκετά χρόνια ακόμη. Την τελευταία δεκαετία, μόνο το 20% των νέων κατάφερε να φύγει από το πατρικό του.

Ίδιες οι τάσεις και στην Ελλάδα, και για εκείνο το μικρό τμήμα της νεολαίας που καταφέρνει να εργάζεται (ανεργία νέων 16-24 ετών: 56,7%), να απασχολείται ευκαιριακά ή σε θέσεις χαμηλότερες των δεξιοτήτων τους. Δυσοίωνο σενάριο, ανησυχαστικό, εξόχως προβληματικό για τον προοδευμένο κόσμο μας. Διότι νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των ηλεκτρονικών αγαθών και υπηρεσιών να ξεπερνά τα 2,1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλιών-υπερυπολογιστών που βλέπουν ολογραφικά, των 3D εκτυπωτών σπιτιών, μηχανημάτων, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά[1], οι νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την αγία οικογένεια και τα ρουσφέτια των πολιτικών φίλων για μια δουλίτσα. Προς τι τα τηλεκατευθυνόμενα αεροσκάφη, τα ρομπότ στους κομήτες και η έρευνα που «τρέχει» προς τη διόρθωση ελαττωματικών γονιδίων, τις καθολικές ασύρματες επικοινωνίες και την κβαντική τηλεμεταφορά δεδομένων. […]

Πάντως, προς στιγμήν, και παρά την εκπεφρασμένη ανησυχία πως η νεανική ανεργία αποτελεί βόμβα στα θεμέλια της Ένωσης, οι νέοι δεν αποτελούν προτεραιότητα, οι

[1]Τα νανοϋλικά είναι έως 10.000 φορές μικρότερα από το πλάτος μιας ανθρώπινης τρίχας. Χάρη στο μικροσκοπικό μέγεθός τους είναι εξαιρετικά πολύτιμα για κάθε είδους πρακτική χρήση.

«ταχύτατες πρωτοβουλίες» αποδεικνύονται εύκολες θεωρίες και τα «μέτρα άμεσης αποτελεσματικότητας» δύσκολη πράξη. Και αλλαγή πλεύσης δεν διαφαίνεται. Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες αδυνατούν να πλάσουν και να στηρίξουν το είδος εκείνο του νέου που χρειάζονται για τη συνοχή και την ευημερία τους.

Α3. Η αρθρογράφος αναφέρεται στην ανεργία που βιώνουν οι νέοι, παρά την εξέλιξη της τεχνολογίας. Θεωρείς ότι η τεχνολογία αποτελεί εμπόδιο ή ευκαιρία για την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Αλεχάντρο Παλόμας (1967-)

Ένας γιος (Απόσπασμα)

Ο Γκιγέ είναι μαθητής της Τετάρτης τάξης ο οποίος, πολύ πρόσφατα, είχε μετακομίσει στην πόλη και η Ναζία είναι γειτόνισσα, συμμαθήτρια και φίλη του, πακιστανικής καταγωγής. Η μητέρα του είναι αεροσυνοδός και λείπει πολλές φορές από το σπίτι. Το βιβλίο κυκλοφορεί σε μετάφραση Αλεξάνδρας Γκολφινοπούλου, από τις εκδόσεις opera(2018).

Η Ναζία είναι πολύ έξυπνη και ας μην μιλάει πολύ. Γελάει συνεχώς, εκτός κι αν πρέπει να καθίσει στο ταμείο του σουπερμάρκετ μαζί με τη μητέρα της, για να προσέχει μήπως πάρει κανείς τίποτα χωρίς άδεια και για να βάζει τα πράγματα στις πράσινες σακούλες. Τότε γίνεται πολύ σοβαρή κι εγώ φεύγω για το σπίτι μου, που βρίσκεται στη διπλανή είσοδο, αλλά στη σοφίτα, κι αν ο μπαμπάς δεν έχει γυρίσει, μου αφήνει τα κλειδιά κάτω από χαλάκι, για να μπορώ να μπω. […]

«Όταν μεγαλώσω, νομίζω θα μου άρεσε να κάνω πολλά ταξίδια, όπως η μητέρα σου» είπε.

Εγώ δεν είπα τίποτα κι εκείνη μου έδωσε την καρτ ποστάλ.

«Ξέρεις κάτι; Νομίζω ότι δε θέλω πια να γίνω πριγκίπισσα.» Γέλασε λιγάκι, καλύπτοντας το στόμα με το χέρι της.

«Όχι;»

«Όχι.» Έκανε όχι με το κεφάλι, και στη συνέχεια είπε: «Τώρα, θέλω να γίνω αεροσυνοδός στο Ντουμπάι».

Γελάσαμε και οι δύο, αλλά σιγανά, για να μη μας ακούσουν απ’ το διάδρομο.

«Γιατί;»

«Να, επειδή μου φαίνεται ότι οι πριγκίπισσες πρέπει να βρίσκονται συνεχώς στο ίδιο μέρος χωρίς να κινούνται, φορώντας το πέπλο τους και πολύ σιωπηλές, όπως η μητέρα μου στο ταμείο του σουπερμάρκετ, αλλά χωρίς σουπερμάρκετ, και μ΄ ένα σύζυγο να τις επιτηρεί όλη την ώρα. Τι τέλειο να έχεις μητέρα αεροσυνοδό, έτσι δεν είναι; Τόσο μοντέρνα και τόσο όμορφη, σαν ηθοποιός του Μπόλιγουντ, αλλά ξανθιά, και χωρίς να χρειάζεται να χορεύει και να τραγουδάει συνεχώς, που πρέπει να είναι πολύ κουραστικό…»

Ένιωσα κάτι σκληρό στο λαιμό και ανοιγόκλεισα τα μάτια πολλές φορές, επειδή θυμήθηκα τη μαμά και επίσης την ημέρα που ήμαστε στο σπίτι της Ναζία και κοιτάζαμε ένα άλμπουμ με φωτογραφίες και μου έδειξε μία μ' έναν άντρα πολύ σοβαρό, μ' ένα μαύρο μουστάκι, ντυμένο με στρατιωτικά και λιγάκι χοντρό. Όταν τη ρώτησα αν είναι συγγενής της, η Ναζία πήρε παράξενο ύφος και είπε ναι με το κεφάλι.

«Τον λένε Αχμέτ» είπε, «και είναι ο αρραβωνιαστικός μου.»

«Τι σημαίνει "ο αρραβωνιαστικός σου;"»

«Να, αρραβωνιαστικός σημαίνει ότι θα γίνει άντρας μου αλλά όχι ακόμη.»

«Και θα γίνεις ευτυχισμένη επειδή θα παντρευτείτε;»

Η Ναζία κάλυψε το στόμα της με τη μαντίλα, αλλά δε γέλασε. Ανασήκωσε τους ώμους της και είπε:

«Δεν ξέρω.» Κι έπειτα: «Να… εγώ δεν τον γνωρίζω, αλλά ο πατέρας μου λέει ότι είναι καλός κι ότι έχει ένα σπίτι κι ένα εργοστάσιο μεγάλο σαν τη Νέα Υόρκη, όπου δουλεύουν πολλοί άνθρωποι με μηχανήματα και πολύ θόρυβο.»

«Α!»

Δεν είπε τίποτ' άλλο και συνεχίσαμε να ξεφυλλίζουμε το άλμπουμ για λίγη ώρα μέχρι που είπε:

«Είναι τριάντα δύο χρονών.»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζει την επαγγελματική της αποκατάσταση η Ναζία; Θεωρείς ότι θα καταφέρει να πραγματοποιήσει τις φιλοδοξίες της;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο Γκιγέ γράφει μια επιστολή στη μητέρα του και της αναφέρει το περιστατικό της συζήτησης με τη Ναζία και τις σκέψεις που του δημιουργήθηκαν. Γράψε το κείμενο της επιστολής του, όπως φαντάζεσαι ότι θα είναι.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο ή ακόμη και αναφορά στο αρχικό κείμενο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί όσα αναφέρουν συνιστούν ευκαιρίες ή εμπόδια για την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων).*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

I. Η διατύπωση επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση του μαθητή απέναντι στην τεχνολογία, ειδικά στο β’ μέρος.

Ωστόσο, αν θεωρούν την τεχνολογία ως ευκαιρία θα μπορούσαν να αναφέρουν, μεταξύ άλλων ότι:

- οι νέες τεχνολογικές εξελίξεις προσφέρουν περιθώρια για την εξεύρεση επαγγελμάτων, σε τομείς άγνωστους στο παρελθόν (μπορούν να αντληθούν στοιχεία και από το κείμενο),
- μπορούν να λειτουργήσουν αυτόνομα και να γίνουν οι εργοδότες των εαυτών τους, ασχολούμενοι με την εφεύρεση νέων δυνατοτήτων των τεχνολογιών (ως υλικά και ως λειτουργικά συστήματα),

- ανάπτυξη δημιουργικότητας, ακόμη και νέες μορφές τέχνης τεχνολογικά/ηλεκτρονικά διαμεσολαβημένες,
- απαγκίστρωση από παλαιότερες εργασιακές μορφές και πρότυπα και διερεύνηση των νέων επιλογών.

Αν θεωρούν ότι η τεχνολογία αποτελεί εμπόδιο, θα μπορούσαν να αναφέρουν, μεταξύ άλλων:

- την απαξίωση παραδοσιακών επαγγελματικών επιλογών, με τις οποίες συνδέεται -σε μεγάλο βαθμό- η παρεχόμενη εκπαίδευση,
- την αύξηση του αυτοματισμού, με την οποία καταργούνται θέσεις εργασίας,
- τις απαιτήσεις υψηλών γνώσεων και εξειδίκευσης που δεν είναι εφικτές σε μεγάλο ποσοστό του μαθητικού πληθυσμού,
- την απουσία σύγχρονης, με τις εξελίξεις, εκπαίδευσης σε υλικοτεχνικό και γνωστικό επίπεδο.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

Η Ναζία σκέφτεται το επάγγελμά της:

- αρχικά, στερεοτυπικά «πριγκίπισσα» (πολλά μικρά κορίτσια ονειρεύονται να ζήσουν σε παραμύθι/με επιτήρηση-προσοχή),
- αργότερα περισσότερο χειραφετητικά (επηρεάζεται από τη μητέρα του Γκιγιέ και επιθυμεί ταξίδια – ομορφιά – ελευθερία.
- Είναι δύσκολο να πραγματοποιηθούν οι φιλοδοξίες -εκτός αν κάνει μία προσωπική/πολιτισμική επανάσταση- γιατί είναι ήδη το μέλλον της προκαθορισμένο (είναι αρραβωνιασμένη).

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>

- Κειμενικό είδος: επιστολή.
- Επιστολή: τόπος, χρόνος, προσφώνηση, αποφώνηση.
- Συντάκτης/συντάκτρια: Ο Γκιγιέ.

- Αποδέκτης/αποδέκτρια: Η μητέρα του που είναι μακριά, λόγω της εργασίας της.
- Ύφος λόγου: Εξαιρετικά οικείο, εξομολογητικός τόνος.
- Γλώσσα: Απλή, καθημερινή.
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να ενημερώσει τη μητέρα του για την συζήτηση που είχε με την Ναζία.
- Ο μαθητής αναμένεται να μεταγράψει τα κύρια στοιχεία του κειμένου, ειδικότερα την επαγγελματική μεταστροφή της Ναζία και να τονίσει ότι η μητέρα αποτέλεσε την πηγή έμπνευσης για αυτήν την αλλαγή.
- Μπορεί να αναφερθεί και το γεγονός του αρραβώνα.
- Στο τέλος αναμένεται να ζητηθεί η συμβουλή/συνδρομή της μητέρας, ώστε να πραγματοποιήσει η Ναζία το όνειρό της.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κάθε ηλικία έχει τη… μουσική της

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο έχει δημοσιεύσει στον ηλεκτρονικό ιστότοπο tovima.gr η Θεοδώρα Τσώλη στις 12 Νοεμβρίου 2013 και αναφέρεται στις μουσικές προτιμήσεις των εφήβων . Ανακτήθηκε στις 16/5/2021.

Πολλοί έφηβοι – και κυρίως έφηβες – μπορεί να νομίζουν ότι θα ακούνε το διάσημο νεανικό συγκρότημα «One Direction» για πάντα και δε θα ζητούσαν ποτέ από τους γονείς τους να τους δανείσουν ένα CD κλασικής μουσικής, ωστόσο Βρετανοί επιστήμονες ανακάλυψαν έπειτα από μεγάλη μελέτη ότι τα μουσικά γούστα του ανθρώπου αλλάζουν κατά τη διάρκεια της ζωής του και ακολουθούν πέντε φάσεις-«κλειδιά».

Οι ερευνητές από το Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ αναφέρουν ότι η μουσική παραμένει σημαντική καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του ανθρώπου, ωστόσο τα μουσικά γούστα ταιριάζουν με τις «προκλήσεις» που ο καθένας αντιμετωπίζει σε διάφορες περιόδους του βίου του και καλύπτουν τις εκάστοτε κοινωνικές και ψυχολογικές ανάγκες του.

Συγκεκριμένα, οι ερευνητές διαπίστωσαν έπειτα από ανάλυση στοιχείων, που αφορούσαν περισσότερα από 250.000 άτομα και συνελέγησαν σε διάστημα μιας δεκαετίας, ότι οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τη μουσική, για να πειραματιστούν με την ταυτότητά τους, να βρουν τη θέση τους στον κόσμο, ως κοινωνικό «όχημα», για να δημιουργήσουν ομάδες και να βρουν σύντροφο, αλλά και ως «όχημα» για να εκφράσουν το πνεύμα τους, την κοινωνική θέση τους και για να κατανοήσουν συναισθηματικά τους άλλους .[...]

Όπως εξήγησε ο δρ. Τζέισον Ρέντφροου, πρώτος ερευνητής της νέας μελέτης, «τα χρόνια της εφηβείας είναι εκείνα που ο άνθρωπος θέλει να βρει την ταυτότητά του και η μουσική αποτελεί έναν φθηνό, αποτελεσματικό τρόπο, για να το καταφέρει. Η έντονη μουσική είναι επιθετική και χαρακτηρίζεται από δυνατό ήχο που ταιριάζει με την επαναστατική φάση των εφήβων οι οποίοι επιθυμούν να αυτονομηθούν».

Ο ερευνητής συνέχισε λέγοντας ότι το έντονο στάδιο δίνει τη θέση του στις πρώτες δεκαετίες της ενήλικης ζωής σε πιο σύγχρονα, αλλά και πιο ήπια ακούσματα, όπως η R&B και η ποπ. Και αυτό διότι «αυτών των ειδών η μουσική είναι πιο ρομαντική, εκφράζει πιο θετικά συναισθήματα, ενώ παράλληλα χορεύεται. Μόλις το άτομο ξεπεράσει την ανάγκη για αυτονομία, η επόμενη πρόκληση στη ζωή του είναι να αγαπήσει και να αγαπηθεί. Έτσι, αναζητεί ακούσματα που ενισχύουν την

επιθυμία για εγγύτητα[1] και οικειότητα. Τέτοια ακούσματα συμπληρώνουν την εικόνα σε ένα πάρτι, ένα μπαρ, ένα κλαμπ, όπου οι άνθρωποι συναντιούνται και προσπαθούν να χτίσουν στενές σχέσεις». Κατά τον ειδικό, η πρώτη μουσική ηλικία του ανθρώπου έχει ως στόχο την ανεξαρτησία, ενώ η επόμενη την αποδοχή των άλλων ανθρώπων.[...]

Α3. Το μουσικό συγκρότημα της τάξης σου επιλέχθηκε να εκπροσωπήσει το σχολείο σου στο School Wave[2] Φεστιβάλ. Ως εκπρόσωπος των συμμαθητών/συμμαθητριών σου καλείσαι να εκφωνήσεις ομιλία 200 - 250 λέξεων στην έναρξη αυτής της μουσικής εκδήλωσης με θέμα την επίδραση της μουσικής στην ψυχολογία και στη διαμόρφωση της προσωπικότητας των εφήβων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΓΕΛΑΚΑΣ- ΝΙΚΟΣ ΒΕΛΙΩΤΗΣ

Θέλω να είμαι η μουσική

Το τραγούδι «Θέλω να είμαι η μουσική», σε στίχους του Γιάννη Αγγελάκα και μουσική του Νίκου Βελιώτη, ανήκει στον δίσκο με τίτλο «Πότε θα φτάσουμε εδώ», που κυκλοφόρησε το 2007.

Δεν θέλω να ‘μαι ένας ακόμα κρυμμένος θησαυρός
ένας ακόμα που φοβήθηκε να σηκωθεί απ’ τον πάτο
ούτε με νοιάζει αν θα με πνίξει η φυλακή σου.

Δεν θέλω να ‘μαι ένας ακόμα παγωμένος ποταμός
ένας ακόμα που φοβήθηκε να πάει παρακάτω
ούτε με νοιάζει αν με πικράνει το φιλί σου.

Θέλω να είμαι η μουσική που ξαγρυπνάει μαζί σου
σαν ασταμάτητη βροχή να πέφτω στην ψυχή σου
να γίνω αέρας και να ‘ρθω να κλαίω στην αυλή σου
σαν σκύλος, σαν θεός, σαν εραστής σου.

1 εγγύτητα : το να βρίσκεται κάτι κοντά (σε κάτι άλλο)

[2]School Wave: μουσικό φεστιβάλ για μαθητικά και φοιτητικά συγκροτήματα

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς περιγράφει τη σχέση του με τη μουσική ο στιχουργός; Θεωρείς ότι η μουσική ως μορφή καλλιτεχνικής έκφρασης μπορεί να έχει αυτόν τον καταλυτικό ρόλο στη ζωή ενός εφήβου και γιατί ;

ή

2. Να γράψεις σε μια σελίδα ημερολογίου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που βιώνεις στο άκουσμα αγαπημένων τραγουδιών.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση **ύφος λόγου:** φιλικό, οικείο **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία (κυριολεξία) *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Η μουσική έχει ύψιστη συναισθηματική αξία αφού επιδρά στον χαρακτήρα, στην προσωπικότητα και στον τρόπο σκέψης.

Συγκεκριμένα:

- επηρεάζει τον συναισθηματικό κόσμο των εφήβων, περιορίζει το άγχος, απαλλάσσει από την πιεστική καθημερινότητα
- ψυχαγωγεί, εξευγενίζει την ψυχή
- προσφέρει συντροφιά, απομακρύνει τις αρνητικές σκέψεις
- απελευθερώνει, προσφέρει εκτόνωση και διέξοδο στις εφηβικές ανησυχίες
- βοηθά στην εξωτερίκευση ιδεών και προβληματισμών
- τονώνει την πνευματική εγρήγορση και την έμπνευση
- βελτιώνει τη λεκτική μνήμη
- συνοδεύει τις κοινωνικές επαναστάσεις, αποτελεί σύμβολο αγωνιστικότητας

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο στιχουργός ξεκινά λέγοντας τι δεν θέλει να είναι, «ένας ακόμα κρυμμένος θησαυρός», «ένας ακόμα παγωμένος ποταμός», «ένας ακόμα που φοβήθηκε». Η σχέση του με τη μουσική είναι ερωτική. Έχει κυρίαρχο ρόλο στη ζωή του, κυριεύει την ύπαρξή του, τον απαλλάσσει από τους φόβους και τον απελευθερώνει. Γι΄αυτό είναι έτοιμος να πληγωθεί, να ενωθεί με τη φύση και να υποτάξει απόλυτα την ύπαρξή του στα συναισθήματα που τον κατακλύζουν.

Στο δεύτερο ερώτημα ο/η μαθητής/τρια είναι μπορεί να απαντήσει ελεύθερα για τον ρόλο της μουσικής στη ζωή του μεταφέροντας τα προσωπικά του βιώματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας*
- *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη*
- *Ύφος: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό πρόσωπο)*

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

Οι μαθητές/-τριες είναι απαραίτητο να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα τους όταν ακούν τα αγαπημένα τους τραγούδια (χαλάρωση, τρυφερότητα, παρηγοριά, απελευθέρωση κ.ά)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Παγκόσμια Ημέρα Μητρικής Γλώσσας: Η διαφύλαξη της σκέψης

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο υπογράφεται από τον Γρηγόρη Χατζηλαμπρινό και δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο https://www.freeminds.gr στις 9 Φεβρουαρίου 2021 με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας. Αναφέρεται στην αναγκαιότητα διαφύλαξης της μητρικής γλώσσας.

Σε όλη του τη ζωή ο άνθρωπος παλεύει, για να κατακτήσει τη γνώση, άλλος σε μεγαλύτερο και άλλος σε μικρότερο βαθμό. Πολλά από τα πράγματα που μάς περιβάλλουν παραμένουν άγνωστα για μεγάλο τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού και η άγνοια πολλές φορές μάς φέρνει σε αμηχανία, στην περίπτωση που δυσκολευόμαστε να κατανοήσουμε μια κοινωνική εκδήλωση πάσης φύσεως από έναν τόπο διαφορετικό από τον δικό μας.

Ωστόσο, εδώ υπάρχει ένα μεγάλο εμπόδιο, το οποίο ακούει στο όνομα «γλωσσικός παράγων» . Η γλώσσα, για την οποία έχουν δοθεί πάμπολλοι ορισμοί μέχρι σήμερα, παραμένει το βασικό εργαλείο επικοινωνίας και μετάδοσης της πληροφορίας μετά την εικόνα. Σε αντίθεση με τη δεύτερη, η πρώτη μπορεί να διασώσει την πληροφορία και να τη μεταφέρει, όπου υπάρχει ανάγκη και ενδιαφέρον, γρηγορότερα και πιο αξιόπιστα, διατηρώντας την για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα.

Όμως, μέσα σε όλη αυτή την προσπάθεια της καθολικής συνεννόησης, στο μέτρο του δυνατού, οι γλωσσικές ιδιαιτερότητες των ανθρώπων παραμένουν αλώβητες[1]. Η πολυγλωσσία μπορεί να κρίνεται σε πολλές περιπτώσεις απαραίτητη, όμως δεν παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η γλώσσα με την οποία έχει ανατραφεί και μεγαλώσει ένας άνθρωπος, άσχετα από το πνευματικό του επίπεδο, παραμένει στο στόμα του, στο νου του και στην ψυχή του.

Η διαφύλαξη της μητρικής γλώσσας καθίσταται σημαντική για πολλούς και διάφορους λόγους. Αρχικά, ως επικοινωνιακό εργαλείο διευκολύνει την έκφραση της νόησης. Ενώ η δομή της μπορεί να είναι η ίδια, η μορφή της διαφέρει ανά τις ηπείρους, δημιουργώντας αυτό το ενδιαφέρον μωσαϊκό, το οποίο δίνει την ευκαιρία σε όλους τους ανθρώπους να διακηρύσσουν τη διαφορετικότητά τους, αρνούμενοι μια ανούσια ομοιομορφία. Είναι αυτή η μορφή η οποία ασκεί

[1] αλώβητες: ακέραιες, αναλλοίωτες, σταθερές

μιαν ιδιαίτερη γοητεία στον άνθρωπο, αποκαλύπτοντάς του την ευελιξία της σκέψης και την ποικιλία που κατακλύζει[2] το περιβάλλον του.

Η διαφύλαξη των πολιτισμικών αγαθών μέσω της γλώσσας είναι επίσης μια σημαντικότατη παράμετρος της διατήρησης της μητρικής γλώσσας, καθώς αυτή, στην περίπτωση που δεν έχει γίνει κάποια καταγραφή της και κατά συνέπεια μένουν άγνωστα όσα αυτή αντιπροσωπεύει, οδηγείται στη λησμονιά και θανατώνει έτσι ένα μέρος του κόσμου.

Πέραν τούτου, η μητρική μας γλώσσα μάς χαρίζει μια άτυπη ταυτότητα, έναν πνευματικό χώρο και δεσμούς που κανείς δεν έχει το δικαίωμα να αποκόψει. Δεν είναι τυχαίο το ότι, σε διαλεκτικό πλαίσιο, διατηρούνται πολλοί σύλλογοι προς διάσωση και προς διάδοση των Ποντιακών, των Τσακώνικων, των Βλάχικων και άλλων διαλέκτων. Το μόνο που μας μένει να πράξουμε είναι να την προστατέψουμε, με στόχο τη διατήρηση των θεμελίων της ψυχής μας, διότι, εάν αυτά παραμείνουν σαθρά[3], δεν υπάρχει ελπίδα για την ανθρωπότητα.

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων για το ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου. Σε αυτό να εκθέσεις τεκμηριωμένα την άποψή σου για την ανάγκη διατήρησης της μητρικής γλώσσας, αλλά και των διαλεκτικών της μορφών που σώζονται σήμερα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912 – 1991)

Η Ελληνική γλώσσα

Το ποίημα ανήκει στον ποιητή Νικηφόρο Βρεττάκο και περιλαμβάνεται στη συλλογή «Εκκρεμής δωρεά, τόμος Γ΄, εκδ. Τρία φύλλα, Αθήνα 1986.

Όταν κάποτε φύγω από τούτο το
φως θα ελιχθώ προς τα πάνω όπως
ένα ρυάκι που μουρμουρίζει.
Κι αν τυχόν κάπου ανάμεσα
στους γαλάζιους διαδρόμους

[2] κατακλύζει : (μτφ) γεμίζει (έναν χώρο) ασφυκτικά

[3] σαθρά : σάπια (μτφ), διαβρωμένα, επιφανειακά

συναντήσω αγγέλους, θα
τούς μιλήσω ελληνικά,
επειδή δεν ξέρουνε γλώσσες.
Μιλάνε μεταξύ τους με μουσική.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς περιγράφει τη σχέση του με την ελληνική γλώσσα το ποιητικό υποκείμενο; Για ποιον λόγο τη διαχωρίζει από τις άλλες γλώσσες;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο αποδέκτης του παραπάνω ποιήματος. Να γράψεις μια σύντομη απάντηση στο πρόσωπο που σου έστειλε το ποίημα με μια επιστολή, στην οποία θα εκφράζεις σκέψεις και συναισθήματα για την εκφραστική δύναμη της ελληνικής γλώσσας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αξιοποιήσει απόψεις από το κείμενο αναφοράς, όπως ότι η διαφύλαξη της μητρικής γλώσσας ως επικοινωνιακό εργαλείο διευκολύνει την έκφραση της νόησης, διαφυλάττει τα πολιτισμικά αγαθά, χαρίζει μια άτυπη ταυτότητα.

Επιπλέον επιχειρήματα για την ανάγκη διατήρησης της μητρικής γλώσσας:

- αποτυπώνει και διαμορφώνει την εθνική ταυτότητα
- εξασφαλίζει την επικοινωνία και την επίτευξη ατομικών και συλλογικών στόχων
- κοινωνικοποιεί και διευκολύνει τη συμβίωση, δημιουργεί δεσμούς αλληλοκατανόησης και φιλίας, αίσθηση του «ανήκειν»
- αντικατοπτρίζει και καλλιεργεί τη σκέψη
- μεταβιβάζει και προάγει τον πολιτισμό

Επιχειρήματα για την ανάγκη διατήρησηςτων διαλέκτων:

- πιστοποιούν τη συνέχεια της γλώσσας, μαρτυρούν πληροφορίες για τον τρόπο ζωής και σκέψης των ανθρώπων μια άλλης περιοχής

- ενισχύουν τον γλωσσικό πλούτο
- είναι εργαλείο για την έκφραση της ιδιαίτερης λογοτεχνικής παραγωγής ενός λαού

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο εξαίρει το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας. Γι΄ αυτόν είναι εργαλείο ψυχής και υμνεί τη μοναδική μουσικότητά της. Γράφει για μια γλώσσα που τη μιλούν μόνο οι άγγελοι και με τον πλούτο, την ακρίβεια και την ευλυγισία της έχει αντέξει στο πέρασμα των χρόνων και έχει αναδειχθεί αθάνατη. Έχει ξεπεράσει τα όρια του τόπου και του χρόνου και έχει καταφέρει να μπολιάσει όλες τις γλώσσες με την εκφραστική της δύναμη.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή επιστολής. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **δομή:** φιλική προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** προσωπικό και οικείο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο.

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που αποτυπώνει σκέψεις που αναδεικνύουν την εκφραστική δύναμη της γλώσσας (όπως ότι αποκωδικοποιεί συναισθήματα, επιθυμίες, ανάγκες, κοινοποιεί σκέψεις και δημιουργούνται βαθύτερες διαπροσωπικές σκέψεις, συρρικνώνει το αίσθημα της μοναξιάς κ.ά.) θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Επαγγελματική Συμβουλευτική και πληροφόρηση

Το (διασκευασμένο) κείμενο είναι άρθρο του Γεώργιου Καραλή που αξιοποιήθηκε σε επιμορφωτικό πρόγραμμα του ΚΕΔΙΒΙΜ του Πανεπιστημίου Μακεδονίας τον Οκτώβριο του 2021.

Η πληροφόρηση είναι σημαντικό τμήμα της Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, διότι η εργασία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ενήλικης ζωής και της ενεργητικής δραστηριότητας του ατόμου. Άλλωστε, το μεγαλύτερο και πιο παραγωγικό μέρος του χρόνου ζωής του ενήλικα (25-55 ετών) αφιερώνεται στην εργασία. Κι αυτό ερμηνεύεται πλήρως έχοντας υπόψη τις δύο κινητήριες αιτίες που ωθούν το άτομο προς αυτήν την κατεύθυνση: την ανάγκη για επιβίωση και την ανάγκη για δημιουργία.

Η στενή αλληλεξάρτηση εργασίας/επαγγέλματος και προσωπικής ζωής αναδεικνύεται με τον πλέον εμφανή τρόπο, αν λάβουμε υπόψη το βαθμό που το επάγγελμα επηρεάζει και καθορίζει τον τρόπο ζωής του ατόμου, τον τόπο κατοικίας, το βιοτικό επίπεδό του, το ντύσιμο, τον ελεύθερο χρόνο και τις κοινωνικές και συντροφικές του σχέσεις και πολλά άλλα.

Ο πολυδιάστατος ρόλος της εργασίας εξηγεί το γεγονός ότι θεωρείται ακρογωνιαίος λίθος στην κοινωνικοποίηση και τη διατήρηση της ψυχικής υγείας και ισορροπίας του ατόμου. Την ίδια στιγμή, όμως, συνοδεύεται και από ποικίλα ψυχικά φαινόμενα, όπως ενδεικτικά αναφέρουμε το εργασιακό στρες, την ικανοποίηση ή τη δυσαρέσκεια από την εργασία, την επαγγελματική εξουθένωση[1], την κινητικότητα.

Από το 19ο αιώνα κι έπειτα σημειώνονται ραγδαίες και ριζικές μεταβολές στη φύση της εργασίας και στις εργασιακές σχέσεις. Παρατηρείται, για παράδειγμα, εντυπωσιακή εξάπλωση του τομέα των υπηρεσιών, κυριαρχία της τεχνητής νοημοσύνης των ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και αυξανόμενη τάση για αυτοαπασχόληση, ημι-απασχόληση και ελεύθερες συμβάσεις εργασίας, γεγονός που γεννά την

[1] Εξουθένωση: υπερβολική κούραση.

ανάγκη για νέες εργασιακές δεξιότητες. Ταυτόχρονα, σημαντικές είναι και οι αλλαγές για τις επιχειρήσεις, λόγω της παγκοσμιοποίησης της αγοράς, του διαδικτυακού εμπορίου, την εξάπλωση της τεχνολογίας κ.ά.

Οι εξελίξεις αυτές στην αγορά εργασίας καθιστούν αναγκαία την πολύπλευρη πληροφόρηση του ατόμου, το οποίο αναζητά τις πληροφορίες αυτές μέσω της επαγγελματικής συμβουλευτικής. Ο Επαγγελματικός Σύμβουλος πρέπει να ενημερώνεται και να προτείνει στο συμβουλευόμενο πηγές πληροφόρησης για τις σπουδές και τα επαγγέλματα. Τελικά, ο ρόλος της επαγγελματικής πληροφόρησης είναι σημαντικός τόσο στους μαθητές όσο και στους ενήλικες συμβουλευόμενους, ώστε να διευκολυνθούν στη λήψη αποφάσεων για τη σταδιοδρομία τους.

Α3. Σε μια εκδήλωση του σχολείου σου για τον επαγγελματικό προσανατολισμό, εκφωνείς μια ομιλία προς τους καθηγητές και τους συμμαθητές σου, στην οποία εξηγείς για ποιους λόγους θεωρείς αναγκαία τη διδασκαλία του μαθήματος του επαγγελματικού προσανατολισμού στο σχολείο. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΙΛΙΚΑ ΝΑΚΟΥ (1899-1989)

Για μια καινούρια ζωή (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα της Λιλίκας Νάκου «Για μια καινούρια ζωή» εκδόθηκε το 1987 (Αθήνα, Δωρικός).

Η Βαρβάρα [καθηγήτρια] υπαγόρευε και κοίταζε έξω από το παράθυρο. […] Άξαφνα, βλέπει …τι βλέπει! Ω! έγκλημα φοβερό την ώρα του μαθήματος! Βλέπει […] τον Γιάννο, τελευταίο στο θρανίο δεξιά, που αντί να γράφει […] έφτιαχνε μια χάρτινη πεταλούδα με μεγάλη προσοχή! Ύστερα τον είδε με την ίδια προσοχή να βγάζει μια τρίχα κάτω από το πέτο του σακακιού του και να δένει στο μέσο τη ροζ χάρτινη πεταλούδα και να την στριφογυρίζει στα χέρια του σαν να ’θελε να πετάξει και να ήτανε ζωντανή!

[…] Ο Γιάννος καθισμένος στο τελευταίο θρανίο έπαιζε πάντα στα χέρια του τη χάρτινή του πεταλούδα και δεν έβλεπε πως η κυρία Βαρβάρα τον κοίταζε.[…]

-Γιάννο, παιδί μου, γιατί δεν γράφεις;

Αλλά είναι αλήθεια πως ο Γιάννος σε όλα τα μαθήματα μένει τελευταίος και τα μηδενικά είναι ο συνηθισμένος αριθμός που παίρνει στον κατάλογο. Μα φταίει αυτός; Ακόμα και στις εκθέσεις δεν γράφει ποτέ για το θέμα που του δίνουνε, μόνο γράφει ό,τι του κατέβει! [...]

-Γιάννο, του κάνει η Βαρβάρα, τούτη τη φορά θα σε πάω στο γραφείο! Έμαθα πως ο γυμνασιάρχης είναι έτοιμος να σε αποβάλει από το σχολείο, γιατί όλοι οι καθηγητές σου παραπονιούνται για σένα. Ήρθε μάλιστα η μητέρα σου στο γραφείο του γυμνασιάρχη και παρακαλούσε να μη σε αποβάλουν και έκλαιγε για σένα. Δε λυπάσαι, Γιάννο, τη μητέρα σου;

-Κυρία, απάντησε το παιδί βουρκωμένο, η μητέρα μου έτσι έχει το συνήθειο να κλαίει.

-Βλέπεις, λοιπόν, πόσο την κάνεις να υποφέρει;

-Μπα! Έτσι όλο κλαίει και ο πατέρας μου θυμώνει...

-Και τι δουλειά κάνει ο πατέρας σου, Γιάννο; [...]

-Είναι υπάλληλος στη Δημαρχία.

-Κι έχεις κι άλλα αδέλφια;

-Είμαστε επτά παιδιά! Ο μεγαλύτερος δουλεύει στο ψωμάδικο του Τσίτα. Εγώ είμαι ο πιο μικρός.

-Και συ, Γιάννο, τι δουλειά θα κάνεις σαν μεγαλώσεις; Τον ρωτά με ενδιαφέρον η Βαρβάρα.

-Δεν ξέρω. Ο πατέρας μου θέλει να μπω στο εμπόριο, έχω έναν μπάρμπα στην Καλαμάτα που είναι λαδέμπορος. Είναι και νουνός μου, και θέλει, σαν μεγαλώσω να με πάρει κοντά του.

-Ώστε, σαν να λέμε ...θα γίνεις έμπορος;

Ο Γιάννος έμεινε σκεφτικός και δεν απάντησε. Η Βαρβάρα τότε του ξανάπε σιγά: «Και το λοιπόν; Από όλα τα επαγγέλματα έμπορος προτιμάς να γίνεις; Για πες μου εμένα, σαν τι σ' αρέσει να κάνεις σαν μεγαλώσεις; Σ' αρέσει η μουσική; Σ' αρέσει να γίνεις τραγουδιστής, ή προτιμάς να γίνεις δάσκαλος, μάστορης, ξέρω γω...».

-Όχι, κυρία, τίποτα από όλα αυτά δεν μ΄ αρέσει να γίνω. [...] εμένα μ' αρέσει, κυρία, να φτιάχνω μόνο πεταλούδες! Χρωματιστές πεταλούδες, να τις βλέπω και να νομίζω πως πετάνε! Αυτό μου αρέσει και τίποτα άλλο, είπε ο Γιάννος σιγά, σαν ντροπιασμένος και με βουρκωμένα μάτια.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο τη διάθεση που δείχνει ο Γιάννος απέναντι στο μάθημα. Πιστεύεις ότι τα ενδιαφέροντά σου μπορούν να σού δώσουν ερεθίσματα για την ενασχόλησή σου με ένα επάγγελμα;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο Γιάννος και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου μετά τη συζήτηση που είχες με την δασκάλα σου για το επάγγελμα που θέλεις να κάνεις.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο.

Προσφώνηση ομιλίας: Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: αναγκαιότητα της διδασκαλίας του μαθήματος του επαγγελματικού προσανατολισμού στο σχολείο.

Ειδικότερα (κυρίως θέμα):

- Ο συμβουλευτικός ρόλος του σχολείου σε σημαντικά για την μετέπειτα πορεία των μαθητών-αξία της επαγγελματικής αποκατάστασης.
- Οι αλλεπάλληλες αλλαγές στο εργασιακό τοπίο-πληροφόρηση των μαθητών για τα νέα δεδομένα και τις νέες απαιτήσεις, νέες ειδικότητες, νέα επαγγέλματα και επαγγελματικές δεξιότητες.
- Η ανίχνευση των επιθυμιών, δεξιοτήτων, αναγκών όλων των μαθητών.
- Είναι σημαντικό το άτομο να γνωρίζει στοιχεία της προσωπικότητάς του και να επιλέγει την εργασία που θα τον εκφράζει εσωτερικά και θα του προκαλεί το αίσθημα της επιτυχίας και προσωπικής ευτυχίας.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Βλέπει […] τον Γιάννο, τελευταίο στο θρανίο δεξιά, που αντί να γράφει […] έφτιαχνε μια χάρτινη πεταλούδα με μεγάλη προσοχή! και να την στριφογυρίζει στα χέρια του σαν να' θελε να πετάξει και να ήτανε ζωντανή! Ο Γιάννος αδιαφορεί για το μάθημα, διότι ασχολείται με κάτι που πραγματικά τον ενθουσιάζει. Το μάθημα δεν του αρέσει, βρίσκει ιδιαίτερα δημιουργικό να φτιάχνει πεταλούδες *εμένα μ' αρέσει, κυρία, να φτιάχνω μόνο πεταλούδες! Χρωματιστές πεταλούδες, να τις βλέπω και να νομίζω πως πετάνε! Αυτό μου αρέσει και τίποτα άλλο, […] Γι' αυτό αυτή η αρνητική διάθεση έχει ως αποτέλεσμα να μην προοδεύει στα μαθήματα όπως το σχολείο απαιτεί[…] ο Γιάννος σε όλα τα μαθήματα μένει τελευταίος και τα μηδενικά είναι ο συνηθισμένος αριθμός που παίρνει στον κατάλογο.*

Τα ενδιαφέροντά μου μπορούν να δώσουν ερεθίσματα για την ενασχόληση με ένα επάγγελμα, διότι αυτά τα ενδιαφέροντα εμπνέουν τον άνθρωπο να είναι δημιουργικός και χαρούμενος στην επαγγελματική του σταδιοδρομία.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου ο/η μαθητής/τρια καταθέτει σκέψεις και συναισθήματα. <u>Ενδεικτικά:</u>

- Σκέφτομαι πως είναι όμορφο να κάνω ως επάγγελμα αυτό που αγαπώ, αλλά η δασκάλα με προβλημάτισε, μήπως δεν είναι ένα επάγγελμα σαν τα άλλα να φτιάχνω πεταλούδες.
- Νιώθω πως θα είμαι χαρούμενος για όλη μου τη ζωή, όπως τώρα, αν κάνω αυτό που αγαπώ, ενώ θα είμαι θλιμμένος αν ακολουθήσω αυτό το επάγγελμα που μου λένε οι γονείς μου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Οι μετανάστες να ξέρουν ότι είμαστε δίπλα τους!]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο Θανάσης Αντετοκούμπο στον δημοσιογράφο Νίκο Παπαδογιάννη στις 13.10.2019 λίγο πριν ξεκινήσει το ταξίδι του για τις ΗΠΑ. Ανακτήθηκε από τον ιστότοπο www. documentonews.gr.

«Καλημέρα. Είμαι ο Θανάσης Αντετοκούνμπο και γεννήθηκα στο Αρεταίειο. Το λέω για να μη νομίζει κανείς ότι από κάπου μας έφεραν ή ότι ήρθαμε από το φεγγάρι. Εδώ γεννήθηκα, εδώ πήγα νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο. Δεν είχα πλούσιους γονείς. Αν κάτι άλλαξε στη ζωή μου, αυτό έγινε με τη σκληρή δουλειά. Βρήκα κάτι που αγάπησα και το ακολουθώ σαν θρησκεία, μέχρι να γίνω η καλύτερη εκδοχή του εαυτού μου. Όλοι ξεκινάμε από την ίδια αφετηρία».

«Θα θεωρήσω ότι πέτυχα, εάν στο τέλος της καριέρας μου είμαι ο πιο βελτιωμένος αθλητής. Ποτέ δεν κάνω βήμα πίσω. Κάθε χρόνο γίνομαι καλύτερος, σωματικά και πνευματικά. Είμαι τρισευτυχισμένος, γιατί έχω αυτό που αγαπάω και αγαπάω αυτό που έχω. Ο καθρέφτης μου με γεμίζει. Ο πιο επιτυχημένος άνθρωπος του κόσμου ήταν ο πατέρας μου και σκέψου ότι δεν είχε ένα ευρώ στην τσέπη».

«Είχα δίπλα μου ανθρώπους που με βοήθησαν, όπως την κυρία Μαριέττα Σγουρδαίου, που την αποκαλώ «νονά». Φιλόλογος στο Αρσάκειο και ηθοποιός. Μας πήγε, παιδιά 12-13 ετών, να ακούσουμε συναυλία του Μίκη Θεοδωράκη. Μας σύστησε την κυρία Μαρία Χορς, που ντύνει τις ιέρειες. Μυήθηκα στην ελληνική κουλτούρα, στο αρχαίο δράμα.[...] Αυτές οι εμπειρίες με άλλαξαν, χωρίς να το καταλαβαίνω. Με βοήθησαν και στον αθλητισμό, εμένα, που ήμουν ένα παιδί μεταναστών χωρίς χαρτιά, χωρίς τίποτε. Δεν χρειάζεται να έχει λεφτά κάποιος για να αισθανθεί πλούσιος. Ο πλούτος είναι στο μυαλό και στην ψυχή». [...]

«Αν δεν αγαπάς τον συνάνθρωπό σου, δεν είσαι άνθρωπος. Άσχετα με το χρώμα του δέρματος και με την εθνικότητά του. Κοίταξέ με λίγο, μόνο η αγάπη σε κάνει άνθρωπο. Και η σκέψη». [...]

«Είμαι αλληλέγγυος στα παιδιά που μοχθούν. Φεύγω για τις ΗΠΑ, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι εδώ τελειώνουμε. Παρακολουθώ και προβληματίζομαι. Να το ξέρουν αυτοί οι άνθρωποι, ότι είμαι εδώ. Στο πλευρό τους! Τους σκέφτομαι. Ο καθένας αντιμετωπίζει τα δικά του εμπόδια. Όλα πιστεύω,

μπορούν να ξεπεραστούν. Η χώρα μου δεν είναι η Αμερική, αλλά η Ελλάδα. Αισιοδοξώ ότι θα έρθουν καλύτερες μέρες. Και δεν τα παρατάω ποτέ. Ποτέ. Ποτέ».

Α3.Με αφορμή τη συνέντευξη του Θανάση Αντετοκούμπο να γράψεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεις) που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα στο οποίο θα αναφερθείς στα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένας νέος άνθρωπος κατά την ένταξή του στη νέα πατρίδα. Ποιους τρόπους προτείνεις, για να βελτιωθεί η ζωή του;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ (1942 – 2016)

Γέλια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Αντώνη Σουρούνη, συλλογή «Κυριακάτικες ιστορίες», εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2002.

Διαβάζω ένα ρεπορτάζ στην εφημερίδα για τους Αλβανούς και νομίζω πως διαβάζω το βιογραφικό μου. Κυριακάτικα, λέει, κάθονται στο καφενείο της Ομόνοιας, όπου μαζεύονται και τα λένε. Ό,τι έκανα κι εγώ πριν από τριάντα οχτώ χρόνια στην Κολονία. Προτού δημιουργήσουμε ένα καφενείο για να τα λέμε, μαζευόμασταν και τα λέγαμε στο σταθμό των τρένων. Ή δεν τα λέγαμε, κοιταζόμασταν μόνο από μακριά και συνεννοούμασταν. Το πρόσχημά μας ήταν πως θέλαμε ν' αγοράσουμε ελληνική εφημερίδα από το μοναδικό κιόσκι που τις πουλούσε και οι πιο συνεσταλμένοι την κρατούσαν ορθάνοιχτη στα χέρια σαν ελληνική σημαία.

«Έλληνας είσαι φίλε;»

Μπορεί να είχαμε την τύχη να καταφθάσει και κανένα τρένο από την πατρίδα φορτωμένο με καινούργιους. Μπορεί να είχαμε ακόμα μεγαλύτερη τύχη, να 'φτανε κανένας συντοπίτης και να μαθαίναμε νέα για γνωστούς μας. Όπως φαινόμασταν εμείς τότε, φαίνονται οι Αλβανοί σήμερα. Αυτοί δεν έρχονται με τρένο, για να μαζεύονται στο σταθμό, έρχονται με τα πόδια και η Ομόνοια είναι το πηγάδι για να ξεδιψάσουν, να πέσουν μέσα και να πνιγούνε ή να τους πετάξουμε εμείς.

Μας κυνηγούν, λένε. Ό,τι έκαναν και σ' εμένα. Μαχαίρωνε κάποιος Ιταλός ένα συμπατριώτη του στο Μόναχο και την πλήρωνα εγώ στην Κολονία. Έκλεβε ένας Έλληνας πορτοφόλι στην άλλη άκρη της Γερμανίας και ψάχνανε τις τσέπες τις δικές μου. Μας εκμεταλλεύονται, ισχυρίζονται. Και σ' εμένα το ίδιο κάνανε. Ο χειρότερος και στυγνότερος εργοδότης που είχα στη ζωή μου ήταν Έλληνας στη

Φρανκφούρτη και μάλιστα σπουδαγμένος. Ήμουν χωρίς άδεια εργασίας, χωρίς άδεια παραμονής κι έκρινε σωστό να είμαι και χωρίς μισθό. Μου έδινε δέκα μάρκα κάθε Σάββατο - δούλευα και τα Σάββατα - όσα χρειαζόμουν για να πηγαινοέρχομαι και να του δουλεύω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς περιγράφει τη ζωή του ο ήρωας στη Γερμανία; Ποιες σκέψεις κάνει για τις αντίστοιχες περιπτώσεις στην Ελλάδα;

ή

2. Να γράψεις μια σύντομη επιστολή που θα δημοσιευθεί σε περιοδικό που φιλοξενεί μαρτυρίες μεταναστών και προσφύγων, στην οποία θα εκφράζεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου μετά την ανάγνωση του παραπάνω αποσπάσματος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση η περίπτωση του Θανάση Αντετοκούμπο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας.*
- *Ύφος λόγου: απλό, οικείο (σχολικό έντυπο).*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι άνθρωποι από την ένταξή τους στη νέα πατρίδα:

- βιώνουν την απόρριψη, τον ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό με αποτέλεσμα την καταπάτηση των δικαιωμάτων τους,
- αδυνατούν να προσαρμοστούν καθώς αντιμετωπίζουν δυσκολία στη γλώσσα, στο σχολείο, στην εύρεση εργασίας,
- στοχοποιούνται για κάθε παράνομη δραστηριότητα, θεωρούνται υπαίτιοι για κάθε εγκληματική ενέργεια,
- γίνονται αντικείμενο εργασιακής εκμετάλλευσης (χαμηλά ημερομίσθια, έλλειψη ασφάλισης κ.ά).

Τρόποι βελτίωσης της ζωής τους:

- η πολιτεία οφείλει να μεριμνήσει παρέχοντας προγράμματα για την ένταξή τους,

- οικονομική στήριξη και ίσες ευκαιρίες από την πολιτεία και άλλους φορείς,
- εκπαιδευτικά προγράμματα για την ένταξη μεταναστών και την εκμάθηση της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο αφηγητής μεταφέρει τα βιώματά του ως μετανάστης στη Γερμανία και απεικονίζει με ρεαλιστικό τρόπο τη ζωή του Έλληνα μετανάστη. Περιγράφει τη δυσκολία ένταξης στη νέα πατρίδα και την αγωνία που ένιωθε όταν μαζί με άλλους Έλληνες που τους ένωνε η ξενιτιά και η νοσταλγία για τα αγαπημένα πρόσωπα, περίμενε τα νέα τους. Θυμάται την καχυποψία που βίωνε από τους άλλους μόνο και μόνο επειδή ήταν ξένος, αλλά και την εκμετάλλευση από συμπατριώτη του. Αντιλαμβάνεται την τραγική μοίρα των Αλβανών καθώς βιώνουν τα ίδια στην Ελλάδα και ειρωνεύεται την όλη κατάσταση («να πέσουν μέσα και να πνιγούνε ή να τους πετάξουμε εμείς»). Συνειδητοποιεί την κοινή μοίρα όλων των «ξένων» σε έναν άλλο τόπο και μεταφέρει ένα αίσθημα πικρίας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:
δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση
ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο
γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης και συναισθηματικής ανταπόκρισης του κειμένου, αλλά και τον παραστατικό τους κύκλο οι μαθητές/-τριες μπορούν να απαντήσουν ελεύθερα για τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Πώς μπορούμε να ζήσουμε ειρηνικά σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία]

Το άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Σοφία Σκλείδα και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα της Αττικής Ο Τύπος στις 4.12.2013.

Η κοινωνία μας ύστερα από τις τεράστιες αλλαγές που έχουν συντελεστεί σε όλους τους τομείς της ατομικής, συλλογικής και κοινωνικής δραστηριότητας έχει γίνει ιδιαίτερα πολυποίκιλη. Όχι άδικα γίνεται συχνά λόγος για μια πολυφυλετική και πολυπολιτισμική κοινωνία, στην οποία η ομαλή και αρμονική συμβίωση όλων των μελών είναι κάθε άλλο παρά αυτονόητη. Παλιές και νέες προκαταλήψεις, αναπαραγωγή στερεοτύπων, ακόμα και ρατσιστικές συμπεριφορές σε βάρος μειονοτικών ομάδων επιβιώνουν και αναβιώνουν.

Σήμερα υπάρχει μια ασάφεια ως προς την κατανόηση της σημασίας των εννοιών της προκατάληψης, των στερεοτύπων και του ρατσισμού. Η προκατάληψη σχετίζεται με στάσεις και γνώμες για άτομα που ανήκουν σε μια συγκεκριμένη θρησκεία, φυλή, εθνικότητα ή άλλη πληθυσμιακή ομάδα. Η προκατάληψη αυτή περιέχει δυνατά συναισθήματα που είναι δύσκολο ν' αλλάξουν. Τα στερεότυπα είναι απλοϊκές γενικεύσεις για μια ομάδα ανθρώπων. Όταν ενεργούμε με βάση προκαταλήψεις και στερεότυπα, τότε φτάνουμε στον ρατσισμό.

Το ουσιώδες, λοιπόν, ερώτημα που τίθεται είναι τι μπορούμε να κάνουμε όλοι μαζί, συνεργατικά, με αλληλοσεβασμό και κατανόηση, για να προλαμβάνουμε τέτοιου είδους συμπεριφορές, οι οποίες, σε ακραίες περιπτώσεις, είναι δυνατό να έχουν ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για την κοινωνία και για τα άτομα. Αρχικά, οφείλουμε να εκπαιδεύουμε τους εαυτούς μας και τα παιδιά μας στην αυτοπειθαρχία, στον αυτοέλεγχο και στον αυτοσεβασμό. Τα παιδιά μιμητικά αναπαράγουν πολλές φορές τις συμπεριφορές μας. Αυτή η διαδικασία απαιτεί να είμαστε υγιή και θετικά πρότυπα γι' αυτά. Έπειτα, αποδεχόμαστε τα παιδιά μας ως ξεχωριστά και μοναδικά και επαινούμε τις προσπάθειές τους. Η καταπίεση άλλων συχνά κάνει μερικούς να αισθάνονται πιο σημαντικοί και ισχυροί. Τα παιδιά που νιώθουν καλά με τον εαυτό τους έχουν μικρότερες πιθανότητες να αποκτήσουν προκαταλήψεις.

Επίσης, τα διδάσκουμε - γονείς, δάσκαλοι, καθηγητές - να είναι ευαίσθητα στα αισθήματα των άλλων και τα βοηθούμε να αποκτήσουν ενσυναίσθηση[1] . Εξηγούμε την αδικία που υφίσταται κάποιος, ο οποίος υπόκειται σε οποιαδήποτε μορφή προκατάληψης ή ρατσισμού. Ενισχύουμε με τη στάση μας τον σεβασμό και την ανοχή στις διαφορές, προσφέροντας ευκαιρίες για αλληλεπίδραση με άτομα διαφόρων φυλών, εθνικοτήτων και θρησκευτικών απόψεων (για παράδειγμα, συμμετοχή σε αθλητικές ομάδες, διαθεματικές και διεπιστημονικές δραστηριότητες παντός είδους, καλλιτεχνικές ενασχολήσεις, συναυλίες κ.ά.). Ενθαρρύνουμε τα παιδιά και τα μαθαίνουμε να επεμβαίνουν θετικά με τη στάση τους και τα λόγια τους, όταν συναντούν ή παρατηρούν πράξεις ή στάσεις ρατσιστικές.

Τέλος, είναι επιτακτική ανάγκη να κατανοήσουν τα παιδιά ότι μπορούν να βοηθήσουν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων υιοθετώντας στάση σύμπνοιας και αλληλοσεβασμού. Αυτή η στάση παράλληλα θα οδηγήσει στη μακροχρόνια αρμονική σύμπλευση και στον δημιουργικό συγχρωτισμό ατόμων και ομάδων των πολυφυλετικών κοινωνιών μας.

Α3. Στο κείμενο προβάλλεται η άποψη ότι «τα παιδιά που νιώθουν καλά με τον εαυτό τους έχουν μικρότερες πιθανότητες να αποκτήσουν προκαταλήψεις». Σε άρθρο (200 – 250 λέξεων) που θα δημοσιευθεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου να διατυπώσεις τη συμφωνία σου ή τη διαφωνία σου για το θέμα. Ποια πιστεύεις ότι είναι η ενδεδειγμένη στάση απέναντι σε κάθε μορφής διάκριση;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ (1907 – 1985)

Στην κοιλάδα με τους ροδώνες

Απόσπασμα από το ποίημα «Στην κοιλάδα με τους ροδώνες» του υπερρεαλιστή ποιητή Νίκου Εγγονόπουλου, εκδόσεις Ίκαρος, 1973.

Αλήθεια - των αδυνάτων αδύνατο

ποτές δεν κατάφερα να καταλάβω

αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε

[1] ενσυναίσθηση : η ικανότητα να μπούμε στη θέση του άλλου, να ταυτιστούμε συναισθηματικά μαζί του, χωρίς να χάσουμε την ακεραιότητά μας

το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ’ ανθρώπου

το εφήμερο της παράλογης ζωής του

κι ανακαλύπτουνε διαφορές

γιομάτοι μίσος διαφορές

σε χρώμα δέρματος /φυλή / θρησκεία

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς νιώθει το ποιητικό υποκείμενο απέναντι σε αυτούς που «ανακαλύπτουν διαφορές»; Συμμερίζεσαι τη στάση του;

ή

2. Να καταγράψεις σε μια σελίδα ημερολογίου μια δική σου εμπειρία από ένα περιστατικό ρατσιστικής συμπεριφοράς που υπέπεσε στην αντίληψή σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια εκφράζει τη συμφωνία του για τη θέση που διατυπώνεται (ενδεχομένως να αξιοποιήσει στοιχεία από το κείμενο αναφοράς) τεκμηριώνοντας με επιχειρήματα όπως:

- η αποδοχή του εαυτού κάνει το άτομο δεκτικό στη διαφορετικότητα
- αποκτά θετική εικόνα για τον εαυτό του και τους άλλους
- δεν βιώνει αρνητικά συναισθήματα, συνεπώς δεν εκφράζει και αρνητικά συναισθήματα
- διαθέτει ενσυναίσθηση και αντιλαμβάνεται τον αντίκτυπο που έχουν οι αρνητικές συμπεριφορές στα συναισθήματα των άλλων
- διαπνέεται από αλληλοσεβασμό

Ο/Η μαθητής/-τρια εκφράζει τη διαφωνία του για τη θέση που διατυπώνεται (ενδεχομένως να αξιοποιήσει στοιχεία από το κείμενο αναφοράς) τεκμηριώνοντας με επιχειρήματα όπως:

- δεν είναι αυτονόητο ότι όποιος νιώθει καλά με τον εαυτό του δεν έχει αρνητικά συναισθήματα για άλλους
- απαραίτητη η συνδρομή του σχολείο και της οικογένειας

- συμμετοχή σε αθλητικές ομάδες, καλλιτεχνικές ενασχολήσεις, συναυλίες κ.ά.

Ενδεδειγμένη στάση απέναντι σε κάθε μορφής διάκριση:

- συνειδητοποίηση του θέματος και ευαισθητοποίηση
- ίση συμπεριφορά προς όλους
- επέμβαση με τα λόγια και τη στάση όταν παρατηρείται τέτοια συμπεριφορά
- θετικό παράδειγμα για τους άλλους
- απαλλαγή από προκαταλήψεις παλαιότερων γενεών
- ενημέρωση για θέματα ισότητας και συμπερίληψης
- αγωνιστικότητα, συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις, φιλανθρωπικό έργο

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί αδιανόητο και ακατανόητο («των αδυνάτων αδύνατο») το γεγονός ότι υπάρχουν άνθρωποι που κάνουν διακρίσεις. Δεν μπορεί να δεχτεί πως δεν αντιλαμβάνονται το εφήμερο της ύπαρξής τους και στέκουν με μίσος και εμπάθεια απέναντι σε κάποιον με μοναδικό κριτήριο τη διαφορά στο χρώμα, τη φυλή ή τη θρησκεία. Η απογοήτευση και η σύγχυση που βιώνει εκφράζονται στον έντονα φορτισμένο λόγο του.

Ο/Η μαθητής/-τρια οφείλει να τοποθετηθεί υπέρ της ισότητας των ανθρώπων, να συμμεριστεί το συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου και να εκφράσει τη δυσαρέσκεια και τον αποτροπιασμό του για κάθε εκδήλωση ρατσιστικής συμπεριφοράς.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Θετικά αξιολογούνται: • *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας* • *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη* • *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο)*

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

Οι μαθητές/-τριες είναι απαραίτητο να αφηγηθούν ένα περιστατικό ρατσιστικής συμπεριφοράς και να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι γυναίκες και η Επανάσταση του 1821

Το κείμενο αποτελεί μέρος του εκπαιδευτικού υλικού γραμμένου από την Σταυροπούλου Ερασμία στο πλαίσιο Προγράμματος Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος 2021) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών με θέμα «Οι γυναίκες στην επανάσταση του 1821 μέσα από τη λογοτεχνία».

Για την Επανάσταση του 1821 γράφτηκαν όλα αυτά τα χρόνια πολλά βιβλία και η εφετινή επέτειος των διακοσίων χρόνων από την έναρξή της προσέφερε επιπλέον ένα μεγάλο αριθμό μελετών. Είναι γνωστό ότι στη διάρκεια των τετρακοσίων χρόνων της σκλαβιάς έγιναν πολλά τοπικά κινήματα με στόχο την απελευθέρωση ελληνικών περιοχών από τον οθωμανικό ζυγό. Στην επιτυχία της Επανάστασης του 1821 συνέβαλαν πολλοί παράγοντες, όπως η εξάπλωση των ιδεών της Γαλλικής Επανάστασης, η οργάνωση της Φιλικής Εταιρείας, το επαναστατικό κήρυγμα της οποίας είχε ευρεία διάδοση και το γεγονός ότι επαναστάτησε συγχρόνως σχεδόν ολόκληρος ο Ελληνισμός που ήταν υπό την Οθωμανική κυριαρχία.

Ωστόσο, στα εννέα χρόνια περίπου που διάρκεσε ο πόλεμος, το θέατρο του πολέμου σταδιακά περιορίστηκε στην Πελοπόννησο, τη Στερεά και τα νησιά του Αιγαίου. Το νέο ελληνικό κράτος, που ιδρύθηκε το 1827 (επικυρώθηκε με το Πρωτόκολλο του Λονδίνου το 1830), με πρώτο κυβερνήτη τον Ιωάννη Καποδίστρια, έφτανε προς βορρά μόνο ως τον Αχελώο και Σπερχειό ποταμό και περιλάμβανε τα νησιά του Σαρωνικού, τις Κυκλάδες, την Εύβοια και τις Σποράδες. Ο ελληνικός πληθυσμός την περίοδο που μας ενδιαφέρει, στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, κατοικούσε κυρίως στα όρια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που εκτεινόταν στα Βαλκάνια, τη δυτική Ασία και τη βόρεια Αφρική. Ελληνικός ήταν βέβαια και ο πληθυσμός στα Επτάνησα. […] Ακμαίες, όμως, ήταν τότε και οι ελληνικές κοινότητες απλωμένες σε πολλές χώρες. Στην πλειονότητά τους οι Έλληνες κατοικούσαν σε χωριά ή μικρές επαρχιακές πόλεις, κάποτε σε πολύ δύσκολες συνθήκες φτώχειας και καταπίεσης. Καλύτερη ήταν η κατάσταση στους τόπους που ανθούσε το εμπόριο, καθώς και στα νησιά, που σταδιακά απέκτησαν πλούτο και ευημερούσαν. Οι μελέτες για τον ελληνισμό αυτής της περιόδου μάς επιτρέπουν να σχηματίσουμε μια καθαρή εικόνα της κοινωνικής ζωής, των οικονομικών σχέσεων, της

παιδείας, της εργασίας των Ελλήνων στο πλαίσιο της τουρκικής διακυβέρνησης ή της ξένης διοίκησης στα Επτάνησα. Ωστόσο, για τη ζωή των γυναικών ειδικότερα δεν έχουμε ακόμη αρκετά στοιχεία, αν και τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί το σχετικό ερευνητικό ενδιαφέρον. Ελάχιστες μαρτυρίες γραμμένες από τις ίδιες έχουν διασωθεί. Όχι μόνο επειδή οι γυναίκες δεν μιλούσαν δημόσια, αλλά επειδή, ακόμη κι αν διαμαρτύρονταν ή έγραφαν για τα βάσανά τους, δεν ακούγονταν και δεν διαβάζονταν. Ούτε η οικογένειά τους, ούτε πολύ περισσότερο η κοινωνία ή η πολιτεία ενδιαφερόταν για τη δική τους άποψη.

Οι περιηγητές πάντως αναφέρονται επανειλημμένα στο ωραίο και πολυτελές ντύσιμο των γυναικών, στον στολισμό και στα κοσμήματά τους. Σε αυτό τον στολισμό όμως θα πρέπει να δούμε όχι μόνο τη διάθεση επίδειξης, αλλά, κυρίως, τη δυνατότητα να μεταφέρουν εύκολα την κινητή περιουσία τους σε περίπτωση φυγής από το σπίτι και να χρησιμοποιήσουν τα κοσμήματά τους, για να πληρώσουν ένα ναύλο, τρόφιμα ή μια υπηρεσία. […]

Α3. Οι πληροφορίες του κειμένου δίνουν μια εικόνα της Ελλάδας του 19ου αιώνα σε συνθήκες δουλείας και επανάστασης. Σε μια εισήγησή σου, σε 200-250 λέξεις, στους συμμαθητές σου, να μιλήσεις για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία της σύγχρονης Ελλάδας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ (1947-)

Θα υπογράφω Λουί

Το μυθιστόρημα «Θα υπογράφω Λουί» (έκδοση 1993) πραγματεύεται τον αιώνιο ρομαντισμό του έρωτα και της Επανάστασης, βασισμένο στη ζωή του Ανδρέα Ρηγόπουλου, ο οποίος γεννήθηκε έξω από την Πάτρα στο καράβι που διέσωζε τους δικούς του την ημέρα που ξέσπασε η Επανάσταση του 1821. Το κείμενο έχει τη μορφή γραμμάτων προς τη γυναίκα που υπήρξε η κρυφή του αγαπημένη.

[…] Η θυγατέρα τους, αδερφή του πατέρα μου, αναχώρησε με ένα προικοσύμφωνο, που διαβεβαίωνε ότι η νύφη συνοδευόταν από ένα μεγάλο σταφιδάμπελο, κινητά, ρούχα και χίλια γρόσια. Προφανώς όχι για ένα θαλασσινό ταξίδι, μα για να συνεχίσει το χερσαίο ταξίδι της ζωής της παντρεμένη με τον επιλεγμένο γαμπρό, γόνον μια ένδοξης, κι εξίσου παλιάς οικογένειας. Είχε δώσει έναν ηγέτη στα Ορλωφικά, ο οποίος είχε απαθανατισθεί σε

κείμενο του δέκατου όγδοου αιώνα […]. Και από τούτη την οικογένεια αρκετοί είχανε μπει στη Φιλική[1]. Ένας έδωσε τρεις χιλιάδες γρόσια[2] τις παραμονές της Επανάστασης.

Η γιαγιά μου πέθανε αργότερα σε μιαν έξαρση της ελονοσίας. Ο παππούς δεν αμέλησε να την ακολουθήσει με μικρή καθυστέρηση, γεγονός που δεν του επέτρεψε να της πάει την είδηση για τον ξεσηκωμό και την ταυτόχρονη είδηση για τη γέννηση του εγγονού της. Ο πατέρας μου κράτησε τα οικογενειακά κτήματα και το εμπόριο, μετατρέποντας το μεγαλύτερο μέρος του σε εμπόριο δερμάτων. Έστελνε στο Λιβόρνο και την Τεργέστη. Αλλά κατά τη διάρκεια του Αγώνα[3] έγινε έφορος του Αχαϊκού Διευθυντηρίου, που για ένα διάστημα είχε αναλάβει τη διακυβέρνηση του τόπου με δικές του σημαίες, σφραγίδες και εμβλήματα. Από τα χέρια του πέρασαν μεγάλα χρηματικά ποσά. Αργότερα χαιρόταν ότι είχε διασώσει την καταγραφή τους. Είχα λιγάκι μεγαλώσει και τον θυμάμαι να μου έδειχνε το κατάστιχο. Το άνοιγε και μου διάβαζε τα δάνεια και τις χρηματοδοτήσεις του Αγώνα. Ο νους μου πήγαινε σε ιερείς και ψαλμωδίες. Ακούγοντας την μονότονη απαρίθμηση έβλεπα το χέρι του να μαρμαρώνει πάνω στο βαρύ βιβλίο, και μόνο σαν γυρνούσε τη σελίδα να ματαγίνεται[4] το άσπρο χέρι ενός ανθρώπου της καταγραφής. […]

Εκ των υστέρων δεν μπορώ να πω αν η μικρή τελετή είχε άλλη σημασία, παρεκτός τη μύηση του γιου από τον πατέρα στην υπόθεση της πατρίδας. Οι λέξεις του κατάστιχου επικύρωναν τον προορισμό, που μου είχε -καθώς πίστευα- επιβληθεί με τη σαφήνεια που έχουν στα παραμύθια τα φυσικά φαινόμενα, την ώρα που γεννιέται ένα τραγικός βασιλιάς. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο τη διάθεση που δείχνει ο ήρωας του κειμένου για την Επανάσταση. Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένο να δείχνει ενδιαφέρον ένα μικρό παιδί για έναν ένοπλο αγώνα;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο ήρωας του κειμένου και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου για τη διεξαγωγή της Επανάστασης, μετά τη συζήτηση με τον πατέρα σου σχετικά με τις χρηματοδοτήσεις του Αγώνα.

---

[1] Φιλική Εταιρεία: μυστική οργάνωση για την προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης.

[2] Νόμισμα της εποχής

[3] Αγώνας: Ελληνική Επανάσταση.

[4] Ματαγίνεται: ξαναγίνεται.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Προσφώνηση ομιλίας: Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: ιστορικές διαπιστώσεις για την κοινωνική θέση της γυναίκας στο παρελθόν.

Κυρίως θέμα: τοποθέτηση σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία της σύγχρονης Ελλάδας.

- Αναγνώριση της ισοτιμίας ανδρών-γυναικών .
- Νομοθεσία που κατοχυρώνει τα δικαιωμάτων των γυναικών.
- Δικαίωμα στη μόρφωση, την εργασία, την αυτοδιάθεση.
- Υποστήριξη των κακοποιημένων γυναικών νομικά, ηθικά, ψυχολογικά με νομοθεσία και δομές όπου μπορούν να καταφύγουν και να προστατευθούν.
- Βέβαια, δεν λείπουν και οι περιπτώσεις που η γυναίκα εξακολουθεί να είναι θύμα προκαταλήψεων και αρνητικών αντιλήψεων που την περιορίζουν στην οικογένεια, στην εργασία και ευρύτερα στην κοινωνία.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

   Ο ήρωας ενδιαφέρεται για την Επανάσταση, καθώς μεγάλωσε στη διάρκεια της Επανάστασης μέσα σε μια οικογένεια που είχε άμεση εμπλοκή σε αυτή:

«κατά τη διάρκεια του Αγώνα έγινε έφορος του Αχαϊκού Διευθυντηρίου», «που για ένα διάστημα είχε αναλάβει τη διακυβέρνηση του τόπου», «Το άνοιγε και μου διάβαζε τα δάνεια και τις χρηματοδοτήσεις του Αγώνα»

Είναι δικαιολογημένο να δείχνει ένα παιδί ενδιαφέρον για την Επανάσταση, διότι ο ίδιος ο πατέρας του προσπάθησε να του μεταδώσει την αγάπη και την πίστη για τον Αγώνα: «τη μύηση του γιου από τον πατέρα στην υπόθεση της πατρίδας».

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο με προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου ο/η μαθητής/-τρια καταθέτει σκέψεις και συναισθήματα:

- Η πατρίδα είναι κάτι το ιερό – ο πατέρας μου αγωνίζεται για την οικονομική υποστήριξη της Επανάστασης.
- Κάθε ένας από τους Έλληνες, σε όποια ηλικία κι αν βρίσκεται, πρέπει να συμμετάσχει σε αυτόν τον αγώνα για την ελευθερία.
- Νιώθω το χρέος για την πατρίδα να με γεμίζει συγκίνηση και χαρά, γι’ αυτό θα προσφέρω με όποιο τρόπο είναι δυνατόν.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Νέοι και πολιτική]

Το άρθρο υπογράφεται από την Έλενα Καρανάτση και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 17.01.2004.

Η πολιτική έχει ιδιαίτερα χαμηλή θέση στη ζωή τους, καθώς θεωρούν ότι η εργασιακή ανασφάλεια και το φάσμα της ανεργίας, που σχεδόν μονοπωλούν τον προβληματισμό τους δεν έχουν τύχει σοβαρής αντιμετώπισης από τις εκάστοτε κυβερνήσεις. Η οικονομική τους κατάσταση, που συνδέεται άρρηκτα με το εργασιακό αλλά και η προσωπική επαγγελματική τους ανέλιξη ακολουθούν στην ιεραρχία των προβλημάτων, ενώ λιγότεροι ανησυχούν για το μέλλον των παιδιών, την υγεία και την ακρίβεια.

Σε εθνικό επίπεδο, το 72% των νέων θεωρεί κυρίαρχο πρόβλημα την ανεργία, ενώ το 48% προβληματίζεται για την κατάσταση της παιδείας και το 44% για τον νευραλγικό τομέα της υγείας. Η μάστιγα των ναρκωτικών τούς απασχολεί σε ποσοστό 26%, ενώ η ακρίβεια αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για το 21% των ερωτηθέντων.

Η απολιτική στάση που υιοθετεί - κυρίως λόγω κοινωνικών συγκυριών- η μεγάλη μερίδα της ελληνικής νεολαίας ρυθμίζει σημαντικά και την εκλογική της συμπεριφορά, η οποία δεν θυμίζει σχεδόν σε τίποτε το μοντέλο άσκησης του εκλογικού δικαιώματος που ακολουθούσαν οι νεολαίες προηγούμενων δεκαετιών (κυρίως '70 και '80).

Τα τέσσερα κριτήρια, που παραδοσιακά καθόριζαν την εκλογική συμπεριφορά των πολιτών (κομματική ταύτιση, ιδεολογική τοποθέτηση, κοινωνική θέση και οικονομική κατάσταση) αποδυναμώθηκαν σημαντικά τα τελευταία δέκα χρόνια, με αποτέλεσμα να συντελεστεί μια «μετάλλαξη» του εκλογικού σώματος.

Εκτός από τις παγκόσμιες εξελίξεις (κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, παγκοσμιοποίηση αγορών, άμβλυνση ιδεολογικών διαφορών των δύο μεγάλων κομμάτων λόγω ευρωπαϊκών «επιταγών»), σημαντικό ρόλο διαμόρφωσαν η απελευθέρωση των ΜΜΕ, η βιολογική φθορά πολιτικών προσωπικοτήτων της Μεταπολίτευσης, αλλά και η σταδιακή εξάλειψη των μεγάλων κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων.

Έτσι, έχουν ισχυροποιηθεί νέες παράμετροι εκλογικής συμπεριφοράς, που αφορούν κυρίως στους νέους ψηφοφόρους, όπως η ψήφος παρόρμησης, η οποία βασίζεται στις εντυπώσεις, κυρίως

από τις τηλεοπτικές εικόνες της προεκλογικής καμπάνιας, αλλά και η αποϊδεολογικοποιημένη[1] επιλογή, η οποία στηρίζεται σε κριτήρια που δεν έχουν πλέον σχέση με την ιδεολογική ταύτιση και την κομματική πειθαρχία προηγούμενων γενεών.

Α3. Στο πλαίσιο ημερίδας του δήμου σου με θέμα «Νέοι και Πολιτική» καλείσαι να εκφωνήσεις ομιλία 200 - 250 λέξεων ως εκπρόσωπος του σχολείου σου. Σε αυτή εξηγείς τους λόγους για τους οποίους οι νέοι της ηλικίας σου δεν συμμετέχουν στα κοινά και αδιαφορούν για την πολιτική ζωή και προτείνεις τρόπους για την ενεργοποίησή τους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ (1925 – 2005)
Νέοι της Σιδώνος, 1970

Το ποίημα ανήκει στον Μανόλη Αναγνωστάκη, κορυφαίο ποιητή της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς και περιλαμβάνεται στη συλλογή Ο Στόχος (1970). Είναι γραμμένο κατά τη διάρκεια της δικτατορίας.

Κανονικά δεν πρέπει να 'χουμε παράπονο
Καλή κι εγκάρδια η συντροφιά σας, όλο νιάτα.
Κορίτσια δροσερά — αρτιμελή αγόρια
Γεμάτα πάθος κι έρωτα για τη ζωή και για τη δράση.
Καλά, με νόημα και ζουμί και τα τραγούδια σας
Τόσο, μα τόσο ανθρώπινα, συγκινημένα,
Για τα παιδάκια που πεθαίνουν σ' άλλην ήπειρο
Για ήρωες που σκοτώθηκαν σ' άλλα χρόνια,
Για επαναστάτες Μαύρους, Πράσινους, Κιτρινωπούς,
Για τον καημό του εν γένει πάσχοντος Ανθρώπου.
Ιδιαιτέρως σας τιμά τούτη η συμμετοχή
Στην προβληματική και στους αγώνες του καιρού μας
Δίνετε ένα άμεσο παρών και δραστικό — κατόπιν τούτου
Νομίζω δικαιούσθε με το παραπάνω
Δυο δυο, τρεις τρεις, να παίξετε, να ερωτευθείτε,
Και να ξεσκάσετε, αδελφέ, μετά από τόση κούραση.
(Μας γέρασαν προώρως, Γιώργο*, το κατάλαβες;)

[1] απαλλαγμένη από κάθε ιδεολογία

---

*Γιώργο: ο ποιητής απευθύνεται σε φίλο του.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποίημα πραγματεύεται τη στάση μιας παρέας νέων απέναντι στα προβλήματα της εποχής τους. Πώς νιώθει το ποιητικό υποκείμενο γι' αυτούς τους Σιδώνιους νέους; Τι τους προτρέπει στους τελευταίους στίχους και γιατί;

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (ποιητικό ή πεζό) με τίτλο «Νέοι της Σιδώνος, 2022» στο οποίο θα περιγράφεις τους νέους της εποχής σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** τυπικό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις, πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, το οποίο δηλώνει συμμετοχικότητα και καθιστά τον λόγο πιο άμεσο προς τους ακροατές.)*

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Λόγοι για τους οποίους οι νέοι δεν συμμετέχουν στα κοινά και αδιαφορούν για την πολιτική ζωή:

- ιδεολογική σύγχυση, αμφισβήτηση της εξουσίας,
- έλλειμμα δημοκρατίας στα ίδια τα κόμματα και στην πολιτική ζωή,
- τα πολιτικά γεγονότα και οι πολιτικοί λειτουργούν αποτρεπτικά,
- σύγχρονος τρόπος ζωής, απουσία ελεύθερου χρόνου,
- ατομικισμός, αδιαφορία, προσανατολισμένοι στα προσωπικά τους αδιέξοδα,
- επιρροή από συνομηλίκους και τα νεανικά ενδιαφέροντα, στα οποία η ενασχόληση με την πολιτική ζωή και τις εξελίξεις βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις.

Τρόποι για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των νέων:

- απαραίτητη η συμβολή του σχολείου καθώς καλλιεργεί την κριτική σκέψη, σφυρηλατεί το δημοκρατικό ήθος, δίνει έμφαση στην ενίσχυση της υπευθυνότητας,
- η συμμετοχή στα μαθητικά συμβούλια μυεί και εμπλέκει ενεργά στις δημοκρατικές διαδικασίες,

- διεκδίκηση των δικαιωμάτων,
- παρέμβαση και συνεργασία, όταν διαπιστώνονται αδικίες, ανισότητες, ανομίες κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Στο ποίημα είναι έκδηλος ο σαρκασμός του ποιητικού υποκειμένου για τη συμπεριφορά των Σιδώνιων νέων. Αγανακτεί καθώς διαπιστώνει το υποκριτικό ενδιαφέρον τους για τα προβλήματα άλλων χωρών («Για τα παιδάκια ...Για ήρωες... Για επαναστάτες Μαύρους, ... Για τον καημό του... πάσχοντος Ανθρώπου»), ενώ μένουν απαθείς και αδρανείς για τα ζητήματα της δικής τους. Ειρωνεύεται την επιφανειακή αφοσίωσή τους στους «στους αγώνες του καιρού» και τους προτρέπει να αφεθούν στον έρωτα και να ξεκουραστούν από τον αγώνα τους μετά από τόσα τραγούδια («να παίξετε, να ερωτευθείτε, Και να ξεσκάσετε»). Πρόθεσή του είναι να καταδικάσει τη στάση των νέων της εποχής του, καθώς θεωρεί αδιανόητο να συμβιβάζονται με τη δικτατορία και τη στέρηση της ελευθερίας τους.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να απαντήσει ελεύθερα και να αποδώσει με όποιο τρόπο επιλέξει τα χαρακτηριστικά των νέων της εποχής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

200 χρόνια δημοτικό τραγούδι

Το παρακάτω κείμενο (απόσπασμα) αντλήθηκε στις 25.12.2021 από τον ιστότοπο: https://200xroniadimotikotragoudi.gr/sxetika.

Ο συνθέτης και μαέστρος Σταύρος Ξαρχάκος και η εταιρεία …, παρουσιάζουν ένα πολύπλευρο πρόγραμμα δράσεων που προβάλλουν τη σημασία και τη διαχρονικότητα της ελληνικής μουσικής παράδοσης. Μέσα από 3 κύκλους που περιέχουν συμβολικά 21 τραγούδια ο καθένας και διατρέχουν αυτά τα 200 χρόνια έκφρασης του Νεοέλληνα μέσα από το τραγούδι.

«Οι ίδιες αρχές που καθόριζαν τον ελληνικό έντεχνο ρητορικό λόγο στην αρχαιότητα, καθορίζουν και τη μορφή της νέας λαϊκής δημιουργίας» έγραφε ο Κ. Θ. Δημαράς, με τη διαφορά πως «η κληρονομιά δεν πέρασε μέσα από το βιβλίο αλλά μέσα από την ψυχή», αναφερόμενος στη μεγάλη παράδοση του δημοτικού τραγουδιού, μια παράδοση που άρχισε την περίοδο μετά την πτώση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας εμπεριέχοντας στοιχεία από τον αρχαίο ελληνικό και τον βυζαντινό κόσμο και συνεχίστηκε ως τα τέλη του 19ου αιώνα.

Μ’ αυτή τη μεγάλη παράδοση των λαϊκών τραγουδισμάτων ο Ελληνισμός, μετά την Άλωση, εξέφραζε τις δυσκολίες της ζωής του αλλά και την αγάπη του για τη ζωή, μιλούσε για χαρές και λύπες, για καημούς και έρωτες, μα και για τη θρησκευτικότητά του, το θαυμασμό του για ήρωες και την προσδοκία της απελευθέρωσης.

Στην εταιρεία … πιστεύουμε πως η εθνική πολιτισμική κληρονομιά είναι κομμάτι και του δικού μας δρόμου, γι’ αυτό αποφασίσαμε να τιμήσουμε τη σημαντική επέτειο των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821 με την πρωτοβουλία «200 χρόνια δημοτικό τραγούδι». Μια πρωτοβουλία η οποία, αντλώντας από την πολύτιμη και ανεξάντλητη δεξαμενή του δημοτικού τραγουδιού, επιδιώκει την ανάδειξη και προβολή της σημαντικότητας και της διαχρονικότητας της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής.

Στόχος μας είναι να ενώσουμε όλες τις Ελληνίδες και τους Έλληνες, τονώνοντας το εθνικό φρόνημα και την εθνική μας ενότητα. Να ενισχύσουμε τις προϋποθέσεις που θα μας

επιτρέψουν να ανακάμψουμε ηθικά αλλά και αναπτυξιακά και να απλώσουμε το νήμα των ιδεών και των αξιών που συνδέουν το παρελθόν, με το παρόν και το μέλλον.

Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας, ο συνθέτης και μαέστρος Σταύρος Ξαρχάκος σε συνεργασία με τον καθηγητή εθνομουσικολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Λάμπρο Λιάβα, προσεγγίζουν και επικαιροποιούν με τρόπο τολμηρό και καινοτόμο το δημοτικό τραγούδι. […]

Πρόθεσή μας δεν είναι η αντιμετώπιση των λαϊκών τραγουδισμάτων ως έμμετρου είδους του παρελθόντος αλλά ως είδους διαχρονικού και εξελισσόμενου που μπορεί και σήμερα - όπως τότε - να εκφράσει τη γνήσια, ειλικρινή και ανόθευτη έκφραση της λαϊκής ψυχής του σύγχρονου Ελληνισμού.

Το δημοτικό τραγούδι είναι μέσα μας. Κουβαλά και μεταφέρει από γενιά σε γενιά τις αξίες μας, τη συλλογική μας μνήμη. Είναι κομμάτι της ιστορίας και του DNA μας και «ζει» στα ακούσματά μας.

Α3.Γράφεις μια επιστολή στον Δήμαρχο της πόλης σου, στην οποία τού εξηγείς για ποιους λόγους οφείλει να συμπεριλάβει δημοτικά τραγούδια στις εκδηλώσεις που προγραμματίζει για την τοπική εθνική εορτή. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

[Παραλογή της Άπιστης]

Το παρακάτω δημοτικό τραγούδι έχει αντληθεί από τον τόμο της Ακαδημίας Αθηνών «Ελληνικά Δημοτικά Τραγούδια» (Εκλογή), Αθήνα, 1962.

Κόρη ξανθή επλάγιασεν στ’ ανδρός της τις αγκάλες

κι ο ύπνος δεν την έπιανεν, ύπνος δεν τηνε πιάνει

κι όλο τα’ ανδρός της έλεγε, κι όλο τ’ ανδρός της λέγει.

-«Βαριά κοιμάσαι, Κώστα μου, βαρύν ύπνο που κάμνεις!

Σήκω, καλέ μου, πήγαινε, σήκω, καλέ μου, κίνα,

τι το καράβ’ είν’ στα παννιά κ’ η συντροφιά πηγαίνει

κ’ εσύ, λεβέντη μ’, άργησες, άργησες να κινήσης».

-«Πολύ με βιάζεις, λυγιρή, σε τούτο το ταξίδι

κ’ ίσως θα μας σκοτώσουνε ή ίσως θα πνιγούμε˙

καν άλλον άνδρα αγαπάς κ’ εμένα δεν με θέλεις».

-«Σιώπα, λεβέντη, μην το λες και μην το αναφέρης!

Ανίσως κι άλλον αγαπώ κ’ εσένα δεν σε θέλω,

σπαθί βαστάς στη μέση σου, κόψε μου το κεφάλι».

Κι ο Κωνσταντής εμίσευσε, γλυκά την χαιρετάει.

Κι ακόμα δεν εμάκρυνε δύο μίλια του πελάγου,

το καλαμάρι τ’ άφησε, γύρισε να το πάρη.

Βρίσκει τες πόρτες του κλειστές, σφικτά μανταλωμένες

κ’ εις τα παραθυράκια του τα σίδερα ριμμένα.

Κάθησε κι ακουρμάσθηκε μιαν ώρα με την ώρα.

Ακούει τον Γιάννον και μιλεί της Λουλουδιάς και λέγει.

-«Θα σ’ ερωτήσω, Λουλουδιά, ποιος είν’ καλύτερός σου;»

-«Στα κάλλη κάλλιος είσ’ εσύ, στην ευμορφιά είσ’ ατός σου,

στον πόλεμο κ’ εις το σπαθί είναι ο Κωνσταντάκης».

Κλωτσιά δίνει της πόρτας του και μέσα τηνε μπάζει

και το σπαθί του έβγαλε λιανά λιανά την κάμνει!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το δημοτικό τραγούδι, τη συμπεριφορά που έχει ο Κωνσταντής στην Λουλουδιά. Πιστεύεις ότι το τέλος της ιστορίας τους θα ήταν αποδεκτό σήμερα;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο Κωνσταντής και εξηγείς σε έναν φίλο σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου μετά το τέλος που έδωσες στη ζωή της γυναίκας σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου σοβαρό, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο.

Προσφώνηση ομιλίας: Αξιότιμε κύριε Δήμαρχε, …

Εισαγωγή/πρόλογος: Αναφορά στην αναγκαιότητα τέλεσης συλλογικών επετειακών πολιτισμικών εκδηλώσεων.

Κύριο θέμα: Τα δημοτικά τραγούδια στη συλλογική ζωή

- Σύνδεση με την πλούσια λαϊκή παράδοση.
- Γνωστοποίηση των βιωμάτων του λαού-διδακτικός ρόλος.
- Αποτύπωση της Ιστορίας με λογοτεχνική – συγκινησιακή έκφραση.
- Συνεκτικός ρόλος στη σύγχρονη εποχή – αίσθηση συλλογικότητας.
- Έκφραση γνήσιας δημοτικής γλώσσας και ντοπιολαλιάς.

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Με εκτίμηση…

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Συμπεριφορά του Κωνσταντή:

Ο Κωνσταντής σκοτώνει την Λουλουδιά, όταν την συλλαμβάνει να τον απατά. Η συμπεριφορά της Λουλουδιάς ήταν αδιανόητη και προσβλητική για τον Κωνσταντή, επομένως για τα ήθη της εποχής ήταν φυσιολογική η βίαιη αντίδρασή του.

Σήμερα δεν θα ήταν αποδεκτή αυτή η συμπεριφορά του Κωνσταντή, διότι η ανθρώπινη ζωή έχει ύψιστη αξία, σημαντικότερη από την προσβολή της ηθικής.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Σκέψεις-συναισθήματα:

- Η απιστία της Λουλουδιάς έπρεπε να ξεπληρωθεί.
- Κηλίδωσε την τιμή και την αξιοπρέπειά μου.
- Η κοινωνία μας δεν ανέχεται τέτοια προδοσία.
- Νιώθω θυμό για την απιστία της, αλλά και θλίψη που έδωσα τέτοιο τέλος.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Χαιρετισμός του Υπουργού Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας της Κύπρου κ. Πρόδρομου Προδρόμου στις Τελετές Βράβευσης του Διαγωνισμού «200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821: Αναδιφώ το παρελθόν, ενατενίζω το μέλλον, χθες» στις 22-05-2021. Αντλήθηκε στις 25.12.2021 από τον ιστότοπο: https://www.pio.gov.cy/ .

[…]

Κυρίες και κύριοι,

Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 δεν είναι μόνο το μεγάλο ορόσημο για τον σύγχρονο Ελληνισμό. Αλλά υπήρξε το σημαντικότερο ιστορικό γεγονός της εποχής της. Ήταν η πρώτη επανάσταση μετά τη λαμπρή Γαλλική Επανάσταση, που εμπνεόμενη από τις ίδιες εκείνες αρχές και αξίες του φιλελευθερισμού και των δικαιωμάτων του σύγχρονου ανθρώπου, της δικαιοσύνης και της ισότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του σεβασμού της εθνικής υπόστασης, ταυτότητας και συνείδησης, οδήγησε μετά από αιώνες στην απελευθέρωση ενός έθνους και του λαού και στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού κράτους. Δεν ήταν επομένως μόνο ένα σπουδαίο εθνικό γεγονός, αλλά ήταν και μια μεγάλη στιγμή και καμπή στην ευρωπαϊκή ιστορία. Η οποία άνοιξε δρόμο και ενέπνευσε στη συνέχεια και άλλες ανάλογες απελευθερωτικές κινήσεις.

Δικαίως θαυμάζουμε και τιμούμε τα ιστορικά περιστατικά που οδήγησαν στην αποτίναξη του τουρκικού ζυγού. Τη γενναιότητα και την πατριωτική αφοσίωση, όπως και την αυταπάρνηση και τον ηρωισμό των θρυλικών αγωνιστών. Με δέος πάντα αντικρίζουμε την πραγμάτωση της σοφής ρήσης του στρατηγού Μακρυγιάννη, ότι εκείνο που μετρά δεν είναι οι αριθμοί και το πλήθος. Αλλά με φρόνημα, αποφασιστικότητα και θέληση οι ολίγοι μπορούν να κερδίσουν την ελευθερία τους απέναντι στο πλήθος και την υπεροπλία κατακτητών και σφετεριστών.

Ταυτόχρονα, όμως, πάντα θυμόμαστε ότι στην πορεία εκείνη της Παλιγγενεσίας, μαζί με τους ηρωικούς αγώνες που έκαναν μορφές αγωνιστών και ηρώων να ξεχωρίζουν και να μένουν στη συλλογική μας μνήμη, αναδύθηκε και η πνευματική ανάταση των Ελλήνων. Ως προϋπόθεση της Επανάστασης λειτούργησε ο Ελληνικός Διαφωτισμός που

αναπτύχθηκε στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Με μορφές όπως ο Αδαμάντιος Κοραής και ο Ρήγας Φεραίος.

Απανταχού ο Ελληνισμός γιορτάζει τη 200στή επέτειο της Εθνικής Επανάστασης με τη λαμπρότητα που της ταιριάζει. […] Ανάμεσα σε όλες τις εκδηλώσεις που έχουμε προγραμματίσει, ξεχωρίζω αυτή τη σεμνή τελετή απονομής των βραβείων για τους μαθητικούς διαγωνισμούς. Μπορεί να πρόκειται για μια σχετικά λιτή τελετή, όμως τα ποιήματα και τα γραπτά, όπως και οι εικαστικές ή οπτικοακουστικές δημιουργίες των παιδιών δίνουν ιδιαίτερη λάμψη. Μετατρέπουν τη σκηνή αυτού του θεάτρου σε πηγή φωτός. Γεμίζουν την καρδιά και τη ψυχή μας με το βαθύτερο νόημα που ψηλαφούμε μέσα από τον εορτασμό της επετείου.

Οι μαθήτριες και οι μαθητές που συμμετείχαν στον Διαγωνισμό αποτύπωσαν τις ιδέες, τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους σε κειμενικό είδος της επιλογής τους και αξιοποίησαν τις καλλιτεχνικές και δημιουργικές δεξιότητες τους μέσα από ποικίλες μορφές έκφρασης: δοκίμιο, ποίημα, διήγημα, παραμύθι, άρθρο, ερευνητική εργασία, πολυτροπικό κείμενο, τραγούδι, εικαστική δημιουργία, δραματοποίηση. Με τις πρωτότυπες δημιουργίες τους τα παιδιά αντιλήφθηκαν βιωματικά τη διαχρονικότητα και την οικουμενικότητα των μηνυμάτων από τους αγώνες του Ελληνισμού γενικότερα και του Κυπριακού Ελληνισμού ειδικότερα. Ανέδειξαν την αξία της συλλογικής μνήμης σε θέματα που αφορούν τόσο στην Επανάσταση του 1821 όσο και στους αγώνες της Κύπρου για ελευθερία, καθώς και στην πορεία ανάπτυξης της μεγαλονήσου. Με την ευκαιρία, βεβαίως, υπογραμμίσθηκε η μνήμη και η ανάγκη απελευθέρωσης της κατεχόμενης πατρίδας μας. […]

Θερμά συγχαρητήρια εκφράζω, τέλος, και προς τα μέλη της οργανωτικής επιτροπής για την άρτια διοργάνωση και για τη συμβολή τους στην αποτελεσματική υλοποίηση αυτής της επετειακής εκδήλωσης.

Α3. Σε μια εκδήλωση του σχολείου σου για την επέτειο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, εκφωνείς μία ομιλία προς τους καθηγητές και τους συμμαθητές σου, στην οποία εξηγείς για ποιους λόγους θεωρείς αναγκαία την ιστορική γνώση από τους νέους για την πορεία στο μέλλον και να προτείνεις τρόπους με τους οποίους στο σχολείο μπορεί αυτή η ιστορική γνώση να καλλιεργηθεί. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ (1867-1945)

Σουλιώτης και Αρβανίτης

Το διήγημα είναι από το βιβλίο του Γιάννη Βλαχογιάννη «Μεγάλα Χρόνια: Τα παληκάρια τα παλιά», Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα.

Στο Μεσολόγγι, το πικρό, που πολέμαγε νύχτα και μέρα, από τους πρώτους πού τρεξε βοήθειά του με τον Καραϊσκάκη, ήταν ο Κίτσος ο Τζαβέλας. Όταν αποφασίσανε να πατήσουν το στρατόπεδο του Κιουταχή, κάθε παληκάρι συνεριζότανε τον γείτονά του στην παληκαριά. Έτσι κι' ο Κίτσος είχε έναν αντίμαχο αχώριστον από κοντά του, είχε τον Κιτσάκη, τ' όμορφο το Σουλιωτόπουλο, αγόρι δεκαέξι χρονών, πρωτοξαδέρφι από τη γενιά του. Για τον Κιτσάκη παιγνίδι ήταν ο πόλεμος. Χαρές μονάχα και γλυκειές λαχτάρες εύρισκε σ' αυτόν. Ήταν αγνό το παληκάρι, κ' ήταν άμαθο. Κ' ήτανε γραμμένο να χαθή[1] από την αποκοτιά του, που περνούσε κάθε σύνορο, και έφτανε την αψηφησιά τη θεία του χαρομαγεμένου.

Μέσ' το πολεμικό το μάνισμά του, τραβώντας ίσα στον οχτρό τη νύχτα εκείνη, βρέθηκε ολομόναχος όξω από το τσαντίρι του βεζίρη, ανάμεσα στους Αρβανίτες, που τον είχανε τρομάξει. Τότε ξύπνησε. Σαν πεινασμένα αγρίμια τον τριγύρισαν αυτοί. Και γελούσαν άσκημα. Μα η ομορφιά κ' η τρέλλα του έκοβε κάθε ορμή τους. Τα καριοφίλια γυρισμένα απάνω του σωπαίνανε.

- Δεν είσαι συ του Ζυγούρη Τζαβέλα το παιδί; ρώτησε ο καπετάνος τους, θαμάζοντάς τον.
- Πολεμάτε, εγώ είμαι! είπ' ο Κιτσάκης, έτοιμος στο θάνατο.
- Ήτανε παληκάρι, ωρέ παιδί, μα εσύ θα τον περάσης… Κάποτε με γλύτωσε απ' το θάνατο· σύρε, γύρισε στη μάννα σου!

Ο Κιτσάκης όμως άναψε. Τόχε ντροπή να του θυμάν τη μάννα του τέτοια στιγμή.

- Χτυπάτε, θα χτυπήσω! είπε. Και τοιμάστηκε.
- Σύρε! είπε ο Αρβανίτης.

Ανοίξαν τόπο να περάση. Κι έφυγε ο Κιτσάκης ντροπιασμένος. Ποτέ δεν πίστευε πως θάχε γι' αυτόν ο πόλεμος τέτοιο άξαφνο φαρμάκι. Αρβανίτης να του χαρίση τη ζωή…

[1] Διατηρήθηκε η ορθρογραφία του πρωτοτύπου.

Δεν είχε ξεμακρύνει πολύ, κι ένα τουφέκι ακούστηκε. Κ' έπεσε σκοτωμένο το παληκαρόπουλο.

Μανισμένος ο καπετάνος ο Αρβανίτης τράβηξε το σπαθί, κι άρπαξε από τα μαλλιά τον άπιστο πούχε ρίξει.

- Γιατί τόκαμες; άγριος τονέ ρώτησε.
- Έχασα κ' εγώ τον αδερφό μου…
- Πότε, κι' από ποιον;
- Στην Άμπλιανη… απ' τον ξάδερφό του, τον Κίτσο τον Τζαβέλα.

Με λύπη έβαλε ο Αρβανίτης το σπαθί στη θήκη.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια ηρωικά χαρακτηριστικά αποδίδει ο αφηγητής στο πρόσωπο του Κιτσάκη; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σού προκαλεί η θυσία του, δεδομένου ότι βρισκόταν περίπου στην ίδια ηλικία με αυτή που βρίσκεσαι εσύ σήμερα;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι Ιστορικός και αναλαμβάνεις να καταγράψεις το περιστατικό ανάμεσα στον Κιτσάκη και τους Αρβανίτες, έχοντας ως πηγή το κείμενο του Γιάννη Βλαχογιάννη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου: σοβαρό, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Προσφώνηση ομιλίας: Αγαπητοί κύριες/οι καθηγήτριες/καθηγητές, αγαπητές/οί συμμαθήτριες/συμμαθητές, …

Εισαγωγή/πρόλογος: Αναφορά στην εκδήλωση με αφορμή τη συμπλήρωση διακοσίων ετών από την ελληνική επανάσταση του 1821. Η αξία της Ιστορίας γενικά (πληροφόρηση-καταγραφή γεγονότων)

Κύριο θέμα: α. αναγκαιότητα της ιστορικής γνώσης για την πορεία των νέων στο μέλλον:

- Η Ιστορία διδάσκει- αποφυγή των λαθών.
- Καλλιεργεί την κριτική σκέψη.
- Καλλιεργεί την ενσυναίσθηση- απαραίτητη δεξιότητα για την διαχείριση πολυπολιτισμικών κοινωνιών.
- Με την ιστορική γνώση ενισχύονται οι δεσμοί των μελών μιας εθνικής ομάδας και οργανώνεται η μελλοντική πορεία της με χρήσιμα παραδείγματα του παρελθόντος.

β. Τρόποι με τους οποίους στο σχολείο μπορεί να καλλιεργηθεί η ιστορική γνώση:

- Εργασίες των μαθητών για την Ιστορική γνώση, μέσα από τα μεγάλα γεγονότα, αλλά και συνεντεύξεις με θέμα τις ζωές των ανώνυμων ανθρώπων-των «άφωνων» ομάδων της Ιστορίας.
- Επιτόπια έρευνα που θα κάνουν ομάδες εργασίας μαθητών και έρευνα στα τοπικά αρχεία, για να ανασυγκροτήσουν ένα γεγονός της τοπικής ιστορίας του μέρους όπου ζουν.
- Διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας με κριτικό τρόπο, μέσα από τη μελέτη ιστορικών πηγών και μεθόδων βιωματικής σύνδεσης με τα ιστορικά γεγονότα.

<u>Παρατήρηση</u>: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση – αναφορά στη σημασία ανάλογων εκδηλώσεων στο σχολείο, προκειμένου να τιμάται η μνήμη όσων αγωνίστηκαν για αξίες και αγαθά που σήμερα απολαμβάνουν οι νεότεροι.

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ που με ακούσατε

Β3. (μονάδες 25)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο Κιτσάκης, όπως παρουσιάζεται από τον αφηγητή του λογοτεχνικού κειμένου, θυμίζει ήρωα, ο οποίος εκφράζει το ομηρικό ιδεώδες: την ομορφιά και την παλικαριά ταυτόχρονα. Συγκεκριμένα:

- Συναγωνιζόταν σε παλικαριά τον Κίτσο Τζαβέλα, ξακουστό Σουλιώτη ήρωα, αν και είναι πολύ νέος στην ηλικία.
- Η παράτολμη φύση του και ο ηρωικός τους χαρακτήρας μετατρέπουν τον πόλεμο σε χαρά για τον ίδιο.
- Βρίσκεται μόνος του μέσα στο στρατόπεδο των εχθρών και τους αντιμετωπίζει με θάρρος, χωρίς να λογαριάζει τη ζωή του.
- Αν και είναι αιχμάλωτος, νιώθει ντροπή που οι Αρβανίτες του χαρίζουν τη ζωή και τον διώχνουν από το στρατόπεδο, επειδή ο πατέρας του είχε κάποτε σώσει τη ζωή τού καπετάνιου τους.
- Ξεπληρώνει με τη ζωή του τον θάνατο ενός Αρβανίτη, που σκότωσε ο Κίτσος Τζαβέλας.

Αναμένουμε ο μαθητής να εκφράσει συναισθήματα επιδοκιμασίας για τον νεαρό ήρωα, τόσο για τον χαρακτήρα και τις πράξεις του όσο και για τη θυσία του. Παράλληλα, θα μπορούσε να συγκρίνει έναν έφηβο γεννημένο και μεγαλωμένο μέσα στον πόλεμο (Κιτσάκης) με τον εαυτό του ή με συνομηλίκους του, εντοπίζοντας τις διαφορές.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Καταγραφή του περιστατικού:

- Γενναίοι πολέμαρχοι- Κίτσος Τζαβέλας- νέοι πολεμιστές- Κιτσάκης

- Ο πόλεμος η χαρά τους και η καθημερινότητά τους
- Η γενναιότητα βασικό χαρακτηριστικό τους
- Ο Κιτσάκης ξεφεύγει και βρίσκεται στο αντίπαλο στρατόπεδο
- Οι Αρβανίτες- εχθροί του επιτρέπουν να φύγει
- Εξευτελιστικό για έναν πολεμιστή
- Τον σκοτώνουν στο τέλος για λόγους εκδίκησης

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Κυβερνοπόλωση

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Τάκη Μίχα, δημοσιευμένο στην έντυπη έκδοση της εφημερίδας Ελευθεροτυπία, στις 7.12.2009.

Για πολλούς αναλυτές η εμφάνιση του διαδικτύου εμπεριέχει την υπόσχεση της άπλετης πληροφόρησης και της βελτίωσης της ποιότητας του δημόσιου διαλόγου. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η τεχνολογία του ίντερνετ αφενός μείωνε το κόστος της πληροφόρησης και αφετέρου έδινε τη δυνατότητα στους πολίτες να ανταλλάσσουν απόψεις και να ασκούν αμοιβαία κριτική. Όλα αυτά φυσικά θα ήταν προς όφελος των δημοκρατικών διαδικασιών και της κουλτούρας του πολιτικού διαλόγου, στην οποία βασίζεται η δημοκρατία.

Όμως, δυστυχώς σήμερα βλέπουμε ότι αυτές οι προβλέψεις δεν επαληθεύονται. Αντίθετα, σε μεγάλο βαθμό το ίντερνετ φαίνεται ότι προωθεί τον πολιτικό εξτρεμισμό και τη μονοσήμαντη πληροφόρηση. Σύμφωνα με τον γνωστό πανεπιστημιακό Gass Sunstein (που πρόσφατα έγινε διευθυντής του Ρυθμιστικού Γραφείου του Λευκού Οίκου), αυτό το οποίο είναι καθοριστικό με το Ίντερνετ, δεν είναι τόσο ότι δίνει τη δυνατότητα στον πολίτη να έχει περισσότερη πληροφόρηση. Ακόμα πιο σημαντικό είναι ότι του δίνει τη δυνατότητα να αποκλείει την πληροφόρηση που δεν του αρέσει.

«Το πιο εντυπωσιακό στοιχείο με τη νέα τεχνολογία», γράφει, «είναι η αυξανόμενη δύναμη των καταναλωτών να «φιλτράρουν» αυτό που βλέπουν». Ένα από τα πιο σημαντικά αποτελέσματα αυτού του φιλτραρίσματος είναι ότι οι χρήστες εκτίθενται μόνο στην πληροφόρηση που τους είναι αρεστή. Σήμερα τα μπλογκ που αναπτύσσονται ταχύτερα είναι εκείνα που έχουν μια μονοσήμαντη ιδεολογική και πολιτική τοποθέτηση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αυτά ικανοποιούν τις προτιμήσεις των χρηστών τους. Οι αριστεροί στις ΗΠΑ προσφεύγουν στο Huffington Post για να βρουν αυτά που τους αρέσουν και οι δεξιοί με τη σειρά τους στο Drudge Report.

Όμως, το πρόβλημα δεν είναι απλώς ότι κάθε χρήστης απλά χρησιμοποιεί την πληροφόρηση που ενισχύει τις δικές του προκαταλήψεις και αποφεύγει να πληροφορείται για οτιδήποτε άλλο. Ακόμα πιο σημαντικό είναι το φαινόμενο που οι ψυχολόγοι ονομάζουν «ομαδική πόλωση», αναφερόμενοι στην τάση που έχουν οι άνθρωποι να υιοθετούν

ακραίες απόψεις, όταν συνομιλούν με άτομα των ίδιων απόψεων. Το φαινόμενο της «ομαδικής πόλωσης» έχει τεκμηριωθεί με πολλά πειράματα. Σε ένα πείραμα οι φεμινίστριες που μιλούσαν μόνο με φεμινίστριες γίνονταν πιο ανένδοτες στον φεμινισμό τους. Σε ένα άλλο, οι οπαδοί των αθλητικών ομάδων γίνονταν ακόμη πιο φανατικοί με την «ομαδάρα» τους, όταν συζητούσαν μόνο με ομονοούντες.

Υπάρχουν πολλές θεωρίες που έχουν προταθεί για να εξηγήσουν το φαινόμενο της ομαδικής πόλωσης. Σύμφωνα με μια θεωρία, όταν τα άτομα συζητούν μόνο με άλλους που έχουν τις ίδιες απόψεις, ακούνε νέα επιχειρήματα υπέρ των απόψεών τους, κάτι που τους κάνει να τις υιοθετούν με ακόμη μεγαλύτερο πάθος. Σύμφωνα με μια άλλη θεωρία, τα άτομα προσπαθούν συνεχώς να ξεπεράσουν αλλήλους. Αν, λοιπόν, όλοι σε μια ομάδα συμφωνούν ότι π.χ. θα πρέπει να διατηρηθεί η μονιμότητα στον δημόσιο τομέα, σύντομα θα εμφανιστούν και αυτοί που θα υποστηρίζουν ότι θα πρέπει να επεκταθεί και στον ιδιωτικό. Η τάση της ομαδικής πόλωσης ενισχύεται στο ίντερνετ, όπου σύμφωνα με τον Sunstein παίρνει τη μορφή της «κυβερνοπόλωσης».

«Το ίντερνετ», γράφει, «λειτουργεί για πολλούς ως το εκτροφείο του εξτρεμισμού, επειδή ακριβώς αυτοί που συμφωνούν επικοινωνούν μεταξύ τους με μεγαλύτερη ευκολία και συχνότητα». Αυτό καθιστά το ίντερνετ ένα κατ' εξοχήν μέσο παραπληροφόρησης. Στο βαθμό που προσφεύγεις μόνο στις ιστοσελίδες που ενισχύουν τις προκαταλήψεις σου, δεν σε ενδιαφέρει αν η πληροφόρηση για τους αντιπάλους είναι σωστή ή όχι - ούτε πρόκειται να το ελέγξεις.

Α3. Αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου με θέμα την πληροφόρηση στο διαδίκτυο. Στο κείμενό σου να παρουσιάσεις σε 200-250 λέξεις τη δική σου αντίληψη για τα χαρακτηριστικά που έχει η διαδικτυακή πληροφόρηση του σύγχρονου πολίτη.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ (1896-1928)

Όλοι μαζί…

Το ποίημα «Όλοι μαζί…» του Κώστα Καρυωτάκη ανήκει στην ποιητική συλλογή «Ελεγεία και σάτιρες», 1927.

Όλοι μαζί κινούμε, συρφετός[1],
γυρεύοντας ομοιοκαταληξία.
Μια τόσο ευγενικιά φιλοδοξία
έγινε της ζωής μας ο σκοπός.
Αλλάζουμε με ήχους και συλλαβές
τα αισθήματα στη χάρτινη καρδιά μας,
δημοσιεύουμε τα ποιήματά μας,
για να τιτλοφορούμεθα ποιητές.
Αφήνουμε στο αγέρι
τα μαλλιά και τη γραβάτα μας.
Παίρνουμε πόζα. Ανυπόφορη
νομίζουμε πρόζα·
των καλών ανθρώπων τη συντροφιά.
Μόνο για μας υπάρχουν
του Θεού τα πλάσματα
και, βέβαια, όλη η φύσις.
Στη Γη για να στέλνουμε ανταποκρίσεις,
ανεβήκαμε στ' άστρα τ' ουρανού.
Κι αν πειναλέοι γυρνάμε οληµερίς,
κι αν ξενυχτούμε κάτου απ' τα γεφύρια,
επέσαμε θύματα εξιλαστήρια
του «περιβάλλοντος», της «εποχής».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις τη συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου, σύμφωνα με τα νοήματα του ποιήματος.

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο με τη μορφή σελίδας ημερολογίου στο οποίο θα καταγράφεις τις δικές σου διαπιστώσεις παρατηρώντας τη συμπεριφορά των ανθρώπων γύρω σου στο κοινωνικό σου περιβάλλον.

Μονάδες 25

[1] Συρφετός: οτιδήποτε σέρνεται από τον άνεμο και σωρεύεται.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου: σοβαρό, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Πρόλογος: Η σημερινή τεχνολογική πρόοδος και η μεγάλη απήχηση της διαδικτυακής πληροφορίας.

Κύριο θέμα: Τα χαρακτηριστικά που έχει η διαδικτυακή πληροφόρηση του σύγχρονου πολίτη:

- Πλουραλιστική
- Ελεύθερη
- Ο πομπός γίνεται και δέκτης (διαδραστική)
- Δυνατότητα σχολιασμού των πληροφοριών
- Ανώνυμες πηγές
- Προπαγανδιστική
- Επικίνδυνη για την άσκηση χειραγώγησης
- Λαϊκισμός
- Κομματικοποίηση
- Πόλωση των πολιτών
- Απουσία αντικειμενικής ενημέρωσης

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (μονάδες 25)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Από τον πρώτο στίχο του ποιήματος «Όλοι μαζί κινούμε, συρφετός» φαίνεται η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου. Αισθάνεται ότι δεν ξεχωρίζει από τον συρφετό των άλλων ποιητών και νιώθει απογοήτευση. Η χρήση του πρώτου πληθυντικού ρηματικού προσώπου δηλώνει την ιδιότητά του «δημοσιεύουμε τα ποιήματά μας, για να τιτλοφορούμεθα ποιητές». Είναι ποιητής που διακατέχεται και αυτός από τη «ευγενικιά φιλοδοξία», με «χάρτινη καρδιά» (δείγμα της ευαισθησίας, αλλά και της ευάλωτης διάθεσης που τον αποξενώνει από το περιβάλλον) στέλνει από τα άστρα (απόσταση από την κοινωνία, αποξένωση) ανταποκρίσεις, αλλά τριγυρνά «πειναλέος» (απογοήτευση). Στο τέλος του ποιήματος παραδέχεται ότι ανήκει στα «εξιλαστήρια θύματα» της εποχής, δήλωση που δείχνει την συναισθηματική του κατάσταση της έντονης απογοήτευσης και αποξένωσης που νιώθει από την εποχή και την κοινωνία.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ημερολόγιο: ύφος εξομολογητικό, σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, ελλειπτικός λόγος (ενδεχομένως)

Διαπιστώσεις παρατηρώντας τη συμπεριφορά των ανθρώπων στο κοινωνικό περιβάλλον:

- Αδιαφορία
- Εγωισμός
- Ατομικισμός
- Υποταγή στη μόδα
- Αναπαραγωγή στερεοτύπων
- Αδυναμία διαφοροποίησης
- Απογοητευτικές διαπιστώσεις/ελάχιστες οι φωτεινές εξαιρέσεις ανθρώπων με ενσυναίσθηση και ανθρωπιά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το νόημα της εργασίας

Το κείμενο είναι του Κώστα Ιερείδη, δημοσιευμένο στις 16.10.2016, στον ιστότοπο https://dialogos.com.cy.

Η επιλογή επαγγέλματος αποτελεί σημαντική απόφαση στη ζωή του κάθε ατόμου και, για να είναι σωστή, θα πρέπει να ταυτίζεται με τα ενδιαφέροντα, τις ικανότητες, την προσωπικότητα αλλά και το σύστημα αξιών του ατόμου. Η εργασία αποτελεί κυρίαρχο κομμάτι στη ζωή του ανθρώπου, καθώς πέραν της βιοποριστικής σημασίας αποτελεί αναγκαία δραστηριότητα για κοινωνικοποίηση και την ενίσχυση της ψυχικής μας υγείας. Κάθε άτομο που βιώνει θετικά την εργασία του προσθέτει στην προσωπική του ευχαρίστηση και την ενίσχυση της εικόνας που έχει για τον εαυτό του. Η φύση κάθε επαγγέλματος δρα ως φίλτρο και έτσι κάθε άτομο με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά προσωπικότητας μπορεί να ενεργήσει, να ερμηνεύσει και να βιώσει θετικά τα γεγονότα που διαδραματίζονται στο χώρο εργασίας. Το γεγονός αυτό προσφέρει στο άτομο ικανοποίηση και αίσθημα επιτυχίας, στοιχεία που με τη σειρά τους ενδυναμώνουν τη θέληση για προσφορά και την επένδυση στην εργασία. Όταν το άτομο διαβλέπει στην εργασία του ένα «σκοπό» ζωής, όταν καθοδηγείται από ένα δυνατό αίσθημα εσωτερικού προσανατολισμού, σύμφωνα με το οποίο αντιλαμβάνεται τη δουλειά του ως μέσο για να συμβάλλει σε κάτι καλύτερο ή να προσφέρει, τότε εργασία αποκτά ένα προσωπικό «νόημα» και επενεργεί ως εσωτερικό κίνητρο για επιτυχία.

Συνήθως η επαγγελματική επιτυχία συνδέεται με τη γνώση, αφού θεωρείται απαραίτητο συστατικό για να ασκεί ένα άτομο αποτελεσματικά την εργασία του. Λίγοι όμως αναγνωρίζουν ότι για να υπάρχει διάρκεια στην αποτελεσματικότητα, θα πρέπει να συνυπάρχει η συνέπεια και η μεγιστοποίηση της προσπάθειας σε διαρκή βάση. Και για να επιτευχθεί αυτό, θα πρέπει να προϋπάρχει αγάπη και ενδιαφέρον για τις δραστηριότητες που το άτομο ασκεί, καθώς όταν μια δραστηριότητα επαναλαμβάνεται χωρίς ισχυρό κίνητρο. μπορεί να μετατραπεί σε αγγαρεία και μια «άψυχη» διαδικασία. Αποτελεί, λοιπόν, κλειδί για σταθερότητα και επαγγελματική επιτυχία να υπάρχει «νόημα» σε αυτό που κάνουμε πέραν της βιοποριστικής σημασίας. Νόημα το οποίο να συνδυάζεται με τις

προσωπικές μας αξίες και κίνητρα. Τα στοιχεία που μας κινητοποιούν και μας οδηγούν στο να θέλουμε να δίνουμε τον καλύτερό μας εαυτό σε ό,τι ενασχολούμαστε. Μέσα από τη δημιουργική απασχόληση σε έναν επαγγελματικό τομέα που μας εκφράζει και μας εμπνέει, ωριμάζουμε επαγγελματικά και γινόμαστε πιο εφευρετικοί, δημιουργικοί και παραγωγικοί οδηγώντας μας σε επαγγελματική σταθερότητα και επιτυχία.

Μπορεί σε εποχές αβέβαιες και με υψηλούς δείκτες ανεργίας όλα τα πιο πάνω να ακούγονται παράξενα, αποτελεί γεγονός όμως ότι η σημασία τους είναι διαχρονική και αποδεικνύεται καθημερινά. Αν ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται το λόγο για τον οποίο θα ασκήσει ή ασκεί ένα συγκεκριμένο επάγγελμα τότε έχει βρει το απαραίτητο και αναγκαίο κλειδί για επιτυχία. Η εργασία θα έχει για το συγκεκριμένο άτομο αποκτήσει νόημα για την ίδια του τη ζωή, με αποτέλεσμα να τον κινητοποιεί, να τον εμπνέει και να τον βοηθά να βιώνει θετικά την καθημερινότητα. Στην αντίθετη περίπτωση όταν η εργασία δεν έχει νόημα, μετατρέπεται σε αγγαρεία και υποχρέωση μεταφέροντας όλα τα αρνητικά συνεπακόλουθα στη ζωή του ατόμου.

Η επιλογή επαγγέλματος θα πρέπει, λοιπόν, να συνοδεύεται από την κατανόηση της συμβολής του σε κάτι ευρύτερο για μας και την κοινωνία στην οποία ζούμε. Άλλωστε, καμία διεργασία δεν αποτελεί μεμονωμένη πράξη, καθώς είναι μέρος ενός ευρύτερου πλαισίου, το οποίο ο κάθε άνθρωπος οφείλει να αναγνωρίσει και να αναζητήσει κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης για το επαγγελματικό του μέλλον.

Α3. Σε μια εκδήλωση του σχολείου σου για τον επαγγελματικό προσανατολισμό, εκφωνείς μία ομιλία προς τους καθηγητές και τους συμμαθητές σου, στην οποία εξηγείς για ποιους λόγους θεωρείς δικαιολογημένες τις ανησυχίες των νέων σχετικά με την επιλογή επαγγέλματος. (200-250 λέξεις).

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΟΞΑΣ (1897 ή 1900–1985)

[Εστιάδες]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Άγγελου Δόξα (1897 ή 1890-1985) «Εστιάδες», από το βιβλίο του «Μετά τα μεσάνυχτα» (Διηγήματα Κάθετα), Α΄ έκδοση -5η χιλιάδα, εκδ. Κορυδαλού, σ.σ.174-188.

[…] Ζούσε με τη μητέρα του που είχε μια καλή σύνταξη από τον μακαρίτη τον πατέρα του κι ένα εισοδηματάκι από κάποιο μικρό χτήμα. Η μητέρα του τον καμάρωνε και του υποδαύλιζε τη φιλοδοξία. Έβλεπε κι εκείνη διαρκώς ψηλά, είταν[1] ακατάδεχτη κι ονειρευότανε για το γιο της μεγάλα αξιώματα και μεγάλη προίκα.

Είταν εικοσιοχτώ χρονώ όταν γύρισε από το Παρίσι. Είχε βέβαια απόλυτη ανάγκη να ριχτεί στη βιοπάλη, να εργαστεί για να βγάλει το ψωμί του. Κι είχε κάθε διάθεση για εργασία. Όμως δε θέλησε, δεν του πήγαινε ν' αρχίσει έτσι την καριέρα του. Παράσταινε το δικηγόρο «από περιωπής». Έλεγε πως αδιαφορεί για το επάγγελμα και τον ενδιαφέρει η επιστήμη, δημοσίευε πραγματείες για μεγάλα ζητήματα, καλλιεργούσε γνωριμίες και σχέσεις, τριγύριζε γύρω σε κεφαλαιούχους, βιομηχάνους, πολιτικούς, και προσπαθούσε με κάθε τρόπο να φτιάσει μια προσωπική οντότητα, ώστε να τον προσέξουν, να τον ακούσουν, να τον συζητήσουν. Όλα αυτά, εννοείται, πως έφερναν έναν κλονισμό, ένα αδιέξοδο στα οικονομικά του. Η εμφάνιση απαιτούσε έξοδα, το εισόδημά του είταν περιορισμένο και στο σπίτι του με τη μητέρα του περνούσαν πολύ στενοχωρημένα. Ευτυχώς που αυτή δεν παραπονιόταν, μα σύμφωνη με το γιο της, περισσότερο την ένοιαζε όταν της έλεγε γυρνώντας σπίτι πως εγνώρισε ένα μεγάλο πρόσωπο ή πως είταν καλεσμένος σε κάποια δεξίωση παρά, το πως είχαν τρεις μέρες να φάνε μαγειρευτό φαϊ. Η σύμπτωση τούτη στις ιδέες ανάμεσα μάνας και γιου εξασφάλιζε την υπομονή για το μέλλον.

Ύστερα από ένα σωρό απραγματοποίητες υποσχέσεις κι ένα σωρό απογοητεύσεις, ο Ματρόζος κατόρθωσε να πιαστεί. Βοηθός νομικού συμβούλου σε μια ξένη εταιρία, υποθέσεις ιδιωτικές στο εξωτερικό ύστερα και μαζί αρθρογράφος για τα εξωτερικά ζητήματα σε μια εφημερίδα, άρχισε να γίνεται γνωστός, απόχτησε κάποιαν εκτίμηση κι εβελτίωσε τα οικονομικά του ώστε, πεντέξη χρόνια μετά τον ερχομό του από το Παρίσι, να μπορέσει ν' ανοίξει ένα γραφείο σε μέγαρο κεντρικό, να το επιπλώσει με άνεση και να πάρει γραφομηχανή και δαχτυλογράφο.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο, τη διάθεση που δείχνει ο νεαρός δικηγόρος στην αναζήτηση επαγγελματικής αποκατάστασης. Πιστεύεις ότι ήταν σωστή η επιλογή του να μην ανοίξει αμέσως μετά την ολοκλήρωση των σπουδών δικηγορικό γραφείο;

[1] Διατηρήθηκε η ορθογραφία του κειμένου.

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο νεαρός δικηγόρος και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου μετά τις συνεχείς απογοητεύσεις στην επαγγελματική σου αποκατάσταση.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Προσφώνηση ομιλίας: Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: η αξία του επαγγέλματος γενικά

Κύριο Θέμα: για ποιους λόγους θεωρεί ο/η μαθητής/-τρια δικαιολογημένες τις ανησυχίες των νέων σχετικά με την επιλογή επαγγέλματος:

- Ο ελλιπής συμβουλευτικός ρόλος του σχολείου στα θέματα επαγγελματικής αποκατάστασης και ανίχνευσης των επιθυμιών, των δεξιοτήτων και των αναγκών όλων των μαθητών στο πλαίσιο του επαγγελματικού προσανατολισμού.
- Οι αλλεπάλληλες αλλαγές στο εργασιακό τοπίο και οι νέες επαγγελματικές συνθήκες και απαιτήσεις.
- Η ανάγκη επαγγελματικής αποκατάστασης ως μέσου όχι μόνο για την επιβίωση του ανθρώπου, αλλά και για την κοινωνική του ανάδειξη και αυτοσυγκρότηση.

Παρατήρηση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

α. Πρέπει να τονιστεί η διάθεση που δείχνει ο νεαρός δικηγόρος για την επαγγελματική του αποκατάσταση.

- «Έλεγε πως αδιαφορεί για το επάγγελμα και τον ενδιαφέρει η επιστήμη, δημοσίευε πραγματείες για μεγάλα ζητήματα, καλλιεργούσε γνωριμίες και σχέσεις».
- «Όλα αυτά, εννοείται, πως έφερναν έναν κλονισμό, ένα αδιέξοδο στα οικονομικά του.»
- «Βοηθός νομικού συμβούλου σε μια ξένη εταιρία, υποθέσεις ιδιωτικές στο εξωτερικό ύστερα, και μαζί αρθρογράφος…»

Δεν βιάζεται να αποκατασταθεί, αλλά αναζητά την καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση-θέση κύρους, υψηλές απολαβές, παρά τις όποιες δυσκολίες ενδεχομένως κοστίσει αυτή η επιλογή.

β. Στην ερώτηση αναφορικά με το αν ήταν σωστή η επιλογή του να μην ανοίξει αμέσως μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του δικηγορικό γραφείο ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να υποστηρίξει όποια θέση επιθυμεί, αρκεί να την τεκμηριώσει.

- Ναι, διότι έτσι έδωσε στον εαυτό του την ευκαιρία να επιλέξει την καλύτερη θέση μετά από έρευνα, με αποτέλεσμα να νιώθει δικαιωμένος για την επιλογή του, καθώς κρίνεται αντάξια των σπουδών του.
- Όχι, διότι έτσι διακινδύνευσε να μην βρει αυτό που αναζητά, γεγονός που θα είχε ως αποτέλεσμα να βιώσει την απόρριψη των άλλων και την απογοήτευση.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο με προσωπικό, εξομολογητικό ύφος ο/η μαθητής/-τρια καταθέτει σκέψεις και συναισθήματα:

- Σκέφτομαι πως είναι όμορφο να κάνω ως επάγγελμα αυτό που αγαπώ, αλλά πρέπει να επιλέξω την καλύτερη ευκαιρία. Αυτή την ευκαιρία θα την δημιουργήσω ο ίδιος με τις γνωριμίες που επιδιώκω. Θα πρέπει να επιμείνω και να σκεφτώ πως αυτός που επιμένει κερδίζει, τελικά. Θα υπομείνω τις απογοητεύσεις για χάρη των φιλοδοξιών μου.
- Νιώθω πως θα είμαι χαρούμενος για όλη μου τη ζωή, αν επιτύχω μια υψηλή θέση, παρόλες τις απογοητεύσεις που τώρα περνώ. Αυτές θα τις λησμονήσω και θα είμαι ευτυχής για την επιμονή μου να πετύχω αυτά που ονειρεύομαι. Αντίθετα, θα είμαι θλιμμένος αν κάνω μια βιαστική επιλογή που δεν θα μου εξασφαλίσει την κοινωνική αναγνώριση και το κύρος που αρμόζει στον χαρακτήρα μου και στις σπουδές μου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η συμβίωση με τον «Άλλον»

Το κείμενο είναι απόσπασμα από την έκδοση της έκθεσης «Στερεότυπα και Προκαταλήψεις: Δημιουργία και Αντιμετώπιση», Γ΄ έκδοση, Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, Αθήνα, 2011.

[…] Η πολιτισμική αγωγή, που είναι απαραίτητη για την απάλειψη των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, είναι σε αντίθεση με τους φόβους – τους πολιτιστικούς φόβους – για την πολιτισμική διαφορετικότητα των «Άλλων». Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει να αναπτύξουμε στρατηγικές που θα τονίζουν ότι μια ολοκληρωμένη πολιτισμική εξέλιξη είναι δυνατή μόνον όταν ο «Δικός» μας πολιτισμός συναντιέται με τον «Άλλο» πολιτισμό προωθώντας την συμβίωση, ώστε να εξουδετερώσουμε την αποξένωση. Βέβαια, θα πρέπει να συμπεριλάβουμε και κάποια διορθωτικά βήματα ως αντανάκλαση των νέων παραστάσεων του «Άλλου» πολιτισμού. […]

Στα συμφραζόμενα μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας οι παιδαγωγικές στρατηγικές οφείλουν να αποφεύγουν την άρνηση των «άλλων» ή την υποτίμησή τους. Πρέπει πολύ περισσότερο να ασχοληθούν και να αγγίξουν τον «Άλλο», ώστε να μάθουμε να κατανοούμε τους εαυτούς μας και τους άλλους καλύτερα, να εντοπίζουμε την αποξένωση των ανθρώπων από ανθρώπους άλλων πολιτισμικών καταγωγών καθώς επίσης και την αποξένωση από τους εαυτούς μας.

Στόχος αυτής της στρατηγικής είναι να καταργήσει τις πλασματικές ιεραρχίες των πολιτισμών, οι οποίες δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα του αγώνα επιρροής δυνάμεων, - κυρίως οικονομικών – και θέλησαν έτσι να επισημοποιήσουν ψευδοεπιστημονικές έρευνες που παρουσίαζαν τους πολιτισμούς ως στατικούς.

Το «Άλλο» πρέπει να εισαχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία, γιατί μπορεί να συμβάλει στο να κατανοήσουμε, να διευρύνουμε και να αλλάξουμε προς το καλύτερο το «δικό» μας.

Το «Άλλο» δεν είναι το εξωτικό, το πρωτόγονο ή όποιος άλλος διακριτικός χαρακτηρισμός που γνωρίζουμε, αλλά η διαφορετικότητα σ' όλες τις καθημερινές μορφές αντιμετώπισης της ζωής. Παραδείγματα αυτών των «Άλλων» συναντάμε καθημερινά σε

πολλές περιοχές όπως για παράδειγμα στην Αττική, στις περιοχές Γκάζι, Κυψέλη, Ν. Λιόσια, Ζαφείρι, Πέραμα, Ασπρόπυργο και αλλού.

Η συμβίωση ή η παρατήρηση διαφορετικών πολιτισμών δεν οδηγεί οπωσδήποτε σε πολιτισμικό ρατσισμό. Εξαρτάται πολύ περισσότερο από την ατομική στάση του καθενός μας, από την οποία απορρέει ή όχι ο σεβασμός της διαφορετικότητας των άλλων, κι όπου αποτυπώνεται μια λιγότερο ή περισσότερο δυναμική πολιτισμική ταυτότητα. Ο πολιτισμικός ρατσισμός ευδοκιμεί σ' εκείνους που δεν αισθάνονται ασφαλείς/σίγουροι μέσα στη δική τους πολιτιστική ταυτότητα.

Α3. Σε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου εξηγείς για ποιους λόγους θεωρείς σημαντική την ομαλή συμβίωση ανάμεσα στους ανθρώπους που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα (200-250 λέξεις).

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ (1881-1952)

Ταβέρνα

Το ποίημα είναι του Σωτήρη Σκίπη (1881-1952), από τη συλλογή «Κασταλία Κρήνη» (εκλογή 1900-1950). Αθήνα. 1950.

Στην πρόχειρη ταβέρνα από σανίδια,
που έστησ' ένας Αρμένης, τα βραδάκια
οι πρόσφυγες μαζεύονται και πίνουν
για να κατέβουν κάτω τα φαρμάκια.

Κάθε παρέα, θαρρείς, κι ένα χωριό σου,
γίνεται τότε, ω Ανατολή μεθύστρα,
αχ, ποιος θε ναν το σκούξει πάλι απόψε
γλυκά με τη φωνή σου τη ραγίστρα;

Θάναι Σμυρνιός, θάναι Βουρλιώτης, Αϊβαλιώτης;

Θάναι Καλλιπολίτης ή Πολίτης;

Θάναι από το Αϊδίνι, από την Προύσα,

ή θάν' ασίκης Μαυροθαλασσίτης;

Μα όποιος και νάναι –θάσαι εσύ, καημένε

αντίλαλε ακριβέ κι αλαργινέ,

της εξολοθρεμένης Μικρασίας,

οπού δε θα σβηστείς ποτέ, ποτέ!

Κυλά ο σκοπός –αχ, πιέτε και λιγάκι!-

αμάν-αμάν! κι ο αγέρας της Αθήνας

από καημούς προσφυγικούς γεμίζει

του πυρετού, της γύμνιας και της πείνας.

Όμως οι κλάρες σου απ' το αστροπελέκι

κι αν εκοπήκαν ξάφνου κι αν καήκαν

κι επάνω σου αν περάσαν άγριες μπόρες,

κι άλλα κακά τρανότερα αν σε βρήκαν,

ω δέντρο αιωνιοζώητο, σε βάθη

αμέτρητα είναι οι ρίζες σου χωμένες

και θα φουντώσουν πάλι και θ' απλώσουν

οι κλάρες σου από πρώτα πιο αντρειωμένες.

Τραγούδι τρεμολάλητο, καημένε

αντίλαλε ακριβέ κι αλαργινέ,

της εξολοθρεμένης Μικρασίας

οπού δε θα σβηστείς ποτέ, ποτέ!...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το ποίημα, τη διάθεση των ανθρώπων που είναι πρόσφυγες από διαφορετικές περιοχές. Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένη αυτή η διάθεση;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ένας πρόσφυγας και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου μετά τη συζήτηση που με ανθρώπους διαφορετικής καταγωγής στην ταβέρνα σχετικά με τη νέα σας ζωή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο

Εισαγωγή/πρόλογος: διαπίστωση του πολυπολιτισμικού περιβάλλοντος/ αφόρμηση από την επικαιρότητα.

Κύριο θέμα: για ποιους λόγους θεωρεί ο/η μαθητής/-τρια σημαντική την ομαλή συμβίωση ανάμεσα στους ανθρώπους που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα:

- Οι άνθρωποι που έρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα έχουν ανάγκη την αποδοχή από τον πολιτισμικό «Άλλο».
- Η απόρριψη οδηγεί σε συγκρουσιακές καταστάσεις.
- Η ομαλή συμβίωση θα τονώσει τη δημιουργικότητα και την αποδοτικότητά τους στον επαγγελματικό τους βίο.
- Η ομαλή συμβίωση θα βελτιώσει τον κοινωνικό βίο και την ποιότητα της συλλογικής ζωής.
- Η ομαλή συμβίωση είναι η απαραίτητη συνθήκη προόδου μιας κοινωνίας.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Η διάθεση των ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικές περιοχές. Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένη αυτή η διάθεση;

- «οι πρόσφυγες μαζεύονται και πίνουν/ για να κατέβουν κάτω τα φαρμάκια.»

- «από καημούς προσφυγικούς γεμίζει/ του πυρετού, της γύμνιας και της πείνας.»
- «κι επάνω σου αν περάσαν άγριες μπόρες,/ κι άλλα κακά τρανότερα αν σε βρήκαν»

Οι άνθρωποι που πηγαίνουν στην ταβέρνα είναι πρόσφυγες που βίωσαν τον ξεριζωμό από την πατρίδα τους και τις δυσκολίες προσαρμογής στο νέο κοινωνικό περιβάλλον όπου βρέθηκαν. Είναι θλιμμένοι, πονεμένοι και απογοητευμένοι από τη ζωή και από τη μοίρα τους. Είναι δικαιολογημένη η άσχημη και απαισιόδοξη διάθεσή τους, γιατί βιώνουν τις συνέπειες μιας πολεμικής αναμέτρησης χωρίς να έχουν την ευθύνη αυτής.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο με προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου ο/η μαθητής/-τρια καταθέτει σκέψεις και συναισθήματα:

- Σκέφτομαι πως είναι άδικο που χάσαμε την πατρίδα μας, την περιουσία μας, τη ζωή μας την ίδια. Τα λάθη και τις φιλοδοξίες των «μεγάλων» πληρώνουμε εμείς. Εδώ δεν μας θέλουν, μας κατηγορούν πως τους πήραμε τις δουλειές τους και μας υποτιμούν.
- Νιώθω μεγάλη απογοήτευση από τη ζωή μου. Είναι μεγάλη δυστυχία να θέλεις να ριζώσεις σε έναν νέο τόπο και όλοι οι άλλοι να σε κοιτούν με καχυποψία. Είμαστε όλοι άνθρωποι και έχουμε όλοι την ίδια λαχτάρα: να ζήσουμε όμορφα!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Αλλάζει η τέχνη τον κόσμο;

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Δ. Παναγιωτάτου στην Efsyn (Εφημερίδα των Συντακτών) το οποίο δημοσιεύθηκε στις 7 Απριλίου 2020.

Θλίβομαι με αυτούς που πιστεύουν ότι η τέχνη δεν αλλάζει τον κόσμο, ιδιαίτερα όταν είναι οι ίδιοι καλλιτέχνες. Τόση πίστη έχουν στη δύναμη της τέχνης; Κι όμως, η τέχνη μπορεί να αλλάξει τον κόσμο. Όχι, βέβαια, γενικά και αόριστα, να κάνει τον κόσμο καλύτερο, πιο ανθρώπινο, δικαιότερο κλπ. Αυτό δεν το κατόρθωσαν ούτε οι μεγάλες επαναστάσεις, για να μην πω ότι πολλές από αυτές τον έκαναν χειρότερο. Η τέχνη λειτουργεί υπόγεια: μέσα από τις ιδέες, τις δράσεις και τα συναισθήματα των ηρώων της, μπορεί να διαμορφώνει συνειδήσεις – κι όταν το πετυχαίνει αυτό, σημαδεύει τους ανθρώπους για πάντα.

Η τέχνη δεν αναπαράγει την πραγματικότητα. Τη συμπυκνώνει και, κάτω από τον δικό της μεγεθυντικό φακό, την κάνει πιο κατανοητή, την ερμηνεύει. Της δίνει νόημα, ουσία. Δεν το κάνει ψυχρά, ακαδημαϊκά, σαν επιστημονικός ερευνητής. Επιπλέον, μας γοητεύει –με τη δημιουργική της φαντασία και τη μοναδική συγκινησιακή της δύναμη.

Αν θέλεις να συνειδητοποιήσεις τι εστί πόλεμος, δεν σου αρκούν ακόμα κι όλα τα βιβλία της Ιστορίας. Διάβασε αντιπολεμικά μυθιστορήματα, δες το «Σταυροί στο μέτωπο» του Κιούμπρικ. Εκεί, μέσα σε μια ιστορία που διαρκεί μόλις 80 λεπτά, συμπυκνώνεται όλη η φρίκη για το «κρέας για τα κανόνια» τού Α' Παγκοσμίου Πολέμου. «Οι άθλιοι» του Ουγκό, 200 χρόνια μετά τη συγγραφή τους, έχουν χαράξει για πάντα πάνω τους την εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο σ’ όλη της την προκλητική αναλγησία[1].

Ποιος θα σε διδάξει καλύτερα από τον Καβάφη και το «Απολείπειν ο Θεός Αντώνιον» να στέκεσαι με αξιοπρέπεια μπροστά στην απώλεια[2]; Γιατί η τέχνη είναι και παρηγοριά, η μεγαλύτερη. Και είναι και υπέρβαση. Διάβασε ιστορίες με έρωτες μεγάλους, δυνατούς, που άντεξαν κόντρα σε όλες τις κοινωνικές συμβάσεις, και ύστερα προσπάθησε να υπερβείς την καθημερινότητα της δικής σου σχέσης και δες τον/τη σύντροφό σου λιγότερο εγωιστικά, έλα πιο κοντά και στις δικές του/της ανάγκες.

[1] σκληρότητα

[2] Σε αυτό που χάνεις

Ειλικρινά, όσα έμαθα στη ζωή μου, από την τέχνη τα διδάχτηκα. Ο «Μπίλι ο ψεύτης» στην ταινία του Σλέσινγκερ, με την εξοργιστική δειλία του να ακολουθήσει το όνειρό του, με έκανε να πάρω το πρώτο αεροπλάνο και να φύγω από την Ελλάδα, ακολουθώντας το δικό μου. Θυμάμαι και τη μητέρα μου. Αγαπούσε πολύ τα βιβλία και μερικά τα είχε σαν Ευαγγέλιο. Όταν τη ρώτησα μια μέρα γιατί το όνομά μου ήταν Δημήτρης, ενώ δεν είχαμε κανένα Δημήτρη στην οικογένεια, μου απάντησε: «Εσύ, παιδί μου, δεν είσαι ο Δημήτρης του κόσμου αυτού, είσαι του κόσμου των βιβλίων, ο Ντμίτρι από την "Ανάσταση" του Τολστόι»!

Α3. Συμμετέχοντας σε γραπτό δημόσιο διάλογο στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου, ο οποίος έχει θέμα ποιες μορφές τέχνης προτιμούν οι νέοι άνθρωποι σήμερα, αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο για τη σχέση σου με τον κινηματογράφο, εξηγώντας ποιο είδος ταινιών προτιμάς και γιατί, τεκμηριώνοντας τις απόψεις σου με τα κατάλληλα παραδείγματα (200-250 λέξεις).

(Μονάδες 25)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΙΧΑΛΗΣ ΓΚΑΝΑΣ (1944-)

Όλο το σπίτι δικό της

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο αφήγημα που περιλαμβάνεται στο έργο «Γυναικών μικρές και πολύ μικρές ιστορίες» (Μελάνι, 2010).

Μόλις τελειώσει το σκούπισμα, θα 'χει πάει δώδεκα η ώρα, φτιάχνει έναν ελληνικό καφέ μέτριο, και ανεβαίνει στο δώμα να τον πιει με την ησυχία της.

Είναι το μόνο που βάζει στο στόμα της όσο δουλεύει στο σπίτι. Αυτόν τον καφέ και ένα ποτήρι νερό, τίποτε άλλο. Ούτε ψωμί ούτε τυρί ούτε φρούτο.

Ανεβαίνει στο δώμα, κάθεται σε μια πολυθρόνα και πίνει τον καφέ της αργά, με το δεξί της χέρι γυμνό και το αριστερό μέσα στο κίτρινο πλαστικό γάντι κουζίνας, προσηλωμένη στον πίνακα που κρέμεται στον απέναντι τοίχο, πάνω από ένα τριθέσιο καναπέ. Απ' όταν κρεμάστηκε ο πίνακας εδώ, θα 'ναι 4-5 χρόνια, πίνει τον καφέ της μαζί του, κάθε Πέμπτη μεσημεράκι. Δεν ξέρει αν του κάνει παρέα ή της κάνει εκείνος, αλλά περνάει καλά μαζί του.

Ο πίνακας δείχνει ένα πηγάδι που έχουν σκεπάσει πρόχειρα με κάτι σανίδες. Ανάμεσα στις σανίδες υπάρχουν κενά, ιδιαίτερα στο αριστερό μέρος όπου χάσκει μια μαύρη τρύπα, που όσο την κοιτάει αυτή, μαγνητισμένη, άλλο τόσο την κοιτάει κι εκείνη. Ασκαρδαμυκτί[3] μάλιστα.

[3]με ορθάνοιχτα τα μάτια, χωρίς ν' ανοιγοκλείνουν

Πάνω στις σανίδες είναι βαλμένος ανάποδα ένας κουβάς. Μα δεν είναι κουβάς αυτός, είναι σαν κερασάκι σε τούρτα. Είναι το καβουράκι[4] του πατέρα της λίγο σκονισμένο, λίγο στραπατσαρισμένο και φορεμένο στραβά, με χάρη, έτοιμο να πετάξει στον αέρα με την πρώτη ευκαιρία.

Πίνει τον καφέ της γουλιά γουλιά κι ευφραίνεται αλλά αυτή η γλύκα, αυτή η ζεστασιά που κυλάει μέσα της δεν είναι από τον καφέ, είναι από τη ζωγραφιά που βλέπει μπροστά της. Ποιος τη ζωγράφισε, τι χεράκια ήταν αυτά! Αν τον έβλεπε καμιά φορά, που δεν αποκλείεται μια και είναι φίλος των νοικοκυραίων, θα ’σκυβε να τα φιλήσει αυτά τα χέρια, όπως φιλάμε τα εικονίσματα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η ηρωίδα του αποσπάσματος πίνει πάντα τον καφέ της κοιτάζοντας έναν συγκεκριμένο πίνακα; Ποια συναισθήματα σου προκαλεί η στάση της αυτή; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

ή

2. Να μετατρέψεις το πεζό αφήγημα σε ποίημα, φροντίζοντας το κείμενό σου να έχει το ίδιο θέμα, δηλαδή τη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στην ηρωίδα και στο έργο τέχνης.

(Μονάδες 25)

[4]είδος μικρού αντρικού καπέλου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται άρθρο (δημοσίευση σε ηλεκτρονική εφημερίδα). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ύπαρξη τίτλου· ο τίτλος αξιολογείται αυτός καθαυτός, ωστόσο θετικά προσμετρώνται και η συνάφεια με το θέμα και η πρωτοτυπία του·
- πρόλογος που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί το άρθρο·
- ύφος τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού ενικού προσώπου, εφόσον ζητείται κατάθεση προσωπικής άποψης·
- χρήση αιτιολογικών προτάσεων·
- επίλογος με στοιχεία σύνοψης και τελική – περιληπτική έκφραση άποψης.
- Περιεχόμενο: μπορεί να αντληθεί (εν μέρει) από το μη λογοτεχνικό κείμενο και να συνδυαστεί με προσωπική τοποθέτηση και σύγκριση. Βάσει της εκφώνησης, ο μαθητής / η μαθήτρια αναμένεται να καταγράψει ποιο είδος κινηματογραφικών ταινιών προτιμά, να αιτιολογήσει την επιλογή του / της και να την τεκμηριώσει με τα κατάλληλα παραδείγματα.

Ενδεικτικά:

Ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να επιλέξει:

- κινηματογραφικές ταινίες κοινωνικού περιεχομένου, οπότε μπορεί να αιτιολογήσει την προτίμησή του/της με βάση τον προβληματισμό που γεννούν οι παραγωγές

αυτές, τις συγκρίσεις, τους παραλληλισμούς , την προβολή κοινωνικών προβλημάτων κ.λπ. ·

- ταινίες μυστηρίου, τρόμου ή αστυνομικές, οπότε μπορεί επικεντρωθεί στα συναισθήματα που τροφοδοτεί η παρακολούθησή τους (φόβος, περιέργεια, αγωνία κ.λπ.) και στον καθαρά ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα ·
- ταινίες τεκμηρίωσης , οπότε μπορεί να δώσει έμφαση στους προβληματισμούς που εγείρουν, τα ερωτήματα που θέτουν, τον πολιτικό – καταγγελτικό τους λόγο κ.λπ..

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Η ηρωίδα του αποσπάσματος εργάζεται, προφανώς, ως οικιακή βοηθός και κάθε Πέμπτη, την ώρα του διαλείμματός της, πίνει τον καφέ της συντροφιά με έναν πίνακα που κρέμεται στον τοίχο του σπιτιού («Ανεβαίνει στο δώμα …. κάθε Πέμπτη μεσημεράκι»).

Ο αφηγητής εστιάζει στην ιδιαίτερη σχέση που αναπτύσσει η ηρωίδα με το έργο τέχνης, φτάνοντας σχεδόν στο σημείο να το προσωποποιήσει («Δεν ξέρει …. ή της κάνει εκείνος»). Η ώρα περνάει ευχάριστα, συντροφιά με τον πίνακα («περνάει καλά μαζί του»), διότι

- η εικόνα του πηγαδιού πυροδοτεί τη φαντασία της ηρωίδας, γεννά μυστήριο και τη μαγνητίζει («Ο πίνακας δείχνει … μάλιστα»)·
- το ζωγραφισμένο αντικείμενο η ηρωίδα το ερμηνεύει από πολλές πλευρές, επιπλέον της ξυπνά αναμνήσεις και τροφοδοτεί όνειρα φυγής («Πάνω στις σανίδες … με την πρώτη ευκαιρία») ·
- γενικά, η ζωγραφιά τη γεμίζει αισθήματα γλυκύτητας και ζεστασιάς («αλλά αυτή η γλύκα … μπροστά της»), πράγμα που σημαίνει ότι της δίνει παρηγοριά και τη στηρίζει στη δύσκολη καθημερινότητά της.

Ως προς τα συναισθήματα που προκαλεί η συγκεκριμένη συνήθεια της ηρωίδας, η απάντηση είναι, προφανώς, ελεύθερη, πρέπει ωστόσο να αιτιολογείται.

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Το κείμενο που καλούνται να γράψουν οι μαθητές / οι μαθήτριες είναι ένα μικρό ποίημα με το ίδιο θέμα, τη σχέση που αναπτύσσει η ηρωίδα με το έργο τέχνης.

Στο ποιητικό κείμενο αναμένονται:

- α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο·
- λυρικό ύφος λόγου·
- περιγραφές είτε του έργου τέχνης συνολικά είτε των ζωγραφισμένων αντικειμένων κ.λπ. ·
- παρουσίαση του διαλόγου που αναπτύσσεται ανάμεσα στο ανθρώπινο ον και στο έργο τέχνης, των συναισθημάτων και των ερμηνειών που εγείρονται, των αναμνήσεων που πυροδοτούνται κ.λπ.. .

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τα στερεότυπα και πώς επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας

Το (διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε (στις 25.11.2021) από τον διαδικτυακό ιστότοπο του δήμου Θέρμης https://www.thermi.gov.gr/.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τις αντιλήψεις που σχηματίζουμε για τους άλλους είναι τα στερεότυπα. Πρόκειται για τις τυποποιημένες και απλουστευμένες θετικές ή αρνητικές σκέψεις που συχνά σχηματίζουμε για τους άλλους. Έτσι, όταν ακολουθούμε ένα στερεότυπο, θεωρούμε ότι ο άνθρωπος που έχουμε απέναντί μας διακρίνεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, επειδή (θεωρούμε ότι) ανήκει σε μια συγκεκριμένη ομάδα. Συνεπώς, οδηγούμαστε σε γενικεύσεις και βγάζουμε συμπεράσματα για τον άνθρωπο που βλέπουμε με βάση παράγοντες όπως π.χ. το χρώμα του δέρματος, τον τρόπο ένδυσης, το θρήσκευμα, τα γκρίζα μαλλιά κ.ά. Αν επικοινωνήσουμε με αυτό το άτομο στηριζόμενοι στο στερεότυπό μας, θα είμαστε προκατειλημμένοι απέναντί του και θα δημιουργήσουμε εμπόδια στην επικοινωνία.

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πόσο επηρεάζεται η συμπεριφορά μας, όταν λειτουργούμε βάσει στερεοτύπων ή προκαταλήψεων, καθώς έχει ως συνέπεια την υπονόμευση της ικανότητάς μας να αναπτύξουμε και να συντηρήσουμε μια σχέση. Αν μπορέσουμε να αντιληφθούμε ποιες είναι οι νοοτροπίες μας και οι συνηθισμένοι τύποι της συμπεριφοράς μας, θα μπορέσουμε αυτόματα να καταλάβουμε ότι και οι άλλοι άνθρωποι -ανεξαρτήτως των χαρακτηριστικών τους ή της φυλής στην οποία ανήκουν- πιθανόν να νιώθουν ή να σκέφτονται με τον ίδιο τρόπο, και τελικά να βελτιώσουμε τις πιθανότητες για αποτελεσματική και σωστή επικοινωνία. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγουμε να πούμε ή να κάνουμε πράγματα που προσβάλλουν τον άλλο και διαιωνίζουν απαρχαιωμένα ρατσιστικά και σεξιστικά στερεότυπα.

Τα στερεότυπα αλλάζουν δύσκολα· οι άνθρωποι τα διατηρούν, ακόμη και όταν έρθουν αντιμέτωποι με αποδείξεις που τα ανατρέπουν. Αν, λοιπόν, κάποιος συναντήσει έναν αλλοδαπό μιας εθνικότητας για την οποία έχει ήδη δημιουργήσει ένα στερεότυπο και διαπιστώσει ότι τελικά δεν ισχύει τίποτα απ' όλα όσα νόμιζε πως ήξερε για τα γνωρίσματα αυτού του ατόμου, είναι πιθανό να θεωρήσει ότι πρόκειται για εξαίρεση και να συνεχίσει να χρησιμοποιεί το στερεότυπό του, όποτε συναντά αλλοδαπούς της αντίστοιχης

εθνικότητας. Ωστόσο, μπορούμε να μάθουμε να προχωράμε ένα βήμα πιο μακριά από τα στερεότυπα και να σχηματίσουμε μια πιο ρεαλιστική εντύπωση για τους άλλους, αλλά και να αξιολογούμε την ορθότητα των προσωπικών μας αντιλήψεων.

Ο καλύτερος τρόπος για τη συγκέντρωση πληροφοριών για έναν άνθρωπο είναι η προσωπική επικοινωνία μαζί του. Μόνο μέσω της συζήτησης με τους άλλους ανθρώπους μπορούμε πραγματικά να τους μάθουμε, έτσι ώστε να μην λειτουργούμε βάσει των στερεοτύπων μας. Πολλοί άνθρωποι επιμένουν σε μια αρνητική εντύπωση χωρίς να βασίζονται σε ακριβή στοιχεία ή στην πραγματικότητα, αλλά, λόγω στερεοτύπων ή προκατάληψης, απλώς έχουν κάποια γενική εντύπωση και συμπεριφέρονται σύμφωνα μ' αυτήν. Είναι σημαντικό, κάθε άνθρωπος, που σκέφτεται έτσι, να προσπαθεί να δεχθεί ότι μπορεί να κάνει και λάθος. Έτσι, θα είναι «ανοιχτός» και χωρίς προκαταλήψεις, για να γνωρίσει πραγματικά κάποιον άλλον. Η προσκόλληση σε απόψεις απαρχαιωμένες θέτει εμπόδια στην επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους. Η παραδοχή ότι τελικά είναι λανθασμένες οι αντιλήψεις που είχαμε για καιρό αποτελεί μια καλή αρχή για την απαλλαγή από διαιωνιζόμενες προκαταλήψεις και την αποκατάσταση της επικοινωνίας. Τα παραπάνω βοηθούν στον επαναπροσδιορισμό κάποιων σκέψεων που μπορεί λανθασμένα να έχουμε σχηματίσει και οδηγούν σε διαπροσωπικές σχέσεις ισοτιμίας και αμοιβαιότητας.

Α3. Με αφορμή τους προβληματισμούς, που τίθενται στο κείμενο, συντάσσεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για το σχολικό ιστολόγιο, στο οποίο αναλύεις τους λόγους που οδηγούν τους ανθρώπους σε στερεότυπες αντιλήψεις και προτείνεις τρόπους με τους οποίους μπορούμε να τις υπερβούμε.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΟΡΤΕΝ ΜΠΡΑΣΚ (1970-)

ΑΠΕΡ ΓΟΥΕΣΤ ΣΑΪΝΤ, ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ 1901 (απόσπασμα)

Το απόσπασμα αναφέρεται στην ιστορία της Σάρας, της μητέρας του Γουίλιαμ Σίντις, του ανθρώπου με το υψηλότερο IQ. Προέρχεται από το ομότιτλο κεφάλαιο του μυθιστορήματος «Η τέλεια ζωή του Γουίλιαμ Σίντις» (μτφρ. Λύο Καλοβυρνάς, εκδ. Κέδρος, 2012) του Δανού συγγραφέα Μόρτεν Μπρασκ.

Συχνά την πιάνει αυτό το συναίσθημα, μια αίσθηση ότι ακόμα και τώρα παραμένει νιόφερτη, σαν να είναι ακόμη υπό δοκιμή στην Αμερική. Τότε που έφτασε στη Νήσο Έλις[1]

1 νησάκι στ' ανοιχτά του Μανχάταν, όπου από το 1852 έως το 1954 υποδέχονταν τους μετανάστες και τους υπέβαλαν σε ιατρικές εξετάσεις, για να εγκριθεί η άδεια εισόδου τους στις ΗΠΑ.

με τον πατέρα της, με πενήντα σεντς στην τσέπη, ήξερε ότι ήταν υπό δοκιμή, ότι έπρεπε να δουλέψουν σκληρά όχι μόνο για να τα βγάλουν πέρα, αλλά απλώς και μόνο για να υπάρξουν. Η πρώτη της δουλειά ήταν μοδίστρα σε ραφείο, όπου έραβε κουμπιά σε σακάκια και πουκάμισα δώδεκα ώρες την ημέρα, με μισθό τρία δολάρια τη βδομάδα. Έπειτα από ένα χρόνο είχαν μαζέψει αρκετά λεφτά, για να φέρουν και την αδελφή της, την Ίντα. Η Σάρα πήγαινε από δουλειά σε δουλειά· η καλύτερη ήταν στην Εταιρία Ραπτικών Μηχανών Σίνγκερ, όπου δίδασκε στις πελάτισσες πώς να χρησιμοποιούν τις ραπτομηχανές. Εργαζόταν τόσο σκληρά, που συχνά την έπαιρνε ο ύπνος στα διαλείμματα. Όταν γυρνούσε σπίτι, έπρεπε να ψωνίσουν με την Ίντα, να μαγειρέψουν, να καθαρίσουν. Ύστερα από δύο χρόνια ήρθε όλη η οικογένεια Μαντελμπάουμ στην Αμερική, αλλά η Σάρα συνέχισε να δουλεύει σκληρά. Ήξερε ότι δεν πρέπει ποτέ να χαλαρώσεις, δεν πρέπει ποτέ να σταματήσεις τον αγώνα σου για πρόοδο, γιατί αλλιώς ποτέ δε θα περάσεις τη δοκιμασία. Πρέπει να προοδεύεις, και η Σάρα ήξερε τι έπρεπε να κάνει για να ζήσει. Θα γινόταν αυτό που δε θα ήταν ποτέ δυνατόν να κάνει όσο ζούσε στην Ουκρανία, από την οποία είχε γλιτώσει: Θα γινόταν γιατρός. Δεν υπήρχε πιο ψηλά. […]

Κανείς δεν πίστευε σ' αυτή, ούτε η οικογένειά της ούτε οι φίλοι της· γελούσαν μαζί της όταν τους μιλούσε για τα σχέδιά της. Κανείς δε θα τα κατάφερνε, της έλεγαν. Όμως η Σάρα πήγε στις εξετάσεις και τις πέρασε μετά επαίνου. Είχε ανοίξει το δρόμο: Τώρα μπορούσε να σπουδάσει στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Βοστόνης. Όμως, ακόμα και σήμερα, που μπορούσε να αποκαλείται Σάρα Σίντις, ιατρός, δεν μπορούσε να λυτρωθεί από αυτή την αίσθηση, ότι ήταν ακόμη υπό δοκιμή...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Κατά πόσο θεωρείς δικαιολογημένη την αίσθηση που διακατέχει τη Σάρα καθ' όλη την πορεία της ζωής της στην Αμερική; Ποια συμβουλή θα της έδινες, αν ήταν φιλικό σου πρόσωπο και ζούσε στην εποχή μας;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι η Σάρα και γράφεις σε μια σελίδα ημερολογίου τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου, όπως αποτυπώνονται στο απόσπασμα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Περαιτέρω επιχειρηματολογία:

<u>Λόγοι που οδηγούν τους ανθρώπους σε στερεότυπες αντιλήψεις</u>:

- η αναπαραγωγή τους από φορείς κοινωνικοποίησης, όπως τα ΜΜΕ, την οικογένεια, τις κοινωνικές συναναστροφές
- η αδυναμία του ατόμου να αντισταθεί στη δύναμη της επιβολής τους, καθώς συχνά απουσιάζουν η παιδεία, η γνώση, ο ορθολογισμός και η κριτική ικανότητα
- η άκριτη εσωτερίκευσή τους, αφού προβάλλονται και διαδίδονται ως δεδομένες και αυταπόδεικτες αλήθειες

Τρόποι με τους οποίους μπορούμε να αντισταθούμε στα στερεότυπα:

- ανθρωπιστική παιδεία, που διαμορφώνει κριτικά σκεπτόμενους, με ευαισθησία και ενεργητική διάθεση πολίτες, ικανούς να αντιστέκονται σε κάθε είδους δογματικές και μισαλλόδοξες απόψεις,
- ενίσχυση του κράτους πρόνοιας και του πνεύματος αλληλεγγύης απέναντι στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες από την Πολιτεία,
- διασφάλιση της δημοκρατίας, της ισονομίας και της αξιοκρατίας,
- σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αποδοχής της διαφορετικότητας, που αποτελούν αναγκαία συστατικά στοιχεία σε κάθε σύγχρονη πολυπολιτισμική κοινωνία,
- ατομική αφύπνιση και εγρήγορση για την καταπολέμηση ρατσιστικών αντιλήψεων και πρακτικών σε επίπεδο σκέψεων και στάσεων/ συμπεριφορών.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η Σάρα δικαιολογημένα είχε διαρκώς την αίσθηση ότι ήταν «υπό δοκιμή», καθώς όλη η ζωή της χαρακτηριζόταν από αλλεπάλληλες δοκιμασίες. Πρώτα απ' όλα, έπρεπε να περάσει από έλεγχο στη νήσο Έλις, για να της επιτραπεί η είσοδος στις ΗΠΑ. Έπειτα, έπρεπε να αναλάβει οποιαδήποτε εργασία της προσφερόταν, έστω κι αν ήταν πολύωρη και χαμηλά αμειβόμενη, πρωτίστως για να επιβιώσει μαζί με τον πατέρα της, αλλά και για να συγκεντρώσουν τα χρήματα που θα τους επέτρεπαν να φέρουν την υπόλοιπη οικογένεια στην Αμερική. Ακόμη κι όταν συνέβη αυτό, εκείνη συνέχισε να δουλεύει πολύ σκληρά, τόσο που στα διαλείμματα της εργασίας της την έπαιρνε ο ύπνος, γιατί έπρεπε να αποδεικνύει πως ήταν ικανή και της άξιζε να έχει αυτή τη δουλειά. Όταν αποφάσισε να γίνει γιατρός, γιατί ήταν ένα επάγγελμα κύρους, που δεν θα είχε τη δυνατότητα να σπουδάσει ούτως ή άλλως στη χώρα καταγωγής της, την Ουκρανία, ήλπιζε ότι θα γίνει αποδεκτή κοινωνικά και ότι οι άλλοι θα παραδεχτούν την αξία της. Εξάλλου, κανείς δεν την είχε ενθαρρύνει σε αυτή την επιλογή της, κανείς δεν είχε δείξει πίστη στο πρόσωπό της, ακόμη και από το στενό οικογενειακό της περιβάλλον. Είχε, λοιπόν, την αίσθηση ότι είναι υπό δοκιμή όχι μόνο όσο προετοιμαζόταν, αν και εργαζόμενη, αλλά ακόμη και όταν πήρε το πτυχίο της και επισήμως ήταν γιατρός, επειδή σε όλη την ως τότε πορεία της είχε παιδευτεί πολύ και είχε εισπράξει δυσπιστία και αποθάρρυνση προς το πρόσωπό της, οπότε ήταν δύσκολο να αποβάλει την αίσθηση αυτή και να πιστέψει στον εαυτό της και στην αξία του.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, σε μορφή συμβουλής, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη εκφραστικά και νοηματικά η παρουσίαση.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας*
- *Προσφώνηση: «Αγαπητό μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη*
- *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο)*

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει μέσα από την οπτική γωνία της Σάρας, της κεντρικής ηρωίδας τα περιστατικά που περιλαμβάνει η αφήγηση και αφορούν στον ερχομό της στην Αμερική ως μετανάστριας, τη σκληρή δουλειά με την οποία κατάφερε να φέρει την αδελφή της και στη συνέχεια όλη την οικογένειά της στην Αμερική, την επιλογή της να γίνει γιατρός και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε στην προσπάθειά της. Επίσης, είναι σημαντικό να καταγραφούν τα συναισθήματά της και οι στάσεις/ συμπεριφορές των ανθρώπων γύρω της. Έμφαση πρέπει να δοθεί στη διαρκή αίσθησή της ότι είναι υπό δοκιμή, παρότι κατάφερε να υλοποιήσει έναν τόσο υψηλό στόχο, σχεδόν ανυπέρβλητο, αν ληφθούν υπόψη η μεταναστευτική της καταγωγή και το φύλο της, αλλά και το χρονικό πλαίσιο, που τοποθετεί την ιστορία της στις απαρχές του 20ού αι.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Αντιμετώπιση των Ατόμων με Αναπηρία στο πέρασμα των αιώνων:

Διαφορές του χθες με το σήμερα

Το (διασκευασμένο) κείμενο του Αλέξανδρου Καραϊωσήφ, ιδρυτή του αθλητικού συλλόγου ΑμεΑ Βέροιας, δημοσιεύθηκε στις 12.03.2018 στον επίσημο διαδικτυακό ιστότοπο του δήμου Βέροιας https://www.inveria.gr/2018/.

Τα Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ) υπάρχουν από τη στιγμή που το ανθρώπινο είδος άρχισε να αφήνει τα αποτυπώματά του με τη συγκρότηση κοινωνιών. Η Σύμβαση του ΟΗΕ (2006) αναφέρει ότι ΑμεΑ θεωρούνται τα άτομα με μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, πνευματικά ή αισθητηριακά προβλήματα που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορεί να παρεμποδίζουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία σε ισότιμη βάση με τους άλλους.

Η αναπηρία είναι αδιαμφισβήτητα ένα παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο, μια πραγματικότητα, καθώς ένα σημαντικό ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού (περίπου το 15%) αντιμετωπίζει κάποιου είδους αναπηρία, κινητική, νοητική, αισθητηριακή ή πάσχει από κάποια χρόνια πάθηση και το 1/5 αυτού αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες στην καθημερινότητά του. Στην Ελλάδα, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των ΑμεΑ, είναι αποκλεισμένο ακόμα από πολλά στοιχειώδη κοινωνικά δικαιώματα και αγαθά, όπως οι δημόσιες υπηρεσίες, τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, τα θέατρα και τα μουσεία, λόγω αδυναμίας πρόσβασης.

Σε κάθε ιστορική περίοδο υπήρχε διαφορετική αντιμετώπιση προς τα ΑμεΑ, που ήταν συνάρτηση των κοινωνικών συνθηκών και των κυρίαρχων αντιλήψεων που επικρατούσαν. Η αντιμετώπιση των ΑμεΑ από την κοινωνία σαφώς έχει βελτιωθεί στο πέρασμα των αιώνων, αλλά δεν υπήρξε ποτέ γραμμική ούτε ομαλή προς το καλύτερο. Βελτιωνόταν όταν επικρατούσαν υψηλά ιδανικά, όπως στην Αρχαία Ελλάδα, στην Αναγέννηση και τον 19ο αιώνα, καθώς και από το 1960 και μετά, αλλά χειροτέρευε σε περιόδους παρακμής και σκοταδισμού, όπως στον Μεσαίωνα, στη Γερμανία του Χίτλερ κ.λπ. Βρεφοκτονία, εγκλεισμοί, εγκατάλειψη, εκμετάλλευση, εμπαιγμός, απομόνωση και ελεημοσύνη ήταν οι πλέον συνηθισμένοι τρόποι αντιμετώπισης των ΑμεΑ από την προϊστορική εποχή. Η κατάσταση βελτιώθηκε κατά την περίοδο της Αναγέννησης και του

Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού, όταν ακούστηκαν οι πρώτες φωνές περί ισότητας και εμφανίστηκαν οι πρώτες προσπάθειες για την εκπαίδευση των ΑμεΑ. Άλμα προόδου σημειώθηκε στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αι., όπου εμφανίστηκαν φωτισμένοι παιδαγωγοί που έστρεψαν το ενδιαφέρον τους στην εκπαίδευση των ΑμεΑ και στην αποδοχή της διαφορετικότητάς τους από την κοινωνία. Φτάσαμε, όμως, στο σημείο της χειρότερης στάσης της ανθρωπότητας απέναντι στα ΑμεΑ την περίοδο της Χιτλερικής Γερμανίας, όπου υπήρχε η αντίληψη της εξόντωσης αφενός όσων δεν ανταποκρίνονταν στο πρότυπο της Άριας φυλής, αφετέρου όσων δεν ήταν ικανοί για εργασία.

Από το 1960 και μετά ξεκινάνε οι σύγχρονες αντιλήψεις για την αναπηρία. Αναπτύσσεται το αναπηρικό κίνημα, με τα ΑμεΑ να αναλαμβάνουν οι ίδιοι την εκπροσώπησή τους, μη δεχόμενοι πλέον τη φιλανθρωπική εκπροσώπηση από φίλους μη αναπήρους και ιδρύονται ενώσεις γονέων παιδιών ΑμεΑ. Στις μέρες μας ο αγώνας των συνανθρώπων μας με αναπηρία συνοψίζεται όχι τόσο στη θεραπεία τους, όσο στο δικαίωμα και στον σεβασμό της διαφορετικότητάς τους. Είναι αγώνας για ισότητα, προσβασιμότητα, συν-εκπαίδευση, επαγγελματική ένταξη, κοινωνική συμμετοχή και οικονομική ανεξαρτησία. Αυτά είναι λίγα μόνο από τα πολλά ανθρώπινα δικαιώματα που υποστηρίζουμε. Ας προωθήσουμε, επιτέλους, στην πράξη την άποψη ότι κριτήριο πολιτισμού μιας κοινωνίας είναι η φροντίδα που παρέχει στα αδύναμα μέλη της.

Α3. Στο κείμενο υποστηρίζεται ότι «κριτήριο πολιτισμού μιας κοινωνίας είναι η φροντίδα που παρέχει στα αδύναμα μέλη της». Σε άρθρο σου (200-250 λέξεων) για το σχολικό ιστολόγιο, να εξηγήσεις την παραπάνω άποψη και να παρουσιάσεις με ποιους τρόπους μπορεί η Πολιτεία, στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής και του κράτους πρόνοιας, να συμβάλλει στην ομαλή ένταξη των ΑμεΑ στις παραγωγικές διαδικασίες και γενικότερα στην κοινωνική ζωή.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

MARY WEBB (1881-1927)

[...αρχίζεις να υποφέρεις από τη στιγμή που ο κόσμος δείχνει πως σε λυπάται]

Τα αποσπάσματα προέρχονται από το μυθιστόρημα της Αγγλίδας συγγραφέα Mary Webb «Το ακριβό φαρμάκι» (μτφρ. Άννα Σικελιανού, εκδ. Νεφέλη, 1986), που δημοσιεύτηκε το 1924. Περιλαμβάνει αυτοβιογραφικά στοιχεία, καθώς η ίδια έζησε σε μια κοινωνία που δύσκολα αποδεχόταν μια φυσική της αναπηρία, εξαιτίας της οποίας βίωσε τη θλίψη και την απομόνωση.

Ποτέ δε θα μ' αφήνανε στην ησυχία μου. Ποτέ δε θα μ' αφήνανε να ξεχάσω τη συμφορά μου. Καθόμουνα ήσυχη εκεί δα κι έπρεπε να έρθει να μου πετάξει: μεγάλος είναι ο καημός σου. Κι εγώ που τον είχα ξεχάσει σα να μην τον είχα. Είχα βγει από τη φυλακή μου και να, που με ξανάριξε. Στεναχωρήθηκα τόσο που μ' ανέβηκαν τα δάκρυα στα μάτια. […] Δεν μπορώ να περιγράψω τον σπαραγμό της καρδιάς μου για όλα αυτά. Για μια ψυχή που ανθεί μόνο στη ζεστασιά και που χωρίς λόγια νιώθει γύρω της την αγάπη ή το μίσος και μια μικρή αντιπάθεια ακόμη μπορεί να της μαράνει την άνθιση.

Όσο καθόμουνα μόνη στον τοίχο της εκκλησιάς ένιωθα να μου ρίχνουν φαρμακερές ματιές και να με λοξοκοιτάνε, κι άλλοι δαγκώνανε τα χείλη τους κι άλλοι σηκώνανε τους ώμους τους κι άλλοι παραμερίζανε όταν περνούσα. Ρωτιόμουνα τι νόημα είχανε όλ' αυτά, και μ' όλο που οι παληές κακογλωσσιές που μου κάνανε στ' απόμακρα σπίτια όλο και μεγαλώνανε, και μ' όλο που μια συφορά είναι αρκετή κάποτε για να στραφεί ο κόσμος εναντίον σου, πιστεύοντας πως είναι το χέρι του Θεού που τιμωρεί μιαν αμαρτία, πάλι δεν μπορούσα να εξηγήσω τις ματιές τους που μου σκίζανε την καρδιά γιατί μέσα σ' αυτές διάβαζα το μίσος τους. Τα παιδιά είχανε μεγαλώσει μ' αυτά τα παραμύθια, πως τη νύχτα γινόμουνα λαγός και γύριζα όλον τον τόπο και πως τρύπωνα ακόμη κάτω απ' τον τοίχο του νεκροταφείου. […]

Να 'τανε ένας τρόπος να γίνω όμορφη σα μια νεράιδα! Τότε ξαφνικά μού πέρασε κάτι απ' το νου. Απορούσα πώς δεν το σκέφτηκα νωρίτερα, μα ως τότε ποτέ δε μ' ένοιαξε αν ήμουνα λαγόχειλη[1]. Μου φαίνεται πως συχνά αρχίζεις να υποφέρεις από τη στιγμή που ο κόσμος δείχνει πως σε λυπάται. Και σίγουρα αν η Εύα είχε την ατυχία να 'ναι λαγόχειλη, δε θα το σκεπτότανε ως την ώρα που θα πήγαινε κοντά της ο Αδάμ και θα την κοίταζε διστακτικά κι ο Θεός θ' αποδοκίμαζε το παραμορφωμένο πλάσμα του.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια συναισθήματα αποκαλύπτει η αφηγήτρια και κεντρική ηρωίδα για τον τρόπο που την αντιμετωπίζουν οι άλλοι, επειδή είναι λαγόχειλη; Ποια συμβουλή θα της έδινες, αν ήταν φιλικό σου πρόσωπο και ζούσε στην εποχή μας;

ή

2. Να φανταστείς τη συνέχεια στη ζωή της ηρωίδας και να δώσεις στην ιστορία της ένα δικό σου τέλος.

---

1 Εκ γενετής μορφολογικό χαρακτηριστικό ορισμένων ανθρώπων: σχίσιμο του πάνω χείλους, που μοιάζει με αυτό του λαγού. Στην εποχή μας αντιμετωπίζεται πλήρως με επεμβατική χειρουργική.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

***Περαιτέρω επιχειρηματολογία**:*

<u>Στάση απέναντι στα άτομα με αναπηρία: κριτήριο πολιτισμού μιας κοινωνίας είναι η φροντίδα που παρέχει στα αδύναμα μέλη της</u>:

- αποδεικνύει σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία αποτελούν θεμέλιο λίθο της δημοκρατίας,
- επιβεβαιώνει στην πράξη την ύπαρξη ισονομίας και αξιοκρατίας,
- αποκαλύπτει την κοινωνική ευαισθησία της Πολιτείας,
- φανερώνει το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο μιας κοινωνίας, την ηθική της ποιότητα και την ικανότητά της να περιορίζει/ εξαλείφει τις προκαταλήψεις και τα

στερεότυπα.

Τρόποι με τους οποίους μπορεί η Πολιτεία, στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής και του κράτους πρόνοιας, να συμβάλλει στην ομαλή ένταξη των ΑμεΑ στις παραγωγικές διαδικασίες και γενικότερα στην κοινωνική ζωή:

- *να δώσει έμφαση στην ειδική εκπαίδευση/ αγωγή,*
- *να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να αποκτήσουν επαγγελματική κατάρτιση και εξειδίκευση που θα τους εξασφαλίσει αξιοπρεπή διαβίωση,*
- *να δώσει δυνατότητες πρόσβασης σε διάφορους χώρους εργασίας,*
- *να κατοχυρώσει επιλεγμένες θέσεις εργασίας,*
- *να εξασφαλίσει πρόσβαση σε δημόσιους χώρους και μέσα μαζικής μεταφοράς,*
- *να διευκολύνει τη συμμετοχή σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες που καλλιεργούν τη δημιουργικότητά τους,*
- *να τους παρέχει πλήρη ιατροφαρμακευτική και ψυχολογική στήριξη.*

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ως προς το πρώτο ερώτημα η εκφώνηση απαιτεί την τεκμηρίωση με σχετικές κειμενικές αναφορές. Η επιλογή μπορεί να γίνει ελεύθερα (απαιτούνται τουλάχιστον τρεις), καθώς το κείμενο βρίθει από σχετικά χωρία.

Τα συναισθήματα θλίψης, απομόνωσης, μαρασμού, βαθιάς στενοχώριας και επιθυμίας να γίνει κάποια άλλη, προκειμένου να έχει την αποδοχή των άλλων και, αν μη τι άλλο, να μη βιώνει την εχθρότητα, την επιφύλαξη και το μίσος, που στηρίζεται σε προκαταλήψεις και στερεότυπα είναι διάχυτα σε όλο το κείμενο. Ήδη από τον τίτλο «συχνά αρχίζεις να υποφέρεις από τη στιγμή που ο κόσμος δείχνει πως σε λυπάται» αναδεικνύεται πως η ματιά των άλλων, ο οίκτος στην καλύτερη περίπτωση, η ακραία απέχθεια και η στοχοποίηση στη χειρότερη, είναι αυτή που ταλανίζει περισσότερο την ηρωίδα, την κάνει να νιώθει καταφρονεμένη και περιθωριοποιημένη, διαμορφώνει γι' αυτήν ένα είδος «φυλακής», δεν της επιτρέπει να «ανθίσει».

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, σε μορφή συμβουλής, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να φανταστεί ελεύθερα την εξέλιξη της αφήγησης και να αποδώσει ένα δικό του/της τέλος στην ιστορία της ηρωίδας. Οποιαδήποτε επιλογή είναι αποδεκτή, αρκεί να παρουσιάζεται με τρόπο σαφή και ολοκληρωμένο νοηματικά και εκφραστικά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η γλώσσα ως φορέας του πολιτισμού

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από την πτυχιακή εργασία της Ιωάννας Καδρέφτση με τίτλο «Γνωρίζω μέσα από το παραμύθι άλλους πολιτισμούς: Κατασκευή διαθεματικού εκπαιδευτικού υλικού για το δημοτικό σχολείο.» (Πανεπιστήμιο Δ. Μακεδονίας, Φλώρινα, 2017).

Ο πολιτισμός αποτελεί επικοινωνία, ανταλλαγή, αφομοίωση, αλληλεπίδραση. Αυτές οι έννοιες γίνονται δυνατές με ποικίλα εκφραστικά μέσα, περισσότερο, όμως, με τη γλώσσα. Πράγματι, δεν νοείται πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας, αλλά και η γλώσσα αποτελεί το κατεξοχήν πολιτιστικό στοιχείο όλων των λαών. Κάθε προσπάθεια διαχωρισμού πολιτισμού και γλώσσας, θα εκμηδενίσει την πραγματική σημασία κάποιου εκ των δύο. Επίσης, ο πολιτισμός και η γλώσσα στην πραγματικότητα αποκτώνται ταυτόχρονα και δεν νοείται εξέλιξη και εμπλουτισμός κανενός εκ των δύο, αν γίνει προσπάθεια να αποκοπεί το ένα από το άλλο. Μέσω της γλώσσας κατορθώνει κάποιος να διευρύνει τις αντιλήψεις του πάνω σε κοινωνικά ζητήματα, να διαμορφώσει αξίες και «πιστεύω» και φυσικά να γίνει δημιουργός γνώσης και φορέας της επιστήμης.

Αντίστοιχη σχέση δημιουργεί η γλώσσα και με τη σκέψη, καθώς η γλώσσα καθοδηγεί και διαμορφώνει τη σκέψη. Η γλώσσα εκφράζει το πώς βλέπουμε τον κόσμο γύρω μας. Μάλιστα, οι μελετητές διαπιστώνουν τρεις οπτικές για τον τρόπο που καταλαβαίνουμε τη σχέση της με τον πολιτισμό. Θεωρούν ότι η γλώσσα δείχνει τον πολιτισμό, τον δημιουργεί και είναι ο κύριος φορέας της. Κατασκευάζει αξίες και αντιλήψεις και ταυτόχρονα είναι το κύριο μέσο μετάδοσής τους ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες και λαούς.

Η γλώσσα, ωστόσο, εκτός από φορέας και δημιουργός αξιών και πολιτισμού, είναι και κώδικας επικοινωνίας. Η έρευνα διακρίνει τρεις διαστάσεις της γλώσσας. Η πρώτη διάσταση παρουσιάζει τον πολιτισμό ως αντανάκλαση της επικοινωνίας. Στη δεύτερη διάσταση τονίζεται ο ρόλος της γλώσσας στην παραγωγή εικόνων στο μυαλό μας, στη διαμόρφωση υπαρκτών ή μη εικόνων, αλλά και μιας ατομικής κοσμοθεωρίας. Στην τρίτη διάσταση, η γλώσσα αναδεικνύεται ως δημιουργός κοινοτήτων με κοινή δράση και παρελθόν. Γλώσσα και πολιτισμός, ως έννοιες άρρηκτα συνδεδεμένες, δημιουργούν τις

συνθήκες που ευνοούν μια συνεχώς εξελισσόμενη διαδικασία ανάπτυξης και αλλαγής, στο πλαίσιο της οποίας διευκολύνεται η επικοινωνία των ανθρώπων.

Α3. Αξιοποιώντας τις θέσεις του κειμένου να γράψεις μια προφορική εισήγηση 200-250 λέξεων που απευθύνεις στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου για τη σύνδεση της γλώσσας με τον πολιτισμό. Την εισήγησή σου πρόκειται να την παρουσιάσεις στο πλαίσιο σχολικής ημερίδας με τίτλο «Τη γλώσσα μού έδωσαν ελληνική».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928-)

Η Γλώσσα μου

Το ποίημα του Τίτου Πατρίκιου προέρχεται από τη συλλογή «Ηδονή των παρατάσεων», (εκδ. Κέδρος, 1998).

Τη γλώσσα μου δεν ήταν εύκολο να
τη φυλάξω
ανάμεσα σε γλώσσες που πήγαιναν να
την καταβροχθίσουν
όμως στη γλώσσα μου συνέχιζα πάντα
να μετράω
στη γλώσσα μου έφερνα το χρόνο στα
μέτρα του κορμιού
στη γλώσσα μου πολλαπλασίαζα την
ηδονή ως το άπειρο
μ' αυτή ξανάφερνα στο νου μου ένα
παιδί
με άσπρο σημάδι από πετριά στο κου-
ρεμένο του κεφάλι.
Πάσχιζα να μη χάσω ούτε μία της
λέξη
Γιατί σ' αυτή τη γλώσσα μου μιλούσαν
κι οι νεκροί.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Για ποιους λόγους το ποιητικό υποκείμενο προσπαθούσε πάντα να προστατεύσει τη μητρική του γλώσσα από άλλες γλώσσες «που πήγαιναν να την καταβροχθίσουν»; Με ποιους τρόπους θεωρείς ότι οι νεότερες γενιές μπορούν να προστατεύσουν τη γλωσσική τους κληρονομιά;

ή

2. Στο προσωπικό σου ιστολόγιο δημοσιεύεις ένα κείμενο με τίτλο «Η γλώσσα αποτυπώνει τον ψυχισμό μας». Να καταγράψεις σ' αυτό προσωπικές εμπειρίες (αναμνήσεις από την παιδική σου ηλικία, στιγμιότυπα, παιχνίδια, τραγούδια, δράσεις) που αναδεικνύουν τη σημασία της γλώσσας στη ζωή σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες/ εμβόλιμες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/η μαθητής/τρια μπορεί να εμπλουτίσει τις παρακάτω θέσεις με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/η ειδικότερα στα γνωρίσματα της ελληνικής γλώσσας, όπως υπαγορεύει και ο τίτλος της ημερίδας, στο πλαίσιο της οποίας εκφωνεί την ομιλία του/της.

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς:

- η γλώσσα αποτελεί γενεσιουργό αίτιο, φορέα πολιτισμού και κύριο μέσο έκφρασής του,
- δεν νοείται πολιτισμός χωρίς την ύπαρξη της γλώσσας, αλλά και η γλώσσα αποτελεί το κατεξοχήν πολιτιστικό στοιχείο όλων των λαών,
- γλώσσα και πολιτισμός αποκτώνται, εξελίσσονται και εμπλουτίζονται ταυτόχρονα,
- το άτομο μέσω της γλώσσας διευρύνει κοινωνικές αντιλήψεις, διαμορφώνει τη σκέψη του, αξίες και «πιστεύω», γίνεται δημιουργός γνώσης και φορέας της επιστήμης,
- η γλώσσα συμβάλλει στην παραγωγή εικόνων στο μυαλό μας, στη διαμόρφωση υπαρκτών ή μη εικόνων, αλλά και μιας ατομικής κοσμοθεωρίας,
- ο πολιτισμός λειτουργεί ως αντανάκλαση της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων,
- η γλώσσα αναδεικνύεται ως δημιουργός κοινοτήτων με κοινή δράση και παρελθόν,

- γλώσσα και πολιτισμός δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για εξέλιξη και αλλαγή και διευκολύνεται η επικοινωνία των ανθρώπων.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο με ιδιαίτερη έγνοια και αγωνία προσπάθησε στη ζωή του να προστατεύσει την ελληνική γλώσσα, που είναι η μητρική του, από άλλες γλώσσες «που πήγαιναν να την καταβροχθίσουν», γιατί ανήκει στις λιγότερο ομιλούμενες σύγχρονες γλώσσες. Με ευαισθησία και σεβασμό αναφέρεται στην αξία της μητρικής του γλώσσας, που απειλείται και κινδυνεύει να αλλοιωθεί, ακόμη και να χαθεί, από τις γλώσσες που τείνουν να επικρατήσουν στην εποχή της παγκοσμιοποίησης. Ανακαλώντας παιδικές αναμνήσεις, προσωπικές εμπειρίες και βιώματα που συνιστούν αναπόσπαστο μέρος της ίδιας του της ύπαρξης και συνδέονται άρρηκτα με τη γλώσσα του, τονίζει τη σημασία της: μ' αυτήν συνέχιζε πάντα να μετρά, να διατυπώνει ξεκάθαρα και πλούσια τις σκέψεις, τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τα συναισθήματά του, να αναπαριστά τον εσωτερικό του κόσμο εν ολίγοις, να προσλαμβάνει το περιβάλλον του, να θυμάται τον εαυτό του ως παιδί, που γνώρισε μέσα από αυτήν τη ζωή. Παρότι και ο ίδιος ο ποιητής χρειάστηκε τα χρόνια που έζησε στο εξωτερικό να επικοινωνεί σε άλλες γλώσσες, «πάσχιζε», κατέβαλε δηλαδή ιδιαίτερη προσπάθεια, να μην ξεχάσει ούτε μία λέξη από την πολύτιμη μητρική γλώσσα, γιατί αυτή τον συνέδεε και με τους αγαπημένους του που έχουν πεθάνει. Αποτελεί, επομένως, το μοναδικό μέσο συνέχειας του προσωπικού του παρελθόντος, συστατικό στοιχείο της ιστορίας και της οντότητάς του.

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/τριας.

Σημαντική, ωστόσο, θεωρείται τουλάχιστον η επισήμανση των ακόλουθων:

- προσπάθεια για βαθιά γνώση της γλώσσας μέσω της εκπαίδευσης
- προστασία της γλώσσας από ξενόφερτα στοιχεία που ενδέχεται να την αλλοιώσουν

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που αποτυπώνει προσωπικές εμπειρίες, αναμνήσεις από την παιδική ηλικία, στιγμιότυπα, σκέψεις που αναδεικνύουν τη σημασία της γλώσσας στη ζωή του/της θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η τέχνη και οι καλλιτέχνες

Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Αυστριακού ιστορικού τέχνης Ε. Η. Gombrich «Το χρονικό της τέχνης» (μετάφραση Λίνα Κάσδαγλη, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 1998).

Στην πραγματικότητα, η Τέχνη δεν υπάρχει. Υπάρχουν μόνον οι καλλιτέχνες. Κάποτε ήταν οι άνθρωποι που πήραν χρωματιστό χώμα στα χέρια τους και σχεδίασαν πρόχειρα στον τοίχο της σπηλιάς τους ένα βουβάλι· σήμερα μερικοί αγοράζουν χρώματα και σχεδιάζουν αφίσες για τους τοίχους. Δεν έκαναν και δεν κάνουν μόνον αυτά, αλλά και ένα σωρό άλλα πράγματα. Δεν βλάπτει να ονομάζουμε όλες αυτές τις δραστηριότητες τέχνη, όσο θυμόμαστε πως η λέξη σημαίνει πολύ διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικούς καιρούς και τόπους, και όσο συμφωνούμε πως η Τέχνη -με κεφαλαίο Τ- δεν υπάρχει. Γιατί η Τέχνη με κεφαλαίο Τ κατήντησε σκιάχτρο και φετιχισμός[1]. Κινδυνεύεις να εξουθενώσεις έναν καλλιτέχνη λέγοντάς του πως εκείνο που μόλις έφτιαξε δεν είναι «Τέχνη», παρόλο που είναι καλό. Και αν δηλώσουμε σε οποιονδήποτε πως εκείνο που του αρέσει σε κάποιο έργο δεν είναι, όπως νομίζει, Τέχνη, αλλά κάτι διαφορετικό, θα μείνει άναυδος.

Δεν νομίζω πως οι λόγοι για τους οποίους δεν μας αρέσει ένα άγαλμα ή ένας πίνακας είναι άλλοτε σωστοί κι άλλοτε όχι. Μπορεί να σου αρέσει η απεικόνιση ενός τοπίου, επειδή σου θυμίζει τον τόπο σου, ή μια προσωπογραφία επειδή σου θυμίζει κάποιο φίλο. Δεν έχει σημασία. Μπροστά σ' έναν πίνακα, όλοι θυμόμαστε χίλια δυο πράγματα που επηρεάζουν τις προτιμήσεις ή τις αντιπάθειές μας. Δεν πρέπει καθόλου ν' ανησυχούμε που οι αναμνήσεις μάς βοηθούν να απολαύσουμε ό,τι βλέπουμε. Μόνο όταν κάποια άσχετη ανάμνηση μάς δημιουργεί προκαταλήψεις, όταν από ένστικτο αποστρέφουμε το βλέμμα από έναν θαυμάσιο πίνακα που παριστάνει ένα τοπίο στις Άλπεις, επειδή δεν μας αρέσει η ορειβασία, τότε μόνο πρέπει να ψάξουμε να βρούμε τον λόγο που προκάλεσε την απώθηση και εμπόδισε τελικά την απόλαυση. Η αποστροφή μας για ένα έργο τέχνης μπορεί να στηρίζεται σε λόγους που δεν είναι σωστοί.

---

1 Η τάση θεοποίησης ορισμένων αντικειμένων, η υπερβολική προσήλωση και η λατρεία γι' αυτά. Στις πρωτόγονες λατρείες το φετίχ ήταν ένα αντικείμενο λατρείας.

Οι περισσότεροι άνθρωποι προτιμούν να βλέπουν σ' έναν πίνακα ό,τι τους αρέσει να βλέπουν και στην πραγματικότητα. Μια τέτοια προτίμηση είναι φυσιολογική. Όλοι αγαπάμε την ομορφιά στη φύση και είμαστε ευγνώμονες που την απαθανάτισαν στα έργα τους. Και οι ίδιοι οι καλλιτέχνες δεν θα διαφωνούσαν μαζί μας σ' αυτό το θέμα.

Α3. Στο κείμενο αναφέρεται πως η τέχνη ως λέξη «σημαίνει πολύ διαφορετικά πράγματα σε διαφορετικούς καιρούς και τόπους». Με αφορμή αυτή τη διατύπωση συντάσσεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για την ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα, στο οποίο καταθέτεις τις σκέψεις σου για τις σύγχρονες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης που συγκινούν τους εφήβους και τη σημασία που έχει γενικότερα η τέχνη στη ζωή των νέων ανθρώπων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΤΖΗΠΙΕΡΗΣ (1960-)

Ο ζωγράφος

Το τραγούδι «Ο ζωγράφος» σε στίχους και μουσική του Γιώργου Χατζηπιερή ερμηνεύει ο Αλκίνοος Ιωαννίδης στον δίσκο «Τα Όνειρα του Τεμπέλη Δράκου» (2021).

Ζωγράφιζε λουλούδια
Τα φύτευε στο χώμα και βλαστούσαν
Γαλάζιες πεταλούδες
τις άφηνες στον άνεμο πετούσαν

Ζωγράφιζε τα νέφη,
βροχή και τα χωράφια πλημμυρίζαν
Τη θάλασσα, το κύμα
Καράβια και βαρκούλες αρμενίζαν

Ζωγράφιζε τ' αστέρια
Τα χάριζε στη νύχτα και φωτίζαν
Χαμόγελα κι ελπίδες
Οι καρδιές από αγάπη πλημμυρίζαν

Φοβήθηκαν οι άρχοντες
Του πήραν τις μπογιές και τα πινέλα

Μολύβια μαύρα του ‘δωσαν
να ζωγραφίζει πόλεμο και τρέλλα

Σε φυλακή τον κλείσανε
Μα ήρθε στον φεγγίτη ένα πουλάκι
Το κράτησε στα χέρια του,
το ζέστανε και του ‘δωσε ψωμάκι

Και το πουλάκι του ‘φερε
πινέλα και μπογιές και δυο τελάρα
Ζωγράφισε την άνοιξη,
τον ήλιο, τη χαρά και μια κιθάρα

Κι οι φυλακές ανοίξαν
Ανθίσαν οι καρδιές και τα λουλούδια
Και γέμισε η πόλη
με φως, με μυρωδιές και με τραγούδια

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες δυνάμεις αποδίδει στα δημιουργήματα του ήρωα – ζωγράφου η αφήγηση; Κατά τη γνώμη σου, πώς μπορεί η ζωγραφική να επηρεάσει την καθημερινή ζωή των ανθρώπων;

ή

2. Το τραγούδι έχει χαρακτηριστεί ως «μουσικό παραμύθι». Να του δώσεις έναν δικό σου τίτλο και να το διηγηθείς στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου σαν ένα παραμύθι για μεγάλους και μικρούς.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης που συγκινούν τους εφήβους**:**

- μουσική, κινηματογράφος, γκράφιτι, κόμικς,
- ψηφιακές μορφές τέχνης και γενικότερα καλλιτεχνικές δημιουργίες με τη βοήθεια της τεχνολογίας,
- διάφορες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης που γνωρίζουν καλύτερα οι μαθητές και οι μαθήτριες ως έφηβοι.

Σημασία που έχει γενικότερα η τέχνη στη ζωή των νέων ανθρώπων**:**

- καλλιεργεί την ευαισθησία και το γούστο, αναπτύσσει τη δεκτικότητα στα αισθητικά ερεθίσματα του περιβάλλοντος, καθιστώντας το άτομο ικανό να διακρίνει και να βιώνει το ωραίο,

- μοιάζει με κοινωνικό φαινόμενο, είναι ο έρωτας για τη ζωή, με την ευρεία σημασία της λέξης, η έκφραση και το ξεχείλισμα μιας πληρότητας, συνδέει τον άνθρωπο με το μυστήριο της ύπαρξης, γιατί συνιστά μια βαθύτερη ανάγκη έκφρασης και επικοινωνίας του καλλιτέχνη με την εποχή του και το κοινό του,
- απευθύνεται σε ελεύθερους ανθρώπους, που δεν είναι δέσμιοι του εφησυχασμού,
- επεκτείνει τα όρια της αντίληψης του ατόμου, διευρύνοντας τους πνευματικούς του ορίζοντες και εμπλουτίζοντας την εμπειρία του με βιώματα και αγωνίες διαχρονικού χαρακτήρα, αλλά και ευαισθητοποιώντας το απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα,
- ψυχαγωγεί και εκλεπτύνει συναισθηματικά το άτομο, απομακρύνοντάς το από την πεζή και αγχογόνα καθημερινότητα,
- συμβάλλει στην ηθική συγκρότηση του ατόμου, προβάλλοντας διαχρονικά πρότυπα
- δίνει διέξοδο στις τάσεις και τα ταλέντα των ανθρώπων που εμπνέονται από τον κόσμο γύρω τους,
- φωτίζει τα βαθύτερα κίνητρα των ανθρώπινων συμπεριφορών και συντελεί στην αυτογνωσία και στην κατανόηση της ανθρώπινης φύσης,
- προάγει τον πολιτισμό, αποτυπώνοντας συλλογικές αγωνίες και ανάγκες,
- ανανεώνει δημιουργικά την παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά, αξιοποιώντας στοιχεία του παρελθόντος και φωτίζοντας τις ιδιαίτερες πτυχές της ταυτότητας και της ιστορικής συνέχειας ενός λαού,
- συνιστά μια «παγκόσμια γλώσσα», οπότε καλλιεργεί την οικουμενικότητα και την αλληλεπίδραση των πολιτισμών.

Β3.(Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Η αφήγηση αποδίδει στα δημιουργήματα του ήρωα – ζωγράφου δυνάμεις:

- θαυμαστές και μαγικές: ζωντανεύουν, επιδρούν ευεργετικά στους ανθρώπους και στη φύση
- συναισθηματικές: ενισχύουν ηθικά/ψυχικά, (απ)ελευθερώνουν τους ανθρώπους και τους χαρίζουν ευτυχία
- υπέρβασης του κακού, μετουσίωσης του καλού και ωραίου σε αληθινό.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Η εκφώνηση απαιτεί την ακόλουθη δομή:

- *τίτλο ελκυστικό, που παραπέμπει σε παραμύθι*
- *έναρξη της αφήγησης με το κοινό μοτίβο των παραμυθιών «Μια φορά κι έναν καιρό...»*
- *καταγραφή των δραστηριοτήτων του ζωγράφου και της δύναμης που είχαν τα καλλιτεχνικά του δημιουργήματα*
- *καταγραφή των περιπετειών του ζωγράφου (ζωγραφιές ευεργετικές για τους ανθρώπους - φόβος ισχυρών – στέρηση των εργαλείων δημιουργίας μικρών θαυμάτων – παροχή εργαλείων φόβου και καταστροφής - εγκλεισμός στη φυλακή – καλή πράξη ζωγράφου – δώρα ανταπόδοσης καλοσύνης του – ζωγραφιές που έφεραν τη χαρά, την ελευθερία και την αγάπη σε όλους)*
- *καταγραφή του αίσιου τέλους για τον ζωγράφο και τους ανθρώπους γύρω του*
- *ολοκλήρωση της αφήγησης με το κοινό μοτίβο των παραμυθιών «Και έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.»*

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η τέχνη στη ζωή του ανθρώπου...

Το ακόλουθο (ελαφρώς διασκευασμένο) κείμενο του εκπαιδευτικού Νικόλαου Ζυγογιάννη αντλήθηκε από τον διαδικτυακό ιστότοπο https://antikleidi.com/filoi/texni_zoi/ (ανακτήθηκε 18.12.2021).

Η Τέχνη είναι κοινωνικό φαινόμενο, είναι μια ειδική δραστηριότητα της κοινωνικής ζωής, που άμεσος σκοπός της είναι η δημιουργία του ωραίου. Πηγάζει από τη βαθύτερη ανάγκη του ανθρώπου να γνωρίσει όχι μόνο τον εαυτό του και τον κόσμο του, αλλά και τον «άλλο» κόσμο και τους άλλους ανθρώπους. Σκοπός της Τέχνης δεν είναι άλλος από το φανέρωμα της ομορφιάς. Το κάλλος αυτό καθαυτό καλλιεργεί τον άνθρωπο, τον υψώνει, τον μορφώνει. Όμως, η Τέχνη δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά και μια κοινωνική λειτουργία που έχει προορισμό να βοηθήσει τον άνθρωπο, ώστε να ξεπεράσει τα προβλήματά του και να τον ενισχύσει στον αγώνα του για πρόοδο.

Ένας άλλος σκοπός της Τέχνης είναι να εκφράζει ο καλλιτέχνης στο έργο του, συνειδητά ή ασυνείδητα, την κρίση του, να λέει τη γνώμη του για όσα παρατηρεί στη ζωή, να προβάλλει ή να λύνει τα προβλήματα που δημιουργεί η ζωή. Ο καλλιτέχνης έχει υποχρέωση και ανάγκη να παίρνει μέρος στη ζωή της κοινωνίας στην οποία ζει και να συμπαραστέκεται στους συμπολίτες του. Γιατί όποιος έχει πολιτογραφηθεί στων «ιδεών την πόλη» (κατά την έκφραση του Καβάφη) έχει βαριές ευθύνες απέναντι στους συνανθρώπους του.

Δύσκολα μπορεί να απαριθμήσει κανείς τις υπηρεσίες που προσφέρει η Τέχνη στο κοινωνικό σώμα. Ιδιαίτερα στις μέρες μας, που η ζωή είναι πιο δύσκολη από άλλες εποχές, επειδή επικρατεί μια «σύγχυση» στόχων και μια κοινωνική αναταραχή. Η Τέχνη προστατεύει τον σύγχρονο άνθρωπο από την ισοπέδωση που προκαλεί η κοινωνία της κατανάλωσης. Τον βοηθά να αντιλαμβάνεται την ομορφιά και, έτσι, να αντιστέκεται στις πλαστές και ψευδώνυμες υλιστικές ομορφιές. Επομένως, είναι αναγκαίο ο σύγχρονος άνθρωπος -και ιδιαίτερα ο νέος- να είναι σε θέση να απολαμβάνει κάθε μορφή τέχνης. Είναι αναγκαίο να γίνεται «δέκτης» των μηνυμάτων, των εντυπώσεων, των απόψεων που εκφράζει ο καλλιτέχνης με ένα έργο τέχνης.

Το σχολείο, στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια βαθμίδα, έχει τη δυνατότητα να μυήσει το παιδί και τον έφηβο στη χαρά που προσφέρει η Τέχνη και να ευαισθητοποιήσει

την ψυχή του στο άκουσμα μιας μουσικής σύνθεσης, τη θέα ενός γλυπτού ή ζωγραφικού έργου, την παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης. Αυτό θα συντελεστεί όχι μόνο με τη διδασκαλία μαθημάτων που αφορούν τις «καλές τέχνες», αλλά, κυρίως, με τη συνεχή επαφή του μαθητή με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες. Το σχολείο θα πρέπει να είναι ανοιχτό στα πολιτιστικά δρώμενα της κοινωνίας μέσα στην οποία βρίσκεται. Οργανωμένες επισκέψεις σε μουσεία, πινακοθήκες, εκθέσεις βιβλίων, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών θα βοηθήσουν τον μαθητή να βιώσει την ενασχόληση με την Τέχνη ως ψυχαγωγία, ως αληθινή τέρψη της ψυχής και να μην ασχολείται μόνο με τις σύγχρονες μορφές διασκέδασης (καφετέριες, μπαρ κ.τ.λ.). Αλλά και το ίδιο το σχολείο πρέπει να οργανώνει πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ώστε ο νέος να βρίσκει διέξοδο, να ξεφεύγει από τη ρουτίνα της καθημερινότητας και να ζει παράλληλα με τη βιολογική και την πνευματική ζωή…

Α3. Στο κείμενο προτείνονται συγκεκριμένες δράσεις της εκπαιδευτικής κοινότητας που εξοικειώνουν τους μαθητές με την Τέχνη. Με αφορμή αυτές τις προτάσεις, συντάσσεις εκ μέρους του τμήματός σου μια επιστολή (200-250 λέξεων) με αποδέκτες τον Σύλλογο Διδασκόντων και τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου σου. Σε αυτήν επιχειρηματολογείς, ώστε να τους πείσεις να ενεργήσουν ανάλογα, προκειμένου να εμπλουτισθεί με περισσότερες καλλιτεχνικές δραστηριότητες η σχολική σας ζωή.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1906-1966)

[...Έχασα την τέχνη μου...]

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά «Ο Λεωνής» (εκδ. Εστία, 1990), που εκδόθηκε το 1940.

Για τρίτη φορά, πάλευε με τις λαδομπογιές ολόκληρες ώρες και πάλι δεν έκανε τίποτα. Αυτό που ζητούσε δεν ερχότανε, δε γινότανε το άδειασμα κι η απελευθέρωση. Πλησίαζε, έφτανε ως την άκρη, μα ύστερα δε γινότανε. Υπήρχε, φαίνεται, ένα εμπόδιο. Δεν ήξερε τι είτανε που τον εμπόδιζε, μα είτανε κάτι που δεν μπορούσε να το κατανικήσει. Ήξερε τι ήθελε, έβλεπε μέσα του αυτό που ήθελε, μα δεν κατόρθωσε να βρει τον τρόπο να το βγάλει στο φως.

Για τρίτη φορά, πέταξε τα πινέλα του αποκαρδιωμένος. Πεισματώθηκε κιόλας και τα κλώτσησε στην άλλη άκρη της κάμαρας. Δεν μπορούσε να ζωγραφίσει, είτανε φως

φανερό πως δε μπορούσε. Κάτι είχε χαλάσει σ' αυτή την υπόθεση, κάτι είτανε που δε λειτουργούσε πια όπως άλλοτε. Καθώς λένε για τους τραγουδιστές ότι σπάνει η φωνή τους, έτσι του φαινότανε του Λεωνή σαν να είχε σπάσει (μα δεν ήξερε πότε ακριβώς) αυτό που είτανε στη ζωή του ό,τι είναι η φωνή για έναν τραγουδιστή. [...]

Είχε κλωτσήσει τα πινέλα του. Μες στη νευρικότητά του είχε αναποδογυρίσει, χωρίς να το κάμει επίτηδες, και την καρέκλα που χρησιμοποιούσε για καβαλέτο. Μα δεν είχε όρεξη να τη σηκώσει, δεν του χρειαζότανε πια. Στεκότανε, ολόρθος και άβουλος, στη μέση της κάμαρας, και κοιταζότανε στον καθρέφτη της ντουλάπας του, με τα χέρια στις τσέπες, αχτένιστος και πασαλειμμένος με μπογιές.

- Έχασα την τέχνη μου, μουρμούρισε.

Δεν είχε ακόμα αισθανθεί ως εκείνη τη στιγμή, όλη τη σημασία του γεγονότος. Τώρα, αντίκρυ, στον καθρέφτη, για πρώτη φορά, καταλάβαινε. Είτανε πάλι ένα πράμα που έσβηνε μες στα περασμένα, μες στο πούσι της γαλάζιας θάλασσας, ένα κομμάτι ζωή που γινότανε μνήμη. Είτανε κάτι που τελείωνε, όπως λένε οι παλιές καντάδες, δια παντός.

Ξαπλώθηκε στο κρεβάτι του όπως είτανε, με τα ρούχα και τα παπούτσια, κι έμεινε εκεί πολλές ώρες, ώσπου βράδιασε και βυθίστηκε η κάμαρα στο σκοτάδι. Μα δεν είχε όρεξη να σηκωθεί, να ανάψει φως, να βγει έξω για να φάει. Έμενε έτσι ξαπλωμένος, με τα μάτια ανοιχτά μες στη νύχτα, και το μόνο που έκανε είτανε να μουρμουρίζει πότε-πότε, χωρίς παράπονο, αλλά με έκπληξη και αμηχανία:

- Έχασα την τέχνη μου! Έχασα την τέχνη μου!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες είναι οι αντιδράσεις του ήρωα, όταν συνειδητοποιεί πως αδυνατεί να αποτυπώσει την έμπνευσή του μέσα από τη ζωγραφική; Εσύ πώς αισθάνεσαι, όταν δεν μπορείς να ολοκληρώσεις ένα δημιούργημά σου;

ή

2. Να αναδιηγηθείς τα κύρια σημεία του κειμένου, υποθέτοντας ότι ο Λεωνής μοιράζεται τη συγκεκριμένη εμπειρία του με ένα φιλικό του πρόσωπο, στο οποίο απευθύνει μια επιστολή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να ενισχύσει τις παρακάτω θέσεις και προτάσεις από το κείμενο αναφοράς με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/η ειδικότερα στη σημασία του εμπλουτισμού της σχολικής ζωής με καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς:

- η Τέχνη ως κοινωνικό φαινόμενο, ως μια ειδική δραστηριότητα της κοινωνικής ζωής, αποσκοπεί στη δημιουργία του ωραίου, στο φανέρωμα της ομορφιάς, το οποίο καλλιεργεί τον άνθρωπο, τον υψώνει, τον μορφώνει·
- η Τέχνη δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά πράξη κοινωνικής ευθύνης, που βοηθά τον άνθρωπο να ξεπεράσει τα προβλήματά του και τον ενισχύει στον αγώνα του για πρόοδο·
- η Τέχνη προστατεύει από την ισοπέδωση της καταναλωτικής κοινωνίας, βοηθά το άτομο να αντιστέκεται στις πλαστές και ψευδώνυμες υλιστικές ομορφιές·
- είναι αναγκαίο, ιδιαίτερα ο νέος, να απολαμβάνει κάθε μορφή τέχνης, να γίνεται «δέκτης» των μηνυμάτων, των εντυπώσεων, των απόψεων που εκφράζει ο καλλιτέχνης·
- το σχολείο μπορεί να μυήσει τον έφηβο στη χαρά που προσφέρει η Τέχνη και να ευαισθητοποιήσει την ψυχή του στο άκουσμα μιας μουσικής σύνθεσης, στη θέα

ενός γλυπτού ή ζωγραφικού έργου, στην παρακολούθηση μιας θεατρικής παράστασης.

Προτάσεις από το κείμενο αναφοράς:

- η μύηση στην τέχνη επιτυγχάνεται όχι μόνο με τη διδασκαλία μαθημάτων για τις «καλές τέχνες», αλλά, κυρίως, με τη συνεχή επαφή του μαθητή με τις καλλιτεχνικές δημιουργίες·
- σχολείο ανοιχτό στα πολιτιστικά δρώμενα της κοινωνίας: οργανωμένες επισκέψεις σε μουσεία, πινακοθήκες, εκθέσεις βιβλίων, παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων ή κινηματογραφικών ταινιών θα βοηθήσουν τον μαθητή να βιώσει την ενασχόληση με την Τέχνη ως ψυχαγωγία, ως αληθινή τέρψη της ψυχής και να μην ασχολείται μόνο με τις σύγχρονες μορφές διασκέδασης (καφετέριες, μπαρ κ.τ.λ.), επιλογές για τις οποίες συχνά οι ενήλικοι ψέγουν τους νέους, χωρίς, ωστόσο, να τους προσφέρουν γόνιμες εναλλακτικές·
- και το ίδιο το σχολείο πρέπει να οργανώνει πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ώστε ο νέος να βρίσκει διέξοδο, να ξεφεύγει από τη ρουτίνα της καθημερινότητας και να ζει παράλληλα με τη βιολογική και την πνευματική ζωή.

Σημαντική, ωστόσο, θεωρείται τουλάχιστον η επισήμανση των ακόλουθων ως προς την αξία των καλλιτεχνικών δράσεων στο σχολείο:

- δίνουν διέξοδο στις ιδιαίτερες κλίσεις και στα ταλέντα των εφήβων·
- διανθίζουν τη σχολική ζωή με «ανάσες» χαράς και δημιουργικότητας.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Οι αντιδράσεις του Λεωνή, όταν συνειδητοποιεί πως αδυνατεί να αποτυπώσει την έμπνευσή του μέσα από τη ζωγραφική:

- έκανε αλλεπάλληλες προσπάθειες να ζωγραφίσει: «Για τρίτη φορά, πάλευε με τις λαδομπογιές ολόκληρες ώρες και πάλι δεν έκανε τίποτα.»·
- ένιωθε απογοητευμένος, αποκαρδιωμένος, είχε έντονη την αίσθηση πως «κάτι είχε χαλάσει», κάτι δεν λειτουργούσε όπως άλλοτε → αντιδρούσε με νευρικότητα: «πέταξε τα πινέλα του – με πείσμα τα κλώτσησε στην άλλη άκρη της κάμαρας»·

- παραιτημένος από το έντονο συναισθηματικό του ξέσπασμα για όσα του συνέβαιναν, αντίκριζε αδρανής και μίζερος τα αποτελέσματα της οργής του με τη σκέψη πως δεν του είναι χρήσιμο πια τίποτα από όσα έχουν σχέση με τη ζωγραφική: «Μες στη νευρικότητά του είχε αναποδογυρίσει, χωρίς να το κάμει επίτηδες, και την καρέκλα που χρησιμοποιούσε για καβαλέτο. Μα δεν είχε όρεξη να τη σηκώσει, δεν του χρειαζότανε πια. Στεκότανε, ολόρθος και άβουλος, στη μέση της κάμαρας, και κοιταζότανε στον καθρέφτη της ντουλάπας του, με τα χέρια στις τσέπες, αχτένιστος και πασαλειμμένος με μπογιές.»·
- με απέραντη θλίψη, έμεινε όλη τη μέρα βυθισμένος στο σκοτάδι της κάμαράς του, να μονολογεί επανειλημμένα «χωρίς παράπονο, αλλά με έκπληξη και αμηχανία: Έχασα την τέχνη μου! Έχασα την τέχνη μου!».

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στη συναισθηματική ανταπόκριση του/της μαθητή/τριας, με βάση τα προσωπικά του/της βιώματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή φιλικής επιστολής. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **δομή:** φιλική προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** προσωπικό και οικείο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, **γλώσσα:** συγκινησιακά φορτισμένη.

Ως προς το περιεχόμενο είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλα τα σημαντικά γεγονότα και οι συναισθηματικές διακυμάνσεις του ήρωα που περιλαμβάνονται στο κείμενο αναφοράς.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ανάγκη για καλλιτεχνική αγωγή

Το ακόλουθο (διασκευασμένο) απόσπασμα αντλήθηκε από το βιβλίο της Laura H. Chapman «Διδακτική της τέχνης. Προσεγγίσεις στην καλλιτεχνική αγωγή.» (εκδ. Νεφέλη, Αθήνα, 1993).

Στην προεφηβική ηλικία τα παιδιά διαμορφώνουν βασικές στάσεις ζωής απέναντι σε αρκετές εμπειρίες, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι εμπειρίες της τέχνης. Η ποιότητα της καλλιτεχνικής αγωγής που παρέχεται στα σχολεία μπορεί να καθορίσει το αν τα παιδιά θα αγαπήσουν την τέχνη ως ζωτικό κομμάτι της ζωής τους.

Είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη ότι στην κοινωνία μας το σχολείο είναι ο μοναδικός θεσμός στον οποίο έχει επίσημα ανατεθεί η εκπαίδευση των παιδιών στην τέχνη. Έτσι, ο δάσκαλος βρίσκεται σε μια θέση που θα επηρεάσει αποφασιστικά το παιδί: το πώς θα νιώθει απέναντι στην τέχνη και το πώς θα αντιλαμβάνεται τη φύση της. Η πρόκληση που αντιμετωπίζει είναι να προκαλέσει διανοητικά σωστές καλλιτεχνικές εμπειρίες που να σχετίζονται με τη ζωή των νέων. Ο ρόλος του καθηγητή είναι να διαμεσολαβήσει, ώστε το παιδί να εκπαιδευτεί στην τέχνη και μέσω της τέχνης.

Τα προβλήματα εμφανίζονται, επειδή ο καθηγητής της τέχνης δεν είναι ο μόνος που προσφέρει στα παιδιά τα ερεθίσματα για τις εμπειρίες της τέχνης. Ακόμα δεν έπαψαν να είναι κυρίαρχες αξίες της κουλτούρας μας το κυνήγι του πλούτου, της επιτυχίας και της κοινωνικής ανόδου. Μέσα σ' αυτό το σύστημα αξιών η τέχνη συχνά θεωρείται απασχόληση για τον ελεύθερο χρόνο, σύμβολο πλούτου και κοινωνικής εκλέπτυνσης. Οι περισσότεροι ούτε κατανοούν, ούτε και νιώθουν τη βαθύτερη ικανοποίηση που μπορεί να δώσει η τέχνη.

Οι αξίες της ευρύτερης κοινωνίας επηρεάζουν τα παιδιά. Από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους τα παιδιά εκπαιδεύονται μέσα από τις οπτικές μορφές που βλέπουν στο σπίτι, στα καταστήματα και τη γειτονιά. Καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν, έλκονται από προϊόντα που επιφανειακά μοιάζουν με καλλιτεχνικά -συσκευασμένα υλικά για χειροτεχνία, βιβλία όπου χρωματίζουν τις εικόνες, σετ για βάψιμο αριθμημένων σχεδίων με την αντίστοιχη αριθμημένη μπογιά, εύπλαστα υλικά για μοντελάρισμα. Από τέτοια προϊόντα κατακτούν έννοιες σχετικές με την τέχνη, οι οποίες δεν έχουν σχέση με ό,τι θα συναντήσουν στο σχολείο, στα μουσεία ή στις γκαλερί. Επίσης, η τηλεόραση, τα περιοδικά κόμικ και οι κινηματογραφικές ταινίες επηρεάζουν την αντίληψη του παιδιού για το τι αξίζει να κάνει,

να έχει και να επιδιώκει κάποιος. Επομένως, δεν μπορούμε να αγνοήσουμε την εξωσχολική εμπειρία του παιδιού.

Στον σημερινό κόσμο, το παιδί βομβαρδίζεται -από τα ΜΜΕ, τη διαφήμιση, τα καταναλωτικά προϊόντα και το περιβάλλον του- με αμέτρητες αβασάνιστες αξίες και πρότυπα. Από την άλλη μεριά, έχει σχετικά λίγες ευκαιρίες να εκφράσει το πώς αντιλαμβάνεται τη δική του ζωή, να ανακαλύψει ποια είναι τα ειδικά νοήματά της ή να κατανοήσει τον λόγο για τον οποίο αυτή δεν μοιάζει με τη ζωή κανενός άλλου ανθρώπου. Η καλλιτεχνική αγωγή μπορεί να εξοικειώσει το παιδί με λεπτότερες μορφές συναισθήματος και με ακριβέστερες ιδέες για το ανθρώπινο πνεύμα απ' αυτές που πιθανόν να να ανακαλύψει μόνο του.

Α3. Με αφορμή στοιχεία του κειμένου που αναδεικνύουν τη σημασία της τέχνης για τα παιδιά, να συντάξεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) προς το Υπουργείο Παιδείας, για να προτείνεις τον εμπλουτισμό των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με μαθήματα καλλιτεχνικής φύσεως.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΜΠΛΑΖΑΚΗ (1962-)

Τέχνη είναι η ζωή σου

Το ποίημα προέρχεται από το θεατρικό έργο «Οι όχθες της καρδιάς», που περιλαμβάνεται στο βιβλίο της Διονυσίας Μπλαζάκη «Οι όχθες της καρδιάς. Άνθρωποι…!;...2020 μ. Χ.» (εκδ. Δωδώνη, 2002).

Τέχνη είναι η ζωή σου
κι ας φέγγει κι ας λυπά
κι αν χάρες συναντά ή με τις πίκριες σμίγει,
αυτή είναι η ζωή σου.

Άνοιξε χαραματιές να μπουν
οι ομορφιές της κτίσης και
μην αφήνεις τους παλμούς σου
να χτυπούν με της ντροπής
τις ρήσεις[1].
Μες στον δικό σου πηγαιμό

1 λόγια

τα βάθρα της ζωής να μην
επιθυμήσεις.

Ακούμπα τα πόδια σου γυμνά
σε φτωχικά σανίδια και
δώσε στον κόσμο σαν πνοή
της τέχνης την αλήθεια.

Να μάθουνε στο διάβα τους
την τέχνη σαν κοιτάζουν
να συναντούν την ίδια τη ζωή
και να την αγκαλιάζουν.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιος είναι ο ρόλος του καλλιτέχνη, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο; Να διατυπώσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου ως προς την προσφορά του καλλιτέχνη στο ευρύ κοινό, όπως αυτή αποτυπώνεται στο κείμενο, παραθέτοντας τις σκέψεις που απορρέουν από τα δικά σου βιώματα.

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (ποιητικό ή πεζό) στο οποίο θα αξιοποιείς τον τίτλο και πρώτο στίχο του ποιήματος «Τέχνη είναι η ζωή σου», όπου και όπως επιθυμείς (ως τίτλο ή ως φράση του δικού σου κειμένου).

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς:

- στην προεφηβεία διαμορφώνονται βασικές στάσεις ζωής απέναντι σε αρκετές εμπειρίες → η ποιότητα της καλλιτεχνικής αγωγής που παρέχεται στα σχολεία καθορίζει αν τα παιδιά θα αγαπήσουν την τέχνη ως ζωτικό κομμάτι της ζωής τους,
- το σχολείο είναι ο μοναδικός θεσμός στον οποίο έχει επίσημα ανατεθεί η εκπαίδευση των παιδιών στην τέχνη → επηρεάζει αποφασιστικά το πώς θα νιώθει το παιδί απέναντι στην τέχνη και το πώς θα αντιλαμβάνεται τη φύση της,
- ρόλος δασκάλου: προκαλεί διανοητικά καλλιτεχνικές εμπειρίες που σχετίζονται με τη ζωή των νέων και διαμεσολαβεί ώστε να εκπαιδευτούν στην τέχνη και μέσω της τέχνης,
- η καλλιτεχνική αγωγή λειτουργεί ως αντίβαρο στις αμέτρητες αβασάνιστες αξίες και τα καταναλωτικά πρότυπα που προβάλλονται στην εποχή μας,
- η διδασκαλία της τέχνης στο σχολείο βοηθά το παιδί να συνειδητοποιήσει τη μοναδικότητά του: εκφράζει το πώς αντιλαμβάνεται τη δική του ζωή, ανακαλύπτει ποια είναι τα ειδικά νοήματά της, κατανοεί τον λόγο για τον οποίο αυτή δεν μοιάζει με τη ζωή κανενός άλλου ανθρώπου,

- η καλλιτεχνική αγωγή εξοικειώνει το παιδί με λεπτότερες μορφές συναισθήματος και με ακριβέστερες ιδέες για το ανθρώπινο πνεύμα απ' αυτές που θα ανακαλύψει μόνο του.

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τις παραπάνω θέσεις με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/η ειδικότερα στη σημασία της καλλιτεχνικής αγωγής στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Σημαντική, ωστόσο, θεωρείται τουλάχιστον η επισήμανση των ακόλουθων ως προς την αξία της τέχνης στη σχολική ζωή:

- εμπλουτίζει με πολύτιμες πνευματικές και συναισθηματικές εμπειρίες τον νέο και του ανοίγει δημιουργικές οδούς στη ζωή, προσφέροντας διέξοδο στις ιδιαίτερες κλίσεις και τα ταλέντα του,
- διατηρεί ζωντανή τη σχέση των νέων με τα πολιτισμικά αγαθά,
- διανθίζει με «ανάσες» χαράς και ικανοποίησης την καθημερινότητα.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί ότι ο ρόλος του καλλιτέχνη συνίσταται στα εξής:

- ν' αποτυπώνει μέσα από την τέχνη τις αντιθέσεις που συνθέτουν την ίδια τη ζωή,
- ν' ανοίγει χαραγματιές/ διεξόδους από όπου θα προβάλλει η ομορφιά της κτίσης,
- να μεταφέρει/ να εστιάζει σε σκέψεις που δεν είναι «της ντροπής», αλλά έχουν ηθικό βάρος και φιλοσοφική αξία για τον άνθρωπο,
- να μην επιδιώκει τις τιμές, αλλά να υπηρετεί με ταπεινότητα την υψηλή τέχνη,
- να μεταδίδει στον κόσμο την αλήθεια της τέχνης,
- να μάθει στους ανθρώπους να αναγνωρίζουν μέσα από την τέχνη την ίδια τη ζωή και να την αποδέχονται.

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας με βάση τα προσωπικά του βιώματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Race: όταν ο Τζέσε Όουενς ταπείνωσε τον Χίτλερ

Το (διασκευασμένο) κείμενο στηρίχτηκε στο ομότιτλο άρθρο του Γιάννη Μπελεσιώτη, που δημοσιεύτηκε στις 25.07.2021 στον ενημερωτικό ιστότοπο https://www.athensvoice.gr/.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι διαχρονικά από τα μεγαλύτερα αθλητικά ραντεβού του πλανήτη και έχουν τη μαγική ιδιότητα να γεννούν ιστορίες που μας συντροφεύουν για δεκαετίες. Μία απ' αυτές γράφτηκε στους Ολυμπιακούς του Βερολίνου το 1936 και απεικονίστηκε με μεγάλη επιτυχία στην ταινία «Race», που εξιστορεί πώς ο Τζέσε Όουενς έκανε τον Χίτλερ ν' αποχωρήσει από ντροπή.

Γεννημένος το 1913 στην Αλαμπάμα και γόνος αφροαμερικανικής οικογένειας, που αναζήτησε μία καλύτερη τύχη στη μεγάλη μετανάστευση του 1916 και βρέθηκε στο Οχάιο. Λίγοι ήξεραν τότε πως αυτό το βήμα θα αναδείκνυε έναν απ' τους μεγαλύτερους αθλητές όλων των εποχών. Ο ήρωας των περιθωριοποιημένων και αδύναμων έχει τη δική του ιστορία. Ο Τζέσε προσπαθούσε να βοηθήσει στο σπίτι, όντας μαθητής και εργαζόμενος, ώσπου πέφτει στα χέρια του Τσάρλς Ράιλι, ενός από τους γνωστότερους προπονητές δρομέων, ο οποίος αναγνωρίζει αμέσως σ΄ αυτόν ένα ακατέργαστο διαμάντι. Λόγω των υψηλών μαθητικών επιδόσεών του, τον ζητάει και τον ετοιμάζει για τους Ολυμπιακούς του 1936 το κολλέγιο του Οχάιο. Εκεί, τον αναλαμβάνει ο προπονητής Σνάιντερ. Η ώρα της παγκόσμιας αναγνώρισης πλησιάζει. Καταφέρνει απίστευτες επιδόσεις, διαλύει όλα τα ρεκόρ στο Βερολίνο και σαρώνει τέσσερα χρυσά μετάλλια για την Αμερική.

Το πιο σημαντικό, όμως, όπως γενικά ισχύει για τις ταινίες αυτού του είδους, είναι το αποτύπωμα που αφήνει στον θεατή. Η ταινία παρουσιάζει μέσα σε σχεδόν δύο ώρες τη ζωή του Όουενς και το κλίμα που υπήρχε στον κόσμο εκείνη την δεκαετία, πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς τα δρώμενα αφορούν σε Αμερική και Ευρώπη την περίοδο 1933-36. Στην Αμερική η μειονότητα των Αφροαμερικανών υφίσταται ακραία ρατσιστική συμπεριφορά σε όλο το εύρος της κοινωνικής ζωής και, από την άλλη, στη Γερμανία ο Χίτλερ γιγαντώνει τον ναζισμό. Είναι σοκαριστικό το πόσο διαφορετικός ήταν ο κόσμος στη δεκαετία του 1930! Η κατάσταση έμοιαζε σαν μία ωρολογιακή βόμβα έτοιμη να σκάσει. Ο ρατσισμός υπήρχε παντού, απειλούσε τα ελάχιστα εναπομείναντα κομμάτια ελευθερίας.

Ο Τζέσε, κόντρα σε όλα αυτά, με μεράκι γι΄ αυτό που αγαπάει, πηγαίνει στους Ολυμπιακούς εκείνους και δίνει μαθήματα ζωής που κρατάνε ως σήμερα. Πίσω από ρεκόρ, μετάλλια, προετοιμασίες, χορηγούς, βρίσκεται «ο άνθρωπος» που μας θυμίζει πως, όταν θέλεις πάρα πολύ κάτι, δεν είναι ικανό να σε σταματήσει τίποτα. Στο σενάριο, μάλιστα, ο μεγάλος αθλητής δεν παρουσιάζεται ως ένας ακόμα Αμερικανός ήρωας -όπως κατά κόρον μας πλασάρει το Χόλιγουντ -, αλλά φαίνεται ως ένας άνθρωπος με συναισθήματα, τρωτά σημεία και αδυναμίες. Είναι πολύ εύκολο για τον θεατή να ταυτιστεί με την ιστορία του και να καταλάβει πόσο μεγάλη επιμονή χρειάζεται για να καταφέρει κάποιος ό,τι κατάφερε ο Όουενς, εκείνη την προβληματική για την ανθρωπότητα ιστορική περίοδο. Αδιαφορεί για όλους όσοι τον είχαν περιθωριοποιήσει και βγάζει τον καλύτερό του εαυτό στον στίβο, καταθέτοντας ψυχή, ανθρωπιά, ευγενή άμιλλα. Καταρρίπτοντας όλα τα ρεκόρ, κάνει τον Χίτλερ να θέλει ν΄ ανοίξει η γη να τον καταπιεί. Το θέαμα γι' αυτόν είναι πολύ σκληρό: ένας Αφροαμερικανός κάνει πλάκα στην καρδιά του ναζισμού. Ο Χίτλερ δεν αντέχει την ταπείνωση και αποχωρεί από το στάδιο. Ο Τζέσε έφυγε θριαμβευτής από το Βερολίνο, μια πόλη που τότε ήταν γεμάτη με επιγραφές «Δεν επιτρέπονται τα σκυλιά και οι Εβραίοι». Γέμισε υπερηφάνεια όσους έχουν δεχτεί τέτοιου είδους καταπίεση και μνημονεύεται μέχρι σήμερα ως ένας από τους κορυφαίους αθλητές όλων των εποχών.

Α3. Το κείμενο αναδεικνύει την αξία της ατομικής προσπάθειας, που αποδείχθηκε ικανή να ανατρέψει το κοινωνικοπολιτικά διαμορφωμένο κλίμα ρατσισμού της δεκαετίας του '30. Αξιοποιώντας αυτά τα στοιχεία συντάσσεις μία ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις σε Ημερίδα του σχολείου σου με τίτλο «Όλοι μαζί μπορούμε να φτιάξουμε έναν δικαιότερο κόσμο». Στην ομιλία σου να τονίσεις τη σημασία της συλλογικής προσπάθειας για μια κοινωνία που διέπεται από τις αρχές της ισότητας, της αρμονικής συνύπαρξης, της αποδοχής και της συμπερίληψης των μελών της.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΜΑΝΤΖΙΟΣ

Ο νικητής

Το διήγημα αντλήθηκε από τη συλλογή μικροδιηγημάτων του Νίκου Μάντζιου «Βλέπε οπισθόφυλλο», (εκδ. Απόπειρα, 2018).

Περπάτησε ξυπόλητος πάνω στο γρασίδι του σταδίου πηγαίνοντας προς το βάθρο να πάρει το μετάλλιο. Ήθελε (ή, μάλλον, το είχε ανάγκη) να αισθανθεί κάτω απ' τα πόδια

του την επαφή με το χώμα και το χορτάρι και να νιώσει τη γνώριμη αίσθηση που ένιωθε για χρόνια πηγαίνοντας στο σχολείο που ήταν χιλιόμετρα μακριά απ' την καλύβα στο χωριό του. Πήγαινε κάθε μέρα ξυπόλυτος και τρέχοντας, όχι από επιλογή αλλά από φτώχεια της χώρας του, αλλά και της δικιάς του. Επειδή όμως «ουδέν κακόν αμιγές καλού», όπως σοφά έλεγαν στη χώρα που γέννησε τους Ολυμπιακούς Αγώνες, έκανε φιλότιμα (και έξυπνα!) την ανάγκη πλεονέκτημα και προτέρημα για κείνον και να, που έφτασε τώρα να γίνει ο αξιότερος δρομέας και μάλιστα «χρυσός» σε τούτους τους Αγώνες.

Οι ταπεινοί συγχωριανοί του θα έριχναν προς τιμήν του τους ξύλινους και αχυρένιους φράχτες στις άκρες του χωριού του. Δεν είχαν λόγο να φοβούνται πια. Είχαν αυτόν για να τους προστατεύει απ' τους εχθρούς και τα θηρία. Απέκτησε πλέον το δικαίωμα να κυνηγάει στη σαβάνα δίπλα στον φύλαρχο και στον μάγο της φυλής του.

Οι χιλιάδες άνθρωποι στο στάδιο και απανταχού στον κόσμο τον αποθέωναν. Λες και πατούσε τη ζεστή αφρικάνικη γη, το χώμα κάτω απ' τις γυμνές πατούσες του ζωντάνεψε μαζί με τις μνήμες. Δάκρυα κύλησαν στο λιπόσαρκο πρόσωπό του. Τα κατάφερε. Όλα από δω και πέρα θα πήγαιναν καλά. Δεν είχε τίποτα ν' ανησυχεί.

Χακούνα ματάτα!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Τη στιγμή που ο ήρωας στέφεται χρυσός ολυμπιονίκης κατακλύζεται από μνήμες της παιδικής του ηλικίας. Ποιες αξίες και ποια συναισθήματα αναδεικνύει αυτή η αναδρομή στο παρελθόν; Στις μέρες μας με ποιους τρόπους πιστεύεις ότι μπορεί να κάνει υπερβάσεις και να αισθανθεί νικητής ένας άνθρωπος που ξεκινά τη ζωή του με περιορισμένες οικονομικές και κοινωνικές δυνατότητες;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο ήρωας του διηγήματος και γράφεις μια επιστολή προς τον πατέρα σου, στην οποία περιγράφεις τις στιγμές της νίκης σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο - στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να φωτίσει τα παρακάτω στοιχεία με τις δικές του απόψεις.

Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς για την αξία της ατομικής προσπάθειας:

- Ο Τζέσε ως πρότυπο αγώνα και επιτυχία μέσα σε αντίξοες συνθήκες, σε έναν διαφορετικό κόσμο (δεκαετία του 1930): η κατάσταση έμοιαζε σαν μία ωρολογιακή βόμβα έτοιμη να σκάσει, στην Αμερική οι Αφροαμερικανοί υφίστανται ακραία ρατσιστική συμπεριφορά, στη Γερμανία ο Χίτλερ γιγαντώνει τον ναζισμό, ρατσισμός παντού, απειλή για την ελευθερία.
- Είναι άνθρωπος με συναισθήματα, τρωτά σημεία και αδυναμίες ο Τζέσε και όχι υπερήρωας → ταύτιση θεατή, κατανόηση της αξίας της επιμονής για την επιτυχία.
- Ο Τζέσε, ενάντια σε όλα, δίνει μαθήματα ζωής: πίσω από ρεκόρ, μετάλλια, προετοιμασίες, χορηγούς, βρίσκεται «ο άνθρωπος» που θυμίζει πως, όταν θέλεις πάρα πολύ κάτι, δεν σε σταματά τίποτα. Αδιαφορεί για όλους όσοι τον είχαν περιθωριοποιήσει και βγάζει τον καλύτερό του εαυτό στον στίβο, καταθέτοντας ψυχή, ανθρωπιά, ευγενή άμιλλα. → Ο Χίτλερ δεν αντέχει την ταπείνωση και αποχωρεί από το στάδιο. → Γέμισε υπερηφάνεια όσους έχουν δεχτεί τέτοιου

είδους καταπίεση και μνημονεύεται μέχρι σήμερα ως ένας από τους κορυφαίους αθλητές όλων των εποχών.

Επιχειρηματολογία για τη σημασία της συλλογικής προσπάθειας:

- Η ιστορία έχει αποδείξει ότι οι ακραίες δογματικές απόψεις και πολιτικές οδηγούν τους λαούς σε δυστυχία και οπισθοδρόμηση.
- Οι αρχές της δημοκρατίας και της ευνομίας υπαγορεύουν τον αδιάκοπο αγώνα για μια κοινωνία που θα εξασφαλίζει στα μέλη της ισότητα και δικαιοσύνη.
- Είναι απαράδεκτη η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε μια εποχή όπου υπάρχει πλούτος και τεχνολογικά μέσα, τα οποία αρκούν για να εξασφαλίσουν σε όλους ίσες ευκαιρίες για μια καλύτερη ζωή.
- Οι αρχές της αρμονικής συνύπαρξης, της αποδοχής και της συμπερίληψης όλων των μελών μιας κοινωνίας συνιστούν συντελεστή προόδου του πολιτισμού, καθώς δίνουν τη δυνατότητα για ατομική προκοπή και ευτυχία, ενισχύουν τον κοινωνικό ιστό και διασφαλίζουν ένα καλύτερο μέλλον για την ανθρωπότητα.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Οι αξίες που αναδεικνύει η αναδρομή στο παρελθόν είναι:

- ελπίδα για όλους: η ταπεινή καταγωγή από έναν τόπο φτωχό και μια οικογένεια στερημένη δεν προδιαγράφει κατ’ ανάγκη δυσοίωνο μέλλον,
- η καθημερινή πειθαρχία και η επιμονή να πηγαίνει στο σχολείο (λειτουργεί ως σύμβολο στην αφήγηση: ως ένα παράθυρο στον κόσμο, μια ευκαιρία για καλύτερη ζωή), μολονότι ήταν μακριά, του άνοιξε δρόμους (κυριολεκτικά και μεταφορικά),
- η σημασία της στοχοπροσήλωσης, που μετασχηματίζει την αδυναμία σε επιτυχία,
- η μετατροπή της ανάγκης σε πλεονέκτημα («ουδέν κακόν αμιγές καλού»),
- η αξία του αγώνα για επιβίωση και βελτίωση της ζωής, ακόμα και σε συνθήκες ακραίας φτώχειας (ξυπόλητος, καλύβα).

Τα συναισθήματα που αναδεικνύει η αναδρομή στο παρελθόν είναι:

- νοσταλγία για την πατρίδα του, αλλά και μια αδιόρατη αίσθηση αναγνώρισης κι ευγνωμοσύνης για όσα του πρόσφερε: Περπάτησε ξυπόλητος πάνω στο γρασίδι του σταδίου... - Ήθελε (ή, μάλλον, το είχε ανάγκη) να αισθανθεί κάτω απ’ τα πόδια του την επαφή με το χώμα και το χορτάρι...,

- βαθιά συγκίνηση (Δάκρυα κύλησαν…) για τη βράβευσή του και την αναγνώριση του κόπου του (χρυσό μετάλλιο, διεθνής αποθέωση, τιμητική θέση στον τόπο του),
- αίσθημα δικαίωσης και επιτυχίας (Τα κατάφερε.),
- αισιοδοξία για το μέλλον (Όλα από δω και πέρα θα πήγαιναν καλά.),
- αίσθημα αυτάρκειας (Δεν είχε τίποτα ν' ανησυχεί.).

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην αναγνωστική ανταπόκριση του/της μαθητή/τριας στο κείμενο (π.χ. ανάδειξη της επιθυμίας του ήρωα να πηγαίνει στο σχολείο ως αφορμή για την εξέλιξη και την επιτυχία του) και τα προσωπικές του/της απόψεις.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή επιστολής σε οικείο πρόσωπο. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **δομή:** οικεία προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** προσωπικό και άμεσο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, **γλώσσα:** συγκινησιακά φορτισμένη.

Ως προς το περιεχόμενο, είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλα τα γεγονότα, οι συνειρμοί και οι συναισθηματικές αντιδράσεις του ήρωα, που αποτυπώνονται στο κείμενο αναφοράς.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Όταν μεγαλώσεις μπορεί και να μην έχεις δουλειά

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το 2ο κεφάλαιο με τίτλο «Εργασία» του βιβλίου «21 μαθήματα για τον 21ο αιώνα», το οποίο εξέδωσε το 2018 ένας από τους επιδραστικότερους συγγραφείς της εποχής μας, ο Yuval Noah Harari (μτφρ. Μιχ. Λαλιώτης, εκδ. Αλεξάνδρεια, 2018).

Δεν έχουμε ιδέα πώς θα είναι η αγορά εργασίας το 2050. Όλοι συμφωνούν ότι η ύπαρξη μηχανών που μαθαίνουν και η ρομποτική θα αλλάξουν σχεδόν κάθε επάγγελμα, από την παραγωγή γιαουρτιού μέχρι τη διδασκαλία γιόγκα. Υπάρχουν, ωστόσο, αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με το είδος της αλλαγής και την εγγύτητά της. Κάποιοι πιστεύουν ότι, μόλις σε μία ή το πολύ σε δύο δεκαετίες, δισεκατομμύρια άνθρωποι θα έχουν καταστεί οικονομικά περιττοί. Άλλοι υποστηρίζουν ότι, ακόμα και μακροπρόθεσμα, η αυτοματοποίηση θα συνεχίσει να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και να παράγει μεγαλύτερη ευημερία για όλους.

Βρισκόμαστε, λοιπόν, στα πρόθυρα μιας τρομαχτικής ανατροπής ή μήπως οι προβλέψεις αυτές είναι ένα ακόμα παράδειγμα αστήριχτης λουδίτικης[1] υστερίας; Είναι δύσκολο να ξέρουμε. Οι φόβοι ότι η αυτοματοποίηση θα προκαλέσει γενικευμένη ανεργία ανάγονται στον 19ο αιώνα, και μέχρι τώρα δεν έχουν ποτέ επαληθευτεί. Από την αυγή της Βιομηχανικής Επανάστασης, για κάθε θέση εργασίας που χανόταν εξαιτίας μιας μηχανής, εμφανιζόταν τουλάχιστον μια καινούργια, ενώ το μέσο βιοτικό επίπεδο έχει βελτιωθεί θεαματικά. Ωστόσο, υπάρχουν λόγοι να πιστεύουμε ότι αυτή τη φορά τα πράγματα είναι διαφορετικά και ότι η μηχανική εκμάθηση θα αλλάξει τους κανόνες του παιχνιδιού.

Οι άνθρωποι έχουν δύο ειδών ικανότητες -σωματικές και γνωσιακές. Στο παρελθόν, οι μηχανές ανταγωνίζονταν τους ανθρώπους κυρίως στις καθαρά σωματικές ικανότητες, ενώ στο γνωσιακό πεδίο οι άνθρωποι διατηρούσαν ένα πλεονέκτημα απέναντι στις μηχανές. Γι’ αυτό και, καθώς οι εργασίες στη γεωργία και τη βιομηχανία αυτοματοποιούνταν, εμφανίστηκαν νέες θέσεις εργασίας στις υπηρεσίες, οι οποίες απαιτούσαν γνωσιακές δεξιότητες που διέθεταν μόνο οι άνθρωποι: εκμάθηση, ανάλυση,

1 κίνημα κατά της βιομηχανικής επανάστασης του 19ου αι., με αρχηγό τον Νέντ Λουντ. Οι λουδίτες στρέφονταν κατά των μηχανών, τις οποίες κατέστρεφαν, γιατί «έκλεβαν» τις εργασίες από τους ανθρώπους.

επικοινωνία και, κυρίως, την κατανόηση των ανθρώπινων συναισθημάτων. Σήμερα, ωστόσο, η τεχνητή νοημοσύνη αρχίζει να ξεπερνάει τους ανθρώπους σε ολοένα και περισσότερες από αυτές τις δεξιότητες, μέχρι και στην κατανόηση των ανθρώπινων συναισθημάτων. Δεν γνωρίζουμε κάποιο τρίτο πεδίο δραστηριότητας - πέρα από το σωματικό και το γνωσιακό - όπου οι άνθρωποι θα διατηρήσουν για πάντα με ασφάλεια το πλεονέκτημά τους.

Α3. Με αφορμή το κείμενο, που σε προβλημάτισε, γράφεις μια προφορική εισήγηση 200-250 λέξεων που απευθύνεις στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου με θέμα την αξία της εργασίας για το άτομο και τα εφόδια που κρίνεις ότι πρέπει να αποκτήσει ένας νέος άνθρωπος, για να εξασφαλίσει μία θέση εργασίας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΛΕΙΩ ΒΛΑΧΑΚΗ

[«ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΩ ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΩ»]

Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο της Κλειούς Βλαχάκη «Νερό να πάρεις. Ιστορίες καθημερινής χαρμολύπης.» (εκδ. Γράφημα, 2021).

Κάθε φορά που πήγαινε στο χωριό και κατεβαίναν στο υπόγειο να βάλουν κρασί από το βαρέλι, γκρίνιαζε. «Τι θα γίνει με αυτές τις κούτες; Θα τα ξεκαθαρίσετε ποτέ; Μόνο χώρο πιάνουν. Αφού δεν τα χρειάζεστε πια να δείτε τι θέλετε να κρατήσετε και τα άλλα να πάνε στα σκουπίδια». Πού να του εξηγήσει τώρα ότι δύσκολα ανοίγεις σημειώσεις και αναμνήσεις από τα σχολικά χρόνια. Θα ξεπηδούσαν όλα τα φαντάσματα, όλα τα όνειρα που δεν πραγματοποιήθηκαν, ο κόσμος της παιδικής, ανέμελης και αθώας ηλικίας, που απείχε παρασάγγας από αυτό που ζει. Κάθε φορά τού έδινε την υπόσχεση του «καλά» που όμως δεν είχε σκοπό να κρατήσει.

Την τελευταία φορά που πήγε ήταν αποφασισμένος. «Αν δεν δεις τι θα τα κάνεις θα τα πάω όλα στα σκουπίδια. Θέλω να βάλω το καινούργιο βαρέλι και δεν έχω χώρο.», Έκανε εκείνο το βήμα αναγκαστικά. Κατέβηκε τη μεγάλη σκάλα κι έφτασε στο υπόγειο. Άρχισε να ανοίγει τις κούτες με ευλάβεια και προσοχή λες κι επρόκειτο να κάνει μια χειρουργική επέμβαση. Δεν είχε σκοπό να πετάξει τίποτα. Είδες τις παιδικές ζωγραφιές, τα πρώτα ορνιθοσκαλίσματα που πετούσαν σε έναν δικό τους ουρανό, το τετράδιο της αντιγραφής με τη ζωγραφιά της ημέρας! Ποτέ δεν ήταν οικείο το χέρι της στο πινέλο των ζωγράφων. Γι' αυτό αργότερα αγάπησε όλους εκείνους που έκαναν αφηρημένη τέχνη. Το συγκεκριμένο,

πάντα τη ζόριζε!

Κι εκεί ανάμεσα στη σκόνη και τη μυρωδιά του κρασιού από το βαρέλι βρέθηκε μπροστά της ένα μπλε τετραδιάκι με εκθέσεις Ε΄ δημοτικού. Άρχισε να το ξεφυλλίζει και η καρδιά της χοροπηδούσε. Το μάτι της έπεσε σε ένα θέμα τετριμμένο και πολυφορεμένο: «ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΩ ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΩ». Τι ήθελε αλήθεια να γίνει τότε;

«Όταν η γιαγιά έπλεκε τις πλεξούδες, στα μάτια μου τα χέρια της αποκτούσαν μαγικές ιδιότητες. Ζήλευα που έφτιαχνε τόσο ωραίο σχήμα στα μαλλιά. Έλεγα πως όταν μεγαλώσω θα γίνω κομμώτρια. Αργότερα, όμως, που έμαθα να διαβάζω και να γράφω και άκουγα όμορφες ιστορίες από τον παππού, άλλαξα γνώμη. Τώρα είμαι σίγουρη. Θα γίνω συγγραφέας. Θα βάλω ένα τραπεζάκι δίπλα στο παράθυρο να μπαίνει φως, θα παρατηρώ τους ανθρώπους και θα γράφω τις ιστορίες τους. Θα φορώ τα μυωπικά μου γυαλιά για να βλέπω καλύτερα και ό,τι ακούω θα το καταγράφω. Θα είμαι πολύ ευτυχισμένη που δεν θα χρειάζομαι τίποτα άλλο.».

Στην κάτω μεριά της σελίδας υπάρχει η παρατήρηση του δασκάλου: «Σας ζήτησα να γράψετε κάτι πραγματικό. Είσαι εκτός θέματος. Ο συγγραφέας δεν είναι επάγγελμα.».

Κλείνει το τετράδιο και μένει εκεί μέσα στη σκόνη, στη μυρωδιά του κρασιού, στις αναμνήσεις της. […] Τώρα πια λέει πως όταν μεγαλώσει θα γίνει φαροφύλακας. Τάχα δεν ξέρει πως οι φάροι ανάβουν πια μόνοι τους.

Δεν πέταξε τίποτα. Άφησε τις κούτες στη θέση τους. Στο πατέρα της είπε ότι την πείραξε η σκόνη λόγω της αλλεργίας. Υποσχέθηκε ότι κάποια στιγμή θα τα τακτοποιήσει. Όταν τακτοποιήσει και τη ζωή της…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες επαγγελματικές επιλογές της ηρωίδας καταγράφει η αφήγηση και ποιον παράγοντα αναδεικνύει ως καθοριστικό για την εξέλιξή της; Αν ήσουν εσύ στη θέση της, κατά πόσο θα επέτρεπες να σε επηρεάσει;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι η ηρωίδα και καταγράφεις σε μια σελίδα του ημερολογίου σου τι συνειδητοποίησες για την επαγγελματική και γενικότερα την προσωπική σου ζωή τη μέρα που κατέβηκες στο υπόγειο του πατέρα σου και προσπάθησες να τακτοποιήσεις τις κούτες με τα υπάρχοντά σου από τη σχολική ζωή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/ κυριολεκτική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο- στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/η μαθητής/τρια μπορεί να εμπλουτίσει τους ακόλουθους προβληματισμούς με περαιτέρω σκέψεις, αναφερόμενος/η ειδικότερα στην αξία της εργασίας και στα εφόδια που εξασφαλίζουν μία θέση εργασίας στην εποχή μας.

Προβληματισμοί από το κείμενο αναφοράς:

- δεν έχουμε ιδέα πώς θα είναι η αγορά εργασίας τις επόμενες δεκαετίες,
- είναι ενδεχόμενο ότι η ύπαρξη μηχανών που μαθαίνουν και η ρομποτική θα αλλάξουν σχεδόν κάθε επάγγελμα,
- Διατυπώνονται αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με το είδος της αλλαγής: φόβοι για απώλεια θέσεων εργασίας - νέες θέσεις εργασίας προερχόμενες από την υπερβολική αυτοματοποίηση,
- παλαιότερα οι μηχανές ανταγωνίζονταν τους ανθρώπους στις σωματικές ικανότητες, ενώ στο γνωσιακό πεδίο οι άνθρωποι διατηρούσαν ένα πλεονέκτημα απέναντι στις μηχανές → εμφανίστηκαν νέες θέσεις εργασίας στις υπηρεσίες, όπου απαιτούνταν δεξιότητες που διέθεταν μόνο οι άνθρωποι: εκμάθηση, ανάλυση, επικοινωνία και, κυρίως, την κατανόηση των ανθρώπινων συναισθημάτων,
- σήμερα, η τεχνητή νοημοσύνη αρχίζει να ξεπερνάει τους ανθρώπους σε ολοένα και

περισσότερες απ’ αυτές τις δεξιότητες,

- αγνοούμε κάποιο τρίτο πεδίο δραστηριότητας -πέρα από το σωματικό και το γνωσιακό- όπου οι άνθρωποι θα διατηρήσουν για πάντα με ασφάλεια το πλεονέκτημά τους.

Αξία εργασίας:

- θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, αναγκαίος όρος για την ατομική προκοπή και κοινωνική καταξίωση, συντελεστής προόδου του ανθρώπινου πολιτισμού,
- μέσο βιοπορισμού και όρος για την αξιοπρεπή διαβίωση,
- παράγοντας αυτογνωσίας και αυτοπραγμάτωσης: δημιουργικότητα, αίσθημα πληρότητας,
- προϋπόθεση συγκρότησης υγιούς προσωπικότητας: φιλοπονία, αγωνιστικότητα,
- βασικός συντελεστής κοινωνικοποίησης: διαμορφώνει διαπροσωπικές σχέσεις, καλλιεργεί κοινωνική συνείδηση, αίσθημα ευθύνης και συλλογικότητας.

Εφόδια που εξασφαλίζουν μία θέση εργασίας στην εποχή μας:

- γενικές γνώσεις, αλλά και εξειδίκευση
- κοινωνικές δεξιότητες: προθυμία, υπευθυνότητα, συνεργατικότητα, ομαδικό πνεύμα, ευελιξία, ευγένεια, ικανότητα επίλυσης προβλημάτων
- συνειδητή επιλογή επαγγέλματος, προκειμένου το άτομο να την υπηρετεί με μεράκι, υπευθυνότητα και συνέπεια.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Η ηρωίδα φαίνεται αναποφάσιστη ως προς την επαγγελματική της πορεία. Αρχικά, αναφέρει πόσο θαυμάζει τους ζωγράφους μοντέρνας τέχνης. Στη συνέχεια, όταν ανακαλύπτει στην αποθήκη του πατέρα της ένα μπλε τετραδιάκι με εκθέσεις Ε΄ δημοτικού και διαβάζει την έκθεσή της με θέμα «ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΩ ΟΤΑΝ ΜΕΓΑΛΩΣΩ», συνειδητοποιεί ότι ενώ μικρότερη ήθελε να γίνει κομμώτρια, γιατί θαύμαζε την επιδεξιότητα με την οποία η γιαγιά της την χτένιζε όμορφα, στη φάση εκείνη είχε αποφασίσει να γίνει συγγραφέας, γιατί την ενέπνεε η παρατήρηση των ανθρώπων και θεωρούσε πως θα ήταν ευτυχισμένη με αυτό το επάγγελμα. Η αυστηρή παρατήρηση του δασκάλου της «Σας ζήτησα να γράψετε κάτι πραγματικό. Είσαι εκτός θέματος. Ο συγγραφέας δεν είναι επάγγελμα.» την

αποκαρδίωσε. Ενδεχομένως, υπήρξε καθοριστικός παράγοντας για τη μετέπειτα ασταθή επαγγελματική της πορεία, όπως προκύπτει και από τη συνέχεια της αφήγησης, όπου αναφέρεται πως εκείνη τη στιγμή θα ήθελε να γίνει φαροφύλακας, ενώ «ξέρει πως οι φάροι ανάβουν πια μόνοι τους». Ωστόσο, η αποτυχημένη απόπειρα ταχτοποίησης των προσωπικών της αντικειμένων στην αποθήκη την οδήγησε σε μια διαπίστωση αυτογνωσίας: ότι πρέπει να ταχτοποιήσει την προσωπική της ζωή.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει και την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας,

Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη,

Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο),

Περιεχόμενο: ελεύθερη ανάπτυξη με βάση την ερμηνευτική ανταπόκριση στα νοήματα του κειμένου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο ηλικιακός ρατσισμός

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από το ομότιτλο άρθρο του Βασίλη Βαμβακά, το οποίο δημοσιεύτηκε στον ενημερωτικό ιστότοπο https://www.lifo.gr/ στις 26.09.2018.

Είναι γνωστό ότι οι σύγχρονες κοινωνίες, από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και ύστερα, προσανατολίζονται στη νεότητα. Δημογραφικοί λόγοι, πολιτικά γεγονότα, κοινωνικά κινήματα, καθώς και εμπορικές σκοπιμότητες, έκαναν πρωταγωνιστές του δημόσιου λόγου τους νέους και τη νεότητα αξία αδιαπραγμάτευτη. Κατ' αυτή την έννοια, η βαρύτητα που δίνει η Ελλάδα στον κόσμο των νέων δεν είναι κάτι περίεργο.

Αυτό που ξενίζει, όμως, την περίοδο της κρίσης είναι ότι συχνά η τρίτη ηλικία ταυτίζεται με τον συντηρητισμό, το μεταπολιτευτικό παρελθόν, τον κακό δικομματισμό, τα αίτια της χρεοκοπίας. Αντίθετα, ανιχνεύεται μια εικονική εξιδανίκευση της νεότητας, αφού η υπερπροστατευτικότητα της οικογένειας απέναντι στα παιδιά εκφράζεται από κυβερνητικά χείλη και υποτιθέμενες κρατικές πρόνοιες που ανησυχούν για το ατελέσφορο των ερωτικών σχέσεων των νέων, τη συχνότητα της διασκέδασής τους σε μπαρ και την ανάγκη να ξυπνάνε όλο και αργότερα το πρωί...

Με άλλα λόγια, εδώ και καιρό γίνεται μια προσπάθεια θεσμικής κατοχύρωσης ενός γενεακού[1] χάσματος, το οποίο στο παρελθόν θα ήταν κάτι αδιανόητο, αφού οι πολιτικές πρακτικές έτειναν στην άμβλυνση και όχι στη μεγέθυνση αυτής της διαφοράς. Έτσι, το δύσκολο ζήτημα του ασφαλιστικού γίνεται πολιτικά αντιμετωπίσιμο όχι με προσέλκυση των νέων ανθρώπων που έχουν μεταναστεύσει στο εξωτερικό και την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών, αλλά με την ελπίδα η φυσική πορεία των πραγμάτων να μας απαλλάξει από τα άλλοτε «τιμημένα γηρατειά». Αντί για brain drain[2] μιλάμε πια body drain[3]. Η τρίτη ηλικία, αν δεν στοχοποιείται, σίγουρα θεωρείται διαχειριστικά αναλώσιμη, όχι μέρος της ζωής, αλλά του θανάτου.

Μια βόλτα από τα δημοτικά σχολεία της χώρας, την ώρα που σχολάνε τα παιδιά, θα έδινε σε πολλούς να καταλάβουν ότι το «νέο» δύσκολα θα υπήρχε χωρίς το «παλιό». Ο

1 μεταξύ των γενεών

2 διαρροή εγκεφάλων / κοινωνικό φαινόμενο, γιατί μορφωμένοι νέοι μεταναστεύουν σε αναζήτηση εργασίας

3 διαρροή/ απώλεια σωμάτων/ ανθρώπων

ρόλος που έχει αναλάβει η τρίτη ηλικία στη σημερινή συγκυρία είναι πολυσύνθετος, αφού ουσιαστικά έχει επωμιστεί μεγάλο μέρος της καθημερινής ανατροφής των παιδιών.

Ακόμη και όταν δεν συνδράμει οικονομικά τους νεότερους, προσφέρει ανεκτίμητες υπηρεσίες όχι μόνο στα παιδιά (φύλαξη, διατροφή), αλλά και στους ενήλικες, τόσο για να ασκήσουν τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις όσο και για να κυνηγήσουν τους προσωπικούς τους στόχους. Δυστυχώς, η υποτίμηση, ο παραγκωνισμός και εν τέλει ο στιγματισμός[4] της τρίτης ηλικίας στη σημερινή Ελλάδα είναι ο νέος θεσμικός ρατσισμός.

Α3. Αξιοποιώντας τους προβληματισμούς που παρατίθενται στο κείμενο αποφασίζεις να γράψεις μια προφορική εισήγηση (200-250 λέξεων) που θα απευθύνεις στην τάξη σου, προκειμένου να ευαισθητοποιήσεις τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου για την αυξανόμενη τάση περιθωριοποίησης της τρίτης ηλικίας σε τέτοιον βαθμό, ώστε να χαρακτηρίζεται ως «ο νέος θεσμικός ρατσισμός».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΛΕΙΩ ΒΛΑΧΑΚΗ

[Όλα τα άλλα ψευτιά κι απάτη...]

Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο της Κλειούς Βλαχάκη «Νερό να πάρεις. Ιστορίες καθημερινής χαρμολύπης.» (εκδ. Γράφημα, 2021).

Βγήκαμε μια βόλτα στη γειτονιά με τον σκυλάκο και σε ένα στενό συναντήσαμε έναν παππού συμπαθητικό καθισμένο σε ένα αναπηρικό καροτσάκι και μια όμορφη νεαρή κυρία έσπρωχνε το «αυτοκίνητο» του παππού κι εκείνος μας είδε και μας χαμογέλασε με ένα πλατύ χαμόγελο κι άρχισε να μας χειροκροτεί και να φωνάζει «καλά μου και τα δυο» και ήταν το πιο τιμητικό χειροκρότημα της ζωής μας από έναν ωραίο ηλικιωμένο με ρόδες βοηθητικές και καθαρά μάτια και όμορφο χαμόγελο και τον φαντάστηκα νέο να τρέχει και πόσο πεθύμησα να μάθω την ιστορία του μα ήταν τόσο χαρούμενος με τη βόλτα που δεν ήθελα να τον καθυστερήσω.

Ζώα, παιδιά, ηλικιωμένοι… Στον σάπιο κόσμο μας, μόνο αυτά μιλούν ακόμα μέσα μου. Όλα τα άλλα ψευτιά κι απάτη...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

4 ηθική απαξίωση, κατάκριση, στηλίτευση

1. Η ηρωίδα σε έναν περίπατο με τον σκύλο της συναντά κατά σύμπτωση έναν ηλικιωμένο σε αναπηρικό καροτσάκι. Γιατί ενθουσιάζεται μ' αυτή την τυχαία συνάντηση; Ποια είναι η άποψή σου για το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε στη συνέχεια, δηλαδή για τη διατύπωση «Ζώα, παιδιά, ηλικιωμένοι… Στον σάπιο κόσμο μας, μόνο αυτά μιλούν ακόμα μέσα μου. Όλα τα άλλα ψευτιά κι απάτη...»;

ή

2. Στο ημερολόγιό σου αφηγείσαι μια δική σου απροσδόκητα θετική εμπειρία (μια τυχαία συνάντηση, μια απρόσμενη έκπληξη, ένα δώρο κ.λπ.) που σε οδήγησε στο να φιλοσοφήσεις και να διατυπώσεις ένα συμπέρασμα για ό,τι έχει αξία στη ζωή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο - στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τους ακόλουθους προβληματισμούς με περαιτέρω σκέψεις, αναφερόμενος/η ειδικότερα στην προσφορά της τρίτης ηλικίας και στην τάση στιγματισμού της στην εποχή μας.

Προβληματισμοί από το κείμενο αναφοράς:

- Οι κοινωνίες μετά από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο προσανατολίζονται στη νεότητα,
- Δημογραφικοί λόγοι, πολιτικά γεγονότα, κοινωνικά κινήματα και εμπορικές σκοπιμότητες έκαναν πρωταγωνιστές τους νέους και αξία αδιαπραγμάτευτη τη νεότητα,
- Η Ελλάδα δίνει βαρύτητα στον κόσμο των νέων, εξιδανικεύει τη νεότητα και σε επίπεδο οικογένειας και κρατικής πρόνοιας επιδεικνύει υπερ-προστατευτικότητα → προσπάθεια θεσμικής κατοχύρωσης ενός γενεακού χάσματος,
- Διαμόρφωση πολιτικών σε αυτή την κατεύθυνση: η τρίτη ηλικία, αν δεν στοχοποιείται, σίγουρα θεωρείται διαχειριστικά αναλώσιμη, όχι μέρος της ζωής, αλλά του θανάτου,
- Το «νέο» δύσκολα θα υπήρχε χωρίς το «παλιό»: πολυσύνθετος ρόλος τρίτης ηλικίας, καθώς, όταν δεν συνδράμει οικονομικά τους νεότερους, προσφέρει

ανεκτίμητες υπηρεσίες όχι μόνο στα παιδιά (φύλαξη, διατροφή), αλλά και στους ενήλικες, τόσο για να ασκήσουν τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις όσο και για να κυνηγήσουν προσωπικούς στόχους,

- Η υποτίμηση, ο παραγκωνισμός και ο στιγματισμός της τρίτης ηλικίας στη σύγχρονη Ελλάδα είναι ο νέος θεσμικός ρατσισμός.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Ο συμπαθητικός ηλικιωμένος, τον οποίο αποκαλεί η ηρωίδα με τον οικείο χαρακτηρισμό «παππούς», είναι πολύ αξιοπρεπής, παρότι βρίσκεται σε δυσμενή θέση, λόγω του γήρατος και της αδυναμίας του να περπατήσει, γι' αυτό και βρίσκεται σε αναπηρικό καροτσάκι.
- Ο παππούς συμπεριφέρεται καλότροπα, ευγενικά, αυθόρμητα, εκφράζει τη χαρά του, καθώς αντικρίζει εκείνην και τον σκυλάκο της, με έναν καλό λόγο και ένα ενθουσιώδες χειροκρότημα.
- Ο παππούς έχει «καθαρά μάτια και όμορφο χαμόγελο», φαίνεται άνθρωπος αγνός, που εκτιμά τις απλές χαρές της ζωής, όπως μια βόλτα με το αναπηρικό καροτσάκι, και αγαπά τους ανθρώπους.
- Ο ηλικιωμένος συγκινεί την ηρωίδα με τη συμπεριφορά του, της κεντρίζει το ενδιαφέρον για την προσωπικότητά του, γι' αυτό παραδέχεται ότι πολύ θα ήθελε να μάθει την ιστορία της ζωής του.
- Η πηγαία αντίδραση χαράς και η θετική ενέργεια του ηλικιωμένου μεταφέρεται στην ηρωίδα και την κάνει να αισθάνεται τυχερή που τον συνάντησε.
- Η συνάντηση αυτή οδήγησε την ηρωίδα σε μια αναθεώρηση για όσα έχουν αξία στη ζωή: δηλώνει πως θεωρεί πλέον πιο αθώα και πολύτιμα τα ζώα, τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, πλάσματα δηλαδή που βρίσκονται σε πιο αδύναμη θέση εκ των πραγμάτων, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες ομάδες ανθρώπων που, στην επιδίωξη του χρήματος και της δύναμης, γίνονται αδίστακτοι και μετέρχονται κάθε μέσο, ποδοπατώντας αρχές και αξίες.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας,

Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη,

Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο),

Περιεχόμενο: ελεύθερη ανάπτυξη ενός προσωπικού βιώματος που παρουσιάζεται ολοκληρωμένα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Αυτό το ρομπότ γράφει ποίηση και δημιουργεί έργα τέχνης

Το ακόλουθο (διασκευασμένο) κείμενο αντλήθηκε από δελτίο Τύπου που δημοσιεύτηκε στον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.ertnews.gr/eidiseis/ (28.11.2021).

Η Ai-Da, το πρώτο υπερρεαλιστικό ανθρωποειδές ρομπότ-καλλιτέχνης στον κόσμο, έγραψε ένα ποίημα, για να τιμήσει τον μεγάλο Ιταλό ποιητή Δάντη. Την προηγούμενη Παρασκευή (26/11/2021) η Ai-Da απήγγειλε το ποίημά της στο φημισμένο Μουσείο Ashmolean του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, στο πλαίσιο μιας έκθεσης για τα 700 χρόνια από τον θάνατο του Δάντη. Η Ai-Da διάβασε τη «Θεία Κωμωδία» και, στη συνέχεια, αφού μελέτησε τα μοτίβα ομιλίας του έπους με τη βοήθεια αλγόριθμων, δημιούργησε το δικό της ποίημα.

Ο εφευρέτης του ρομπότ, Άινταν Μέλερ, είπε ότι η ικανότητα της Ai-Da να μιμείται την ανθρώπινη γραφή είναι «τόσο μεγάλη που, αν διαβάσεις το ποίημά της, δεν θα καταλάβεις ότι δεν έχει γραφτεί από άνθρωπο». Το πρότζεκτ Ai-Da αναπτύχθηκε, για να συμβάλλει στη συζήτηση σχετικά με την ηθική της περαιτέρω ανάπτυξης τεχνητής νοημοσύνης που θα μπορεί να μιμείται ανθρώπινες συμπεριφορές, δήλωσε ο Μέλερ στο CNN. «Επιτέλους, όλοι μας συνειδητοποιούμε ότι η τεχνολογία έχει σημαντικό αντίκτυπο σε όλες τις πτυχές της ζωής και επιδιώκουμε να κατανοήσουμε πόσα ακριβώς μπορεί να κάνει και τι μπορεί να μας διδάξει για τον εαυτό μας», πρόσθεσε.

Η Ai-Da, εκτός από ποίηση, δημιουργεί και έργα τέχνης και μάλιστα έφτιαξε ένα για την έκθεση που είναι αφιερωμένη στον Δάντη, που ονομάζεται «Eyes Wide Shut». Το έργο έδειξε πόσο συνηθισμένα είναι τα ανθρώπινα όντα και πως τείνουμε να επαναλαμβάνουμε ενέργειες, λέξεις και μοτίβα συμπεριφοράς, είπε ο επιστήμονας, γεγονός που υποδηλώνει ότι τελικά εμείς είμαστε τα ρομπότ. «Μέσω της Ai-Da και της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης, μπορούμε να μάθουμε για τον εαυτό μας περισσότερα από ποτέ. Η Ai-Da μάς δίνει την ευκαιρία να δούμε τα δικά μας μοτίβα και τις συνήθειές μας, καθώς τη βλέπουμε να μας μιμείται», δήλωσε ο Μέλερ.

Ο δημιουργός της, πάντως, πιστεύει ότι η Ai-Da μπορεί να είναι πρωτοπόρος στον κόσμο της τεχνητής νοημοσύνης και ότι αυτό που παράγει -είτε πρόκειται για ποίηση, είτε για έργα τέχνης ή για κάτι άλλο- θα διευρύνει τα όρια των επιτευγμάτων της τεχνολογίας.

Τέλος, θα μας επιτρέψει να μάθουμε πράγματα για τον εαυτό μας, μέσα από τα μάτια ενός ρομπότ.

Α3. Το κείμενο παραθέτει πληροφορίες για τα επιτεύγματα του πρώτου υπερρεαλιστικού ανθρωποειδούς ρομπότ - καλλιτέχνη. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) το οποίο θα δημοσιευτεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου, παρουσιάζεις συνοπτικά την είδηση αυτή και αναφέρεσαι στις αλλαγές που έχει επιφέρει η τεχνολογική εξέλιξη στις τέχνες.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΥΛΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΙΟΥ (1954 -)

Ποιητική Τεχνολογία

Το ποίημα περιλαμβάνεται στην ποιητική συλλογή της Τασούλας Καραγεωργίου «Ποιητική Τεχνολογία» (εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1998).

Χαίρε, ω χαίρε
ποίημα
από τα σπλάχνα του υπολογιστή βγαλμένο
με δύο κλικ σε κατεδαφίζω
και σε τρεις μέρες σε χτίζω
σε κάνω κάθετο
σε οριζοντιώνω
σε επιλέγω
και σε ακυρώνω
σε ανατρέπω
και σε μετατρέπω
Αν θέλω, το στυλ σού αλλάζω
τώρα τα γράμματά σου *πλαγιάζω*
τα μεγαλώνω,
τα κάνω δεκάρια
Τα μικραίνω,
τα κάνω εφτάρια.

Εκδικούμαι για τους ποιητές που ικετέψαν
κι ένα νεύμα σου μάταια γυρέψαν.

Λοιπόν, τα άειδε και τα έννεπε[1] τέλος.
Θα σε σβήσω απ' την μνήμη αν δεν θέλω.
Έχω επάνω σου μια εξουσία·
όσο ανθίστασαι[2], θ' αλλάζω στοιχεία.
Σωρό με πεσσούς[3] θα σε κάνω

Να σωριάσω τα κομμάτια μου επάνω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο νιώθει πως έχει «εξουσία» πάνω στο δημιούργημά του. Ποιες δυνατότητες του ηλεκτρονικού υπολογιστή τού δίνουν την αίσθηση ότι ασκεί απόλυτο έλεγχο στο ποιητικό δημιούργημα; Πώς νομίζεις ότι η τεχνολογία επιδρά γενικότερα στη σύγχρονη καλλιτεχνική παραγωγή;

ή

2. Στο ποίημα παρατίθενται λέξεις από τα προοίμια των ομηρικών επών, ως δείγμα της αγωνίας των ποιητών για έμπνευση από αρχαιοτάτων χρόνων. Σε κείμενό σου με τίτλο «Γράμμα στον Όμηρο», το οποίο θα ενταχθεί σε μία ομαδική σχολική εργασία με αντικείμενο τις σύγχρονες μορφές τέχνης, εξηγείς πόσο έχουν επηρεάσει τα τεχνολογικά δεδομένα της εποχής μας την ποιητική δημιουργία, αντλώντας στοιχεία από το ποίημα.

Μονάδες 25

---

1 άειδε και τα έννεπε: λέξεις από τον πρώτο στίχο της Ιλιάδας και της Οδύσσειας αντίστοιχα (Μῆνιν ἄειδε, θεά... - Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα...), όπου ο Όμηρος επικαλείται τη Μούσα, αναζητώντας την έμπνευση

2 ανθίστασαι: αντιστέκεσαι

3 πεσσοί: τα πιόνια ή πούλια επιτραπέζιου παιχνιδιού

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος,*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο,*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση,*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, ουδέτερο, αντικειμενικό, αποστασιοποιημένο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος,*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος,*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης των θέσεων,*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου*.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

<u>Στοιχεία συνοπτικής παρουσίασης της είδησης με βάση το κείμενο αναφοράς</u>**:**

- Η Ai-Da, το πρώτο υπερρεαλιστικό ανθρωποειδές ρομπότ-καλλιτέχνης στον κόσμο, γράφει ποιήματα και δημιουργεί έργα τέχνης (έκθεση αφιερωμένη στον Δάντη: «Eyes Wide Shut»).
- Αφού διάβασε τη «Θεία Κωμωδία» και μελέτησε τα μοτίβα ομιλίας του έπους, με τη βοήθεια αλγόριθμων δημιούργησε ένα ποίημα, για να τιμήσει τον Ιταλό ποιητή Δάντη.
- Στις 26/11/2021 απήγγειλε το ποίημά της στο Μουσείο Ashmolean του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης, στο πλαίσιο μιας έκθεσης για τα 700 χρόνια από τον θάνατο του Δάντη.
- Εφευρέτης του ρομπότ ο Άινταν Μέλερ.

- Ικανότητα της Ai-Da να μιμείται την ανθρώπινη γραφή «τόσο μεγάλη που, αν διαβάσεις το ποίημά της, δεν θα καταλάβεις ότι δεν έχει γραφτεί από άνθρωπο».
- Το πρότζεκτ Ai-Da αναπτύχθηκε, για να συμβάλλει στη συζήτηση σχετικά με την ηθική της περαιτέρω ανάπτυξης τεχνητής νοημοσύνης που θα μιμείται ανθρώπινες συμπεριφορές.
- Το έργο έδειξε πως οι άνθρωποι τείνουμε να επαναλαμβάνουμε ενέργειες, λέξεις και μοτίβα συμπεριφοράς, γεγονός που υποδηλώνει ότι τελικά εμείς λειτουργούμε σαν ρομπότ → θα μας επιτρέψει να μάθουμε πράγματα για τον εαυτό μας.

Αλλαγές που έχει επιφέρει η τεχνολογική εξέλιξη στις τέχνες:

- Γέννησε νέες μορφές τέχνης (φωτογραφία, κινηματογράφος κ.ά.),
- διαμόρφωσε νέες τεχνικές, παρήγαγε καινούργια υλικά, πολλαπλασίασε τις τεχνοτροπίες (ζωγραφική, αρχιτεκτονική, μουσική) → διευκόλυνε την εξέλιξη της τέχνης,
- με τις ανανεούμενες ψηφιακές επιλογές απογείωσε τις δυνατότητες του κινηματογράφου και άλλων τεχνών που σχετίζονται με την εικόνα και τον ήχο,
- αναβάθμισε τις τεχνικές συντήρησης των έργων τέχνης, δημιούργησε τα μέσα ακριβούς χρονολόγησής τους → ευνοεί τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς,
- παρείχε νέα μέσα διάδοσης των καλλιτεχνικών δράσεων και διάχυσης των καλλιτεχνικών ιδεών και ρευμάτων, διευκόλυνε τον άμεσο διάλογο γι' αυτά σε διεθνές επίπεδο (ΜΜΕ, διαδίκτυο, ηλεκτρονικές πλατφόρμες κ.τ.ό.).

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Δυνατότητες του υπολογιστή που δίνουν την αίσθηση του απόλυτου ελέγχου στο ποιητικό δημιούργημα:

- εύκολη και άμεση καταγραφή ή διαγραφή λέξεων/ φράσεων,
- μετατροπή ή ανατροπή μορφής και τεχνοτροπίας,
- εναλλαγή γραμματοσειράς (μέγεθος, είδος κ.λπ.),
- πλήρης εξάλειψη ποιήματος ή χτίσιμό του εκ νέου,
- γενικότερα: διευκόλυνση για κάθε είδους (ανα)προσαρμογή στις εκάστοτε προθέσεις ή διαθέσεις του δημιουργού, γεγονός που βοηθά στην αμεσότερη την

καταγραφή κάθε ιδέας/ έμπνευσής του και γενικότερα καθιστά ευκολότερο το έργο του.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ανάλογα με την αναγνωστική ανταπόκριση του/της μαθητή/-τριας στο ποίημα, μπορεί να επικεντρωθεί στα χωρία που θεωρεί καταλληλότερα για τον εμπλουτισμό της απάντησης, η οποία στηρίζεται ως επί το πλείστον σε προσωπικές εκτιμήσεις και εμπειρίες.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

Καταγραφή του δοθέντος τίτλου,

Ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο,

Γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο λόγος των χωριατών εί*ναι* ποιητικός

Το κείμενο περιλαμβάνει αποσπάσματα από τη συνέντευξη του συγγραφέα Σωτήρη Δημητρίου στον δημοσιογράφο και βιβλιοκριτικό Γρηγόρη Μπέκο, δημοσιευμένη στο ένθετο «Βιβλία» της εφημερίδας «Το Βήμα» (05.09.2021). Συζητούν για το μυθιστόρημα του Σ. Δημητρίου, «Ουρανός απ' άλλους τόπους», που είναι γραμμένο στο ηπειρώτικο ιδίωμα.

- Τι συμβαίνει, επομένως, στον «Ουρανό απ' άλλους τόπους»; Η ντοπιολαλιά[1] περνάει σε μας πιο ακατέργαστη, άρα πιο αυθεντική;

«Οι άνθρωποι εκείνοι είχαν βρει τέλεια την προσωδία[2] του νότιου ηπειρωτικού ιδιώματος. Αν μάλιστα είχατε την ευτυχία να ακούσετε ιδίως γυναίκες παλιές να μιλάνε στο χωριό, θα καταλαβαίνατε ότι πεζός λόγος και τραγούδι ήταν ένα και το αυτό. Και τα λόγια τους ποιητικές μεταφορικές εικόνες. Ίσως για αυτό ορισμένοι αναγνώστες μπερδεύουν την ποιητική εκφορά με την ντοπιολαλιά. Απλά, απλούστατα ελληνικά είναι. Προσπαθώ να μεταδώσω αυτή την προσωδία και να αποκομίσει ο αναγνώστης την απόλαυση και τη συγκίνηση από την προφορικότητα του βιβλίου, την ίδια απόλαυση και συγκίνηση που αποκομίζω κι εγώ από τις ομιλήτριες κυρίως, τις γερόντισσες, τη μάνα μου, τις θείες μου, είναι αγράμματες ποιήτριες αυτές, μάγισσες της γλώσσας. […] Πλούτος, ένα ατέλειωτο γλωσσικό γλέντι είναι η χώρα μας. Ο λόγος των χωριατών είναι εικονοποιητικός, δηλαδή ποιητικός. Ακούω τη μάνα μου, τον ευφρόσυνο τρόπο με τον οποίο μιλάει, και σκέφτομαι τι κρίμα που αυτό είναι μονάχα ο απόηχος, κάτι που τελειώνει. […] Φοβούμαι ότι εδώ και δύο αιώνες μισούμε τη γλώσσα μας. Μετά τη δεκαετία του '60 μάλιστα φτάσαμε στο αποκορύφωμα, φτάσαμε στο σημείο τα χωριάτικα, αυτή την ποιητική χρήση της γλώσσας, να τα αποκαλούμε υποτιμητικά «βλάχικα». […] Και πού είναι η ποίηση της γλώσσας μας έξω από τον δημώδη[3] λόγο στις μέρες μας; Στις λαϊκές αγορές, στις φτωχοσυνοικίες, σε κάνα γήπεδο, στο περιθώριο δηλαδή, εκεί ρέει ο ποιητικός λόγος. Από τα σχολεία, τα πανεπιστήμια ή τους γραμματολόγους έχεις να περιμένεις μόνο χασμουρητά, απέραντη πλήξη. Κοιτάξτε, δεν είναι αστείο πράγμα η γλώσσα. Δεν ανταλλάσσουμε πληροφορίες

1 τοπικό ιδίωμα

2 τονισμός, η μελωδία, ο ρυθμός της ομιλίας

3 που ανήκει στον λαό ή χρησιμοποιείται απ' αυτόν και όχι από τους μορφωμένους, τους λόγιους

απλώς. Οι χωριάτες, τουλάχιστον εκείνοι, άρδευαν[4] την ψυχή τους με τη γλώσσα. Μετά από κάθε τους επικοινωνία, καθάριζε η ψυχή τους. Ευρισκόμενοι μέσα στο περιβάλλον, μέσα σε ήχους και εικόνες γοητευτικές, έπλασαν ως αντίδωρο μια γλώσσα τραγουδιστή καθ' ομοίωσιν της φύσεως. Θα έλεγα ότι οι χωριάτες, γενικότερα, διατηρούσαν την ψυχή ανοιχτή στα ερεθίσματα του κόσμου, κάτι που μας το έχει κόψει ο ορθολογισμός, με τον ατομισμό, τον εγωισμό, τον ανταγωνισμό. Δεν γευόμαστε πια τη ζωή σαν όνειρο, όπως οι χωριάτες. Μπορεί να είχαν στερήσεις, εξωτερικές και πρακτικές, αλλά αυτές υστερούν μπροστά στην ψυχική και πνευματική πενία[5] που μας ταλανίζει[6] σήμερα.»

Α3. Στην τάξη σου διαβάσατε τη συνέντευξη του Σ. Δημητρίου και αποφασίσατε να τον προσκαλέσετε να συμμετάσχει σε εκδήλωση του σχολείου σας με θέμα «Τοπικά ιδιώματα και σύγχρονη νεολαία». Ως πρόεδρος του πενταμελούς συμβουλίου της τάξης σου συντάσσεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) προς τον συγγραφέα, με την οποία του απευθύνεις την επίσημη πρόσκληση και καταθέτεις τη γνώμη σου για την αξία των τοπικών ιδιωμάτων και τις σκέψεις σου για τη στάση που πρέπει να κρατούν οι νέοι απέναντί τους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΛΕΙΩ ΒΛΑΧΑΚΗ

[Από τότε αγάπησα τις σιωπές]

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο της Κλειούς Βλαχάκη «Νερό να πάρεις. Ιστορίες καθημερινής χαρμολύπης.» (εκδ. Γράφημα, 2021).

Ο Μανόλης ήταν κωφός. Στην κατοχή ένας Γερμανός έβγαλε το άχτι του πάνω του. Με ένα δεξί ντιρέκτ κατάφερε να του σπάσει το τύμπανο και να του στερήσει τον ήχο για πάντα. Όταν τον έφεραν προξενιό στην Κλεάνθη, που είχε ήδη περάσει τα τριάντα και η ελπίδα να βρει άντρα ήταν πια ανύπαρκτη, φόρεσε ένα μαύρο κεφαλομάντηλο και είπε: «Δέχομαι».

Καλόκαρδος, ευγενικός και περιποιητικός καθώς ήταν, με τα χρόνια την κέρδισε. Τα πρωινά την περίμενε το καφεδάκι στο σιδερένιο τραπέζι κι ένα τραγούδι την καλημέριζε:

«Πάρε Μαριώ,

πάρε Μαριώ τη ρόκα σου

κι έλα στο φράχτη, φράχτη

4 πότιζαν
5 φτώχεια
6 βασανίζει

βάσανα που ‘χει η αγάπη»[7].

Το μόνο πρόβλημα παρέμενε η ακοή. Η Κλεάνθη έπρεπε να φωνάζει, για να ακούει έστω τα μισά, γεγονός που πολλές φορές της προκαλούσε εκνευρισμό. Στη συνέχεια, όμως, είχαν εφεύρει μια δική τους νοηματική, ιδιότυπη γλώσσα που αντιλαμβάνονταν μόνο αυτοί οι δύο.

Εμένα μου άρεσε εκείνη η σιωπή με τον παππού. Από τότε αγάπησα τις σιωπές. Εκείνες που οι άνθρωποι κοιτάζονται, δεν μιλούν, μα καταλαβαίνουν πολύ περισσότερα μέσα στην απόλυτη ησυχία. Καθόμασταν δίπλα στο τζάκι και σκαλίζαμε τη φωτιά. Καμιά φορά κοιταζόμασταν και χαμογελούσαμε. Συνένοχοι και οι δύο στα μυστικά και ψέματα που λέγαμε στον πατέρα, για να γλιτώσω την τιμωρία. Ο παππούς συμπαραστάτης. Ακόμα και όταν άρχισα να καπνίζω, εκείνος κρατούσε «τσίλιες» κι έδινε σήμα έναν δυνατό βήχα, ψεύτικο, όταν πλησίαζε ο πατέρας.

Κάποτε ένας γιατρός πρότεινε στον παππού να φορέσει γυαλιά με ενσωματωμένα ακουστικά που μόλις είχαν κυκλοφορήσει, γιατί ο ίδιος δεν ήθελε εκείνο το ακουστικό που φαινόταν να προεξέχει από το αυτί. Όλοι έγιναν πολύ χαρούμενοι που ο παππούς θα μπορούσε να ακούει χωρίς να φωνάζουν.

Όταν εμφανίστηκε με τα καινούργια του γυαλάκια, η γιαγιά καμάρωνε. Μιλούσε χαμηλόφωνα, χωρίς τη νοηματική κι έτσι μπορούσε να του πει και μυστικά χωρίς να ακούσει όλο το χωριό. Εκείνος σπάνια απαντούσε.

Κάποτε που μου έδωσε τα γυαλιά, για να τα καθαρίσω, συνειδητοποίησα ότι το ακουστικό ήταν κλειστό. Του χαμογέλασα και κατάλαβε πως ανακάλυψα το μυστικό του. «Πολύ βουητό κάνει, παιδί μου, και δεν ακούω ούτε αυτά που άκουγα. Μη με μαρτυρήσεις. Άσε να τους κάμω το χατίρι.».

Β3.Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πέρα από την καθιερωμένη επικοινωνία μέσω της γλώσσας, ποιους εναλλακτικούς τρόπους παρουσιάζει η αφήγηση; Σε ποιες περιστάσεις της ζωής σου έχει χρειαστεί να χρησιμοποιήσεις κάποιον απ’ αυτούς τους διαφορετικούς κώδικες επικοινωνίας και πόσο αποτελεσματικούς τους θεωρείς;

ή

7 Σημείωση της συγγραφέα: Τραγούδι της περιοχής Πωγωνίου

2. Να αφηγηθείς τα περιστατικά που περιλαμβάνει το κείμενο και αφορούν στη σχέση της ηρωίδας με τον παππού της, τον Μανόλη, από την οπτική γωνία του δεύτερου. Να υποθέσεις ότι ο παππούς τα καταγράφει σε μια σελίδα του ημερολογίου του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, ονοματεπώνυμο και ιδιότητα (πρόεδρος του πενταμελούς συμβουλίου της τάξης) εν είδει υπογραφής, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία, **περιεχόμενο**: η επιστολή πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής: α. επίσημη πρόσκληση του συγγραφέα Σ. Δημητρίου στην εκδήλωση του σχολείου του αποστολέα με θέμα «Τοπικά ιδιώματα και σύγχρονη νεολαία», β. ανάπτυξη απόψεων για την αξία των τοπικών ιδιωμάτων, γ. κατάθεση σκέψεων για την ορθή στάση της νεολαίας απέναντι στα τοπικά ιδιώματα. *Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να εμπλουτίσει την επιστολή και με στοιχεία/ θέσεις από το κείμενο αναφοράς, χωρίς, ωστόσο να αντιγράφει άκριτα ή/και αυτολεξεί όσα λέγονται από τον συνεντευξιαζόμενο.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

α. στον πρόλογο περιλαμβάνονται:

- ιδιότητα γράφοντος: πρόεδρος του πενταμελούς συμβουλίου της Β΄ τάξης του Χ ΕΠΑΛ,
- αφορμή επιστολής: συνέντευξη συγγραφέα στην εφημερίδα «Το Βήμα» με θέμα το νέο του βιβλίο που είναι γραμμένο στο ηπειρώτικο ιδίωμα,
- σκοπός επιστολής: πρόσκληση στον συγγραφέα να συμμετάσχει στην εκδήλωση του σχολείου με θέμα «Τοπικά ιδιώματα και σύγχρονη νεολαία»,

- σύνδεση με τα ζητούμενα β και γ.

β. αξία των τοπικών ιδιωμάτων:

- εμπλουτίζουν με την ποικιλία τους τον εθνικό πολιτισμό, του οποίο είναι αναπόσπαστο συστατικό στοιχείο,
- αποκαλύπτουν και διαφυλάσσουν στο πέρασμα του χρόνου την πολιτισμική ιδιοσυγκρασία μια τοπικής κοινωνίας ως φορείς των αξιών, των παραδόσεων και των ηθών της,
- ενισχύουν τον τοπικό κοινωνικό ιστό, διατηρώντας τη συνοχή των κατοίκων ενός τόπου, ως φορείς της ομοιογένειάς του.

γ. ορθή στάση της νεολαίας απέναντι στα τοπικά ιδιώματα:

- παραδοχή της προτεραιότητας που έχει ως στοιχείο της εθνικής μας ταυτότητας η κοινή νεοελληνική γλώσσα ως επίσημη εθνική γλώσσα, έναντι των τοπικών ιδιωμάτων, χωρίς, ωστόσο, την άκριτη απόρριψη των ιδιωμάτων και της αξίας τους ως φορέων της πολιτισμικής μας κληρονομιάς,
- μελέτη και έρευνα της γλώσσας του τόπου τους, αξιοποίηση των ζωντανών στοιχείων της στην καθημερινή επικοινωνία,
- σεβασμός και ενδιαφέρον στα ιδιώματα, γιατί συνιστούν αναπόσπαστο τμήμα της παράδοσης και της ταυτότητάς μας.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Πέρα από την καθιερωμένη επικοινωνία μέσω της γλώσσας, η αφήγηση παρουσιάζει τους εξής εναλλακτικούς τρόπους:

- ευγενική και περιποιητική συμπεριφορά του παππού προς τη γιαγιά: «Τα πρωινά την περίμενε το καφεδάκι στο σιδερένιο τραπέζι»,
- με ένα τραγούδι, μάλιστα από τη λαϊκή παράδοση, ο παππούς εξέφραζε τα συναισθήματά του: «κι ένα τραγούδι την καλημέριζε»,
- νοηματική, ιδιότυπη γλώσσα που αντιλαμβάνονταν μόνο ο παππούς και η γιαγιά,

- σιωπές, βλέμματα, χαμόγελα και συνθηματικοί ήχοι ανάμεσα στην εγγονή και στον παππού: «αγάπησα τις σιωπές – εκείνες που οι άνθρωποι κοιτάζονται, δεν μιλούν, μα καταλαβαίνουν πολύ περισσότερα μέσα στην απόλυτη ησυχία - κοιταζόμασταν και χαμογελούσαμε - έδινε σήμα έναν δυνατό βήχα, ψεύτικο».

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εμπειριών και εκτιμήσεων, αρκεί να είναι σαφείς και ολοκληρωμένες εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Θετικά αξιολογούνται:
Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας,
Προσφώνηση: «Αγαπητό μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη,
Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο).

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει από την οπτική γωνία του παππού τα περιστατικά που περιλαμβάνει η αφήγηση και αφορούν στη σχέση του με την εγγονή του, δηλαδή από το σημείο «Εμένα μου άρεσε εκείνη η σιωπή με τον παππού.» ως το τέλος του κειμένου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Από το σενάριο στην ταινία]

Το απόσπασμα προέρχεται από το «Σημείωμα» του βιβλίου της Ιωάννας Καρυστιάνη «Νύφες» (εκδ. Καστανιώτη, 2004), στο οποίο περιλαμβάνεται το σενάριο της ομότιτλης υποψήφιας για Όσκαρ ταινίας του Παντελή Βούλγαρη.

Ένα τελικό σενάριο μετά από αρκετά χρόνια επεξεργασίας είναι σαν ένα καλό πρώτο χέρι μυθιστορήματος.

Στην προετοιμασία, και κυρίως στο γύρισμα της ταινίας, το «ξαναγράφουν» ο παραγωγός, ο διευθυντής φωτογραφίας, ο σκηνογράφος, ο ενδυματολόγος και πάνω από όλους οι ηθοποιοί και ο σκηνοθέτης-καπετάνιος που οδηγεί το ταξίδι στις εικόνες.

Μετά το γύρισμα προσθέτουν τη δική τους γραφή ο μουσικός και ο μοντέρ, που βάζει την τελεία. Η υλοποίηση είναι και μεταμόρφωση. Μικρές βοηθητικές σκηνές αναδεικνύονται σε σημαντικές. Ένας κομπάρσος κλέβει την παράσταση σε μια κίνηση πλήθους. Δισέλιδοι διάλογοι στο χαρτί καμιά φορά βγαίνουν πιο εύγλωττοι σε μια ματιά ή μια ανεπαίσθητη χειρονομία του ηθοποιού που έχει πάνω της όλα τα λόγια. Το ανθρώπινο πρόσωπο στο κοντινό πλάνο, ακόμα και σιωπηλό, μπορεί να έχει τη δύναμη της πιο πυκνογραμμένης σελίδας. Και υπάρχουν και οι αναγκαίες προσαρμογές στις συνθήκες.

[...] Αν η πεζογραφία είναι άσκηση στη μοναξιά, το σενάριο είναι άσκηση στη συνύπαρξη. Και πειθαρχία σε ένα στόχο που ενώνει και κινητοποιεί για καιρό έναν ολόκληρο κόσμο.

Α3. Η Ιωάννα Καρυστιάνη παρουσιάζει τους παράγοντες που συμβάλλουν, ώστε να μετασχηματιστεί ένα σενάριο σε ολοκληρωμένη ταινία. Το κείμενό της σε ενέπνευσε και αποφασίζεις να την προσκαλέσεις να συμμετάσχει σε Ημερίδα του σχολείου σου με θέμα «Η σύγχρονη τέχνη πάει σχολείο». Με επιστολή σου (200-250 λέξεων) της απευθύνεις την επίσημη πρόσκληση ως πρόεδρος του δεκαπενταμελούς μαθητικού συμβουλίου και διατυπώνεις τις απόψεις σου για τη μαγεία του κινηματογράφου και τη σημασία του ως μορφής τέχνης που αγγίζει ολοένα και περισσότερο τη νεολαία στις μέρες μας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ (1901-1975)

Κινηματογράφος

ή

Cinema

ή

Movies

Το ποίημα «Κινηματογράφος ή Cinema ή Movies», που χρησιμοποιήθηκε στην ταινία του Παντελή Βούλγαρη «Ο Μεγάλος Ερωτικός» το 1975, ανήκει στην πέμπτη ενότητα, με τίτλο «Φωνές και Υδατοπτώσεις», της συλλογής «Αι γενεαί πάσαι» ή «Η σήμερον ως αύριον και ως χθες» του Ανδρέα Εμπειρίκου (Φιλολογική επιμέλεια: Γιώργης Γιατρομανωλάκης, Εκδ. Άγρα, Αθήνα, 1984).

Τα μυστικά του σινεμά
Είναι σαν της ποιήσεως την μαγεία
Είναι σαν ποταμός που ρέει
Εικών εικών και άλλες εικόνες
Κ' αίφνης – διακοπή
Cut!
Cut!
Coupez![1]
(Παρών και ο clackman[2] κάθε τόσο)
Κ' έπειτα πάλι ο ποταμός
Κ' έπειτα πάλι εικόνες
Και ουδέποτε χάνεται ο ειρμός
Όχι στο νόημα μα στη μαγεία
Όσο και αν ρέουν τα καρρέ[3]
Βωβού ή ομιλούντος
Σαν ποταμός που ρέει
Ή σαν κορδέλλα που εκτυλίσσεται
Φθάνει να ρέη η κάθε εικόνα

---

1 Οι προστακτικές cut, cut, coupez σηματοδοτούν (στα αγγλικά και τα γαλλικά αντίστοιχα) το τέλος της λήψης ενός κινηματογραφικού πλάνου.

2 clackman = αυτός που ορίζει το σημείο ολοκλήρωσης της λήψης ενός πλάνου.

3 καρρέ = οι μεμονωμένες εικόνες.

Με άκραν συνέπειαν στον εαυτόν της
Φθάνη να ζη πλήρη ζωή η κάθε μια
Τα μυστικά του σινεμά
Δεν είναι στο νόημα μα στην αλήθεια που έχουν
Τα ορατά οράματα κινούμενα μπροστά μας
Παράλογα ή λογικά
Τα μυστικά του σινεμά
Είναι και αυτά εικόνες.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες διαστάσεις αποδίδει στις κινηματογραφικές εικόνες το ποιητικό υποκείμενο; Να διατυπώσεις τη δική σου άποψη για τον ρόλο της εικόνας στη μαγεία του σινεμά.

ή

2. Να υποθέσεις ότι με έναν φίλο ή μια φίλη σου παρακολουθήσατε μαζί στην τηλεόραση, στον κινηματογράφο ή στο διαδίκτυο μια ταινία που σας φάνηκε συναρπαστική. Να γράψεις τον μεταξύ σας διάλογο, με τον οποίο σχολιάζετε όλα τα στοιχεία της ταινίας που σας γοήτευσαν.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, ονοματεπώνυμο και ιδιότητα (πρόεδρος του δεκαπενταμελούς μαθητικού συμβουλίου) εν είδει υπογραφής, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία, **περιεχόμενο**: η επιστολή πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής: α. επίσημη πρόσκληση της Ιωάννας Καρυστιάνη στην Ημερίδα του σχολείου με θέμα «Η σύγχρονη τέχνη πάει σχολείο», β. ανάπτυξη απόψεων για τη μαγεία του κινηματογράφου, γ. ανάπτυξη απόψεων για τη σημασία του κινηματογράφου ως μορφής τέχνης που αγγίζει τη σύγχρονη νεολαία. *Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να εμπλουτίσει την επιστολή και με στοιχεία/ θέσεις από το κείμενο αναφοράς, χωρίς, ωστόσο να αντιγράφει άκριτα ή/και αυτολεξεί όσα παρατίθενται σε αυτό.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

α. στον πρόλογο περιλαμβάνονται:

- ιδιότητα γράφοντος: πρόεδρος του δεκαπενταμελούς μαθητικού συμβουλίου του Χ ΕΠΑΛ,
- αφορμή επιστολής: ανάγνωση αποσπάσματος από το «Σημείωμα» του βιβλίου της Ιωάννας Καρυστιάνη «Νύφες», στο οποίο περιλαμβάνεται το σενάριο της ομότιτλης ταινίας του Παντελή Βούλγαρη, εντυπωσιασμός από το γεγονός ότι η ταινία ήταν υποψήφια για Όσκαρ,

- σκοπός επιστολής: πρόσκληση στη συγγραφέα να συμμετάσχει στην Ημερίδα του σχολείου με θέμα «Η σύγχρονη τέχνη πάει σχολείο»,
- σύνδεση με τα ζητούμενα β και γ.

β. απόψεις για τη μαγεία του κινηματογράφου:

- η μεγάλη δύναμη της εικόνας συνεπαίρνει τον θεατή,
- αποτελεί προϊόν γόνιμου συγκερασμού διαφόρων μορφών τέχνης (φωτογραφία, μουσική, υποκριτική, σκηνογραφία κ.λπ.).

γ. απόψεις για τη σημασία του κινηματογράφου ως μορφής τέχνης που αγγίζει τη σύγχρονη νεολαία:

- είναι μια μορφή τέχνης που απαιτεί συλλογικότητα, αφού είναι αναγκαίες διάφορες και διαφορετικές ειδικότητες επαγγελματιών, για να ολοκληρωθεί,
- αξιοποιεί όλα τα σύγχρονα ψηφιακά και τεχνολογικά επιτεύγματα, που συναρπάζουν τους νέους, για να αποδώσει το σενάριο,
- συνιστά για τη νεολαία τη σύγχρονη μορφή λογοτεχνίας,
- διακρίνεται από ταχύτατη εξέλιξη και ανανέωση,
- αποκτά ολοένα και περισσότερο επιδραστική δύναμη: οι ταινίες αποτελούν αντικείμενο συζήτησης πολύ καιρό πριν και μετά από την παρουσίασή τους.

Β3.(Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>:

Το ποιητικό υποκείμενο αποδίδει στις κινηματογραφικές εικόνες τις εξής διαστάσεις:

- μοιάζουν με ποταμό που ρέει «Ή σαν κορδέλλα που εκτυλίσσεται»,
- σ' αυτές στηρίζεται η μαγεία του κινηματογράφου, είτε είναι βωβές είτε ομιλούσες,
- κάθε εικόνα διακρίνεται από αυτοτέλεια «Με άκραν συνέπειαν στον εαυτόν της Φθάνη να ζη πλήρη ζωή η κάθε μια»,
- ο ειρμός των εικόνων και η αίσθηση που του δημιουργούν προκαλεί το ενδιαφέρον του θεατή, όχι το νόημά τους: «Τα μυστικά του σινεμά - Δεν είναι στο νόημα μα στην αλήθεια που έχουν - Τα ορατά οράματα κινούμενα μπροστά μας - Παράλογα ή

λογικά» → ο κινηματογράφος συνιστά μια μορφή ποίησης,

- η σημασία που αποδίδει το ποιητικό υποκείμενο στην κινηματογραφική εικόνα γίνεται πρόδηλη από την επανάληψη των λέξεων «εικόνα», «εικόνες» σε όλο το κείμενο.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, προφανώς βιωματικής προέλευσης, αρκεί να είναι σαφείς και ολοκληρωμένες εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Θετικά αξιολογούνται: • *Δήλωση των προσώπων που συμμετέχουν στον διάλογο.* • *Ύφος λόγου: άμεσο, οικείο, προσωπικό, τόνος εξομολογητικός (α΄ και β΄ ενικό πρόσωπο).* • *Χρήση εισαγωγικών όπου εντάσσονται τα λόγια των συνομιλητών ή παρουσία παύλας πριν από τα λόγια τους.*

Ο/Η μαθητής/τρια αναμένεται να αποδώσει από την προσωπική του οπτική γωνία τα θετικά στοιχεία που έχει επισημάνει σε μια ταινία επιλογής του/της, παρουσιάζοντάς τα ως λεγόμενα δικά του ή του/της συνομιλητή/τριάς του/της. Είναι αυτονόητο και θεμιτό την προσωπική κριτική να συνοδεύουν και οι συναισθηματικές αντιδράσεις που προκάλεσε η ταινία.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ο άνθρωπος ως πολίτης στην κοινωνία της πληροφορίας]

Το (διασκευασμένο) κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Παναγιώτη Αναστασιάδη «Στον αιώνα της Πληροφορίας» (εκδ. Λιβάνη, Αθήνα, 2000).

Η διάχυση της πληροφορίας από και προς όλο τον κόσμο, που στις μέρες μας είναι εφικτή χάρη στην πρόοδο της τεχνολογίας και την πληθώρα των επικοινωνιακών διαύλων, θα ενισχύσει την πολυφωνία σε ιδέες και απόψεις και θα διευκολύνει την πρόσβαση του πολίτη στη δημόσια πληροφόρηση. Η κοινωνία μας μπορεί να μετεξελιχθεί στην κοινωνία της διά βίου μάθησης, στο πλαίσιο της οποίας η εκπαιδευτική διαδικασία θα συντροφεύει τον πολίτη στο σύνολο του επαγγελματικά ενεργού του βίου, έτσι ώστε το άτομο να μπορεί να ανταποκρίνεται σ' ένα διαρκές εναλλασσόμενο περιβάλλον. Στον τομέα των επιχειρήσεων, η εισαγωγή πλήθους εφαρμογών και η εξέλιξη των τεχνολογικών αυτοματισμών θα συμβάλει στη μείωση των κοστολογίων, στην αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, στην οικονομική μεγέθυνση και στη βελτίωση των κερδών.

Μια νέα κοινωνία γεννιέται λοιπόν. Μπορούμε σήμερα να φανταστούμε σε γενικές γραμμές το περίγραμμα της νέας κοινωνίας, της νέας ψηφιακής εποχής; Ναι, μπορούμε! Διαθέτουμε τα απαραίτητα τεχνολογικά και επικοινωνιακά εργαλεία τα οποία θα μας οδηγήσουν στη νέα ηλεκτρονική πραγματικότητα; Ναι, τα διαθέτουμε και συνεχώς διευρύνουμε τις δυνατότητές τους! Έχουμε προετοιμαστεί κατάλληλα ως αυριανοί «πολίτες του δικτύου» για την ένταξή μας στο παγκόσμιο καλωδιωμένο χωριό; Η απάντηση στην τελευταία ερώτηση είναι «Όχι!». Σ' αυτό το σημείο εντοπίζεται η μεγάλη αντίφαση της εποχής μας.

Αναλυτικότερα, ενώ οι πάντες -κυβερνήσεις, επιχειρήσεις, επιστήμονες- έχουν εστιάσει την προσοχή τους στην τεχνολογική υπόσταση της νέας εποχής και εγκωμιάζουν τα κατορθώματά της, κανένας δεν ασχολείται σοβαρά με τους πολίτες και τον άνθρωπο όχι ως παραγωγό και καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά ως φορέα αξιών, συναισθημάτων και ιδεών. Έτσι, αποκαλύπτεται ένα απίστευτο κοινωνικό έλλειμμα, το οποίο τείνει να προσλάβει απρόβλεπτες διαστάσεις, με συνέπεια οι αναμφισβήτητες δομικές μεταβολές που επιφέρει η κοινωνία της πληροφορίας στο πλαίσιο της κοινωνικής

και οικονομικής καθημερινότητας να προκαλούν δέος στο σύνολο των πολιτών που έρχονται πρόσωπο με πρόσωπο μ' αυτήν.

Ο κίνδυνος της δημιουργίας μιας κοινωνίας στην οποία θα υπάρχουν πολλές διακριτές κατηγορίες πολιτών είναι υπαρκτός. Ο νέος διαχωρισμός, εκτός των άλλων, θα γίνει με κριτήριο τη δυνατότητα πρόσβασής τους στις νέες τεχνολογικές και επικοινωνιακές εφαρμογές. Στην πρώτη ομάδα θα ενταχθούν τα άτομα υψηλού μορφωτικού επιπέδου, καθώς αυτά χαρακτηρίζονται από την εξοικείωσή τους σε μεγάλο βαθμό με τα νέα τεχνολογικά εργαλεία και τις σύγχρονες εφαρμογές που τα συνοδεύουν. Σε μια δεύτερη ομάδα θα σωρευτούν τμήματα του πληθυσμού τα οποία θα χαρακτηρίζονται από χαμηλά γνωστικά προσόντα και την αδυναμία προσαρμογής τους στις επερχόμενες αλλαγές, με πιθανό κίνδυνο να βρεθούν στο περιθώριο με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες, όπως λόγου χάρη η τρίτη ηλικία, αλλά και τ' ασθενή στρώματα με χαμηλά γνωστικά προσόντα και δεξιότητες είναι πιθανό να πληγούν ιδιαίτερα από την έλευση της κοινωνίας της πληροφορίας.

Α3. Στην τάξη σου διαβάσατε το κείμενο του Π. Αναστασιάδη και αποφασίσατε να τον προσκαλέσετε να συμμετάσχει σε Ημερίδα του σχολείου σας με θέμα «Οι έφηβοι ως πολίτες της αυριανής κοινωνίας». Ως πρόεδρος του δεκαπενταμελούς μαθητικού συμβουλίου συντάσσεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) προς τον συγγραφέα, με την οποία του απευθύνεις την επίσημη πρόσκληση και καταθέτεις τη γνώμη σου για τη στάση που πρέπει να κρατούν οι νέοι απέναντι στις επερχόμενες αλλαγές της κοινωνίας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΡΕΑ ΓΑΛΑΝΑΚΗ (1947 -)

Η άκρα ταπείνωση (απόσπασμα)

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη«Η άκρα ταπείνωση» (εκδ. Καστανιώτη, 2015). Η αφήγηση εστιάζει σε μια πορεία που εκτυλίσσεται στο κέντρο της Αθήνας, στην οποία συμμετέχουν οι δύο ηρωίδες, η Τειρεσία και η Νύμφη, για να προωθήσουν το αίτημά τους να μην κλείσει ο ξενώνας για άτομα με ψυχολογικά προβλήματα όπου φιλοξενούνται.

Κύματα κόσμου το ένα πίσω απ' το άλλο, κύματα χωρίς στεφάνι άσπρου αφρού στην κορυφή τους, στεφανωμένα ωστόσο με τεράστια υφασμάτινα πανό, αναπεπταμένα[1] πάνω σε ξύλινα χοντρά καδρόνια, που τα κρατούσαν άντρες με μπράτσα και θυμό. Κι

1 ανοιγμένα, ανοιχτά, εκτεταμένα, τεντωμένα

επάνω στις λευκές, τις κίτρινες, τις κόκκινες σελίδες των πανό, που διαδέχονταν η μία την άλλη χωρίς τέλος, οι δύο γυναίκες διάβαζαν από κοντά τις μικρές εκείνες φράσεις που συνέγραφαν την τραγωδία των σημερινών ανθρώπων. Φράσεις που απαιτούσαν δίκιο, φράσεις που φοβέριζαν, φράσεις που υπενθύμιζαν, φράσεις που τους έφερναν λυγμούς, διότι -έβγαλε το συμπέρασμα η Τειρεσία- αυτή θα έπρεπε να είναι σήμερα η ποιητική του δράματος, ακριβώς μέσα στην πόλη που πρώτη είχε κάποτε συλλάβει την ουσία και τη μορφή της τραγωδίας, αποκτώντας ίσως έτσι και το θλιβερό προνόμιο να τη διαιωνίζει: Η Αθήνα είναι καθεαυτή μια τραγωδία σήμερα, αυτό γράφανε πάνω στα πανό οι λέξεις του κόσμου που περνούσε κατά κύματα ακατάπαυστα.

Κι έμοιαζε σαν να μην υπήρχανε σ' αυτή την καινούργια τραγωδία μεμονωμένες περιπτώσεις, διαχωρισμένοι ρόλοι. Καθεαυτή η ψυχή της πόλης ήταν που ψυχορραγούσε μπρος στα μάτια τους. Μονάχα ο χορός αυτής της καινούργιας τραγωδίας κρατούσε μερικά στοιχεία από την αρχαία διδασκαλία, καθώς οι δυο γυναίκες έβλεπαν κάθε τόσο τον κορυφαίο του χορού, έναν άντρα που προπορευόταν, να φωνάζει δυνατά μέσα από μια ντουντούκα κάποιαν από τις γραμμένες φράσεις πάνω στα πανό, κι αμέσως μετά να την επαναλαμβάνει με ρυθμική φωνή, με βήμα ρυθμικό, ο πολυπληθής σημερινός χορός: Οι εκατοντάδες άντρες και γυναίκες καθεμιάς ομάδας που προχωρούσαν τελετουργικά επάνω στη σκηνή των λεωφόρων με σκοπό να διαμαρτυρηθούν για τα δεινά τους.

Β3.Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιον τρόπο διαμαρτυρίας παρουσιάζει η αφήγηση; Πιστεύεις ότι η συμμετοχή σε ανάλογες συλλογικές δράσεις, με σκοπό την αντιμετώπιση μιας κρίσης, είναι αποτελεσματική και γιατί;

ή

2. Να υποθέσεις ότι μία από τις ηρωίδες αφηγείται σε ένα φιλικό της πρόσωπο την εμπειρία της και αποδίδει την αίσθηση που της δημιούργησε. Να καταγράψεις τον μονόλογό της, αντλώντας στοιχεία από το κείμενο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επίσημη επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, ονοματεπώνυμο και ιδιότητα (πρόεδρος του δεκαπενταμελούς μαθητικού συμβουλίου) εν είδει υπογραφής,

ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο,

γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία,

περιεχόμενο: η επιστολή πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

α. επίσημη πρόσκληση του συγγραφέα Π. Αναστασιάδη στην Ημερίδα του σχολείου του αποστολέα με θέμα «Οι έφηβοι ως πολίτες της αυριανής κοινωνίας»,

β. ανάπτυξη απόψεων για την ορθή στάση της νεολαίας απέναντι στις κοινωνικές αλλαγές.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει την επιστολή και με στοιχεία/ θέσεις από το κείμενο αναφοράς, χωρίς, ωστόσο να αντιγράφει άκριτα ή/και αυτολεξεί όσα παρατίθενται σε αυτό.

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

α. στον πρόλογο περιλαμβάνονται:

- ιδιότητα γράφοντος: πρόεδρος του δεκαπενταμελούς μαθητικού συμβουλίου του Χ ΕΠΑΛ,
- αφορμή επιστολής: ανάγνωση αποσπάσματος του βιβλίου του συγγραφέα «Στον αιώνα της Πληροφορίας»,
- σκοπός επιστολής: πρόσκληση στον συγγραφέα να συμμετάσχει στην Ημερίδα του σχολείου με θέμα «Οι έφηβοι ως πολίτες της αυριανής κοινωνίας»
- σύνδεση με το β΄ ζητούμενο

β. απόψεις για την ορθή στάση της νεολαίας απέναντι στις κοινωνικές αλλαγές:

- αναγνωρίζουν τη μεγάλη αντίφαση της εποχής μας, η οποία προοιωνίζει το μέλλον: μπορούμε σήμερα να φανταστούμε σε γενικές γραμμές το περίγραμμα της νέας ψηφιακής εποχής και διαθέτουμε τα απαραίτητα τεχνολογικά και επικοινωνιακά εργαλεία που θα μας οδηγήσουν στη νέα ηλεκτρονική πραγματικότητα, αλλά δεν έχουμε προετοιμαστεί κατάλληλα ως αυριανοί «πολίτες του δικτύου» για την ένταξή μας στο παγκόσμιο καλωδιωμένο χωριό και σε ό,τι αυτή συνεπάγεται
- προβληματίζονται και αντιμετωπίζουν κριτικά τις παραμέτρους που συνθέτουν τη νέα πραγματικότητα: ριζικός μετασχηματισμός της καθημερινότητας λόγω της τεχνολογίας - αναμφισβήτητες δομικές μεταβολές που επιφέρει η κοινωνία της πληροφορίας στο πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής καθημερινότητας - κίνδυνος δημιουργίας μιας κοινωνίας όπου θα υπάρχουν πολλές διακριτές κατηγορίες πολιτών → πιθανές ανισότητες σε βάρος όσων αδυνατούν να τις ακολουθήσουν - έμφαση στον άνθρωπο όχι ως φορέα αξιών, συναισθημάτων και ιδεών, αλλά ως παραγωγό και καταναλωτή προϊόντων και υπηρεσιών
- παραμένουν ευαισθητοποιημένοι σε οποιαδήποτε περίπτωση παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιθωριοποίησης ευάλωτων ομάδων ή ατόμων στο πλαίσιο των επικείμενων αλλαγών
- παραμένουν σε επιφυλακή και ενημερώνουν με κάθε δυνατό τρόπο για τους ενδεχόμενους κινδύνους που επιφυλάσσει το μέλλον**,** αξιοποιώντας δυναμικά την κοινωνία της πληροφορίας και τις άπειρες δυνατότητες που προσφέρει
- παρακολουθούν και συμμετέχουν ενεργά με διάφορες δράσεις (σ)τις πολιτικές εξελίξεις, οι οποίες διαμορφώνουν τις αποφάσεις για την αυριανή κοινωνία

Β3.(Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>:

Η αφήγηση παρουσιάζει μια μορφή οργανωμένης λαϊκής διαμαρτυρίας στο κέντρο της Αθήνας. Διάφορες κοινωνικές ομάδες συμμετέχουν σε αυτήν, με πανό στα οποία αναγράφονται τα βασικά τους αιτήματα ή συνθήματα χαρακτηριστικά της συναισθηματικής

κατάστασης και των προθέσεών τους, τα οποία φανέρωναν τα κοινά για ορισμένους προβλήματα, αλλά και υποδήλωναν τις μεμονωμένες τραγικές ιστορίες πίσω απ' αυτά (Φράσεις που απαιτούσαν δίκιο, φράσεις που φοβέριζαν, φράσεις που υπενθύμιζαν, φράσεις που τους έφερναν λυγμούς) και υπογράμμιζαν την ψυχική ένταση των ανθρώπων (με μπράτσα και θυμό). Το πλήθος φαίνεται ότι είναι πολυάριθμο, απαρτίζεται από άντρες και γυναίκες που βαδίζουν ειρηνικά σε ομάδες, κρατώντας τα πανό τους και επαναλαμβάνοντας ρυθμικά το εκάστοτε σύνθημα που φώναζε δυνατά ο πρώτος της πορείας, όπως ο κορυφαίος του χορού ενός δράματος. Η όλη εικόνα μάλιστα παραλληλίζεται με αρχαία τραγωδία, η οποία γεννήθηκε στην πόλη όπου εκτυλίσσεται η διαμαρτυρία. Ανάλογα, παρομοιάζεται και το πλήθος των ανθρώπων με τον χορό της αρχαίας τραγωδίας, ο οποίος πάντα εκπροσωπούσε τον λαό και εξέφραζε την κοινή γνώμη.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, ενδεχομένως και εμπειριών, αρκεί να είναι σαφείς και ολοκληρωμένες εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Θετικά αξιολογούνται: • *Προσφώνηση: «Φίλε μου Γιώργο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη* • *Ύφος λόγου: άμεσο, οικείο, προσωπικό, τόνος εξομολογητικός (α΄ και β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, ενδεχομένως και α΄ πληθυντικό)*

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει από την οπτική γωνία μίας από τις ηρωίδες τα στοιχεία που καταγράφονται στο κείμενο με τον τρόπο που εκτιμά ότι εκείνη «είδε» την όλη δράση που εκτυλισσόταν γύρω της, πώς βίωσε τη συμμετοχή της στη λαϊκή διαμαρτυρία, πόσο και αν τη θεωρεί τελικά σημαντική.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Κινηματογράφος: Μύθος και Μαγεία]

Το απόσπασμα προέρχεται από την ερευνητική εργασία μαθητών και μαθητριών Α΄ τάξης του 1ου ΓΕΛ Λιβαδειάς με τίτλο «Κινηματογράφος: Μύθος και Μαγεία» (σχολικό έτος 2018-19).

Ο κινηματογράφος ή αλλιώς σινεμά είναι η αποκαλούμενη έβδομη τέχνη, δίπλα στη γλυπτική, τη ζωγραφική, τον χορό, την αρχιτεκτονική, τη μουσική και τη λογοτεχνία. Αρχικά, εμφανίστηκε ως μια νέα τεχνική καταγραφής της κίνησης και της οπτικοποίησης, όπως δηλώνει και ο ίδιος ο όρος (κινηματογράφος = κίνηση + γραφή).

Ο κινηματογράφος ξεκίνησε ως ένα πείραμα των επιστημόνων του 19ου αιώνα, για να εξελιχθεί σύντομα στο δημοφιλέστερο μέσο ψυχαγωγίας, αλλά και στην τέχνη του 20ού αιώνα. Οι καινοτομίες χαρακτήρισαν την πορεία του μετά την επίτευξη της κινούμενης εικόνας. Τα αρχικά φιλμάκια, μικρής διάρκειας -έως ένα λεπτό- με κωμικά ή αξιοπερίεργα θέματα, εξελίχθηκαν σε μεγάλου μήκους ταινίες. Οι κινηματογραφιστές εκμεταλλεύτηκαν πρόσφορες κατακτήσεις των άλλων τεχνών, ιστορικά, θεατρικά και μυθιστορηματικά κείμενα, τα χρησιμοποίησαν ως πηγές για τα σενάρια, πρόσθεσαν μουσική να συνοδεύει τις προβολές και έκαναν το θέαμα πιο ελκυστικό. Η ζωγραφική, τέλος, επηρέασε τη σύνθεση των πλάνων. Η νέα τέχνη, οικονομική και προσιτή στο κοινό κάθε μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου αναπτύχθηκε σε ποικιλία ειδών και διαδόθηκε παγκόσμια.

Είναι γενικά δύσκολο να αναδειχθεί ένας και μοναδικός εφευρέτης του κινηματογράφου, ως τεχνικής της κινούμενης εικόνας. Επιπλέον, είναι γεγονός πως επί σειρά ετών ο άνθρωπος πειραματίστηκε πάνω στην προσπάθεια απεικόνισης της κίνησης. Καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη της τεχνικής του κινηματογράφου διαδραμάτισε η ανακάλυψη και διάδοση της φωτογραφίας, στα μέσα του 19ου αιώνα. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1920, ο κινηματογράφος παρέμενε χωρίς ήχο (βουβός κινηματογράφος) και συχνά οι προβολές ταινιών συνοδεύονταν από ζωντανή μουσική. Η ιστορία του ηχογραφημένου κινηματογραφικού ήχου ξεκίνησε το 1926, όταν η Warner Brothers παρουσίασε μία συσκευή (Vitaphone), η οποία έδινε τη δυνατότητα αναπαραγωγής μουσικής, μέσω ενός δίσκου που συγχρονιζόταν με την μηχανή προβολής της ταινίας. Βασισμένη σε αυτή τη νέα τεχνολογία, στα τέλη του 1927, κυκλοφόρησε η ταινία The Jazz Singer, η οποία αν και κατά το μεγαλύτερο μέρος της ήταν βουβή, υπήρξε η πρώτη που

περιείχε διαλόγους. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, εμφανίστηκε, επιπλέον, το έγχρωμο αρνητικό φιλμ της εταιρίας Eastman Kodak. Αν και μέχρι τη δεκαετία του 1950 η παραγωγή έγχρωμων ταινιών μειοψηφούσε, κατά τη δεκαετία του 1960 και χάρη στην ανάπτυξη της σχετικής τεχνολογίας, ο έγχρωμος κινηματογράφος επικράτησε.

Α3. Στο απόσπασμα παρουσιάζεται συνοπτικά η ιστορική εξέλιξη της κινηματογραφικής τέχνης. Αξιοποιώντας τα στοιχεία του κειμένου που θεωρείς αξιοσημείωτα, αποφασίζεις να αναρτήσεις στο προσωπικό σου ιστολόγιο ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο οποίο θα εκθέτεις, επίσης, τη γνώμη σου για την αξία του κινηματογράφου και τη θέση που κατέχει στις ζωές των σύγχρονων νέων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΑΚΙΝΟΥ (1945 -)

[...η πρώτη εικόνα στον λευκό τοίχο...]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Ευγενίας Φακίνου «Έρως, Θέρος, Πόλεμος». Αθήνα: εκδόσεις Καστανιώτη. 2003.

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι το 1929 ήταν η χρονιά των εφευρέσεων για τη Σύμη. Διότι εκτός απ' το ηλεκτρικό σίδερο και το ραδιόφωνο, κάτι ακόμα πιο θαυμαστό έκανε την εμφάνισή του: ο κινηματογράφος.

Απότομα η Μαρία, από μια ζωή σχεδόν πρωτόγονη, γεμάτη προλήψεις και δεισιδαιμονίες, ματιάσματα και ξεματιάσματα, όπου παροιμίες και γνωμικά έδιναν απαντήσεις σε όλα, από μια ζωή τροφοσυλλεκτών και ποιμένων, μπήκε κατευθείαν στην εποχή του ηλεκτρισμού και των θαυμάτων του, χωρίς τη μεσολάβηση ενός διαστήματος που θα την προετοίμαζε ομαλά. Ήταν όμως ένα παιδί με μυαλό – σφουγγάρι, που δεχόταν το καινούργιο και σε σύντομο χρόνο το αφομοίωνε. […]

Η Μαρία πήγε στον κινηματογράφο με τη Σεβαστή, τον άγγελο της προόδου. Όταν έφτασαν, είχε ήδη μαζευτεί πολύς κόσμος, μεγάλοι και μικροί, και περίμεναν όλο αδημονία ν' ανοίξουν οι πόρτες. Οι περισσότεροι νόμιζαν ότι θα έβλεπαν μια θεατρική παράσταση, ως συνήθως. Κάποιοι άλλοι, μυημένοι στην έβδομη τέχνη απ' τα ταξίδια τους στην Ευρώπη, χαμογελούσαν με συγκατάβαση και επιείκεια.

Το πλήθος μπήκε και κάθισε. Ήταν όλοι φρόνιμοι σαν μαθητές. Σε λίγο ακούστηκε ένα καμπανάκι και τα φώτα έσβησαν. Απόλυτο σκοτάδι επικράτησε και μουρμουρητά απορίας ακούστηκαν.

«Γιατί στο σκοτάδι»

«Πώς θα δούμε τους ηθοποιούς;»

«Αφού πάντα οι κωμωδίες παίζονται με φώτα».

Όταν προβλήθηκε η πρώτη εικόνα στον λευκό τοίχο, πολλοί σηκώθηκαν απ' τις θέσεις τους κατάπληκτοι. Τι γινόταν εδώ; Έβλεπαν μια εξοχή, δέντρα και δυο τρεις που κυνηγιόντουσαν κι έπεφταν, και ξανασηκώνονταν και ξανάπεφταν κάνοντας τούμπες.

Μερικά παιδιά έτρεξαν στον τοίχο της προβολής κι άγγιζαν τις σκιές, πιστεύοντας ότι θα ακουμπούσαν τους ανθρώπους.

«Δεν είν' άνθρωποι, καλέ», έλεγαν το ένα στο άλλο εμβρόντητα και θαμπωμένα.

Άπλωναν τα χέρια τους κι έβλεπαν τις σκιές των ανθρώπων να τρέχουν πάνω στις παλάμες τους και στα πρόσωπά τους και τα τραβούσαν τρομαγμένα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των ανθρώπων στη Σύμη του 1929, όταν είδαν την πρώτη εικόνα της κινηματογραφικής ταινίας να προβάλλεται στον λευκό τοίχο; Εσύ ποιες αντιδράσεις είχες απέναντι σε ένα τεχνολογικό επίτευγμα που σε εντυπωσίασε;

ή

2. Να υποθέσεις ότι η Μαρία περιγράφει στο ημερολόγιό της την εμπειρία της πρώτης κινηματογραφικής προβολής στον τόπο της. Να γράψεις αυτή τη σελίδα του ημερολογίου της.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στην ιστορική εξέλιξη του κινηματογράφου και θεωρεί αξιοσημείωτα, για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

<u>Αξία του κινηματογράφου - θέση που κατέχει στις ζωές των σύγχρονων νέων</u>:

- η μαγική δύναμη της εικόνας συνεπαίρνει τον θεατή
- αποτελεί προϊόν γόνιμου συγκερασμού διαφόρων μορφών τέχνης (φωτογραφία, μουσική, υποκριτική, σκηνογραφία κ.λπ.)
- είναι μια μορφή τέχνης που απαιτεί συλλογικότητα, αφού είναι αναγκαίες διάφορες και διαφορετικές ειδικότητες επαγγελματιών, για να ολοκληρωθεί
- αξιοποιεί όλα τα σύγχρονα ψηφιακά και τεχνολογικά επιτεύγματα, που συναρπάζουν τους νέους, για να αποδώσει το σενάριο
- συνιστά για τη νεολαία τη σύγχρονη μορφή λογοτεχνίας

- διακρίνεται από ταχύτατη εξέλιξη και ανανέωση
- αποκτά ολοένα και περισσότερο επιδραστική δύναμη: οι ταινίες αποτελούν αντικείμενο συζήτησης πολύ καιρό πριν και μετά από την παρουσίασή τους

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η απάντηση θα αντληθεί από το ακόλουθο απόσπασμα του κειμένου: «Όταν προβλήθηκε η πρώτη εικόνα στον λευκό τοίχο, ... και τα τραβούσαν τρομαγμένα.»

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή μιας προσωπικής εμπειρίας, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας*
- *Προσφώνηση: «Αγαπητό μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη*
- *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο)*

Ο/Η μαθητής/τρια αναμένεται να αποδώσει μέσα από την παιδική, αλλά έξυπνη ματιά της Μαρίας τα περιστατικά που περιλαμβάνει η αφήγηση και αφορούν στον ερχομό μίας ακόμη σημαντικής εφεύρεσης, του κινηματογράφου, στη Σύμη του 1929.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Γιατί μισούμε τα παιδιά;

Το κείμενο αποτελεί άρθρο του Θοδωρή Γεωργακόπουλου που δημοσιεύτηκε στον διαδικτυακό ιστότοπο της εφημερίδας «Καθημερινή», www.kathimerini.gr.

Τι πράγμα; Τι λέει αυτός; Τι γράφει εδώ πέρα; «Μισούμε»; «Τα παιδιά»; Άλλο πάλι και τούτο. Μα τα παιδιά μας τα λατρεύουμε. Έτσι δεν είναι; Στην Ελλάδα δεν έχουμε σημαντικότερο πράγμα. Τα παιδιά μας είναι το νόημα της ζωής, το φως το αληθινό, το άλφα και το ωμέγα, τα προσέχουμε, τα φροντίζουμε, τα αγαπάμε, να μην τους λείψει τίποτε, να μην τα πειράξει κανείς. Αυτό δεν είναι το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή; Ο μοναδικός θεσμός που λειτουργεί στ' αλήθεια σ' αυτή τη χώρα -η οικογένεια- εκεί δε βασίζεται; Να κάνουμε παιδιά, να αναπαράγουμε το γένος, να φτιάξουμε τους επόμενους πολίτες, να τα ταΐσουμε, να τα ντύσουμε, να τα μορφώσουμε, να τα βγάλουμε στον κόσμο; […]

Έτσι δεν είναι;

Θεωρητικά, ναι, κάπως έτσι είναι. Θεωρητικά.

Γιατί υπάρχουν και κάτι νούμερα, κάποια στοιχεία, που υπονοούν άλλα. Τα διαβάζεις, τα φυλλομετράς και λες: «Δε γίνεται»! Πώς είναι δυνατόν; Αφού τα φροντίζουμε τόσο καλά, είναι η απόλυτη προτεραιότητά μας, η υγεία τους είναι το νούμερο ένα στη ζωή μας. Πώς είναι δυνατό εμείς εδώ να έχουμε τα υψηλότερα ποσοστά παιδικής παχυσαρκίας στην Ευρώπη (37% στα παιδιά ηλικίας 5-19) […]

Και ακόμα: γιατί σχεδόν 1 στα 3 παιδιά στην Ελλάδα ζουν σε κίνδυνο φτώχειας (μέσος όρος Ε.Ε: 18%); Πώς το επιτρέπουμε αυτό; Ο μέσος 15χρονος Έλληνας μαθητής έχει περίπου τις γνώσεις και τις ικανότητες του μέσου 12χρονου μαθητή από τη Σιγκαπούρη ή το Πεκίνο. Γιατί συμβαίνει αυτό; Στο διαγωνισμό PISA του 2018, που μετράει τις γνώσεις και την κριτική σκέψη των παιδιών στα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες, καθώς και τις ικανότητές τους στην κατανόηση ενός γραπτού κειμένου, το ποσοστό των Ελλήνων μαθητών που πέτυχε πολύ υψηλές επιδόσεις σε έστω και ένα από τα γνωστικά αντικείμενα που εξετάστηκαν ήταν 6,2%. Στην Πορτογαλία το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 15,2%. Στην Εσθονία 22,5%. Στη Σιγκαπούρη 43,3%.

Πώς είναι δυνατόν; Πώς γίνεται να το επιτρέπουμε αυτό, ποιος φταίει και γιατί τον αφήνουμε; Αφού τα αγαπάμε τόσο πολύ, τόσο ασφυκτικά, γιατί δεν είμαστε στους δρόμους, γιατί δεν φέρνουμε τον κόσμο ανάποδα για να μην είναι τα παιδιά μας στον πάτο, κάτω από το μέσο όρο, τελευταία, πίσω από τα παιδιά όλων των αναπτυγμένων (και κάμποσων αναπτυσσόμενων) χωρών, όπου ασφαλώς, οπωσδήποτε, τα αγαπάνε λιγότερο; […]

Κάπως, παραδόξως, αυτή η χώρα που αγαπάει τόσο πολύ τα παιδιά της και νοιάζεται, παρ' όλα αυτά βγάζει αλλεπάλληλες γενιές ανεπαρκώς καταρτισμένων, απογοητευμένων και απαισιόδοξων νέων. Έχουμε το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων νέων στην Ευρώπη και οι μισοί (από το σύνολο, όχι μόνο οι άνεργοι) δηλώνουν ως πηγή εισοδήματός τους το χαρτζιλίκι από τους γονείς. Περισσότεροι δηλώνουν ως πηγή εισοδήματος «χαρτζιλίκι» από αυτούς που δηλώνουν «μισθός». Οι νέοι σήμερα είναι μια γενιά που εμπιστεύεται τους θεσμούς λιγότερο από ό,τι οι γονείς της, που είναι λιγότερο αισιόδοξη για το μέλλον από ό,τι οι γονείς της, που δηλώνει λιγότερο πρόθυμη να αναλάβει ρίσκα από ό,τι οι γονείς της και που συμμετέχει λιγότερο σε συλλογικές δράσεις από ό,τι οι γονείς της. Πώς γίνεται αυτό; Με την τόση αγάπη και φροντίδα, που υποτίθεται ότι τους έχουμε -πώς;

Θα μου πείτε «φταίει το κράτος». Αφήστε το κράτος, όμως. Φταίει το κράτος, ΟΚ. Εμείς τι κάνουμε; Τις κυβερνήσεις όλες αυτές, τις κακές, εμείς με τι κριτήρια τις ανεβοκατεβάζουμε; Πόσο τα σκεφτόμαστε τα παιδιά μας όταν ψηφίζουμε; Τα σκεφτόμαστε; Μας νοιάζουν, στ' αλήθεια; Στο σπίτι μας ποιο είναι το άλφα και το ωμέγα; Αυτά; Είναι, πράγματι, αυτά η προτεραιότητα και το νούμερο ένα, το φως το αληθινό, ο λόγος για τον οποίο υπάρχουμε και παλεύουμε και γράφουμε και φτιάχνουμε και χτίζουμε και συνδιαμορφώνουμε μια κοινωνία; Τι έχουμε κάνει; Πώς τα έχουμε καταφέρει; Τι κοινωνία τους έχουμε φτιάξει, τι περιβάλλον και προοπτικές τούς παρέχουμε, πώς προστατεύουμε την ψυχική και τη σωματική τους υγεία, με τι εφόδια τα προμηθεύουμε για να αντεπεξέλθουν στον κόσμο;

Α3. Μετά από την ανάγνωση του άρθρου του Θοδωρή Γεωργακόπουλου αποφασίζεις να συντάξεις ανοιχτή επιστολή 200 – 250 λέξεων προς τους καθηγητές και τους γονείς σου, την οποία θα αναρτήσεις στον ιστότοπο του σχολείου σου. Στην επιστολή σου θα παρουσιάζεις τα μεγαλύτερα, κατά τη γνώμη σου, αδιέξοδα και δυσκολίες που έχεις να αντιμετωπίσεις ως νέος στην Ελλάδα σήμερα, αλλά και τους τρόπους με τους οποίους πιστεύεις ότι η κατάσταση μπορεί να βελτιωθεί ουσιαστικά.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (1935-)

Κάποτε θα ΄ρθουν να σου πουν

Το τραγούδι ερμήνευσε αρχικά ο Παύλος. Σιδηρόπουλος σε στίχους Λευτέρη Παπαδόπουλου και μουσική του Μίκη Θεοδωράκη.

Κάποτε θα 'ρθουν να σου πουν
πως σε πιστεύουν σ' αγαπούν
και πως σε θέλουν
Έχε το νου σου στο παιδί
κλείσε την πόρτα με κλειδί
ψέματα λένε

Κάποτε θα' ρθουν γνωστικοί
λογάδες[1] και γραμματικοί[2]
για να σε πείσουν

Έχε το νου σου στο παιδί
κλείσε την πόρτα με κλειδί
θα σε πουλήσουν

Και όταν θα ΄ρθουν οι καιροί
που θα χει σβήσει το κερί
στην καταιγίδα

Υπερασπίσου το παιδί
γιατί αν γλιτώσει το παιδί
υπάρχει ελπίδα

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

---

1 Λογάδες: πολυλογάδες, φλύαροι
2 Γραμματικοί: διανοούμενοι, μορφωμένοι

1. *«…γιατί αν γλιτώσει το παιδί, υπάρχει ελπίδα»:* Πώς αντιλαμβάνεσαι το νόημα των συγκεκριμένων στίχων και ποια συναισθήματα σού δημιουργούνται αντιμετωπίζοντας τον κόσμο μέσα στον οποίο καλείσαι να επιβιώσεις;

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο ποιητικό ή πεζό στο οποίο θα ζητάς από τους ισχυρούς του κόσμου να σκεφτούν εσάς, τα παιδιά, και να ακούσουν τη φωνή σας. Το κείμενό σου μπορεί να έχει ως τίτλο «Μη μας ξεχνάτε!»

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α3. (μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ανοιχτή επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση

ύφος λόγου: επίσημο αλλά και ζωντανό

γλώσσα: αναφορική ή/ και μεταφορική λειτουργία

περιεχόμενο

- στον πρόλογο: η αφορμή και ο σκοπός σύνταξης της επιστολής,
- στο κυρίως θέμα: η παρουσίαση και η ανάπτυξη δύο έως τριών προβληματικών καταστάσεων της σύγχρονης εποχής, τις οποίες ο μαθητής βιώνει ως αδιέξοδα (ενδεικτικά: ανεργία, έλλειψη ουσιαστικής επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων, πανδημία και φυσικές καταστροφές, κακής ποιότητας ενημέρωση, κλιματική αλλαγή, καταναλωτικό πρότυπο ευτυχίας, λανθασμένα πρότυπα, όπως προβάλλονται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, απομάκρυνση από την τέχνη κτλ) καθώς και τρόποι εξομάλυνσης της κατάστασης (ενδεικτικά: ανθρωπιστική παιδεία, αναβάθμιση του ρόλου των φορέων κοινωνικής αγωγής, αναζήτηση και δημιουργία ουσιαστικών διαπροσωπικών σχέσεων προσπάθεια έγκυρης ενημέρωση, αναζήτηση υγιών προτύπων και ενός ωφέλιμου τρόπου θέασης της πραγματικότητας, επαφή με την τέχνη, συμμετοχή σε εθελοντικές οργανώσεις κτλ)
- στον επίλογο: η διατύπωση της βεβαιότητας ότι η επιστολή θα αποτελέσει έναυσμα προβληματισμού, ίσως και μιας γενικότερης κινητοποίησης.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ομαθητής / η μαθήτρια καλείται να διατυπώσει ελεύθερα την προσωπική του/της άποψη σχετικά με το νόημα των στίχων βασισμένος /η πάντα στο ποίημα συνολικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η εκφώνηση επιτρέπει την διατύπωση των απόλυτα προσωπικών θέσεωντου μαθητή ή της μαθήτριας, όπως αντιλαμβάνεται τον ρόλο του ως εκπρόσωπο μιας ολόκληρης γενιάς και όπως απορρέουν από τη συγκινησιακή σχέση που ανέπτυξε με το τραγούδι, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Θετικά αξιολογούνται: η χρήση του α΄ και β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, το άμεσο και παραστατικό ύφος και η ζωντάνια στη διατύπωση των θέσεων, η πλούσια στίξη, οι ρητορικές ερωτήσεις.

Αρνητικά αξιολογούνται: η χρήση γ΄ ρηματικού προσώπου, το τυπικό ύφος καθώς επίσης και το επιτηδευμένο λεξιλόγιο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Το γούστο στην τέχνη]

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από το βιβλίο του Αυστριακού ιστορικού τέχνης Ε. Η. Gombrich, Το χρονικό της τέχνης *(μετάφραση Λίνα Κάσδαγλη, Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., σ. 36-37).*

Το γούστο στην τέχνη είναι, αναμφισβήτητα, κάτι απείρως πιο περίπλοκο από το γούστο στην τροφή και στο ποτό. Το θέμα δεν είναι μόνο να ανακαλύψεις διάφορες λεπτές γεύσεις, αλλά κάτι πιο σοβαρό και πιο σημαντικό. Σε τελευταία ανάλυση, οι μεγάλοι καλλιτέχνες έδωσαν ό,τι μπορούσαν σ' αυτά τα έργα, υπέφεραν γι' αυτά, ίδρωσαν για να τα φτιάξουν, και έχουν, το λιγότερο, το δικαίωμα να ζητήσουν από μας να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τι θέλησαν να κάνουν.

Τα όσα μπορούμε να μάθουμε για την τέχνη δεν έχουν τελειωμό. Πάντα μένουν καινούρια πράγματα ν' ανακαλύψουμε. Τα μεγάλα έργα τέχνης φαίνονται διαφορετικά κάθε φορά που τα κοιτάμε. Μοιάζουν να είναι τόσο ανεξάντλητα και απρόβλεπτα όσο και οι άνθρωποι. Είναι από μόνα τους ένας συναρπαστικός κόσμος, με τους δικούς του παράξενους νόμους, τις δικές του περιπέτειες. Κανένας δεν πρέπει να νομίζει πως ξέρει τα πάντα γι' αυτόν, γιατί κανένας δεν μπόρεσε ποτέ να τα μάθει. Τίποτε ίσως δεν είναι τόσο σημαντικό όσο τούτο: για να χαρούμε αυτά τα έργα χρειάζεται ένα φρέσκο μυαλό, ένα μυαλό που να είναι έτοιμο να συλλάβει κάθε νύξη και να ανταποκριθεί σε κάθε κρυμμένη αρμονία, ένα μυαλό που, πάνω απ' όλα, δεν είναι παστωμένο με ηχηρές λέξεις και στερεότυπες φράσεις. Είναι πολύ καλύτερα να μην ξέρει κανένας τίποτε για την τέχνη, παρά να έχει το είδος της ημιμάθειας που εκτρέφει το σνομπισμό. Ο κίνδυνος είναι πραγματικός. Υπάρχουν π.χ. άνθρωποι […] που καταλαβαίνουν πως υπάρχουν μεγάλα έργα τέχνης χωρίς καμιά από τις φανερές ιδιότητες της ομορφιάς στην έκφραση και στο σωστό σχέδιο. Οι ίδιοι όμως αυτοί άνθρωποι γίνονται τόσο υπεροπτικοί για τις γνώσεις τους, που τελικά προσποιούνται ότι τους αρέσουν μόνον έργα άσχημα και κακά σχεδιασμένα. Τους κυνηγά ο φόβος μήπως θεωρηθούν αγράμματοι, αν ομολογήσουν πως τους αρέσει κάποιο έργο που είναι έκδηλα ευχάριστο ή συγκινητικό. Καταλήγουν να γίνουν σνομπ, χάνουν την ικανότητα να χαίρονται πραγματικά την τέχνη, και αποκαλούν «πολύ ενδιαφέροντα» όσα θεωρούν περίπου απωθητικά. Δεν θα ήθελα καθόλου να συμβάλω σε μια τέτοια παρεξήγηση. Προτιμώ να μη γίνω καθόλου πιστευτός, παρά να με πιστέψουν μ' αυτόν τον άκριτο τρόπο.

[…] Δεν είναι δύσκολο να λέμε εξυπνάδες για την τέχνη, γιατί οι λέξεις που μεταχειρίζονται οι κριτικοί χρησιμοποιήθηκαν με τόσο διαφορετικές αφορμές, ώστε έχουν χάσει κάθε ακρίβεια. Είναι πολύ πιο δύσκολο, αλλά και πολύ πιο ικανοποιητικό, να κοιτάξουμε έναν πίνακα με νέο μάτι και να ξανοιχτούμε σ' ένα εξερευνητικό ταξίδι –από το οποίο κανείς δεν ξέρει τι μπορεί ν' αποκομίσει.

Α3. Με αφορμή το κείμενο του E. H. Gombrich αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, στο οποίο αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για τη στάση του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι στα μεγάλα έργα τέχνης.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ (1907-1985)

Το γλωσσάριο των ανθέων (απόσπασμα)

Το ποίημα «Το γλωσσάριο των ανθέων» ανήκει στην ποιητική συλλογή ΕΛΕΥΣΙΣ*, που εκδόθηκε το 1948 (Ποιήματα, Αθήνα, Ίκαρος, 1977, σ. 264).*

την ποίησιν ή την δόξα;
την ποίηση
το βαλάντιο[1] ή την ζωή;
τη ζωή
Χριστόν ή Βαραββάν;
Χριστόν
την Γαλάτειαν ή μιαν καλύβην;[2]
την Γαλάτεια
την Τέχνη ή τον θάνατο;
την Τέχνη
τον πόλεμο ή την ειρήνη;
την ειρήνη

[1] βαλάντιο= το πορτοφόλι, κατ' επέκταση, τα χρήματα.

[2] Με την παροιμιώδη φράση «την Γαλάτειαν και μίαν καλύβην» τονίζεται η απόρριψη του πλούτου και της δόξας για χάρη του έρωτα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες αξίες προκρίνει το ποιητικό υποκείμενο; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση ζωής που προβάλλει; Πιστεύεις ότι έχει ισχύ στις μέρες μας;

ή

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις του ποιητικού υποκειμένου για το τι αξίζει πραγματικά στη ζωή σε μία επιστολή, υιοθετώντας τη δική του οπτική γωνία και μετατρέποντας τον ποιητικό του λόγο σε πεζό. Την επιστολή αυτή θα την απευθύνεις στον/στην καλύτερό/καλύτερή σου φίλο/φίλη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: Άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- Συντάκτης: Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- Αποδέκτης: Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης κατά δεύτερο λόγο.
- Ύφος λόγου: Οικείο (χρήση α’ και γ΄ ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- Γλώσσα: αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να αξιοποιήσει την άποψη του E. H. Gombrich για τη στάση του σύγχρονου ανθρώπου απέναντι στα μεγάλα έργα τέχνης (οφείλει να προσπαθήσει να κατανοήσει την επιδίωξη του καλλιτέχνη, γνωρίζοντας ότι κάθε σπουδαίο έργο τέχνης επιδέχεται πολλές και διαφορετικές ερμηνείες, γι’ αυτό το μόνο που χρειάζεται είναι να μην έχει προκαθορισμένες απόψεις και ελιτίστικες προκαταλήψεις, αλλά να παραμένει ανοιχτός σε κάθε κρυφό νόημα του έργου τέχνης).
- να υποστηρίξει τεκμηριωμένα τη δική του άποψη (μπορεί π.χ. να επισημάνει ότι ο σύγχρονος άνθρωπος χρειάζεται να ευαισθητοποιηθεί απέναντι σε θέματα τέχνης, ώστε να συνειδητοποιήσει την αξία των μεγάλων καλλιτεχνικών δημιουργημάτων και να τα

διαφυλάξει ως μέρος της πολιτιστικής του κληρονομιάς, προστατεύοντάς τα, ταυτόχρονα, από τη διαδικτυακή κακοποίηση, την εμπορευματοποίηση και την κακόβουλη χρησιμοποίηση).

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί ο σύγχρονος άνθρωπος είναι αναγκαίο να παραμένει απροκατάληπτος και ευαισθητοποιημένος απέναντι στα μεγάλα έργα τέχνης;)*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου*.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Το ποιητικό υποκείμενο προκρίνει τις αξίες
  - της δημιουργίας (στ. 2)
  - της ζωής (στ. 4)
  - της αγάπης και της θυσίας (στ. 6)
  - του έρωτα (στ. 8)
  - της καλλιτεχνικής δημιουργίας και απόλαυσης, που προσφέρει την αθανασία (στ. 10)
  - της ειρήνης (στ. 12),

απορρίπτοντας, αντίστοιχα, τη δόξα, τον πλούτο, τη βία, την υλική πλευρά της ζωής (έστω κι αν αυτή είναι λιτή και απέριττη), τον θάνατο και τον πόλεμο.

- Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του γνώμη για τη στάση ζωής που προβάλλεται στο ποίημα. Μπορεί να γράψει ότι:
  - συμφωνεί πλήρως ή εν μέρει
  - διαφωνεί πλήρως ή εν μέρει με το ποιητικό υποκείμενο, αιτιολογώντας τη συμφωνία ή τη διαφωνία του.
- Τέλος, η στάση ζωής που προκρίνεται από το ποιητικό υποκείμενο δεν έχει ισχύ στις μέρες μας, καθώς οι αξίες που προβάλλονται και γίνονται αντικείμενο μίμησης σχετίζονται με τον πλούτο,

τη δόξα, την εγωιστική πορεία στη ζωή, την υλική και εφήμερη πλευρά του κόσμου. Οι αξίες του έρωτα και της ειρήνης μπορεί να διατρανώνονται καθημερινά, αλλά έχουν στην ουσία τους διαστρεβλωθεί. Επίσης, μπορεί η βία, ο θάνατος και ο πόλεμος να απορρίπτονται στην εποχή μας, αλλά είναι ολοφάνερο ότι επικρατούν σε πολλές εκφάνσεις της σύγχρονης ζωής και σε αρκετές περιοχές του πλανήτη.

- *Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.*

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: επιστολή (τόπος, ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένε μου φίλε/αγαπημένη μου φίλη ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: σε φιλώ ή οποιαδήποτε ανάλογη).
- Συντάκτης/συντάκτρια: μαθητής/μαθήτρια ως ποιητικό υποκείμενο.
- Αποδέκτης/αποδέκτρια: ο καλύτερος φίλος/η καλύτερη φίλη.
- Ύφος λόγου: άμεσο και οικείο (α΄ και β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο).
- Γλώσσα: απλή, αναφορική/κυριολεκτική ή και ποιητική/μεταφορική λειτουργία.
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να εκφράσει ο μαθητής /η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις αξίες που προβάλλει το ποιητικό υποκείμενο, με βάση τη συγκίνηση που του προκάλεσε το λογοτεχνικό κείμενο.

Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να αναφέρει ότι αυτό που αξίζει πραγματικά στη ζωή του ανθρώπου είναι

- η δημιουργία, ο έρωτας, η ανιδιοτελής αγάπη και στάση ζωής,
- η ειρήνη και η έμπρακτη απόρριψη της βίας,
- η τέχνη ως έκφραση και ως λύτρωση και παρηγοριά, που νικά τον θάνατο και τα όρια του χώρου και του χρόνου,
- η ίδια η ζωή ως πηγή χαράς, προσφοράς και δημιουργίας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η τέχνη στο σχολείο

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από κείμενο της κας Αγγελοπούλου Αναστασίας που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο www.tomorrownews.gr στις 25-3-2021.

Η ενασχόληση των νέων με τις σύγχρονες μορφές τέχνης, όπως είναι το θέατρο και ο κινηματογράφος, στοχεύει στην ανατροπή των παραδοσιακών αντιλήψεων και προκαταλήψεων και ευρύτερα στην επίτευξη της ισότητας και του πλουραλισμού. Στόχος των νέων είναι να καταρριφθούν όλες εκείνες οι ιδεολογίες, που υποστηρίζουν πως η τέχνη είναι μόνο για τους «λίγους», τους «διαλεχτούς», τους ανθρώπους της αφρόκρεμας. Τέχνη είναι ένας κόσμος απέραντος και ανοιχτός σε όλους. Ο καθένας μπορεί να εισέλθει σε αυτόν και να γίνει αναπόσπαστο κομμάτι του, να αποδείξει την αξία του, να αναδειχθεί. Οι νέοι προσπαθούν να επαναστατήσουν, να κατοχυρώσουν την αδιαμφισβήτητη αξία της τέχνης μέσα από τους στίχους τραγουδιών, την αδερφή ψυχή της τέχνης, τη Μουσική. Μέσα από τις νότες επιχειρούν να υπενθυμίσουν στην κοινωνία αξίες και αρχές, που διέπουν τις ανθρώπινες σχέσεις και τις αφήνουν αναλλοίωτες στο πέρας του χρόνου. Έρχονται να εξυμνήσουν την αγάπη, το μίσος, την αλληλεγγύη, τον πόνο και όλα εκείνα τα συναισθήματα που κατακλύζουν την ανθρώπινη υπόσταση θυμίζοντας στους ανθρώπους πως, ακόμα και σε καιρούς δύσκολους, μπορούν να πορευτούν με αυτές και να εφοδιαστούν με δύναμη και θέληση.

Η ζωγραφική έρχεται και αυτή να αφήσει τη δική της πινελιά στον ανθρώπινο κόσμο. Μέσα από τους ζωγραφικούς πίνακες και τις φωτογραφίες οι νέοι προσπαθούν να αναπαραστήσουν τα προβλήματα της κοινωνίας και να τα προβάλουν στον υπόλοιπο κόσμο. Απαθανατίζουν τις καταστάσεις όσο πιο ρεαλιστικά μπορούν, έτσι ώστε να εισακουστούν, να κατορθώσουν τελικά να κάνουν τα μηνύματά τους αποδεκτά στον κόσμο. Σε έναν κόσμο, που όσο πάει εκφυλίζεται[1], οδηγείται στον δρόμο της καταστροφής. Σε αυτό το σημείο οι νέοι εναποθέτουν τις τελευταίες τους προσπάθειες σε αφηρημένες μορφές τέχνης, «αντισυμβατικές», όπως χαρακτηρίζονται από πολλούς. Το graffitti («γκράφιτι») αποτελεί έναν τέτοιο τρόπο έκφρασης και δημιουργικότητας, μέσω του οποίου πολλοί νέοι επιδιώκουν να εκφράσουν τους προβληματισμούς τους και τις επιθυμίες τους, να «αφυπνίσουν» το πλήθος. Άλλωστε, ο κόσμος «ξυπνά» μόνο όταν στον δρόμο του εμφανίζεται κάτι το αλλόκοτο, το μη αποδεκτό.

Εν κατακλείδι, η τέχνη συνιστά το μέσο εκείνο, το οποίο εάν προωθηθεί ορθά από τους

1 εκφυλίζεται : παρακμάζει, ατονεί

νέους, θα γεφυρώσει το χάσμα, που επικρατεί σε πολλούς τομείς της ζωής και θα πετύχει μια κοινωνία αναπτυγμένη και ενωμένη.

Α3. Με αφορμή το κείμενο που διάβασες αποφασίζεις να δημοσιεύσεις με τη σειρά σου ένα κείμενο (200-250 λέξεων) στο ιστολόγιο του σχολείου σου. Με αυτό καλείς τους συμμαθητές σου να διοργανώσουν μια καλλιτεχνική εκδήλωση στο τέλος της σχολικής χρονιάς συμμετέχοντας σε διάφορες καλλιτεχνικές δραστηριότητες (θέατρο, συναυλία, ζωγραφική, φωτογραφία κ.λπ.) παρουσιάζοντας τα οφέλη που θα έχει αυτή η δράση τόσο για εσάς τους ίδιους όσο και για το σχολείο σας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΤΟΝ ΤΣΕΧΩΦ (1860-1904)

Ιόνιτς

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα «Ιόνιτς» του Ρώσου συγγραφέα Άντον Τσέχωφ (Μετάφραση Γιάννης Στυλιάτης, Αθήνα, εκδ. Κέδρος, 1998). Στο απόσπασμα παρακολουθούμε μια βραδινή συγκέντρωση φίλων στο σπίτι της οικογένειας του Ιβάν Πέτροβιτς με την παρουσία σ' αυτήν του γιατρού Στάρτσεφ.

«Και τώρα εσύ, γατάκι, παίξε κάτι», είπε ο Ιβάν Πέτροβιτς στην κόρη του.

Σήκωσαν το σκέπασμα του πιάνου και άνοιξαν τις παρτιτούρες, που ήταν ήδη έτοιμες. Η Αικατερίνα Ιβάνοβνα χτύπησε με τα δυο της χέρια τα πλήκτρα και αμέσως μετά πάλι τα χτύπησε με όλη της τη δύναμη, ξανά και ξανά. Οι ώμοι και το στήθος της ανατρίχιαζαν, χτυπούσε τα ίδια πλήκτρα επίμονα και έμοιαζε πως δεν θα σταματήσει ποτέ, παρά μόνο αν χώσει τα πλήκτρα μέσα στο πιάνο. Το σαλόνι γέμισε από μπουμπουνητά. Μπουμπούνιζαν τα πάντα, και το πάτωμα και το ταβάνι και τα έπιπλα. Η Αικατερίνα Ιβάνοβνα έπαιζε ένα δύσκολο μουσικό κομμάτι, που ήταν ενδιαφέρον ακριβώς εξαιτίας της δυσκολίας του, μακρύ και μονότονο, και ο Στάρτσεφ, ακούγοντας, φανταζόταν ότι κατρακυλούν πέτρες από ένα ψηλό βουνό, κατρακυλούν, ολοένα κατρακυλούν, κι εκείνος ήθελε να σταματήσουν το γρηγορότερο να κατρακυλούν, ενώ ταυτόχρονα κοίταζε την Αικατερίνα Ιβάνοβνα, ροδαλή από την προσπάθεια, δυνατή, ενεργητική, με μια μπούκλα πεσμένη στο μέτωπο, και του άρεσε αφάνταστα. Μετά το χειμώνα που πέρασε στην Ντιάλιζα, ανάμεσα σε αρρώστους και μουζίκους[2], το να κάθεται στο σαλόνι, να κοιτάζει αυτό το νεαρό, κομψό και, ίσως, αγνό πλάσμα και ν' ακούει αυτούς τους θορυβώδεις, βαρείς ήχους, του ήταν τόσο ευχάριστο και τόσο καινούριο.

«Λοιπόν, γατάκι, σήμερα έπαιξες καλύτερα από κάθε άλλη φορά», είπε ο Ιβάν Πέτροβιτς

2 μουζίκοι : οι χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις των Ρώσων αποτελούμενες κυρίως από χωρικούς

με δάκρυα στα μάτια, όταν τελείωσε η κόρη του και σηκώθηκε.

Την περικύκλωσαν όλοι, της έδιναν συγχαρητήρια έκπληκτοι και διαβεβαίωναν ότι είχαν πολύ καιρό ν' ακούσουν τέτοια μουσική, κι εκείνη άκουγε σωπαίνοντας, μόλις χαμογελώντας, και στην έκφρασή της ήταν ζωγραφισμένος ο θρίαμβος.

«Υπέροχα! Έξοχα!»

«Υπέροχα!» είπε και ο Στάρτσεφ, υποτασσόμενος στο γενικό ενθουσιασμό. «Πού σπουδάσατε μουσική;», ρώτησε την Αικατερίνα Ιβάνοβνα. «Στο ωδείο;»

«Όχι, για το ωδείο τώρα μόλις ετοιμάζομαι, μέχρι τώρα έπαιρνα μαθήματα εδώ, από τη μαντάμ Ζαβλόφσκαγια.»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια συναισθήματα προκάλεσε στον γιατρό Στάρτσεφ η μουσική εκτέλεση του νεαρού κοριτσιού; Μπορεί κατά τη γνώμη σου η μουσική να γεννήσει τόσο έντονα συναισθήματα;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι κι εσύ καλεσμένος/-η στο σπίτι του Ιβάν Πέτροβιτς. Τι θα έλεγες και τι θα ρωτούσες τη νεαρή Αικατερίνη μετά την εξαιρετική εμφάνισή της στο πιάνο; Να γράψεις έναν υποθετικό διάλογο μεταξύ σας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Κείμενο στο ιστολόγιο του σχολείου.

Χρήση α΄ και β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Βασικά θεματικά κέντρα :

1ο μέρος: Ο/Η μαθητής/-τρια απευθυνόμενος/η στους συμμαθητές του/της εκθέτει την ιδέα της διοργάνωσης μιας καλλιτεχνικής εκδήλωσης στο τέλος της σχολικής χρονιάς και τους καλεί να συμμετέχουν σε αυτήν παίρνοντας μέρος ενδεικτικά σε:

- σε μια θεατρική παράσταση ως ηθοποιοί/ σκηνοθέτες/σεναριογράφοι ή
- σε μια συναυλία παίζοντας ένα μουσικό όργανο ή τραγουδώντας ή
- σε μια έκθεση ζωγραφικής ή φωτογραφίας ή
- σε χορευτικές εκδηλώσεις

2ο μέρος: Ο/Η μαθητής/τρια εκθέτει τα οφέλη από μια τέτοια δράση:

Δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές να εκφράσουν τις απόψεις τους μέσα από την τέχνη, να προβάλουν τα προβλήματά τους και να αφυπνίσουν τους γύρω τους, να κάνουν κάτι δημιουργικό, να αναδείξουν τα ταλέντα τους, να αναλάβουν πρωτοβουλίες, να προωθήσουν το ρόλο των τεχνών στο σχολείο κ.λπ.

Στοιχεία του κειμένου προς αξιοποίηση*:*
Οι νέοι προσπαθούν να επαναστατήσουν, επιχειρούν να υπενθυμίσουν στην κοινωνία αξίες και αρχές, να εξυμνήσουν την αγάπη, το μίσος, την αλληλεγγύη, τον πόνο και όλα εκείνα τα συναισθήματα... , οι νέοι προσπαθούν να αναπαραστήσουν τα προβλήματα της κοινωνίας, να κατορθώσουν τελικά να κάνουν τα μηνύματά τους αποδεκτά στον κόσμο, αποτελεί έναν

τέτοιο τρόπο έκφρασης και δημιουργικότητας, μέσω του οποίου πολλοί νέοι επιδιώκουν να εκφράσουν τους προβληματισμούς τους και τις επιθυμίες τους, να "αφυπνίσουν" το πλήθος

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Συναισθήματα γιατρού Στάρτσεφ :

- βιώνει μια πρωτόγνωρη εμπειρία που την απολαμβάνει με ευχαρίστηση (*του ήταν τόσο ευχάριστο και τόσο καινούριο*)
- ενθουσιασμένος, χαρούμενος (*κοίταζε την Αικατερίνα Ιβάνοβνα, ροδαλή από την προσπάθεια, δυνατή, ενεργητική, με μια μπούκλα πεσμένη στο μέτωπο, και του άρεσε αφάνταστα*)
- συγκλονισμένος από την εκτέλεση του κομματιού, η μουσική τον συνεπήρε και ενεργοποίησε τη φαντασία του (*φανταζόταν ότι κατρακυλούν πέτρες από ένα ψηλό βουνό, κατρακυλούν, ολοένα κατρακυλούν*)
- έκπληκτος από το ταλέντο του νεαρού κοριτσιού (*«Υπέροχα!» είπε και ο Στάρτσεφ, υποτασσόμενος στο γενικό ενθουσιασμό. «Πού σπουδάσατε μουσική;», ρώτησε την Αικατερίνα Ιβάνοβνα. «Στο ωδείο;»)*

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει με το ότι η μουσική γεννά τόσο έντονα συναισθήματα, αναφερόμενος/η σε προσωπικά βιώματα ή επισημαίνοντας την απουσία οποιασδήποτε σχέσης του με τη μουσική, η οποία τον/την αφήνει αδιάφορο/η ή απαθή.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/Η μαθητής/-τρια γράφει έναν υποθετικό διάλογο με ερωταποκρίσεις μεταξύ του ιδίου και της νεαρής κοπέλας που μπορεί να στηριχτεί ενδεικτικά στα εξής σημεία:

- πώς ξεκίνησε η ενασχόλησή της με το πιάνο,
- πόσο καιρό ασχολείται με τη μουσική,
- τι της προσφέρει η ενασχόληση αυτή,
- πώς νιώθει όταν παίζει μουσική,
- ποια είναι τα μελλοντικά της σχέδια.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Υπάρχουν άραγε ανδρικά και γυναικεία επαγγέλματα;

Το κείμενο έχει γραφεί από τη μαθήτρια Βίκυ Μπαρούση, αφορά άρθρο που προέρχεται από τη μαθητική εφημερίδα Πρωτότυπος (τεύχος 4, 20 Μαΐου 2019,) την οποία εκδίδει περιοδικά η Β΄ τάξη του Πειραματικού Λυκείου Πατρών. Από την υποενότητα «Ισότητα των δύο φύλων».

Στο παρελθόν είχε επικρατήσει η αντίληψη που χώριζε τα επαγγέλματα σε ανδρικά και γυναικεία και απέκλειε τη γυναίκα από κάποια επαγγέλματα που απαιτούσαν δυναμισμό και πνευματικό μόχθο. Έτσι, τη γυναίκα τη θεωρούσαν κατώτερη και ανίκανη να σταθεί αντάξια σε πολλά επαγγέλματα. Όμως, η εξέλιξη της τεχνολογίας και γενικά της κοινωνίας διέψευσε αυτές τις θεωρίες. Με την είσοδο, λοιπόν, του αυτοματισμού αναδείχθηκε η αξία της γυναίκας, αφού η μυϊκή δύναμη δεν αποτελεί πλέον πρόβλημα διαχωρισμού των επαγγελμάτων. Επιπρόσθετα, οι γυναίκες και οι άνδρες έχουν ισότιμη εκπαίδευση και έτσι οι γυναίκες δεν υστερούν σε πνευματικό επίπεδο. Βέβαια, όλα αυτά αποτελούν εκφάνσεις ρατσιστικής ιδεολογίας. Αυτό τον ρατσισμό τον έχουν δημιουργήσει διάφοροι παράγοντες που θα ήταν αξιοσημείωτο να αναφερθούν.

Αρχικά, τα ΜΜΕ υποτιμούν τη γυναίκα. Συνήθως, την προωθούν για διαφημίσεις και τη χρησιμοποιούν για εμπορικούς και κερδοσκοπικούς λόγους. Ακόμα, πολλές φορές τα ΜΜΕ προβάλλουν τη γυναίκα αδύναμη και ανήμπορη χωρίς τον άνδρα, ενισχύοντας περισσότερο την αξία του. Εκτός αυτού, όμως, από το παρελθόν κυριαρχεί ο μύθος πως οι γυναίκες πρέπει να είναι σωστές νοικοκυρές και μητέρες. Αυτό το έχουν δηλώσει και με κάποια ρητά, όπως: «Η καλή νοικοκυρά είναι δούλα και κυρά». Έτσι, πολλές γυναίκες απομακρύνθηκαν από διάφορους χώρους εργασίας και από την καριέρα.

Στις μέρες μας αυτές τις παλαιομοδίτικες αντιλήψεις προσπαθούν κάποιοι να τις καταρρίψουν. Έτσι, λοιπόν, έχουν δημιουργηθεί κάποιες φεμινιστικές ομάδες που υπηρετούν και υποστηρίζουν τα δικαιώματα των γυναικών. Αυτά τα κινήματα έχουν εδώ και κάποια χρόνια καταφέρει πολλά για την ισότητα του άνδρα και της γυναίκας. Βέβαια, δεν αρκούν τα φεμινιστικά κινήματα για την πραγματική ισότητα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αλλαγή νοοτροπίας των ανδρών. Δεν μπορούν να παραγκωνίζουν και να περιθωριοποιούν τη γυναίκα και να την θεωρούν κατώτερη από αυτούς. Επίσης, μέσω του σχολείου και της οικογένειας το παιδί θα πρέπει να καλλιεργεί το σεβασμό προς την ανθρώπινη οντότητα ανεξαρτήτως φύλου ή κοινωνικής τάξης.

Μετά από αυτά καταλήγουμε στο συμπέρασμα πως ακόμα και σήμερα δεν υπάρχει ισοτιμία φύλων. Κατά τη γνώμη μου, τα επαγγέλματα δεν θα πρέπει να χωρίζονται σε ανδρικά και γυναικεία. Στις μέρες μας όλα είναι δυνατά και δεν υπάρχει πνευματική ή οποιαδήποτε άλλη κατωτερότητα μεταξύ των φύλων.

Α3. Να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο οποίο θα αναλύεις την προσωπική σου άποψη για τους λόγους δημιουργίας στερεότυπων αντιλήψεων για την κατωτερότητα της γυναίκας σήμερα. Μπορείς να εμπνευστείς και από το άρθρο που διάβασες και να καταθέσεις παραδείγματα και από την προσωπική σου εμπειρία. Το άρθρο σου προορίζεται για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1957 -)

Σταματία, το γένος Αργυροπούλου (απόσπασμα)

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από τον θεατρικό μονόλογο του Κώστα Σωτηρίου «Σταματία, το γένος Αργυροπούλου»(2014) που ξετυλίγει τις περιπέτειες μιας οικογένειας στην μετεμφυλιακή Ελλάδα, κόρη της οποίας είναι η ηρωίδα Σταματία, θύμα της οικογενειακής ανατροφής.

[…] Τον Μπάμπη τον συνήντησα, για πρώτη φορά στη ζωή μου, στις 6 Μαΐου του ’50. Σάββατο απόγευμα, στην πλατεία Συντάγματος. Σαν τώρα το θυμάμαι. Είχα πάει με την Ελένη να πάρουμε τον αέρα μας και να περπατήσουμε. Πλην της Ελένης, άλλες φίλες δεν είχα. Όχι πως ήμουν καμιά φαντασμένη, αλλά, όπως έλεγε και ο μπαμπάς, αυτές δεν είχαν κουκούτσι μυαλό. Μόνο στους χορούς και στα ψουψου με τα αγόρια είχαν τον νου τους. Διόλου σοβαρές δεν ήταν. Όχι, δηλαδή, ότι η Ελένη πήγαινε πίσω σε κάτι τέτοια. Όταν όμως ήμασταν μαζί, ήταν συγκρατημένη και κόσμια.

– Σταματία, στις οκτώ να είστε πίσω.

– Εντάξει, μπαμπά.

– Ελένη, παιδί μου, να δώσεις τους χαιρετισμούς μου στον μοίραρχο και στη μητέρα σου.

– Μάλιστα, κύριε Αργυρόπουλε...

– Στη βόλτα να είστε κόσμιες. Το επιβάλλει η θέση μας, Σταματία. Είχε μόλις προβιβασθεί, ο μπαμπάς, σε τμηματάρχη στο Υπουργείο Εμπορίου και το είχαμε περί πολλού στην οικογένεια.

– Λοχαγός Γκαβαλέκας Χαράλαμπος, καλησπέρα σας. Θα μπορούσα εγώ και ο συνάδελφός μου να σας συνοδεύσουμε στη βόλτα σας; Έτσι συστήθηκε. Σε εμένα απηύθυνε τον λόγο, όχι στην Ελένη. Παρότι είχα μόλις κλείσει τα δεκαεπτά, ήμουν ψηλή, ευθυτενής, ντυμένη σεμνά και

προπάντων σοβαρή. Κακό λόγο για την Ελένη δεν θέλω να ειπώ, μα όσο να ’ναι και κοκκινάδι στο στόμα έβαζε και το μάτι της έπαιζε. Είναι αλήθεια πως κολακεύτηκα πολύ από τη στολή του. [. . .] Εκτός αυτού, το μυαλό μου δεν πήγε σε κατιτί το απρεπές κι έτσι δέχτηκα την πρότασή του. [. . .]

– Μιλάς ωραία, Σταματία, είπε κάποια στιγμή εκείνος. Ταράχτηκα από τη φιλοφρόνηση του Χαράλαμπου. Ένιωσα τα μάγουλά μου να καίνε, τα χέρια μου να ιδρώνουν, μα δεν έδειξα τίποτα προς τα έξω.

– Εμείς, τώρα, πρέπει να φύγουμε, τους ανεκοίνωσα. Η ώρα έχει περάσει...

– Να μη σας κεράσουμε, μια πορτοκαλάδα; παραπονέθηκε ο φίλος του.

– Καλή ιδέα, Σταματία, δεν νομίζεις; πετάχτηκε η Ελένη.

– Αν η Σταματία λέει πως πρέπει να φύγετε, αυτό πρέπει να κάνετε. Ξέρει αυτή, είπε ο Μπάμπης, κι εγώ πάλι κατάλαβα το φούντωμα στο πρόσωπό μου και τάχυνα το βήμα ως τη στάση του λεωφορείου. Τους χαιρετήσαμε και επιστρέψαμε στα σπίτια μας. Δεκαπέντε ημέρες μετά τη γνωριμία μας, μου έκανε πρόταση γάμου.

– Σταματία, θα έρθω στον πατέρα σου να σε ζητήσω.

– Χαράλαμπε, μήπως βιάζεσαι . . .

[. . .]

Το είπε και το έκαμε. Η μητέρα συγκινήθηκε όταν της είπε το νέο, συγκρατημένα όμως, καθότι θα προτιμούσε να προηγηθεί η Αλεξάνδρα, σαν μεγαλύτερη που ήταν. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Σε ποια κοινωνικά στερεότυπα για τη συμπεριφορά και την εμφάνιση των κοριτσιών εκείνης της εποχής υπακούει η Σταματία; Ποια είναι η γνώμη σου γι’ αυτά;

ή

2. Έχεις μόλις παρακολουθήσει στο θέατρο τον θεατρικό μονόλογο «Σταματία, το γένος Αργυροπούλου» και επηρεασμένος/η γράφεις μια σελίδα στο ημερολόγιό σου για τα σύγχρονα στερεότυπα που βαραίνουν τα σημερινά κορίτσια στη συμπεριφορά και στην εμφάνισή τους.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται ηλεκτρονικό άρθρο (δημοσίευση σε ενημερωτική ιστοσελίδα). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ύπαρξη τίτλου ο τίτλος αξιολογείται αυτός καθαυτός, ωστόσο θετικά προσμετρώνται και η συνάφειά του με το θέμα και η πρωτοτυπία του·
- πρόλογος που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί το άρθρο·
- ύφος λόγου τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού ενικού προσώπου, εφόσον ζητείται κατάθεση προσωπικής άποψης·
- χρήση αιτιολογικών προτάσεων·
- επίλογος με στοιχεία σύνοψης και τελική – περιληπτική έκφραση άποψης.

Ενδεικτικά:

- Οι αντιλήψεις που εμπεριέχουν κατάλοιπα από τις πατριαρχικές κοινωνίες → αποκλεισμός της γυναίκας από τη μόρφωση και την επαγγελματική κατάρτιση / προορισμός και μόνος στόχος το σπίτι και η οικογένεια.
- Σκοπιμότητες που εξυπηρετούν οι αντιλήψεις για την κατωτερότητα της γυναίκας → α) εκλογίκευση κυριαρχίας αρσενικού και άρα λιγότερος ανταγωνισμός στην εργασία ή την κοινωνία

  β) αδράνεια ενσυνείδητα κάποιων γυναικών που διευκολύνονται και αποποιούνται τις ευθύνες τους για την ισότιμη συμμετοχή στα βάρη της

οικογένειας και στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

- Τα ΜΜΕ προβάλλουν στερεότυπα τα οποία:

  α) τονίζουν την υπεροχή του άντρα και τη δυναμική του παρουσία σε κάθε τομέα ζωής

  β) εμφανίζουν τη γυναίκα αδύναμη και καταξιωμένη μόνο στο πλευρό ενός άντρα

  γ) την παρουσιάζουν ως ένα πλάσμα ανόητο, ανίκανο να σκεφτεί με μοναδικό στόχο να γοητεύσει τον άντρα με την εξωτερική της εμφάνιση

  δ) την θεωρούν μόνο σεξουαλικό αντικείμενο, καθώς μέσα από τις διαφημίσεις προβάλλεται κατά κόρον το κορμί της και η σεξουαλικότητα της

- Τα εκπαιδευτικά βιβλία με τα στερεότυπα που προβάλλουν και την αποσιώπηση ή την υποβάθμιση του ρόλου των γυναικών σε καίριες στιγμές της ιστορίας ή της επιστήμης

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η Σταματία είναι ένα κορίτσι που μεγάλωσε μέσα σ' ένα αυστηρό οικογενειακό πλαίσιο με ποικίλα στερεότυπα για την εμφάνιση, τη συμπεριφορά και τον προορισμό των κοριτσιών, τα οποία υπακούει τυφλά και δεν αποκτά έτσι προσωπική ταυτότητα και φυσιολογική κοινωνικότητα. Συγκεκριμένα οι αξιοπρεπείς κοπέλες είναι πάντα σεμνά ντυμένες, χωρίς ίχνος μακιγιάζ «Παρότι είχα μόλις κλείσει τα δεκαεπτά . . . ντυμένη σεμνά και προπάντων σοβαρή», «κακό λόγο για την Ελένη . . . και κοκκινάδι στο στόμα έβαζε ...», προσέχουν να έχουν κόσμια συμπεριφορά, γιατί αυτήν επιβάλλει η κοινωνική τους τάξη «το επιβάλλει η θέση μας Σταματία» και δεν έχουν δικαίωμα να νιώθουν όπως οι έφηβοι, πιο ανέμελα «αλλά όπως έλεγε ο μπαμπάς . . .στα ψου ψου με τα αγόρια έχουν το μυαλό τους». Τελικός στόχος είναι πάντα ο γάμος μ' έναν αντίστοιχων προδιαγραφών άντρα «η μητέρα συγκινήθηκε, όταν της είπε το νέο . . . που ήταν»

Προφανώς ένας έφηβος σήμερα απέχει από αυτές τις συμπεριφορές, είτε είναι αγόρι και πολύ περισσότερο αν είναι κορίτσι. Σε κάθε περίπτωση η απάντηση είναι ελεύθερη, πρέπει ωστόσο να αιτιολογείται.

2. Το ημερολόγιο έχει προσωπικό ύφος που εκφράζεται με το α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο και πιο απλό λόγο. Ο/Η μαθητής / -τρια μπορεί, με αφόρμηση την παράσταση, να προβληματιστεί για τα πιθανά σημερινά στερεότυπα που μπορεί να επηρεάζουν τις

επιλογές των σύγχρονων κοριτσιών (π.χ. εξωτερική άψογη εμφάνιση, κοινωνική θέση, επίτευξη πλούτου κ.ά.).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό Κείμενο

Κι όμως, το πλαστικό είναι συχνά «σύμμαχος» της ανακύκλωσης

Το απόσπασμα προέρχεται από την ιστοσελίδα του liberal.gr, https://www.liberal.gr/news/ki-omos-to-plastiko-einai-suchna-summachos-tis-anakuklosis/419120, 8/12/2021, (Διασκευή)

Καθώς η ανακύκλωση μπαίνει ολοένα και «βαθύτερα» στην ελληνική καθημερινότητα, μία κεντρική παράμετρος αφορά το τι, αν και πώς ανακυκλώνεται. Όλα τα υλικά δεν είναι τα ίδια, αλλά ακόμη και στις επιμέρους κατηγορίες πλαστικών υπάρχουν τύποι που ανακυκλώνονται εύκολα, ενώ άλλοι όχι. Πρόκειται για μια διαφοροποίηση με κρίσιμη σημασία για την ίδια τη διαδικασία της ανακύκλωσης. Και σε αυτή τη διαπίστωση η αναλυτική γνώση γίνεται οδηγός για έναν καλύτερο και πιο βιώσιμο τρόπο ζωής.

Το πλαστικό, για παράδειγμα, υπήρξε για χρόνια το «κόκκινο πανί» των περιβαλλοντικών οργανισμών, με κυρίαρχο παράδειγμα τη «μάχη» κατά της πλαστικής σακούλας των super market[1]. Το πλαστικό, ωστόσο, μαζί με πολλά παράγωγα υλικά του θα παραμείνει στη ζωή μας. Το ζητούμενο, λοιπόν, όπως καταγράφεται από την επιστημονική και περιβαλλοντική κοινότητα, είναι να γνωρίζουμε ποια «βαρύτητα» έχει κάθε κατηγορία πλαστικού στη διαδικασία της ανακύκλωσης. Άλλωστε, και η γνώση για τα επιμέρους υλικά δεν είναι στατική. Ενώ και η διαχείρισή τους προσαρμόζεται διαρκώς, λαμβάνοντας υπόψη νέες πληροφορίες και εξελίξεις για τα συστήματα ανακύκλωσης, τις νομοθετικές αλλαγές, την παραγωγή νέων υλικών.

Τη διαπίστωση αυτή κάνει ο νέος οδηγός της WWF[2], ο οποίος δόθηκε στη δημοσιότητα το καλοκαίρι και προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα για τις κατηγορίες πλαστικού και τις δυνατότητες ανακύκλωσης για κάθε μία απ' αυτές. Το κύριο συμπέρασμά του: «τα πλαστικά δεν μπορεί και δεν πρέπει να δαιμονοποιηθούν». Αντίθετα, η γνώση για το ποιες κατηγορίες πλαστικού ανακυκλώνονται εύκολα και ποιες όχι, συμβάλλει και στην αντίστοιχη διαχείρισή τους από την πλευρά των πολιτών.

Για παράδειγμα: Λίγοι γνωρίζουν ότι υλικά που «θεωρούν» ανακυκλώσιμα, όπως τα πλαστικά πιάτα και μαχαιροπήρουνα, τα καλαμάκια και οι συσκευασίες των fast food[3] από φελιζόλ, απλά ΔΕΝ ανακυκλώνονται! Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος για τον οποίο σταμάτησε (δια νόμου)

[1] Πολυκατάστημα
[2] World Wide Fund for Nature, Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (ακρωνύμιο)
[3] Γρήγορο, πρόχειρο φαγητό

η διάθεσή τους στην αγορά και ξεκινά η αντικατάστασή τους με αποδεδειγμένα ανακυκλώσιμα υλικά.

Αντίθετα, οι φιάλες PET[4] που χρησιμοποιούνται στην εμφιάλωση φυσικού μεταλλικού και ανθρακούχου νερού, αναψυκτικών, χυμών, γάλακτος, όπως και τα πώματά τους θεωρούνται πλήρως ανακυκλώσιμα και μπορούν να εναποτεθούν χωρίς πρόβλημα στον «μπλε κάδο». Εξάλλου, οι εταιρείες του κλάδου αυτού, […] βρίσκονται ένα βήμα μπροστά σε ό,τι αφορά τις ορθές πρακτικές ανακύκλωσης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το 2023 ξεκινά η λειτουργία συστήματος επιστροφής εγγύησης για πλαστικές φιάλες (και για φιάλες αλουμινίου). Δηλαδή, όταν ένα πλαστικό μπουκάλι επιστρέφεται στα κατάλληλα σημεία, ο αγοραστής θα παίρνει πίσω το επιπρόσθετο ποσό που έδωσε σαν «εγγύηση», όταν αγόρασε το προϊόν. Στόχος είναι με αυτό το σύστημα να συλλέγεται το 77% των πλαστικών φιαλών που διατίθενται στην αγορά έως το 2025, και το 90% έως το 2029.

Άλλωστε, το πλαστικό ως υλικό, φθηνότερο στην παραγωγή και διαχείριση σε σύγκριση με άλλες κατηγορίες, συμβάλλει στη μείωση του τελικού κόστους των καταναλωτικών αγαθών, ώστε αυτά να γίνονται οικονομικά πιο προσιτά, αλλά και συχνά πιο εύκολα διαχειρίσιμα. Χωρίς τα πλαστικά οι τιμές για τα περισσότερα προϊόντα θα ήταν κατά πολύ ακριβότερες και πολλές φορές απαγορευτικές. Και την ίδια στιγμή θα τα καθιστούσαν πολύ πιο δύσκολα στη χρήση. Το παράδειγμα των πλαστικών μπουκαλιών νερού είναι ιδιαίτερα ενδεικτικό. Ιδιαίτερα αν σκεφτούμε πόσο διαφορετική θα ήταν η καθημερινότητα εάν το φυσικό μεταλλικό νερό συνέχιζε να πωλείται σε γυάλινες φιάλες, όπως πριν μερικές δεκαετίες...

Α3. Αξιοποιώντας τις θέσεις του κειμένου, να γράψεις μια προφορική εισήγηση 200-250 λέξεων που απευθύνεις στους/στις συμμαθητές/συμμαθήτριές σου με θέμα τη σύνδεση της ανακύκλωσης με την υπεύθυνη στάση του πολίτη. Την εισήγησή σου θα την παρουσιάσεις στο πλαίσιο σχολικής ημερίδας με τίτλο «Η γνώση και η υπευθυνότητα γίνονται οδηγοί για έναν καλύτερο και πιο βιώσιμο τρόπο ζωής όλων».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Το κίτρινο παιδικό ποτήρι

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα που έχει συγγράψει η Ιώ Κούκη, η οποία σπούδασε παιδαγωγικά και εξειδικεύτηκε στη Λογοτεχνία. Το έργο δημοσιεύθηκε στην Ιστοσελίδα https://www.fractalart.gr/to-kitrino-paidiko-potiri , 21/09/2021.

[4] Ένας πολυεστέρας, υλικό από το οποίο κατασκευάζονται τα πλαστικά μπουκάλια

Κάθισε διπλά στο στρογγυλό χαμηλό τραπέζι, σταύρωσε τα πόδια της, έγειρε το χέρι της, σαν να ήταν έτοιμη να σερβιριστεί. Με την άκρη του ματιού της υποπτευόταν το μπουκάλι στο κέντρο του τραπεζιού, το ανοιχτήρι δίπλα και γύρω τους δύο πλαστικά παλιά ποτήρια. Όσο περίμενε, το μυαλό της άρχισε να διψάει μηχανικά. […]. Ο πατέρας της έδινε πάντα σε ένα πλαστικό κίτρινο παιδικό ποτήρι, που έμοιαζε στη φόρμα του με αυτά που ήταν τοποθετημένα πάνω στο στρογγυλό τραπέζι.

Εστίασε το βλέμμα της στο […] ανοιχτήρι. Το είχε φέρει από το σπίτι της. Είχε πει να μην φέρει κανένα αγαπημένο αντικείμενο μαζί της, αλλά το ανοιχτήρι ήταν πάνω στον πάγκο της κουζίνας και το χρώμα του της γυάλισε γοητευτικά κάτω από το φωτιστικό του τοίχου. Το έβαλε μηχανικά στην τσάντα της, της άρεσε ο μεταλλικός ήχος ανάδευσής του με τα υπόλοιπα πράγματά της, όσο έτρεχε για να φτάσει στην ώρα της. Είκοσι και τόσα χρόνια και έλαμπε σαν καινούργιο, το άτιμο. Ο πατέρας της το γυάλιζε συχνά πριν να ανοίξει τα μπουκάλια στις γιορτές. Ήταν το τελευταίο.

–[…] Μετά τα δεκαοχτώ μου κρατούσα τα άδεια μπουκάλια στη γωνία του δωματίου μου και τα γέμιζα με λουλούδια μέχρι να ξεραθούν ή τα τύλιγα με κορδέλες στο λαιμό τους. Περίμενα να κάνω τη μπάζα μου[5] στις ονομαστικές γιορτές του Νοέμβρη γιατί σχεδόν κάθε βδομάδα είχαμε τραπέζι στο σπίτι. Τα μπουκάλια μου… Μου άρεσε να τα αγγίζω, να τα χαϊδεύω, να τα μυρίζω, να τα τρίβω πάνω στους καρπούς μου για να με δροσίζει το γυαλί, να τα αγκαλιάζω […].

Μια δεκαετία σχεδόν μετά, […] ήξερε (η συγγραφέας) ότι το ανοιχτήρι σάπιζε αργά σε κάποια χωματερή. Το κίτρινο παιδικό ποτήρι όμως δε βρέθηκε ποτέ. Δεν το είχε βρει στη μετακόμιση, αλλά για χρόνια ένιωθε την παρουσία του στο ντουλάπι με τα ποτήρια και τις κούπες που είχε φέρει από το πατρικό της σπίτι. Ίσως και να μην υπήρξε ποτέ τελικά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις στο κείμενο τη συναισθηματική φόρτιση στην οποία βρίσκεται η ηρωίδα του αποσπάσματος (μονάδες 15). Να εκφράσεις τα δικά σου συναισθήματα και τις δικές σου σκέψεις, όταν διατηρείς διάφορα υλικά αντικείμενα (μονάδες 10).

ή

2. Τι θα έλεγες για να πείσεις την ηρωίδα του αποσπάσματος ότι ένα μικρό πλαστικό ποτήρι και ένα ταπεινό μεταλλικό ανοιχτήρι, μπορούν -μέσω της ανακύκλωσης- να έχουν και έναν δεύτερο

[5] Περίμενα να μαζέψω, να συγκεντρώσω, να κερδίσω πολλά μπουκάλια

κύκλο ζωής, διαφορετικό ίσως από αυτόν που είχαν στο διήγημα, αλλά εξίσου χρήσιμο; Υπόθεσε ότι συντάσσεις μια επιστολή με την οποία απευθύνεσαι στην ηρωίδα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:
Δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
Ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο.
Γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τις παρακάτω θέσεις με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/-η ειδικότερα στα οφέλη της ανακύκλωσης, όπως διαφαίνεται και στον τίτλο της ημερίδας, στο πλαίσιο της οποίας εκφωνεί την ομιλία του/της.

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς:

- Το πλαστικό και η ανακύκλωση μπαίνουν ολοένα και «βαθύτερα» στην ελληνική καθημερινότητα
- Η διαδικασία της ανακύκλωσης εξαρτάται από:

- τη γνώση που έχουμε για το τι συμβάλλει στη βελτίωση της ζωής και στη διαχείριση των πλαστικών που, ήδη, χρησιμοποιούνται και

- τη διαχείριση των ειδών/υλικών που θα εφευρεθούν στο μέλλον, λαμβάνοντας υπόψη τις επιστημονικές εξελίξεις, τις αναγκαίες νομοθετικές αλλαγές κλπ.

- Εσφαλμένες απόψεις, όπως αυτές που θεωρούν ότι τα πλαστικά πιάτα και άλλα αντικείμενα π.χ. από φελιζόλ ανακυκλώνονται, θα πρέπει να καταπολεμηθούν. Εξάλλου, για τον λόγο αυτόν αποφασίστηκε και η κατάργηση των συγκεκριμένων ειδών
- Οι πλαστικές φιάλες PET, αντιθέτως, ανακυκλώνονται, ενώ οι εταιρίες παραγωγής τους φροντίζουν να εφαρμόζουν ορθές πρακτικές ανακύκλωσης

- Τα κατάλληλα κίνητρα, π.χ. οικονομικής φύσεως, συμβάλλουν στην προώθηση και στην επιτυχία της ανακύκλωσης. Ο/Η αγοραστής/αγοράστρια παίρνει πίσω το επιπρόσθετο ποσόν που έδωσε σαν «εγγύηση», όταν αγόρασε το πλαστικό προϊόν
- Το πλαστικό αποδεικνύεται -με την πάροδο του χρόνου- ότι είναι πιο φθηνό και πιο πρακτικό στην παραγωγή και στη διαχείρισή του υλικό π.χ. τα πλαστικά σε σύγκριση με τα γυάλινα μπουκάλια
- Η ανακύκλωση είναι πράξη υπεύθυνου πολίτη, ο οποίος έχει συνειδητοποιήσει ότι η σχέση του ανθρώπου με τη φύση είναι στενά δεμένη, είναι σχέση αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης. Γι' αυτό χρειάζεται να υπάρχει η απαραίτητη οικολογική συνείδηση.
- Η οικολογική συνείδηση, έκφραση της οποίας είναι και η ανακύκλωση, συνιστά αίτημα για μια σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία κ.ά.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η ηρωίδα του πεζογραφήματος βρίσκεται σε συναισθηματική φόρτιση, καθώς:

- βιώνει την απώλεια του πατέρα της (*Ο πατέρας της έδινε πάντα σε ένα πλαστικό κίτρινο παιδικό ποτήρι, που έμοιαζε στη φόρμα του με αυτά που ήταν τοποθετημένα πάνω στο στρογγυλό τραπέζι, ήταν το τελευταίο*)
- ζει και αισθάνεται μόνη (*Κάθισε διπλά στο στρογγυλό χαμηλό τραπέζι, σταύρωσε τα πόδια της, έγειρε το χέρι της, σαν να ήταν έτοιμη να σερβιριστεί*)
- είναι γεμάτη μετεφηβικές αναμνήσεις, οι οποίες θεωρεί ότι έχουν συνδεθεί με κάποια παλιά χρηστικά αντικείμενα (*Μετά τα δεκαοχτώ μου κρατούσα τα άδεια μπουκάλια στη γωνία του δωματίου μου και τα γέμιζα με λουλούδια μέχρι να ξεραθούν ή τα τύλιγα με κορδέλες στο λαιμό τους*.)
- αισθάνεται, έστω και όλο και πιο λίγο, την πληρότητα που αισθάνεται κάποιος/-α, όταν αγγίζει ή χρησιμοποιεί διάφορα αντικείμενα, τα οποία γι' αυτόν/-ήν είχαν μεγάλη βαρύτητα και συμβολική αξία (π.χ. *Τα μπουκάλια μου… Μου άρεσε να τα αγγίζω, να τα χαϊδεύω, να τα μυρίζω, να τα τρίβω πάνω στους καρπούς μου για να με δροσίζει το γυαλί, να τα αγκαλιάζω*)
- αισθάνεται θλίψη, επειδή δεν μπόρεσε να διασώσει κάτι από τα αγαπημένα της αντικείμενα, τα οποία συνδέθηκαν με στιγμές σημαντικές της ζωής της, αλλά

κατέληξαν με την πάροδο του χρόνου άχρηστα σε κάποια χωματερή ή χάθηκαν σαν ουδέποτε να υπήρξαν (*Μια δεκαετία σχεδόν μετά, […] ποτέ τελικά.*)

- δεν μπορεί να (ξανα)ζήσει τις οικογενειακές στιγμές και τις κοινωνικές σχέσεις που κάποτε γέμιζαν και χαρακτήριζαν το ενδοοικογενειακό της περιβάλλον (*στις ονομαστικές γιορτές του Νοέμβρη γιατί σχεδόν κάθε βδομάδα είχαμε τραπέζι στο σπίτι.*).

Ο/Η μαθητής/μαθήτρια, εκτός από την ερμηνεία του κειμένου με βάση τα προαναφερθέντα στοιχεία (μονάδες 15), θα πρέπει να εκφράσει και τα συναισθήματα και τις σκέψεις του/της, όταν διατηρεί διάφορα υλικά αντικείμενα (μονάδες 10).

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας, η οποία αποτυπώνει προσωπικές εμπειρίες, αναμνήσεις, στιγμιότυπα, σκέψεις και μπορεί να συνδεθεί (με) και να αναδείξει τη χρησιμότητα της ανακύκλωσης στη ζωή του/της, θεωρείται αποδεκτή αρκεί, βεβαίως, να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

Η παραγωγή γραπτού λόγου, εφόσον πρόκειται για επιστολή (σε φιλικό ύφος), θα λαμβάνει υπόψη:

- Τη δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση
- Το ύφος λόγου: οικείο/άμεσο/προσωπικό, ενδεχομένως και εξομολογητικό
- Τη γλώσσα: αναφορική ή/ και ποιητική λειτουργία, ενώ είναι αποδεκτό και το λεξιλόγιο με στοιχεία προφορικού λόγου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το ευρωπαϊκό βραβείο «Αυτοκράτειρα Θεοφανώ»

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου, το οποίο δημοσιεύθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 2020 στον διαδικτυακό ιστότοπο της Εφημερίδας των Συντακτών.

Με επίκεντρο τη Θεσσαλονίκη θεσμοθετείται ένα πανευρωπαϊκού κύρους και εμβέλειας βραβείο, το Βραβείο «Αυτοκράτειρα Θεοφανώ». Με τη συμβολική επιλογή του ονόματος της Βυζαντινής Αυτοκράτειρας Θεοφανούς, η συνδρομή της οποίας υπήρξε καθοριστική για την πολιτιστική αναγέννηση του δυτικοευρωπαϊκού χώρου, και του τοπόσημου της Ροτόντας για την Τελετή Απονομής –ενός κορυφαίου μνημείου που μαρτυρεί τη Ρωμαϊκή, Βυζαντινή, Ορθόδοξη, Οθωμανική και Ελληνική επίδραση στη διαμόρφωση της Ευρώπης– , το Βραβείο έχει ως στόχο:

- Να βραβεύσει προσωπικότητες ή οργανισμούς για τη συμβολή τους στην κατανόηση και την ενίσχυση της σύγχρονης Ευρωπαϊκής Ιδέας.
- Να προωθήσει στην κρίσιμη σημερινή συγκυρία τη συνειδητοποίηση των κοινών αφετηριών των διαφορετικών γεωγραφικών μερών της Ευρώπης, των ιστορικών αλληλεξαρτήσεων των λαών της, καθώς και της σημασίας αυτών για τη σημερινή ευρωπαϊκή συνεργασία και τις σχέσεις της Ευρώπης με τους γειτονικούς της πολιτισμούς.
- Να επισημάνει και να δημοσιοποιήσει τη συνεισφορά των βραβευόμενων, διευρύνοντας την αντίληψή μας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την ευρωπαϊκή συνεργασία και τις κοινές μας ρίζες στην ιστορία.

Σε μια εποχή όπου περισσότερο από ποτέ χρειάζονται γέφυρες αλληλοκατανόησης των διαφορετικών λαών που συναπαρτίζουν τη σημερινή Ευρώπη, το Βραβείο «Αυτοκράτειρα Θεοφανώ» προβάλλει την ευρωπαϊκή συνεργασία, τη σημασία της παιδείας και του πολιτισμού, την ισότητα των φύλων και των λαών. Ως επιστέγασμα αυτών των πρωταρχικών αξιών, η Συμβουλευτική και Διοικούσα Επιτροπή του Ιδρύματος Θεοφανώ επέλεξαν για την απονομή του πρώτου βραβείου έναν θεσμό που εκφράζει έμπρακτα την ιδέα της ευρωπαϊκής συνεργασίας και κινητικότητας και ενισχύει ουσιαστικά την αλληλοκατανόηση των ευρωπαϊκών λαών στον πυρήνα του ίδιου του μέλλοντος της Ευρώπης, τους νέους: το πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ERASMUS.

Φέροντας το όνομα του Ολλανδού φιλόσοφου Έρασμου, αντιπάλου του δογματισμού, που έζησε και εργάστηκε σε πολλά μέρη στην Ευρώπη, για να διευρύνει τις γνώσεις του, ο θεσμός του ERASMUS είναι άμεσα συνδεδεμένος με την κινητικότητα και την εμπειρία των νέων σε διαφορετικές χώρες της Ευρώπης. Τριάντα τρία χρόνια μετά τη θέσπισή του, και μετρώντας περισσότερους από 9 εκατομμύρια συμμετέχοντες, το πρόγραμμα ERASMUS συμβάλλει στη διαμόρφωση των Ευ-

ρωπαίων πολιτών του αύριο: αυτών που -μέσα από το βίωμα του προγράμματος- μπορούν να κατανοήσουν ότι οι επιμέρους ιστορικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις της Ευρώπης είναι μέρος μιας ευρύτερης γεωγραφικής και πολιτισμικής ενότητας, έτσι όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την κοινή ευρωπαϊκή συνείδηση, την ενιαία Ευρωπαϊκή Ιδέα, και τη συνεργασία των λαών.

Α3. Αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) που να προβάλλει / διαφημίζει το ευρωπαϊκό πρόγραμμα μαθητικής κινητικότητας Erasmus. Να φροντίσεις, ώστε το άρθρο σου να πληροφορεί τον/την αναγνώστη/-στρια για τη δράση του προγράμματος και να τον / την παροτρύνει να συμμετάσχει ενεργά στις δραστηριότητες του προγράμματος.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ (1922-1988)

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος

Το ποίημα που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το γνωστό ποίημα του Τάσου Λειβαδίτη «Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος» (Ποίηση, Κέδρος, 1979).

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη και
για το δίκιο.
Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάξεις, τα χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες — μα ούτε βήμα
πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκά-
πηλων
Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζεις την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παί-
ζουν ανύποπτα στις πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνουνται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω απ'
τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου

αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια χαρακτηριστικά πρέπει να έχει ένας άνθρωπος, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψή του και γιατί; Να τεκμηριώσεις την ερμηνεία σου, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου.

ή

2**.** Να μεταγράψεις το ποίημα σε πεζό κείμενο, χρησιμοποιώντας το κατάλληλο, κατά τη γνώμη σου, ρηματικό πρόσωπο, ώστε να τονιστεί η συλλογική ευθύνη και το ομαδικό πνεύμα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο: • τίτλος, • αφόρμηση από την επικαιρότητα, • αναφορική λειτουργία της γλώσσας, • ύφος λόγου: σοβαρό, επίσημο (επειδή το άρθρο απευθύνεται σε μαθητές, μπορεί να είναι και απλό, οικείο στις προσωπικές τοποθετήσεις ή στα σημεία, όπου υπάρχει αποστροφή προς τους αναγνώστες), • αξιοποίηση γ', β' και α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ο/η μαθητής/τρια μπορεί να εμπλουτίσει τα παρακάτω στοιχεία από το κείμενο με περαιτέρω επιχειρήματα, παροτρύνοντας τους/τις αναγνώστες/-τριες να συμμετάσχουν ενεργά στις δραστηριότητες του προγράμματος μαθητικής κινητικότητας Erasmus.

Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς:

- Το πρόγραμμα φέρει το όνομα του Ολλανδού φιλόσοφου Έρασμου, αντιπάλου του δογματισμού, που έζησε και εργάστηκε σε πολλά μέρη στην Ευρώπη για να διευρύνει τις γνώσεις του.
- Ο θεσμός του ERASMUS είναι άμεσα συνδεδεμένος με την κινητικότητα και την εμπειρία των νέων, τις ανταλλαγές μαθητών /-τριών και φοιτητών/-τριών σε διαφορετικές χώρες της Ευρώπης.
- Το πρόγραμμα θεσπίστηκε πριν από 33 χρόνια.
- Οι ωφελούμενοι συμμετέχοντες είναι περισσότεροι από 9 εκατομμύρια.
- Το πρόγραμμα συμβάλλει στη διαμόρφωση των Ευρωπαίων πολιτών του αύριο.
- Οι συμμετέχοντες/-ουσες μπορούν να κατανοήσουν με βιωματικό τρόπο, δηλαδή μέσα από το ταξίδι σε μια άλλη ευρωπαϊκή χώρα και την επαφή με άλλους Ευρωπαίους, ότι οι επιμέρους ιστορικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις της Ευρώπης είναι μέρος μιας

ευρύτερης γεωγραφικής και πολιτισμικής ενότητας, έτσι όπως αυτή εκφράζεται μέσα από την κοινή ευρωπαϊκή συνείδηση.

- Στη σημερινή εποχή, κατά την οποία περισσότερο από ποτέ χρειάζονται γέφυρες αλληλοκατανόησης των διαφορετικών λαών που συναπαρτίζουν τη σημερινή Ευρώπη, το πρόγραμμα προωθεί τη συνειδητοποίηση των κοινών αφετηριών των διαφορετικών γεωγραφικών μερών της Ευρώπης, των ιστορικών αλληλεξαρτήσεων των λαών της, καθώς και της σημασίας αυτών για τη σημερινή ευρωπαϊκή συνεργασία και τις σχέσεις της Ευρώπης με τους γειτονικούς της πολιτισμούς.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένας άνθρωπος, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο:

- αγωνιστικό πνεύμα (*δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι… / θα βγεις στους δρόμους…. μα ούτε βήμα πίσω*)
- φιλειρηνική διάθεση, αντιπολεμικό πνεύμα (*να αγωνίζεσαι για την ειρήνη… / μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων… / θα χάνονται στη νύχτα του πολέμου… / στάχτη κάτω από τις οβίδες…*)
- αίσθημα δικαίου (*να αγωνίζεσαι για το δίκιο… / σα να γκρεμίζεις την αδικία…*)
- προσήλωση στους στόχους (*δεν θα πάψεις ούτε στιγμή…. /θα βγεις στους δρόμους….μα ούτε βήμα πίσω…. / Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή….*)
- συλλογικότητα, κοινωνική ευθύνη (*κάθε κραυγή σου… / κάθε χειρονομία σου… / χιλιάδες παιδιά… / εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα…*)
- άρση του ατομικισμού, αυτοθυσία (*Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια… / Δεν έχεις καιρό, δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου, αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.*)

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να αξιοποιήσουν, κατά τη μεταγραφή, το α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο με τις απαραίτητες γραμματικοσυντακτικές αλλαγές. Οποιαδήποτε πρωτότυπη ιδέα των μαθητών/-τριών αναδεικνύει τη συλλογική ευθύνη και το ομαδικό πνεύμα θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η Γλώσσα και Εμείς]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα άρθρου του Εμμανουήλ Θεοδωράκη, ελαφρώς διασκευασμένο, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα» στις 4 Φεβρουαρίου 2016 με τον ευρύτερο τίτλο «Αποδυνάμωση της ελληνικής γλώσσας σημαίνει συρρίκνωση των εθνικών δυνατοτήτων μας».

Η ελληνική γλώσσα ιστορικά είναι μια από τις πιο πλούσιες γλώσσες στον κόσμο, όχι μόνο προφορικά με την πλουσιότητα των εκφραστικών στοιχείων που διαθέτει, αλλά παράλληλα όσον αφορά και την ικανότητά της να αναπλάθει και να δημιουργεί καινούριες εκφραστικές φόρμες. Η αποκοπή του Έλληνα από την παράδοση δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί σε καμιά περίπτωση από τη στιγμή που διατηρεί το γλωσσικό του όργανο αλώβητο[1] και ανεπηρέαστο. Είναι αυτό ακριβώς, που επεσήμανε ένας σύγχρονος ανθέλληνας Αμερικανός διπλωμάτης, ο Χένρι Κίσινγκερ, απευθυνόμενος στο Κογκρέσο της χώρας του: «Αν θέλουμε να καθυποτάξουμε τη ζωτικότητα του ελληνισμού και να τον χαλιναγωγήσουμε, δεν μας μένει τίποτα άλλο παρά να χτυπήσουμε τους Έλληνες στην πολιτιστική τους ρίζα. Να τους κάνουμε να ξεχάσουν τη γλώσσα τους και την ιστορία τους».

Σήμερα, δυστυχώς, επανέρχεται μια γλωσσική κρίση βαθμιαία στη ζωή μας. Πρόκειται για την ανάμειξη στη ζωή μας όλης αυτής της γλωσσικής ελαφρότητας, που μας έχει επιβληθεί ως γλώσσα από τον τουρισμό, τη διαφήμιση, τον Τύπο, την τηλεόραση, την τεχνολογία, και που έρχεται να επηρεάσει έμμεσα την ελληνική μας ταυτότητα, κάτι που αποτελεί το μοναδικό μηχανισμό άμυνας έναντι των ξενόδουλων στοιχείων που έρχονται να απειλήσουν τη μοναδική ομορφιά του τόπου μας. [...]. Η γλωσσική κρίση της εποχής μας, είναι πολυσύνθετη καθημερινά. Πέραν του ότι οι λέξεις έχουν χάσει το νόημα και τη σημασία τους (ιδεολογική φθορά της γλώσσας), παρατηρούμε και τον περιορισμό του λεκτικού πλούτου, από τον χώρο του σχολείου μέχρι την κοινωνία ευρύτερα.

Ολοένα παρατηρείται εντονότερο το φαινόμενο της λεξιπενίας, της αδυναμίας διατυπώσεως ενός νοήματος με συνοχή, οικονομία και ακρίβεια, δηλαδή το φαινόμενο της ανακριβολογίας, των πλατειασμών, των λογικών κενών, της ασυνταξίας, της ανακολουθίας, της ανικανότητας αναλύσεως, της λεκτικής πενίας. [...]

[1] αλώβητο: σώο, ακέραιο, αβλαβές

Είναι γεγονός ότι ο καθαρά υλιστικός τρόπος ζωής, σε συνδυασμό με τη μηχανοποίηση και τη μαζοποίηση του τρόπου συμπεριφοράς, αφαίρεσε τη δυνατότητα από τον άνθρωπο της ελεύθερης έκφρασης και τον περιόρισε σε κάποια συγκεκριμένα περιοριστικά εκφραστικά σχήματα.

Ο σύγχρονος άνθρωπος περιορίζεται στη χρησιμοποίηση κάποιων συγκεκριμένων εκφραστικών μέσων, τα οποία εξυπηρετούν βασικές επαγγελματικές του ανάγκες. Δεν αισθάνεται την ανάγκη να εμβαθύνει στην ανεπανάληπτη γοητεία του λόγου.

Α3. Ο αρθρογράφος στο κείμενό του κάνει λόγο για μια γλωσσική κρίση που επανέρχεται βαθμιαία στη ζωή μας. Πώς αντιλαμβάνεσαι αυτήν τη γλωσσική κρίση; Με ποιους τρόπους πιστεύεις ότι εσύ και οι συνομήλικοί σου θα μπορούσατε να προστατέψετε την ελληνική γλώσσα από τους κινδύνους που την απειλούν; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Διάλογος

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από τον «Διάλογο» του Διονυσίου Σολωμού, ο οποίος γράφτηκε στη Ζάκυνθο μέσα στην καρδιά της Ελληνικής Επανάστασης, το 1824. Στο έργο αυτό, στο πλαίσιο ενός διαλόγου ανάμεσα σε τρία πρόσωπα, στον Ποιητή, τον Φίλο του και τον Σοφολογιότατο, ο Σολωμός υπερασπίζεται την αξία της απλής ομιλουμένης ελληνικής γλώσσας έναντι της αρχαΐζουσας, την οποία υποστηρίζουν διάφοροι λόγιοι, μορφωμένοι αρχαϊστές της εποχής του.

ΠΟΙΗΤΗΣ

Εκατάλαβα· θέλεις να ομιλήσουμε για τη γλώσσα· μήγαρις[2] έχω άλλο στο νου μου πάρεξ[3] ελευθερία και γλώσσα; Εκείνη άρχισε να πατεί τα κεφάλια τα τούρκικα, τούτη θέλει πατήσει ογλήγορα τα σοφολογιοτατίστικα, και έπειτα αγκαλιασμένες και οι δύο θέλει προχωρήσουν εις το δρόμο της δόξας, χωρίς ποτέ να γυρίσουν οπίσω, αν κανένας Σοφολογιότατος κρώζει[4] ή κανένας Τούρκος βαβίζει[5]· γιατί για με είναι όμοιοι και οι δύο.

ΦΙΛΟΣ

[2] μήγαρις: μήπως
[3] πάρεξ: εκτός από
[4] κρώζω: κράζω όπως το κοράκι, κραυγάζω
[5] βαβίζω: φωνάζω δυνατά, κραυγάζω, γαβγίζω

Βέβαια είναι εχθροί μας και οι δύο· με κάνεις να θυμηθώ τα λόγια του Λοκ[6]: Η γλώσσα είναι ένα μεγάλο ποτάμι, εις το οποίον έχουν ανταπόκριση τα όσα γνωρίζει ο άνθρωπος, και όποιος δεν την μεταχειρίζεται καθώς πρέπει, κάνει ό,τι τού βολέσει[7] για να κόψει ή να εμποδίσει τους δρόμους, μέσω των οποίων τρέχει η πολυμάθεια. Όποιος κάνει λοιπόν αυτό με απόφαση θεληματική, πρέπει οι άλλοι να τον στοχάζονται εχθρόν της αλήθειας και της πολυμάθειας.

Β3.Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες αξίες κυριαρχούν στο μυαλό του Ποιητή σύμφωνα με το κείμενο και γιατί; Θα μπορούσε κατά τη γνώμη σου ένας σύγχρονος ποιητής ή ένας νέος άνθρωπος όπως εσύ να έχει ανησυχίες για τις ίδιες αυτές αξίες στη σημερινή εποχή; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

ή

2. Να συνθέσεις ένα δικό σου πεζό κείμενο σχολιασμού των απόψεων του Τζον Λοκ, όπως αυτές μεταφέρονται από τον Φίλο του Ποιητή. Πώς αντιλαμβάνεσαι τη θέση του ότι «η γλώσσα είναι ένα μεγάλο ποτάμι»; Να υποθέσεις ότι το κείμενο θα το αναρτήσεις στο ιστολόγιο του σχολείου σου.

Μονάδες 25

[6]Τζον Λοκ (1632-1704): Άγγλος φιλόσοφος και γιατρός, εκπρόσωπος του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού.
[7]ό,τι του βολέσει: ό,τι τον βολέψει

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Σύνθεση άρθρου προς δημοσίευση στη σχολική ιστοσελίδα: ο/η μαθητής / μαθήτρια (πομπός), αφορμώμενος από την επικαιρότητα (σύγχρονη γλωσσική κρίση) και απευθυνόμενος στη σχολική κοινότητα, κατεξοχήν σε μαθητές (δέκτες), εκθέτει σε προσωπικό και οικείο ύφος τις απόψεις του για τη γλωσσική κρίση που αντιλαμβάνεται στην καθημερινότητά του (περιεχόμενο άρθρου), εκθέτοντας τον προβληματισμό του επί του θέματος και προσπαθώντας να κάνει το κοινό του μέτοχο σε αυτόν, με κατάθεση προτάσεων-λύσεων περιορισμού του φαινομένου, ώστε όλοι να αναλάβουν από κοινού δράση για την προστασία της γλώσσας (σκοπός άρθρου).
- Ενδείκνυται η χρήση του α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής, η επίκληση στο συναίσθημα μέσα από την παρουσίαση των κινδύνων που κρύβονται πίσω από το πρόβλημα (π.χ. αλλοίωση της πολιτιστικής μας ταυτότητας) και, φυσικά, η επίκληση στη λογική (διατύπωση θέσεων και τεκμηρίωση με λογικά επιχειρήματα).

Σύγχρονη γλωσσική κρίση

- περιορισμός λεξιλογικού πλούτου – λεξιπενία
- καθιέρωση ξένων λέξεων έναντι ελληνικών
- μορφολογική αλλοίωση της γλώσσας, π.χ. της ορθογραφίας
- συστηματική πρόχειρη ή / και λανθασμένη χρήση της γλώσσας, καθιέρωση λαθών
- γρήγορη και τυπική, μη ουσιαστική επικοινωνία

Τρόποι με τους οποίους οι νέοι μπορούν να αποτρέψουν ή να περιορίσουν τη γλωσσική κρίση:

- αντίσταση στη «γλωσσική ελαφρότητα», στην πρόχειρη χρήση της γλώσσας, που υπαγορεύεται ακόμα και από τα ΜΜΕ, καθώς και στη νοοτροπία υπεραπλούστευσής της για πρακτικούς σκοπούς (π.χ. χρήση συντομογραφιών, αρκτικόλεξων για ταχύτερη και πιο ξεκούραστη επικοινωνία στις γραπτές συνομιλίες με κινητό ή μέσω διαδικτύου).
- κατάργηση της μόδας των greeklish, που κυριαρχεί στη νεανική –κυρίως ηλεκτρονική– επικοινωνία. Προώθηση μιας «νέας μόδας» που προστατεύει τη γλώσσα και επιβολή «κυρώσεων» στους «παραβάτες» (π.χ. απομάκρυνση από μια ομάδα facebook όποιου εμμένει στη χρήση λατινικού αλφαβήτου για τις ελληνικές λέξεις).
- ανανέωση του ενδιαφέροντος για τη γνώση της γλώσσας (για εκμάθηση των κανόνων της ως συστήματος και ως επικοινωνιακού οργάνου) και για τη σωστή χρήση της (αναζήτηση του σωστού σε περίπτωση λάθους, ενίσχυση του λεξιλογίου, ενθάρρυνση για γλωσσική αυτοβελτίωση, επιδίωξη μιας επικοινωνίας όχι μηχανικής αλλά γεμάτης συναίσθημα).

Β3.(25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Στο μυαλό του Ποιητή κυριαρχούν δύο αξίες, η ελευθερία και η γλώσσα. Ο ίδιος μάλιστα, προσωποποιώντας τες στο πλαίσιο ενός οράματος, τις παρουσιάζει σαν γυναίκες «*αγκαλιασμένες*», που βαδίζουν «εις τον δρόμο της δόξας». Προϋπόθεση της δόξας τους βέβαια είναι η νίκη στη μάχη που δίνει η καθεμιά. Η μεν ελευθερία έχει ήδη αρχίσει «*να πατεί τα κεφάλια τα τούρκικα*». Το 1824 άλλωστε, όταν γράφτηκε το κείμενο, η Ελληνική Επανάσταση είναι σε πλήρη εξέλιξη και οι Έλληνες έχουν ήδη δείξει ότι μπορούν να αποτινάξουν τον τουρκικό ζυγό. Την ίδια περίοδο ωστόσο δίνει τον αγώνα της και η γλώσσα, θέλοντας να «*πατήσει ογλήγορα τα σοφολογιοτατίστικα*», επιδιώκοντας δηλαδή να επιβάλει την απλουστευμένη, καθομιλουμένη μορφή της στον γραπτό λόγο, στη θέση των αρχαϊστικών τύπων που χρησιμοποιούσαν συστηματικά οι τότε λόγιοι. Άρα, η ευαισθησία του Ποιητή για τις δύο αυτές αξίες είναι για την εποχή του αναμενόμενη.

Δεδομένης της σύγχρονης γλωσσικής κρίσης, αλλά και της συζήτησης που γίνεται συχνά στην κοινωνία μας για τον βαθμό στον οποίο ως άτομα, αλλά και ως κράτος είμαστε ελεύθεροι, οι μαθητές / μαθήτριες αναμένεται να φανταστούν τον εαυτό τους, ή έναν ποιητή ως πνευματικό άνθρωπο, να έχει και σήμερα ανησυχίες για τη γλώσσα και την ελευθερία. Οποιαδήποτε βέβαια απάντηση επαρκώς τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οι μαθητές / μαθήτριες καλούνται να συντάξουν ένα σχολιαστικό κείμενο των απόψεων του Τζον Λοκ, όπως αυτές μεταφέρονται από τον Φίλο του Ποιητή. Ενδεδειγμένη είναι η χρήση α΄ ενικού ή και πληθυντικού ρηματικού προσώπου, ενώ αναμένεται η ανάλυση της αναλογίας που παρατίθεται στο απόσπασμα, κατά την οποία η γλώσσα παραλληλίζεται με μεγάλο ποτάμι. Το ποτάμι αυτό, για τον Άγγλο φιλόσοφο, αντιπροσωπεύει τη γνώση, «την πολυμάθεια». Αν κάποιος επιχειρήσει να το «βλάψει» και δεν το μεταχειριστεί «*καθώς πρέπει*», π.χ. προσπαθήσει να του εμποδίσει τη ροή ή να του αλλάξει την πορεία, είναι σαν να επιχειρεί να αποκλείσει τον άνθρωπο από τη γνώση, η οποία είναι ανεξάντλητη, όπως και το νερό του ποταμού. Όποιος επιχειρεί κάτι τέτοιο, είναι κατά τον Λοκ «*εχθρός της αλήθειας και της πολυμάθειας*»

Τα παιδιά καλούνται να καταθέσουν και τη δική τους ερμηνεία στην αναλογία γλώσσας-ποταμού. Αν και η τοποθέτησή τους θα είναι για τον καθένα προσωπική, στις απαντήσεις τους είναι πιθανόν να σχολιαστεί η αδιάκοπη πορεία της γλώσσας μέσα στο χρόνο (όπως και του ποταμού που δε σταματά να κυλά), η προσαρμογή και των δύο στα εκάστοτε νέα δεδομένα, έστω και με αργό ρυθμό (το ποτάμι αλλάζει αργά την πορεία του, αν του το επιβάλλουν, και η γλώσσα ενσωματώνει αργά τις ξένες λέξεις ή τους νεολογισμούς που εισέρχονται ξαφνικά στο πεδίο της) κ.ά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η επίδραση της οικογένειας στη λήψη επαγγελματικών αποφάσεων

Το κείμενο έχει αντληθεί από τη διπλωματική εργασία με τίτλο «Η επίδραση στερεοτύπων και κοινωνικών παραγόντων στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές επιλογές των νέων και ο ρόλος του σχολείου στην άμβλυνση τυχόν ανισοτήτων» της Αγγελικής Χατζηευστρατίου, η οποία εκπονήθηκε στη σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Στις σύγχρονες κοινωνίες, η επαγγελματική απασχόληση διακρίνεται ως μια σημαντική λειτουργία για την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ατόμου, καθώς και το μέσο για την ανάπτυξη των δημιουργικών και παραγωγικών ικανοτήτων του. Όμως, το πλέον κεντρικό σημείο στην ανθρώπινη ζωή, εκτός από την εργασία, είναι η οικογένεια. Το οικογενειακό περιβάλλον, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις, είναι το ισχυρότερο συναισθηματικό σύστημα στο οποίο ανήκουμε για πάντα, το οποίο διαμορφώνει και συνεχίζει να καθορίζει την πορεία και την έκβαση της ζωής μας και το οποίο στις περισσότερες περιπτώσεις καθορίζει και τις επαγγελματικές επιλογές των ανθρώπων (Carter&Orfanidis, 1977).

Όσον αφορά στη δομή της ελληνικής οικογένειας σήμερα, εμφανίζεται κατά κανόνα πυρηνική, αποτελούμενη μόνο από δύο γενιές, τους γονείς και τα παιδιά τους (Γεώργας, 1990). Η παιδοκεντρική αντίληψη του γάμου, ωθεί τους γονείς στην επιδίωξη της μόρφωσης και της κοινωνικής ανόδου των παιδιών τους, προκειμένου να ικανοποιηθούν και οι ίδιοι ψυχολογικά, σύμφωνα με τα σημερινά πρότυπα της τεχνοκρατικής και καταναλωτικής εποχής μας (Κατάκη, 1984). Ο ρόλος της οικογένειας είναι και παραμένει αποφασιστικής σημασίας, διότι τόσο τα ατομικά χαρακτηριστικά όσο και οι κοινωνικές ανάγκες και η εκπλήρωσή τους έχουν να κάνουν με την οικογένεια, που δίνει την τελική σφραγίδα στην προσωπικότητα του κάθε ατόμου. Οι σχέσεις ομάδας – οικογένειας και των μελών της δείχνει και την ποιότητα του δεσμού. Όταν η εξάρτηση από την ομάδα – οικογένεια είναι δεσμευτική,

τυραννική, αγχώδης, πιεστική ή βιώνεται ως τέτοια, τότε διαταράσσονται οι σχέσεις των μελών της και στις περισσότερες περιπτώσεις επιχειρείται η διάσπαση του δεσμού αυτού (Friedman, 1985).

Η οικογένεια προέλευσης, λοιπόν, λειτουργεί σαν ένα πλαίσιο όπου διαδραματίζεται η εκκίνηση της επίπονης πορείας για επαγγελματική ανάπτυξη του ατόμου και η οποία εξελίσσεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του (Wolf&Kolb, 1980). Είναι λοιπόν αναμενόμενο η λειτουργία της οικογένειας να παίζει κάποιο ρόλο, θετικό ή αρνητικό, στη λήψη της επαγγελματικής απόφασης των νέων και μάλιστα στην κρίσιμη ηλικία της εφηβείας. Σημαντικοί παράγοντες, που επηρεάζουν κάθε νέο άτομο κατά την περίοδο της εφηβείας του, είναι η κληρονομικότητα, τα βιώματα της παιδικής ζωής του, ο τύπος των γονέων του και του ευρύτερου περιβάλλοντος ως προς τη διαμόρφωση προτύπων. Οι συγκεκριμένοι γονεϊκοί τύποι είναι αυτοί που διαμορφώνουν την επικρατούσα οικογενειακή ατμόσφαιρα, αν θα είναι δηλαδή αγχώδης, καταπιεστική, υπερπροστατευτική, κ.α. (Χουρδάκη, 1992).

Α3. Σε μια επιστολή σου στον υπεύθυνο του προγράμματος για τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό εξηγείς για ποιους λόγους θεωρείς σημαντικό να επιλέγει ο κάθε νέος το επάγγελμα που του ταιριάζει. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΑΛΑΤΕΙΑ ΣΑΡΑΝΤΗ (1920 -2009)

[Το μάτι του Θεού]

Το κείμενο είναι απόσπασμα που προέρχεται από το βιβλίο της Γαλάτειας Σαράντη (1920 -2009) «Το ποτάμι», Εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα: 1992, σ.σ. 161-162.

Ο ξάδερφος του πατέρα μου με πήρε μαζί του, από το χωριό στα 1919, Σεπτέμβρης μήνας ήταν. Με έβαλε στον κουμπάρο του, τον κυρ Γιάννη τον παπλωματά, να δουλέψω παραγιός. Το αφεντικό μου είχε ένα μικρό μαγαζάκι στην απάνω πόλη και πουλούσε μπαούλα, παπλώματα και

στρώματα, ένα μικρό εμπόριο χωρίς ανεβοακατεβάσματα, μια σταθερή δουλειά που την έκανε όλο αξιοπρέπεια και περηφάνια. Ήταν καλό ανθρωπάκι, θεοσεβούμενος, σοβαρός, μετρημένος. Δεν βλαστήμαγε ποτέ, δεν έβριζε, δεν φώναζε. Από μιας αρχής με πήρε με καλό μάτι. Μου αγόρασε παπούτσια και ένα ντρίλινο[1] κοστούμι που μου έπεφτε κάπως μεγάλο, αλλά δεν πειράζει, έλεγε, του χρόνου θα ψηλώσεις, όλα πρέπει να τα νοιάζεται κανείς! Χόρτασα κοντά του ψωμί, ναι μα την αλήθεια. Τον είδα από μιας αρχής σαν Θεό. Τι άλλο μπορεί να είναι ο Θεός; Σου σιγουρεύει το φαΐ και τον ύπνο, μεγαλώνεις χωρίς να κρυώνεις και να πεινάς, κάτι που ο πατέρας και η μάνα που με γέννησαν δεν το μπορούσαν. Αρκεί να είσαι δουλευτής, οικονόμος, λιγόλογος και πιστός. Εύκολα πράγματα. Έγινα ένα καλό πιστό σκυλί. Τα βράδια κοιμόμουν στο μαγαζί χωρίς να ανάβω λάμπα, ούτε κερί από το φόβο της πυρκαγιάς. Το πρωί ανέβαινα απάνω στο σπίτι του αφεντικού, και η κυρά μού έδινε να φάω. Στην αρχή δεν με ήθελε. Κάτι την έδιωχνε, κάτι δεν της άρεσε απάνω μου, λες και έφταιγα για κάτι που δεν το ήξερα. Από την πρώτη μέρα έβαλε τις φωνές.

-Τι μου τον κουβάλησες εδώ; Δεν μπορώ να τον έχω στο κεφάλι μου!

-Ένα πιάτο φαΐ, Αγλαΐα, δεν είναι τίποτα σπουδαίο. Να κάνουμε και ένα ψυχικό. Ο Θεός τα βλέπει και τα λογαριάζει όλα…

-Μα θα μου βρωμίζει, θα θέλει λάτρα…

-Τίποτα, τίποτα δεν θα θέλει. Θα δεις… Μόνο ένα πιάτο φαΐ. Και θα σου κάνει και δουλειές να μην κουράζεσαι εσύ…

Όλα αυτά είχαν ειπωθεί μαλακά, τρυφερά σχεδόν, με ένα διπλό νόημα, γιατί το αποτέλεσμα ήταν άμεσο. Η Αγλαΐα με δέχτηκε χωρίς γκρίνιες. Καθόταν και με κοίταζε που έτρωγα και μίλαγε μόνη της: Για δες, για δες πείνα που την έχει. Αν του βάλω λίγο ακόμη θα το φάει, θα δεις που θα το φάει!

[1] Το ντρίλι ήταν φτηνό βαμβακερό ύφασμα για παντελόνια και κοστούμια, σε διάφορα χρώματα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο νεαρός εργαζόμενος κάνει μια δουλειά, την οποία φρόντισε η οικογένειά του να αποκτήσει. Ποια διάθεση δείχνει για αυτή την εργασία; Είναι δικαιολογημένη, κατά τη γνώμη σου, αυτή η διάθεση;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο νεαρός εργαζόμενος και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου με αφορμή τη ζωή σου στον εργασιακό σου χώρο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο –προσφώνηση προς τον υπεύθυνο του προγράμματος στον οποίο απευθυνόμαστε.

Εισαγωγή/πρόλογος: η αξία της εργασίας

Κύριο Θέμα: για ποιους λόγους θεωρεί ο/η μαθητής/-τρια σημαντικό να επιλέγει ο κάθε νέος το επάγγελμα που του ταιριάζει.

- Το επάγγελμα εξασφαλίζει την επιβίωση και την κοινωνική αναγνώριση στον άνθρωπο - είναι η ταυτότητά του - να κάνει κάτι που θα τον εκφράζει.
- Ο άνθρωπος γίνεται δημιουργικός, όταν ασχολείται με κάτι που του ταιριάζει.
- Προσφέρει στους συνανθρώπους του με το επάγγελμά του και νιώθει ο ίδιος ευχαριστημένος.
- Η προσφορά του καθενός συμβάλλει στην συγκρότηση μιας κοινωνίας ισορροπημένης που προοδεύει.
- Ο χρόνος εργασίας είναι μεγάλος στη ζωή του ανθρώπου, γι’ αυτό πρέπει να ασχολείται με ένα επάγγελμα που τον εκφράζει και ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντά του. Το αίσθημα ικανοποίησης μεταφέρεται και στην προσωπική, οικογενειακή του ζωή.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση (π.χ. Με εκτίμηση, Ελπίζω να μη σας κούρασα με την επιστολή μου, αλλά θεωρώ σημαντικό να εκφράσω τις σκέψεις και τους προβληματισμούς μου σε έναν άνθρωπο με την πείρα και τη γνώση που έχετε εσείς.).

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ποια διάθεση δείχνει για αυτή τη δουλειά; Είναι δικαιολογημένη, κατά τη γνώμη σου, αυτή η διάθεση που διαπιστώνεις;

- Είναι ευχαριστημένος με τη δουλειά του, διότι καλύπτει τη βασική ανάγκη της επιβίωσης: «Χόρτασα κοντά του ψωμί, ναι μα την αλήθεια. Τον είδα από μιας αρχής σαν Θεό.»
- Σέβεται το αφεντικό του και εκτιμά αυτά που του προσφέρει: «Έγινα ένα καλό πιστό σκυλί.»
- Είναι δικαιολογημένη αυτή η διάθεση, διότι κατάφερε να εξασφαλίσει την επιβίωσή του, κάτι που είναι πολύ σημαντικό για τον ήρωα που προέρχεται από μία φτωχή οικογένεια. Εξάλλου, η οικογένειά του τον έστειλε να δουλέψει σε αυτόν τον άνθρωπο.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με εξομολογητικό ύφος λόγου.

- Είμαι χαρούμενος, έχω φαγητό και ένα χώρο για να κοιμηθώ.
- Η οικογένειά μου εκτιμά το αφεντικό μου, άρα αξίζει να μείνω και να εργαστώ εδώ.
- Υπάρχουν δυσκολίες, δεν είναι η δουλειά που ονειρευόμουν, αλλά θα κάνω υπομονή.
- Θα κάνω σωστά τη δουλειά μου και όλοι θα με συμπαθήσουν, ακόμη και η γυναίκα του αφεντικού μου, αν και στην αρχή πρόβαλλε πολλές αντιρρήσεις και φάνηκε να μη με θέλει.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΌΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πώς γιορτάσαμε το 2020 στην Ελλάδα την Πανελλήνια Ημέρα

κατά της Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού;

Το παρακάτω διασκευασμένο κείμενο προέρχεται από άρθρο της Έλενας Στριφτόμπολα με τίτλο «Πώς γιορτάσαμε το 2020 στην Ελλάδα την Πανελλήνια Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού;», δημοσιευμένο στον διαδικτυακό ιστότοπο selidodeiktis

Στο σχολείο με τις συνήθεις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια γι' αυτή την ημέρα. ΑΛΛΑ, στο πεδίο της κοινωνικής ζωής: Με λαμπρότατες εκδηλώσεις ασύμμετρης βίας. Τόπος εκδηλώσεων: η ακριτική Ελλάδα, ο Έβρος και η Λέσβος. Με τη γενναιόδωρη χορηγία ιδεολογικής κάλυψης κατάλληλων για την περίσταση ΜΜΕ. […]

Φέτος λοιπόν στα σχολεία γιορτάσαμε τη μέρα κατά της σχολικής βίας και εκφοβισμού σε κοινωνικό κλίμα που διδάσκει εκφοβισμό. Συμμεριστήκαμε το θύτη τόσο πολύ που ταυτιστήκαμε μαζί του, σχεδόν ή εξ ολοκλήρου, αν και δείξαμε ντοκιμαντέρ κατά του σχολικού εκφοβισμού και εστιάσαμε στο θύμα (…). Ίσως στο τέλος να μιλήσουμε και για τον λαθροπρόσφυγα και ψευδοπρόσφυγα, αφού ήδη το πιστεύουμε λιγάκι κιόλας ή μάλλον πολύ; Ακόμα και για λαθραίο άνθρωπο εν γένει, για άνθρωπο- λάθος που δεν πρέπει να υπάρχει, να ζει. Στη θέση τους ας ζει και βασιλεύει ο ρατσισμός μας.

Είπαμε βέβαια στους μαθητές μας γιατί είναι κακό πράγμα ο σχολικός εκφοβισμός και η βία του, όταν με τη σιωπή μας, την αδιαφορία μας ή και με την επιδοκιμασία μας προσυπογράφουμε τον εξευτελισμό ανθρώπινων υπάρξεων, την καταδίκη τους σε βασανιστήρια; Τέτοια δεν είναι η έκθεσή τους στο κρύο, ο ξυλοδαρμός τους, το κρατικό σπρώξιμο στη βάρκα, για να περάσει τα θαλάσσια σύνορά μας και να εξαφανιστεί από τον ορίζοντα της ευθύνης μας, παρόλο που βλέπουμε την ανθρώπινη τραγωδία- και τη δική τους, αυτών των άλλων, αλλά και τη δική μας; Έχει σύνορα το άγγιγμα της απόγνωσης; Πώς θα εξαφανιστούν όμως οι εφιάλτες μας κάθε βράδυ που αποδεχόμαστε όλα αυτά, που συναινούμε, είτε με την ενεργητική επιθετικότητά μας είτε με την εξίσου επιθετική στο συνάνθρωπο απάθειά μας; Τι μένει τελικά στα παιδιά; Τα επετειακά, «ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα» ή οι καθημερινές μας πράξεις; Πώς ΔΕ θα γίνουν αύριο συνοριοφύλακες του

μίσους; Πώς δε θα είναι υπερήφανοι γιατί έσωσαν τα σύνορα, φτιάχνοντας φράκτη-ανάχωμα για τους ανεπιθύμητους ανθρώπους;

Και αναρωτιέμαι, πώς είναι δυνατόν να παίρνουμε τόσες προφυλάξεις για τη δική μας ζωή και να φοβόμαστε την απώλειά της επί εποχής κορονοϊού και να είμαστε τόσο σπάταλοι για τις ζωές των άλλων; Κι αν κάποτε- και σύντομα- οι άλλοι γίνουμε εμείς; Η ταινία STYX[1] μας προειδοποίησε…

Α3. Με αφορμή το κείμενο να γράψεις μια εισήγηση 200-250 λέξεων που θα απευθύνεις στους συμμαθητές/τριές σου στο πλαίσιο σχετικής σχολικής εκδήλωσης οργανωμένης από το 15μελές μαθητικό συμβούλιο του σχολείου σου με θέμα το σύγχρονο μεταναστευτικό πρόβλημα. Σε αυτήν την εισήγηση να αναλύσεις γιατί οι μετανάστες δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως «ανεπιθύμητοι» ή «λάθος» άνθρωποι.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΜΠΟΥΚΑΛΑΣ (1957 -)

«Στην ξενιτιά της γλώσσας»

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Παντελή Μπουκάλα «Ρήματα» (2009, Άγρα, σελ. 21).

Τυχαία ώρα. Τυχαία πλατεία. Τυχαία Ελλάδα.
Πάντως Κυριακή
Τότε που δέεσαι[2] το χρόνο να ειρηνέψει.
Στα παγκάκια, μισοί να κάθονται, μισοί ανεβασμένοι.
Αλβανοί.
Τώρα μιλάνε δυνατά
και ξαναβρίσκουν όσα έκρυψε
φοβισμένος ο καιρός της σιωπής.

[1] Γερμανοαυστριακή ταινία, 2018, σκηνοθεσία Βόλφγκανγκ Φίσερ. Μια Γερμανίδα γιατρός ταξιδεύει με το ιστιοπλοϊκό της στον Ατλαντικό, όταν βρίσκεται μπροστά σε ένα ακυβέρνητο πλοίο γεμάτο μετανάστες. Οι αρμόδιες αρχές της συστήνουν αυστηρά μέσω ασυρμάτου να παραμείνει μακριά, λόγω κινδύνου υπερφόρτωσης του μικρού σκάφους της, αλλά καθώς η βοήθεια καθυστερεί εκείνη πρέπει να πάρει μια κρίσιμη απόφαση.

[2] Δέεσαι: παρακαλείς

Ξενιτεμένοι μες στη γλώσσα τους.
Οι εδραίοι δεν της αποδίδουν σημασία
καν δεν τη διακρίνουν.
Γι αυτό κι ελευθερώνει ερμητικό τον ήχο της.
Στον θάλαμο τηλεφωνούν. Φιλιππινέζοι. Μάλλον.
Διπλά ξενιτεμένοι αυτοί
της γλώσσας και του δέρματος
δεσμεύουν τη φωνή τους
αθόρυβοι διασχίζουν το ακίνητο βλέμμα μας.
Συλλέκτης μάταιος επεισοδίων
παίρνεις να γράφεις σιωπηλά
{…}
λες ξαναλές τις φράσεις μη χαθούν
έχει ραγίσει ο ρυθμός
κομπιάζει η μνήμη.
Εκείνο το βαρύ το αγενεαλόγητο. «Πατρίδα του ποιητή η γλώσσα του».
Σου τρώει το νου τον φαρμακώνει.
Μα ποια πατρίδα
Λέξεις και λέξεις και πάλι λέξεις.
Ιθαγενής του κενού
{…}
Να μένεις έξω μακριά
Απ΄ όσους δεν νοούν τη γλώσσα σου
{…}
Μια ξενιτιά η πατρίδα σου.
Σαν έρωτα που τον ζητάς
μόνο για να τον χάσεις.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Συσχετίζοντας λέξεις και εικόνες από το κείμενο, να περιγράψεις στηριζόμενος/νη σε γλωσσικές επιλογές (ρηματικά πρόσωπα, χρόνοι, εγκλίσεις, στίξη, εκφραστικά σχήματα) και να σχολιάσεις τη συναισθηματική/ψυχολογική κατάσταση, στην

οποία πιστεύεις ότι βρίσκονται οι «ήρωες» του ποιήματος. Παράλληλα, να διατυπώσεις τις προσωπικές σου σκέψεις και συναισθήματα που σού προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος.

2. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα τελευταία χρόνια πληθαίνουν οι φωνές εκείνων που δε διστάζουν να πουν πως «δεν έχουν όλες οι ανθρώπινες υπάρξεις την ίδια αξία» και πιστεύουν πως είναι «έτσι κι αλλιώς ξεπερασμένη ηθική» όσων υπερασπίζονται το δίκαιο των πεινασμένων και εξαθλιωμένων ανθρώπων, να συντάξεις ένα κείμενο με θέμα/ερώτημα αυτό που πιστεύεις ότι τίθεται σε εποχές μεταναστευτικών ροών και να το δημοσιεύσεις στο προσωπικό σου ιστολόγιο.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΌΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Ενδεικτικές απαντήσεις

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία, *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο - στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

- Πώς να εξηγήσει κάποιος τι σημαίνει ανεπιθύμητος άνθρωπος, άνθρωπος- λάθος; Οι πρόσφυγες εξ-ωθούμενοι να εκτοπιστούν από τις χώρες τους, αποφεύγοντας το θάνατο είτε από πείνα είτε από τον πόλεμο, συν-ωθούνται προ των πυλών της Ευρώπης.
- Χωρίς επίσημη άδεια εισόδου, χαρακτηρίζονται λαθροπρόσφυγες. Έκφραση που αποτελεί νεολογισμό, αφού λαθραία είναι τα εμπορεύματα, που δεν εκτελωνίζονται, άρα δεν πληρώνονται γι’ αυτά οι νόμιμοι δασμοί.
- Τώρα πώς φτάσαμε άνθρωποι να ονομάζονται με χαρακτηριστικά αντικειμένων οικονομικής συναλλαγής είναι θέμα προς διερεύνηση και ηθικό προβληματισμό. Βεβαίως, σημαίνει τον παράνομο άνθρωπο που δεν τηρεί τις νόμιμες διαδικασίες. Αλλά νομιμότητα υφίσταται σε κανονικότητα και οι άνθρωποι αυτοί εξαναγκάστηκαν να ξεριζωθούν λόγω των μη κανονικών συνθηκών διαβίωσής τους.

- Η συντάκτρια παίρνει ξεκάθαρα αρνητική θέση, στην περίπτωση που μιλάμε για: «λαθροπρόσφυγα και ψευδοπρόσφυγα» «λαθραίο άνθρωπο εν γένει, για άνθρωπο- λάθος που δεν πρέπει να υπάρχει, να ζει».
- Αξιοποιεί συγκινησιακά και ιδεολογικά φορτισμένες λέξεις, χωρία και ολόκληρες περιόδους λόγου όπως: «…εκφοβισμός και η βία του, όταν με τη σιωπή μας, την αδιαφορία μας ή και με την επιδοκιμασία μας προσυπογράφουμε τον εξευτελισμό ανθρώπινων υπάρξεων, την καταδίκη τους σε βασανιστήρια.» και καταιγιστικά – μέχρι τέλους του κειμένου- ρητορικά ερωτήματα.
- Η κοινωνία μας πρέπει να αντιμετωπίζει με ανθρωπιά και σεβασμό αυτούς τους ανθρώπους, αυτό επιβάλλει η Δημοκρατία και ο πολιτισμός μας.
- Είναι ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τους ανθρώπους αυτούς, είτε πρόσφυγες είναι είτε μετανάστες, με σεβασμό και ενσυναίσθηση σκεπτόμενοι ότι και εμείς μπορεί να βρεθούμε στη θέση τους στη ρευστή εποχή που ζούμε.
- Άλλωστε, στο παρελθόν βρεθήκαμε σε ανάλογη θέση και εμείς ως λαός.
- Για τους παραπάνω λόγους δεν πρέπει να τους αντιμετωπίζουμε ως «ανεπιθύμητους» ή «λάθος» ανθρώπους.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο Παντελής Μπουκάλας αισθητοποιεί ποιητικά στιγμιότυπα από τον ελεύθερο χρόνο οικονομικών μεταναστών. Ενώ στην αρχή του ποιήματος περιγράφει σε τρίτο πρόσωπο πληθυντικού αριθμού: «Στα παγκάκια, μισοί να κάθονται, μισοί ανεβασμένοι. /Αλβανοί. /Τώρα μιλάνε δυνατά/και ξαναβρίσκουν όσα έκρυψε/φοβισμένος ο καιρός της σιωπής, στη συνέχεια τους απευθύνεται (β΄ ενικό), ενσυναισθανόμενος την αποξένωσή τους από τη μητρική τους γλώσσα: «Συλλέκτης μάταιος επεισοδίων/παίρνεις να γράφεις σιωπηλά/ […]/ λες ξαναλές τις φράσεις μη χαθούν/ έχει ραγίσει ο ρυθμός/ κομπιάζει η μνήμη./ Σου τρώει το νου τον φαρμακώνει/ Ιθαγενής του κενού/ […]Να μένεις έξω μακριά/ Απ΄ όσους δεν νοούν τη γλώσσα σου. Με ιδιαίτερα ηχηρές στο σπαραγμό τους μεταφορές: «ιθαγενής του κενού, κομπιάζει η μνήμη (να βρει λέξεις και φράσεις μη χαθούν) σου τρώει το νου τον φαρμακώνει» εκφράζεται η αλλοτρίωση, η οποία συντελείται λόγω της απομάκρυνσης από την πατρίδα και το βαθύ αίσθημα της απώλειας των πρωταρχικών ήχων, που σημάδευσαν τη ζωή του καθένα μας.

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να πάρει προσωπική θέση στα νοήματα του ποιήματος και να εκφράσει τις σκέψεις και τα συναισθήματα που του/της προκάλεσε η ανάγνωση. Αναμενόμενη είναι η θετική στάση στους προβληματισμούς, επιθυμίες, σκέψεις των μεταναστών.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικός τίτλος: «Υπάρχουν άνθρωποι χωρίς αξία;»

Ενδεικτική ανάπτυξη: Στην όχι πια αναδυόμενη, αλλά ήδη παγιωμένη πολυπολιτισμική κοινωνία, η ειρηνική, απροκατάληπτη συνύπαρξη ανθρώπων που αποδίδουν σεβασμό στην ιερότητα του κάθε ανθρώπινου προσώπου και στα ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξαρτήτως φυλής, κοινωνικής τάξης και οικονομικής κατάστασης, αποτελεί πλέον όχι ζητούμενο, αλλά αδήριτη ανάγκη για την αποφυγή συγκρούσεων και αναταραχών. Παρόλα αυτά, υπάρχουν φωνές μισαλλόδοξων και φανατικών που πυροδοτούν εντάσεις, παραβιάζοντας βασικές αρχές μιας οικουμενικής ανθρωπιστικής ηθικής, που δεν περιορίζεται και περιχαρακώνεται στα προνόμια του δυτικού αναπτυγμένου κόσμου. Γιατί, πώς μπορούμε να είμαστε τόσο σπάταλοι για τις ζωές των άλλων; Κι αν κάποτε οι άλλοι γίνουμε εμείς; Το ποτάμι της ιστορίας και της ραγδαία επιδεινούμενης κλιματικής αλλαγής μπορεί να κάνει κι εμάς απεγνωσμένους εκτοπισμένους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εικόνες του Άλλου. Η ετερότητα: από τον μύθο στην προκατάληψη

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο της Κατερίνας Στενού «Εικόνες του Άλλου. Η ετερότητα: από τον μύθο στην προκατάληψη», που εκδόθηκε το 1998.

Ένα ενδιαφέρον βιβλίο για τον Άλλο και τις αναπαραστάσεις του διά μέσου των αιώνων έγραψε η κοινωνιολόγος Κατερίνα Στενού. Η συγγραφέας επικεντρώνεται στη δημιουργία των μύθων και των προκαταλήψεων και στην αναπαράστασή τους στις τέχνες, με έμφαση στην αρχαιότητα, τον Μεσαίωνα και την Αναγέννηση.

[…] Τον 5ο αιώνα π.Χ. ένας Έλληνας της Ασίας, ο Ηρόδοτος ο Αλικαρνασσεύς —«ο πατέρας της ιστορίας»— κοροϊδεύει τους Αιγύπτιους οι οποίοι καθιέρωσαν ήθη και έθιμα αντίθετα από τους άλλους ανθρώπους, αφού στον τόπον τους οι γυναίκες συχνάζουν στην αγορά και κάνουν λιανικό εμπόριο ενώ οι άνδρες μένουν στο σπίτι και υφαίνουν.

[…]Πώς μπορεί να είναι κανείς Αιγύπτιος, μοιάζει να σκέφτεται ο Ηρόδοτος. Πρέπει να περιμένουμε περισσότερο από δύο χιλιάδες χρόνια για να δούμε τον Montesquieu να καταγγέλλει τον απόλυτο παραλογισμό μιας τέτοιας ερώτησης, όταν στις Περσικές επιστολές ο Ρικά κοροϊδεύει την αφέλεια των κατοίκων του Παρισιού, που συνοψίζεται στην τελική ερώτηση της τριακοστής επιστολής: Πώς μπορεί να είναι κανείς Πέρσης;

Μύθοι, τελετουργικά, συνήθειες διατηρούνται αναλλοίωτα για πολλούς αιώνες ιστορίας. Συνεπώς πρόκειται για πραγματικότητες που η επιστήμη μπορεί να εξετάσει, έγραφε το 1900 ο Marcel Mauss. [...]

Ωστόσο, στη δημιουργία τόσο των μυθολογιών του αποκλεισμού όσο και των θεωριών του ρατσισμού, η Ευρώπη διαδραμάτισε καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας ένα σπουδαιότατο ρόλο, για να μην πούμε τον πρωτεύοντα.

Για να ξεριζωθούν οι δοξασίες που βρίσκονται τόσο βαθιά ριζωμένες στο φαντασιακό, για να κατανικηθούν οι αντανακλαστικές συμπεριφορές τις οποίες τα εκπαιδευτικά συστήματα δεν καταφέρνουν να διορθώσουν, πρέπει να αποκαλυφθούν οι φαύλοι μηχανισμοί που οδηγούν στο φόβο του Άλλου και τα συνακόλουθά του. Πρέπει να αποδεικνύουμε ακατάπαυστα το ψευδές των πεποιθήσεων και την ανοησία των δοξασιών πάνω στις οποίες βασίζονται οι θεωρίες της απόρριψης και του μίσους.

Συχνότατα πρόκειται για παραδόσεις αρχαίες, θρύλους που γεννήθηκαν όχι από μια αίσθηση θαυμασμού αλλά από κάποιο φόβο ή σάστισμα, χαμένους στα βάθη των αιώνων, θαμμένους βαθιά στη μνήμη της οποίας κάθε πολιτισμός φέρει το βαρύ και αρχαϊκό φορτίο.

Α3. Η συγγραφέας του βιβλίου, μέσω ιστορικής αναδρομής, αποδεικνύει την τάση των ανθρώπων να απορρίπτουν το διαφορετικό. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτήσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου παρουσιάζεις παραδείγματα από τη δική σου καθημερινότητα στα οποία φαίνεται η αντίθεση των σύγχρονων ανθρώπων προς τη διαφορετικότητα και προτείνεις πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτό το φαινόμενο μέσω του διαλόγου στο σχολείο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΙΖΟΣ (1964-)

Ικετηρία

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο του Παναγιώτη Ρίζου «Ικετηρία», που εκδόθηκε το 2016.

Την είχε αφήσει γυρτή, φοβήθηκε τον παλιόκαιρο, αλλιώς θα την άφηνε ορθάνοιχτη, την πόρτα του μικρού ναού της Παναγιάς της Γοργόνας πάνω στο βράχο, σχεδόν μέσα στη θάλασσα. Είχε ανάψει και τα καντήλια όλα να φέγγουν, να βλέπουν οι άλλοι το φως, να παίρνουν κουράγιο, να βάζουν πορεία. Το ρεύμα είχε κοπεί από νωρίς εκείνη τη μέρα απ' τις αστραπές και τον παλιόκαιρο. Ήξερε, εκείνη η νύχτα θα ήταν δύσκολη, άνεμος και βροχή.

Είχε αφήσει και μέσα απ' το παγκάρι καμιά δεκαριά κουβέρτες, μάλλινες, ό,τι βρήκε στης αδελφής του και ό,τι είχε η παπαδιά, και νερό, τσάι ζεστό σε τέσσερα θερμός, πλαστικά κι ένα μπουκάλι οινόπνευμα να κάνουν καμιά εντριβή να συνέλθουν.

Ήξερε ότι θα ΄ρχόντουσαν, μπορεί να έπεφταν κατά δω με τέτοιο καιρό, αν γλίτωναν, θα τους ξέβραζαν τα ρεύματα δίπλα στον βράχο της εκκλησίας, κι αν κατάφερναν να σκαρφαλώσουν απ' τα βράχια, θα έπεφταν μπροστά σχεδόν στην πόρτα, στο υπέρθυρο του ναού, σαν ικέτες από παλιά. Ο ναός έπρεπε να είναι ανοιχτός, το ΄πε και στον επίτροπο τον μπαρμπά-Μιχάλη τον Λαδίκα. Θα την αφήσω ανοιχτή την πόρτα του, είπε, είναι κακός ο καιρός, μη χαθεί κανείς, μη φοβηθεί απ' το νερό, να μπει μέσα, να βρει μια πόρτα ανοιχτή να γλιτώσει, ποιος να κυκλοφορήσει τέτοια ώρα, παπά μου, δεν ξέρεις, ας την αφήσουμε

ανοιχτή, μην την κλείσεις, ας μπει λίγο νερό, δεν θα πειράξει, ήξερε ότι θα ΄ρθουν, απλώς του΄φερνε αντιρρήσεις για την κουβέντα.

[...] Ακόμη δεν είχε φέξει, σηκώθηκε, πλύθηκε, φόρεσε τα χοντρά μυωπικά γυαλιά, έβαλε το καλυμμαύχι[1] του, φόρεσε και τη χοντρή του πατατούκα[2], έκανε να πάρει την ομπρέλα, την άφησε με τον αέρα που είχε, ο καιρός δεν έλεγε να σταματήσει, πήρε τον δρόμο για τον ναό. Την είδε πέρα σφηνωμένη στα βράχια, μια μαύρη πλαστική βάρκα πλημμυρισμένη με νερά, μισή στο νερό, ίσα που τη διέκρινε πεταμένα γύρω γύρω κακήν κακώς σωσίβια, ρούχα, παπούτσια και μαύρες σαμπρέλες, και στα σκαλιά είδε πάλι απομεινάρια από σωσίβια και πλαστικά μπουκάλια-ήρθαν, είπε, άνοιξε την πόρτα του ναού, τους είδε που ήταν τυλιγμένοι με τις κουβέρτες, πέντε άντρες και οκτώ γυναίκες με έξι παιδιά μαζί τους, οι γυναίκες, πίσω πίσω και οι άντρες μπροστά ένα γύρω απ' την Πύλη, έκλαιγαν, κι άλλοι είχαν κλειστά τα μάτια σαν να προσεύχονταν. Οι γυναίκες είχαν κάνει σαν ένα κύκλο γύρω από τρεις νέες κοπέλες και τις χάιδευαν και έκλαιγαν μαζί τους και τις έτριβαν τα χέρια.

Είχαν βρει το τσάι, μύριζε ολόκληρη η εκκλησία, είχαν ανάψει και κεριά, στο παγκάρι βρήκε και ψιλά και ένα χαρτονόμισμα των είκοσι.

Δε μίλησε. Μπήκε μέσα στο ιερό, ετοιμάστηκε, έβγαλε το Ευαγγέλιο, το ασπάστηκε, ντύθηκε την κυριακάτικη επίσημη αμφίεση, άναψε τα καντήλια και βγήκε στην Ωραία Πύλη του Παραδείσου να λειτουργήσει για το κατευόδιο των ψυχών.

Πάντων ημών, νυν και αεί…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης, ο ιερέας, κάνει κάποιες ενέργειες, για να βοηθήσει τους ξένους που με την κακοκαιρία θα έφταναν στην εκκλησία. Να τις παρουσιάσεις, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου. Ποιες ενέργειες θα έκανες εσύ προσωπικά, για να βοηθήσεις έναν πρόσφυγα/μετανάστη που πιθανόν χρειαζόταν τη βοήθειά σου;

ή

1 Καλυμμαύχι: το μαύρο, ψηλό και κυλινδρικό κάλυμμα της κεφαλής των ορθόδοξων κληρικών

2Πατατούκα: μάλλινο ρούχο που είναι χοντρό όπως το παλτό και κοντό όπως το σακάκι, πολύ χοντρό πανωφόρι

2. Σε μορφή ημερολογίου γράφεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου υποθέτοντας ότι είσαι ένα από τα άτομα που κατέφυγαν στην εκκλησία με την κακοκαιρία και παρουσιάζεις την περιπέτειά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: Δομή: απαιτείται Τίτλος, στον Πρόλογο: αφόρμηση από το απόσπασμα, παρουσίαση του θέματος (ότι οι άνθρωποι ακόμη και στην εποχή μας δεν αποδέχονται τη διαφορετικότητα) και θέσης (παραδείγματα που πιστοποιούν την αντίθεση και απόρριψη της διαφορετικότητας και ένας βασικός τρόπος για την αντιμετώπιση του φαινομένου μέσω του σχολείου). Ύφος λόγου: λιτό και οικείο, εφόσον γράφεται στην ιστοσελίδα του σχολείου Γλώσσα: αναφορική λειτουργία

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Παραδείγματα από την καθημερινή ζωή που φανερώνουν την αντίθεση προς τη διαφορετικότητα:

- Αδιαφορία προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες, καθώς και έλλειψη σεβασμού προς τα προβλήματα τους ή τα δικαιώματα που τους παραχωρεί το Κράτος (π.χ. στάθμευση σε θέση που προορίζεται για άτομο με ειδικές ανάγκες)
- Απόρριψη των μαθητών (στο σχολικό χώρο) που προέρχονται από άλλη χώρα, μιλούν μια άλλη γλώσσα και προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμό, καθώς και περιθωριοποίησή τους.
- Χλευασμός προς τη διαφορετική σεξουαλική ταυτότητα

- Αρνητικά (συνήθως ειρωνικά) σχόλια προς τα άτομα που έχουν διαφορετικό τρόπο ένδυσης ή διαφορετικές μουσικές προτιμήσεις

Τα παραδείγματα που προηγήθηκαν φανερώνουν την αντίθεση προς τη διαφορετικότητα, όσον αφορά τα απλά στοιχεία της καθημερινότητας αλλά και τα κρίσιμα ζητήματα διαφορετικών επιλογών

Ο διάλογος στο σχολείο ως τρόπος αντιμετώπισης του φαινομένου:

- Εφόσον, όπως αναφέρεται και στο μη λογοτεχνικό κείμενο, είναι φαύλοι οι μηχανισμοί που οδηγούν στο φόβο του Άλλου και τα συνακόλουθά του και πρέπει να αποδεικνύουμε ακατάπαυστα το ψευδές των πεποιθήσεων και την ανοησία των δοξασιών πάνω στις οποίες βασίζονται οι θεωρίες της απόρριψης και του μίσους, ο βασικός τρόπος είναι ο διάλογος. Μέσω του διαλόγου, η σχολική κοινότητα θα αποδεικνύει τα λάθη των δοξασιών μίσους προς το διαφορετικό. Οι μαθητές, με το διάλογο, θα κατανοήσουν τις ρίζες του φόβου για κάθε τι που διαφέρει από τη δική μας νοοτροπία και μπορούν να το εφαρμόσουν σε όλα τα ανθρωπιστικά και κοινωνικά μαθήματα (π.χ. στο μάθημα της Ιστορίας, μπορούν να ανακαλύψουν και συζητήσουν τις πηγές των ρατσιστικών θεωριών, όπως γεννήθηκαν σε Ευρωπαϊκά Κράτη).
- Με το διάλογο και την εφαρμογή του σε παιχνίδια και αγώνες Αντιλογίας και Επιχειρηματολογίας, οι μαθητές θα διαπιστώσουν πρακτικά το σεβασμό προς τη διαφορετική άποψη και το δικαίωμα λόγου και ύπαρξης σε όλους τους ανθρώπους.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης, ο ιερέας, κάνει κάποιες ενέργειες για να βοηθήσει τους ξένους που με την κακοκαιρία θα έφταναν στην εκκλησία. Αρχικά, άφησε την πόρτα μισάνοιχτη, για να μπορέσουν να μπουν μέσα οι ξένοι (Την είχε αφήσει γυρτή, φοβήθηκε τον παλιόκαιρο, αλλιώς θα την άφηνε ορθάνοιχτη, την πόρτα του μικρού ναού της Παναγιάς της Γοργόνας), είχε ανάψει όλα τα καντήλια για να φέγγουν, να υπάρχει φως, να μη φοβηθούν να μπουν στο ναό (Είχε ανάψει και τα καντήλια όλα να φέγγουν, να βλέπουν οι άλλοι το φως, να παίρνουν κουράγιο). Ακόμη, είχε αφήσει στο ιερό κουβέρτες για να ζεσταθούν, τσάι για να πιουν, οινόπνευμα για να τριφτούν να ζεσταθούν (Είχε αφήσει και μέσα απ' το παγκάρι καμιά δεκαριά κουβέρτες, μάλλινες, ό,τι βρήκε

στης αδελφής του και ό,τι είχε η παπαδιά, και νερό, τσάι ζεστό σε τέσσερα θερμός, πλαστικά κι ένα μπουκάλι οινόπνευμα να κάνουν καμιά εντριβή να συνέλθουν).

Ο μαθητής/τρια μπορεί να αναφέρει πως, για να βοηθήσει έναν πρόσφυγα/μετανάστη, θα προσέφερε τρόφιμα, ρούχα, κλινοσκεπάσματα, είδη υγιεινής, παιχνίδια για τα μικρά παιδιά των μεταναστών, ακόμη και κατάλυμα για να μείνουν (οι πρόσφυγες/μετανάστες), ανάλογα με τις δυνατότητες της οικογένειάς του.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου του ημερολογίου (αναφορά στον τόπο, ημερομηνία, προσφώνηση σε προσωπικό και οικείο ύφος, χρήση πρώτου ενικού ρηματικού προσώπου, για να φανεί ο βιωματικός χαρακτήρας και τα συναισθήματα ενός προσώπου από εκείνα που θα κατέφευγαν στην εκκλησία με την κακοκαιρία).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Μιλώντας στο γιο μου]

Το κείμενο αποτελεί την εισαγωγή στο βιβλίο του Φερνάντο Σαβατέρ «Μιλώντας στο γιο μου για την Ηθική και την Ελευθερία» σε μετάφραση Αγ. Δημητρούκα, εκδόσεις Πατάκη.

Κάθε τόσο, Αμαδόρ, μου έρχεται η όρεξη να σου πω πολλά πράγματα. Κρατιέμαι όμως, μείνε ήσυχος, επειδή αρκετά σού σπάω τα νεύρα με το ρόλο του πατέρα για να σε φορτώσω και με άλλα, μεταμφιεσμένος σε φιλόσοφο. Καταλαβαίνω ότι και η υπομονή των παιδιών έχει τα όριά της. Επιπλέον, δε θέλω να μου συμβεί και μένα αυτό που συνέβη σ΄ ένα φίλο μου μια μέρα που χάζευε ήρεμος τη θάλασσα με το πεντάχρονο πιτσιρίκι του. Το μυξιάρικο του είπε με ονειροπόλο ύφος: «Μπαμπάκα, πόσο θα μου άρεσε να κάναμε η μαμά, εσύ κι εγώ μία βόλτα με μια βαρκούλα». Συναισθηματικός, ο φίλος μου ένιωσε έναν κόμπο στο λαιμό, ακριβώς πάνω από τον κόμπο της γραβάτας. «Και βέβαια, γιε μου, να πάμε όποτε θέλεις!» «Κι όταν θα είμαστε στα βαθιά» συνέχισε το τρυφερό πλάσμα «θα σας πετάξω και τους δυο στη θάλασσα, να πνιγείτε». Από τη ραγισμένη καρδιά του πατέρα βγήκε ένα μουκανητό[1] πόνου: «Μα γιε μου!...». «Φυσικά, μπαμπάκα. Δεν ξέρεις ότι οι γονείς πολύ μάς τη δίνετε;» Τέλος του πρώτου μαθήματος.

Αν ακόμα κι ένα πεντάχρονο μπορεί να σκεφτεί κάτι τέτοιο, φαντάζομαι πως ένας μαντραχαλάς που έκλεισε τα δεκαπέντε, όπως εσύ, θα το ΄χει πολύ καλά εμπεδωμένο. Ως εκ τούτου, δεν είναι στις προθέσεις μου να σου δώσω κι άλλα κίνητρα για πατροκτονία πέρα από τα συνήθη των καθωσπρέπει οικογενειών. Εξάλλου, πάντα μου ήταν ενοχλητικός αυτός ο τύπος γονιού που προσπαθεί να είναι «ο καλύτερος φίλος των παιδιών του». Τα παιδιά πρέπει να έχετε φίλους στην ηλικία σας, φίλους και φίλες, φυσικά. Με γονείς, καθηγητές και λοιπούς ενήλικες μπορείτε, στην καλύτερη των περιπτώσεων, να τα πηγαίνετε απλώς καλά, κι αυτό ειν΄ αρκετό. Αλλά το να τα πηγαίνετε καλά με έναν ενήλικα περιλαμβάνει και το να έχετε κάπου κάπου τη διάθεση να τον πνίξετε. Αλλιώτικα δεν αξίζει. Αν εγώ ήμουν δεκαπέντε χρονών, πράγμα πια απίθανο να μου ξανασυμβεί, δε θα εμπιστευόμουν κανέναν απ΄ όλους αυτούς τους υπερβολικά «συμπαθητικούς» μεγάλους, απ΄ όλους αυτούς που θα έμοιαζαν να θέλουν να είναι μικρότεροι από μένα, κι απ’ όλους αυτούς που θα μου έδιναν συστηματικά δίκιο.

1μουκανητό: ήχος ζώου, κραυγή

Τους ξέρεις εκείνους που λένε πάντα «εσείς οι νέοι έχετε κότσια», «αισθάνομαι νέος σαν κι εσάς» και άλλες κοτσάνες αυτού του στιλ. Τα μάτια σου δεκατέσσερα! Κάτι θα θέλουν με τόσο πολύ γλείψιμο. Ο πατέρας ή ο καθηγητής πρέπει να είναι κάπως βαρύς, αλλιώτικα δε λέει. Ο νεαρός είσαι εσύ.

Έτσι, μου ήρθε η ιδέα να σου γράψω μερικά από όλα αυτά που ήθελα κάθε τόσο να σου πω και είτε δεν ήξερα το πώς είτε δεν τολμούσα. […] Ένα βιβλίο όμως το διαβάζεις όποτε θέλεις στον ελεύθερο χρόνο σου και χωρίς να χρειάζεται να δείχνεις σεβασμό σε κανέναν: καθώς ξεφυλλίζεις, αν σου ΄ρθει, χασμουριέσαι ή γελάς ελεύθερα. Επειδή το μεγαλύτερο μέρος απ΄ όσα πρόκειται να σου πω έχει να κάνει με την ελευθερία, είναι καλύτερο να τα διαβάσεις παρά να τα ακούσεις σαν κήρυγμα. Αλλ΄ αυτό μάλιστα. Πρέπει να μου δείξεις λίγη προσοχή – περίπου τη μισή απ΄ όση δείχνεις για να μάθεις ένα καινούργιο παιχνίδι στον υπολογιστή σου – και να κάνεις μια υπομονή, προπαντός στα πρώτα κεφάλαια.

Α3. Διάβασες το απόσπασμα από το βιβλίο του F. Savater κι ένιωσες την ανάγκη να εκφράσεις κι εσύ τις σκέψεις και τους προβληματισμούς σου απέναντι στους γονείς και τους καθηγητές σου. Σε ένα κείμενο 200 -250 λέξεων, που θα αναρτήσεις στο προσωπικό σου ιστολόγιο, καταγράφεις όσα θα ήθελες να ξέρουν για σένα οι άνθρωποι οι οποίοι έχουν την ευθύνη της διαπαιδαγώγησης και της προετοιμασίας σου για την ενηλικίωση.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ (1909-1980)

Πρωινό Άστρο

Η ποιητική συλλογή «Πρωινό άστρο» περιλαμβάνεται στον τόμο «ΠΟΙΗΜΑΤΑ, ΤΟΜΟΣ Β' (1941-1958 ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ)», εκδόσεις Κέδρος. Γράφτηκε το 1955, για τη νεογέννητη κόρη του, Έρη.

Κοριτσάκι μου, θέλω να σου φέρω
τα φαναράκια των κρίνων
να σου φέγγουν τον ύπνο σου.

Θέλω να σου φέρω
ένα περιβολάκι
ζωγραφισμένο με λουλουδόσκονη

πάνω στο φτερό μιας πεταλούδας
για να σεργιανάει το γαλανό όνειρό σου.

Θέλω να σου φέρω
ένα σταυρουλάκι αυγινόφως
δύο αχτίνες σταυρωτές απ' τους στίχους μου
να σου ξορκίζουν το κακό
να σου φωτάνε
μη μου σκοντάψεις, κοριτσάκι,
έτσι γυμνόποδο και τρυφερό
στ' αγκάθι κ' ενός ίσκιου.

Κοιμήσου.
Να μεγαλώσεις γρήγορα.
Έχεις να κάνεις πολύ δρόμο, κοριτσάκι,
κ' έχεις δυο πεδιλάκια μόνο από ουρανό.
Κοιμήσου.

Το πρόσωπο της μητερούλας φέγγει
πάνω απ' τους ρόδινους λοφίσκους του ύπνου σου
εαρινό φεγγάρι
ανάμεσα απ' τα στάχυα της έγνοιάς της
και τα τριαντάφυλλα των τραγουδιών μου.

Κοιμήσου, κοριτσάκι.
Είναι μακρύς ο δρόμος.
Πρέπει να μεγαλώσεις.
Είναι μακρύς
μακρύς
μακρύς ο δρόμος. [...]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο Γιάννη Ρίτσος αναφέρει:

«Θέλω να σου φέρω
ένα σταυρουλάκι αυγινόφως
δυο αχτίνες σταυρωτές απ' τους στίχους μου
να σου ξορκίζουν ***το κακό.»***

Ποιο είναι κατά τη γνώμη σου «το κακό» από το οποίο θέλει να προστατέψει το παιδί του; Ένας πατέρας του 21ου αιώνα από ποια «κακά» ή ποιους κινδύνους θα ευχόταν να προστατέψει το παιδί του;

ή

2. Καθημερινά γίνεται λόγος για παιδιά ανυπεράσπιστα σε διάφορους κινδύνους και σε κάθε μορφή βίας. Κάθε παιδί ανυπεράσπιστο μπροστά στη βία κάθε μορφής αξίζει την προσοχή μας. Να γράψεις ένα κείμενο – πεζό ή ποιητικό – προς ένα τέτοιο παιδί αρχίζοντας με την φράση *«Καλό μου παιδάκι, θέλω να σου….»*

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου προσωπικό – εξομολογητικό, ζωντανό ακόμη και επικριτικό / καταγγελτικό. Απαιτείται η χρήση α΄ και β΄ ρηματικού προσώπου.

Απαραίτητος ο τίτλος.

Στον πρόλογο καλό είναι να γίνει αφόρμηση από την επικαιρότητα / αναφορά στο απόσπασμα από το βιβλίο του Savater.

Στο κυρίως θέμα μπορεί να παρουσιάζονται οι φόβοι, τα αδιέξοδα, τα θέματα και οι γενικότεροι προβληματισμοί που απασχολούν τη νέα γενιά, το θέμα της καταστρατήγησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο, οι κίνδυνοι και οι προβληματικές καταστάσεις, τις οποίες επιφυλάσσει το μέλλον σε κάθε νέο, αλλά και η επισήμανση των υποχρεώσεων που έχουν οι γονείς και οι δάσκαλοι απέναντι στους νέους, η ανάδειξη της ανικανότητας τους να κατανοήσουν τις βαθύτερες ανάγκες των νέων και της γενικότερης ανεπάρκειάς τους να συμπεριφερθούν ως υπεύθυνοι και ευαισθητοποιημένοι ενήλικες.

Επισήμανση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση και ενδεχομένως διατύπωση μιας αισιόδοξης στάσης για το μέλλον.

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να απαντήσει βασισμένος/η στα δεδομένα του ποιήματος αξιοποιώντας όμως την ίδια στιγμή τα προσωπικά του βιώματα, διαβάσματα και πεποιθήσεις. Κάθε απάντηση θεωρείται σωστή, αρκεί να είναι τεκμηριωμένη.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να διαμορφώσει το περιεχόμενο του κειμένου του ανάλογα με την προσωπική του ανάγκη και ικανότητα να εκφραστεί ελεύθερα, εμπνεόμενος/η πάντα από το ποίημα του Γ. Ρίτσου. Το κείμενό του θα πρέπει να διαπνέεται από μια τρυφερότητα απέναντι σε κάθε ανυπεράσπιστο πλάσμα, καθώς επίσης και από μια διάθεση προσφοράς και αυταπάρνησης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι περιπλανήσεις του φωτός στην Τέχνη

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Γιώργου Γραμματικάκη Η αυτοβιογραφία του φωτός *(Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2006, σ. 342-343).*

Η σχέση της Τέχνης με το φως συνιστά από μόνη της ένα ολόκληρο και ανεξάντλητο θέμα. Σε τελευταία ανάλυση, η Τέχνη είναι μια μαγική συνάντηση του φωτός με την έμπνευση του καλλιτέχνη. […] Στην Τέχνη αποθεώνεται η συμπαιγνία[1] του φωτός με τα πρόσωπα και τον χώρο, η Τέχνη συντηρεί τις μνήμες του φωτός και τις ακροβασίες του, στην Τέχνη το φως εξαναγκάζεται σε διαρκείς εκρήξεις και αναδιπλώσεις. Στις ποικίλες διαστάσεις της Τέχνης, ένα αόρατο φως αποκαλύπτει την ορατή του γοητεία –όπως επίσης και την άρνησή της.

Δεν έχομε βέβαια χρεία[2] μαρτύρων. Ας σημειωθεί μόνον ότι δύο από τις σύγχρονες εκφράσεις της τέχνης –ο κινηματογράφος και η φωτογραφία- στηρίζονται στο φως για να αποτυπώσουν ή να διηγηθούν τις ιστορίες τους. Ενώ η γλυπτική και η αρχιτεκτονική, που από τους αρχαίους χρόνους έχουν να επιδείξουν μοναδικά αριστουργήματα, δεν νοούνται χωρίς τα χάδια και την παρουσία του φωτός. Αρκεί να παρατηρήσει κανείς πώς ανασαίνουν στο φως τα κυκλαδικά ειδώλια, αλλά και τα άπειρα παιχνιδίσματα του φωτός στους κίονες του Παρθενώνα. Τα υλικά που χρησιμοποιεί άλλωστε η σύγχρονη γλυπτική, το μάρμαρο, το μέταλλο ή το ξύλο, αναδεικνύουν την δική τους ταυτότητα μέσα στο φως. Έτσι, τα έργα του Χένρυ Μουρ ή του Μπρανκούζι, του Ροντέν και του Τζιακομέττι, του Αρπ και του Κάλντερ[3] αντλούν δύναμη από το φως ώστε να υπάρξουν· και αποδίδουν αυτήν τη δύναμη πολλαπλάσια.

Το ελληνικό φως, το «αγγελικό και μαύρο» κατά τον ποιητή,[4] προσδίδει άλλωστε μια ξεχωριστή διάσταση στην ελληνική γλυπτική: Ο Μόραλης και ο Γιαννούλης Χαλεπάς, ο

[1] συμπαιγνία = δόλιο και κρυφό σχέδιο.

[2] χρεία = ανάγκη.

[3] Οι Μουρ, Μπρανκούζι, Ροντέν, Τζιακομέττι και Αρπείναι σημαντικοί Ευρωπαίοι γλύπτες του 19ου και του 20ού αιώνα, ενώ ο Κάλντερ (1898-1976),Αμερικανός γλύπτης,είναι διάσημος για τα κινούμενα τρισδιάστατα γλυπτά του.

[4] Ο Γιώργος Γραμματικάκης αναφέρεται στον στίχο του Γιώργου Σεφέρη «αγγελικό και μαύρο, φως» από το ποίημα «Το φως», που ανήκει στην *«Κίχλη»* (1947).

Ζογγολόπουλος και ο Χρήστος Καπράλος, ο Κουλεντιανός και ο Τάκης, ο Θόδωρος και ο Μανόλης Τζομπανάκης[5] έχουν να παλέψουν με ένα φως διαυγές και απόλυτο, που αναδεικνύει –αλλά και δεν συγχωρεί. «Το φως», συνοψίζει ο Τζομπανάκης, «είναι το στοιχείο μέσω του οποίου αναδεικνύεται ο παλμός, ο ρυθμός και η μουσικότητα της γλυπτικής». Υπό το άγρυπνο λοιπόν βλέμμα του ελληνικού φωτός, συγκλίνουν οι μυστικοί δρόμοι της φωτομάθειας αλλά και της αρχιτεκτονικής του φωτός.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Να παρουσιάσεις με χαρακτηριστικά παραδείγματα σε μια παράγραφο 50-60 περίπου λέξεων τις μορφές της τέχνης στις οποίες συντελείται η συνάντηση της Τέχνης με το φως, για την οποία κάνει λόγο ο συγγραφέας.

Μονάδες 15

Α2. Να εντοπίσεις ένα χωρίο του κειμένου, στο οποίο χρησιμοποιείται η διπλή παύλα και ένα άλλο, στο οποίο χρησιμοποιούνται τα εισαγωγικά (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη χρήση τους (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Α3. Ποια είναι η αξία της τέχνης για τους εφήβους; Πιστεύεις ότι το σχολείο συμβάλλει στην εξοικείωσή τους με τις διαφορετικές μορφές της; Να παρουσιάσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Τέχνη και νέοι».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΕΟΤΟΚΑΣ (1905-1966)

Αργώ (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα Αργώ *του Θεοτοκά συνιστά μια τοιχογραφία της Ελλάδας του μεσοπολέμου. Το πρώτο μέρος κυκλοφόρησε το 1933, το έργο όμως ολοκληρώθηκε το 1936 με την έκδοση και του δεύτερου τόμου. Το απόσπασμα προέρχεται από τον πρώτο τόμο (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», [16]1998, σ. 99-100).*

[5] Οι Μόραλης, Χαλεπάς, Ζογγολόπουλος, Καπράλος, Κουλεντιανός, Τάκης, Θόδωρος και Τζομπανάκης είναι σημαντικοί Έλληνες εικαστικοί καλλιτέχνες, κυρίως γλύπτες, του 20ού αιώνα.

Σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε ψηλά προς τα Προπύλαια. Η πυκνή φάλαγγα[6] των στύλων ορθωνότανε αγέρωχα μες στο χλωμό φως της σελήνης, στην άκρη του βράχου,[7] ξεχωρίζοντας απότομα απάνω στο σκοτάδι του ουρανού, κατάλευκη και εξαϋλωμένη, ονειρεμένος στρατός που φρουρούσε, θαρρείς από ψηλά, με περήφανη αυταρέσκεια, την Αθήνα, τα πάθη της και τους καημούς της. Η μεγαλόπρεπη γαλήνη, η τέλεια ισορροπία των μαρμάρων, τον κατακτούσαν ξαφνικά, σα μια δύναμη υπέρτατη και ακατανίκητη, που δέσποζε τα πάντα, τον γέμιζαν, ως το βαθύτερο είναι του, μ' ένα περίεργο αίσθημα –το αίσθημα άραγε του απόλυτου;- σα να είχε αγγίσει ένα όριο τελειωτικό, που δεν μπόρεσε και δε θα μπορούσε ποτέ να το ξεπεράσει ανθρώπινος νους. Αισθανότανε ένα ριζικό εξαγνισμό να συντελείται ξαφνικά μες στην σκέψη του, ένα πλήθος περιττά φορτία του πνεύματος να γκρεμίζονται από πάνω του μονομιάς, να διαλύονται σε σκόνη, ξανοίγοντάς του ελεύθερη μπροστά του, μα φωτισμένη από μια λάμψη τυφλωτική, την περιοχή των αγνών, των αιώνιων ιδεών –περιοχή της ψυχής, όπου δεν μπορούσε να σταθεί περισσότερο από μια στιγμή δίχως να παραλύσει ο νους του. Αισθανότανε, για μια στιγμή, ολότελα λυτρωμένος από κάθε δεσμό με το ανθρωπολόι, που βουρλιζότανε στα πόδια του μες στον απέραντο και πνιγερό βάλτο των σπιτιών, ολότελα λυτρωμένος από κάθε φροντίδα και κάθε συμπόνια για τους ανθρώπους, από κάθε ανάγκη των ανθρώπων. Μια σιωπηλή μουσική υψωνότανε από τις αγνές γραμμές, τα αγνά χρώματα, τις αγνές ιδέες, γέμιζε την ατμόσφαιρα και την ψυχή του, βαρύ, πένθιμο εμβατήριο, που ηχούσε σαν ύμνος θριάμβου. – Όλα περνούν, εγώ μένω. Όλα πεθαίνουν, εγώ ζω. Όλα διαλύονται και σβήνουν, εγώ είμαι και θα είμαι πάντα εδώ. – Τι νόημα είχε αυτός ο παρδαλός, ο παθιασμένος και θνησιγενής[8] όχλος, που σπάραζε στα πόδια του ασυνείδητα; Τι νόημα είχαν τα μίζερα κίνητρα, που βασάνιζαν το πλήθος ακατάπαυστα και γέμιζαν τους λογισμούς του και τη ζωή του; Τι αντιπροσώπευαν τα προβλήματα, οι ανησυχίες και τα έργα αυτού του φθαρτού, του αισχρού και ανόητου συρφετού,[9] μπροστά στις αγνές ιδέες και την ακατάλυτη δόξα; Ήταν κάτι πολύ συγκλονιστικό και σπαραχτικό αυτή η σιωπηλή μουσική των ερειπίων, αντιφατικός παιάνας[10] που του ξέσκιζε την ψυχή, παιάνας του προσκαίρου και του αιωνίου, της λήθης και της δόξας, της ματαιότητας και του απολύτου. Αγριεύτηκε. Αισθανότανε τρομερά μόνος, μες στη νύχτα της Ακρόπολης, αδύνατος και απροστάτευτος μπροστά στον κόσμο και στην ειμαρμένη.[11]

---

[6] φάλαγγα = παράταξη σε βάθος.

[7] Ο Θεοτοκάς αναφέρεται στον βράχο της Ακρόπολης.

[8] θνησιγενής = που δεν έχει πιθανότητα επιβίωσης.

[9] συρφετός = όχλος, πλήθος.

[10] παιάνας = θριαμβευτικό τραγούδι.

[11] ειμαρμένη = η μοίρα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο τα χαρακτηριστικά της Ακρόπολης που μαγεύουν τον ήρωα του λογοτεχνικού κειμένου.

Μονάδες 15

Β2.«*Μια σιωπηλή μουσική υψωνότανε από τις αγνές γραμμές, τα αγνά χρώματα, τις αγνές ιδέες, γέμιζε την ατμόσφαιρα και την ψυχή του, βαρύ, πένθιμο εμβατήριο, που ηχούσε σαν ύμνος θριάμβου.*»

Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσεις δύο σχήματα λόγου (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο ήρωας του λογοτεχνικού κειμένου, ατενίζοντας την Ακρόπολη, εκφράζει τον θαυμασμό του, αλλά και τις αγωνίες του. Αν ήσουν στη θέση του, ποιες σκέψεις και συναισθήματα θα διατύπωνες;

ή

2. Να συνθέσεις ένα δικό σου πεζό κείμενο, το οποίο θα αναρτηθεί στο ιστολόγιο του σχολείου σου, για να παρουσιάσεις τις «αγνές ιδέες» και την «ακατάλυτη δόξα» που οραματίζεται ο ήρωας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α 1. (μονάδες 15)

Η συνάντηση της Τέχνης με το φως συντελείται:

- στη φωτογραφία και τον κινηματογράφο, που έχουν ανάγκη το φως, για να αποτυπώσουν τα στιγμιότυπά τους,
- στη γλυπτική και την αρχιτεκτονική, που στηρίζονται στο φως, για να αναδείξουν τα δημιουργήματά τους.

  Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της συνάντησης αποτελούν τα κυκλαδικά ειδώλια, οι κίονες του Παρθενώνα, αλλά και τα υλικά της γλυπτικής του 20ού αιώνα, αμερικανικής, ευρωπαϊκής και ελληνικής, που υπάρχουν και αναδεικνύονται μέσα στο φως.

Α2. (μονάδες 10)

- Διπλή παύλα: –ο κινηματογράφος και η φωτογραφία-. Με τη διπλή παύλα διασαφηνίζεται ποιες είναι οι δύο μορφές της σύγχρονης τέχνης που αξιοποιούν το φως.
- Εισαγωγικά:
  - «αγγελικό και μαύρο». Μέσα στα εισαγωγικά παρατίθεται αυτούσιος ο στίχος του Γιώργου Σεφέρη, που αναφέρεται στα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού φωτός.

    ή
  - «Το φως είναι το στοιχείο μέσω του οποίου αναδεικνύεται ο παλμός, ο ρυθμός και η μουσικότητα της γλυπτικής». Μέσα στα εισαγωγικά παρατίθενται αυτούσια τα λόγια του Μανόλη Τζομπανάκη για τη σπουδαιότητα του φωτός στη γλυπτική.

Α3. (μονάδες 25)

Καλούνται οι μαθητές να ακολουθήσουν τους κανόνες του κειμενικού είδους της ομιλίας, δηλαδή προσφώνηση, αφόρμηση, επιχειρηματολογία, αποφώνηση.

Ενδεικτικά σημεία:

- Προσφώνηση: Αξιότιμοι δάσκαλοι, αγαπητοί συμμαθητές

- Αφόρμηση

-Αξία της τέχνης για τους εφήβους:

- ιδιαίτερα σημαντική, γιατί καταφέρνουν μέσω αυτής να εκφραστούν ποικιλοτρόπως και με ποιοτικό τρόπο.
- Οι έφηβοι διανύουν μια περίοδο αλλαγών και εσωτερικών αναστατώσεων και διεκδικούν με πείσμα τη δυνατότητα να εκφράσουν τις ιδέες και τα συναισθήματά τους. Η τέχνη μέσα από την ποικιλία των μορφών της δίνει την ευκαιρία στους εφήβους να την απολαύσουν ως αποδέκτες ή να τη δημιουργήσουν ως διαμορφωτές της.

-Το σχολείο ως χώρος εκπαίδευσης και κοινωνικοποίησης των νεαρών παιδιών οφείλει να φέρει σε επαφή τους εφήβους με τη μυσταγωγία της δημιουργίας και τις καλλιτεχνικές μορφές της.

- Μαθήματα που προσφέρονται στο σχολείο και βοηθούν είναι η ιστορία της τέχνης (συχνά κρυμμένη στην ιστορία ή στα εικαστικά), τα μαθήματα λόγου (λογοτεχνία), τα εικαστικά, η μουσική, το θέατρο. Συχνά εκδηλώσεις με δημιουργία αφίσας, απαγγελία ποιημάτων, μουσική και θεατρικά δρώμενα στο σχολείο ή επισκέψεις σε χώρους τέχνης, παρακολούθηση ταινιών ή θεατρικών έργων μπορούν να εξοικειώσουν τους μαθητές με τη μαγεία της.
- Μέσα από αυτή την εξοικείωση θα αμβλυνθούν οι αντιθέσεις και θα καλλιεργηθεί το πνεύμα και η ψυχή.

-Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Β1. (μονάδες 15)

Ο ήρωας μαγεύεται από τη λευκότητα των κιόνων, που φωτίζονται μόνο από το φως του φεγγαριού μέσα στο σκοτάδι της νύχτας, αλλά και από την αρμονία, τη γαλήνη και την τελειότητα των μαρμάρων, που κυριαρχούν στον χώρο και στην ψυχή του με την απόλυτη ομορφιά τους. Γοητεύεται από τις αιώνιες ιδέες που εκπροσωπούν τα μνημεία της Ακρόπολης, από το ακατάλυτο μεγαλείο τους, που παραμένει άφθαρτο στο πέρασμα των αιώνων.

Β2. (μονάδες 10)

- Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται να αναφέρει δύο από τα παρακάτω σχήματα λόγου:

Οξύμωρο: «*σιωπηλή μουσική*» (κάνει αισθητή την απόλυτη αρμονία των μνημείων της Ακρόπολης, που κινητοποιούν τις ανθρώπινες αισθήσεις μ' έναν μυστικιστικό τρόπο)

Μεταφορά: «*Μια σιωπηλή μουσική υψωνότανε…, γέμιζε την ατμόσφαιρα και την ψυχή του»* (τονίζει την κυριαρχία των αρχαίων ερειπίων στο φυσικό περιβάλλον και στην ανθρώπινη ψυχή)

Επανάληψη: «*τις αγνές γραμμές, τα αγνά χρώματα, τις αγνές ιδέες*» (υπογραμμίζει την έννοια της αγνότητας, που συνδέεται άρρηκτα με την ομορφιά, την αρμονία, την εξαϋλωμένη υπόσταση των μνημείων της Ακρόπολης)

Αντίθεση: «*πένθιμο εμβατήριο, ύμνος θριάμβου*» (αισθητοποιεί τα αντιφατικά χαρακτηριστικά των αρχαίων ερειπίων, που είναι ταυτόχρονα φορείς μιας αιώνιας και ακατάλυτης δόξας)

Παρομοίωση: «*ηχούσε σαν ύμνος θριάμβου*» (φανερώνει τη θριαμβευτική κυριαρχία της Ακρόπολης ως φορέα ιδεών στον χώρο και στον χρόνο).

Παρατήρηση: *Αρνητικά αξιολογείται η αδυναμία σύνδεσης των γλωσσικών επιλογών με το περιεχόμενο του κειμένου.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Σκέψεις για
    - την αρτιότητα της αρχιτεκτονικής του ναού, την αρμονία, τη γαλήνη, την επιβλητικότητά του στο πέρασμα των αιώνων,
    - την ίδια τη ζωή με αφορμή τη φθαρτότητα των θνητών και την αφθαρσία του υλικού του ναού.
- Συναισθήματα
    - ελευθερίας και λύτρωσης για τη δυνατότητα θέασης αυτού του πραγματικού αριστουργήματος της τέχνης και του πολιτισμού,
    - αγνότητας και δόξας για τη δυνατότητα θαυμασμού και απόλαυσης του μνημείου,
    - αγωνίας και δέους για τη φθαρτότητα του ανθρώπου,
    - αδυναμίας και μοναξιάς μπροστά στο μεγαλείο της ιστορίας και των αρχαιολογικών αποτυπωμάτων της, αλλά και ενίσχυσης της μηδαμινότητας του ανθρώπου.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

- Το κείμενο θα ακολουθήσει τους κανόνες του είδους του (τίτλος, αφόρμηση από την επικαιρότητα).
- Γλώσσα: απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία

- Ύφος λόγου: απλό και οικείο (α’ και γ’ ρηματικό πρόσωπο)
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις «αγνές ιδέες» και την «ακατάλυτη δόξα» που οραματίζεται ο ήρωας, με βάση τη συγκίνηση που του προκάλεσε το λογοτεχνικό κείμενο.
- **Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:**

o Ο ήρωας είναι γεμάτος από «αγνές ιδέες», καθώς οραματίζεται ένα φωτεινό κόσμο μέσα στην αρμονία και την ισορροπία της τέχνης. Δεν μπορεί να ζει μακριά από τα ιδεώδη του αρχαιοελληνικού πολιτισμού και την ανακούφιση και ανάταση που προσφέρει ένα θαυμαστό έργο τέχνης. Πλησιάζει την «τελειότητα», αγγίζει μια ανώτερη σφαίρα και απομακρύνεται από τη μίζερη πραγματικότητα.

o Όλα οδηγούν σε μια «ακατάλυτη δόξα» που αφορά την ίδια τη ζωή. Ο ήρωας νιώθει ότι ξεπερνάει τα όρια αυτού του κόσμου και γίνεται κάτι ανώτερο γεμάτο αίγλη και φήμη που θα διαρκεί. Αισθάνεται χαρά και ενθουσιασμό που κατάφερε να πετύχει κάτι διαφορετικό και να ξεφύγει από τη ρουτίνα της καθημερινότητας. Όλα αυτά τον απογειώνουν. Η τέχνη τελικά κρύβει μυστικά και καταφέρνει να δυναμώσει πτυχές της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το θέατρο στην Αρχαία Μακεδονία

Το κείμενο είναι απόσπασμα δημοσιευμένου άρθρου της Καθηγήτριας Αρχαιολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Στέλλας Δρούγου στο περιοδικό Φιλόλογος, Θεσσαλονίκη, 2008, σ. 586-592. (διασκευή)

[...] Είναι φανερό ότι το μεγάλο -σχεδόν κοσμοϊστορικό – γεγονός της ανάπτυξης του θεάτρου στην Αττική κατά τον 5ο προχριστιανικό αιώνα, διαδίδεται στο τέλος του ίδιου αιώνα και στην διάρκεια του 4ου αι. π.Χ., και υιοθετείται από τον ελληνικό κόσμο σε ολόκληρη την έκτασή του, από τις Συρακούσες έως τη Μακεδονία. Τα θεατρικά έργα των μεγάλων Αθηναίων τραγικών ακούγονται σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο, εμφανίζονται νέοι ποιητές και νέα θεατρικά έργα, όπως μαρτυρούν οι αρχαίες γραπτές πηγές. [...]

Η οικοδόμηση του λίθινου διονυσιακού θεάτρου στους βόρειους πρόποδες του βράχου της αθηναϊκής ακρόπολης κατά τη διάρκεια της θητείας του άρχοντα Λυκούργου (338 π.Χ.) αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός για την ιστορία του θεάτρου, όχι μόνο για την ίδια την οικοδομική – αρχιτεκτονική του άποψη, αλλά γενικότερα για την ιστορίας της δραματικής δημιουργίας.

Πολύ γρήγορα προς το τέλος του 4ου αι. π.Χ., οικοδομούνται λίθινα θέατρα σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο και ο αριθμός τους αυξάνεται στον 3ο αι. π.Χ. εξυπηρετώντας τόσο το καλλιτεχνικό έργο όσο και τις πολιτικές ανάγκες των πόλεων [...]. Στη Μακεδονία, στην παλιά πρωτεύουσα, την πόλη των Αιγών, αρχίζει να οικοδομείται ένα μεγάλο λίθινο θέατρο [...]. Εκεί συγκεντρώνονται οι αντιπρόσωποι όλων των ελληνικών πόλεων με αφορμή τους γάμους της κόρης του Φιλίππου με τον Αλέξανδρο της Ηπείρου. Στην πραγματικότητα ο Μακεδόνας βασιλιάς επιδιώκει με τη συγκέντρωση αυτή μια επίδειξη δύναμης, καθώς ετοιμάζεται να εκστρατεύσει κατά της Ασίας. Με αφορμή αυτούς τους γάμους, οι αντιπρόσωποι των ελληνικών πόλεων και οι Μακεδόνες προσκεκλημένοι ζούνε μέσα στο θέατρο των Αιγών λαμπρές γιορτές,

αλλά τελικά και τα δραματικά γεγονότα της δολοφονίας του Φιλίππου και πιθανώς την ανακήρυξη του γιου του Αλέξανδρου ως βασιλιά της Μακεδονίας. […]

Η εικόνα, που γίνεται συνεχώς και περισσότερο πλούσια, αποδεικνύει κυρίως τη σημασία του θεάτρου για την αρχαία κοινωνία, στην περίπτωσή μας των πόλεων της Μακεδονίας. Με την έλευση των Ρωμαίων, δίπλα στα θέατρα οικοδομούνται τα ωδεία, ενώ η κωμωδία επεκτείνει την ισχύ της σε νέες μορφές διασκέδασης, τους μίμους, τα παιχνίδια κ.λ.π., όπως ακριβώς συμβαίνει σε όλες τις πόλεις των ελληνιστικών βασιλείων και σε όλες τις πόλεις του ελληνιστικού κόσμου. Τελικά, αποδεικνύεται το θέατρο ως ένα από τα σπουδαιότερα γεγονότα του πολιτισμού και της παιδείας για ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο. […]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1

Στο τέλος του κειμένου η συγγραφέας επισημαίνει: «Τελικά, αποδεικνύεται το θέατρο ως ένα από τα σπουδαιότερα γεγονότα του πολιτισμού και της παιδείας για ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο.» Να εντοπίσεις και να καταγράψεις τρεις αναφορές στο κείμενο, οι οποίες επιβεβαιώνουν το παραπάνω συμπέρασμα για το αρχαίο θέατρο.

Μονάδες 15

Α2

Στην τρίτη παράγραφο του κειμένου να επισημάνεις δύο λέξεις/λεκτικά σύνολα μεταξύ των επιμέρους περιόδων της που εξασφαλίζουν τη συνοχή της. Να εξηγήσεις σύντομα πώς υποστηρίζουν αυτές οι λέξεις την σύνδεση των νοημάτων στην παράγραφο.

Μονάδες 10

Α3.

Σε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου, να παρουσιάσεις, αξιοποιώντας τις πληροφορίες του κειμένου, τον ρόλο που είχε το θέατρο στη ζωή των ανθρώπων στο ιστορικό μας παρελθόν. Σήμερα ποιο ρόλο

έχει το θέατρο στη ζωή των ανθρώπων, κατά τη γνώμη σου; (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΟΡΕΝΤΖΟΣ ΜΑΒΙΛΗΣ (1860-1912)

Καλλιπάτειρα

Στην Αρχαία Ελλάδα ο νόμος απαγόρευε στις γυναίκες να παρακολουθήσουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αλλά η Καλλιπάτειρα παραβίασε αυτόν τον νόμο. Οι Ελλανοδίκες, οι ανώτατοι κριτές και δικαστές των Αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων την συλλαμβάνουν να παραβιάζει τον νόμο. Το ποίημα Καλλιπάτειρα το έγραψε ο Λορέντζος Μαβίλης στα 1899 και ανήκει στη συλλογή Τα Ποιήματα, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη.

Αρχόντισσα Ροδίτισσα, πώς μπήκες;
Γυναίκες διώχνει μια συνήθεια αρχαία
εδώθε[1]. - Έχω εν' ανίψι, τον Ευκλέα,
τρί' αδέρφια, γιο πατέρα ολυμπιονίκες·

να με αφήσετε πρέπει, Ελλανοδίκες,
κι εγώ να καμαρώσω μες στα ωραία
κορμιά, που για τ' αγρίλι[2] του Ηρακλέα
παλεύουν, θιαμαστές[3] ψυχές αντρίκιες.

Με τις άλλες γυναίκες δεν είμ' όμοια·
στον αιώνα το σόι μου θα φαντάζει
με της αντρειάς τα αμάραντα προνόμια.

Με μάλαμα[4] γραμμένος το δοξάζει

[1]εδώθε: από εδώ.

[2]αγρίλι: στεφάνι από αγριελιά.

[3]θιαμαστές: θαυμαστές.

σ' αστραφτερό κατεβατό μαρμάρου[5]
ύμνος χρυσός τ' αθάνατου Πινδάρου[6]!

Β1. Για ποιο λόγο, σύμφωνα με το λογοτεχνικό κείμενο, η Καλλιπάτειρα μπήκε στον χώρο των Ολυμπιακών Αγώνων, αν και αυτό απαγορευόταν;

Μονάδες 15

Β2. Να εντοπίσεις δύο γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνεται η διαλογική μορφή του ποιήματος (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τον λόγο για τον οποίο, κατά τη γνώμη σου, επέλεξε ο ποιητής αυτή τη μορφή για το ποίημά του (μονάδες 4).

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο, τη διάθεση της Καλλιπάτειρας, όταν μπαίνει στον χώρο των Ολυμπιακών Αγώνων παράνομα. Είναι δικαιολογημένη η παρανομία της, κατά τη γνώμη σου; Ποια συναισθήματα σού γεννά το θάρρος της Καλλιπάτειρας;

ή

2. Να αποδώσεις το ποίημα σε πεζό κείμενο με τον δικό σου λόγο χωρίς να αλλοιώσεις τα βασικά νοήματά του.

Μονάδες 25

---

[4]μάλαμα: χρυσάφι.

[5]κατεβατό μαρμάρου: επιγραφή πάνω σε μάρμαρο.

[6]Πίνδαρος: σημαντικός αρχαίος ποιητής, που με επινίκιες ωδές υμνούσε τους ολυμπιονίκες.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α1. (μονάδες 15)

1. «Τα θεατρικά έργα των μεγάλων Αθηναίων τραγικών ακούγονται σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο, εμφανίζονται νέοι ποιητές και νέα θεατρικά έργα».
2. «Πολύ γρήγορα προς το τέλος του 4ου αι. π.Χ., οικοδομούνται λίθινα θέατρα σε ολόκληρο τον ελληνικό κόσμο και ο αριθμός τους αυξάνεται στον 3ο αι. π.Χ. εξυπηρετώντας τόσο το καλλιτεχνικό έργο όσο και τις πολιτικές ανάγκες των πόλεων».
3. «Με την έλευση των Ρωμαίων, δίπλα στα θέατρα οικοδομούνται τα ωδεία, ενώ η κωμωδία επεκτείνει την ισχύ της σε νέες μορφές διασκέδασης, τους μίμους, τα παιχνίδια κ.λ.π.,[…]»

Α2. (μονάδες 10)

Εκεί **συγκεντρώνονται** οι αντιπρόσωποι όλων των ελληνικών πόλεων με αφορμή **τους γάμους** της κόρης του Φιλίππου με τον Αλέξανδρο της Ηπείρου.

1. «Στην πραγματικότητα ο Μακεδόνας βασιλιάς επιδιώκει **με τη συγκέντρωση αυτή** μια επίδειξη δύναμης, καθώς ετοιμάζεται να εκστρατεύσει κατά της Ασίας.»
2. «Με αφορμή **αυτούς τους γάμους** οι αντιπρόσωποι των ελληνικών πόλεων και οι Μακεδόνες προσκεκλημένοι ζούνε μέσα στο θέατρο των Αιγών λαμπρές γιορτές, [...]»

Λέξεις/λεκτικά σύνολα: **με τη συγκέντρωση αυτή** και **αυτούς τους γάμους,** εξασφαλίζουν τη συνοχή με επανάληψη των λέξεων **συγκεντρώνονται** και **τους γάμους** που αναφέρονται στην πρόταση που προηγείται, καθώς και ταυτόχρονη χρήση της αντωνυμίας σε καθεμιά περίπτωση **αυτή**, **αυτούς**, εξηγώντας τι εξυπηρετούσαν η συγκέντρωση και οι γάμοι μέσα στο θέατρο.

Α3. (μονάδες 25)

Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο – τίτλος.

Εισαγωγή/πρόλογος: το αρχαίο θέατρο- κοσμοϊστορικό γεγονός

Κύριο Θέμα: Ο ρόλος που είχε το θέατρο στη ζωή των ανθρώπων στο ιστορικό μας παρελθόν. Σήμερα ποιο ρόλο έχει το θέατρο στη ζωή των ανθρώπων;

- Παιδαγωγικός ρόλος: ηθικοποίηση και πολιτικοποίηση των ανθρώπων.
- Καλλιτεχνική δημιουργία.
- Ψυχαγωγικός ρόλος.
- Δημόσιος χώρος πολιτικής προβολής.

Σήμερα: Ψυχαγωγικός ρόλος.

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β1. (μονάδες 15)

Η Καλλιπάτειρα μπήκε παράνομα στον χώρο των Ολυμπιακών Αγώνων, διότι ήθελε να καμαρώσει τους ολυμπιονίκες συγγενείς της: «- Έχω εν' ανίψι, τον Ευκλέα,/ τρί' αδέρφια, γιο πατέρα ολυμπιονίκες·»

Β2. (μονάδες 10)

Η διαλογική μορφή του ποιήματος εξυπηρετείται με την ευθεία ερώτηση: «Αρχόντισσα Ροδίτισσα, πώς μπήκες;», με την οποία αρχίζει ο διάλογος. Επίσης με τη χρήση του β΄ ενικού προσώπου στην ερώτηση των Ελλανοδικών και του α΄ ενικού προσώπου στην απάντηση της Καλλιπάτειρας.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Η διάθεση της Καλλιπάτειρας, όταν μπαίνει στον χώρο των Ολυμπιακών Αγώνων παράνομα.

- Με αποφασιστικότητα και περηφάνια μπαίνει στο χώρο των Αγώνων, παρόλο που απαγορεύεται η είσοδος στις γυναίκες. «Έχω εν' ανίψι, τον Ευκλέα,/ τρί' αδέρφια, γιο πατέρα ολυμπιονίκες·»
- Έχει αυτή τη διάθεση, γιατί οι συγγενείς της είναι ολυμπιονίκες και θέλει να τους καμαρώσει να αγωνίζονται. «να με αφήσετε πρέπει, Ελλανοδίκες,/κι εγώ να καμαρώσω μες στα ωραία/κορμιά,»
- Η συμμετοχή και η νίκη στους Ολυμπιακούς Αγώνες πρόσφερε την ύψιστη τιμή στον νικητή. «στον αιώνα το σόι μου θα φαντάζει/με της αντρειάς τα αμάραντα προνόμια.»

Είναι δικαιολογημένη η παρανομία της, αν και είναι μια παράτολμη πράξη.

Νιώθω θαυμασμό για το θάρρος της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Σε πεζό κείμενο: ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να δημιουργήσει ένα διαλογικό κείμενο όπου θα παραθέτει τη συνομιλία της Καλλιπάτειρας με τους Ελλανοδίκες.

Θα πρέπει να αναφέρει:

- Την ερώτηση των Ελλανοδικών.
- Την θέση της Καλλιπάτειρας ότι έχει συγγενείς ολυμπιονίκες και θέλει να τους καμαρώσει.
- Την ύψιστη τιμή που απολαμβάνει ένας ολυμπιονίκης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Να εκπαιδεύουμε τηλεθεατές]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από συνέντευξη που παραχώρησε η κ. Σοφία Ασλανίδου, καθηγήτρια Επικοινωνίας και Εκπαίδευσης, στον Άκη Φωτόπουλο. Αναφέρεται σε έρευνα που διεξήγαγε με τον τίτλο «Η πρόσληψη των τηλεοπτικών ειδήσεων από μαθητές λυκείου 15-18 ετών στην Ελλάδα». Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Μακεδονία» και έχει ανακτηθεί από τον ιστότοπο https://www.greek-language.gr/.

«Η τρίτη φάση και η πιο ενδιαφέρουσα, καθώς αφορά συνεντεύξεις μαθητών οι οποίοι μας αναλύουν τα παραπάνω δελτία ειδήσεων. […]
-Γιατί πιστεύετε ότι η φάση αυτή είναι πιο ενδιαφέρουσα;
«Πρώτον, γιατί οι νέοι αποδεικνύουν ότι γνωρίζουν πολύ περισσότερα πράγματα για τη λειτουργία των ΜΜΕ από ό,τι νομίζουμε. Αυτό είναι θετικό για την εκπαίδευση και αρνητικό για τα κανάλια. Πρέπει να λάβουν υπόψη όσοι ασχολούνται με τις τηλεοπτικές ειδήσεις ότι ο μελλοντικός τους πελάτης-τηλεθεατής δεν είναι ούτε αφελής ούτε ηλίθιος και ότι δεν θ' αργήσει να έρθει η εποχή που θα ψάχνουν να βρουν τρόπους (μάταια) για να πετύχουν ακροαματικότητες. Αν θέλουν να επιβιώσουν στο μέλλον, θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους ότι οι μελλοντικές γενιές των τηλεθεατών θα είναι πιο μυημένες στις σκηνοθετικές απάτες και ότι πολύ σύντομα δεν θα μπορούν να πουλήσουν εύκολα το κίβδηλο[1] και το απατηλό. Θα επιβιώσουν στην αγορά οι έντιμοι δημοσιογράφοι και τα αξιοπρεπή κανάλια. […]
-Κυρία Ασλανίδου, τι θα κερδίσει η εκπαίδευση από μια τέτοια έρευνα, γιατί κατάλαβα ότι για την εκπαίδευση ενδιαφέρεστε περισσότερο.
«Πρώτον, υποδεικνύει ένα μεθοδολογικό εργαλείο για το πώς αναλύεται μια τηλεοπτική εκπομπή που στην περίπτωσή μας είναι οι τηλεοπτικές ειδήσεις. Ξέρετε, ο τηλεοπτικός λόγος έχει ένα κώδικα επικοινωνίας που απαιτεί μια συγκεκριμένη γνώση για την ανάλυσή του. Όπως μάθαμε μέχρι τώρα να αναλύουμε τα κείμενα, έτσι πρέπει να μάθουμε να αναλύουμε και τον ηλεκτρονικό λόγο, αφού στην εποχή μας με αυτόν

[1]Κίβδηλο: ψεύτικο.

επικοινωνούμε. Αν μάθουμε να τον αναλύουμε, τότε θα μάθουμε να τον χρησιμοποιούμε. Τη χρήση του στην εκπαίδευση την έχουμε ανάγκη. Επιπλέον, μέσα από την έρευνα φάνηκε ότι οι νέοι μας είναι εξοικειωμένοι με τον τηλεοπτικό λόγο, ως παιδιά ενός εικονικού πολιτισμού. Οφείλουμε να εκμεταλλευτούμε παιδαγωγικά αυτή την εξοικείωση, για να εκπαιδεύσουμε τον μελλοντικό πολίτη του κόσμου που θα είναι ένας τηλεθεατής συνειδητός, κριτικός, απαιτητικός, ένας τηλεθεατής που θα γνωρίζει να συλλέγει, να επιλέγει και να διαλέγει, να συγκρίνει, να διακρίνει και να κατακρίνει κάθε φορά που κάποιοι αποφασίζουν να καταρρακώσουν την αξιοπρέπειά του ή να υποβαθμίσουν την νοημοσύνη του και την αισθητική του αντίληψη. Ενώ μέχρι τώρα εκπαιδεύαμε αναγνώστες, τώρα πρέπει να αρχίσουμε να εκπαιδεύουμε τηλεθεατές. Και ήδη πιστεύω ότι έχουμε αργήσει πολύ».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Στο κείμενο προτείνεται να εκπαιδευτούν οι νέοι στην ανάλυση του τηλεοπτικού λόγου. Να παρουσιάσεις τα γνωρίσματα που θα διαθέτει ένας άνθρωπος, εφόσον εκπαιδευτεί, σύμφωνα με το κείμενο, σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων.

Μονάδες 15

Α2. Το κείμενο είναι συνέντευξη. Να εξηγήσεις πώς εξυπηρετεί αυτή η δομή του κειμένου στην ανάδειξη των απόψεων της κ. Σοφίας Ασλανίδου.

Μονάδες 10

Α3. Σε ομιλία σου (200-250 λέξεων) για την Ευρωπαϊκή Ημέρα Γλωσσών να αναφέρεις κάποιες βασικές δραστηριότητες των νέων στις οποίες είναι απαραίτητη η σωστή χρήση της γλώσσας. Επίσης να παρουσιάσεις κάποιους τρόπους που κρίνεις πως συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας, κατά τη γνώμη σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΡΟΣΛΑΒ ΧΑΣΕΚ (1883-1923)

Ο καλός στρατιώτης Σβέικ

Ο Γιαροσλάβ Χάσεκ (1883-1923) με την έκρηξη του Α΄ Παγκόσμιου Πόλεμου βρέθηκε στρατιώτης στα χαρακώματα του Ανατολικού Μετώπου και πιάστηκε αιχμάλωτος από τους Ρώσους. Με το τέλος του πόλεμου, επιστρέφοντας στην πατρίδα του, άρχισε να γράφει το ξακουστό έργο «Ο καλός στρατιώτης Σβέικ», που έγινε εθνικό μνημείο λόγου για τους Τσέχους πατριώτες. Δεν πρόλαβε όμως να το ολοκληρώσει, γιατί πέθανε το 1923 στο Αίπνιτσε της Τσεχοσλοβακίας.

[...] Ο Σβέικ τον κοίταξε αυστηρά.

— Το καλό τάισμα προσθέτει βάρος. Και το παραπανίσιο βάρος δεν βοηθάει στην κίνηση, στην πορεία και στη μάχη. Κι ο αυτοκράτορας δεν είναι κουτός σαν κι εσένα. Πιο πέρα ακούστηκαν γαυγίσματα κι ο καλός στρατιώτης έστειλε στο διάολο τα αόρατα κακά σκυλιά. Ύστερα γύρισε στην πλάκα.

— Γαυγίζουν από χαρά, είπε. Έτσι κάνουν όταν βλέπουν ή μυρίζονται στρατιώτες... Γιατί όσο να 'ναι θα γλείψουν κάποιο κόκκαλο. Πράγματι εκείνη τη στιγμή πετάχτηκαν μπροστά τους, χαρούμενα και κουνώντας τις ουρές τέσσερα κοπρόσκυλα... Ο Σβέικ τα χάιδεψε καλοσυνάτα. Σε λίγο είδαν τα φώτα του χωριού. Χτύπησαν την πρώτη πόρτα.

— Οι Ρώσοι με κατάστρεψαν, τα παιδιά μου έχουν ευλογιά κι ο άντρας μου που έφυγε στο μέτωπο μου είπε να μην ανοίγω σε κανέναν. Αλλά τα παλληκάρια επέμειναν ως ότου το πορτόφυλο άνοιξε και παρουσιάστηκε αυτοπροσώπως ο δήμαρχος. Ο ίδιος είχε παίξει πριν το ρόλο της πονεμένης γυναίκας.

— Θέλουμε κατάλυμα για το λόχο μας, μπήκε αμέσως στο ψητό ο Σβέικ.

— Το χωριό είναι μικρό... Τα τρόφιμα μάς τα πήραν όλα οι Ρώσοι. Καλύτερα είναι να σας πάω στο Κροσιένκο, τρία τέταρτα από δω, είναι πλούσιο χωριό με τρόφιμα και πλουμιστά σκεπάσματα... Εδώ φτώχια και κακομοιριά. Οι Ρώσοι δε σεβάστηκαν ούτε τις δικές μου αγελάδες... Μου τα πήραν τα πουλάκια μου.

Κι οι άτιμες αγελάδες εκείνη την ώρα διάλεξαν να μουγκρίσουν στο διπλανό Ότυβλο.

— Κακόχρονο να 'χετε ψοφίμια του κερατά! μούγκρισε αμέσως κι ο δήμαρχος. Ύστερα διατηρώντας τέλεια την ψυχραιμία του είπε.

— Είναι η αγελάδα του γείτονα... Άρρωστη κι αδύνατη... Οι άτιμοι οι Ρώσοι της πήραν το παιδάκι της... Α, ναι... μ' όλα αυτά το ξέχασα. Μια στιγμή να φορέσω τη γούνα μου και φύγαμε για το Κροσιένκο.

— Μια φορά κι έναν καιρό — άρχισε ο Σβέικ — καλή ώρα σαν κι εμάς μια περίπολος πήγε σ' ένα χωριό στο δήμαρχο να βρει κατάλυμα... Κι αυτός δεν τους βρήκε.
— Και... και τότε τι έγινε; ρώτησε ο Βάνεκ.
— Τον κρέμασαν στο πιο εκεί δέντρο, που από τότε ονομάστηκε «δέντρο του δήμαρχου»... Ύστερα γυρίζοντας προς τον χωρικό ρώτησε.
— Αλήθεια, κύριε, ποιο είναι το πιο κοντινό δέντρο;
— Να... εκεί απέναντι είναι ένα πλατάνι! αποκρίθηκε σαστισμένος ο δήμαρχος.
— Ε... τότε είσαι τυχερός. Θα σε κρεμάσουμε από το πλατάνι που είναι κι ωραίο δέντρο. Έχουμε πόλεμο, αγαπητέ μου, κι έχουμε διαταγή να βρούμε κατάλυμα εδώ κι όχι στο Βόρειο Πόλο.
— Μα εγώ... εγώ αγαπώ τον αυτοκρατορικό στρατό, έκανε τρέμοντας ο δήμαρχος... Το είπα για πιο ευρυχωρία... Αλλοίμονο, δε θα βρούμε κατάλυμα στα παιδιά μας; Στα σπλάχνα μας; [...]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Ποια είναι τα πρόσωπα που συζητούν στο κείμενο; Ποιο πρόβλημα αντιμετωπίζει το κάθε πρόσωπο; Ποια η ψυχική τους διάθεση;

Μονάδες 15

Β2. Η ιστορία παρουσιάζεται με μορφή διαλόγου. Για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σου, επιλέχθηκε αυτός ο αφηγηματικός τρόπος παρουσίασης της ιστορίας;

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο κείμενο, ο διάλογος του δημάρχου με τον στρατιώτη Σβέικ δηλώνει τη δύναμη που έχει η γλώσσα στην ανθρώπινη επικοινωνία. Μπορείς να αναφέρεις ένα παράδειγμα από τον διάλογο που να επιβεβαιώνει αυτή τη θέση και τι αποτέλεσμα είχε αυτή η δύναμη

της γλώσσας στο παράδειγμα που επέλεξες; Ποιο σημείο του κειμένου σού άρεσε περισσότερο και γιατί;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ο δήμαρχος και γράφεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά στο ημερολόγιό σου μετά τη συνάντηση με τους στρατιώτες και τον διάλογο με τον στρατιώτη Σβέικ.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α1. (15 μονάδες)

Γνωρίσματα ενός εκπαιδευμένου ανθρώπου στην ανάλυση τηλεοπτικού λόγου:

Θα είναι συνειδητός, κριτικός, απαιτητικός, θα γνωρίζει να συλλέγει, να επιλέγει και διαλέγει, να συγκρίνει, να διακρίνει και να κατακρίνει κάθε φορά που κάποιοι αποφασίζουν να καταρρακώσουν την αξιοπρέπειά του ή να υποβαθμίσουν την νοημοσύνη του και την αισθητική του αντίληψη.

Α2. (10 μονάδες)

Η συνέντευξη γίνεται με ερωταποκρίσεις, γεγονός που επιτρέπει την λογική πορεία και οργάνωση του κειμένου με βάση την κάθε ερώτηση, η οποία κατευθύνει την παρουσίαση του θέματος. Ο αναγνώστης παρακολουθεί την εξέλιξη του θέματος με ευκολία και αντιλαμβάνεται όλες τις προτεινόμενες όψεις του.

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο –προσφώνηση.

Εισαγωγή/πρόλογος: η γλώσσα κώδικας επικοινωνίας σημαντικός

Κύριο Θέμα: Βασικές δραστηριότητες των νέων στις οποίες είναι απαραίτητη η σωστή χρήση της γλώσσας.

- Καθημερινή επικοινωνία, διαπροσωπικές σχέσεις, επικοινωνία στην εργασία.
- Ανάγνωση και κατανόηση άρθρων των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.
- Μελέτη επιστημονικών κειμένων.

Τρόποι που κρίνεις πως συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας:

- Μελέτη βιβλίων, φροντισμένων γλωσσικά κειμένων.
- Συνειδητά σωστή γλωσσική χρήση στον προφορικό και γραπτό λόγο.
- Εμπλουτισμός του λεξιλογίου.

Παρατήρηση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση-Αποφώνηση

Β1. (15 μονάδες)

Συζητούν ο στρατιώτης Σβέικ και ο δήμαρχος Βάνεκ. Ο στρατιώτης Σβέικ θέλει να εξασφαλίσει κατάλυμα και τρόφιμα για τους συστρατιώτες του ενώ ο δήμαρχος δεν θέλει να τους βοηθήσει και προσπαθεί να αποφύγει αυτή την προσφορά βοήθειας στους στρατιώτες. Ο στρατιώτης Σβέικ είναι αποφασισμένος να εξασφαλίσει αυτή τη βοήθεια, γι' αυτό φτάνει να απειλήσει τον δήμαρχο σε περίπτωση που δεν τους βοηθήσει. Ο δήμαρχος προσπαθεί να αποφύγει αυτή την ευθύνη, αλλά είναι φοβισμένος και μπρος στην απειλή υποχωρεί.

Β2. (10 μονάδες)

Η διαλογική μορφή του κειμένου εξυπηρετεί την καλύτερη παρουσίαση των ηρώων και των γεγονότων. Η αναπαραστατική δύναμη του ευθύ λόγου δημιουργεί την εικόνα της σκηνής στο μυαλό του αναγνώστη, προσδίδοντας δραματικότητα στο κείμενο.

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

— Μια φορά κι έναν καιρό — άρχισε ο Σβέικ — καλή ώρα σαν κι εμάς μια περίπολος πήγε σ' ένα χωριό στο δήμαρχο να βρει κατάλυμα… Κι αυτός δεν τους βρήκε.

— Και… και τότε τι έγινε; ρώτησε ο Βάνεκ.

— Τον κρέμασαν στο πιο εκεί δέντρο, που από τότε ονομάστηκε «δέντρο του δήμαρχου»…

Ο στρατιώτης Σβέικ βλέποντας πως ο δήμαρχος δεν έχει διάθεση να τους δώσει ένα κατάλυμα που ζήτησαν, αποφασίζει με εκβιαστικό τρόπο να το καταφέρει. Χωρίς πολλά λόγια απείλησε τον δήμαρχο με έμμεσο τρόπο, αφηγούμενος το παράδειγμα ενός άλλου

δημάρχου που τον κρέμασαν σε ένα δέντρο, όταν κι εκείνος δεν βοήθησε στρατιώτες. Το αποτέλεσμα αυτής της έμμεσης απειλής διατυπωμένης με λίγα και απλά λόγια ήταν να σπεύσει φοβισμένος ο δήμαρχος να προσφέρει τη βοήθεια που μέχρι πριν είχε αρνηθεί.
Μου άρεσε το σημείο (ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να υποστηρίξει ό,τι αποφασίσει) του κειμένου όπου ο δήμαρχος για να αποφύγει τους στρατιώτες προσποιήθηκε πως είναι γυναίκα — *Οι Ρώσοι με κατάστρεψαν, τα παιδιά μου έχουν ευλογιά κι ο άντρας μου που έφυγε στο μέτωπο μου είπε να μην ανοίγω σε κανέναν.* Είναι εντυπωσιακό πως ο δήμαρχος για να μην βοηθήσει τους στρατιώτες λέει ψέματα-βλέπουμε άλλη μια δύναμη της γλώσσας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο ο δήμαρχος καταγράφει σκέψεις και συναισθήματα:

- Φοβήθηκα όταν είδα τους στρατιώτες – δεν είχα τη δυνατότητα ούτε και τη διάθεση να τους δώσω τα ελάχιστα τρόφιμα που έχουν απομείνει.
- Προσποιήθηκα πως είμαι γυναίκα-ήταν η μόνη λύση, για να τους αποφύγω.
- Έπειτα όμως με την απειλή πως θα με κρεμάσουν, εκεί φοβήθηκα πραγματικά και υποχώρησα.
- Με λίγες κουβέντες κατάφερε ο στρατιώτης να με τρομάξει τόσο, ώστε να εξασφαλίσει αυτό που ήθελε.
- Τι τρομερός είναι ο πόλεμος! Πόσο απάνθρωπους μας έχει κάνει!
- Τι δυνατή είναι η γλώσσα! Πόσο εύκολα μπορεί κάποιος να επιβάλλει αυτό που θέλει με λίγες μόνο λέξεις!

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τι είναι Τέχνη; Ένα κείμενο για αρχάριους

Το (ελαφρώς διασκευασμένο) απόσπασμα από το κείμενο με τίτλο «Τέχνες και Γράμματα. Οπτικές και προοπτικές.» του Δημήτρη Μυταρά (1934-2017), ζωγράφου, σκηνογράφου, καθηγητή της Α.Σ.Κ.Τ. και ακαδημαϊκού, αντλήθηκε από τα «Τετράδια Πολιτισμού, τ. 3-4» (Υπουργείο Πολιτισμού, 2008).

Η τέχνη μοιάζει με κοινωνικό φαινόμενο, αλλά στην ουσία είναι σχεδόν φυσικό φαινόμενο, κάτι σαν ηφαιστειακή έκρηξη. Η τέχνη είναι ο έρωτας, με την πλατύτερη σημασία της λέξης, είναι η έκφραση και το ξεχείλισμα μιας πληρότητας. Δεν υπακούει σε θεωρίες, έχει τη δική της λογική και δεν ερμηνεύεται με λόγια. Η τέχνη δεν είναι μαχητική ή ήρεμη, αλλά είναι σαν τον άνεμο, που άλλοτε είναι άγριος και δυνατός και άλλοτε γαλήνιος. Η τέχνη δεν μορφώνει, αλλά κάνει κάτι περισσότερο, σε συνδέει με το μυστήριο της ύπαρξης.

Η τέχνη απευθύνεται σε ελεύθερους ανθρώπους, αλλά είναι πολύ δύσκολο να καταλάβει κανείς ποιοι είναι οι ελεύθεροι άνθρωποι. Η τέχνη δεν ερμηνεύεται ούτε με πολιτικά, ούτε με καλλιτεχνικά μανιφέστα. Οι σχολές, οι τεχνοτροπίες, οι κοινωνικές ανακατατάξεις, οι συζητήσεις, οι φιλοσοφίες και τα κείμενα ασχολούνται μόνο με τα ερεθίσματα που δημιουργούν την τέχνη. Η τέχνη δεν έχει καμία σχέση με το μάρκετινγκ, τους πλειστηριασμούς και τις τιμές –όλα αυτά είναι ξένα σώματα. Την ίδια όμως, τίποτε απολύτως δεν την ερμηνεύει. Σπάνια οι πρωτοπόροι πιστεύουν ότι είναι πρωτοπόροι. Για την πρωτοπορία τους σίγουροι είναι αυτοί που τους ακολουθούν. «Όταν ξύσεις ένα αληθινό έργο τέχνης, θα τρέξει λίγο αίμα», λέει κάποιος.

Πολλά πράγματα μιμούνται την τέχνη και πολλοί μιμούνται τους καλλιτέχνες. Πολλοί καλλιτέχνες απαντούν σε ερωτήσεις που δεν υποψιάζονται. Απαντούν σε ανθρώπους που δεν γνώριζαν την ερώτηση. Άλλο είναι η μόρφωση και άλλο η καλλιέργεια του πνεύματος. Η τέχνη ερμηνεύεται μόνο με τέχνη από τον ελεύθερο άνθρωπο, όπως ο πιανίστας ερμηνεύει τη μουσική σύνθεση. Η τέχνη δεν προοδεύει ποτέ, μην τη συγχέουμε με την επιστήμη, απλώς αλλάζει πρόσωπα και τρόπους για να πει κάθε φορά τα ίδια πράγματα. Η τέχνη είναι κάτι πολύ απλό και ο καλλιτέχνης ένας σοφός.

Δείτε τα πρόσωπα των ανθρώπων, καθώς περνούν από τις διαβάσεις των πεζών. Δείτε τους φθαρμένους τοίχους με τις σχισμένες αφίσες και τα πολύχρωμα συνθήματα.

Δείτε το απέναντι δέντρο, καθώς βγαίνουν οι μικροί βλαστοί περιμένοντας την άνοιξη. Θα έχετε κάνει μια καλή αρχή και υπάρχει ελπίς να αισθανθείτε τα έργα όλων των εποχών. Το μήνυμα του έργου τέχνης είναι πάντα ποιητικό. Δεν είναι υποχρεωτικό να αισθάνεστε και να αγαπάτε την τέχνη. Απλώς είναι ένα προνόμιο. Αλλά τι προνόμιο!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Να χαρακτηρίσεις τις ακόλουθες προτάσεις, γράφοντας δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση συμφωνεί με το νόημα του κειμένου, ή τη λέξη **Λάθος**, αν όχι.

1. Η τέχνη είναι μια μορφή έκφρασης των συναισθημάτων του ανθρώπου.
2. Η ερμηνεία της τέχνης απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις.
3. Ο αληθινός καλλιτέχνης πρέπει να είναι συνειδητά πρωτοπόρος.
4. Η τέχνη παρουσιάζει πρόοδο με το πέρασμα των χρόνων.
5. Η εξοικείωση με την τέχνη ξεκινά από την αναγνώριση της ομορφιάς σε απλά, καθημερινά πράγματα.

Μονάδες 15

Α2. «Η τέχνη ερμηνεύεται μόνο με τέχνη από τον ελεύθερο άνθρωπο, όπως ο πιανίστας ερμηνεύει τη μουσική σύνθεση.»: να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική. Να δηλώσεις τη λειτουργία της σύνταξης σε κάθε περίπτωση.

Μονάδες 10

Α3. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτηθεί στον διαδικτυακό ιστότοπο του σχολείου σου να αναφερθείς στον ρόλο της Τέχνης στην εποχή μας. Ποια είναι τα οφέλη της για την κοινωνία και το άτομο; Ενδιαφέρονται οι νέοι άνθρωποι για την Τέχνη και με ποιους τρόπους;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΖΕΝΗ ΚΑΡΕΖΗ (1934 – 1992)

[Και το δωμάτιο γεμίζει μάγια]

Το απόσπασμα προέρχεται από την αυτοβιογραφία της Τζένης Καρέζη, μεγάλης πρωταγωνίστριας του ελληνικού θεάτρου και κινηματογράφου, με τίτλο «Τετράδια ζωής» (εκδ. Καστανιώτη, 1993).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Η Θεσσαλονίκη μου!

Κατοχή. Πείνα, βομβαρδισμοί και καταφύγια. Κι ένα κοριτσάκι, η Ευγενούλα, πολύ άρρωστο. [...] Η μαμά του δεν μπορεί να το σηκώσει από το κρεβάτι. Και κείνο φοβάται. Ακούει τους άλλους να τρέχουνε, τα άλλα παιδάκια να φωνάζουνε, τις μπόμπες να πέφτουνε, βλέπει τη γιαγιά του και τον πατέρα του να φεύγουνε τρομαγμένοι, με τους άλλους, και το πιάνουνε τα κλάματα. Και τότε η μαμά του, για να το παρηγορήσει, πάει και βάζει στο γραμμόφωνο την Ενάτη του Μπετόβεν. Και το δωμάτιο γεμίζει μάγια. Κάτι ήχοι απίστευτοι και η ομορφιά και η ευτυχία να εισβάλλουνε ξαφνικά από παντού. Πού είναι η απελπισία, πού ο τρόμος; Πού οι πανικόβλητοι άνθρωποι; Πού πήγε όλη αυτή η τρομάρα; Πώς έγινε; Τι έγινε; Τι όμορφα που είναι όλα! Να τα λοιπόν τα παραμύθια. Να τα τα πριγκιπόπουλα, οι πριγκηπέσες και οι μάγισσες. Όλα εδώ κοντά της. Δικά της. Όλη η μαγεία της ζωής δικιά της. Η Ευγενία σκουπίζει τα μάτια της, αφήνει τη μαμά της να της αλλάξει την πετσέτα στο μέτωπό της, της πιάνει το χέρι και ακούει τον Μπετόβεν. Και αυτή είναι η πρώτη επαφή της με την Τέχνη.

Δεν ξέρω, αλλά νομίζω ότι εκείνη η στιγμή σηματοδότησε και περιχαράκωσε όλη τη ζωή μου. Κατάλαβα, σαν μέσα σ' ένα θαύμα, ότι πέρα απ' όλα, πάνω απ' όλα, έξω από κάθε λογική και μέσα στην πιο απίστευτη χυδαιότητα, όπως και ανάμεσα σε διάφορα υπαρξιακά ερωτηματικά, διαδρομές υπόγειες, απορίες και ξαφνιάσματα και πληγές άφθονες, απ' αυτές που κάθε μέρα μάς κερνάει η ζωή, υπάρχει κάτι που είναι σαν καταφύγιο και σε καλεί κάθε στιγμή να το ανακαλύψεις και να γιατρευτείς. Κι αυτό είναι η Τέχνη. Και μόνο. Πέραν αυτής… ουδέν!

Αυτή ήτανε πάντα η ιδεολογία η δική μου. Από τότε. Πριν από πολλά, πολλά χρόνια. Πάνω σ' αυτό τίποτα για μένα δεν άλλαξε, δεν αλλοιώθηκε ή δε μεταλλάχτηκε. Σε στιγμές μαύρες, όπως και σε εποχές ευφορίας, πάντα εκεί καταφεύγω. Δεν έχω άλλη διαφυγή, ούτε άλλη επιλογή. Με αφήνει εντελώς αδιάφορη η λογική και η σοφία. Κρατάω μόνο το συναίσθημα, αυτό το φτερούγισμα της ψυχής, και είναι, νομίζω, το καλύτερο μέσον για να πλησιάσω το όνειρο. Δηλαδή την Τέχνη.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Να εντοπίσεις τον τόπο, τον χρόνο και τα πρόσωπα της αφήγησης. Πώς συνδέονται μεταξύ τους; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 15

Β2. Να διακρίνεις το είδος του αφηγητή ως προς το πρόσωπο και την οπτική γωνία στη δεύτερη και στην τρίτη παράγραφο του κειμένου. Θεωρείς επιτυχημένες τις επιλογές αυτές; Να αιτιολογήσεις και να τεκμηριώσεις τις απαντήσεις σου κάνοντας σχετικές αναφορές.

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί η αφήγηση παρουσιάζει την πρώτη επαφή της μικρής ηρωίδας με την κλασική μουσική ως «παραμύθι» και «μαγεία της ζωής»; Ποιος είναι ο ρόλος της μουσικής, κατά τη γνώμη σου, στη ζωή των συνομηλίκων σου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι η συγγραφέας αφηγείται στο ημερολόγιό της την καθοριστική γι' αυτήν εμπειρία που την έφερε σε επαφή με την Τέχνη, όπως παρουσιάζεται στην πρώτη παράγραφο του κειμένου. Να καταγράψεις αυτή τη σελίδα του ημερολογίου της.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Α1. (Μονάδες 15)

1. Σ
2. Λ
3. Λ
4. Λ
5. Σ

Α2. **(Μονάδες 10)**

«Ο ελεύθερος άνθρωπος ερμηνεύει την τέχνη μόνο με τέχνη, όπως η μουσική σύνθεση ερμηνεύεται από τον πιανίστα.»

Λειτουργία ενεργητικής σύνταξης: τονίζεται το υποκείμενο του ρήματος.

Λειτουργία παθητικής σύνταξης: τονίζεται η ενέργεια/ η πράξη που δηλώνει το ρήμα.

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*

- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

<u>Ρόλος της Τέχνης στην εποχή μας - οφέλη της για την κοινωνία και το άτομο</u>:

- μοιάζει με κοινωνικό φαινόμενο, είναι ο έρωτας για τη ζωή, με την ευρεία σημασία της λέξης, η έκφραση και το ξεχείλισμα μιας πληρότητας, συνδέει τον άνθρωπο με το μυστήριο της ύπαρξης, γιατί συνιστά μια βαθύτερη ανάγκη έκφρασης και επικοινωνίας του καλλιτέχνη με την εποχή του και το κοινό του,
- απευθύνεται σε ελεύθερους ανθρώπους, που δεν είναι δέσμιοι του εφησυχασμού,
- επεκτείνει τα όρια της αντίληψης του ατόμου, διευρύνοντας τους πνευματικούς του ορίζοντες και εμπλουτίζοντας την εμπειρία του με βιώματα και αγωνίες διαχρονικού χαρακτήρα, αλλά και ευαισθητοποιώντας το απέναντι στα σύγχρονα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα,
- καλλιεργεί την ευαισθησία και αναπτύσσει τη δεκτικότητα στα αισθητικά ερεθίσματα του περιβάλλοντος, καθιστώντας το άτομο ικανό να διακρίνει και να βιώνει το ωραίο,
- ψυχαγωγεί και εκλεπτύνει συναισθηματικά το άτομο, απομακρύνοντάς το από την πεζή και αγχογόνα καθημερινότητα,
- συμβάλλει στην ηθική συγκρότηση του ατόμου, προβάλλοντας διαχρονικά πρότυπα,
- φωτίζει τα βαθύτερα κίνητρα των ανθρώπινων συμπεριφορών και συντελεί στην αυτογνωσία και την κατανόηση της ανθρώπινης φύσης,
- προάγει τον πολιτισμό, αποτυπώνοντας συλλογικές αγωνίες και ανάγκες,
- ανανεώνει την παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά, αξιοποιώντας δημιουργικά στοιχεία του παρελθόντος και φωτίζοντας τις ιδιαίτερες πτυχές της ταυτότητας και της ιστορικής συνέχειας ενός λαού,
- συνιστά μια «παγκόσμια γλώσσα», οπότε καλλιεργεί την οικουμενικότητα και την αλληλεπίδραση των πολιτισμών,
- κινδυνεύει από τον καταναλωτισμό, την τάση εμπορευματοποίησης και τη μαζική κουλτούρα, αλλά μπορεί να διασωθεί χάρη στην πνευματικότητα και την ευαισθησία όσων την υπηρετούν με εντιμότητα και αυθεντικότητα.

<u>Τρόποι εκδήλωσης ενδιαφέροντος των νέων για την Τέχνη</u>:

- τάση να ακολουθούν την τυποποίηση που υπαγορεύει η μαζική κουλτούρα,

- επαφή ως επί το πλείστον με τα «καταναλωτικά προϊόντα» της Τέχνης (βιομηχανία του θεάματος),
- πρότυπα οι «διάττοντες αστέρες» κυρίως της μουσικής και της υποκριτικής,
- φωτεινές εξαιρέσεις όσοι μυούνται στην Τέχνη λόγω προσωπικής κλίσης ή ταλέντου ή/και όσοι γοητεύονται από τις διάφορες «δημοφιλείς» εκφάνσεις της και στη συνέχεια εμβαθύνουν και προβαίνουν σε ποιοτικές καλλιτεχνικές αναζητήσεις,
- πολλοί, ωστόσο, ακολουθούν νέες διαδρομές, αξιοποιώντας τα ψηφιακά και τεχνολογικά επιτεύγματα και δίνοντας φρέσκια πνοή στην καλλιτεχνική δημιουργία.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Β1. (Μονάδες 15)

Τόπος: Θεσσαλονίκη

Χρόνος: Κατοχή – Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Πρόσωπα: η κεντρική ηρωίδα, η μικρή σε ηλικία Ευγενία, και η μητέρα της

Σύνδεση: η συγγραφέας ξεκινά το αυτοβιογραφικό της έργο με μια αναδρομή στο απώτερο παρελθόν της, στη διάρκεια της παιδικής της ηλικίας, όταν, στη διάρκεια της Κατοχής, ζούσε στη Θεσσαλονίκη μαζί με την οικογένειά της. Η αναφορά στην πόλη αυτή με κεφαλαία στην αρχή και στη συνέχεια με το κτητικό «Η Θεσσαλονίκη μου» φανερώνει την αγάπη της για τον τόπο. Οι αναφορές στον χρόνο με λιτούς, αλλά χαρακτηριστικούς όρους (Κατοχή. Πείνα, βομβαρδισμοί και καταφύγια.) σκιαγραφούν μια ζοφερή και απέλπιδα κατάσταση, όπως, εξάλλου, ήταν πραγματικά η ιστορική αυτή περίοδος για όλη την Ελλάδα. Η μικρή Ευγενία είναι βαριά άρρωστη, οπότε η μητέρα της αδυνατεί να τη σηκώσει από το κρεβάτι, για να την οδηγήσει στο καταφύγιο, προκειμένου να προστατευθούν από τους βομβαρδισμούς. Μένουν οι δυο τους ολομόναχες και φοβισμένες στο σπίτι, καθώς τα άλλα μέλη της οικογένειας φεύγουν, για να σωθούν (βλέπει τη γιαγιά του και τον πατέρα του να φεύγουνε τρομαγμένοι, με τους άλλους, και το πιάνουνε τα κλάματα). Η μητέρα έχει τη φαεινή ιδέα να παρηγορήσει και να διασκεδάσει την κόρη της, βάζοντας στο γραμμόφωνο την Ενάτη του Μπετόβεν. Το σκηνικό μεταβάλλεται αυτομάτως στην αφήγηση. Η έμπνευση της μητέρας συναρπάζει τη νεαρή Ευγενία και σηματοδοτεί γι’ αυτήν ένα θαύμα που αποτέλεσε κίνητρο και πυξίδα για την υπόλοιπη ζωή της: την αγάπη για την Τέχνη.

Β2. (Μονάδες 10)

Επικρατεί ο πρωτοπρόσωπος αφηγητής (Δεν ξέρω, αλλά νομίζω - Κατάλαβα - η ιδεολογία η δική μου – καταφεύγω - Δεν έχω - τίποτα για μένα δεν άλλαξε), ο αφηγητής - πρωταγωνιστής, καθώς είναι η η κεντρική ηρωίδα που αφηγείται. Καταγράφει από τη δική της οπτική γωνία (με εσωτερική εστίαση) προσωπικά βιώματα και εξομολογείται βαθύτερα συναισθήματα.

Η επιλογή του συγκεκριμένου τύπου αφηγητή είναι επιτυχημένη, γιατί προσδίδει αληθοφάνεια, φυσικότητα και παραστατικότητα στην αφήγηση, ενώ ο λόγος καθίσταται άμεσος και προσωπικός, αποκτώντας εξομολογητικό τόνο.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Η Ενάτη Συμφωνία του Μπετόβεν αποτελεί έξοχο δείγμα κλασικής μουσικής, που για τη μικρή, άρρωστη και φοβισμένη ηρωίδα φαίνεται ως κάτι ονειρεμένο, γιατί:

- ακούει μια μελωδία μέσα στον ορυμαγδό των βομβαρδισμών, του ποδοβολητού, των έντρομων φωνών, του πανικού των ανθρώπων που προσπαθούν να σωθούν
- νιώθει ένα «φτερούγισμα της ψυχής», που της επιτρέπει να «ταξιδέψει» σε κόσμους παραμυθένιους και να εστιάσει στην ομορφιά και στο θαύμα που βιώνει και θα την ακολουθεί εφ' όρου ζωής
- η αντίθεση ανάμεσα στο αίσθημα ανημπόριας κι εγκατάλειψης που σηματοδοτούν οι συνθήκες της κατοχής και η βαριά ασθένειά της και στη γλυκιά όψη της ζωής που αντιπροσωπεύει η μουσική τής δίνει δύναμη, ελπίδα για το μέλλον, που αρχίζει να φαντάζει ωραίο.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Θετικά αξιολογούνται:
Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας.
Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη.
Ύφος: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο).

Ενδεικτική απάντηση:

Θεσσαλονίκη, 10. 2. 1943

Είμαι πολύ άρρωστη. Η μαμά δεν μπορεί να με σηκώσει από το κρεβάτι. Φοβάμαι! Ακούω ανθρώπους να τρέχουνε, παιδάκια να φωνάζουνε, μπόμπες να πέφτουνε… Η γιαγιά κι ο πατέρας μου φύγανε τρομαγμένοι για το καταφύγιο… με πιάνουνε τα κλάματα, δεν μπορώ να κρατήσω τα δάκρυά μου. Η μαμά, για να με παρηγορήσει, βάζει στο γραμμόφωνο την Ενάτη του Μπετόβεν. Και το δωμάτιο γεμίζει μάγια. Κάτι ήχοι απίστευτοι! Η ομορφιά, η ευτυχία εισβάλλουν από παντού. Πού είναι η απελπισία, πού ο τρόμος; Πού οι πανικόβλητοι άνθρωποι; Πού πήγε όλη αυτή η τρομάρα; Πώς έγινε; Τι έγινε; Τι όμορφα που είναι όλα! Να τα λοιπόν τα παραμύθια. Να τα τα πριγκιπόπουλα, οι πριγκηπέσες και οι μάγισσες. Όλα εδώ κοντά μου. Δικά μου. Όλη η μαγεία της ζωής δικιά μου. Σκουπίζω τα μάτια μου, αφήνω τη μαμά να μου αλλάξει πετσέτα στο μέτωπο, της πιάνω το χέρι κι ακούω Μπετόβεν. Νιώθω ήδη δυνατή, νιώθω ότι θα τα καταφέρω…

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο παραδοσιακός πολιτισμός και ο σύγχρονος πολιτισμός

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα από το κείμενο «Τέχνες και Γράμματα. Οπτικές και προοπτικές.» προέρχεται από τα «Τετράδια Πολιτισμού τ. 3-4» (Υπουργείο Πολιτισμού, 2008) και υπογράφεται από την Αικατερίνη Πολυμέρου – Καμηλάκη, διακεκριμένη λαογράφο.

Στην ιστορία του πολιτισμού μέχρι τον 20ό αιώνα οι μεγάλες τομές, κοινωνικές και τεχνολογικές, υπήρξαν πολλές και σημαντικές, αλλά τα αποτελέσματά τους ενσωματώθηκαν αργά στους πολιτισμούς των λαών, ανάλογα με τις δυνατότητες που διέθεταν οι παραδοσιακές κοινωνίες να αφομοιώσουν και να ενσωματώσουν νέα στοιχεία σε επίπεδο δομών και θεσμών, αλλά και τεχνολογίας.

Οι εκρηκτικές, ωστόσο, αλλαγές που έφερε η τεχνολογία στον 20ό αιώνα, ιδιαίτερα στον τομέα της επικοινωνίας και μετάδοσης της γνώσης, βρήκαν τους μηχανισμούς των παραδοσιακών κοινωνιών ανέτοιμους και αδύναμους να υποδεχθούν και να αφομοιώσουν τις νέες γνώσεις και τις συνέπειές τους στην καθημερινότητα των πληθυσμών, με αποτέλεσμα αξίες και αρχές, που ίσχυσαν χιλιετίες και οδήγησαν τα βήματα της ανθρωπότητας μέχρι πρόσφατα, να υποχωρήσουν και να ισοπεδωθούν. Ο όγκος της πληροφορίας, που σχετίζεται με τις ανθρώπινες δραστηριότητες και προσδιορίζει τη συμπεριφορά των ανθρώπων σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, είναι δυσβάστακτος και η διαχείρισή του συχνά αδύνατη. Έτσι, δεν φαίνεται παράδοξο που πληθυσμοί ακόμα και με υψηλό πολιτιστικό επίπεδο και περισσότερες, κατά τεκμήριο, αφομοιωτικές δυνατότητες δεν μπορούν να διαχειριστούν τη γνώση και τις συνέπειές της στη ζωή τους και αδυνατούν να ενσωματώσουν στον πολιτισμό τα νέα στοιχεία, ισοπεδώνοντας ή και εξαφανίζοντας τις δικές τους παραδοσιακές δομές.

Η «παράδοση», όπως είναι γνωστό, περιλαμβάνει ό,τι «παραδίδεται» από γενιά σε γενιά και ενσωματώνεται στην κοινωνική μνήμη μέσω διαφόρων μηχανισμών κοινωνικοποίησης (δηλαδή μέσω της παιδείας, της ψυχαγωγίας και της εν γένει δημοσιοποίησης, της κοινωνικής ένταξης στον ιδιωτικό και στον δημόσιο χώρο, μέσα από διαχρονικές βιωματικές διαδικασίες). Δεν πρόκειται, λοιπόν, όπως συχνά έχει χαρακτηρισθεί, για μια ρομαντική επιστροφή στο παρελθόν, το οποίο συχνά αναλογιζόμαστε με νοσταλγία. Πρόκειται για ζωντανό οργανισμό, ο οποίος εμπλουτίζεται

αργά, αλλά σταθερά από την τεχνολογία και τον πολιτισμό των ξεχωριστών ατόμων αφομοιώνοντας ό,τι είναι χρηστικό. Βεβαίως ό,τι ενσωματώνεται στον παραδοσιακό πολιτισμό δεν είναι πάντοτε χρήσιμο.

Το βέβαιο είναι ότι η αργή, αλλά σταθερή διαδικασία ένταξης εξωτερικών επιρροών στον παραδοσιακό πολιτισμό εξασφάλιζε κατά το παρελθόν τη μακρά συνέχεια σε μικρότερες χωρικές ενότητες και την κοινότητα θεμελιακών γνωρισμάτων που αντανακλούν την υποταγή στη φύση και τον περιορισμό στο αναγκαίο και απαραίτητο, το χρηστικό που συνήθως ήταν και χρήσιμο. Οι καινοτομίες και οι επιρροές αφομοιώνονταν σε μια βαθιά ριζωμένη και καταξιωμένη σε ιστορικό και γεωγραφικό πλαίσιο πολιτισμική ενότητα και οι εκδηλώσεις της ζωής αποκτούσαν και διατηρούσαν για καιρό ευδιάκριτη πολιτισμική ταυτότητα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Με ποια επιχειρήματα υποστηρίζει η συγγραφέας τη θέση της ότι η παράδοση δεν αποτελεί «μια ρομαντική επιστροφή στο παρελθόν, το οποίο συχνά αναλογιζόμαστε με νοσταλγία»; Να απαντήσεις σε μια παράγραφο 50-60 λέξεων.

Μονάδες 15

Α2. Να αποδώσεις με πλαγιότιτλους το νόημα των τεσσάρων παραγράφων του κειμένου.

Μονάδες 10

Α3. Σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις, ως εκπρόσωπος του σχολείου σου, σε Ημερίδα που διοργανώνει το πολιτιστικό κέντρο του δήμου σου με θέμα «Με πυξίδα την παράδοση ατενίζουμε το μέλλον» να αναφερθείς στην αξία του παραδοσιακού πολιτισμού και στις διαδικασίες εμπλουτισμού του από τον σύγχρονο πολιτισμό.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ (1911-1996)

Η Alfa Romeo

Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή του Οδυσσέα Ελύτη «Τα ρω του έρωτα» (1972), (εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 2002).

Θαύμασα τον Παρθενώνα
και στην κάθε του κολόνα
βρήκα τον χρυσό κανόνα

Όμως σήμερα το λέω
βρίσκω το καλό κι ωραίο
σε μια σπορ AlfaRomeo

Καλοκαίρια και χειμώνες
να ‘ναι γύρω μου ελαιώνες
πίσω μου όλ’ οι αιώνες

Κι όπου μπρος μου ο δρόμος βγάζει
και σε πειρασμό με βάζει
δώσ’ του να πατάω το γκάζι

Με τη δύναμη του λιόντα
και με του πουλιού τα φόντα
πιάνω τα εκατόν ογδόντα

Γεια σας θάλασσες και όρη
γεια σας κι έχω βάλει πλώρη
για της Αστραπής την Κόρη

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Η σπορ Alfa Romeo λειτουργεί ως σύμβολο στο ποίημα. Να παρουσιάσεις με συντομία τις διαστάσεις αυτού του συμβολισμού.

Μονάδες 15

Β2. Να εντοπίσεις δύο αντιθέσεις που διέπουν το ποίημα και να ερμηνεύσεις τη λειτουργία τους.

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο προτιμά την κλασική ομορφιά του Παρθενώνα ή τη λάμψη ενός σπορ αυτοκινήτου; Να διατυπώσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την επιλογή του, εξηγώντας γιατί θεωρείς μεγαλύτερη την ικανοποίηση που προσφέρεται από τα επιτεύγματα της τεχνολογίας ή την αισθητική απόλαυση του φυσικού τοπίου κι ενός έργου πολιτισμού.

ή

2. Παίρνοντας τον ρόλο του ποιητικού υποκειμένου, να απευθύνεις σε φιλικό σου πρόσωπο μία επιστολή, στην οποία καταθέτεις τους προβληματισμούς και τις επιλογές σου, όπως προκύπτουν από το ποίημα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Α1. (Μονάδες 15)

- Η παράδοση αποτελεί ζωντανό οργανισμό.
- Ο αργός και σταθερός εμπλουτισμός της με νέες επιρροές διασφαλίζει τη χρηστικότητα και τη χρησιμότητά τους.
- Η σταδιακή αφομοίωση των καινοτομιών ενισχύει την πολιτισμική ενότητα της κοινότητας.

Α2. (Μονάδες 10)

1η παράγραφος: Σταδιακή και ομαλή η πολιτιστική ενσωμάτωση των τεχνολογικών καινοτομιών από τις παλαιότερες κοινωνίες.

2η παράγραφος: Αδυναμία διαχείρισης και αφομοίωσης των τεχνολογικών αλλαγών από τους σύγχρονους πολιτισμούς.

3η παράγραφος: Τα άτομα ως φορείς της ζωντανής παράδοσης.

4η παράγραφος: Κριτήρια ένταξης ενός νέου στοιχείου στον παραδοσιακό πολιτισμό η χρηστικότητα και ο σεβασμός στην πολιτισμική ενότητα.

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Κειμενικό είδος: ομιλία σε Ημερίδα του δημοτικού πολιτιστικού κέντρου.

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο:

- πρσφώνηση/ αποφώνηση,
- αναφορά στο πλαίσιο και τον σκοπό της εκδήλωσης,
- αναφορική λειτουργία της γλώσσας,

- σοβαρό και επίσημο ύφος λόγου.
- Αξιοποίηση γ΄, α΄ ενικού και α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου (ο/η μαθητής/-τρια συμμετέχει ως εκπρόσωπος της σχολικής κοινότητας).

<u>Περιεχόμενο</u>:

Θετικά αξιολογούνται:

1. η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια την προσωπική του/της θέση για το θέμα,
2. η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου.

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης</u>:

α) αξία του παραδοσιακού πολιτισμού:

- αποκομίζουμε πείρα, σοφία, διδάγματα,
- ενισχύουμε τη συλλογική ταυτότητα και την κοινωνική αυτογνωσία,
- αντλούμε στοιχεία που μπορούν να αξιοποιηθούν δημιουργικά στο μέλλον,
- αποτελεί τη βάση της προόδου των τεχνών και της ζωής ευρύτερα, γιατί συνιστά πηγή έμπνευσης.

β) διαδικασίες εμπλουτισμού του παραδοσιακού πολιτισμού από τον σύγχρονο:

- αναγνωρίζουμε την αξία του, τον αξιοποιούμε με σεβασμό και σοβαρότητα,
- τον μελετάμε σε βάθος και χωρίς προκαταλήψεις, ώστε να διακρίνουμε ποια στοιχεία του είναι ζωντανά, αναγκαία και χρηστικά στην εποχή μας,
- προσαρμόζουμε τα παραδοσιακά στοιχεία στις σύγχρονες απαιτήσεις,
- επιδιώκουμε την ισορροπία ανάμεσα στο παραδοσιακό και στο νέο.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Β1. (Μονάδες 15)

Η σπορ Alfa Romeo λειτουργεί ως σύμβολο:

- ελευθερίας και δυναμισμού,
- ταχύτητας και υπέρβασης των ορίων,
- της καινοτομίας και της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης,
- του γοργά εξελισσόμενου σύγχρονου πολιτισμού,
- της πορείας προς το μέλλον.

Β2. (Μονάδες 10)

- παρελθόν με μακραίωνη ιστορία και φυσική ομορφιά – παρόν και μέλλον με έμφαση στην τεχνολογική πρόοδο
- κλασική ομορφιά του Παρθενώνα - φευγαλέα λάμψη σπορ αυτοκινήτου
- θέλγητρα της φύσης - δύναμη της επιτάχυνσης ενός σύγχρονου αυτοκινήτου

Οι αντιθέσεις συνθέτουν τον καμβά πάνω στον οποίο στηρίζεται το ποίημα, προκειμένου ο ποιητής να αναδείξει τους προβληματισμούς του με εύληπτο και άμεσο τρόπο. Οι εικόνες αισθητοποιούν τις αντιθέσεις και αποδίδουν παραστατικά το δίλημμα που τον απασχολεί, αλλά και τη συγκινησιακή του φόρτιση.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

α΄ ζητούμενο:

- Θαυμασμός για το μέτρο και την ομορφιά του αρχαιοελληνικού Παρθενώνα
- Σύνδεση του ελληνικού φυσικού τοπίου με τη μακραίωνη πολιτισμική ιστορία
- Δίλημμα: επιλογή ανάμεσα στο παρελθόν και στο παρόν
- Προτίμηση του ποιητή στην Alfa Romeo
- Αποχαιρετισμός στην αγαπημένη φύση, πορεία προς το μέλλον της ταχύτητας
- Αίσθηση δύναμης μέσω της επιτάχυνσης

Ως προς το β΄ ζητούμενο, είναι αποδεκτή οποιαδήποτε απάντηση, αρκεί να διακρίνεται από εκφραστική και νοηματική πληρότητα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αναδιηγηθεί με δικά του/της λόγια την ιστορία που παρουσιάζει το ποίημα, με βάση τα στοιχεία του κειμένου, αλλά και τις σκέψεις που του δημιουργήθηκαν.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Υποχρεωτική είναι η παρουσία του επικοινωνιακού πλαισίου της επιστολής και συγκεκριμένα:

- Η τυπολογία της επιστολής (τοποχρονικός προσδιορισμός, προσφώνηση, αποφώνηση, χαιρετισμός, θέση υπογραφής)
- Το επιστολικό ύφος (αμεσότητα, εξομολογητικότητα, διαλογικότητα).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ομιλία αποδοχής του Βραβείου Νόμπελ του Αλμπέρ Καμύ το 1957

Το ακόλουθο απόσπασμα είναι από το βιβλίο «Ένας αιώνας Νόμπελ — Οι ομιλίες των συγγραφέων που τιμήθηκαν με το βραβείο Νόμπελ στον 20ό αιώνα», σε επιμέλεια του Θανάση Θ. Νιάρχου, εκδόσεις Καστανιώτη, 2001.

[…] Προσωπικά δεν μπορώ να ζήσω χωρίς την τέχνη μου, αλλά δεν τοποθέτησα ποτέ την τέχνη αυτήν πάνω απ' όλα. Αν, αντίθετα, μου είναι απαραίτητη, αυτό συμβαίνει γιατί είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τους ανθρώπους, και μου επιτρέπει να ζω, έτσι όπως είμαι, στο ίδιο επίπεδο με όλους τους άλλους. Η τέχνη δεν είναι στα μάτια μου μοναχική απόλαυση, είναι μέσο να συγκινεί κανείς το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό ανθρώπων, προσφέροντάς τους προνομιούχα εικόνα των κοινών πόνων και ευχαριστήσεων – δεν επιτρέπει στον καλλιτέχνη ν' απομονωθεί, τον υποτάσσει στην πιο ταπεινή και την πιο παγκόσμια αλήθεια. Και συχνά αυτός που διάλεξε τη μοίρα του καλλιτέχνη, γιατί αισθανόταν διαφορετικός, μαθαίνει πολύ γρήγορα πως δεν θα θρέψει την τέχνη του όντας διαφορετικός, αλλά ομολογώντας την ομοιότητά του με τους άλλους.

Ο καλλιτέχνης σφυρηλατείται[1] μέσα σ' αυτό το συνεχές πηγαινέλα από τον εαυτό του στους άλλους, ανάμεσα στην ομορφιά, που δεν μπορεί να την αρνηθεί, και την κοινότητα, απ' όπου δεν μπορεί να ξεριζωθεί. Γι' αυτόν το λόγο οι αληθινοί καλλιτέχνες δεν περιφρονούν τίποτε· υποχρεώνονται να κατανοήσουν αντί να κρίνουν. Και αν πρέπει να πάρουν μια θέση σ' αυτόν τον κόσμο, δεν μπορεί να είναι παρά η θέση σε μια κοινωνία όπου, σύμφωνα με το μεγάλο λόγο του Νίτσε, δεν θα βασιλεύει πια ο κριτής αλλά ο δημιουργός, είτε είναι διανοούμενος είτε εργάτης.

Μ' αυτήν την έννοια ο ρόλος του συγγραφέα δεν είναι άμοιρος υποχρεώσεων – από τη φύση του δεν μπορεί να μπει σήμερα στην υπηρεσία αυτών που δημιουργούν την ιστορία: είναι στην υπηρεσία αυτών που την υπομένουν· διαφορετικά μένει μόνος του και η τέχνη του δεν έχει καμιά σημασία. Όλα τα στρατεύματα της τυραννίας με τα εκατομμύρια των ανθρώπων τους δεν θα τον απαλλάξουν από τη μοναξιά, ακόμη κι αν στέρξει ν' ακολουθήσει το βηματισμό τους. Αλλά η σιωπή ενός φυλακισμένου, άγνωστου, εγκαταλειμμένου στους εξευτελισμούς, στην άλλη άκρη του κόσμου, αρκεί για να βγάλει ένα συγγραφέα απ' την απομόνωση, υπό τον όρο τουλάχιστον, κάθε

[1] διαμορφώνεται

φορά που ο ίδιος απολαμβάνει το προνόμιο της ελευθερίας, να μη λησμονεί αυτήν τη σιωπή, να την κάνει ν' αντιλαλεί με τα μέσα της τέχνης.

Κανείς από μας δεν είναι αρκετά μεγάλος για ανάλογη αποστολή. Αλλά μέσα σ' όλες τις συνθήκες της ζωής, αφανής ή προσωρινά διάσημος, ριγμένος στα σίδερα της τυραννίας ή ελεύθερος για ένα διάστημα να εκφραστεί, ο συγγραφέας μπορεί να ξαναβρεί το αίσθημα μιας ζωντανής κοινότητας που θα τον δικαιώσει, με το μοναδικό όρο πως αποδέχεται, όσο μπορεί, τα δυο βάρη που αποτελούν το μεγαλείο του επαγγέλματός του: την υπηρεσία της αλήθειας και την υπηρεσία της ελευθερίας. Αφού το καθήκον του είναι να συνενώσει το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό ανθρώπων, δεν μπορεί να ευχαριστιέται με το ψέμα και με τη δουλεία, τα οποία, όπου βασιλεύουν, ευνοούν τη μοναξιά. Οποιεσδήποτε κι αν είναι οι προσωπικές μας δοκιμασίες, η ευγένεια του επαγγέλματός μας θα έχει πάντα τις ρίζες της στις δυο δυσβάσταχτες υποχρεώσεις: την άρνηση να πει ψέματα για κάτι που γνωρίζει και την αντίσταση στην καταπίεση […].

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις ως Σωστές ή Λαθεμένες σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου Α.

1. Ο Αλμπέρ Καμύ πιστεύει ότι η τέχνη είναι πολύ σημαντική στη ζωή του.
2. Ο ρόλος του καλλιτέχνη πρέπει να είναι εκείνος του κριτή της κοινωνίας.
3. Οι συγγραφείς καλό είναι να ακολουθούν τους δημιουργούς της ιστορίας.
4. Ένας από τους βασικούς ρόλους του συγγραφέα είναι να δίνει «φωνή» στους βασανισμένους.
5. Ο συγγραφέας πρέπει να έχει ως πυξίδα στην πορεία του την αλήθεια, ανεξαρτήτως συνθηκών.

Μονάδες 15

Α2. α) Να παραθέσεις από ένα αντώνυμο για τις λέξεις «επιτρέπει» και «αποδέχεται», σύμφωνα με το νόημά τους στο Κείμενο Α (μονάδες 4).

β) Να δημιουργήσεις μια περίοδο λόγου με τα παραπάνω αντώνυμα (μπορείς να αλλάξεις το πρόσωπο ή τον αριθμό) (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Α3. Ο Αλμπέρ Καμύ αναφέρει ότι «οι αληθινοί καλλιτέχνες δεν περιφρονούν τίποτε· υποχρεώνονται να κατανοήσουν αντί να κρίνουν». Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα να αναφερθείς, αξιοποιώντας στοιχεία του κειμένου, σε δύο σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα τα οποία οι καλλιτέχνες θα μπορούσαν να αναδείξουν περισσότερο και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί αυτό να συμβεί.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Ζωή χωρίς ποίηση

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο Χάρτες, εκδόσεις Πατάκη, 2007.

Έξω κυλούσε η ζωή όπως πάντα. Μποτιλιαρισμένη, γιατί, αν δεις την Ακαδημίας και τη Σόλωνος άδεια, μια θλίψη είναι. Το αυτοκίνητο της αστυνομίας δεν μπορούσε να εισχωρήσει ανάμεσα στα αυτοκίνητα. Οι μισοί κορνάρανε στους άλλους μισούς και τυχεροί όσοι είχανε στερεοφωνικά να ακούνε τον Derti, τον καλύτερο αισθηματικό σταθμό της πόλης.

Κι ο ποιητής βαρυγκομούσε και δεν μπορούσε να αρχίσει. Οι αστυνομικοί πετάχτηκαν κι έτρεχαν πίσω από τον νεαρό που είχε παρατήσει στο πεζοδρόμιο της Λυρικής Σκηνής το στραπατσαρισμένο του αυτοκίνητο κι έτρεχε να βρει καταφύγιο στα πέριξ στενάκια. Γιατί άραγε προτιμούν τα στενά κι αδιέξοδα οι δραπέτες της νομιμότητας;

Να το στενάκι, να μια μικρή πορτούλα που βγάζει σε κάτι σαν ημιυπόγειο. Μια χαρά είναι εδώ μέσα για τον έκνομο. Πηδάει και βλέπει από το άνοιγμα τον ποιητή να καταριέται τη βουή και την αντάρα της πόλης. Τα αδημονούντα βλέμματα του κοινού από κάτω. Μια κυρία κοιτάζει ερωτηματικά και νομίζει ότι αρχίζει το δρώμενο: «Ποιος είστε εσείς; Ποιητής;».

Ο εισβολέας, με το μαχαίρι προτεταμένο, απειλεί τους πάντες να ανοίξουν διάδρομο για να βγει. Μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα. Ο ποιητής βαρυγκωμά και «Σκότωσέ με» λέει «άφησέ με όμως να απαγγείλω πρώτα».

«Λέγε λοιπόν» ουρλιάζει ο ληστής. Αρχίζει ο ποιητής να απαγγέλλει, ενώ οι αστυνομικοί φράζουν τη μοναδική είσοδο του στενού.

«Μην πλησιάσει κανείς» φωνάζει ο δράστης, κι ο ποιητής συνεχίζει. «Πιο καθαρά, να σ' ακούω» ουρλιάζει ο δράστης. «Πες τους, σ' εκείνους εκεί πίσω, ότι είναι αλήτες και ληστές. Λέγε, ρε». Του τα λέει στον σβέρκο, κι ο ποιητής φτιάχνει αναγκαστικά ρίμες, γιατί το μαχαίρι στον σβέρκο του απαιτεί κάθε στροφή να έχει ιαμβικό μέτρο. Ο ληστής συγχύζεται που ο ποιητής δεν του φτιάχνει ομοιοκαταληξία: «Φτιάξε, ρε, στιχάκια».

«Είμαι του ελευθερωμένου στίχου» βαρυγκομάει ο ποιητής και αναθεματίζει τη νεωτερικότητα που του στερεί την έμμετρη αντίσταση. Αναγκάζεται να βάλει λόγια και στίχους που προδίδουν την πίστη του.

«Δεν μπορώ άλλο, καλύτερα να με σκοτώσεις».

Το κοινό παραληρεί. «Άφησέ τον! Να απαγγείλει όπως εκείνος θέλει. Θάνατος στον παρνασσισμό[2]!»

Ο ληστής διεγείρεται ακόμη περισσότερο με τον κόσμο. Γιατί το κοινό ακόμη δεν κατάλαβε ότι δεν βρίσκεται σε ποιητικό happening, σε μια πολιτιστική δράση δηλαδή που υποστηρίζεται από κέντρα βιβλίου και παρόμοιους φορείς.

Δια-δράση. Δια-δραστική παρέμβαση. Ποιητική παρεμβατικότητα στην πόλη ονόμασαν αργότερα το γεγονός ότι ένας ποιητής μαχαιρώθηκε επειδή θυσιάστηκε στη νεωτερική εκδοχή μιας ληστείας.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Να παρουσιάσεις σε μια παράγραφο, 50-60 λέξεων, την «παρερμηνεία» που υπάρχει στο Κείμενο Β και τις συνέπειές της.

Μονάδες 15

Β2. Στο κείμενο παρατηρείται χρήση της αφήγησης και του διαλόγου. Να εντοπίσεις δύο σημεία από το καθένα (μονάδες 4) και εξηγήσεις τη λειτουργικότητα αυτών των επιλογών στο Κείμενο Β (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες συμπεριφορές εκδηλώνει ο ποιητής στο Κείμενο Β; Ποιες είναι οι δικές σου σκέψεις για αυτές;

ή

[2] Ποιητικό ρεύμα που επιδίωκε την πιστότητα, τη ρεαλιστική αναπαράσταση και την απάθεια, σε αντίθεση με την υπερπροβολή συναισθημάτων του ρομαντισμού. Χαρακτηριστικό των ποιημάτων είναι η στατικότητα, γι' αυτό και παρομοιάζονται με ζωγραφικούς πίνακες. Η πιστότητα στα ποιήματα επιτυγχάνεται με τις ακριβείς περιγραφές και την επιμονή στην αναζήτηση των κατάλληλων λέξεων, ειδικά των επιθέτων. Ως προς τη μορφή, οι παρνασσιστές επιδίωκαν την απόλυτη τελειότητα. Επεξεργάζονταν πολύ τους στίχους και πειθαρχούσαν απόλυτα στους μετρικούς κανόνες.

2. Κάποιος από αυτούς που παρακολουθούσαν την εκδήλωση, καταγράφει τα γεγονότα και τα συναισθήματά του το ίδιο βράδυ στο ημερολόγιό του. Ποια μορφή θα είχαν αυτές οι σελίδες ημερολογίου;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Α1. (μονάδες 15)

1. Σ
2. Λ
3. Λ
4. Σ
5. Σ

Α2. (μονάδες 10)

α) επιτρέπει: απαγορεύει

αποδέχεται: απορρίπτει

β) Ο προπονητής της ομάδας ποδοσφαίρου απαγορεύει, με κατηγορηματικό τρόπο την εκδήλωση οποιασδήποτε αντιαθλητικής συμπεριφοράς εκ μέρους των παικτών.

Είναι σημαντικό, όταν κάποιος απορρίπτει μια θέση εργασίας, να έχει σκεφτεί τις εναλλακτικές επιλογές του αναφορικά με την επαγγελματική του σταδιοδρομία.

Α3. (μονάδες 25)

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα που θα μπορούσαν να αναδειχθούν από τους καλλιτέχνες:
    - Ανισότητες
    - Ανεργία
    - Παραβατικές συμπεριφορές
    - Ρατσισμός κ.ά.
- Τρόποι με τους οποίους θα μπορούσαν να συνδράμουν οι καλλιτέχνες:
    - Αποτύπωση της πραγματικότητας χωρίς ωραιοποίηση και υστεροβουλίες.

- Συνειδητή προσπάθεια της αναζήτησης της αλήθειας για τα αίτια των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων και έκφρασής τους μέσα από τα καλλιτεχνικά έργα.
- Αποστασιοποίηση από την ευκολία της αποδοχής των προβλημάτων λόγω ιδιοτελών κινήτρων.

Θετικά αξιολογούνται:

- Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος
- Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο
- Η κατάλληλη τεκμηρίωση
- Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος
- Ένας γενικόλογος πρόλογος
- Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης
- Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Β1. (μονάδες 15)

Η «παρερμηνεία» του Κειμένου Β παρουσιάζεται στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες στην ποιητική εκδήλωση τον ρόλο του ληστή. Θεωρούν ότι πρόκειται για «δρώμενο» στο πλαίσιο της παρουσίασης, ενώ πρόκειται για πραγματική απειλή. Οι συνέπειές της εντοπίζονται στην ενθάρρυνση της συμπεριφοράς του παρανόμου και στην κατάληξη, δηλαδή στον φόνο του ποιητή.

Β2. (μονάδες 10)

- Παραδείγματα αφήγηση (μεταξύ άλλων):
  - «Οι αστυνομικοί πετάχτηκαν κι έτρεχαν πίσω από τον νεαρό που είχε παρατήσει στο πεζοδρόμιο της Λυρικής Σκηνής το στραπατσαρισμένο του αυτοκίνητο κι έτρεχε να βρει καταφύγιο στα πέριξ στενάκια.»
  - «Αρχίζει ο ποιητής να απαγγέλλει, ενώ οι αστυνομικοί φράζουν τη μοναδική είσοδο του στενού.»
- Παραδείγματα διαλόγου (μεταξύ άλλων):
  - «Πες τους, σ’ εκείνους εκεί πίσω, ότι είναι αλήτες και ληστές. Λέγε, ρε»
  - «Δεν μπορώ άλλο, καλύτερα να με σκοτώσεις»

- Με την αφήγηση ο συγγραφέας παραθέτει:
    - τη ροή των γεγονότων - στις παραπάνω περιπτώσεις τις ενέργειες των αστυνομικών , του ληστή και του ποιητή,
    - επιταχύνει τη ροή του κειμένου, καθώς δεν κάνει λεπτομερή περιγραφή των κινήσεων και των ενεργειών των ηρώων (αστυνομικών και ληστή),
    - δίνει τη σειρά και τη χρονική διάσταση των γεγονότων (πρώτα η καταδίωξη και ταυτόχρονα η έναρξη της απαγγελίας – επιφυλακής),
    - πληροφορεί τον αναγνώστη για τα σημαντικότερα στοιχεία της πλοκής.
- Με τον διάλογο ο συγγραφέας επιδιώκει:
    - Να αποδώσει με πιστότητα τα λόγια του ληστή και του ποιητή,
    - Να συντελέσει στην ηθογράφηση των δύο πρωταγωνιστών με την άμεση πρόσβαση στις σκέψεις και στα συναισθήματά τους (αγωνία, παραίτηση κτλ.).

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης

Συμπεριφορές του ποιητή:

- Δυσφορεί για τα πάντα στο διήγημα: για τον θόρυβο και δεν είναι σε θέση να τον αντιμετωπίσει. «Κι ο ποιητής βαρυγκομούσε και δεν μπορούσε να αρχίσει», για την απειλή, «Σκότωσέ με - άφησέ με όμως να απαγγείλω πρώτα», για την τεχνοτροπία που του στερεί τη διέξοδο: «Είμαι του ελευθερωμένου στίχου».
- Φέρεται ως «γνήσιος» ποιητής, καθώς για να ξεκινήσει θέλει απόλυτη ησυχία για να αρχίσει την απαγγελία του και προτιμά να χάσει τη ζωή του παρά να προδώσει την τέχνη του «Αναγκάζεται να βάλει λόγια και στίχους που προδίδουν την πίστη του».

Στο β’ σκέλος η εκφώνηση επιτρέπει την έκφραση της προσωπικής θέσης του/της μαθητή/-τριας. Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια της απάντησης.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης

- Κειμενικό είδος: ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δικός σου/δική σου)
- Συντάκτης/συντάκτρια: ένας/μία από τους/τις συμμετέχοντες/-ουσες στην εκδήλωση
- Αποδέκτης/αποδέκτρια: το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια
- Ύφος λόγου: άμεσο και εξομολογητικό (α’ και β’ ενικό ρηματικό πρόσωπο)

- Γλώσσα: απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία
- Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο: να εκφράσει ο/η μαθητής/-τρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά ενός/μίας από τους/τις παρευρισκόμενους/-ες σε ένα περιστατικό το οποίο ξεκίνησε ως ποιητική εκδήλωση και κατέληξε τραγικά.
- Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μετωπική με τη λογική

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί άρθρο του Κοσμά Βίδου που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΒΗΜAgazino της εφημερίδας ΤΟ ΒΗΜΑ την Κυριακή 30-01-2022 – με ελάχιστες αλλαγές.

Παρακολουθώ τη συζήτηση που έχει ξεσπάσει τελευταίως (για πολλοστή φορά) με αφορμή μια σειρά από τροχαία ατυχήματα και δυστυχήματα. Δεν κατανοώ ούτε την έκπληξη ούτε τον αποτροπιασμό μας. Είναι αναμενόμενο αυτό που συμβαίνει, και πάλι καλά να λέμε.

Σε μια χώρα όπου δεν τηρείται κανένας κανόνας οδικής κυκλοφορίας ούτε από τους αυτοκινητιστές ούτε από τους μηχανόβιους ούτε από τους ποδηλάτες ούτε από τους πεζούς, ούτε καν από τους οδηγούς πατινιών (γιατί τώρα τους έχουμε και αυτούς!), θα έπρεπε να είμαστε προετοιμασμένοι για τα χειρότερα: για ακόμα πιο τρομακτικά δυστυχήματα, για ακόμα περισσότερους σακατεμένους ή και νεκρούς συνανθρώπους μας.

Ναι, παίζουν ρόλο η κακή σήμανση, η κακή συντήρηση και ο κακός φωτισμός των δρόμων μας. Ωστόσο, περισσότερο παίζουμε ρόλο εμείς που πατάμε γκάζια, για να προλάβουμε το πράσινο, όταν αυτό έχει ήδη γίνει κόκκινο, που μπαίνουμε στο αντίθετο ρεύμα, προκειμένου να γλιτώσουμε εκατό μέτρα παράκαμψης, που αρνούμαστε να σταματήσουμε στις αφύλακτες διαβάσεις, που επιβιβάζουμε ή αποβιβάζουμε κόσμο όπου μας αρέσει (κυρίως εκεί που απαγορεύεται), που επιμένουμε να περνάμε τον δρόμο εκτός διαβάσεων, που δεν χρησιμοποιούμε ποτέ φλας, που, αν και ποδηλατούμε σε κεντρικούς δρόμους, δεν φοράμε κράνος ούτε φωσφοριζέ γιλέκο, ούτε σταματάμε στα φανάρια (ο εν Ελλάδι ποδηλάτης έχει τους δικούς του, ανεξάρτητους νόμους) που, που, που … Τα αυτονόητα αναφέρω, σε έναν κόσμο που, ως φαίνεται, τα αγνοεί και αυτά.

Πάντα ήμασταν παραβατικοί (και) στην οδήγηση, τελευταίως τα έχουμε δώσει όλα. Βγαίνουμε και όποιον πάρει ο Χάρος, λογαριασμό δεν δίνουμε. Πρωταθλητές σε αυτό το παιχνίδι του τρόμου και του θανάτου που διεξάγεται στους δρόμους αναδεικνύονται οι εκατοντάδες οδηγοί που εκτελούν παραγγελίες φαγητού ή καφέ. Ξέρω, ξέρω, τρέχουν για το μεροκάματο, πιέζονται πιθανώς από τους εργοδότες τους και από τους πελάτες τους να κάνουν όσο μπορούν πιο γρήγορα … Τις δικαιολογίες τις έχουμε πάντα έτοιμες. Έπειτα

όμως, όταν, ό,τι έχει απομείνει από τον νεαρό με το μηχανάκι που ανέβαινε ανάποδα τη λεωφόρο Αλεξάνδρας είναι ένα εικονοστάσι με πέντε μαραμένα λουλούδια στην άκρη του δρόμου, καταριόμαστε την κοινωνία που τον έριξε στη βιοπάλη, ξεχνώντας πως την κοινωνία ασφαλή την κάνει η συμμόρφωση προς τους νόμους. Έχουμε όμως, δυστυχώς, μεγάλο θέμα με τη λέξη συμμόρφωση και με τη λέξη νόμος. Δεν τις σηκώνει ο οργανισμός μας. Μετά κλαίμε τους νεκρούς που αφήνουμε πίσω μας – ή μας κλαίνε.

Από όπου και να το πιάσουμε το θέμα, η σύγκρουσή μας με τη λογική, με τους κανόνες που διέπουν τη λειτουργία μιας όσο γίνεται πιο υγιούς κοινωνίας, με την ανθρωπιά την ίδια, είναι μετωπική.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Ποιοι είναι οι σημαντικότεροι παράγοντες, εξαιτίας των οποίων προκαλούνται τροχαία ατυχήματα; Να συνοψίσεις σε 50 – 60 λέξεις τι αναφέρει ο αρθρογράφος για το ζήτημα αυτό.

(Μονάδες 15)

Α2. Στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου να γράψεις ποιο είναι το είδος της σύνταξης, παρατακτική ή υποτακτική, (μονάδες 2) και να εντοπίσεις τέσσερα (4) είδη προτάσεων, κύριων ή δευτερευουσών (μονάδες 8):

Ωστόσο περισσότερο παίζουμε ρόλο εμείς που πατάμε γκάζια, για να προλάβουμε το πράσινο, όταν αυτό έχει ήδη γίνει κόκκινο, που μπαίνουμε στο αντίθετο ρεύμα, προκειμένου να γλιτώσουμε εκατό μέτρα παράκαμψης.

(Μονάδες 10)

Α3. Η ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου προκήρυξε γραπτό δημόσιο διάλογο για τα τροχαία ατυχήματα. Εσύ αποφασίζεις να συμμετάσχεις στον διάλογο, γράφοντας ένα άρθρο (200-250 λέξεις), στο οποίο θα προτείνεις μέτρα ευαισθητοποίησης των νέων οδηγών, με στόχο την πρόληψη των ατυχημάτων.

(Μονάδες 25)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΟΣ ΧΑΚΚΑΣ (1931-1972)

Τροχαία περίπτωση

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το διήγημα «Τροχαία περίπτωση», το οποίο ανήκει στη συλλογή «Τυφεκιοφόρος του εχθρού» (1966). Σήμερα περιλαμβάνεται στα Άπαντα του συγγραφέα που έχουν κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις ΚΕΔΡΟΣ.

Δεν κυκλοφορώ παρά μόνο τις ώρες που πρέπει, τις ώρες που είναι απαραίτητο να κυκλοφορήσω, ένα καθόλα ελεγμένο δρομολόγιο από το σπίτι στη δουλειά και τανάπαλιν[1].Πολλά τα τροχαία ατυχήματα στις μέρες μας, πολλές οι αναποδιές που συμβαίνουν στους δρόμους. Κινδυνεύεις να φτάσεις στο σπίτι χωρίς χέρι ή πόδι, με βγαλμένα τα έντερα, κι έπειτα τι νόημα θα ΄χεις λειψός, να μην μπορείς Σάββατο απόγευμα, μετά το ποδόλουτρο, να κόβεις τα νύχια του αριστερού σου ποδιού, να μην ακούς τα γουργουρητά των εντέρων λίγο πριν στρωθεί το τραπέζι, να έχεις ένα γάντζο αντί για παλάμη που θα τον τρίβεις με σύρμα για τις κατσαρόλες, γιατί δεν μπορείς να μείνεις με βρόμικα χέρια. Αποφεύγω τα στενά πεζοδρόμια γιατί πάντα υπάρχει ο κίνδυνος το ρεύμα να με φέρει στο χείλος, να με πετάξει στο κατάστρωμα επάνω. Στα φαρδιά πεζοδρόμια πάω προς την πλευρά των κτιρίων. Αν ανέβει ένα τρόλεϋ επάνω, θα χτυπήσει τους άλλους, θα χτυπήσει τους πρώτους. Εγώ είμαι πιο ασφαλής, σαν εφεδρεία στο ατύχημα, όταν δεν επαρκέσουν οι άλλοι. Ένα προληπτικό μέτρο ακόμα είναι να μην παίρνω και πολύ σοβαρά τα φανάρια. Δεν είναι αυτά που με προφυλάσσουν από κάθε δυστύχημα, αλλά τα μάτια μου. Βλέπω πρώτα και εν συνεχεία περνάω. Γιατί, αν το τροχαίο[2] πάσχει από αχρωματοψία, έστω και μερική, ποιος μου εγγυάται εμένα; Ή ποιος με σιγουρεύει ότι πάντα λειτουργεί η σχέση σωστά μεταξύ φωτός φαναριού και μυαλού του τροχαίου; Αν το τροχαίο δε δέχεται τη σύμβαση μεταξύ «κόκκινο-στοπ, πράσινο-ελεύθερο» κι αντιστρέφει τα σήματα, έτσι επειδή του κάπνισε η εξάτμιση ή δεν τα λαμβάνει καθόλου υπόψη του, επειδή είναι αναρχικό, πρωτότυπο, ανεπανάληπτο, ανισόρροπο, ποιος με εξασφαλίζει εμένα; Εγώ πρέπει να φτάσω στη δουλειά μου ανέπαφος, στο σπίτι ολόκληρος. Για να γίνει αυτό πρέπει να μειώσω τον κίνδυνο, να μικρύνω τον επικίνδυνο χρόνο, κυκλοφορώντας όσο είναι απαραίτητο κι από ένα γνωστό δρομολόγιο.

Βέβαια δεν ήμουν στη ζωή πάντα έτσι. Είχα μια πρώτη περίοδο που μου άρεσαν δρομολόγια άγνωστα, επικινδυνέστατοι δρόμοι πιθανής ολικής εξαφάνισης, με δάσος φανάρια ανοιγμένα προς κάθε κατεύθυνση κι ένα μόνιμο χρυσοκόκκινο φως στο στερέωμα. Αλλά μετά χάθηκαν ένα ένα τ΄ αστέρια κι είπα να κοιτάζω τη δουλειά μου και το σπίτι μονάχα, εγκαταλείποντας εκείνους τους ελάχιστους μόνους, εκείνους που τους άρεσε να

[1]Το αντίστροφο
[2]Ο τροχονόμος

ξελαιμιάζονται ακόμα κοιτώντας επάνω, έκθετοι στους πυροβολισμούς του ουρανού, στων μετεωριτών τις συγκρούσεις, ακόμα και στα σκοτεινά ψάχνοντας, και πίσω από τα σύννεφα, και τη μέρα με ήλιο, να δουν το χρυσοκόκκινο φως, χωρίς να προσέχουν τους τριγύρω κινδύνους, χωρίς να νοιάζονται πως θα κουβαλήσουν τον εαυτό τους σε μια νησίδα ασφαλείας, σ΄ ένα σίγουρο τόπο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σου, οι δύο φάσεις στη ζωή του αφηγητή (μονάδες 5) και πώς σχετίζονται με τη συμπεριφορά του, όταν κυκλοφορεί στον δρόμο (μονάδες 10); Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

(Μονάδες 15)

Β2. Να γράψεις τρία παραδείγματα ειρωνείας από την πρώτη παράγραφο και τρεις μεταφορές από τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου (μονάδες 6). Θεωρείς ότι υπάρχει κάποια συσχέτιση στο νόημά τους; (μονάδες 4)

(Μονάδες 10)

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Γιατί ο ήρωας ακολουθεί κάθε μέρα πιστά ένα γνωστό και ελεγμένο δρομολόγιο; Ποια εξήγηση δίνεται στο κείμενο και πώς αξιολογείς *εσύ* τη στάση του αυτή; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

ή

2. Γράψε ένα πεζό κείμενο, στο οποίο είσαι εσύ ο ήρωας και ακολουθείς έναν πιο ελεύθερο και απρόβλεπτο τρόπο ζωής.

(Μονάδες 25)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο άνθρωπος ως πολίτης

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Α1. (Μονάδες 15)

Οι κυριότεροι παράγοντες, εξαιτίας των οποίων προκαλούνται τροχαία ατυχήματα σύμφωνα με το κείμενο, είναι οι ακόλουθοι:

- Οι Έλληνες – οδηγοί και πεζοί - έχουν μια γενικότερη παραβατική συμπεριφορά στον δρόμο, ενώ την ίδια στιγμή οι δρόμοι βρίσκονται σε κακή κατάσταση και δεν διαθέτουν ούτε καλή σήμανση ούτε καλό φωτισμό.
- Ειδικότερα, οι οδηγοί παραβιάζουν τους φωτεινούς σηματοδότες, τα ρεύματα κυκλοφορίας, τις διαβάσεις και άλλα, ενώ οι ποδηλάτες δε φορούν κράνος, δεν διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό και δεν σταματούν στα φανάρια.

Α2. **(Μονάδες 10)**

- Η σύνταξη είναι υποτακτική, δηλ. μια κύρια πρόταση συνδέεται με περισσότερες δευτερεύουσες, και ενεργητική.
- Οι προτάσεις της περιόδου είναι οι ακόλουθες:
  - ✓ «Ωστόσο περισσότερο παίζουμε ρόλο εμείς»: κύρια πρόταση κρίσεως·
  - ✓ «που πατάμε γκάζια»: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση (προσδιοριστική στο «εμείς») ·
  - ✓ «για να προλάβουμε το πράσινο»: δευτερεύουσα επιρρηματική τελική· πρόταση
  - ✓ «όταν αυτό έχει ήδη γίνει κόκκινο»: δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική· πρόταση
  - ✓ «που μπαίνουμε στο αντίθετο ρεύμα»: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση (προσδιοριστική στο «εμείς»)·

- ✓ «προκειμένου να γλιτώσουμε εκατό μέτρα παράκαμψης»: δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση.

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Στη δραστηριότητα προτείνεται η συγγραφή άρθρου. Σύμφωνα με το κειμενικό αυτό είδος: ***Θετικά αξιολογούνται:*** • *Ένας εύστοχος τίτλος.* • *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.* • *Η ακρίβεια και η σαφήνεια στο λόγο.* • *Η επαρκής τεκμηρίωση.* • *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό/ ουδέτερο ύφος.* • *Η χρήση γ΄ ενικού ρηματικού προσώπου, χωρίς να αποκλείεται και το α΄ ρηματικό. πρόσωπο, εφόσον ζητείται η διατύπωση προτάσεων.* ***Αρνητικά αξιολογούνται:*** • *Η απουσία τίτλου ή ένας άσχετος με το περιεχόμενο τίτλος.* • *Ένας γενικόλογος πρόλογος.* • *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.* • *Το προσωπικό, αδόκιμο και ανεπίσημο ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης από την Πολιτεία, με στόχο την πρόληψη των τροχαίων ατυχημάτων.
- Βιωματικά προγράμματα άσκησης και γνωριμίας με τον Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας σε ειδικά διαμορφωμένα προγράμματα που θα απευθύνονται σε μαθητές όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης.
- Προβολή ταινιών τεκμηρίωσης με περιεχόμενο σχετικό με τις συνέπειες των τροχαίων ατυχημάτων.
- Ημερίδες με εισηγήσεις από ειδικούς, παρουσίαση στατιστικών στοιχείων κ.λπ. .

Β. Λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

Β1. (Μονάδες 15)

Στο αφηγηματικό παρόν ο ήρωας δηλώνει ότι διακατέχεται από ένα αδικαιολόγητο άγχος πως θα του συμβεί κάποιο τροχαίο ατύχημα («*Πολλά τα τροχαία …. τους δρόμους*»). Φοβάται ιδιαιτέρως για τη σωματική του ακεραιότητα, τονίζει ότι τρέμει την προοπτική να μην μπορεί να φέρει εις πέρας ακόμη και τις πιο απλές και καθημερινές δραστηριότητες («*Κινδυνεύεις να φτάσεις στο σπίτι … με βρόμικα χέρια*»). Γι' αυτό κυκλοφορεί στον δρόμο τηρώντας το ίδιο δρομολόγιο («*ένα καθόλα ελεγμένο … τανάπαλιν*») και λαμβάνει ακραία μέτρα προφύλαξης, που στοχεύουν να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο για τον ίδιο, αδιαφορώντας προκλητικά για τους άλλους («*Αποφεύγω τα στενά πεζοδρόμια … οι άλλοι*»). Δεν εμπιστεύεται ούτε τους εντεταλμένους για τη ρύθμιση της κυκλοφορίας υπαλλήλους (τους τροχονόμους), αλλά μόνο τον εαυτό του («*Ένα προληπτικό μέτρο ακόμα … γνωστό δρομολόγιο*»).

Αντίθετα, στο παρελθόν ο ήρωας δεν είχε αυτού του είδους τη φοβία, όπως σχολιάζει ο ίδιος σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση: κυκλοφορούσε πιο ξέγνοιαστα, σε δρόμους επικίνδυνους, με πολλαπλές κατευθύνσεις και απολαμβάνοντας την κάθε στιγμή («*Είχα μια πρώτη περίοδο που μου άρεσαν δρομολόγια άγνωστα… κι ένα μόνιμο χρυσοκόκκινο φως στο στερέωμα*»). Αναφέρει όμως ότι σιγά σιγά η ομορφιά χανόταν («χάθηκαν ένα ένα τα αστέρια») και έτσι αποφάσισε να ακολουθήσει τον δρόμο της ασφάλειας, μαζί με τους πολλούς, αφήνοντας στους ελάχιστους τη δυνατότητα να απολαμβάνουν χωρίς να λογαριάζουν τον κίνδυνο («είπα να κοιτάζω … σ΄ ένα σίγουρο τόπο»).

Β2. (Μονάδες 10)

Ενδεικτικά παραδείγματα ειρωνείας (α΄ παράγραφος) και μεταφοράς (β΄ παράγραφος):

- ένα καθόλα ελεγμένο δρομολόγιο από το σπίτι στη δουλειά και τανάπαλιν (1η παράγραφος) ≠ δρομολόγια άγνωστα με δάσος φανάρια ανοιγμένα προς κάθε κατεύθυνση (2η παράγραφος)·
- αποφεύγω τα στενά πεζοδρόμια γιατί… να με πετάξει στο κατάστρωμα επάνω (1η παράγραφος) ≠ εγκαταλείποντας … εκείνους που τους άρεσε να ξελαιμιάζονται ακόμα κοιτώντας επάνω, έκθετοι στους πυροβολισμούς του ουρανού …ακόμα και στα σκοτεινά ψάχνοντας, και πίσω από τα σύννεφα, και τη μέρα με ήλιο, να δουν το χρυσοκόκκινο φως (2η παράγραφος)·
- εγώ είμαι πιο ασφαλής, σαν εφεδρεία στο ατύχημα, όταν δεν επαρκέσουν οι άλλοι (1η παράγραφος) ≠ χωρίς να νοιάζονται πως θα κουβαλήσουν τον εαυτό του σε μια νησίδα ασφαλείας, σ' ένα σίγουρο τόπο (2η παράγραφος)·

- Για να γίνει αυτό πρέπει να μειώσω τον κίνδυνο, να μικρύνω τον επικίνδυνο χρόνο, κυκλοφορώντας όσο είναι απαραίτητο (1η παράγραφος) ≠ επικινδυνέστατοι δρόμοι πιθανής ολικής εξαφάνισης (2η παράγραφος).

Όπως είναι προφανές, υπάρχει σχέση αντιθετική ανάμεσα στα νοήματα: ο ήρωας με καυστική ειρωνεία περιγράφει τη μίζερη και φοβική τωρινή του στάση, ενώ χρησιμοποιεί μεταφορές και εικόνες, για να αποδώσει τη ζωντάνια και την εξωστρέφεια του παρελθόντος του.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Ο ήρωας ακολουθεί κάθε μέρα πιστά ένα γνωστό και ελεγμένο δρομολόγιο γιατί φοβάται ότι θα του συμβεί κάποιο τροχαίο ατύχημα («*Πολλά τα τροχαία …. τους δρόμους*»). Η φοβία του παίρνει διαστάσεις ακραίες («*Κινδυνεύεις … με βγαλμένα τα έντερα*»), μέχρι και κωμικές («κι έπειτα … με βρόμικα χέρια»), ενώ τα μέτρα που λαμβάνει μπορούν να κριθούν ως υπερβολικά και παράλογα («*Αποφεύγω τα στενά πεζοδρόμια …γνωστό δρομολόγιο*»). Ο ίδιος εξηγεί, ωστόσο, ότι δεν ήταν πάντα έτσι («*Βέβαια δεν ήμουν στη ζωή πάντα έτσι*»), αλλά έγινε φοβιτσιάρης σιγα – σιγά, όταν «*έσβησαν ένα ένα τ' αστέρια*», δηλαδή όταν η ζωή έχασε την ομορφιά, την ένταση και το πάθος της. Με άλλα λόγια, η απογοήτευση που έλαβε από τη ζωή τον οδήγησε στην εσωστρέφεια και το παθολογικό άγχος.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να γράψει ένα πεζό κείμενο, στο οποίο να είναι ο ήρωας / η ηρωίδα και να ακολουθεί έναν πιο ελεύθερο και απρόβλεπτο τρόπο ζωής. Στο πεζό αυτό κείμενο αναμένονται:

- α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο·
- χρήση περιγραφής και αφήγησης ·
- ύφος λόγου γλαφυρό και χειμαρρώδες, πιθανόν διανθισμένο με στοιχεία ειρωνείας·
- λεξιλόγιο αιχμηρό.

Ενδεικτική έναρξη απάντησης:

Μου αρέσει να περιπλανιέμαι στους δρόμους και να εξερευνώ το άγνωστο. Να ψάχνω την κρυμμένη ομορφιά της πόλης και να ζω επικίνδυνα. Δε φοβάμαι τίποτα!...

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Άραγε ξέρουμε τι σημαίνει φεμινισμός και ισότητα ή ζούμε σε μια ουτοπία ;

Το κείμενο έχει γραφεί από τη μαθήτρια Ανδριάνα – Θεώνη Νικολοπούλου, αφορά άρθρο που προέρχεται από τη μαθητική εφημερίδα Πρωτότυπος (τεύχος 3, 7 Απριλίου 2017,) την οποία εκδίδει περιοδικά η Β΄ τάξη του Πειραματικού Λυκείου Πατρών. Από την υποενότητα «Ισότητα των δύο φύλων». (συντομευμένο)

Στην εποχή που ζούμε όλοι ισχυρίζονται πως υπάρχει ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα και πως ο φεμινισμός είναι περιττός και ακραίος. Γνωρίζουμε όμως τι σημαίνει στ' αλήθεια; Η απάντηση για τους περισσότερους είναι «όχι» και όσοι πιστεύουν ότι γνωρίζουν την έννοιά του, το πιο πιθανό είναι να μην έχουν ιδέα για το τι πραγματικά υποστηρίζει.

Για να απαντήσω λοιπόν στην προηγούμενη ερώτηση, ο φεμινισμός είναι ένα κοινωνικό κίνημα που **εστιάζεται** στον **περιορισμό** ή την **εξάλειψη** της φυλετικής ανισότητας και στην **προώθηση** των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία και **εκδηλώθηκε** κατά την εποχή του Διαφωτισμού.

Στις μέρες μας οι άνθρωποι θεωρούν πως ο φεμινισμός έχει καταφέρει να αντιμετωπίσει τις ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών, χωρίς όμως να συμμερίζονται ότι υπάρχουν ακόμη γυναίκες που σε κάποια κράτη, εάν γίνουν θύματα βιασμού, λιθοβολούνται μέχρι θανάτου. Μπορεί όλα αυτά να μας φαίνονται μακρινά και να μην μας ανησυχούν, γιατί δεν συμβαίνει στη χώρα μας κάτι τέτοιο. Για αυτό ας πάρουμε το παράδειγμα της Ελλάδας ή ακόμα και άλλων δυτικών χωρών. Συχνά στη χώρα μας, πριν από κάθε δουλειά οι εργοδότες ρωτούν τις γυναίκες εάν είναι παντρεμένες, έχουν παιδιά, είναι έγκυες ή σκέφτονται να παντρευτούν και να κάνουν παιδιά. Άλλοι, βέβαια όταν οι γυναίκες υπάλληλοί τους μείνουν έγκυες, όχι μόνο δε τους δίνουν την άδεια που δικαιούνται αλλά τις απολύουν.

Και αν δεν πειστήκατε ακόμη για τη σημασία και την στήριξη του φεμινισμού στις μέρες μας, ορίστε και ένα ακόμη παράδειγμα: ενώ όλοι οι γονείς στηρίζουν τις επιλογές των παιδιών τους, δεν παύουν να υπενθυμίζουν στις κόρες τους ότι πρέπει να σπουδάσουν για να είναι αυτόνομες και ανεξάρτητες, αλλά και να παντρευτούν και να κάνουν παιδιά. Οι γονείς δίνουν αυτή τη συμβουλή καλοπροαίρετα, γιατί επιθυμούν τα παιδιά τους να είναι ευτυχισμένα. Το να κάνεις οικογένεια σίγουρα δεν είναι κακό· ίσως είναι ό,τι καλύτερο, απλά οι γονείς θα πρέπει να δίνουν το σωστό παράδειγμα. Και να πως μπορεί να γίνει αυτό: οι πατεράδες θα πρέπει να συνδράμουν κι αυτοί στις δουλειές του σπιτιού και να σέβονται και να αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητά των συζύγων τους. Έτσι

τα παιδιά θα μαθαίνουν από μικρή ηλικία να σέβονται και να εκτιμούν το φύλο των γυναικών και όχι να το θεωρούν υποδεέστερο ή ανώτερο .

Επομένως, η προσπάθεια για ισότητα δεν πρέπει να σταματήσει, καθώς η κοινωνία οφείλει να εξαλείψει αρκετά ακόμη φαινόμενα και να διασφαλίσει πως αυτή την ισότητα θα την διατηρήσουν οι επόμενες γενιές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Να χαρακτηρίσεις ως Σωστή (Σ) ή Λάθος (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις, σύμφωνα με το περιεχόμενο του κειμένου που διάβασες:

1. Ο φεμινισμός έχει τις ρίζες του στον Διαφωτισμό.
2. Ο φεμινισμός επικεντρώνεται στην εξάλειψη του κοινωνικού ρατσισμού.
3. Οι εργοδότες στην Ελλάδα προσλαμβάνουν αποκλειστικά ανύπαντρες γυναίκες.
4. Οι γονείς οφείλουν να διαπαιδαγωγούν τα παιδιά τους με γνώμονα τον σεβασμό και την εκτίμηση προς το άλλο φύλο.
5. Η ισότητα έχει πλέον παγιωθεί και δεν αποτελεί αίτημα των επόμενων γενεών.

Μονάδες 15

Α2.Να αντιγράψεις το παρακάτω χωρίο αντικαθιστώντας τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμες: «ο φεμινισμός είναι ένα κοινωνικό κίνημα που **εστιάζεται** στον **περιορισμό** ή την **εξάλειψη** της φυλετικής ανισότητας και στην **προώθηση** των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία και **εκδηλώθηκε** κατά την εποχή του Διαφωτισμού».

Μονάδες 10

Α3. Η μαθήτρια συντάσσει αυτό το κείμενο με αφορμή περιστατικά που μαρτυρούν την ανισότητα ανάμεσα στα δυο φύλα. Σε μια ομιλία 200-250 λέξεων προς τους/τις συμμαθητές/-τριές σου να καταγράψεις ανάλογα παραδείγματα στερεοτύπων που έχεις συναντήσει ως προσωπικό βίωμα και να τα ερμηνεύσεις**.**

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΖΕΝΗ ΜΑΣΤΟΡΑΚΗ (1949 –)

Οικογενειακό συμβούλιο

Η Τζένη Μαστοράκη θέτει τον εαυτό της στο κέντρο της σκηνής και της ποιητικής εκφοράς περιγράφοντας τις εμπειρίες της. Το ποίημα που ακολουθεί ανήκει στην ποιητική συλλογή «Το Σόι» (Αθήνα: Κέδρος, 1978).

Τώρα βέβαια πάλι θα πέσει το σόι

μονό και διπλό

να μαζεύω τη γλώσσα μου

ή πώς όταν κάνω

ψηλά τα μαλλιά μου

κοιμούνται πιο ήσυχοι.

Και με στριμώχνουν στο σαλόνι.

Παντού μπαγιάτικα πέπλα

νύφες με παχουλά χέρια

μουστακαλούδες

και τα παιδιά ανήλιαγα

ή μπορεί και πεθαμένα

με πελώριους φιόγκους

σαν αεροπλάνα.

Περνάει η νονά μου η πολίτισσα[1]

και τρατάρει[2] μικρά άσπρα γλυκά.

[...]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

[1]με καταγωγή από την Κωνσταντινούπολη
[2]κερνάει

Β1. Ποιον προβληματισμό καταθέτει το κείμενο; Να στηρίξεις την απάντησή σου σε τρία σημεία του κειμένου.

Μονάδες 15

Β2. Στο παραπάνω απόσπασμα να εντοπίσεις δύο σχήματα λόγου (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τη λειτουργία τους (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις το συναίσθημα που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο στο Οικογενειακό συμβούλιο και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση για τη στάση της.

ή

2. Να υποθέσεις πως είσαι ένας από τους συγγενείς του αποσπάσματος που διάβασες. Να γράψεις στο ημερολόγιό σου τα συναισθήματά σου από το οικογενειακό περιβάλλον.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α1. (Μονάδες 15)

1. Σωστό
2. Λάθος
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Λάθος

Α2. (Μονάδες 10)

«ο φεμινισμός είναι ένα κοινωνικό κίνημα που **επικεντρώνεται** στη **μείωση** ή την **εξαφάνιση** της φυλετικής ανισότητας και στην **ενίσχυση** των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία και **εμφανίστηκε** κατά την εποχή του Διαφωτισμού».

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου:** οικείο, φιλικό. **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Με αφορμή το κείμενο αναφοράς ο/η μαθητής/τρια διαπιστώνει περιπτώσεις υποτιμητικής διάθεσης απέναντι στο γυναικείο φύλο και αναφέρει σχετικά παραδείγματα:

- Οι οικιακές εργασίες θεωρούνται ευθύνη της γυναίκας.

- Η ανατροφή των παιδιών αποτελεί κυρίως μέριμνα της μητέρας.
- Αποκλεισμός γυναικών από τα χειρωνακτικά επαγγέλματα.
- Διακρίσεις σε γυναικεία και ανδρικά επαγγέλματα.
- Ανάληψη θέσεων ευθύνης από άνδρες με καλύτερη αμοιβή κ.ά.

Ερμηνεία στερεότυπων:

- Το κοινωνικό περιβάλλον που ζει και ανατρέφεται το άτομο υιοθετεί στερεότυπα.
- Η οικογένεια μεταφέρει το ιδεολογικό της υπόβαθρο και μεταβιβάζει στερεότυπα ή προκαταλήψεις που ενστερνίζεται.
- Η ίδια η γυναίκα δεν δύναται να απαγκιστρωθεί από τον παραδοσιακό ρόλο της νοικοκυράς και συζύγου.
- Η γυναικεία εικόνα στη διαφήμιση και στα ΜΜΕ διαιωνίζει μια αναχρονιστική αντίληψη (εικόνα σιωπής, παθητικότητας, όμορφης αλλά όχι έξυπνης κ.ά.).

Β1. (Μονάδες 15)

Προβληματισμός που καταθέτει το ποίημα: η οικογένεια λειτουργεί με αυστηρό και ελεγκτικό τρόπο – όπως άλλωστε δηλώνει και ο τίτλος «συμβούλιο» - που επιβάλλει στα μέλη της στάσεις και συμπεριφορές και όχι ως μια μορφή συμβίωσης που παρέχει συναισθηματική ασφάλεια, αγάπη, τρυφερότητα και στοργή.

Σημεία κειμένου: πάλι θα πέσει το σόι μονό και διπλό, / κοιμούνται πιο ήσυχοι./ Και με στριμώχνουν στο σαλόνι…

Β2. (Μονάδες 10)

να μαζεύω τη γλώσσα μου: μεταφορά→περιορισμός που νιώθει το ποιητικό υποκείμενο για να μην εκφράσει τα πραγματικά συναισθήματά του λόγω της πίεσης από τον οικογενειακό περίγυρο.

με πελώριους φιόγκους σαν αεροπλάνα: παρομοίωση→επιβεβλημένη εξωτερική εμφάνιση που δεν ταιριάζει στον αυθορμητισμό της παιδικής ηλικίας.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Συναίσθημα που βιώνει το ποιητικό υποκείμενο:

- Καταπίεση από το οικογενειακό περιβάλλον (Τώρα βέβαια πάλι θα πέσει το σόι μονό και διπλό).
- Αίσθημα πνιγμού (Και με στριμώχνουν στο σαλόνι).
- Ένταση, άγχος.
- Δυσφορία, δυσανασχέτηση (εικόνες από τις νύφες, τα παιδιά, τη νονά και οι συνήθειες τους).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να ταυτιστεί με το ποιητικό υποκείμενο, καθώς πολλές φορές στην εφηβεία το περιβάλλον είναι καταπιεστικό και ασφυκτικό λόγω των περιορισμών που θέτει. Ωστόσο, μπορεί να διαχωρίσει τη θέση του, αν στην περίπτωσή του αυτό δεν ισχύει.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας*
- *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη*
- *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο)*

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι νέοι σήμερα ως ενεργοί πολίτες

Το κείμενο είναι απόσπασμα από δημοσίευση του Γεώργιου Κ. Λάγαρη (δικηγόρου και υποψήφιου διδάκτορα της Νομικής σχολής Αθηνών) και αντλήθηκε από τον ιστότοπο www.lagaris.gr.

Οι νέοι σήμερα ανήκουν σε μια γενιά που έχει μπροστά της μεγάλα και σύγχρονα προβλήματα, πολύ διαφορετικά από αυτά που είχε να αντιμετωπίσει η προηγούμενη. Μια γενιά με τα δικά της βιώματα και τις δικές της ανάγκες που αναζητά τους δικούς της στόχους, τα δικά της οράματα.

Η νέα γενιά σήμερα είναι η γενιά της αισιοδοξίας, της ελπίδας και της αναγέννησης σε μια εποχή των μεγάλων αντιφάσεων αλλά και των μεγάλων προκλήσεων. Από τη μια είναι τα «καλομαθημένα παιδιά» της κοινωνίας της αφθονίας και του καταναλωτισμού καθώς η άνοδος του βιοτικού επιπέδου είναι αδιαμφισβήτητη. Από την άλλη πλευρά, ο σύγχρονος τρόπος ζωής επιβάλλει τον ανταγωνισμό, την κοινωνική απομόνωση και τελικά την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Οι νέοι πρέπει να παρεμβαίνουν μέσα στο σχολείο για να επιδιώκουν καλύτερες συνθήκες και βελτίωση των υποδομών. Πρέπει να ενισχυθεί ο θεσμός των μαθητικών κοινοτήτων θεωρώντας ότι ο εκφυλισμός[1] των θεσμών πολιτικής συμμετοχής των μαθητών αναστέλλει κάθε δυνατότητα μαζικής παρέμβασης στο σχολείο. Τα μαθητικά συμβούλια, πρέπει να είναι έκφραση δημοκρατικής συμμετοχής και επιτέλους πρέπει να αναλάβουν τον πραγματικό τους ρόλο.

Οι νέοι σήμερα έχουν οικολογικό ενδιαφέρον περισσότερο από κάθε άλλη γενιά. Πρέπει να παίρνουν πρωτοβουλίες μέσα στο σχολείο αλλά και έξω απ αυτό βελτιώνοντας άμεσα το περιβάλλον της γειτονιάς. Κυρίαρχα όμως, αυτό που πετυχαίνουν είναι να διαμορφώνουν οι ίδιοι μέσα τους οικολογική συνείδηση και πολύ περισσότερο να αλλάξουν κατά κάποιοι τρόπο την περιβαλλοντική κουλτούρα των συμμαθητών τους, των συνομηλίκων τους. Οι οικολογικές πρωτοβουλίες ευαισθητοποιούν την κοινωνία και δίνουν το μήνυμα της πολιτικής και κοινωνικής συμμετοχής.

Οι νέοι διεκδικούν συμμετοχή στον πολιτισμό. Για τους νέους ο πολιτισμός είναι η απάντηση απέναντι στη σύγχρονη εποχή της σύγχυσης, της μιζέριας και της κοινωνικής απομόνωσης. Πρέπει να βοηθηθούν να συγκροτούν πολιτιστικές ομάδες με παρόμοια ενδιαφέροντα και ανησυχίες, όπως θεατρικές ομάδες, ομάδες φίλων του κινηματογράφου, μουσικά σχήματα, ομάδες που ενδιαφέρονται για το βιβλίο ή ομάδες εθελοντών που παίρνουν πρωτοβουλίες για την πολιτιστική

1 εκφυλισμός : εξασθένιση, παρακμή

αναβάθμιση της περιοχής τους.

Οι νέοι πρέπει να συμμετέχουν στο εθελοντικό κίνημα υπό την έννοια ότι αυτό αποτελεί μια νέα μορφή πολιτικής και κοινωνικής συμμετοχής, μια ριζοσπαστική εμπειρία ζωής, κοινωνικής υπευθυνότητας και προσωπικής ολοκλήρωσης.

Α1. Αναλαμβάνεις να παρουσιάσεις στους συμμαθητές σου συνοπτικά σε 60-70 λέξεις τους τρόπους με τους οποίους σύμφωνα με τον κειμενογράφο οι νέοι μπορούν να εκδηλώσουν έμπρακτα το ενδιαφέρον τους για το περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Μονάδες 15

Α2. Η 2η παράγραφος του κειμένου στηρίζεται σε μια αντίθεση. Αφού την εντοπίσεις (μονάδες 2), να παρουσιάσεις τα στοιχεία που αντιτίθενται (μονάδες 4) και στη συνέχεια να αιτιολογήσεις την επιλογή αυτού του τρόπου οργάνωσης από τον συγγραφέα (μονάδες 4).

Μονάδες 10

Α3. *«Η νέα γενιά σήμερα είναι η γενιά της αισιοδοξίας, της ελπίδας και της αναγέννησης σε μια εποχή των μεγάλων αντιφάσεων αλλά και των μεγάλων προκλήσεων.»* Ποιες είναι οι αντιφάσεις και οι προκλήσεις με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπη κατά τη γνώμη σου η νέα γενιά; Να απαντήσεις αναλαμβάνοντας ως εκπρόσωπος της νέας γενιάς να στείλεις μια επιστολή στον συγγραφέα. Μπορείς αν θέλεις να αξιοποιήσεις τις ιδέες και τις προτάσεις που διατυπώνονται στο κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΑΖΙΜ ΧΙΚΜΕΤ (1902-1963)

Για τη ζωή

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του Ναζίμ Χικμέτ, ενός από τους πιο προοδευτικούς διανοούμενους της Τουρκίας, από τη συλλογή Ποιήματα, μτφρ. Άρης Δικταίος (εκδ. Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 1983).

Η ζωή δεν είναι παίξε-γέλασε
Πρέπει να τήνε πάρεις σοβαρά
Τόσο μα τόσο σοβαρά
Που έτσι, να πούμε, ακουμπισμένος σ' έναν τοίχο
Με τα χέρια σου δεμένα
Ή μέσα στ' αργαστήρι
Με λευκή μπλούζα και μεγάλα ματογυάλια

Θε να πεθάνεις, για να ζήσουνε οι άνθρωποι,
Οι άνθρωποι που ποτέ δε θά ’χεις δει το πρόσωπό τους
Και θα πεθάνεις ξέροντας καλά
Πως τίποτα πιο ωραίο, πως τίποτα πιο αληθινό
απ’ τη ζωή δεν είναι.

Β1. Ποιες συμβουλές δίνει το ποιητικό υποκείμενο για τη ζωή; Να τις παρουσιάσεις συνοπτικά σε 40-50 λέξεις.

Μονάδες 15

Β2. Ποιο ρηματικό πρόσωπο χρησιμοποιεί το ποιητικό υποκείμενο (μονάδες 5); Να ερμηνεύσεις την επιλογή του σε σχέση με το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει (μονάδες 5).

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. *Και θα πεθάνεις ξέροντας καλά*
Πως τίποτα πιο ωραίο, πως τίποτα πιο αληθινό
απ’ τη ζωή δεν είναι.

Πώς κατέληξε το ποιητικό υποκείμενο στην παραπάνω θέση; Να διατυπώσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου αιτιολογώντας την απάντησή σου.

ή

2. Αν σου δινόταν η δυνατότητα να δώσεις κι εσύ κάποιες συμβουλές για τη ζωή, ποιες θα ήταν αυτές; Να τις διατυπώσεις σε πεζό ή ποιητικό λόγο απευθυνόμενος σε κάποιον συνομήλικό σου σε β΄ πρόσωπο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Α1 (μονάδες 15)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: συνοπτική παρουσίαση στους συμμαθητές βασικών σημείων του κειμένου σχετικά με το πώς οι νέοι μπορούν να εκφράσουν το ενδιαφέρον τους για το περιβάλλον και τον πολιτισμό.

Αγαπητοί συμμαθητές, ο κειμενογράφος προτείνει οι νέοι:

- να αναλάβουν πρωτοβουλίες για τη βελτίωση του περιβάλλοντος σε επίπεδο γειτονιάς,
- να δώσουν έμφαση στην καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης και στην προσπάθεια μετάδοσης περιβαλλοντικής κουλτούρας σε συνομηλίκους,
- να συμβάλουν στη συγκρότηση πολιτιστικών ομάδων με ποικίλα ενδιαφέροντα και να λάβουν μέρος σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

ΘΕΜΑ Α2 (μονάδες 10)

Τα μέρη της αντίθεσης:

- *Από τη μια είναι τα «καλομαθημένα παιδιά» της κοινωνίας της αφθονίας και του καταναλωτισμού καθώς η άνοδος του βιοτικού επιπέδου είναι αδιαμφισβήτητη.*
- *Από την άλλη πλευρά, ο σύγχρονος τρόπος ζωής επιβάλλει τον ανταγωνισμό, την κοινωνική απομόνωση και τελικά την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής.*

Ο συγγραφέας αντιπαραθέτει τις δύο όψεις της σύγχρονης ζωής, αφενός τον καταναλωτισμό, την οικονομική ευημερία και την «καλοπέραση» που συνεπάγεται το υλιστικό πνεύμα, αφετέρου την αποξένωση των ανθρώπων, το ανταγωνιστικό πνεύμα και την αναπόφευκτη ηθική παρακμή.

Η αντίθεση αυτή προβάλλει τα διλήμματα και τις προκλήσεις που έχει μπροστά της η νέα γενιά.

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο:

Επιστολή (Προσφώνηση «*Αξίοτιμε κύριε...*», Αποφώνηση «*Με εκτίμηση*»)

Αφορμή σύνταξης της επιστολής: το κείμενο που δημοσιεύτηκε για τις προκλήσεις της νέας γενιάς.

Βασικά θεματικά κέντρα:

Ο/Η μαθητής/-τρια αφορμώμενος/-η από το κείμενο επιλέγει να αναφερθεί σε διάφορες αντιφάσεις και προκλήσεις που κατά την κρίση του/της καλείται να αντιμετωπίσει η νέα γενιά. Μπορεί να επιλέξει κάποιες από τις παρακάτω, που θίγονται και στο κείμενο αναφοράς, όπως:

- οικονομική κρίση σε αντίθεση με την υλιστική και καταναλωτική κουλτούρα,
- μόλυνση του περιβάλλοντος, ενεργειακή κρίση, κλιματική αλλαγή,
- κρίση του πολιτισμού, απαξίωση πνευματικών αγαθών,
- κοινωνικές ανισότητες, ρατσισμός, φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, βία,
- ανεργία, μετανάστευση για ένα καλύτερο μέλλον,
- απολιτικοποίηση, αποξένωση, καχυποψία, ανταγωνιστικό κλίμα κ.λπ.

ΘΕΜΑ Β1 (μονάδες 15)

Οι συμβουλές του ποιητικού υποκειμένου :

- να παίρνουμε τη ζωή στα σοβαρά,
- να αναλάβουμε δράση, να πάρουμε πρωτοβουλίες από διαφορετικές θέσεις ο καθένας (π.χ. οι στίχοι «*Ή μέσα στ' αργαστήρι / Με λευκή μπλούζα και μεγάλα ματογυάλια*» παραπέμπουν σε κάποιον επιστήμονα),
- να αγωνιστούμε ή ακόμα και να πεθάνουμε/ να θυσιαστούμε για τη σωτηρία των άλλων.

ΘΕΜΑ Β2 (μονάδες 10)

Στο ποίημα κυριαρχεί το β΄ ενικό πρόσωπο («*να τήνε πάρεις*», «*Θε να πεθάνεις*»).

Συμβουλευτικό ύφος, προτροπές προς τον αναγνώστη, διαλογικότητα / θεατρικότητα, αμεσότητα-ζωντάνια.

Το ρηματικό πρόσωπο εξυπηρετεί το ανθρωπιστικό μήνυμα του ποιήματος, τον συμβουλευτικό του χαρακτήρα, αφυπνίζει τον αναγνώστη, τον ευαισθητοποιεί, τον κινητοποιεί να αναλάβει δράση και να αναγνωρίσει τη σπουδαιότητα του ρόλου του για τη ζωή.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Και θα πεθάνεις ξέροντας καλά

Πως τίποτα πιο ωραίο, πως τίποτα πιο αληθινό

απ' τη ζωή δεν είναι.

Το ποιητικό υποκείμενο καταλήγει πως η ζωή είναι ό,τι πιο ωραίο και πιο αληθινό. Αξίζει να παλέψεις γι' αυτήν, ακόμη και να πεθάνεις για να ζήσουν οι άλλοι, για να σώσεις όσους υποφέρουν. Ο καθένας έχει χρέος να φανεί αντάξιος του δώρου της ζωής, να εκτιμά την αξία της και να μη μένει αδρανής. Η προσφορά στην ανθρωπότητα καταξιώνει την ίδια τη ζωή έστω και αν απαιτούνται θυσίες.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει επιβεβαιώνοντας τα παραπάνω (φιλανθρωπία, ανθρωπιστικό ιδεώδες, αλληλεγγύη, πρόοδος, επίλυση προβλημάτων για βελτίωση βιοτικού επιπέδου) ή να διαφωνήσει λέγοντας ότι η ζωή είναι δύσκολη, απαιτητική, ψυχοφθόρα, βασανιστική, αναφερόμενος/-η στη ματαιότητα της ζωής, τις ανθρώπινες αδυναμίες κ.λπ. Σε κάθε περίπτωση αιτιολογεί τεκμηριωμένα την απάντησή του/της.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να δώσει διάφορες συμβουλές στον/στη συνομήλικό του/της σε β΄ πρόσωπο, όπως :

- να εκτιμάς το δώρο της ζωής, να ζεις κάθε μέρα σαν να είναι η τελευταία
- να σέβεσαι τους άλλους
- να απολαμβάνεις τις στιγμές με τους αγαπημένους σου
- να δίνεις απλόχερα, να προσφέρεις, να αγαπάς
- να θες να φτάσεις πιο ψηλά, να προοδεύεις, να συμβάλλεις στην πρόοδο του κόσμου
- μη λυγίζεις, μη δειλιάζεις, προσπάθησε, πάλεψε, μην το βάζεις κάτω.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Όταν η επανένταξη προσκρούει στην καχυποψία

Το κείμενο δημοσιεύτηκε από την Έλενα Καρανάτση στην εφημερίδα Καθημερινή στις 23.1.2004.

Στο τείχος της προκατάληψης προσκρούει η επανένταξη πρώην τοξικομανών στην αγορά εργασίας και κατ' επέκτασιν στην κοινωνία. Στη μάχη που δίνουν οι θεραπευμένοι χρήστες δεν βγαίνουν πάντα νικητές λόγω της δυσπιστίας που δείχνουν οι περισσότεροι εργοδότες.

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσιάζει σήμερα σε σχετική ημερίδα η διευθύντρια του θεραπευτικού προγράμματος «18 ΑΝΩ», κ. Κατερίνα Μάτσα, ψυχίατρος, το 97,5% των θεραπευμένων που εισέρχονται στη φάση της κοινωνικής επανένταξης είναι άνεργοι, το 60% έχει εκκρεμότητες με τη Δικαιοσύνη, το 65% αντιμετωπίζει προβλήματα υγείας, το 72% δεν έχει καμιά επαγγελματική εξειδίκευση και το 30% έχει προβλήματα στέγης.

Οι τάσεις της αγοράς απέναντι στους εξαρτημένους έχουν καταγραφεί σε δύο έρευνες του 1994 και του 2002. Η πρώτη αφορούσε ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης εργοδοτών σε συνεργασία με το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθηνών. Από τους 25.000 βιοτέχνες που ενημερώθηκαν για τις δυνατότητες πρόσληψης πρώην χρηστών, μόλις το 0,04% δέχθηκαν να συγκεντρώσουν περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα, ενώ πολύ λιγότεροι προσέλαβαν κάποιον πρώην τοξικομανή.

Στην έρευνα του 2002 και ύστερα από τη στελέχωση των υπηρεσιών του ΟΑΕΔ από συμβούλους Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, προέκυψε ότι το 64% των συμβούλων κρίνει ότι δεν προσλαμβάνεται επαρκής αριθμός ατόμων, διότι οι εργοδότες αντιμετωπίζουν τους πρώην χρήστες με προκατάληψη.

Το 41% των συμβούλων απαντούν ότι η παραμονή των απεξαρτημένων σε κάποια εργασία διαρκεί λιγότερο από το διάστημα της επιδότησης. Σύμφωνα με τα 2/3 των συμβούλων, η ηλικία που προτιμάται από τους εργοδότες είναι 26 – 35 ετών, γεγονός που αποκλείει τους θεραπευμένους άλλων ηλικιών.

Ακόμα κι αν ξεπεράσει ο απεξαρτημένος τον σκόπελο της εύρεσης εργασίας είναι πολύ πιθανόν να πέσει θύμα εργασιακής εκμετάλλευσης με μειωμένες αποδοχές, εξαντλητικό ωράριο, έλλειψη ασφαλιστικής κάλυψης.

Επιπλέον η απουσία επαγγελματικής εξειδίκευσης καθιστά ακόμα πιο δύσκολη την εύρεση εργασίας. Ακόμα και η πρόσβαση στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια παρεμποδίζεται πολλές φορές από την προκατάληψη των εκπαιδευτικών φορέων. Συχνά διατυπώνεται το ερώτημα εάν μπορούν να ενσωματωθούν σε τμήμα με τους υπόλοιπους «κανονικούς ανθρώπους»!

«Το κοινωνικό σύστημα αδυνατεί να ενσωματώσει και να εμψυχώσει αυτούς τους ανθρώπους εξαιτίας της ανάγκης του να μην «ταραχτεί», να αμυνθεί στο φόβο της διαφορετικότητας. Ωστόσο, ο απεξαρτημένος έχει δικαίωμα στη ζωή με οράματα και αξίες που πρέπει να γίνονται σεβαστά», επισημαίνει στην «Κ» η κ. Μάτσα.

Α3. Στο κείμενο υποστηρίζεται πως «το κοινωνικό σύστημα αδυνατεί να ενσωματώσει και να εμψυχώσει αυτούς τους ανθρώπους εξαιτίας της ανάγκης του να μην «ταραχτεί», να αμυνθεί στο φόβο της διαφορετικότητας». Σε ένα άρθρο σου στην εφημερίδα του σχολείου σου να υποστηρίξεις πως σε μια δίκαιη πολιτική κοινωνία όλοι οι πολίτες έχουν τα ίδια δικαιώματα χωρίς αποκλεισμούς. Να αιτιολογήσεις τις θέσεις σου, χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Σ. ΔΕΛΤΑ (1874-1941)

Πρωτοχρονιάτικο παραμύθι

Το κείμενο βρίσκεται στο βιβλίο Παραμύθια και άλλα της Πηνελόπης Δέλτα, 6η έκδοση, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2004, σελ. 18-32. (απόσπασμα)

Μια παραμονή Πρωτοχρονιάς, χωμένο στη γωνία μιας εξώπορτας, καθόταν ένα αγοράκι και κοίταζε το αντικρινό φωτισμένο παράθυρο. Είχε νυχτώσει νωρίς και το χιόνι σκέπαζε τις πλάκες τους δρόμου, τα φανάρια, τα δέντρα και τις στέγες των σπιτιών, πράμα σπάνιο στην Αθήνα.

Το κρύο ήταν δυνατό, και τυλιγμένος στο παλιωμένο και σκισμένο ρουχάκι του, όλο και περισσότερο χώνουνταν ο Βασίλης στη γωνιά της εξώπορτας, για να ξεφύγει από το βοριά που τον πάγωνε ως τα κόκαλα. Μα τα μάτια του έμεναν καρφωμένα στο φωτισμένο παράθυρο του αρχοντόσπιτου αντίκρυ του.

«Πρωτοχρονιά αύριο», μουρμούρισε, «διασκεδάζουν εκεί μέσα».

Εκεί μέσα κείτουνταν ένα παιδί με λιωμένο αχνό πρόσωπο.

Κουτιά γεμάτα μπογιές, μολυβένια στρατιωτάκια, ζώα ξύλινα, σιδηρόδρομοι και καραβάκια, που σκέπαζαν το κρεβάτι του, έστεκαν άγγιχτα. Τ’ αδύνατα χεράκια του έμεναν

ακίνητα στο σεντόνι απάνω. Δεν κοίταζε καν τα πλούσια δώρα γύρω του. Το κουρασμένο βλέμμα του ήταν καρφωμένο στο παράθυρο όπου, στα σκοτεινά, άσπριζαν τα χιόνια της αντικρινής στέγης.

-Τι συλλογίζεσαι, Βασιλάκη, ρώτησε η μητέρα του.

-Κοίταζα τα χιόνια, αποκρίθηκε ο μικρός, και συλλογιζόμουν τη χαρά να τρέχεις στους δρόμους, να βουτάς στα χιόνια, να τα μαζεύεις και να φτιάνεις μπάλες, και να τις τινάζεις στους περαστικούς, όπως στη ζωγραφιά του βιβλίου μου, εκεί που είδα και το χριστουγεννιάτικο δέντρο με τα πολλά κεράκια… Αλήθεια, μητέρα, λες να βρήκε ο Νικόλας δέντρο τέτοιο εδώ;

-Ναι, παιδί μου, βρήκε και θα σου το φέρει τώρα στολισμένο. Δεν είναι πολύ μεγάλο όπως στη ζωγραφιά του βιβλίου σου, μα το στόλισε ο πατέρας σου…και είναι πολύ όμορφο… Είσαι ευχαριστημένος;

-Ναι, είπε ο Βασιλάκης χωρίς ενθουσιασμό. […]

Έξω, ο Βασίλης είχε δει πίσω από το φωτισμένο παράθυρο το δέντρο του Βασιλάκη, με τα φώτα και τα χρυσά στολίδια και τα παιχνιδάκια που γέμιζαν τα κλαδιά από πάνω ως κάτω.

-Αχ, τι ωραίο! Είπε το φτωχό. Πρέπει να το έφερε ο Άη-Βασίλης.

Και τα μάτια του έτρωγαν το δέντρο και, τρέμοντας από το κρύο, ολοένα χώνονταν βαθύτερα στη γωνιά του και γύρευε να τυλίξει στο κορμάκι του τα κουρέλια του, μήπως και τον ζεστάνουν λίγο.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το ποίημα, τη διάθεση των δύο αγοριών. Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένη αυτή η διάθεση; Τι απολαμβάνουν και τι στερούνται; Ποια είναι τα συναισθήματά σου για τα δύο παιδιά;

ή

2. Να γράψεις τη συνέχεια της ιστορίας. Πώς φαντάζεσαι πως θα μπορούσε να εξελιχθεί για τα δύο παιδιά;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο – τίτλος.

Εισαγωγή/πρόλογος: τα προβλήματα των νέων

Κύριο Θέμα: Σε μια δίκαιη πολιτική κοινωνία όλοι οι πολίτες έχουν τα ίδια δικαιώματα χωρίς αποκλεισμούς.

- Η βάση κάθε κοινωνίας είναι η δικαιοσύνη, η ισότητα, ο σεβασμός.
- Η πρόσβαση στην εργασία είναι βασικό δικαίωμα και τεκμήριο δικαιοσύνης.
- Οι πολίτες νιώθουν ασφαλείς και προσφέρουν για την πρόοδο του συνόλου.

<u>Παρατήρηση</u>: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο Βασιλάκης είναι άρρωστος και δυστυχισμένος, δεν μπορεί να παίξει τα δώρα του και να χαρεί το χιόνι. Ο Βασίλης είναι δυστυχισμένος, διότι είναι φτωχός και δεν έχει ένα σπίτι να μείνει και να προστατευτεί από το κρύο.

Είναι δικαιολογημένη η διάθεση του κάθε παιδιού, διότι το καθένα στερείται από τα βασικά αγαθά που κάνουν ευτυχισμένο έναν άνθρωπο και ειδικότερα ένα παιδί, δηλαδή την υγεία και την οικογενειακή θαλπωρή.

Ο Βασιλάκης έχει πλούσια οικογένεια αλλά δεν έχει την υγεία του. Ο Βασίλης δεν έχει οικογένεια ούτε σπίτι, αλλά έχει την υγεία του.

Ποια είναι τα συναισθήματά σου για τα δύο παιδιά;

Λυπάμαι που τα δύο παιδιά δεν έχουν απλά βασικά αγαθά που θα τα έκαναν ευτυχισμένα. Ειδικά για τον Βασίλη νιώθω μεγάλη θλίψη που κανείς δεν υπάρχει να τον βοηθήσει, ούτε ένας άνθρωπος ούτε η πολιτεία, ώστε να βρει ένα σπίτι και να ζήσει με ασφάλεια.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο μαθητής είναι ελεύθερος να φανταστεί ό,τι ο ίδιος κρίνει πως ταιριάζει ως συνέχεια της ιστορίας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η εικόνα του «άλλου»/γείτονα στα σχολικά βιβλία των βαλκανικών χωρών

Το κείμενο είναι απόσπασμα του προλόγου του Καθηγητή Παναγιώτη Ξωχέλη για τον τόμο των Πρακτικών Διεθνούς Συνεδρίου που διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη στις 16-18 Οκτωβρίου 1998.

Είναι γνωστό ότι το σχολικό βιβλίο ή σχολικό εγχειρίδιο δεν μεταδίδει μόνο γνώσεις αλλά καλλιεργεί και στάσεις, μορφές και τύπους συμπεριφοράς στη νέα γενιά, που έχουν μεγάλη σημασία για τη σχέση και επικοινωνία μεταξύ ατόμων, κοινωνικών ομάδων και λαών. Η εικόνα του «άλλου» που διαμορφώνεται μέσω των σχολικών βιβλίων, όχι μόνο συμβάλλει στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας ενός λαού αλλά επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό και τη συνύπαρξη και συνεργασία μεταξύ λαών και ιδιαίτερα μεταξύ των γειτονικών λαών. Ειδικά σήμερα, η έρευνα αυτή αποκτά εξαιρετικά επίκαιρες διαστάσεις και σημαντική βαρύτητα λόγω των φαινομένων βίας, ξενοφοβίας, θρησκευτικού φανατισμού και εθνικισμού, που παρατηρούνται διεθνώς και ιδιαίτερα στη γεωγραφική περιοχή της βαλκανικής χερσονήσου.

Στο πεδίο αυτό της έρευνας προσπαθεί να συμβάλει και το «Κέντρο Έρευνας Σχολικών Βιβλίων και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης», το οποίο λειτουργεί στον Τομέα Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η ερευνητική του δραστηριότητα αποτέλεσε και την αφετηρία για το διεθνές συνέδριο που πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία τον Οκτώβριο του 1998 στη Θεσσαλονίκη, με θέμα «Η εικόνα του «άλλου»/γείτονα στα σχολικά εγχειρίδια των βαλκανικών χωρών». Το συνέδριο παρακολούθησαν περί τα διακόσια άτομα, ενώ συμμετείχαν με ανακοινώσεις τριάντα τρεις επιστήμονες από όλες τις βαλκανικές, καθώς και από τρεις δυτικοευρωπαϊκές χώρες. […]

Οι βασικές διαπιστώσεις που προέκυψαν από το συνέδριο αυτό αφορούν δύο κυρίως παραμέτρους: α) την ύπαρξη προκαταλήψεων, εθνικών στερεοτύπων και εικόνων εχθρού στα βαλκανικά σχολικά βιβλία υποχρεωτικής εκπαίδευσης και β) υπερβολική προβολή πολεμικών και στρατιωτικών γεγονότων στα σχολικά βιβλία. Οι συζητήσεις που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια του συνεδρίου εδραίωσαν γενικά την πεποίθησή μας ότι

σήμερα προβάλλει περισσότερο παρά ποτέ επιτακτική η ανάγκη για ουσιαστική παρέμβαση στα σχολικά εγχειρίδια των βαλκανικών χωρών, έτσι ώστε να αμβλυνθούν οι προκαταλήψεις και οι εικόνες εχθρού και να δημιουργηθούν σταδιακά ουσιαστικές προϋποθέσεις για αλληλοκατανόηση, ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία των λαών. Η έρευνα των σχολικών εγχειριδίων έχει να προτείνει λύσεις που προωθούν την επίτευξη αυτού του στόχου. […]

Α3. Στο κείμενο υποστηρίζεται πως πρέπει «να δημιουργηθούν σταδιακά ουσιαστικές προϋποθέσεις για αλληλοκατανόηση, ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία των λαών». Να εξηγήσεις με επιχειρήματα και παραδείγματα πώς είναι δυνατόν να γεφυρωθούν τα χάσματα με τον «Άλλο» και να γίνει πραγματικότητα η ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία των λαών. Θα παρουσιάσεις τις θέσεις σε ένα άρθρο σου στην εφημερίδα του σχολείου σου σε 200-250 λέξεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ (1890-1969)

Φυλάκιο Βήτα Δύο

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα του Στρατή Μυριβήλη «Φυλάκιο Βήτα Δύο», που βρίσκεται στο βιβλίο του «Το βυσσινί βιβλίο», 1996, Αθήνα: Εκδόσεις Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σ.σ. 9-35.

Είμασταν νέοι τότες, σαν άρχισε ο πόλεμος. Πολύ νέοι. Μόλις είχαμε τελειώσει το Γυμνάσιο και κάναμε το πρώτο μας έτος στο Πανεπιστήμιο. Πήγαμε και γραφτήκαμε εθελοντές όλη η παρέα μου. Δεκαοχτώ ως είκοσι – εικοσιδύο χρονώ αγόρια. Ο Τούρκος κρατούσε ακόμα σκλαβωμένα τα νησιά μας στο Αιγαίο και μας φλόγιζε ο πόθος να χτυπηθούμε μαζί του. Μόλις προφτάσαμε να γυμναστούμε δεκαπέντε μέρες και γυρέψαμε να μας στείλουν στη μάχη. Πολεμήσαμε πλάι στους έφεδρους της ελεύτερης Ελλάδας σαν τρελοί. Κυνηγήσαμε τους Τούρκους, τους διώξαμε από τη Μακεδονία. Ο στρατός τους διαλύθηκε μέσα στην Αλβανία. Σύμμαχοί μας ήταν οι Σέρβοι και οι Βούλγαροι. Με τους πρώτους τα πήγαμε καλά. Σταματήσαμε στη Φλώρινα όταν ανταμωθήκαμε με το Σέρβικο ιππικό. Οι Βούλγαροι, μπαμπέσηδες όπως πάντα, μας βάρεσαν πισώπλατα. Τους χτυπήσαμε κι αυτούς, τους κυνηγήσαμε ως μέσα στη Βουλγαρία. Κατόπι σταματήσαμε να συνέρθουμε. Πολύ κακοπάθαμε από τον παραδαρμό του πολέμου, όμως κανένας δε βαρυγκόμησε κι ας

χάσαμε, σε τρεις μέρες μονάχα που βάσταξε η μάχη του Κιλκίς, εφτά χιλιάδες παλικάρια ώσπου να ξετοπίσουμε[1] τους Βουλγάρους. Το τραγούδι μας έλεγε γι' αυτούς: «ο άπιστος, ο δόλιος ο σύμμαχος». Σαν κατάκατσε ο αγώνας, η ενωμοτία μου βρέθηκε να φρουρεί ένα γεφύρι πάνω από την Έδεσσα. Χειμώνας ήταν, όλα, βράχοι, δέντρα, κουκουλωμένα από το χιόνι. Κρυώναμε πολύ με τη μισή κουβέρτα. Όσοι από τη συντροφιά μας είχαν σκοτωθεί ή σακατέφτηκαν, αντικαταστάθηκαν από παλιούς στρατιώτες. Όμως και πάλι οι περισσότεροι είμασταν εθελοντές στη φρούρηση του γεφυριού. Ο Βλαντής, ο φοιτητής της Θεολογίας, που έψελνε με θαυμάσια φωνή βαθύφωνου τα ωραία βυζαντινά τροπάρια, ο Σκουρλέττης της Φιλολογίας, μαλλιαρός[2] ψυχαριστής[3] έτοιμος για καβγά με το γλωσσικό, ο Τράκας, ο Βένιος, τόσοι άλλοι από την παληά φρουρά. Τώρα πια μας λογάριαζαν και οι έφεδροι. Μας είδανε στη μάχη και δε μας έλεγαν πια κοροϊδευτικά «τα Γιαννάκια» που δεν είχαμε ακόμη μουστάκι για στρίψιμο.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Με στοιχεία από το κείμενο να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις την ψυχολογία, σκέψεις και συναισθήματα του αφηγητή. Ποια συναισθήματα γεννιούνται σε σένα από τις πολεμικές περιπέτειες του ήρωα;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ο ήρωας του κειμένου και στέλνεις μια επιστολή από το πεδίο της μάχης σε έναν φίλο σου που ετοιμάζεται να καταταγεί στον στρατό, για να πολεμήσει.

Μονάδες 25

[1] Να τους διώξουμε από τον τόπο εκείνο.
[2] Αυτόν τον χαρακτηρισμό τον απέδιδαν στους υποστηρικτές της δημοτικής γλώσσας.
[3] Έτσι ονομάζονταν οι υποστηρικτές της δημοτικής γλώσσας (από το όνομα του δημοτικιστή Γιάννη Ψυχάρη).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο – τίτλος.

Εισαγωγή/πρόλογος: πολυπολιτισμικές κοινωνίες

Κύριο Θέμα: Πώς είναι δυνατόν να γεφυρωθούν τα χάσματα με τον «Άλλο» και να γίνει πραγματικότητα η ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία των λαών.

- Εκπαίδευση-διαπολιτισμική αγωγή- κατανόηση και αποδοχή του «άλλου».
- Καλλιέργεια της ανεκτικότητας και συνείδηση της πολυπολιτισμικότητας.
- Αποφυγή ρατσιστικών συμπεριφορών από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.
- Ανάδειξη από την πολιτεία της αξίας της συνύπαρξης και της συνεργασίας σε μια κοινωνία πολιτισμικής ποικιλότητας.

Παρατήρηση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Η ψυχολογία, σκέψεις και συναισθήματα του αφηγητή:

Νιώθει περήφανος που πολεμά για την πατρίδα. Υποτιμά τον αντίπαλο, του αποδίδει στερεοτυπικούς χαρακτηρισμούς, από τους οποίους αντλεί την δύναμη να αναδείξει τον ελληνικό στρατό ως αξιότερο.

Συναισθήματα που γεννιούνται:

Ο πόλεμος είναι ό,τι πιο σκληρό και απάνθρωπο μπορεί να ζήσει ένας άνθρωπος και ειδικότερα ένας νέος. Νιώθω λύπη και αγωνία για την επικίνδυνη ζωή στον πόλεμο του ήρωα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο με εξομολογητικό ύφος λόγου και σε β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στην απεύθυνση στον αποδέκτη. Προσφώνηση-Αποφώνηση.

- Απάνθρωπος και σκληρός ο πόλεμος.
- Είμαστε νέοι και οι αντίπαλοί μας επίσης.
- Είναι άδικο να σκοτώνονται νέοι.
- Υποτιμάμε τον αντίπαλο, για να παίρνουμε θάρρος και να πολεμάμε.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η τέχνη του γκράφιτι]

Το παρακάτω κείμενο είναι διασκευή από ένα άρθρο της Μαρίας Παππά δημοσιευμένο στη LIFO στις 18/9/2013 με θέμα τα γκράφιτι στις πόλεις. Πηγή: https://www.lifo.gr/various/athina-i-proteyoysa-ton-gkrafiti

Το γκράφιτι στην Ελλάδα ξεκινάει στα τέλη της δεκαετίας του 1980. Καθώς η ιστορία του ελληνικού γκράφιτι εκτυλίσσεται, εμφανίζονται νέες ομάδες, που δίνουν μια πιο ευρωπαϊκή νότα στο ελληνικό γκράφιτι σε σχέση με τους προκατόχους τους, οι οποίοι ήταν φανερά επηρεασμένοι από την αμερικανική χιπ χοπ κουλτούρα. Κατά τη διάρκεια του 21ου αιώνα εμφανίζονται ομάδες που ασχολούνται με street art ή με μεγάλες τοιχογραφίες. Από τότε που ξεκίνησαν οι δημιουργοί έχουν εξελιχθεί σημαντικά, έχουν μπει σε γκαλερί και ταξιδεύουν σε όλο τον κόσμο, προβάλλοντας τη δουλειά τους.

Το γκράφιτι είναι χαρακτηριστικό όλων των μεγάλων πόλεων. Ο τεράστιος αστικός γκρι καμβάς είναι μια ευκαιρία για τους καλλιτέχνες του δρόμου να απλώσουν την τέχνη τους. Συνθήματα, πολύπλοκες χρωματικά συνθέσεις, τερατόμορφες φιγούρες, λυπημένα ρεαλιστικά πορτρέτα, εύθυμοι πολύχρωμοι ήρωες, πολιτικά σχόλια. Πολλές φορές πανέμορφα, στα όρια της αληθινής τέχνης, άλλες φορές κακότεχνα. Τόσο πολύ εξαπλωμένα στην πόλη, που συχνά αναρωτιέται κανείς αν έχει μείνει έστω κι ένας τοίχος που να μην έχει καταληφθεί από τη street art!

«Αν δεις κάτι που μπορεί να σε βγάλει από αυτόν το λήθαργο, ό,τι και να είναι, καλό είναι. Θέλουμε το γκράφιτι να απευθυνθεί σε μεγαλύτερο κοινό. Και είναι κάτι που αξίζει να βγει προς τα έξω, γιατί έχει να δώσει πολλά στον κόσμο. Δεν έχει να πάρει. Και αν το καλοσκεφτείς, ό,τι κάνουμε τώρα, κάτι μας παίρνει, ενώ το γκράφιτι μας δίνει. Μας δίνει σκέψη, κάτι ωραίο», ανέφερε ένας δημιουργός σε συνέντευξή του.

Κάθε μεγάλη τάση έχει όμως πάντα θετικά και αρνητικά στοιχεία. Όσον αφορά το γκράφιτι, τα θετικά είναι ότι έδωσε χώρο στους νέους της πόλης να εκφραστούν με έναν τρόπο που άλλες μορφές τέχνης δεν μπορούσαν. Παράλληλα, ομόρφυνε και έδωσε χρώμα σε πολλά σημεία της πόλης που είναι άχαρα και αδιάφορα. Μαζί με τα καλά, όμως, ήρθε κι ένα είδος ασυδοσίας από τους γκραφιτάδες. Το να θεωρείς κάθε δημόσιο σημείο της πόλης πιθανό καμβά σημαίνει πως κάποια στιγμή ξεπερνάς τα όρια και σίγουρα καταπατάς τις ελευθερίες κάποιου άλλου πολίτη που ίσως και να μη θέλει να βλέπει όλη την πόλη του ζωγραφισμένη, πολλές φορές κακόγουστα.

Τελικά τι είναι το γκράφιτι; Τέχνη ή μουντζούρες; Ομορφαίνουν ή ασχημαίνουν την πόλη μας;

Α3. Η αρθρογράφος στο κείμενο αναφέρεται στην τέχνη του γκράφιτι στις σύγχρονες πόλεις. Πιστεύεις ότι είναι μια μορφή τέχνης; Κάτω από ποιες προϋποθέσεις μπορεί να ομορφύνει μια πόλη; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Γιώργος Θεοτοκάς (1905-1966)

Λεωνής

Σε αυτό το ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα ο νεαρός Λεωνής εκδηλώνει το πάθος του για τη ζωγραφική, αλλά και τη δυσαρέσκειά του για το μάθημα των εικαστικών.

Το εργαστήριο ζωγραφικής ήταν άδειο. Ο Λεωνής ετοίμασε το καβαλέτο του χωρίς μεγάλη προθυμία. Είχε βαρεθεί να ζωγραφίζει όλο φρούτα και κανάτια. Μερικές φορές ο δάσκαλός του τον έβαζε να ιχνογραφεί κανένα γύψινο ομοίωμα όπως της Αφροδίτης της Μήλου, άψυχα πράγματα, κρύα και ανέκφραστα. Ύστερα ήταν εκείνη η τυραννία των αναλογιών, τα τετραγωνάκια και τα μετρήματα από μακριά με το ένα μάτι κλειστό. Ο Λεωνής αισθανόταν φυλακισμένος μέσα σε όλα αυτά τα τεχνάσματα, δεμένος απάνω στο χαρτί με αόρατες κλωστές. Η μεγάλη του χαρά ήταν να το σκάσει με τις μπογιές του στα περιβόλια ή στις συνοικίες ή στην κορυφή ενός λόφου με ωραία θέα και εκεί να αφεθεί ολότελα στη γοητεία των χρωμάτων, να κολυμπήσει μες στα χρώματα στην τύχη και ό τι βγει. Έβγαιναν πράγματα που δεν είχανε πολλή ομοιότητα μ΄ αυτά που έβλεπε, μα τι πείραζε; Το ζήτημα δεν ήτανε να αντιγράφει κανείς τα πράγματα όπως είναι. Για αυτή τη δουλειά υπάρχουν οι φωτογραφικές μηχανές. Το ζήτημα ήτανε να ανακατωθούν καλά- καλά τα χρώματα, να χορέψουν, να ρεμπελέψουν και να εναρμονιστούν, να γίνει μια χρωματική σύνθεση, κατιτί σα μια ωραία μουσική, όπου τα χρώματα θα ήταν οι νότες, ένα παιγνίδι του ματιού τέλος πάντων, που να το βλέπεις και να χαίρεσαι. Το τι παρασταίνουν τα χρώματα δεν έχει ιδιαίτερη σημασία. Μπορεί και να μην παρασταίνουν τίποτα, όπως η μουσική δεν παρασταίνει τίποτα. Τα χρώματα είναι για να παίζουμε κι όχι για να διδάσκουμε και να σοβαρολογούμε. Έτσι ένιωθε το ζήτημα ο Λεωνής.

«Θεέ μου, πότε θα βρω την ψυχραιμία που μου χρειάζεται για να κάμω ένα έργο, να δικαιολογήσω επί τέλους την ύπαρξή μου στον κόσμο; (Να την δικαιολογήσω απέναντι στον εαυτό μου)», αναρωτιέται.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιο θέμα απασχολεί τον ήρωα στο απόσπασμα που δόθηκε; Συμμερίζεσαι ή όχι την άποψή του; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

ή

2. Να γράψεις ένα πεζό κείμενο σε μορφή επιστολής στο οποίο θα πάρεις τη θέση του Λεωνή ως αποστολέα με αποδέκτη το δάσκαλό του της ζωγραφικής. Τι θα του έγραφες, ώστε να τον κάνεις να βελτιώσει το μάθημα της ζωγραφικής και να το κάνει πιο ελκυστικό;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Σύνθεση άρθρου προς δημοσίευση στη σχολική ιστοσελίδα.

Ο /η μαθητής/μαθήτρια αφορμάται από την επικαιρότητα και απευθυνόμενος/η στη σχολική κοινότητα εκθέτει τις απόψεις του/της σε προσωπικό και οικείο ύφος λόγου.

Ενδείκνυται η χρήση του α΄ ενικού ρηματικού προσώπου και η χρήση επιχειρημάτων που άπτονται στη λογική ή και η επίκληση στο συναίσθημα του δέκτη.

Πιο συγκεκριμένα:

- Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να παρουσιάσει σύντομα εικόνες της πόλης που έχουν γκράφιτι και το είδος αυτών (θεματολογία, συνθήματα, χρώμα, αισθητική αποτίμηση)
- Θα παρουσιάσει το λόγο ύπαρξής τους (ανάγκη των νέων για δημιουργία ή εκτόνωση). Καλό είναι να γίνει διάκριση από το επαγγελματικό γκράφιτι σε συγκεκριμένους χώρους.
- Η κυρίως απάντηση όμως θα είναι εστιασμένη στην απάντηση του ερωτήματος αν το γκράφιτι είναι μορφή τέχνης ή όχι και στις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται.
- Αρχικά, καλό είναι να προσδιοριστεί ο όρος «τέχνη» ως η έκφραση δημιουργίας με σκοπό την αισθητική απόλαυση. Τέχνη του δρόμου και του δημόσιου χώρου ως ανάγκη εξωραϊσμού περιοχών ή ως εκδήλωση ενός κοινού προβληματισμού, κυρίως των νέων.
- Κάθε μορφής γράψιμο σε οποιοδήποτε τοίχο δεν είναι τέχνη.

Προϋποθέσεις:

- επιλεγμένοι χώροι,
- συμφωνία κοινότητας ως προς το είδος του γκράφιτι,
- καλλιτεχνική κατάθεση από επιλεγμένους καλλιτέχνες,
- αποτύπωση μηνύματος,
- εξωραϊσμός περιοχών,

- εκπαίδευση σχετικά με αυτό το είδος της τέχνης κτλ.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το θέμα που απασχολεί τον ήρωα στο απόσπασμα είναι η έλλειψη ενδιαφέροντος για τη ζωγραφική με τον τρόπο που διδάσκεται. Ο ίδιος δείχνει να ασφυκτιά σε αυτό το περιβάλλον και επιζητά την ελεύθερη έμπνευση και δημιουργία με αφετηρία την πραγματική ζωή έξω στη φύση.

Ως προς το δεύτερο σκέλος της ερώτησης ο/η μαθητής/-τρια είναι ελεύθερος/η να επιλέξει όποια απάντηση τον /την εκφράζει. Για παράδειγμα:

- Συμφωνία με τον ήρωα, γιατί η ελευθερία στην επιλογή θέματος εκτός περιορισμών αναδεικνύει την έμπνευση και την καλλιτεχνική δημιουργία.
- Συμφωνία με το υπάρχον σύστημα καλλιτεχνικής εκπαίδευσης ως απαραίτητο προστάδιο εκμάθησης των κανόνων της ζωγραφικής με στόχο την εξέλιξη του νεαρού δημιουργού

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/η μαθητής/-τρια καλείται να συντάξει ένα επιστολικό κείμενο με αποστολέα τον Λεωνή και αποδέκτη τον δάσκαλο Γκαλιμπούρ.

Η τοποθέτηση είναι προσωπική

(Προσφώνηση) αξιότιμε κ. Γκαλιμπούρ,

Σας γράφω αυτή την επιστολή με αφορμή ορισμένες σκέψεις που μου γεννήθηκαν κατά το μάθημα της ζωγραφικής.

Κατανοώ τις προσπάθειες που κάνετε για να μας μυήσετε στην σπουδαία αυτή τέχνη που καλλιεργεί το πνεύμα και την αισθητική μας .....

Και πιστεύω ότι είναι πραγματικά χρήσιμες οι τεχνικές που χρησιμοποιείτε να ακολουθούμε τους κανόνες και να έχουμε μια σταθερή και συγκεκριμένη θεματολογία.....

Αλλά πιστεύω ότι χρειάζονται ορισμένες βελτιώσεις ώστε να αισθανθούμε πιο ελεύθεροι να δημιουργήσουμε...

Θα μπορούσαμε για παράδειγμα να εμπνεόμαστε από τη φύση, να δημιουργούμε ένα έργο που εμείς θα επιλέξουμε με βάση τις επιθυμίες μας ή τις αγωνίες μας.....

Θα μπορούσαμε επίσης να εμπνευστούμε από έργα τέχνης μεγάλων καλλιτεχνών που εκτίθενται στα μουσεία μας.....

Νομίζω ότι θα βρείτε ενδιαφέρουσες τις ιδέες μου.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων,

Με εκτίμηση,

Λεωνής

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ελληνική γλώσσα ως η πολιτισμική κιβωτός[1] της ανθρωπότητας

Στο κείμενο που ακολουθεί ο καθηγητής Jacques Bouchard γράφει στα Ελληνοκαναδικά ΝΕΑ στις 12/6/2021 για τη σημασία της ελληνικής γλώσσας και τις έννοιες που κομίζει στον πολιτισμό της δύσης ως προς τις ανθρωπιστικές αξίες για το μέλλον του πλανήτη.Το κείμενο είναι διασκευασμένο.

«Η βασική αρχή, κατά τη γνώμη μου, είναι ότι η ελληνική γλώσσα, αρχαία, βυζαντινή και σύγχρονη, είναι μία και ενιαία: είναι η γλώσσα που εξακολουθεί να εκπολιτίζει την ανθρωπότητα και κατακτά όλο και περισσότερο τον πλανήτη μας. Είναι η γλώσσα που διαμόρφωσε τη Δύση.

α) Η ελληνική διέσωσε γνώσεις και εμπειρίες του μεσογειακού κόσμου: η ελληνική αφομοίωσε χιλιάδες λέξεις που προϋπήρχαν στην έσχατη χερσόνησο των Βαλκανίων, όπως εκατοντάδες τοπωνύμια, ονόματα θεών, πολιτικά ονόματα της εξουσίας, γεωγραφικά, δέντρα και φυτά , είδη υλικού πολιτισμού.

β) Ο τρόπος «του σκέπτεσθαι» που χαρακτηρίζει τους Έλληνες είναι η περιέργεια και επιθυμία να βάζουν τάξη στα φαινόμενα του σύμπαντος. Οι αρχαίοι Έλληνες προσπάθησαν να εξηγήσουν την πραγματικότητα με μύθους και έτσι δημιούργησαν μια πλούσια και περίπλοκη μυθολογία που αποτελεί την πρώτη ερμηνεία των φυσικών φαινομένων.

γ) Αλλά η μεγάλη ανακάλυψη του ελληνισμού έγινε όταν οι σοφοί μεταβλήθηκαν σε φιλοσόφους συστηματοποιώντας τους κανόνες του συλλογισμού και της επιστημονικής σκέψης. Και τότε όλες οι επιστήμες εκφράστηκαν στα ελληνικά και ο ελληνικός πολιτισμός μετατράπηκε και επιβλήθηκε σε αξία πανανθρώπινη.

δ) Μοναδική τύχη ήταν η ελληνική γλώσσα, που έφτασε στο κορύφωμά της καθαρά λογικής σκέψης, και κατάφερε να εκφράσει τα βασικά διδάγματα του χριστιανισμού μέσα από τα Ευαγγέλια και άλλα κείμενα της Εκκλησίας.

Η ελληνική, όμως είναι και η γλώσσα του μέλλοντος. Η έννοια του ελληνικού πολιτισμού ως η τελειότερη έκφραση της ανθρώπινης νόησης και καλαισθησίας πέρασε από μερικά στάδια, για να

[1] Μέσο διατήρησης και φύλαξης της πολιτισμικής κληρονομιάς

φτάσει ως εμάς. Είναι ο δυτικός κόσμος που ανακαλύπτει τον ελληνικό πολιτισμό και τον μελετάει σε βάθος δίνοντας στη γλώσσα, στις τέχνες και τις επιστήμες τα πρωτεία[2] στην παγκόσμια ιστορία. Η μελέτη του ελληνικού πολιτισμού αναδεικνύει το διεθνή χαρακτήρα του ανθρωπισμού που διαφαίνεται στο θησαυρό των ελληνικών κειμένων. Από τότε η τυπογραφία, η μετάφραση των έργων, η διάδοση του ελληνικού ανθρωπισμού, κερδίζουν όλους τους λαούς στη Δύση και πέρα από αυτήν.

Έλληνες και φιλέλληνες ανά τον κόσμο αναμένουν από την ελληνική νεολαία να αναλάβει την καλλιέργεια και τη μεταλαμπάδευση[3] της δικής της κληρονομιάς.

Όταν έχετε, ω παίδες Ελλήνων, την καλή τύχη να μιλάτε ελληνικά στο σπίτι, δεν αφήνετε τέτοια γλώσσα ακαλλιέργητη. Η ελληνική παραμένει η πιο χρήσιμη γλώσσα για την ορολογία όλων των επιστημών, αλλά πέρα απ' αυτό η ελληνική διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο σκέπτεται ο σύγχρονος άνθρωπος και ίσως αποτελεί τελικά έναν τρόπο ζωής, μια φιλοσοφία της ζωής, για σήμερα και για αύριο».

Α3. Ο καθηγητής J. Bouchard αναλύει τη δύναμη της ελληνικής γλώσσας ιστορικά και προτρέπει τους νέους να την αγαπήσουν. Σε πείθουν τα επιχειρήματά του; Θα προσέθετες και άλλα προκειμένου να παροτρύνεις τους συνομηλίκους σου να σέβονται την ελληνική γλώσσα και να τη μιλούν σωστά; Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Γιώργος Θεοτοκάς (1905-1966)

Λεωνής

Στο απόσπασμα ο έφηβος Λεωνής εκφράζει τον προβληματισμό του και την αγάπη του για την ελληνική γλώσσα σε συζήτηση που έχει με τον γάλλο δάσκαλό του Γκαλιμπούρ.

(Τυχαία συνάντηση του εφήβου Λεωνή με τον δάσκαλό του κ. Γκαλιμπούρ στον Κήπο).
-Γκαλιμπούρ: Από τις εκθέσεις σας παρατηρώ ότι έχετε κάποια κλίση στη λογοτεχνία. Θα πρέπει να την καλλιεργήσετε. Μπορεί μια μέρα να κάνετε κάτι καλό.

[2]υπεροχή
[3]Μετάδοση γνώσης και πολιτισμού

-Λεωνής: Ίσως γράψω κάτι μια μέρα, αλλά η λογοτεχνία για μένα δεν μπορεί να είναι άλλο τίποτα παρά ένα πάρεργο[4]. Η μεγάλη μου κλίση είναι η ζωγραφική.

-Γκαλιμπούρ: Έστω. Καλλιεργήστε τις δύο κλίσεις παράλληλα. Οι δύο αυτές τέχνες συναντιούνται καμιά φορά στο ίδιο πρόσωπο. Κ΄ η ζωγραφική, βέβαια, έχει απέναντι στη λογοτεχνία τούτο το πλεονέκτημα· ότι μιλά μια γλώσσα που την καταλαβαίνουν όλα τα έθνη, δεν έχει ανάγκη από μεταφραστές. Για αυτό άλλωστε, αν πρόκειται μια μέρα να γράψετε, σας συστήνω να γράψετε γαλλικά.

-Λεωνής: Νομίζετε ότι είναι σωστό να αρνηθεί κανείς την πατρίδα του;

-Γκαλιμπούρ: Δεν είπα τέτοιο πράγμα, για όνομα του Θεού!

-Λεωνής: Μα το να αρνηθεί κάποιος τη γλώσσα του δεν είναι το ίδιο σα να αρνείται την πατρίδα του;

-Γκαλιμπούρ: Ίσια –ίσια , σας λέω να διατηρήσετε την εθνικότητά σας, την εθνική ιδιορρυθμία σας, το ελληνικό σας πνεύμα, τέλος-πάντων καθετί που σας κάνει να ξεχωρίζετε ανάμεσα στα έθνη, υπό τον όρο βέβαια, αυτό να έχει ανθρώπινη αξία.

-Λεωνής: Εμένα υπάρχει ένα πράμα που με δένει πολύ στενά με το έθνος μου κι αυτό είναι ακριβώς η γλώσσα μου. Με αυτό τον τρόπο διατηρώ την εθνικότητά μου, την εθνική ιδιορρυθμία μου, το ελληνικό μου πνεύμα και καθετί που με ξεχωρίζει από τα άλλα έθνη. Η γλώσσα και το γράψιμο είναι ένας τρόπος να επικοινωνήσει κανείς με την ανθρωπότητα με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο. Δεν μπορείτε να φανταστείτε τι είναι αυτή η μεγάλη χαρά που με κατέχει όταν πάω να γράψω δύο στίχους και νιώθω ότι αγγίζω μια γλώσσα δροσερή, ολοκαίνουρια, ασχημάτιστη, ότι την πλάθω όπως θέλω, ότι συμμετέχω σε ένα πολύ μεγάλο γεγονός, σε ένα έργο προορισμένο να ζήσει αιώνες, ίσως χιλιετηρίδες, στη διαμόρφωση μιας καινούριας γλώσσας- και ότι η τόσο νέα αυτή γλώσσα είναι εξίσου ελληνική όσο κι η γλώσσα του Ομήρου".

Β3. Να <u>επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς συνδέει ο ήρωας τη γλώσσα με το έθνος στο απόσπασμα που σας δόθηκε; Συμφωνείς με αυτή την άποψη; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

ή

2. Υπόθεσε ότι στέλνεις μια επιστολή στον Λεωνή, για να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου σε όσα αναφέρει για τη γλώσσα στο κείμενο.

Μονάδες 25

[4] Δευτερεύουσας σημασίας έργο

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ : ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΉ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Σύνθεση άρθρου προς δημοσίευση στη σχολική ιστοσελίδα σε οικείο ύφος.

Τίτλος

Τα επιχειρήματα του καθηγητή είναι ιδιαίτερα πειστικά και ελκυστικά, γιατί συνδέουν τη γλώσσα με την ιστορία και τον πολιτισμό της.

Η Ελλάδα έχει ένα μακραίωνο ιστορικό παρελθόν, αξιοζήλευτο για πολλούς λαούς.

Η γλώσσα της είναι ιδιαίτερα πλούσια και έχει συμβάλει στον εμπλουτισμό του λεξιλογίου και άλλων λαών. Έχει δανείσει όρους κυρίως επιστημονικούς και ιατρικούς.

Αποτυπώνει με ακρίβεια τη λογική σκέψη και αποτελεί τη βάση για τον ουσιαστικό προβληματισμό σε αιώνια ζητήματα.

Μέσα από τα δύο Νόμπελ λογοτεχνίας που έχει κερδίσει έχει αναδειχτεί όχι μόνο η ποίηση, αλλά πρωτίστως η χρήση της γλώσσας.

.....

Αν εμείς οι νέοι δεν την αγαπήσουμε έτσι ώστε να τη διαφυλάξουμε και δεν την εμπλουτίσουμε τότε θα είμαστε υπεύθυνοι για την κατάρρευσή της και μαζί και την κατάρρευση του πολιτισμού μας.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο Λεωνής θεωρεί ότι η γλώσσα είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με το έθνος. Αυτός είναι ο λόγος που δεν θέλει να γράψει σε μια γλώσσα διεθνική παρά μόνο στην ελληνική, για να μην προδώσει την πατρίδα του. Η ελληνική είναι η γλώσσα των προγόνων του με μακραίωνη παράδοση και η γλώσσα με την οποία έμαθε να σκέφτεται και να βιώνει καταστάσεις και συναισθήματα. Μέσα από

τη χρήση της αισθάνεται ότι τιμά τους κόπους και του αγώνες όλων όσων προηγήθηκαν και τον προίκισαν με αυτή.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/η μαθητής/-τρια καλείται να συντάξει ένα επιστολικό κείμενο υποστηρίζοντας όποια άποψη θέλει,

Η τοποθέτηση είναι προσωπική.

Αγαπητέ Λεωνή,

Άκουσα για τις απόψεις σου σχετικά με τη σημασία της ελληνικής γλώσσας.

Αρχικά θαυμάζω τον πατριωτισμό που δείχνεις, γιατί σέβεσαι ένα βασικό στοιχείο του πολιτισμού σου που είναι η γλώσσα. Συνεχίζεις να θέλεις να μιλάς όπως μιλούσαν οι πρόγονοί σου αποτίοντας ένα φόρο τιμής σε αυτούς ....

Βέβαια, καλό είναι να μπορούμε να ξεφύγουμε μερικές φορές και να μην είμαστε δέσμιοι σε παραδόσεις και γλωσσικές υπερβολές , αλλά να βελτιώνουμε τη γλώσσα η οποία εξελίσσεται, όπως και κάθε ζωντανός οργανισμός.

Ενδεχομένως, η χρήση μιας διεθνικής γλώσσας μερικές φορές να βοηθήσει να μεταφερθούν γρήγορα και άμεσα οι ιδέες που έχουμε και να γίνουν ευρέως γνωστές σε περισσότερους λαούς και έτσι να συμβάλλουμε στην εδραίωση και εξάπλωση των βασικών ιδεών που πρεσβεύουμε μέσα από αυτή.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Ελλάδα των κοινωνικών ανισοτήτων

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από άρθρο της Τασούλας Καραϊσκάκη που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο της Καθημερινής στις 3-12-2018.

Μπορεί να μην το παραδεχόμαστε ή να μην το συνειδητοποιούμε, αλλά ζούμε στον «πλανήτη» των νέων αυτόχθονων[1] ανδρών. Όλοι οι υπόλοιποι, γυναίκες, μετανάστες ηλικιωμένοι, με διαφορετική θρησκεία ή σεξουαλικό προσανατολισμό, με κάποια αναπηρία τοποθετούνται… χαμηλότερα. Αν μάλιστα κάποιος φέρει, όχι μόνο ένα, αλλά πολλά από τα παραπάνω χαρακτηριστικά – μετανάστρια, άνεργη, όχι και τόσο νέα, με χρόνιο πρόβλημα υγείας…– τότε καταβαραθρώνεται[2] στην κοινωνική κλίμακα, στη συντηρητική Ελλάδα μας, που αντιστέκεται ακόμη και σήμερα σθεναρά[3] στην ανομοιότητα, στο διαφορετικό.

Το νεοφανές[4] – σε ευρωπαϊκό επίπεδο – φαινόμενο των πολλαπλών διακρίσεων φέρνει στην επιφάνεια για πρώτη φορά στην Ελλάδα έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ). «Οι πολλαπλές διακρίσεις είναι νέα έννοια, δύσκολη στη σύλληψη και στην έκφρασή της, καθώς οι διαφορετικοί λόγοι μη ευνοϊκής μεταχείρισης είναι συχνά δύσκολο να διαχωριστούν και να ιεραρχηθούν. Είναι μια έννοια που θα μας απασχολήσει πολύ τις επόμενες δεκαετίες», λέει ο Διονύσης Μπαλούρδος, διευθυντής Ερευνών ΕΚΚΕ και επιστημονικός υπεύθυνος του προγράμματος.

Τι έδειξε η έρευνα; «Οι περισσότερες πολλαπλές διακρίσεις παρουσιάζονται στον χώρο της εργασίας, με πιο ισχυρό παράγοντα το φύλο», εξηγεί ο κ. Μπαλούρδος. Δηλαδή, ακόμη κι αν, ως πιο «χτυπητό» μεμονωμένο χαρακτηριστικό εμφανίζεται η εθνική προέλευση ή ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το φύλο είναι αυτό, που συνδυαστικά, «σφραγίζει» το άτομο και βαθαίνει τη διάκριση. «Μια γυναίκα είναι εξαιρετικά πιθανότερο να υποστεί περισσότερες πολλαπλές διακρίσεις από έναν άνδρα», λέει ο ερευνητής του ΕΚΚΕ, νομικός και συνυπεύθυνος στο πρόγραμμα Νίκος Σαρρής. Δεν είναι τυχαίο «ότι σε έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για το 2017 το φύλο, ως λόγος διάκρισης, αποτελεί την πλειονότητα των αναφορών για διακριτική μεταχείριση με ποσοστό 40%. Ακολουθεί σε απόσταση η αναπηρία ή χρόνια νόσος (19%), η οικογενειακή κατάσταση (12%), η ηλικία (9%), η εθνική ή εθνοτική καταγωγή (8%), η φυλή ή το χρώμα (5%) κ.ά.»,

1 αυτόχθονων : ντόπιων
2 καταβαραθρώνεται : καταστρέφεται, καταρρέει
3 σθεναρά : δυνατά, ισχυρά
4 νεοφανές : καινούριο

σημειώνει ο κ. Σαρρής. Άλλωστε, «στην Ελλάδα, το 69% πιστεύει ότι ο ρόλος της γυναίκας είναι να φροντίζει το σπίτι και την οικογένεια (44% στην Ε.Ε.)», συμπληρώνει ο ίδιος.

Α3. Με αφορμή το κείμενο που διάβασες, αποφασίζεις να δημοσιεύσεις με τη σειρά σου ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο ιστολόγιο του σχολείου σου. Σε αυτό παρουσιάζεις αιτιολογημένα τις κυριότερες μορφές κοινωνικών ανισοτήτων που κατά τη γνώμη σου βασανίζουν την κοινωνία μας και σε προβληματίζουν ως νέο άνθρωπο και αυριανό πολίτη.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ανάσταση Ψυχής

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα της Τατιάνας Σταύρου (1899-1990), από το βιβλίο της «Το καλοκαίρι πέρασε και άλλα διηγήματα», Αθήνα: 1979, σ.σ. 112-114.

Η αμαρτία η δική μου δεν έχει συχώρεση… εγώ θα καίουμαι στη μαύρη πίσα της Κόλασης και σ' αυτή τη ζωή και στην άλληνα… δε θα βρεθεί ποτέ παπάς που να με λύσει από το έγκλημά μου… Ήρθα τώρα κρυφά ν' ακούσω το Χριστός Ανέστη, να μυρίσω λάδι και λιβάνι, να δω πώς χρυσίζουνε τα εικονίσματα, ας είναι κι από μακρυά…

Δεν εύρισκα τι να της πω, πώς να της απαντήσω. Αυτό που είχε κάνει ήτανε τόσο φοβερό! Τότε που το πρωτακούσαμε μείναμε σαν κεραυνωμένοι. Τη βάλανε να δουλέψει σε κάποιον Οθωμανό, γιατί πια δεν είχε κανέναν στον κόσμο να τη ζήσει, όταν ο αδερφός της έφυγε στον πόλεμο. Φτώχεια και μοναξιά! Γέρος είναι, είπανε κάτι γειτόνισες, πλούσιος και υποληπτικός άνθρωπος, τι πού είναι αλλόθρησκος; Όμως ο γέρος είχε κι ένα νέο αξιωματικό μακριά, στην άλλη άκρη του μετώπου. Για την κακή της τύχη πληγώθηκε ο ανεψιός και γύρισε για ανάρρωση κοντά στον θείο του.

Αυτό ήταν όλο. Τα παρακάτω τι χρειάζονται. Σε λίγο κάτι μπερδεμένα, άσχημα φτάνανε στ' αφτιά μας. Κατόπι ακούστηκε πως η Αγγέλα τον παντρεύτηκε. Στην αρχή κανένας δεν ήθελε να το πιστέψει, είχε τόσο καλό όνομα το κορίτσι. Ήταν έτσι σεμνό και φρόνιμο. Με τον καιρό μαθεύτηκε πως γέννησε γιο. Από κει κι ύστερα μήτε τ' όνομά της ξαναειπώθηκε, μήτε ο ίσκιος της ξαναφάνηκε. Βγήκανε άλλοι καημοί στη μέση, άλλες λύπες. Έπειτα και το κονάκι[5] του γεροθειού ήταν στην ακροθαλασσιά, μέσα σ' ένα περιβόλι απέραντο, που το απομόνωνε από τους τριγυρνούς. Κανένας Χριστιανός δεν πάτησε το πόδι του να δει τι γίνεται, να μαρτυρήσει. Μόνο οι βαρκάρηδες καθώς περνούσαν, σαν τύχαινε να 'ναι σηκωμένα τα καφάσια από τα παράθυρα τη βλέπαν, λέει, που νανούριζε ένα μωρό στην αγκαλιά της.

Και τώρα νάτην η Αγγέλα αυτή που αλλαξοπίστησε, νάτην με τα μεγάλα της τα μάτια

5 κονάκι : (τουρκική λέξη) η κατοικία τοπικού άρχοντα, το σπίτι

τρομαγμένα και το στρογγυλό της πρόσωπο, να στέκεται έξω από την πόρτα της εκκλησιάς. Να στέκεται σαν τη ζητιάνα, να μυρίζεται τον αέρα και να μην τολμά να πατήσει ούτε καν το κατώφλι.

Εσένα, θαρρώ, ο ίδιος ο Θεός θα σε συχώρεσε, είπα μόλις κατάφερα να περιμαζέψω την ταραχή που με είχε πιάσει… Ήσουνα τόσο έρημη… πεντάρφανη… Ο Θεός θα συγχωρνά τα πλάσματά του που πεινάνε… που…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η συναισθηματική κατάσταση της Αγγέλας λόγω της «αμαρτίας» της; Είναι δικαιολογημένη κατά τη γνώμη σου ή όχι; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

ή

2. «*Εσένα, θαρρώ, ο ίδιος ο Θεός θα σε συχώρεσε, είπα μόλις κατάφερα να περιμαζέψω την ταραχή που με είχε πιάσει…».* Αν ήσουν εσύ ο/η αφηγητής/-τρια που συνάντησε την Αγγέλα έξω από την εκκλησία, τι θα της έλεγες; Να συνεχίσεις την αφήγηση απευθυνόμενος/η στην Αγγέλα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο στο ιστολόγιο του σχολείου.

Χρήση γ΄ ρηματικού προσώπου.

Βασικά θεματικά κέντρα :

Ο/Η μαθητής/-τρια αφορμώμενος/η από το κείμενο επιλέγει να αναφερθεί σε διάφορες μορφές κοινωνικών ανισοτήτων που παρατηρεί στην κοινωνία μας, που κατά την κρίση του/της είναι οι πιο σημαντικές. Μπορεί να επιλέξει κάποιες από τις παρακάτω, που θίγονται και στο κείμενο αναφοράς, όπως

- διακρίσεις ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, στερεότυπα σε βάρος των γυναικών, ανισότητες σε επαγγελματικές ευκαιρίες, ενδοοικογενειακή βία κλπ,
- διακρίσεις σε βάρος ατόμων με ειδικές ανάγκες/ αναπηρίες, χλευασμός, αποκλεισμός από την κοινωνική ζωή, λιγότερες οι εκπαιδευτικές ευκαιρίες,
- διακρίσεις ανάλογα με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, στιγματισμός, αποκλεισμός,
- διακρίσεις σε βάρος αλλοδαπών, μεταναστών/ προσφύγων, ανεργία, ρατσισμός, εκπαιδευτικός αποκλεισμός,
- διακρίσεις σε βάρος ηλικιωμένων ατόμων, κοινωνικός αποκλεισμός, εγκατάλειψη,
- διακρίσεις σε βάρος ατόμων με διαφορετικές θρησκευτικές πεποιθήσεις,
- διακρίσεις ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση (μονογονεϊκές οικογένειες, ανύπαντρες μητέρες, παιδιά διαζευγμένων οικογενειών).

Παράλληλα, για κάθε μορφή κοινωνικών ανισοτήτων που παρουσιάζει ο/η μαθητής/-τρια , καλείται να διατυπώσει τεκμηριωμένα τους λόγους για τους οποίους επέλεξε κάποιες από αυτές τις περιπτώσεις με κριτήριο τις επιπτώσεις τους, τις πληθυσμιακές ομάδες που

θίγονται ή τον αντίκτυπο που έχουν στην κοινωνική συνοχή ή στην ομαλή συμβίωση των μελών της κοινωνίας.

Στοιχεία του κειμένου προς αξιοποίηση *:*

- *Όλοι οι υπόλοιποι, γυναίκες, μετανάστες ηλικιωμένοι, με διαφορετική θρησκεία ή σεξουαλικό προσανατολισμό, με κάποια αναπηρία τοποθετούνται… χαμηλότερα. Αν μάλιστα κάποιος φέρει, όχι μόνο ένα, αλλά πολλά από τα παραπάνω χαρακτηριστικά –μετανάστρια, άνεργη, όχι και τόσο νέα, με χρόνιο πρόβλημα υγείας…,*
- *η αναπηρία ή χρόνια νόσος (19%), η οικογενειακή κατάσταση (12%), η ηλικία (9%), η εθνική ή εθνοτική καταγωγή (8%), η φυλή ή το χρώμα (5%) κ.ά.».*

Β3 (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Η Αγγέλα έπιασε δουλειά σε ένα σπίτι μουσουλμάνων, έπειτα παντρεύτηκε έναν μουσουλμάνο αξιωματικό, γέννησε το παιδί του, αλλαξοπίστησε και όχι μόνο βιώνει την κατακραυγή της κοινωνίας που ζει, αλλά βασανίζεται και από τις δικές της ενοχές για την αμαρτία της.

<u>Συναισθηματική κατάσταση Αγγέλας</u>:

- γεμάτη ενοχές, απελπισμένη, φέρει βαρέως το αμάρτημά της (*Η αμαρτία η δική μου δεν έχει συχώρεση… εγώ θα καίουμαι στη μαύρη πίσα της Κόλασης και σ' αυτή τη ζωή και στην άλληνα… δε θα βρεθεί ποτέ παπάς που να με λύσει από το έγκλημά μου…*),
- τρομαγμένη, φοβισμένη, συντετριμμένη (*νάτην με τα μεγάλα της τα μάτια τρομαγμένα και το στρογγυλό της πρόσωπο, να στέκεται έξω από την πόρτα της εκκλησιάς, στέκεται σαν τη ζητιάνα, να μυρίζεται τον αέρα και να μην τολμά να πατήσει ούτε καν το κατώφλι.*).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να:

- δικαιολογήσει την κατάσταση της Αγγέλας αναλογιζόμενος/η το στενό κοινωνικό πλαίσιο του χωριού που ζει, τις ισχυρές προκαταλήψεις σε βάρος των αλλόθρησκων, τις δεισιδαιμονίες (*Σε λίγο κάτι μπερδεμένα, άσχημα φτάνανε στ' αφτιά μας. Κατόπι ακούστηκε πως η Αγγέλα τον παντρεύτηκε. Στην αρχή κανένας δεν ήθελε να το πιστέψει, είχε τόσο καλό όνομα το κορίτσι. Ήταν έτσι σεμνό και φρόνιμο*.),
- να μη μπορεί να δικαιολογήσει τη στάση της, να τη θεωρήσει υπερβολική αναφερόμενος/η στην ανεξιθρησκία, την ανεκτικότητα της εποχής μας σχετικά με τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, την απομάκρυνση από δεισιδαιμονίες και προλήψεις.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

«*Εσένα, θαρρώ, ο ίδιος ο Θεός θα σε συχώρεσε...»*

Ο/Η μαθητής/-τρια συνεχίζει τον λόγο της αφηγήτριας απευθυνόμενος/η στην Αγγέλα. Ο λόγος του/της μπορεί να στηριχτεί στα εξής ενδεικτικά σημεία:

- ο Θεός είναι μεγάλος, γενναιόδωρος, βλέπει τη μετάνοια και τις ενοχές της και θα τη λυτρώσει από το βάρος της αμαρτίας της,
- το «αμάρτημά» της δικαιολογείται, γιατί αναγκάστηκε να μπει στην οικογένεια των Οθωμανών, η φτώχεια και η μοναξιά την οδήγησαν στην επιλογή να αλλαξοπιστήσει, για να καταφέρει να επιβιώσει,
- οι άνθρωποι κρίνονται από τη συμπεριφορά τους και τη στάση τους προς τους συνανθρώπους τους κι όχι από τη θρησκεία τους,
- δεν ήταν συνειδητή επιλογή να αλλαξοπιστήσει, αναγκάστηκε λόγω των συνθηκών της ζωής της.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Επελαύνουν[1] τα ρομπότ στην αγορά εργασίας

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από άρθρο της Δήμητρας Κόντου που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο της Καθημερινής στις 21-10-2019.

Ένα νέο τοπίο στην αγορά εργασίας του μέλλοντος διαγράφεται σταδιακά, το οποίο όμως κάθε άλλο παρά μακρινό είναι. Η τεχνολογική «ορμή» που φέρει το κύμα της 4ης βιομηχανικής επανάστασης, αναμένεται να αναδιαμορφώσει –εάν δεν το έχει κάνει ήδη– τόσο τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων όσο και την ίδια την αγορά εργασίας.

Η αυτοματοποίηση, η ρομποτική και η τεχνητή νοημοσύνη έχουν αρχίσει να εξαπλώνονται σε όλους σχεδόν τους τομείς της οικονομίας, απειλώντας εκατομμύρια θέσεις εργασίας. Πού βρίσκει όμως αυτή η «επαναστατική διάθεση» της τεχνολογίας τις επιχειρήσεις στην Ελλάδα;

Σύμφωνα με τη μελέτη «Ρομπότ και απασχόληση», που δημοσίευσε αυτήν την εβδομάδα ο ΣΕΒ[2], στην Ελλάδα σχεδόν έξι στους δέκα εργαζομένους διατρέχουν κίνδυνο να αντικατασταθούν από ρομπότ, ενώ βάσει στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ[3] για το τρίτο τρίμηνο του 2018, 1,5 εκατομμύριο μισθωτοί ενδέχεται στο μέλλον να αλλάξουν αντικείμενο εργασίας ή να μετακινηθούν σε νέες θέσεις λόγω της εισόδου των ρομποτικών συστημάτων.

Και ενώ ο κίνδυνος για απώλεια θέσεων εργασίας ελλοχεύει[4], η μαζική είσοδος των ρομπότ στην οικονομία μπορεί να δημιουργήσει και νέες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με τη μελέτη του ΣΕΒ, η απώλεια θέσεων εργασίας θα αντισταθμιστεί σε μεγάλο βαθμό από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, είτε στην ίδια αλυσίδα αξίας, δηλαδή στις επιχειρήσεις που τα παράγουν και τα εγκαθιστούν, είτε σε άλλους κλάδους και τομείς της οικονομίας ως αποτέλεσμα της αύξησης της παραγωγής και των εισοδημάτων. Για παράδειγμα, στον κλάδο της βιομηχανίας προστίθεται η θέση του «χειριστή ρομποτικών συστημάτων», ενώ μία άλλη νέα θέση ανοίγει εντός των επιχειρήσεων, αυτή του Chief Robotics Officer[5], με έργο τη διαχείριση του εργασιακού περιβάλλοντος εντός του οποίου συνυπάρχουν ρομπότ και άνθρωποι.

Ωστόσο, στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σημαντική αύξηση της ζήτησης για τα βιομηχανικά ρομπότ, ενώ ευρύτερη χρήση των ρομποτικών συστημάτων υπάρχει στη βιομηχανία τροφίμων, κυρίως στα τελικά στάδια παραγωγής (εγκιβωτισμός και παλετοποίηση προϊόντων). Αρκετά

1 επελαύνουν : επιτίθενται

2 ΣΕΒ : Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών

3 ΕΛΣΤΑΤ: Ελληνική Στατιστική Αρχή

4 ελλοχεύει : παραμονεύει

5 Chief Robotics Officer: γενικός διευθυντής ρομποτικής

ρομποτικά συστήματα χρησιμοποιούνται επίσης στον κλάδο των μεταλλικών κατασκευών για διαδικασίες συγκόλλησης, μεταφορά και διαχείριση υλικών και συναρμολόγηση.

Ανασταλτικός παράγοντας για την εγκατάσταση ρομποτικών συστημάτων στην Ελλάδα είναι αφενός το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων, αφετέρου ο αβέβαιος χρόνος απόσβεσης[6] της επένδυσης σε ρομποτικά συστήματα. Αυτό συμβαίνει, διότι για την εγκατάσταση ρομποτικών συστημάτων απαιτούνται μεγάλου όγκου παραγωγές, οι οποίες δεν υπάρχουν στη μικρή ελληνική αγορά. Άλλος ένας περιορισμός είναι η ελλιπής ενημέρωση των επιχειρήσεων σχετικά με τις αναπτυξιακές δυνατότητες που παρέχει η σύγχρονη ρομποτική.

Α3. Με αφορμή το παραπάνω άρθρο αποφασίζεις να δημοσιεύσεις ένα κείμενο (200-250 λέξεων) στο ιστολόγιο της τάξης σου στο οποίο θα εκφράζεις τους προσωπικούς σου προβληματισμούς (θετικές και αρνητικές σκέψεις) για την είσοδο των ρομπότ στην αγορά εργασίας και την αυτοματοποίηση που συνεπάγεται η χρήση τους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ (1946-)

Το μηχάνημα

Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα «Το μηχάνημα»

Το έφεραν ένα πρωί στο κτίριο που ήταν τα γραφεία μας και το τοποθέτησαν κοντά στη σκάλα του τρίτου ορόφου. Ο Γιάννης ο καφετζής, σαν από ένστικτο, κατάλαβε την απειλή. Έμεινε με τον δίσκο μετέωρο να κοιτά φιλύποπτα τον εχθρό.

Η λειτουργία του ήταν απλή. Κανόνιζες μ' έναν διακόπτη το ποτό που ήθελες, έριχνες ένα δίφραγκο και περίμενες να γεμίσει το πλαστικό ποτήρι. Ο Γιάννης συνέχισε ν' ανεβαίνει σκεφτικός. Στο κατέβασμα βρήκε το μηχάνημα τριγυρισμένο απ' τους πρώτους θαυμαστές. Χωρίς να χάσει καιρό, πήγε να παραπονεθεί στον προσωπάρχη. Ο προσωπάρχης τού εξήγησε ότι το μηχάνημα εξυπηρετούσε. Η δουλειά θα μοιραζόταν. Έπρεπε να συμβιώσουν.

«Δε φαντάζομαι να μου κάνει μεγάλη ζημιά το μηχάνημα» προσπάθησε να πείσει τον εαυτό του ο Γιάννης. «Γιατί να σηκώνεται ο κόσμος απ' τα γραφεία και να πηγαίνει να προσκυνά; Άλλωστε το μηχάνημα δεν ξέρει να χαμογελά».

Άρχισε να πυκνώνει τις βόλτες, να γίνεται πιο σβέλτος και χαμογελαστός, ώστε να προλαβαίνει να τους εξυπηρετεί, προτού επιθυμήσουν κάτι παγωμένο και πάνε στο μηχάνημα. Αλλά παρ' όλα αυτά, όταν κάτι έλειπε από το δίσκο του, οι δυσαρεστημένοι δεν περίμεναν να τους το φέρει! Έσπευδαν στο μασίνι[7].

6 απόσβεσης : εξάλειψη, εξόφληση, αποπληρωμή

7 μασίνι : μηχάνημα (αγγλική λέξη)

Ξέχασα να σας πω ότι έτσι το λέγανε χαϊδευτικά «μασίνι».

Ο Γιάννης αναγκάστηκε ν' αλλάξει τακτική. Άρχισε μία άνευ προηγουμένου συκοφαντική δυσφήμιση κατά του εχθρού του. Η πρώτη διάδοση, που έβαλε σε κυκλοφορία, έλεγε ότι το μηχάνημα τρώει τα κέρματα. Αυτό αναχαίτισε για κάμποσο τα κύματα των πιστών. Αποδείχτηκε όμως τελικά ότι κάτι τέτοιο γινόταν πολύ σπάνια για να το πάρει κανείς σοβαρά υπόψη.

Τα συνθήματα «ανακατεύει την πορτοκαλάδα με τον καφέ» και «ρίχνει σκουριά στο κακάο» δεν έπιασαν καθόλου, κι ας ξενύχτησε ο Γιάννης, για να τα σοφιστεί.

Το μηχάνημα του έγινε εφιάλτης. Οι σκάλες τού φαίνονταν ατελείωτες. Τα γνώριμα πρόσωπα των γραφείων, μάσκες εχθρικές. Κάθε φορά που περνούσε μπροστά απ' το μασίνι, το 'βλεπε με το μάτι να λάμπει θριαμβικά, τη σχισμή του να χαμογελά. Ο ακέραιος χαρακτήρας του λύγισε. Άρχισε να ρίχνει κρυφά στη σχισμή του μηχανήματος δίφραγκα που τα στράβωνε στο πεζούλι του καφενείου. Το μηχάνημα χάλαγε βέβαια, αλλά οι δούλοι του έσπευδαν να το διορθώσουν.

«Μα γιατί; συλλογιζόταν. Γιατί;» Τον έπνιγε το δίκιο.

«Τόσα χρόνια να ιδρώνεις, να τρέχεις, να λες την πρώτη καλημέρα, να χαμογελάς και να 'ρχεται ξαφνικά ένα μασίνι να σου τρώει το ψωμί; Άτιμο πράμα!»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. *«Τόσα χρόνια να ιδρώνεις, να τρέχεις, να λες την πρώτη καλημέρα, να χαμογελάς και να 'ρχεται ξαφνικά ένα μασίνι να σου τρώει το ψωμί; Άτιμο πράμα!»* Ποιες σκέψεις και συναισθήματα του ήρωα αποκαλύπτουν τα παραπάνω λόγια του; Θεωρείς δικαιολογημένη τη στάση του απέναντι στο μηχάνημα;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο Γιάννης και σε μια προσπάθεια να απαλλαγείς από το μηχάνημα αποφασίζεις να παρουσιάσεις σε ευθύ λόγο τα επιχειρήματά σου στους πελάτες σου και υπαλλήλους των γραφείων όπου εγκαταστάθηκε το μηχάνημα. Τι θα τους έλεγες και πώς θα προσπαθούσες να τους πείσεις να προτιμήσουν εσένα αντί για τον αυτόματο πωλητή;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Κείμενο για το ιστολόγιο της τάξης.

Προαιρετικός ο τίτλος, αφόρμηση από το κείμενο αναφοράς, κατάθεση προσωπικών απόψεων, υποκειμενικότητα.

Βασικά θεματικά κέντρα στα οποία μπορεί να σταθεί ο/η μαθητής/-τρια:

Θετικές σκέψεις:

- τεχνολογική πρόοδος,
- δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ,
- βελτίωση συνθηκών εργασίας, αύξηση ταχύτητας παραγωγικής διαδικασίας και ποσότητας παραγόμενων αγαθών.

Αρνητικοί προβληματισμοί:

- αντικατάσταση ανθρώπων από μηχανές, ανεργία, εξαφάνιση επαγγελμάτων,
- μηχανοποίηση, αυτοματοποίηση εργασίας, τυποποίηση, αλλοτρίωση,
- μεγάλο κόστος για την αγορά ρομποτικών συστημάτων,
- ελλιπής ενημέρωση για τις δυνατότητες αξιοποίησης της ρομποτικής στον εργασιακό χώρο.

Β3 (μονάδες 25)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Σκέψεις και συναισθήματα αφηγητή: επιφυλακτικός στην αρχή, εκφράζει το παράπονό του, την απογοήτευση που οι κόποι τόσων χρόνων πάνε χαμένοι, ανησυχία για την απώλεια της πελατείας του, βλέπει εχθρικά το νέο μηχάνημα, νιώθει να χάνονται οι κόποι τόσων χρόνων, νιώθει αδικημένος, αδυνατεί να καταλάβει την επιλογή των πελατών του που προτιμούν το μηχάνημα από τις δικές του υπηρεσίες...

Βασικά σημεία του κειμένου στα οποία μπορεί να στηριχθεί η απάντηση:

- *Ο Γιάννης ο καφετζής, σαν από ένστικτο, κατάλαβε την απειλή. Έμεινε με τον δίσκο μετέωρο να κοιτά φιλύποπτα τον εχθρό.*
- *Το μηχάνημα του έγινε εφιάλτης. Οι σκάλες τού φαίνονταν ατελείωτες. Τα γνώριμα πρόσωπα των γραφείων, μάσκες εχθρικές. Κάθε φορά που περνούσε μπροστά απ' το μασίνι, το 'βλεπε με το μάτι να λάμπει θριαμβικά, τη σχισμή του να χαμογελά. Ο ακέραιος χαρακτήρας του λύγισε.*
- *«Γιατί να σηκώνεται ο κόσμος απ' τα γραφεία και να πηγαίνει να προσκυνά; Άλλωστε το μηχάνημα δεν ξέρει να χαμογελά».*

Ο/Η μαθητής/-τρια στη συνέχεια εκφράζει τη γνώμη του/της για το αν και πόσο δικαιολογημένη θεωρεί τη στάση του ήρωα (μπορεί να θεωρήσει υπερβολική την αντίδραση του ήρωα, ότι δεν συμβαδίζει με τις εξελίξεις της εποχής του ή συμμερίζεται την ανησυχία και την απογοήτευσή του τεκμηριώνοντας τη θέση του/της).

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Χρήση α΄ και β΄ ρηματικού προσώπου, αμεσότητα, ζωντάνια ευθέος λόγου, λογικά επιχειρήματα, αλλά και δυνατότητα επίκλησης στο συναίσθημα του δέκτη.

Ενδεικτικά:

Αγαπητοί μου πελάτες, θα ήθελα να σας εκφράσω...και να σας ζητήσω να με στηρίξετε/ να με επιλέξετε/να προτιμήσετε εμένα γιατί

- προτιμότερη η ανθρώπινη εξυπηρέτηση από ένα μηχάνημα βουβό και αγέλαστο,
- πολλά χρόνια παροχής υπηρεσιών, σύναψη ανθρώπινων σχέσεων, σχέση εμπιστοσύνης,
- γνώση ιδιαίτερων προτιμήσεων/ ιδιαιτεροτήτων των πελατών,
- πιθανότητα οικονομικών προβλημάτων, κίνδυνος να κλείσει η επιχείρηση.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Συμμετέχουμε στο ευρωπαϊκό εγχείρημα

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από την επίσημη περιγραφή του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Ζούμε + μαζί» . Έχει αναρτηθεί στον ιστότοπο της Ε.Ε. https://op.europa.eu/webpub/com/europe-better-together/el/EUROPE_Living_together.html (διασκευή).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνιστά πρώτα από όλα μία σειρά από αξίες που μας επιτρέπουν να ζούμε μαζί, παρά τις διαφορετικές γλώσσες, τους διαφορετικούς πολιτισμούς, τις διαφορετικές θρησκείες και τα διαφορετικά έθιμα.

Δεν είναι εύκολο για μισό σχεδόν δισεκατομμύριο ανθρώπους που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να καταλάβουν τους ανθρώπους της γειτονικής τους ή άλλης χώρας που βρίσκεται πιο μακριά. Οι αξίες της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας, της ελευθερίας, της ισότητας και του σεβασμού είναι σημαντικές για τη συνύπαρξη των ανθρώπων. Όταν είμαστε αλληλέγγυοι, είμαστε έτοιμοι να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον. Όταν είμαστε ανεκτικοί, αποδεχόμαστε ότι κάποιος μπορεί να ζει και να σκέπτεται διαφορετικά.

Αυτές οι κοινές ανθρώπινες αξίες μάς επιτρέπουν να ζούμε όλοι μαζί και να έχουμε το αίσθημα της συμμετοχής στο κοινό εγχείρημα που λέγεται Ευρωπαϊκή Ένωση.

Παράλληλα, ο πολιτισμός εκφράζει τον τρόπο ζωής μας. Στον πολιτισμό φαίνεται η πολυμορφία των παραδόσεών μας, των ηθών και των αξιών μας. Ο πολιτισμός περιλαμβάνει τις γλώσσες που μιλάμε, τις τέχνες, την αρχιτεκτονική των κτιρίων μας, την εκπαίδευση και πολλά άλλα. Η ανακάλυψη του πολιτισμού μας και του πολιτισμού των άλλων μάς επιτρέπει να καταλάβουμε καλύτερα ο ένας τον άλλον και να ζούμε μαζί!

Όπως είδαμε, μια από τις βασικές αξίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η αλληλεγγύη. Μεταξύ άλλων, αλληλεγγύη σημαίνει καταπολέμηση της φτώχειας, η οποία το 2018 εξακολουθούσε να πλήττει 1 στους 5 Ευρωπαίους. Επίσης, δεν είμαστε μόνοι μας στον κόσμο. Ήξερες ότι περίπου 1,5 δισεκατομμύριο άνθρωποι ζουν με μόλις 1 ευρώ την ημέρα; Πολλές χώρες της Αφρικής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής είναι θύματα αυτής της φτώχειας. Πάρα πολλοί κάτοικοι του πλανήτη εξακολουθούν να μην έχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό, σε υγειονομική περίθαλψη ή στην εκπαίδευση. Υποχρέωσή μας είναι να αντιδράσουμε!

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και κάθε κράτος μέλος χωριστά προσφέρουν συνολικά πάνω από τη μισή βοήθεια που προσφέρεται στις αναπτυσσόμενες χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο.

Επιπλέον, κάθε χρόνο, παντού στον πλανήτη μας εκατομμύρια άνθρωποι πλήττονται από φυσικές καταστροφές, συγκρούσεις ή πολέμους. Με την ανθρωπιστική βοήθεια που δίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σώζονται ζωές και παρέχονται τρόφιμα, σπίτια, φάρμακα και πόσιμο νερό στους αναξιοπαθούντες. Επίσης υποστηρίζονται οι οικογένειες που πρέπει να εγκαταλείψουν τις εμπόλεμες χώρες ή ανοικοδομούνται κατεστραμμένα κτίρια.

Γιατί η πρωτοβουλία αυτή είναι σημαντική; Όταν ζούμε μαζί, μοιραζόμαστε στιγμές ευτυχίας, αλλά ενδιαφερόμαστε και για τις μικρές ή μεγάλες κακοτυχίες που έχουν οι κοντινοί ή πιο μακρινοί γείτονές μας. Η αλληλεγγύη είναι μία από τις ευρωπαϊκές μας αξίες! Σκέψου κι εσύ: τι θα μπορούσες να κάνεις στην καθημερινότητά σου για να βελτιωθεί η ζωή της οικογένειάς σου, των ανθρώπων στο σχολείο σου, στη γειτονιά σου;

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α3. Αποφασίζεις να στείλεις μια επιστολή στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου, με στόχο να παρουσιάσεις τις εθελοντικές δράσεις αλληλεγγύης που υλοποιήθηκαν την προηγούμενη χρονιά με πρωτοβουλία του 15μελούς Συμβουλίου του σχολείου σου. Να περιγράψεις δύο (2) τέτοιες δράσεις και να εξηγήσεις σε τι αποσκοπούσαν και για ποιον λόγο αποφασίστηκε να πραγματοποιηθούν. (200-250 λέξεις)

(Μονάδες 25)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ (1922-1988)

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος

Το παρακάτω ποίημα είναι απόσπασμα (οι αρχικοί στίχοι) από το ομώνυμο έργο του Τ. Λειβαδίτη που περιλαμβάνεται στον συγκεντρωτικό τόμο «Ποίηση» (Αθήνα: Κέδρος 1979).

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για την ειρήνη και για το δίκιο.
Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάξεις, τα χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες — μα ούτε βήμα πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των πολεμοκάπηλων
Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζεις την αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.

Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις
πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνουνται στη νύχτα του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν στάχτη κάτω απ' τις οβίδες.

Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια προϋπόθεση θέτει η φωνή του ποιήματος, προκειμένου ο άνθρωπος να διατηρήσει την ανθρωπιά του; Πώς την ερμηνεύεις εσύ στο πλαίσιο της σημερινής κοινωνίας; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

ή

2. Να μετατρέψεις το ποίημα σε ένα πεζό κείμενο διαμαρτυρίας ενάντια στην αδικία και τη φρίκη του πολέμου.

(Μονάδες 25)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται επιστολή (δημοσίευση σε ηλεκτρονική εφημερίδα). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- προσφώνηση και αποφώνηση σύμφωνη με το επικοινωνιακό είδος (π.χ. *αγαπητοί αναγνώστες, αξιότιμοι συμμετέχοντες στον γραπτό διάλογο, σας ευχαριστώ που διαβάσατε την επιστολή μου* κ.λπ)·
- πρόλογος που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί η επιστολή · η αφόρμηση μπορεί να αντληθεί από το μη λογοτεχνικό κείμενο του κριτηρίου·
- ύφος τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ πληθυντικού προσώπου, εφόσον ζητείται η περιγραφή εθελοντικών δράσεων που πραγματοποιήθηκαν από το σχολείο·
- χρήση περιγραφικών και αιτιολογικών στοιχείων·
- επίλογος με στοιχεία σύνοψης και τελική αποτίμηση / αξιολόγηση των περιγραφόμενων δράσεων.
- Περιεχόμενο: ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να αξιοποιήσει το μη λογοτεχνικό κείμενο του κριτηρίου, για να εξηγήσει την επιλογή των συγκεκριμένων δράσεων που προτείνει και να περιγράψει τους στόχους ή / και τα αποτελέσματά τους.

Ενδεικτικά:

Ο μαθητής / η μαθήτρια μπορεί να επιλέξει:

- δράσεις που περιλαμβάνουν συγκέντρωση τροφίμων, ρουχισμού κ.λπ. για

πρόσφυγες ή / και μετανάστες ή γενικότερες κινήσεις βοήθειας (π.χ. συγκέντρωση χρημάτων ή αχρησιμοποίητων φαρμάκων που δεν έχουν λήξει) προς τους αναξιοπαθούντες της γειτονιάς του σχολείου → υλοποίηση του ιδεώδους της αλληλεγγύης και της ανθρωπιστικής βοήθειας ·

- εκδηλώσεις διαφόρων ειδών και τύπων (π.χ. διαλέξεις, παιχνίδια, κυνήγι θησαυρού στη γειτονιά) με αντιρατσιστικό και συμπεριληπτικό περιεχόμενο → υλοποίηση των ιδεωδών της ανεκτικότητας, του σεβασμού και της ισότητας ·
- δραστηριότητες που αναδεικνύουν τον πολιτισμό των χωρών προέλευσης των μαθητών του σχολείου (π.χ. ημέρα γλωσσών, φορεσιάς, φαγητών κ.λπ.) → υλοποίηση του ιδεώδους της ελευθερίας και του πολιτισμικού πλουραλισμού.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Ολόκληρο το απόσπασμα του δεδομένου ποιήματος περιλαμβάνει την προϋπόθεση, υπό την οποία ο άνθρωπος μπορεί να λέγεται άνθρωπος, δηλ. να διατηρεί την ανθρωπιά του: είναι η αγωνιστικότητα, η αδιάλειπτη μάχη ενάντια στα κακώς κείμενα και σε όσους εξαγριώνουν και από-ηθικοποιούν τα άτομα και τις κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα, η φωνή του ποιήματος προτείνει, προκειμένου να διατηρήσει κάποιος την ανθρωπιά του,

- να αγωνίζεται συνεχώς για έναν δίκαιο και ειρηνικό κόσμο (στ. 2) ·
- να συμμετέχει σε πορείες και διαδηλώσεις διαμαρτυρίας (στ. 3-4) ·
- να προσπαθεί λόγω και έργω να εναντιωθεί σε όσους προωθούν τον πόλεμο και ασκούν την αδικία (στ. 6-7) ·
- να μην ξεχαστεί ούτε στιγμή, να μην αφεθεί στην ξεγνοιασιά ή στις απολαύσεις της ζωής ή στα όνειρα για το μέλλον, διότι κάθε περιθώριο που δίνει στον εαυτό του το στερεί από χιλιάδες άλλους ανθρώπους, οι οποίοι έχουν ανάγκη τη σκέψη και τη δράση του, προκειμένου να μην χαθούν στη δίνη του πολέμου και της δυστυχίας (στ. 8-14) ·
- κοντολογίς, να μην αφιερώνει χρόνο στον εαυτό του αλλά μόνο στους άλλους (τους αναξιοπαθούντες) (στ. 15-16).

Εννοείται ότι όσα προτείνει η φωνή του ποιήματος αποκτούν δραματική επικαιρότητα και στη δική μας εποχή, καθώς όχι μόνο δεν έχουμε εξαλείψει τον πόλεμο και την αδικία

αλλά, αντιθέτως, κάθε μέρα σχεδόν ξεσπούν καινούργιες εστίες σύρραξης παγκοσμίως και χιλιάδες ανθρώπινες ψυχές κακοποιούνται, διώκονται κ.λπ. – γενικά, υποφέρουν από την αδικία.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Οι μαθητές / οι μαθήτριες καλούνται να γράψουν ένα πεζό κείμενο διαμαρτυρίας ενάντια στην αδικία και τη φρίκη του πολέμου. Στο πεζό αυτό κείμενο αναμένονται:

- επιχειρήματα και παραδείγματα με καταγγελτικό χαρακτήρα·
- ύφος χειμαρρώδες και αιχμηρό, με στοιχεία επίθεσης στο ήθος του αντιπάλου·
- τόνος αφενός καταγγελτικός και αφετέρου προτρεπτικός προς συγκεκριμένες πράξεις και συμπεριφορές·
- χρήση α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, στο πλαίσιο της προτροπής·
- χρήση λεξιλογίου, ειδικότερα ρημάτων καταγγελίας (π.χ. διαμαρτύρομαι, καταγγέλλω κ.λπ.).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΕΧΝΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Χορέψετε – Χορέψετε

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύθηκε στην ιστοσελίδα sanejoker.info.gr. τον Σεπτέμβριο του 2021.Ο συντάκτης του κειμένου υπογράφει ως sanejoker - γελωτοποιός, θέλοντας να κρατήσει την ανωνυμία του.

Το πρωί περίμενα στην ουρά σούπερ -μάρκετ, βαριεστημένος περισσότερο κι απ' τους υπαλλήλους. Το σύμπαν μ' άκουσε και ξεκίνησε να παίζει το κατάλληλο τραγούδι – απ' τα ηχεία του σούπερ, δεν το έπαιξε ο Θεός.

«Χορέψετε, χορέψετε παπούτσια μη λυπάστε,
μα κείνα ξεκουράζονται τη νύχτα που κοιμάστε.
Δώστε του χορού να πάει, τούτ' η γης θα μας εφάει.
Τούτ' η γης που την πατούμε όλοι μέσα θε να μπούμε. »

Ακούω τους mementomori[1] στίχους, νιώθω το ρυθμό κι αρχίζω να λικνίζομαι, όσο πιο κρυφά μπορώ. Θυμάμαι τη Νάξο. Χαμογελάω. Αφήνω τα πράγματα μου στο ταμείο. «Είκοσι τρία ευρώ», μου λέει η ταμίας, πριν ακόμα τελειώσει το κομμάτι. Μου φεύγει το χαμόγελο. Κοιτάζω τι έχω πάρει και κάνει τόσο. Ο μπάλος του Χατζόπουλου τελειώνει την ώρα που βγαίνω έξω και προσπαθώ να καταπιώ την ακρίβεια. Φεύγω μέσα στους δρόμους της πόλης. Σφυρίζω το «Χορέψετε», για να ξεχαστώ. Σκέφτομαι πόσο η γεωγραφία του μέρους, όπου ζούμε, επηρεάζει την ψυχοσύνθεσή μας, την τέχνη μας, τη μουσική μας. Τα νησιώτικα τραγούδια είναι –κυρίως- αλέγκρο[2]. Μέσα στη χαρά, ακόμα κι όταν αναφέρονται στο θάνατο ή στον πληθωρισμό: «*Πληρώνετε πληρώνετε, ακρίβεια μη φοβάστε.»*

Μετά ακούς ηπειρώτικα. Τσάμικα βαριά κι αργόσυρτα, ακόμα κι όταν έχουν παρόμοιο θέμα: «Να 'σαν τα νιάτα δυο φορές, τα γηρατειά καμία.» Τα νησιώτικα φτιάχτηκαν στον ήλιο του Αιγαίου,

[1] Mementomori: που σου θυμίζουν ότι είσαι θνητός

[2] αλέγκρο: χαρούμενος ρυθμός

δίπλα στη θάλασσα, όπου ποτέ δεν χιονίζει, κρύο δεν κάνει, και το ψηλότερο βουνό το ανεβαίνεις χορεύοντας αλέγκρο. Τα ηπειρώτικα φτιάχτηκαν «στα κακοτράχαλα τα βουνά», όπως γράφει ο Γκάτσος στο «Τσάμικος», μέσα στο χιόνι και στο βράχο, «πάνω στην πέτρα την αγιασμένη», από ανθρώπους σκληρούς κι ανυπότακτους.

Και δεν είναι μόνο η γεωγραφία που ορίζει τη ζωή μας, είναι και η ιστορία -ακόμα και η προϊστορία. Ο τσάμικος χορός χορεύεται μόνο από άντρες. Είναι δωρικός, πολεμικός, όπως κι οι Δωριείς, που όπως λένε τα πρώτα κείμενα κατέβηκαν απ' την Πίνδο. Ο αξιώτικος μπάλος είναι ζευγαρωτός, τον χορεύουν άντρες και γυναίκες αντικριστά, όχι σε κύκλο. Μοιάζει με φλερτ. Ο κυκλαδίτικος πολιτισμός είναι 5.000 χρονών. Προηγείται των φύλων που κατέβηκαν απ' το βορρά. Οι Κυκλαδίτες είχαν στήσει έναν χαρούμενο και ειρηνικό πολιτισμό στον οποίο η γυναίκα ήταν εξίσου σημαντική με τον άντρα –αν όχι κυρίαρχη. Οπότε είχε δικαίωμα να χορέψει μαζί του δημόσια. Ο πυρρίχιος θεωρείται ο παλιότερος ελληνικός χορός. Πολεμικός χορός που χόρευαν μόνο οι άντρες – αφού αυτοί πολεμούσαν. Οι Πόντιοι, που έζησαν χιλιετίες σ' ένα δύσκολο περιβάλλον, κυρίως γεωπολιτικά, με τον πόλεμο και τους εχθρούς πάντα δίπλα τους, έχουν διατηρήσει την πιο αυθεντική μορφή του αρχαίου χορού, στη ποντιακή σέρρα. Χορεύουν μόνο άντρες, σε ρυθμό που σίγουρα είναι πολεμικός και καθόλου αλέγκρο.

Παρότι δεν είμαι καθόλου παραδοσιακός τύπος – πάντα προτιμούσα τη ροκ, και παρότι δεν ξέρω να χορεύω τίποτα, ούτε κι έχω χορέψει, όταν βλέπω ανθρώπους να χορεύουν πεντοζάλι, όταν βλέπω Πόντιους να χορεύουν σέρρα, ή κάποιους άλλους τσάμικο, βουρκώνω. Ίσως να υπάρχουν χωμένες στο συλλογικό ασυνείδητο που μεταφέρω αναμνήσεις απ' τους πολέμους μας, απ' τους νεκρούς μας. Όπως γράφει κι ο Ρίτσος: «Αυτός ο λαός δεν προσκυνά, παρά μόνο τους νεκρούς του.»

Α3. Μετά από συζήτηση στην τάξη σου συνειδητοποίησες τη σημασία που έχουν οι Δημοτικοί Χοροί τόσο ως πολιτιστική παράδοση όσο και ως παιδαγωγικό μέσο. Με τους συμμαθητές σου αποφασίζετε να απευθύνετε επιστολή (200 -250 λέξεων) προς την Υπουργό Παιδείας, στην οποία θα παρουσιάσετε τεκμηριωμένα τους λόγους για τους οποίους θεωρείτε ότι είναι απαραίτητη η ένταξη του μαθήματος του Χορού στο ωρολόγιο πρόγραμμα. Μπορείτε να αξιοποιήσετε ιδέες που υπάρχουν στο κείμενο αναφοράς είτε άλλες από την προσωπική σας εμπειρία.

(Μονάδες 25)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΙΖΑΜΠΕΛ ΑΛΙΕΝΤΕ (1942 -)

[Γίνομαι θυελλώδης άνεμος]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο της Ιζαμπέλ Αλιέντε, Το νησί κάτω απ' τη θάλασσα, εκδόσεις Ωκεανίδα. Η αφηγήτρια, Σαριτέ Σεντέγια, είναι μια σκλάβα από την Γουινέα, που ζει και εργάζεται στον αμερικανικό νότο.

Στα σαράντα μου χρόνια, εγώ, η Σαριτέ Σεντέγια, έχω σταθεί πιο τυχερή από άλλες σκλάβες. Θα ζήσω πολλά χρόνια και τα γηρατειά μου θα είναι ευτυχισμένα, γιατί το άστρο μου λάμπει ακόμα κι όταν η νύχτα είναι συννεφιασμένη. Έχω την τύχη να ΄μαι με τον εκλεκτό της καρδιάς μου, όταν τα δυνατά του χέρια μου ξυπνάνε τη σάρκα. Απέκτησα τέσσερα παιδιά κι ένα εγγόνι, και όσα από αυτά είναι ζωντανά είναι ελεύθερα.

Η πρώτη μου ευτυχισμένη ανάμνηση είναι από την εποχή που ήμουνα ακόμα ένα κοκαλιάρικο και άγουρο κοριτσάκι και το σώμα μου λικνιζόταν στον ήχο των τυμπάνων. Το ίδιο και η πιο πρόσφατη ευτυχισμένη μου στιγμή, γιατί χτες τη νύχτα ήμουν στην πλατεία του Κονγκό και χόρευα χωρίς καμία έγνοια στο μυαλό, και σήμερα το σώμα μου είναι ζεστό και κουρασμένο.

Η μουσική είναι ένας άνεμος που παίρνει μαζί του τα χρόνια, τις αναμνήσεις και τον φόβο, αυτό το αρπακτικό που δε λέει να φύγει από μέσα μου. Στον ήχο των τυμπάνων εξαφανίζεται η Σαριτέ από όλα τα χρόνια και επιστρέφω στην εποχή που ήμουνα κοριτσάκι και χόρευα πριν μάθω καλά καλά να περπατάω. Χτυπάω το έδαφος με τις πατούσες και η ζωή ανεβαίνει από τις γάμπες μου, διατρέχει το σώμα μου με κατακτά ολόκληρη, μου διώχνει τις αγωνίες και μου γλυκαίνει τη μνήμη. Ο κόσμος τρέμει ολόκληρος. Ο ρυθμός γεννιέται στο νησί κάτω από τη θάλασσα, τραντάζει τη γη, με διαπερνάει σαν αστραπή και ανεβαίνει στον ουρανό παίρνοντας μαζί του τους καημούς μου […] Τα τύμπανα νικάνε τον φόβο. Τα τύμπανα είναι η κληρονομιά της μάνας μου, η δύναμη της Γουινέας που κυλάει στο αίμα μου. Κανείς τότε δεν μπορεί να με κάνει καλά, γίνομαι θυελλώδης άνεμος.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Τι σημαίνει για την Σαριτέ Σεντέγια ο χορός; Ποια λυτρωτική δύναμη φαίνεται να ασκεί πάνω της;

ή

2. Να αφηγηθείς ένα φανταστικό περιστατικό από τη ζωή της σκλάβας Σεντέγια, στο οποίο να φαίνεται πώς ο χορός δίνει τη λύση ή απαλύνει τον πόνο στην σκληρή καθημερινότητάς της.

(Μονάδες 25)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΕΧΝΗ

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επιστολή στην Υπουργό Παιδείας) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή**: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου**: επίσημο. Η επιστολή θα πρέπει να διαπνέεται από ευγένεια και εμπιστοσύνη στις αγνές προθέσεις της παραλήπτριας. **Γλώσσα**: αναφορική ή/ και μεταφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Πρόλογος: Η αφορμή και ο σκοπός σύνταξης της επιστολής,

Κυρίως θέμα: Ο/Η μαθητής/–τρια καλείται να σκεφτεί και να παρουσιάσει τεκμηριωμένα τα οφέλη ενός τέτοιου μαθήματος. Ενδεικτικά, θα μπορούσε να αναφέρει ότι:

- Ο χορός είναι έκφραση. Μια βασική – ενστικτώδης ανάγκη του ανθρώπου. Αποφορτίζει από την πιεστική καθημερινότητα και εκτονώνει.
- Ο χορός αποτελεί πολιτιστικό χαρακτηριστικό του τόπου ή της ιστορικής περιόδου μέσα στην οποία γεννήθηκε. Προσφέρει σε γνώσεις και διευρύνει τη σκέψη των νέων.
- Ο χορός αποτελεί μια διασκεδαστική μέθοδο εκγύμνασης και βελτίωσης της γενικότερης ευεξίας του ανθρώπινου οργανισμού.
- Οι μαθητές, όταν βρίσκονται εκτός τάξης και σε κίνηση, είναι πιο δημιουργικοί και αναπτύσσουν κοινωνικές δεξιότητες.
- Στο τέλος της χρονιάς θα μπορούσαν να διοργανώνονται σε όλα τα σχολεία εκδηλώσεις, στις οποίες θα παρουσιάζονταν οι χοροί που έμαθαν τα παιδιά.

Επίλογος: Η διατύπωση της βεβαιότητας ότι η αποδέκτρια της επιστολής θα λάβει υπόψη της την πρότασή των μαθητών και θα σκεφτεί σοβαρά το ενδεχόμενο αποδοχής της.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να διατυπώσει ελεύθερα την προσωπική του/της άποψη σχετικά με το νόημα του κειμένου. Ενδεικτικά μπορεί να αναφέρει τα εξής:

- Ο χορός ξυπνά στην ηρωίδα μνήμες από την παιδική – πιο ευτυχισμένη και ανέμελη, όπως όλα δείχνουν – ηλικία της, όταν ενστικτωδώς λικνιζόταν στον ρυθμό των τυμπάνων («Η πρώτη μου ευτυχισμένη ανάμνηση είναι από την εποχή που ήμουνα ακόμα ένα κοκαλιάρικο και άγουρο κοριτσάκι και το σώμα μου λικνιζόταν στον ήχου των τυμπάνων») και («επιστρέφω στην εποχή που ήμουνα κοριτσάκι και χόρευα πριν μάθω καλά καλά να περπατάω»)
- Στην παρούσα φάση της ζωής της ο χορός αποτελεί γι αυτήν έναν τρόπο εκτόνωσης και αποδέσμευσης από τα άγχη της καθημερινότητας («χτες τη νύχτα ήμουν στην πλατεία και χόρευα χωρίς καμία έγνοια στο μυαλό»)
- Ο χορός λυτρώνει την Σαριτέ από τον φόβο και από όλα τα αρνητικά συναισθήματα που την κατατρύχουν («Η μουσική είναι ένας άνεμος που παίρνει μαζί του τα χρόνια, τις αναμνήσεις και τον φόβο, αυτό το αρπακτικό που δε λέει να φύγει από μέσα μου»), (« Χτυπάω το έδαφος με τις πατούσες μου και η ζωή ανεβαίνει από τις γάμπες μου, διατρέχει το σώμα μου με κατακτά ολόκληρη, μου διώχνει τις αγωνίες και μου γλυκαίνει τη μνήμη»), («Ο ρυθμός γεννιέται στο νησί …. παίρνοντας μαζί του τους καημούς μου») και («Τα τύμπανα νικάνε τον φόβο»)
- Μέσω του χορού νιώθει να επανασυνδέεται με τις αφρικανικές της ρίζες και αυτό την κάνει να νιώθει δυνατή και έτοιμη να αντιμετωπίσει κάθε δυσκολία («Τα τύμπανα είναι η κληρονομιά της μάνας μου, η δύναμη της Γουινέας που κυλάει στο αίμα μου. Κανείς τότε δεν μπορεί να με κάνει καλά, γίνομαι θυελλώδης άνεμος»).

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η εκφώνηση επιτρέπει στους/στις μαθητές/-τριες να αξιοποιήσουν την δημιουργική τους φαντασία, χρησιμοποιώντας ελεύθερα όποια αφηγηματική τεχνική θεωρούν προσφορότερη. Θετικά αξιολογείται το προσωπικό ύφος, η επιμελημένη γραφή, η χρήση σχημάτων λόγου και η απόδοση λογοτεχνικού ύφους στο κείμενό τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο καθημερινός ρατσισμός…

Το κείμενο δημοσίευσε ο Ματθαίος Τσιμιτάκης στην εφημερίδα Καθημερινή στις 29.3.2015.

«Υπάρχει ο καθημερινός ρατσισμός, στο λεωφορείο, στο σχολείο, στις κρατικές υπηρεσίες που δεν καταγγέλλεται καν, γιατί θεωρείται δεδομένος», λέει ο κ. Γιουνούς Μοχαμαντί, Αφγανός στην καταγωγή, πρόεδρος του ελληνικού φόρουμ προσφύγων-μεταναστών.
«Όταν πας να νοικιάσεις σπίτι και σε ρωτάνε από πού είσαι, όταν σε σταματάει η αστυνομία στον δρόμο συνέχεια και ακόμα κι όταν έχεις τα χαρτιά σου σωστά σε κρατάνε στο τμήμα για δύο ή τρεις ώρες και καταλήγεις να χάνεις τη δουλειά σου – κι αυτά είναι ρατσισμός», συνεχίζει ο ίδιος, ανατρέποντας μάλιστα έναν κλασικό ρατσιστικό μύθο, ότι οι μετανάστες παίρνουν τις δουλειές των Ελλήνων εργατών.

Σύμφωνα με έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, το συνολικό ποσοστό της ανεργίας το 2013 ήταν 28%, αλλά επιμεριζόταν σε 24% για τους Έλληνες και σε 40,3% για τους αλλοδαπούς.

Οι αλλοδαποί υπέστησαν μεγαλύτερη ζημία ως προς την ανεργία σε σχέση με τους γηγενείς εργαζομένους, όμως μικρότερη σε σχέση με άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως για παράδειγμα οι μονογονεϊκές οικογένειες και οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, κάτι που μάλλον σχετίζεται με το θεσμικό καθεστώς στο οποίο διαβιούν οι μεν και οι δε.

Οι μετανάστες αμείβονται κατά συνθήκη λιγότερο έχοντας σημαντικά λιγότερες νομικές διασφαλίσεις. Στην ένδειξη ότι παρά τα αποτρόπαια περιστατικά ωμής βίας, όπως αυτό του Αιγύπτιου Γουαλίντ Ταλέμπ, ο οποίος βασανίστηκε από τον εργοδότη του στη Σαλαμίνα, ή την περίπτωση των Ρουμάνων εργατών στην Αχαΐα, ο φυλετικός ρατσισμός βρίσκεται σε υποχώρηση, συνηγορεί ένα πείραμα της οργάνωσης ActionAid που διεξήχθη στις 20 Φεβρουαρίου σε στάση λεωφορείου στην Αθήνα.

Δύο ηθοποιοί, ένας Έλληνας και ένας Πακιστανός, υποδύθηκαν μια λεκτική επίθεση του πρώτου προς τον δεύτερο, ενώ κρυφή κάμερα κατέγραφε τις αντιδράσεις των παρισταμένων. Προς έκπληξη όλων, ήταν σημαντικά περισσότερες οι αντιρατσιστικές αντιδράσεις από τις αντιδράσεις εκείνων που συμφωνούσαν με τον επιτιθέμενο.

Από την άλλη πλευρά, όλες οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και η αστυνομία συμφωνούν πως τα περισσότερα περιστατικά καθημερινού ρατσισμού δεν καταγγέλλονται καν.

«Η λεκτική βία, οι διακρίσεις και οι νόμοι προστασίας των μεταναστών που δεν εφαρμόζονται, θεωρούμε ότι είναι ο κανόνας», λέει ο κ. Μοαβία Αχμέντ, Σουδανός, εκπρόσωπος του ελληνικού φόρουμ μεταναστών. «Όμως τα περισσότερα δεν φτάνουν καν στις κοινότητες ως καταγγελίες. Ο λόγος είναι ο φόβος και η άγνοια των δικαιωμάτων από την πλευρά των μεταναστών», συνεχίζει ο ίδιος.

Η αστυνομία καλεί τα θύματα να μη φοβούνται να καταγγείλουν ρατσιστικές επιθέσεις, αφού ακόμα κι όταν δεν βρίσκονται οι δράστες, επιτρέπει στις αρχές να σχηματίζουν τη σωστή εικόνα για το μέγεθος του προβλήματος.

Α3. Σε ένα άρθρο στην εφημερίδα του σχολείου σου να αναπτύξεις τις συνέπειες που κρίνεις πως έχει η ρατσιστική συμπεριφορά μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΠΑΝΟΥ

Σαν έφευγαν οι πελαργοί

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Κώστα Παπαπάνου «Σαν έφευγαν οι πελαργοί», 1980, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», σ.σ. 7-19.

Ο Δημήτρης, ήρθε κι αυτός άξαφνα σε τούτο τον μικρόκοσμο. Όπως οι πελαργοί. Ήταν λεβέντης κι όμορφος. Κ’ ήξερε πολλά κι αυτός. Όπως οι λίγοι πολύξεροι του χωριού. Και κατάφερε να διαλύσει γρήγορα την παγωνιά, τις υποψίες και τα ρωτήματα που τον κουτούπωσαν όταν πρωτοφανερώθηκε. Βολεύτηκε και μόνιασε κι αυτός όπως οι πελαργοί. Δουλευτής και τίμιος ως ήταν, μπόρεσε να ξεχωρίσει ανάμεσό τους. Όλοι αποζήταγαν τη συντροφιά του και ξέχωρα τη δουλειά του. Κ’ οι κοπελιές πολλές φορές τον έβλεπαν στον ύπνο τους.

Ωστόσο, ήρθ' ένα καλοκαίρι, που ξέπεσαν κάμποσοι γύφτοι στο μικροχώρι κ' έστησαν τα τσαντίρια τους λίγο παρόξω από τα σπίτια. Δεν άρχισαν ζητιανιλίκια κι άλλες κατεργαριές. Ζήτησαν μόνο να δουλέψουν με τα ζωντανά τους στ' αλώνισμα και για τη δούλεψή τους να 'παιρναν λίγο στάρι κ' ύστερα να 'φευγαν ως ήρθαν.

Τίμια συμφωνία και παστρική δουλειά, που πολλές φορές το λιόγερμα, κείνο τον αλωνάρη, τους έσμιγε όλους σ' όμορφα γλεντοκόπια και χορούς. Ώσπου η νύχτα θρονιαζότανε βαριά κι αθόρυβα ολόγυρα στον κάμπο και τα ριζοβούνια.

Μάγος κι οδηγός σε τούτα τα ξεφαντώματα ήταν ο Γιαβουζάς και το κλαρίνο του, που βαλάντωνε τις καρδιές και φούντωνε το νου. Ήταν ένας λιγερόκορμος, στεγνός λεβεντονιός τούτος ο γύφτος, που 'χε βαθιά πληγή στα στήθη του και ξέχυνε τον τσιγγάνικο καημό του σε μερακλίδικους σκοπούς.

Σ' ένα τέτοιο γλεντοκόπι ο Δημήτρης γνώρισε τη Λουκία. Το 'φερε η στιγμή να σέρνει κείνος το χορό κι αυτή να τον κρατάει. Έτσι, τρίφτηκαν πολλές φορές τα χέρια τους, καθώς το χερομάντηλο μίκραινε στις παλάμες τους από τα στριφογυρίσματά του και συναπαντήθηκαν πολλές φορές οι ξαναμένες τους ματιές.

Ταίριασαν και δέθηκαν με βρόχια δυνατά. Τόσο, που σαν έφτασε η ώρα κι έφευγαν οι γύφτοι, η όμορφη τσιγγάνα δεν μπόρεσε να πάει μαζί τους. Τους ξεπροβόδισε μόνο, λίγο πιο πέρ' από το χωριό, και ξέμεινε να τους θωρεί ώσπου χάθηκαν πίσω από τη βορεινή βουνοκορφή, ακούγοντας του κλαρίνου τον αχό που όλο και γινόταν πιο λυπητερός και πονεμένος.

Θύμωσε και πικράθηκε ολάκερο το μικροχώρι μόλις το 'μαθε. Έκαμε να χυμήξει στη Λουκία. Όμως, στηλώθηκε, βράχος, ριζιμιός, ο Δημήτρης. Μια γυναίκα του 'πεφτε, κι αυτός διάλεξε τη Λουκία. Τι πείραζε κι αν ήταν γύφτισα, αφού θα 'βαζε στεφάνι με παπά και με κουμπάρο;

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το κείμενο την αντίδραση των συγχωριανών του Δημήτρη, όταν αυτός αποφάσισε να παντρευτεί την Λουκία. Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένη αυτή η αντίδραση;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ένας από τους συγχωριανούς του Δημήτρη και γράφεις μια επιστολή σε έναν φίλο σου, στην οποία κρίνεις τον Δημήτρη για την απόφασή του να παντρευτεί την Λουκία.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό, γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις, **Λεξιλόγιο:** επίσημο, **Προσφώνηση:** προς τους/τις καθηγητές/τριες και τους/τις συμμαθητές/τριες.

Ενδεικτικοί άξονες της ανάπτυξης:

Εισαγωγή/πρόλογος: Ενδεικτικά κάποια είδη ρατσισμού

Κύριο Θέμα: Οι συνέπειες που κρίνεις πως έχει η ρατσιστική συμπεριφορά μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας:

- Ανασφάλεια και καχυποψία μεταξύ των ανθρώπων.
- Επιθετικότητα, βία, διεκδίκηση της αποδοχής.
- Απουσία συνεργασίας, οικονομική εκμετάλλευση.
- Ηθική κατάπτωση, υποτίμηση των ανθρώπων.

<u>Παρατήρηση</u>: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

«Θύμωσε και πικράθηκε ολάκερο το μικροχώρι μόλις το ‘μαθε. Έκαμε να χυμήξει στη Λουκία.» Οι συγχωριανοί του Δημήτρη δεν θέλουν αυτός να παντρευτεί την Λουκία, διότι αυτή δεν ανήκει στην κοινότητά τους, στην οποία ο Δημήτρης κέρδισε την αποδοχή, όταν είχε έρθει. Η Λουκία ανήκει στην πληθυσμιακή ομάδα των τσιγγάνων, η οποία ομάδα είναι στιγματισμένη στη συνείδηση των ανθρώπων με πολλά αρνητικά στερεότυπα. Η αντίδραση των συγχωριανών του Δημήτρη είναι δικαιολογημένη στο βαθμό που ζουν σε μια κλειστή κοινωνία, η οποία δύσκολα δέχεται έναν ξένο, ιδιαίτερα αν αυτός ανήκει σε μια ομάδα που έχει υποβαθμισμένη θέση στη συνείδησή τους. Ενώ τον Δημήτρη, όταν ήρθε ξένος, τον δέχτηκαν, με την Λουκία το θέμα είναι περίπλοκο λόγω των ρατσιστικών αντιλήψεων που θολώνουν την κρίση των ανθρώπων. «Ο Δημήτρης, ήρθε κι αυτός άξαφνα σε τούτο τον μικρόκοσμο. Όπως οι πελαργοί. Ήταν λεβέντης κι όμορφος. Κ’ ήξερε πολλά κι αυτός. Όπως οι λίγοι πολύξεροι του χωριού. Και κατάφερε να διαλύσει γρήγορα την παγωνιά, τις υποψίες και τα ρωτήματα που τον κουτούπωσαν όταν πρωτοφανερώθηκε.»

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ένας από τους συγχωριανούς του Δημήτρη γράφει μια επιστολή σε έναν φίλο του, στην οποία κρίνει τον Δημήτρη για την απόφασή του να παντρευτεί την Λουκία.

Προσφώνηση –Αποφώνηση - Απεύθυνση σε β΄ ρηματικό πρόσωπο - χρήση α΄ ρηματικού προσώπου – ύφος λόγου σοβαρό και σε κάποια σημεία εξομολογητικό.

- Ο Δημήτρης θα παντρευτεί τη Λουκία που είναι τσιγγάνα.
- Δεν μπορεί να το αποδεχτεί κανένας μας αυτό. Εμείς τον αγκαλιάσαμε, τον δεχτήκαμε, όταν ήρθε στο χωριό, αλλά αυτό δεν το δεχόμαστε.
- Οι τσιγγάνοι είναι άλλοι άνθρωποι, δεν ανήκουν σε εμάς. Τους υποτιμάμε και δεν γίνεται ο Δημήτρης να παντρευτεί τη Λουκία, γιατί είναι σαν να μας προδίδει.
- Εσύ λείπεις από το χωριό και δεν μπορείς να φανταστείς πόσο έχουμε αναστατωθεί όλοι.
- Προσπάθησα να τον μεταπείσω, αλλά δεν με ακούει. Ο Δημήτρης λέει πως είναι άνθρωποι κι αυτοί, δουλεύουν τίμια και τους αξίζει ο σεβασμός.
- Ίσως να έχει δίκιο, αλλά πώς να αλλάξουμε την αντίληψη που έχουμε; Εγώ νιώθω πως είναι δύσκολο να αλλάξω άποψη και να σταματήσω να υποτιμώ τους τσιγγάνους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η (απ-)ουσία της Τέχνης στην εκπαίδευση

Το κείμενο είναι δημοσιευμένο από τον Κώστα Θερμογιάννη στον ιστότοπο https://www.dinfo.gr/.

Η βιομηχανική επανάσταση, από τα μέσα του 18ου αιώνα κι εντεύθεν, οδήγησε τις κοινωνίες σε οικονομική ευημερία και ύψωσε το βιοτικό τους επίπεδο σε επίπεδα που το ανθρώπινο είδος δεν είχε ίσως βιώσει καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορικής του πορείας πάνω στον πλανήτη. Η ίδια όμως η βιομηχανική επανάσταση απαίτησε από την κοινωνία να την τροφοδοτήσει με μια σειρά νέων ειδικοτήτων προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες της, ώστε να εδραιώσει την παρουσία της και να επεκταθεί. Από το χρονικό σημείο εκείνο κι έπειτα, η Παιδεία άλλαξε τη μορφή και τον προσανατολισμό της κι ενδύθηκε το μανδύα της -τεχνικής κυρίως- εκπαίδευσης. Μαθηματικά και φυσική και χημεία, όλα με απόλυτη εξειδίκευση, οικονομικά και διοίκηση και μηχανολογία αλλά και μια σειρά άλλων επιστημών εκτόπισαν από το σύστημα της ανατροφής και της παιδείας των μαθητών τις -παροπλισμένες και άχρηστες- για τη βιομηχανία Τέχνες.

Η Τέχνη είναι μια ψυχική δραστηριότητα που οδηγεί στη δημιουργία κι επικαλείται πάντοτε το συναίσθημα, επικαλείται δηλαδή και υπενθυμίζει στον άνθρωπο… τον Άνθρωπο! Αυτό, απ' όλα όσα μπορούμε εμείς οι κατακτητές της Γης να κάνουμε, μονάχα η Τέχνη μπορεί να το καταφέρει.[…]

Η μαγιά πάνω στην οποία καλλιεργήθηκε και μεγαλούργησε το ανθρώπινο πνεύμα σε όλους τους ιστορικούς χρόνους δεν ήταν άλλη από την Τέχνη. Όμως, από τα θεωρικά[1] στην Αρχαία Ελλάδα φτάσαμε στη λατρεία των «ινδαλμάτων» του ποδοσφαίρου σήμερα κι όλη εκείνη η μεγαλοπρέπεια του ανθρώπινου πνεύματος κλείστηκε μέσα σε μια δερμάτινη μπάλα που καθιστά το επιδέξιο λάκτισμα[2] πολύτιμο προϊόν πώλησης και διαφήμισης. Η Τέχνη απουσιάζει από τα σχολεία και μοιραίο είναι να απουσιάζει κι από τη ζωή μας. Το δυστύχημα όμως είναι πως απουσιάζει πια και από την ψυχή μας με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

---

[1]Τα θεωρικά ήταν χρήματα που πρόσφερε η Αθήνα στους άπορους πολίτες της για να παρακολουθούν θεατρικές παραστάσεις.

[2] Το χτύπημα (της μπάλας)

Ο ψυχισμός του σύγχρονου ανθρώπου έγινε σκληρός σαν το τσιμέντο των μεγαλουπόλεων και ψυχρός σαν τα παγωμένα αναψυκτικά των θελκτικών διαφημίσεων. […]

Εύλογα θα ρωτήσει κάποιος: Μήπως θα ήταν προς όφελος της ελληνικής κοινωνίας να αφήσουμε για λίγες στιγμές την (τεχνική) εκπαίδευση έξω από τα διδακτικά προγράμματα του σχολείου και να εισάγουμε σ' αυτά την πραγματική Παιδεία; Μήπως πρέπει η Τέχνη να γίνει μέρος της καθημερινότητας στα σχολεία της πατρίδας μας; Όχι να διδάξουμε στους μαθητές μουσική και θέατρο και ζωγραφική αλλά να τους δώσουμε τη δυνατότητα να βιώσουν τα έργα της Τέχνης. Να κατανοήσουν τι πρεσβεύει και γιατί ο άνθρωπος έχει ανάγκη την Τέχνη για να είναι ολοκληρωμένος ως προσωπικότητα. […]

Α3. Σε ένα άρθρο σου στη σχολική εφημερίδα να παρουσιάσεις την άποψή σου για την αξία της Τέχνης στη ζωή του νέου, ειδικότερα τη σύγχρονη εποχή που κυριαρχεί η τεχνολογία. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ (1922-1988)

Τέχνη

Το ποίημα είναι του Τάσου Λειβαδίτη από το έργο του «Ποίηση», Τόμος Πρώτος 1950-1966, Αθήνα: Κέδρος, 1985.

Έζησα τα πάθη σα μια φωτιά, τάδα ύστερα να μαραίνονται
και να σβήνουν,
και μ' όλο που ξέφευγα απόνα κίνδυνο, έκλαψα
γι' αυτό το τέλος που υπάρχει σε όλα. Δόθηκα στα πιο μεγάλα
ιδανικά, μετά τ' απαρνήθηκα,
και τους ξαναδόθηκα ακόμα πιο ασυγκράτητα. Ένοιωσα
ντροπή μπροστά στους καλοντυμένους,
και θανάσιμη ενοχή για όλους τους ταπεινωμένους και τους
φτωχούς,
είδα τη νεότητα να φεύγει, να σαπίζουν τα δόντια,
θέλησα να σκοτωθώ, από δειλία ή ματαιοδοξία,
συχώρεσα εκείνους που με σύντριψαν, έγλυψα εκεί που

έφτυσα,
έζησα την απάνθρωπη στιγμή, όταν ανακαλύπτεις, πλέον
αργά, ότι είσαι ένας άλλος
από κείνον που ονειρευόσουνα, ντρόπιασα τ' όνομά μου
για να μη μείνει ούτε κηλίδα εγωισμού απάνω μου —
κι ήταν ο πιο φριχτός εγωισμός. Τις νύχτες έκλαψα,
συνθηκολόγησα τις μέρες, αδιάκοπη πάλη μ' αυτόν τον
δαίμονα μέσα μου
που τα ήθελε όλα, τούδωσα τις πιο γενναίες μου πράξεις,
τα πιο καθάρια μου όνειρα
και πείναγε, τούδωσα αμαρτίες βαρειές, τον πότισα αλκοόλ,
χρέη, εξευτελισμούς,
και πείναγε. Βούλιαξα σε μικροζητήματα
φιλονίκησα για μιας σπιθαμής θέση, κατηγόρησα,
έκανα το χρέος μου από υπολογισμό, και την άλλη στιγμή,
χωρίς κανείς να μου το ζητήσει
έκοψα μικρά-μικρά κομμάτια τον εαυτό μου και τον μοίρασα
στα σκυλιά.

Τώρα, κάθομαι μες στη νύχτα και σκέφτομαι, πως ίσως πια
μπορώ να γράψω
ένα στίχο, αληθινό.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο αφηγείται τις περιπέτειες που έζησε, μέχρι να φτάσει να γράψει «ένα στίχο, αληθινό». Μπορείς να αναφέρεις δύο από αυτές τις περιπέτειες που σου έκαναν περισσότερο εντύπωση και να εξηγήσεις για ποιο λόγο τις επιλέγεις; Για ποιο λόγο πιστεύεις πως έπρεπε να περάσει όλα αυτά, για να γράψει «ένα στίχο, αληθινό»;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο ποιητής και εξηγείς σε ένα κείμενο στο ημερολόγιό σου γιατί έπρεπε να περάσεις αυτές τις περιπέτειες μέχρι να γράψεις «ένα στίχο, αληθινό».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό, γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις, **Λεξιλόγιο:** επίσημο, **Τίτλος:** Σύντομος και ελκυστικός.

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Εισαγωγή/πρόλογος: ποικίλες ασχολίες των νέων

Κύριο Θέμα: Η αξία της Τέχνης στη ζωή του νέου, ειδικότερα τη σύγχρονη εποχή που κυριαρχεί η τεχνολογία:

- Κυριαρχεί η τεχνολογία στα ενδιαφέροντα των νέων, διαδίκτυο…
- Τεχνοκρατικός προσανατολισμός της εκπαίδευσης, υποβάθμιση των ανθρωπιστικών επιστημών, αδιαφορία για την Τέχνη.
- Σπουδαία η αξία της, «είναι μια ψυχική δραστηριότητα που οδηγεί στη δημιουργία κι επικαλείται πάντοτε το συναίσθημα». Κινητοποιεί συναισθηματικά τον άνθρωπο.
- Δίνει απαντήσεις σε ερωτήματα για τη ζωή, βοηθά να δούμε τα προβλήματα με άλλη διάθεση και αντίληψη.
- Ψυχαγωγεί, ξεκουράζει, ηρεμεί τον άνθρωπο.
- Αναγκαία η Τέχνη, διότι είναι επικίνδυνος ο εθισμός στα τεχνολογικά προϊόντα που καθηλώνουν το ανθρώπινο πνεύμα και ψυχή στην τυποποίηση. Κινητοποιεί τη φαντασία.

<u>Παρατήρηση</u>: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

- «θέλησα να σκοτωθώ, από δειλία ή ματαιοδοξία», «συχώρεσα εκείνους που με σύντριψαν,»
- Το ποιητικό υποκείμενο έφτασε να θέλει τον θάνατό του από δειλία ή ματαιοδοξία, έφτασε σε ακραίες σκέψεις, γιατί μάλλον δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει την πραγματικότητα. Επίσης έφτασε να δείξει μεγαλείο ψυχής τέτοιο, ώστε να συγχωρήσει αυτούς που του έκαναν κακό.
- Επιλέγω αυτές τις δύο περιπέτειες, διότι κρίνω πως, αν και αντιφατικές, είναι πολύ αληθινές και ισχυρές. Προκαλεί εντύπωση πώς ένας άνθρωπος μπορεί να βιώσει τόσο έντονα συναισθήματα, να φτάσει να «σκοτωθεί» και έπειτα να «συγχωρέσει» όσους ήθελαν να του κάνουν κακό.
- Έπρεπε να περάσει όλα αυτά, για να γράψει ένα στίχο, γιατί δεν είναι εύκολο να γράφει κανείς ποίηση. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να έχει βιώσει ο ποιητής έντονα συναισθήματα, συγκρούσεις με τον εαυτό του και τους άλλους, απογοητεύσεις, χαρές. Αυτά θα τον βοηθήσουν να γράψει ποίηση.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Γιατί έπρεπε να περάσεις αυτές τις περιπέτειες μέχρι να γράψεις «ένα στίχο, αληθινό».

Εξομολογητικό ύφος, σε α’ ενικό ρηματικό πρόσωπο.

- Ο ποιητής δεν είναι ένας κοινός άνθρωπος σαν όλους τους άλλους.
- Αφουγκράζεται τον κόσμο γύρω του και γράφει.
- Δεν είναι εύκολο να γράψω.
- Πρέπει πρώτα ο ίδιος να νιώσω, να πονέσω, να γνωρίσω τη θλίψη και την απογοήτευση, για να μιλήσω για συναισθήματα και συμπεριφορές.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι δυστυχείς συνηθούν να τραγουδούν άσματα ανάλογα με την κατάστασή τους...

Δ. Σολωμός

Το κείμενο (απόσπασμα) της Μιράντας Τερζοπούλου δημοσιεύτηκε το 2007 στον ιστότοπο Ιστορικά - Κλέφτικα τραγούδια | Δόμνα Σαμίου (domnasamiou.gr). (ανάκτηση στις 12.2.2022)

Η αφήγηση ωραίων, θαυμαστών και ηρωικών πράξεων του παρελθόντος ήταν πάντα και για όλους τους λαούς το νήμα που οδηγούσε και ύφαινε το μέλλον. Στην Ελλάδα, χώρα μικρή και πολεμικά ταλανισμένη, που χρειάστηκε, όπως άλλωστε όλα τα έθνη-κράτη, να καταφεύγει συνεχώς στο ένδοξό της παρελθόν, ευφρόσυνο ή επώδυνο, τα τραγούδια που αφηγούνται γεγονότα ή θρύλους συνδεδεμένους με συγκεκριμένες αναγνωρίσιμες ιστορικές περιόδους έπαιξαν εντελώς ιδιαίτερο ρόλο. Υπήρξαν ένα τεράστιο πεδίο εθνικής μύησης.

Οι λαογράφοι, που κατατάσσουν τα τραγούδια σε διάφορες κατηγορίες με κριτήρια συνήθως άσχετα από τη σημασία που τους δίνουν εκείνοι που τα τραγουδούν, ονομάτισαν «Ιστορικά» τα τραγούδια που έχουν ως θέμα «γεγονότα». Και τα γεγονότα αυτά είναι συνήθως πολεμικά, κατορθώματα επώνυμων προσώπων, και συνήθως ο ηρωικός θάνατός τους, μάχες, πολιορκίες και αλώσεις πόλεων. Στην μεγάλη κατηγορία των ιστορικών ανήκουν και τα «Κλέφτικα» τραγούδια, με τη διαφορά ότι αναφέρονται σε πρόσωπα και καταστάσεις συγκεκριμένης ιστορικής εποχής και συγκεκριμένης περιοχής: στον αγώνα των ασύντακτων ομάδων των κλεφταρματολών στην ηπειρωτική Ελλάδα της Τουρκοκρατίας.

Σε αντίφαση με τους επίσημους τίτλους τους, τέτοια τραγούδια δεν περιέχουν παρά ελάχιστα, αόριστα, ανακριβή ή ακόμη και καθόλου ιστορικά στοιχεία· αποτελούν μάλλον μια διαπλοκή του μύθου με την ιστορία. Ωστόσο, μέσα από τις κατά τόπους και καιρούς «ακροάσεις», προσαρμογές και ερμηνείες τους, τα τραγούδια αυτά φορτίστηκαν με συγκεκριμένα ιδεολογικά καθήκοντα, καλλιέργησαν τη συλλογική μνήμη, συνέβαλαν στη διαμόρφωση της εθνικής συνείδησης και ταυτότητας αλλά και της αίσθησης τοπικής ιδιαιτερότητας όσο κανένα μάλλον άλλο είδος της λαϊκής καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Μπορούμε να πούμε πως την πραγματικά ιστορική τους διάσταση την απέκτησαν μέσα απ' τη χρήση τους.

Η δυναμική των τραγουδιών «μνήμης» υπήρξε πάντα αντιστρόφως ανάλογη με το επίπεδο κοινωνικής και πολιτικής ευημερίας. Στις πιο δύσκολες στιγμές της ιστορίας, στις πιο ανελεύθερες συνθήκες, μπροστά στις πιο μεγάλες απώλειες, τα τραγούδια κράτησαν και τόνωσαν το όραμα και τη λαχτάρα της λευτεριάς, εμφύσησαν δύναμη για αγώνα, πίστη σε αξίες και ιδεώδη ξεχασμένα, αναβάθμισαν την αυτοεκτίμηση των ηττημένων. […]

Α3. Σε μια μαθητική συγκέντρωση να εκφωνήσεις μία ομιλία (200-250 λέξεις) με θέμα την παράδοση. Πιο συγκεκριμένα, να εξηγήσεις την αξία της παράδοσης και πώς μπορούν οι νεότερες γενιές να την αξιοποιήσουν στη ζωή τους. Μπορείς να αξιοποιήσεις το κείμενο και να φέρεις παραδείγματα από τη δική σου εμπειρία.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟΥ ΚΙΤΣΟΥ Η ΜΑΝΑ

Το κλέφτικο αυτό τραγούδι έχει προέλευση από τη Φωκίδα Στερεάς Ελλάδας. Το τραγούδι πιθανό είναι να αναφέρεται στον καπετάν Κίτσο, που έζησε στα μέσα του 18ου αιώνα, και δεν έχει καμιά σχέση με τον Σουλιώτη ήρωα Κίτσο Μπότσαρη. Ο καπετάν Κίτσος ήταν από τα χωριά του Ραδοβιζίου της Άρτας, και μαζί με τον γερο-Δήμο Σταθά, πολέμησε κατά των Αλβανών στην Ακαρνανία. Πιάστηκε και κρεμάστηκε στα Γιάννενα το 1770. Πηγή:stixoi.info: Του Κίτσου η μάνα

Του Κίτσου η μάνα κάθουνταν στην άκρη στο ποτάμι,
Με το ποτάμι μάλωνε και το πετροβολούσε.
-Ποτάμι για λιγόστεψε, ποτάμι στρίψε πίσω
για να περάσω αντίπερα, πέρα στα κλεφτοχώρια
πο 'χουν οι κλέφτες σύναξη κι ούλ' οι καπεταναίοι.
Τον Κίτσο τόνε πιάσανε και παν να τον κρεμάσουν,
χίλιοι τον παν από μπροστά και δυο χιλιάδες πίσω
κι ολοξοπίσω πήγαινε η μαύρη του μανούλα.
Μοιρολογούσε κι έλεγε, μοιρολογά και λέει,
-Κίτσο, πού είναι τ' άρματα, τα έρημα τσαπράζια[1];

[1]τσαπράζια: αρματωσιά

-Μάνα λωλή, μάνα τρελή, μάνα ξεμυαλισμένη
δεν κλαις τα μαύρα νιάτα μου και την παλικαριά μου,
μόν' κλαις τα 'ρημα τ' άρματα, τα έρημα τσαπράζια.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα ο Κίτσος εξαγριώνεται με τα λόγια της μητέρας του. Τι ακριβώς τον ενοχλεί; Πιστεύεις πως είναι δικαιολογημένη η συμπεριφορά της;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι η μητέρα του Κίτσου και απαντάς στον Κίτσο (με ποιητικό ή πεζό λόγο) στο παράπονό του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο –προσφώνηση.

Εισαγωγή/πρόλογος: Τα ενδιαφέροντα των νέων.

Κύριο Θέμα: Η αξία της παράδοσης και πώς μπορούν οι νεότερες γενιές να την αξιοποιήσουν στη ζωή τους.

- Σύνδεση με το παρελθόν - ο άνθρωπος έχει ανάγκη να ανήκει σε μια κοινότητα με ρίζες στο παρελθόν-πηγή υπερηφάνειας.
- Η παράδοση αποτελεί πηγή έμπνευσης για το παρόν-δημιουργικότητα, ιδέες.
- Αξιοποίηση στη μουσική, αρχιτεκτονική, μαγειρική, ψυχαγωγία κ.ά.

Παρατήρηση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση- Αποφώνηση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Τι ακριβώς τον ενοχλεί;

-Μάνα λωλή, μάνα τρελή, μάνα ξεμυαλισμένη
δεν κλαις τα μαύρα νιάτα μου και την παλικαριά μου,
μόν' κλαις τα 'ρημα τ' άρματα, τα έρημα τσαπράζια.

Ο Κίτσος ενοχλείται από το γεγονός πως η μητέρα του δεν θρηνεί για τον επικείμενο θάνατο του γιου της αλλά για τα άρματά του. *-Κίτσο, πού είναι τ' άρματα, τα έρημα τσαπράζια;*

Το φυσιολογικό θα ήταν να θρηνεί για το παιδί της, κάτι που τονίζει ο Κίτσος στο παράπονο που της εκφράζει.

Πιστεύεις πως είναι δικαιολογημένη η συμπεριφορά της;

Ναι, είναι δικαιολογημένη από την άποψη πως οι κλέφτες και αρματωλοί ήταν οι γενναίοι της ιστορικής προεπαναστατικής εποχής και τα άρματά τους ήταν το σύμβολο της γενναιότητάς τους. Επιπλέον, από την ίδια γενναιότητα διαπνέονταν και οι γυναίκες, έτσι η μάνα δεν θρηνεί τον γιο της αλλά τα άρματά του.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η μητέρα του Κίτσου απαντά στο παράπονό του.

- Είσαι ένας γενναίος πολεμιστής.
- Τα άρματά σου είναι η δύναμή σου .
- Οι πολεμιστές πεθαίνουν, αλλά τα άρματά τους πρέπει να μένουν τιμημένα.
- Θρηνώ για σένα, αλλά δεν πρέπει να το δείχνω, για να μην δειλιάσεις μπρος στον θάνατο.
- Ένας γενναίος πολεμιστή δεν δειλιάζει ποτέ.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Μουσική: Η σημασία της στη ζωή μας

Το κείμενο της Τριανταφύλλου Βασιλικής δημοσιεύτηκε στις 09.01.2015 στον ιστότοπο Μουσική: Η σημασία της στη ζωή μας (simplylife.gr). (Ανάκτηση στις 18.2.2022)

Η μουσική δεν έχει ημερομηνία γέννησης, υπήρχε από πάντα και συγκεκριμένα από τότε που δημιουργήθηκε ο κόσμος και την ανακάλυψε ο άνθρωπος μέσα από διάφορους ήχους και ρυθμούς που επικρατούσαν γύρω του. Για τους ανθρώπους, η επαφή με τη μουσική ξεκινάει ήδη από την εμβρυική ύπαρξη, από την κοιλιά της μητέρας με τους ήχους της καρδιάς, το ρυθμό της αναπνοής, κλπ. Ακόμα και η μουσική που ακούει η μητέρα γίνεται αντιληπτή από το έμβρυο και σε πολλές περιπτώσεις (π.χ. κλασική μουσική) το ηρεμεί. […]

Συναισθηματικά, η μουσική μάς επηρεάζει πολύ είτε γιατί τη συνδέουμε με περιόδους, καταστάσεις και πρόσωπα στη ζωή μας είτε γιατί τη χρησιμοποιούμε ως μέσο έκφρασης, καλλιτεχνικής δημιουργίας, ονειροπόλησης, αλλά και απελευθέρωσης από την υπάρχουσα κατάστασή μας. Η διάθεσή μας πάρα πολλές φορές μπορεί να αλλάξει στο άκουσμα κάποιου ρυθμού ή στην ερμηνεία κάποιων στίχων, είτε προς το καλύτερο είτε προς το χειρότερο. Ενδεχομένως να ανεβούμε ψυχολογικά αλλά και να μελαγχολήσουμε ή να συγκινηθούμε. Από την άλλη, μπορεί να εκτονωθούμε ή να χαλαρώσουμε και να συλλογισθούμε.

Η μουσική όμως, πέρα από τη συναισθηματική και ψυχολογική επιρροή της, έχει και πολλές άλλες επιδράσεις πάνω μας αλλά και στη ζωή μας. Ας τις δούμε:

-Λειτουργεί ως θεραπευτικό μέσο (μουσικοθεραπεία): Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για θεραπευτικούς και παιδαγωγικούς σκοπούς. Αυτό συμβαίνει, διότι έχει τη δυνατότητα να ασκεί δράση στον άνθρωπο τόσο στην ψυχολογία του όσο και στη φυσιολογία του. Μπορεί να επηρεάσει την υγεία μας θετικά καθώς επίσης και να καταπολεμήσει άγχος, φοβίες, θυμό, κλπ.

-Επηρεάζει τις αποδόσεις μας (π.χ. αθλητών): Έχει διαπιστωθεί μέσα από πειράματα και έρευνες, ότι η συμπεριφορά και η απόδοση των αθλητών κάποιου αγωνίσματος μπορεί να συσχετισθεί με τη μουσική που άκουσαν πριν ή και κατά τη διάρκεια του αγώνα. Το πάθος

τους και η αυτοπεποίθησή τους όπως και η αυτοσυγκέντρωση μπορεί να μεταβληθεί ανάλογα με τη μουσική. […]

-Επιδρά στη συμπεριφορά πελατών: Πράγματι η μουσική που ακούγεται σε ένα κατάστημα, ένα σουπερμάρκετ ή ένα εστιατόριο/καφέ έχει την ικανότητα να επηρεάσει τη συμπεριφορά των ανθρώπων που ψωνίζουν ή καταναλώνουν κάτι στους χώρους αυτούς. Για παράδειγμα, η γρήγορη μουσική με πιο έντονο τέμπο μπορεί να κάνει τους πελάτες ενός καταστήματος να μετακινούνται και να λειτουργούν στο χώρο πιο γρήγορα. Επίσης, μπορεί να επηρεάσει και την καταναλωτική μας συμπεριφορά (τι και πόσα θα αγοράσουμε, κλπ).

Α3. Στο κείμενο τονίζεται η δύναμη της μουσικής στη ζωή μας: «Η μουσική όμως, πέρα από τη συναισθηματική και ψυχολογική επιρροή της, έχει και πολλές άλλες επιδράσεις πάνω μας αλλά και στη ζωή μας». Σε ένα άρθρο της εφημερίδας του σχολείου σου να εξηγήσεις αυτή την άποψη, χρησιμοποιώντας και παραδείγματα από την εμπειρία σου. Στη συνέχεια, να υποστηρίξεις με επιχειρήματα την άποψή σου για τη σημαντική θέση που πρέπει να έχει η τέχνη στη ζωή των ανθρώπων.(200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ(1912-1991)

Αν δε μου ‘δινες την ποίηση, Κύριε

Ο Νικηφόρος Βρεττάκος (1912 – 1991) ήταν Έλληνας ποιητής, πεζογράφος, μεταφραστής, δοκιμιογράφος και ακαδημαϊκός. Το ποίημα ανήκει στη συλλογή «Ο χρόνος και το ποτάμι», 1957.

Αν δε μου ‘δινες την ποίηση, Κύριε,
δε θα ‘χα τίποτα για να ζήσω.
Αυτά τα χωράφια δε θα ’ταν δικά μου.
Ενώ τώρα ευτύχησα να ‘χω μηλιές,
να πετάξουνε κλώνους οι πέτρες μου,
να γιομίσουν οι φούχτες μου ήλιο,
η έρημός μου λαό,
τα περιβόλια μου αηδόνια.

Λοιπόν; Πως σου φαίνονται; Είδες
τα στάχυα μου, Κύριε; Είδες τ’ αμπέλια μου;

Είδες τι όμορφα που πέφτει το φως
στις γαλήνιες κοιλάδες μου;
Κι έχω ακόμη καιρό!
Δεν ξεχέρσωσα όλο το χώρο μου, Κύριε.
Μ' ανασκάφτει ο πόνος μου κι ο κλήρος μου μεγαλώνει.
Ασωτεύω[1] το γέλιο μου σαν ψωμί που μοιράζεται.

Όμως,
δεν ξοδεύω τον ήλιό σου άδικα.
Δεν πετώ ούτε ψίχουλο απ' ό,τι μου δίνεις.
Γιατί σκέφτομαι την ερημιά και τις κατεβασιές του χειμώνα.
Γιατί θα 'ρθει το βράδυ μου. Γιατί φτάνει όπου να 'ναι
το βράδυ μου, Κύριε, και πρέπει
να 'χω κάμει, πριν φύγω, την καλύβα μου εκκλησιά
για τους τσοπάνηδες της αγάπης.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο Νικηφόρος Βρεττάκος αντικρίζει την ποίηση ως θείο δώρο που τού δόθηκε από τον Κύριο (Θεό). Να αναφέρεις δύο σημεία του ποιήματος που δείχνουν πόσο σημαντική είναι η ποίηση για το πρόσωπο που μιλάει. Ποια είναι η δική σου άποψη για την ποίηση; Πόσο σημαντική θεωρείς πως είναι στη ζωή μας;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ένας ποιητής και γράφεις μια επιστολή σε έναν φίλο σου, στον οποίο εξηγείς πόσο σημαντική είναι η ποίηση στη ζωή σου.

Μονάδες 25

[1] Ασωτεύω: σπαταλώ.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο –τίτλος.

Εισαγωγή/πρόλογος: τα ενδιαφέροντα των νέων

Κύριο Θέμα: «Η μουσική όμως, πέρα από τη συναισθηματική και ψυχολογική επιρροή της, έχει και πολλές άλλες επιδράσεις πάνω μας αλλά και στη ζωή μας». Επιχειρήματα για τη σημαντική θέση που πρέπει να έχει η τέχνη στη ζωή των ανθρώπων.

- Η μουσική κινητοποιεί συναισθηματικά τον άνθρωπο: τον κάνει να χαρεί, να συγκινηθεί, να λυπηθεί.
- Η μουσική είναι τρόπος ψυχαγωγίας και συντροφεύει τον άνθρωπο στην καθημερινότητά του και σε ποικίλες εκδηλώσεις (γλέντι, ταξίδι, διάβασμα, ξεκούραση…).
- Η τέχνη είναι αναγκαία στον άνθρωπο - προσφέρει πνευματική καλλιέργεια.
- Προβληματίζει, δίνει απαντήσεις, διεξόδους, έμπνευση.

Παρατήρηση: Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Να αναφέρεις δύο σημεία του ποιήματος που δείχνουν πόσο σημαντική είναι η ποίηση για το πρόσωπο που μιλάει:

- *Αν δε μου ‘δινες την ποίηση, Κύριε,*
  δε θα ‘χα τίποτα για να ζήσω.
- *Ενώ τώρα ευτύχησα να ‘χω μηλιές,*
  να πετάξουνε κλώνους οι πέτρες μου,

Θεωρεί πως είναι τόσο πολύτιμη, ώστε είναι δώρο του Θεού. Χάρη στην ποίηση απόκτησε μηλιές και αμπέλια, δηλαδή απόκτησε πλούτο, δημιουργικότητα, πλούσια σοδειά, χαρά.

Ποια είναι η δική σου άποψη για την ποίηση; Πόσο σημαντική θεωρείς πως είναι στη ζωή μας;

Η ποίηση είναι ψυχαγωγία, προβληματισμός, διέξοδος, ψυχικός και πνευματικός πλούτος.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Σε α΄ ενικό πρόσωπο με εξομολογητικό ύφος και β΄ ενικό στην απεύθυνση προς τον αποδέκτη:

- Η ποίηση είναι ψυχαγωγία, προβληματισμός, διέξοδος, ψυχικός και πνευματικός πλούτος.
- Η ποίηση είναι δώρο Θεού στον άνθρωπο και καθήκον για τον ποιητή να προβληματίζει τους συνανθρώπους του, να προτείνει λύσεις στα προβλήματά τους, να τους ψυχαγωγεί.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Διαβάζω για τους Άλλους

Το κείμενο είναι απόσπασμα από συνέντευξη που παραχώρησε η Αργυρώ Σπυριδάκη, εμπνεύστρια και δημιουργός της δράσης «Διαβάζω για τους Άλλους», στη Νάνσυ Σάννα και αναρτήθηκε στο διαδικτυακό περιοδικό https://www.flowmagazine.gr/ στις 25/02/2015.

Το *Διαβάζω για τους Άλλους* είναι μια μη κερδοσκοπική, εθελοντική ομάδα, η δράση της οποίας στοχεύει να ευαισθητοποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερους πολίτες προκειμένου να ηχογραφήσουν βιβλία και να διαβάζουν ζωντανά λογοτεχνικά βιβλία σε άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.

Ποιοι είναι οι πρωτεργάτες της ιδέας; Πώς έγινε η σύλληψη της ιδέας και πότε άρχισε να παίρνει σάρκα και οστά;

«Η ιδέα γεννήθηκε τον Νοέμβριο του 2014**.** Αφορμή στάθηκε μια συζήτηση που έκανα με τον φίλο μου τον Τεό ο οποίος είναι τυφλός. Μιλούσαμε λοιπόν, για λογοτεχνικά βιβλία και συγκεκριμένα για τον Τζόναθαν Κόου. Ο Τεό, λάτρης του συγκεκριμένου συγγραφέα, μου έλεγε ποια βιβλία του έχει διαβάσει. Όταν του πρότεινα να δανειστεί από την ακουστική βιβλιοθήκη των τυφλών το «*Το σπίτι του Ύπνου»,* μου απάντησε λυπημένος ότι αυτό το βιβλίο δεν υπάρχει ηχογραφημένο. Αμέσως, με παρακάλεσε να του το διαβάσω.

Αυτή ήταν η πρώτη φορά που συνειδητοποίησα ότι οι διαθέσιμοι τίτλοι στη βιβλιοθήκη των τυφλών είναι σχετικά περιορισμένοι σε σχέση με την πληθώρα των λογοτεχνικών βιβλίων που κυκλοφορούν ετησίως. Έως εκείνη τη στιγμή ζούσα με την εσφαλμένη εντύπωση ότι όλα τα βιβλία παρέχονται με κάποιον μαγικό και αυτοματοποιημένο τρόπο και στην ακουστική βιβλιοθήκη. Τότε λοιπόν, αποφάσισα να δημιουργήσω αυτή τη δυνατότητα για την ελληνική κοινωνία θεωρώντας ότι είναι ανάγκη να δημιουργηθεί, δηλαδή ένα δίκτυο εθελοντών οι οποίοι θα εμπλουτίσουν την ακουστική βιβλιοθήκη των τυφλών συμπολιτών μας».

Ποιοι είναι οι στόχοι της δράσης;

«Πιστεύω, ότι η πρόσβαση στη λογοτεχνία είναι δικαίωμα κάθε ανθρώπου, γι’ αυτό και ως ομάδα έχουμε ξεκινήσει αναγνώσεις σε γηροκομεία, σε ιδρύματα, σε ορφανοτροφεία, διαβάζουμε σε τετραπληγικούς. Επιθυμούμε να επισκεφτούμε τις γυναικείες φυλακές της Θήβας, προκειμένου να εμπνεύσουμε τις ίδιες τις μαμάδες που ζουν εκεί, να διαβάσουν και να ηχογραφήσουν παραμύθια, για να τα στείλουν στα δικά τους παιδιά».

Τέλος, τι θα θέλατε να απευθύνετε στον κόσμο;

«Ας Διαβάσουμε όλοι μαζί για τους Άλλους… γιατί η πρόσβαση στη λογοτεχνία είναι αναφαίρετο δικαίωμα του κάθε πολίτη… Και αυτό μπορούμε να το διαπιστώσουμε πολύ εύκολα, εάν μετρήσει ο καθένας από εμάς πόσα βιβλία έχει στη βιβλιοθήκη του ή εάν δει πόσα βιβλία έχει στο κομοδίνο του, από τα οποία επιλέγει με ποιο «θα ταξιδέψει» κάθε φορά. Είναι το λιγότερο δίκαιο, θεωρώ, να δημιουργήσουμε αυτή τη δυνατότητα και σε άλλους ανθρώπους…»

Α3. Στο πλαίσιο ημερίδας στον δήμο της περιοχής σου για την ενίσχυση του εθελοντισμού καλείσαι ως εκπρόσωπος του σχολείου σου να πείσεις τους/τις συμμαθητές/τριες σου με μια σύντομη ομιλία (200 – 250 λέξεων) να συμμετάσχουν σε σχετικές δράσεις αναφέροντας συγκεκριμένα παραδείγματα και τονίζοντας την αξία αυτής της προσφοράς.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΟΥΛΑ ΑΔΑΛΟΓΛΟΥ (1953 -)

Τρυφερότητα

Το κείμενο ανήκει στην Κυριακή (Κούλα) Αδαλόγλου και περιλαμβάνεται στη συλλογή Διπλή άρθρωση, εκδ. Ταξιδευτής, 2009.

Ηλικιωμένη ήταν. Καθόταν πάντοτε εκεί, λίγο πριν την Αγίας Σοφίας. Μαυροντυμένη, με μαντίλα στα μαλλιά. Και με ένα οίδημα[1] κάτω από το πηγούνι, σαν πελεκάνος. Η κοπέλα γύρω στα είκοσι, ξανθούλα και γλυκιά. Της έδωσε χρήματα και ένα ζεστό κουλούρι. Έκλαψε η γιαγιά. Τη φίλησε. Είπανε λόγια λιγοστά, γιατί δεν πάει στους γιατρούς, δεν έχω… Κι έκλαιγε η γριά. Η κοπέλα έφυγε. Έβγαλε από την τσάντα της αντισηπτικό μαντιλάκι και σκούπισε το μάγουλό της. Την αναζήτησε ύστερα από λίγες μέρες. Δεν ήταν στη θέση της. Στο διπλανό το μαγαζί δεν ήξεραν.

Η γριά δεν φοράει πια μαύρα ρούχα και μαντίλα. Είναι σε ένα ωραίο πάρκο. Την οδηγεί σκύλος άσπρος με γαλάζια μάτια, να μη φοβάται. Κρατά στο χέρι της ένα λωτό, να λησμονεί τις δυσκολίες του παρελθόντος. Και ένα ολοστρόγγυλο κουλούρι, να θυμάται πώς γνώρισε την τρυφερότητα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις

[1] πρήξιμο

απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να δικαιολογήσεις αξιοποιώντας τις εικόνες του αποσπάσματος τον τίτλο «Τρυφερότητα». Θεωρείς αισιόδοξο ή απαισιόδοξο το μήνυμά του;

ή

2. Να γράψεις σε μια σελίδα ημερολογίου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που βιώνεις, όταν συναντάς ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος:** επίσημο, σοβαρό, **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Με αφορμή το κείμενο αναφοράς ο/η μαθητής/τρια μπορεί να αναφέρει παραδείγματα εθελοντικών δράσεων όπως:

- προσφορά υλικών αγαθών ή χρημάτων για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών όπως για παράδειγμα φυσικές καταστροφές, την αποστολή ιατροφαρμακευτικού υλικού και την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, την αιμοδοσία, τη δωρεά οργάνων και τη συμμετοχή σε ομάδες διάσωσης ανθρώπων. Βοήθεια σε ανθρώπους που υποφέρουν από τη φτώχεια και την αρρώστια, σε ηλικιωμένους , σε ανθρώπους που πλήττονται από καταστρεπτικά φυσικά φαινόμενα ή πολέμους, σε πρόσφυγες ή μετανάστες κ.ά,
- ανάληψη πρωτοβουλιών για την προστασία του περιβάλλοντος σε προγράμματα π.χ. εκστρατείες δενδροφύτευσης, αναδάσωσης, την καθαριότητα των ακτών, την ανακύκλωση των απορριμμάτων κ.ά.,
- εθελοντική εργασία σε συλλόγους και ιδρύματα για την προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (παιδιών, εξαρτημένων ατόμων, ηλικιωμένων, ατόμων με ειδικές ανάγκες) με δράσεις που αποβλέπουν στη βελτίωση των συγκοινωνιών,

στην καθαριότητα των πόλεων, στην προστασία των πεζών και στην προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών κ.ά.

Αξία αυτής της προσφοράς:

- ανακούφιση συνανθρώπων από τον πόνο και τη δυστυχία,
- ενίσχυση ανθρωπισμού, της κοινωνικής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής συνείδησης,
- άμβλυνση των διακρίσεων και περιορισμός των αδικιών,
- απαλλαγή εγωκεντρισμού, αίσθηση του «ανήκειν»,
- ενεργοί, υπεύθυνοι πολίτες,
- ηθική ικανοποίηση, πληρότητα.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ο τίτλος «Τρυφερότητα» δικαιολογείται αν λάβουμε υπόψη το ενδιαφέρον της νεαρής κοπέλας για την ηλικιωμένη γυναίκα. Ο τρόπος που την προσεγγίζει («Της έδωσε χρήματα και ένα ζεστό κουλούρι», «τη φίλησε») τη συγκινούν και φέρνουν δάκρυα στα μάτια της. Αυτή η γεμάτη ανθρωπιά συνάντηση αλλάζει το σκηνικό. Τώρα οι δυσκολίες και ο φόβος ανήκουν στο παρελθόν («Η γριά δεν φοράει πια μαύρα ρούχα και μαντίλα. Είναι σε ένα ωραίο πάρκο. Την οδηγεί σκύλος άσπρος με γαλάζια μάτια...»). Το μήνυμα είναι αισιόδοξο καθώς φαίνεται πως το ειλικρινές ενδιαφέρον, η συμπόνια και η αλληλεγγύη μπορεί να φωτίσουν τη ζωή των μοναχικών ανθρώπων και να είναι η αφετηρία για να νιώσουν χαρά και ελπίδα ακόμα και όταν όλα φαντάζουν και είναι δύσκολα. Βέβαια ένα φιλί και ένα κουλούρι δεν αρκούν πάντα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας*
- *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη*
- *Ύφος: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό πρόσωπο)*

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

Οι μαθητές/-τριες είναι απαραίτητο να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα τους, όταν συναντούν άτομα που έχουν ανάγκη (συμπάθεια, στοργή, ενδιαφέρον, συμπόνια, αλληλεγγύη, κ.ά)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μόνο αισιόδοξη είναι η τέχνη

Το άρθρο υπογράφεται από τον συγγραφέα και στιχουργό Οδυσσέα Ιωάννου και δημοσιεύθηκε στη δικτυακή πύλη in. gr στις 02.04.2019.

Διάβαζα μια κριτική για κάποια καινούργια ταινία γνωστού σκηνοθέτη. Στο τέλος η κριτική κατέληγε πως η ταινία πάσχει, γιατί εκείνο που σου αφήνει στο τέλος είναι ένα βαρύ πλάκωμα, μια σκοτεινιά δίχως καμία ανάσα. Αυτή βέβαια είναι μια προσωπική αίσθηση του γράφοντος και είναι πιθανό σε κάποιον άλλον να μην αφήνει αυτά τα χρώματα.

Αλλά δεν είναι αυτό το θέμα. Πριν από καμιά δεκαριά χρόνια θα διαφωνούσα με πάθος απέναντι σε όσους θεωρούν πως η τέχνη έχει υποχρέωση να είναι αισιόδοξη. Ο καλλιτέχνης δεν υπογράφει κανένα συμβόλαιο με κανέναν για το πώς θα μιλήσει και ο ρόλος του δεν είναι ενός δημόσιου παρηγορητή. Έχω αλλάξει. Τώρα πια θεωρώ πως δεν έχει κανέναν λόγο η τέχνη αν δεν είναι αισιόδοξη. Και εξηγούμαι αμέσως για να προλάβω παρερμηνείες.

Σε καμία περίπτωση δεν εννοώ πως πρέπει να καταπιάνεται με χαρούμενα θέματα ή να παρουσιάζει με έναν εμμονικό[1] και κάπως μαρκετινίστικο[2] τρόπο τη θετική πλευρά – κάτι τέτοιο είναι σχεδόν κόντρα στον πυρήνα της. Μια ταινία, ένα βιβλίο, ένα τραγούδι, ένας πίνακας, ένα θεατρικό μπορεί να καταπιάνεται με ό,τι πιο σκοτεινό και δυστοπικό[3] μπορεί να γεννήσει η φαντασία του δημιουργού ή ακόμα και η ίδια η ζωή. Αν το έργο είναι σπουδαίο, που σημαίνει πως είμαστε ακόμη ικανοί να παράγουμε ομορφιά με τα πιο δύσμορφα υλικά, αυτό και μόνο είναι αισιόδοξο. Η παραγωγή ομορφιάς είναι η μόνη αισιοδοξία. Ένα κακοφτιαγμένο έργο, ακόμα κι αν φωνάζει πως όλα θα πάνε καλά, είναι ο ορισμός της απαισιοδοξίας.

Άρα, η σπουδαία τέχνη δεν μπορεί με τίποτα να σου αφήνει στο τέλος ένα βαρύ πλάκωμα μόνο, να σου κρατάει για ώρα το κεφάλι μέσα σε μια τρύπα χωρίς φως και οξυγόνο και ξαφνικά να πέφτουν τίτλοι τέλους. Ακόμα κι όταν η πρόθεση του δημιουργού είναι να προκαλέσει αντίδραση μέσα από τη συνειδητή επιλογή του πιο εφιαλτικού σεναρίου – και δεν έχει κάνει στυλ και επάγγελμα την

---

[1] Επίμονο, μονόπλευρο (εδώ)

[2] Διαφημιστικό, προπαγανδιστικό

[3] Τρομακτικό, ανεπιθύμητο

πρόκληση για την πρόκληση – το κέρδος είναι η συγκίνηση, με την έννοια της κινητοποίησης (Έχουμε παρερμηνεύσει τη λέξη και την έχουμε ταυτίσει με το κλάμα, ενώ το βασικό συνθετικό της είναι η κίνηση.) [...]

Α3. Αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο αναφοράς να συντάξεις ένα άρθρο 200 – 250 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου για το κέρδος που έχει η επαφή με την τέχνη για άτομα της ηλικίας σου και να προτείνεις τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα ενισχύσει την αισθητική καλλιέργειά σας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ (1938 – 2018)

Ο Άμλετ της Σελήνης

Το ποίημα του Μάνου Ελευθερίου δημοσιεύτηκε (αρχικά) στο τεύχος 109 (Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2000) του περιοδικού «Οδός Πανός». Κάτω από τον τίτλο του ποιήματος αναγράφεται η φράση «Μνήμη Γιώργου Χειμωνά». Το συγκεκριμένο τεύχος ήταν αφιερωμένο στον πεζογράφο Γιώργο Χειμωνά που απεβίωσε στο Παρίσι εκείνη την χρονιά (2000) σε ηλικία 62 ετών.

Ξεγέλασες τους ουρανούς με ξόρκια –μαύρη φλόγα–
πως η ζωή χαρίζεται χωρίς ν’ ανατραπεί.
Κι όλα τα λόγια των τρελών που ήταν δικά μας λόγια
τα μάγευες με φάρμακα στην άσωτη σιωπή.
Πενθούσες με τους Έρωτες σα να ’σουν μεθυσμένος
γιατί με τους αθάνατους είχες λογαριασμούς.
Τις άριες μιας όπερας τραύλιζες νικημένος
μιας επαρχίας μαθητής μπροστά σε δυο χρησμούς.
Τί ζήλεψες τί τα ’θελες τα ένδοξα Παρίσια.
Έτσι κι αλλιώς ο κόσμος πια παντού είναι τεκές.
Διεκδικούσες θαύματα που δίνουν τα χασίσια
και παραισθήσεις όσων ζουν μέσα στις φυλακές.
Και μια βραδιά που ντύθηκες ο Άμλετ της Σελήνης
έσβησες μ’ ένα φύσημα τα φώτα της σκηνής.
Και μονολόγους άρχισες κι αινίγματα να λύνεις
μιας τέχνης και μιας εποχής παλιάς και σκοτεινής.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς διαγράφεται το ήθος του καλλιτέχνη μέσα από το ποίημα; Πιστεύεις ότι είναι ικανή η τέχνη να δώσει λύση στα προσωπικά αδιέξοδα;

ή

2. Να γράψεις σε μια σελίδα ημερολογίου τις σκέψεις σου για τον ρόλο του καλλιτέχνη στην εποχή μας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος,*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση,*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος,*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος,*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης,*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αξιοποιήσει απόψεις από το κείμενο αναφοράς για την επίδραση της τέχνης, η οποία καταφέρνει να κινητοποιήσει το νου και τη φαντασία του ατόμου και να προκαλέσει πληθώρα συναισθημάτων.

Επιχειρήματα για την ευεργετική δράση σε όλους τους τομείς της εφηβικής υπόστασης:

- ικανοποιεί την ανάγκη για δράση και δημιουργία, απελευθερώνει,
- εξελίσσεται και οξύνεται η αντίληψη,
- ενσταλάζεται στην ψυχή η ιδέα του ωραίου και του καλού,
- ευαισθητοποιείται για τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα,
- βρίσκει καταφύγιο από αποτυχίες και θλιβερά γεγονότα και συντροφεύει τα νεαρά άτομα,
- προβληματίζει, εμπνέει την αγάπη για τη φύση.

Τρόποι με τους οποίους το σχολείο θα ενισχύσει την αισθητική καλλιέργεια:

- Η καλλιτεχνική παιδεία να συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα σπουδών και τα μαθήματα τέχνης να μην διδάσκονται μόνο θεωρητικά, αλλά οι μαθητές/-τριες να ασκούνται και στην πράξη.
- Συστηματική παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων, κινηματογραφικών ταινιών, οργάνωση συναυλιών, εκθέσεων ζωγραφικής, ανάγνωσης και απαγγελίας λογοτεχνικών κειμένων.
- Επίσκεψη σε μουσεία και χώρους τέχνης και ενημέρωση από ειδικούς καλλιτέχνες.
- Επίσκεψη καλλιτεχνών στο σχολείο.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Το ποίημα - τραγούδι αποκαλύπτει την ανάγκη κάθε ανθρώπου να αποδράσει από την απαιτητική πραγματικότητα και να υπερβεί την καθημερινότητά του («Ξεγέλασες τους ουρανούς με ξόρκια», «τα μάγευες με φάρμακα», «Πενθούσες με τους Έρωτες», «τραύλιζες νικημένος» κ.ά.). Σε αυτή την ανάγκη αρωγός είναι ο καλλιτέχνης που διδάσκει τη σωστή στάση απέναντι στη ζωή και τις δυσκολίες και παραδειγματίζει. Δεν αρνείται την άσχημη πτυχή της, αντίθετα βυθίζεται σε αυτή και η τέχνη τον λυτρώνει και του περιορίζει τις φιλοδοξίες και κάθε διάθεση επιβολής («έσβησες μ' ένα φύσημα τα φώτα της σκηνής. Και μονολόγους άρχισες κι αινίγματα να λύνεις»).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει για τη λυτρωτική δύναμη της τέχνης, καθώς είναι ένας υγιής τρόπος διαχείρισης των προβλημάτων, εκτονώνει, απελευθερώνει και προβάλλει ιδανικά. Αποτελεί μια αγχολυτική εμπειρία, μια εναλλακτική θεραπεία για τον σύγχρονο άνθρωπο.

Σε περίπτωση που διαφωνήσει θα τεκμηριώσει την άποψή του/της αναφέροντας τους λόγους και προτείνοντας εναλλακτικούς τρόπους.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας,*
- *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη,*
- *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο).*

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

Οι μαθητές/-τριες είναι απαραίτητο να εκφράσουν τις σκέψεις τους για τον ρόλο του καλλιτέχνη στην εποχή μας, ο οποίος μπορεί να έχει ως αφετηρία ή αφορμή την πραγματικότητα, αλλά το έργο του να την υπερβαίνει, να σπάζει το φράγμα του χρόνου, να προβληματίζει, να κινητοποιεί, να συγκινεί, να γοητεύει κ.ά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το μισό μέλλον βαλτωμένο στο παρόν

Το άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από την Τασούλα Καραϊσκάκη και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Καθημερινή στις 11.08.2019.

Μια ώριμη χαλυβδωμένη γενιά, μετά μια δύσκολη δεκαετία κρίσης, η πιο μορφωμένη που γνώρισε η Ελλάδα, με πίστη στις αξίες της εξωστρέφειας και της καινοτομίας, είναι οι σημερινοί νέοι, λένε όλες οι πρόσφατες έρευνες. Αυτά είναι τα καλά νέα. Τα κακά είναι ότι πολλοί από αυτούς δηλώνουν αποθαρρημένοι από τη δυσκολία να προσεγγίζουν το ζωοποιόν ύδωρ[1], κουρασμένοι από τις αβύσσους που διαρκώς συναπαντούν, από την αδυναμία τους να μεταστοιχειώσουν τις παραγωγικές δυνάμεις τους σε χειροπιαστούς καρπούς. Και ψέγουν[2] το εκπαιδευτικό σύστημα –το διαμορφωμένο ψηφοθηρικά, με βάση εκείνο που πιστεύεται ότι αναμένει η κοινωνία, όλοι στα πανεπιστήμια και με 3[3], χωρίς διασύνδεση με τον πραγματικό κόσμο–, το οποίο εξακολουθεί να παράγει στην πράξη ημιαπασχολούμενους σε δουλειές του ποδαριού. Οι ελληνικές πύλες, διαβρωμένες, χωρίς πια να μπορούν να φυλάξουν τον θησαυρό, ανοίγουν προς το εξωτερικό από μόνες τους.

Στις ευχές για καλή σταδιοδρομία προς τον υπερδραστήριο αεικίνητο 30χρονο Παντελή, ο οποίος ακόμη προσπαθεί να βρει τον εργασιακό δρόμο του, η απάντηση ήρθε με έναν αναστεναγμό από τα απύθμενα θαρρείς βάθη της ύπαρξης και με ένα σπαρακτικό σιγανό, σχεδόν ψιθυριστό «μακάρι».

Τι κάνεις με αυτούς τους γεμάτους ζωή νέους, που εξαντλούν την ενεργητικότητά τους σε πάρεργα και καταλήγουν κοινωνικά και πολιτικά κυνικοί, καθώς βλέπουν παντού υστεροβουλία, καθυστερήσεις, εμπόδια, απαξίωση και αδιαφορία; Που νιώθουν ότι δεν επηρεάζουν στο ελάχιστο τις βουλές των ιθυνόντων[4] και γίνονται, εν τέλει, και οι ίδιοι αδιάφοροι για τα κοινά.[...]

---

[1] μεταφορική χρήση: αυτό που χορηγεί ζωή στον άνθρωπο

[2]κατηγορούν, επικρίνουν

[3]ενν. βαθμός 3

[4]υπεύθυνων, αυτών που καθοδηγούν

Νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες, μια αντινομία, στους πολιτισμούς της εξέλιξης. Στην εποχή των multimedia, με τον τζίρο των τεχνολογικών αγαθών να ξεπερνά το 1 τρισ. δολάρια, στις κοινωνίες των γυαλιών-υπερυπολογιστών, των 3D εκτυπωτών σπιτιών, τροφίμων και ανθρώπινων οργάνων, του μανδύα αορατότητας από νανοϋλικά, οι μισοί και πλέον νέοι είναι βουτηγμένοι στη μιζέρια, εξαρτημένοι από την οικογένεια και τα ρουσφέτια των φίλων για μια δουλίτσα.[...]

Δεν αποτελούν σταθερή προτεραιότητα στην Ευρώπη οι νέοι· οι «ταχύτατες πρωτοβουλίες» αποδεικνύονται εύκολες θεωρίες και τα «μέτρα άμεσης αποτελεσματικότητας» δύσκολη πράξη. Δεν μοιάζει να πρωτοστατεί η σκέψη ότι η ήπειρος της κοινής μας μοίρας, όπου μεγάλο μέρος των 20άρηδων υφίσταται διαδικασίες αποσύνθεσης, θα σωθεί μόνον αν τους συνυπολογίσουν. Αν εξετάσουν το κόστος του αποκλεισμού τους από την άλλοτε σχεδόν νομοτελειακή πορεία ανόδου, όχι μόνο το οικονομικό, αλλά και το κοινωνικό – τον αυτοεγκλεισμό τους σε μικρόκοσμους, την έλλειψη εμπιστοσύνης σε θεσμούς και κυβερνήσεις.[...]

Α3. Η συγγραφέας επισημαίνει ότι «Νέος και απουσία μέλλοντος είναι δύο έννοιες ασυμβίβαστες». Με αφορμή αυτή την τοποθέτηση σε ένα άρθρο 200-250 λέξεων για το ιστολόγιο του σχολείου σου να διατυπώσεις τη συμφωνία σου ή τη διαφωνία σου για την άποψη και να προτείνεις τρόπους, για να βγει η γενιά σου από τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΩΤΗΣ (1951 -)

Στάχτη

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Γιώργου Μανιώτη «Στάχτη», από το βιβλίο του «Ορίστε τα ρόδα, μαμά!». 1992, Αθήνα: Εκδ. «Κέδρος», πέμπτη έκδοση, σ.σ.33-46.

Πρώτα θέλησε να γίνει γιατρός. Ποιος άντεχε όμως δέκα χρόνια σπουδές! Μετά του πέρασε από το νου να γίνει πολιτικός μηχανικός. Όταν όμως το καλοσκέφτηκε το πράγμα, κατανόησε ότι είχανε περάσει ήδη σαράντα χρόνια από τον τελευταίο πόλεμο και ότι γύρω του όλα είχαμε σχεδόν ξαναχτιστεί. Γι' αυτόν τον λόγο σκέφτηκε να γίνει κάτι σαν μηχανολόγος. Αλλά τι θα κέρδιζε κι απ' αυτό; Το πολύ πολύ κάποιον υψηλό μισθό και πιθανόν μια θέση σε ένα εργοστάσιο σε κάποια απομακρυσμένη επαρχία. Τελικά αποφάσισε να ασχοληθεί με τα οικονομικά. Τα οικονομικά, το χρηματιστήριο δηλαδή, ήταν το μέλλον. Αν κατόρθωνε μάλιστα να εξασφαλίσει και μια υποτροφία

για το εξωτερικό μετά το πανεπιστήμιο, ε, τότε πια, η επιτυχία του ήτανε σίγουρη. Πρώτα απ' όλα όμως, έπρεπε να δώσει εξετάσεις για να περάσει στο πανεπιστήμιο. Έπρεπε λοιπόν να πέσει με τα μούτρα στη μελέτη. Τα βράδια, που ξενυχτούσε διαβάζοντας, έβγαζε τη διπλωμένη φωτογραφία με το φωτομοντέλο από το πορτοφόλι του και την καρφίτσωνε απέναντι σε μια κουρτίνα του παραθύρου του. Η παράξενη αυτή γυναίκα με τη χάρτινη, γλυκιά φωνή, για να τον κρατήσει ξύπνιο και να του δίνει συνεχώς κουράγιο, του μιλούσε συνέχεια όλη νύχτα, ώσπου να ξημερώσει και να βγει ο ήλιος.

«Πρέπει να το πάρεις απόφαση, του έλεγε, οι παρέες και τα παρτάκια, πήγε… περάσανε, φύγανε ανεπιστρεπτί. Πρέπει, λοιπόν, να τους ξεχάσεις τους φίλους σου γιατί και αυτοί θα σε ξεχάσουν. Δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς. Σε λίγο θα γίνετε όλοι σαν εχθροί. Ο καθένας σας πρέπει να σκέφτεται μόνο τον εαυτό του. Μόνο την καριέρα σας και τη σταδιοδρομία σας πρέπει να έχετε στο νου σας! Οι φιλίες και οι συμπάθειες σήμερα είναι βάρος περιττό, σε πάνε πίσω. Αυτός που θα φανεί ο πιο σκληρός, αυτός θα είναι που θα νικήσει! Αυτός θα είναι ο εκλεκτός που θα με κερδίσει. Και τώρα ήρθε η ώρα να σου αποκαλύψω ένα κοινό μυστικό. Όλα τα αγόρια σε κάθε άκρη της γης εμένα έχουνε στο νου και στην καρδιά τους. Για μένα αγωνίζονται όλα τα αγόρια της γης. Εγώ είμαι το έπαθλό σας!!! Όπως καταλαβαίνεις, ο ανταγωνισμός είναι πολύ μεγάλος! Όποιος νικήσει τους άλλους και φανεί ο πιο άξιος, αυτός θα είναι ο τυχερός που θα χαρεί τα φιλιά μου, κι όχι μόνο αυτά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές αναφορές τα κριτήρια με τα οποία ο ήρωας επιλέγει τον δρόμο των σπουδών του. Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτά και γιατί;

ή

2. Να γράψεις τη συνέχεια της ιστορίας θεωρώντας ότι ο ήρωας της αφήγησης έλαβε υπόψη τις συμβουλές που του δίνει η κοπέλα της φωτογραφίας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αξιοποιήσει απόψεις από το κείμενο αναφοράς για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο σύγχρονος νέος και την αντιφατική πραγματικότητα που βιώνει. Στην εποχή της έκρηξης της τεχνολογίας με τις δυνατότητες που προσφέρει, η νέα γενιά είναι εξαρτημένη από την οικογένεια και τις παθογένειες του παρελθόντος χωρίς να μπορεί να διεκδικήσει την αυτονομία της.

Συνεπώς ο/η μαθητής/-τρια που **<u>συμφωνεί</u>** ενισχύει τη θέση του με επιχειρήματα όπως:

- η νεότητα είναι η πιο σημαντική ηλικία της ανθρώπινης ζωής, γιατί ο άνθρωπος αποκτά γνώσεις, διαμορφώνεται, κάνει όνειρα και θέτει στόχους,
- γίνεται ανεξάρτητος και αυτοδύναμος, βρίσκεται αντιμέτωπος με κρίσιμες επιλογές που θα καθορίσουν τη ζωή του,
- τα προβλήματα της κοινωνίας (π.χ. ανεργία, κοινωνικές ανισότητες, απάνθρωπη εργασία, διαφθορά κ.ά.) ναρκοθετούν και υπονομεύουν το μέλλον του κ.ά.

Ο/Η μαθητής/τρια που **διαφωνεί** ενισχύει τη θέση του με επιχειρήματα όπως:

- οι σημερινοί νέοι ζουν σε κοινωνίες αφθονίας και δεν διεκδικούν τα αυτονόητα,
- έχουν χάσει τον προσανατολισμό τους, καθώς έχουν κλονιστεί αξίες και οράματα,
- αντιμετωπίζουν προβλήματα με εξαρτήσεις, εγκληματικότητα, βία κ.ά.

Τρόποι για να βγει η νέα γενιά από τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζει:

- να σταθούν απέναντι στα προβλήματα με αποφασιστικότητα όχι παθητικά και μοιρολατρικά διεκδικώντας από την πολιτεία την ικανοποίηση των δίκαιων αιτημάτων τους,
- να συνεργαστούν και να συντονίσουν τις δυνάμεις τους για την εκπλήρωση των στόχων αυτών σε επίπεδο εθνικό και ευρωπαϊκό,
- τα θέματα των νέων πρέπει να είναι στην ημερήσια ατζέντα της πολιτικής της χώρας μας, αλλά και της Ευρώπης και να υπάρξουν ασφαλιστικές δικλείδες για την επαγγελματική τους προοπτική κ.ά

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Οι αρχικές επιλογές του ήρωα υπηρετούν το στερεότυπο, καθώς αφορούν επαγγέλματα κύρους (γιατρός, πολιτικός μηχανικός, μηχανολόγος). Η τελευταία επιλογή δηλαδή «να ασχοληθεί με τα οικονομικά» έχει ως κριτήριο την επαγγελματική αποκατάσταση και τις οικονομικές απολαβές («ήταν το μέλλον»). Ωστόσο, στο μυαλό του υπάρχει έντονα η ιδέα ότι, αν τα καταφέρει, το επάγγελμα θα του επιφέρει πέρα όλων των άλλων και προσωπικές επιτυχίες με το γυναικείο φύλο που βρίσκει έκφραση στη φωτογραφία ενός μοντέλου.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει με τα κριτήρια επιλογής του ήρωα, καθώς ικανοποιούν και δικές του/της φιλοδοξίες.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διαφωνήσει και να θεωρεί απαραίτητα για την επιλογή επαγγέλματος, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα, τη δημιουργικότητα, την εργασιακή ικανοποίηση κ.ά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά. Ο/Η μαθητής/-τρια είναι απαραίτητο να παρουσιάσει τον ήρωα ανταγωνιστικό, καριερίστα και έτοιμο να χρησιμοποιήσει κάθε μέσο, για να πετύχει τον στόχο του, αφού αυτός συνοδεύεται από οικονομική, επαγγελματική, κοινωνική και προσωπική καταξίωση.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ελληνική γλώσσα: θαύμα ή τραύμα;]

Το κείμενο (απόσπασμα) εκφωνήθηκε από τον φιλόλογο Κωνσταντίνο Καρεμφύλλη στο πλαίσιο διαδικτυακής εκδήλωσης με θέμα «Η διαχρονική συμβολή της Ελληνικής Γλώσσας στον Παγκόσμιο Πολιτισμό», που διοργάνωσε το Τμήμα 601 ΑΧΕΠΑ – Κωνσταντινούπολη «Βόσπορος».

Μιλώντας κανείς για την ελληνική γλώσσα, μιλάει αναγκαστικά άλλοτε για ένα θαύμα και άλλοτε για ένα τραύμα. Θαύμα, για όλα αυτά που έχει επιδαψιλεύσει[1] στον συλλογικό ψυχισμό η γλώσσα αυτή, από τους στίχους των ποιητών που απαγγέλλουμε δυνατά σαν να μετέχουμε των αχράντων μυστηρίων[2] της ζωής, μέχρι το φως των φιλοσόφων με το οποίο φωτίζουμε μερικώς τα μυστήρια της ύπαρξης, και τραύμα από τη συλλογική ακηδία[3], την παθολογική αδιαφορία στην αντιμετώπιση της γλώσσας αυτής εκ μέρους των φυσικών της ομιλητών, από το μαράζωμα αυτού του πλούτου που κληρονομήθηκε μέσα στο χρόνο και αφυδατώνεται χρόνο με το χρόνο.

Πολύ παρελθόν, αρκετό παρόν και –ελπίζουμε όχι- ελάχιστο μέλλον.[...]

Το πρόβλημα της ανεπαρκούς καλλιέργειας, γνώσης και χρήσης της γλώσσας, τα υπαρκτά προβλήματα της φθοράς, της κακοποίησης, της υποχώρησης, της ξενόφερτης υποκατάστασης δεν μπορούν να ιδωθούν αποκομμένα από τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες που τα διαμορφώνουν. Ποιες είναι αυτές; Μια απαξιωμένη εκπαίδευση με πραγματικές ή κατασκευασμένες -για ποικίλους λόγους- ευθύνες, μια επιθετική απαξίωση της πνευματικότητας σε καιρούς επιδεικτικού πλουτισμού ή απειλητικής φτωχοποίησης, η αποθέωση της τεχνοκρατίας που δεν έχει ανάγκη από λέξεις, φράσεις και καλλιέπεια[4] όταν μπορεί να είναι αποτελεσματική μέσα από ψηφία και συμβολικές διατυπώσεις, η κατάληψη ζωτικών πόρων του ελεύθερου χρόνου των ανθρώπων από ψηφιακές τεχνολογίες, που δεν διαλέγονται αλλά συνθηματολογούν, που αποθεώνουν το ασήμαντο χωρίς να το πολυσκέφτονται, που υιοθετούν το ανορθολογικό χωρίς να κρίνουν, που μιλούν χωρίς να λένε.

---

[1] παρέχω κάτι σε αφθονία

[2] Θεία Κοινωνία

[3] αδιαφορία, αμέλεια

[4] φροντισμένος λόγος

Μέσα σε ένα τέτοιο ευρύτερο εθνικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον συναντιόμαστε με τα παιδιά στο ελληνικό σχολείο. Και διαπιστώνουμε καθημερινά ότι είναι μαθητές που προέρχονται από οικογενειακά περιβάλλοντα φειδωλά[5] σε παραστάσεις πνευματικότητας, συναντιόμαστε με παιδιά που αγνοούν ή και απαξιώνουν την ύπαρξη της εφημερίδας, που αντιμετωπίζουν με δυσανεξία την συμβατικότητα του σχολικού βιβλίου και λανθάνουσα επιθετικότητα την ανάγκη του εξωσχολικού βιβλίου, διδάσκουμε παιδιά που αρνούνται να μάθουν πια, έναν νέο μαθητότυπο εγκεφαλικά πυρπολημένο από την άχρηστη πληροφορία που σωρεύτηκε στη ζωή του, από τις πολλαπλές ανάγκες των μαθημάτων, των φροντιστηρίων, των δύο τουλάχιστον ξένων γλωσσών… Προσπαθούμε να διαλεχθούμε με μια γενιά ολιγόλογη, βραχυλογική και κάποτε βουβή. Γενιά που κοινωνιολογικά έχει χαρακτηριστεί ως «mute generation», «σιωπηλή, βουβή, άφωνη». Το σχολείο μοιάζει να δίνει μάχες οπισθοφυλακών σε μια κοινωνία όπου οι επιδραστικοί του Youtube, του Instagram, του TikTok και των λοιπών Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης εισβάλλουν απρόσκλητοι στα σπίτια και διαμορφώνουν με την ανάλογη ιδιόλεκτο τρόπους σκέψης, προσωπικότητες, συμπεριφορές, εκφραστικές επιλογές και γλωσσικά αισθητήρια.[...]

Α3. Με αφορμή τις διαπιστώσεις του ομιλητή για τους λόγους που επηρεάζουν το γλωσσικό αίσθημα των μαθητών/τριών αποφασίζεις να συντάξεις μια επιστολή (200- 250 λέξεων) με αποδέκτη τον ίδιο που θα εκφράζεις τη συμφωνία σου ή τη διαφωνία σου για το θέμα. Μπορείς να προτείνεις τρόπους, ώστε το σύγχρονο σχολείο να αναβαθμίσει την ποιότητα του λόγου των νέων της ηλικίας σου;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΡΙΣΤΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ο άνθρωπος με τα λογοπαίγνια

Το κείμενο έχει αντληθεί από το βιβλίο του Γιώργου Χριστογιάννη «Ο άνθρωπος με τα λογοπαίγνια», 1995, Αθήνα – Γιάννενα: Εκδ. Δωδώνη, σ.σ.27-39.

[…] Είχε ξεκινήσει με μεγάλο θαυμασμό και σεβασμό για τις λέξεις. Μένουν πάντα στη μνήμη του χαραγμένες οι λέξεις του αναγνωστικού της Α΄ τάξης με μεγάλα αραιά γράμματα και οι άλλες λέξεις τυπωμένες σε άσπρο χαρτί και κολλημένες στον τοίχο της τάξης: «ΣΟΦΟΝ ΤΟ ΣΑΦΕΣ». Έτσι άρχισε ν' ανοίγεται στα μάτια του ο μαγικός κόσμος των λέξεων. Ένα φρέσκο καθαρό σφουγγάρι ήταν

[5] φτωχά

ο νους του και τις ροφούσε με δίψα. Λάτρευε τα πρώτα βιβλία του και θαύμαζε όσους μιλούσαν καθαρά και όμορφα, όπως το δάσκαλό του, κύριο Πολυμέρη, με τη βαθιά αργή φωνή του: «Η αργία είναι μήτηρ πάσης κακίας». Πρώτη φορά που άκουγε τέτοια λόγια. Πώς μπόρεσε ο δάσκαλος να μάθει και να θυμάται τόσες και τόσες λέξεις, να ξέρει τη σημασία τους! Πώς ξεχωρίζονται από άλλες, όπως «άμιλλα», που δεν έπρεπε να την μπερδεύουμε με το «άμυλο» και τον «άμυαλο». Ότι άλλο πράμα είναι η «άγνοια» και άλλο η «αγνεία», άλλο η «άνοια» και άλλο η «ανία». Και κάτι τέτοια τόσο περίπλοκα και θαυμαστά.

[…] Είχε λοιπόν ξεκινήσει το μονοπάτι της ζωής του με θαυμασμό και δέος για τις λέξεις. Όσες του έκαναν εντύπωση τις υπογράμμιζε και τις αντέγραφε σε τετράδιο κατ' αλφαβητική σειρά. Τις αποστήθιζε και ρωτούσε το δάσκαλο ή τον πατέρα του για τη σημασία τους και την ορθογραφία τους και προσπαθούσε να εμβαθύνει στο νόημά τους. Ακόμα είχε στα χαρτιά του μια φυλλάδα κιτρινισμένη, απ' τον καιρό του πολέμου, όπου αράδιαζε με μολύβι λέξεις που πρωτόβλεπε σ' εφημερίδες και περιοδικά της εποχής: «πολεμικό ανακοινωθέν», «προέλαση», «οπισθοχώρηση», «εκεχειρία», που στο μυαλουδάκι του τις συνδύαζε με στρατό, αεροπλάνα, κανόνια και κοκορόφτερους Ιταλούς να τρώνε κλωτσιές από τσαρούχια.

Στο χωριό του πατέρα του, όπου είχε περάσει ένα καλοκαίρι, ανέμελο σκολιαρόπαιδο, ήθελε να κάνει επίδειξη γνώσεων στο γέρο παππού του και όταν βρίσκονταν μαζί στα χωράφια ή μάζευαν σύκα ή αχλάδια, του πέταγε ξεκάρφωτα, κάποια χτυπητή λέξη απ' τη συλλογή του. Ο παππούς τον άκουγε χαμογελώντας και του έλεγε: «Η γλώσσα κόκαλα δεν έχει και κόκαλα τσακίζει» ή «Τα λόγια είναι σαν τους παράδες, πρέπει να τα ξοδεύεις μόνον όταν πιάνουν τόπο». Ο παππούς μιλούσε αργά, θαρρείς ψάχνοντας να βρει τις λέξεις στο μυαλό του, σαν να έβγαζε τις πατάτες από το χωράφι: να τις ψαύει[6] μια μια, να τις ξεχωρίζει και να τις διαλέγει. Τότε αυτός πεταγόταν κι αράδιαζε «λόγιες» λέξεις, που ούτε ο ίδιος ήξερε τη σημασία τους και που έκαναν το γέρο να χασκογελάει με την προκοπή του εγγονού του. Ο παππούς του, όπως και άλλοι στο χωριό, δεν τις είχαν εύκολες τις λέξεις. Δεν τις δανείζονταν από τα βιβλία, αλλά από την καθημερινή ζωή, με τη συναναστροφή τους και το συγχρωτισμό με τα «ζωντανά», γι' αυτό και ήταν αλλιώτικες: η γίδα, η κανούτα, το γέρμα, τα γενήματα, το προσφάι, το ξυνόγαλα. Αυτές ήταν «χωριάτικες» λέξεις, δεν ήταν οι πλούσιες και φανταχτερές λέξεις της πόλης και των βιβλίων.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[6] αγγίζω ελαφρά

1. Να ερμηνεύσεις με σχετικές κειμενικές αναφορές τον θαυμασμό του ήρωα για τις λέξεις. Ποιες διαφορές εντοπίζεις στη δική του στάση και τη στάση των σημερινών εφήβων σχετικά με τη γλώσσα;

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο με παιγνιώδη διάθεση περιγράφοντας τη σχέση σου με το μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας χρησιμοποιώντας εκφράσεις της νεανικής ιδιολέκτου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** τυπική προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** πληροφοριακό, ουδέτερο στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η αξιοποίηση -με μέτρο - του προσωπικού και οικείου ύφους στις προσωπικές εκτιμήσεις), **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η χρήση -με μέτρο- της συγκινησιακά φορτισμένης γλώσσας στις προσωπικές τοποθετήσεις).

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/Η μαθητής **<u>συμφωνεί</u>** με τους λόγους που επηρεάζουν το γλωσσικό αίσθημα των νέων και παρατίθενται στο κείμενο αναφοράς:

- η συνεχής επαφή και ο εθισμός με τα τεχνολογικά μέσα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποδυναμώνουν το γλωσσικό αίσθημα,
- η υπερβολική χρήση του διαδικτύου και η πολύωρη τηλεθέαση αποκόπτουν από την ανθρώπινη επικοινωνία και άλλες πνευματικές δραστηριότητες,
- απουσιάζει η ποιότητα από τον δημοσιογραφικό και διαδικτυακό λόγο,
- παραβιάζονται οι γραμματικοί και συντακτικοί κανόνες και υιοθετούνται γλωσσικά πρότυπα όπως προβάλλονται από τα διαφημιστικά μηνύματα, τα νεανικά έντυπα, τους στίχους των τραγουδιών (συνθηματικός λόγος, σλόγκαν, ξενισμοί κ.ά.),
- απαξίωση σχολικού βιβλίου, αποστήθιση, τυποποίηση γνώσεων,
- η οικογένεια δεν επιδιώκει την καλλιέργεια της γλωσσικής ικανότητας, έλλειψη ερεθισμάτων κ.ά.

Ο/Η μαθητής/-τρια **<u>διαφωνεί</u>** με τους λόγους που επηρεάζουν το γλωσσικό αίσθημα των νέων:

- οι γλωσσικές επιλογές των νέων συνιστούν έναν κώδικα επικοινωνίας που εξυπηρετεί τις ανάγκες τους και αυτό δεν αποτελεί κατ' ανάγκη υποβάθμιση,
- η ανάγκη να ταυτιστούν με συνομηλίκους και να διαφοροποιηθούν από τον κόσμο των ενηλίκων εκδηλώνεται σε κάθε εποχή και δεν επηρεάζει συνολικά την εξέλιξη της γλώσσας,
- αμφισβητούν, αντιδρούν και απορρίπτουν ο,τιδήποτε θεωρούν αναχρονιστικό και δεν είναι δυνατό να παγιωθούν τα γλωσσικά σχήματα του παρελθόντος κ.ά.

Τρόποι ώστε το σύγχρονο σχολείο θα αναβαθμίσει την ποιότητα του λόγου των νέων:

- εκσυγχρονισμός των γλωσσικών μαθημάτων και της μεθόδου διδασκαλίας τους,
- βιβλία με εκφραστική αρτιότητα,
- προώθηση του εξωσχολικού βιβλίου,
- εκσυγχρονισμός των σχολικών βιβλιοθηκών,
- παροχή υψηλών γλωσσικών ερεθισμάτων,
- ενθάρρυνση για άσκηση του προφορικού λόγου,
- άσκηση σε όλες της μορφές γραπτής και προφορικής επικοινωνίας,
- το ηλεκτρονικό βιβλίο αποτελεί ελκυστικό μέσο κ.ά.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Οι λέξεις συνιστούν έναν θαυμαστό και γοητευτικό κόσμο για τον ήρωα («με μεγάλο θαυμασμό και σεβασμό για τις λέξεις»). Τις αντιμετωπίζει με δέος και σεβασμό και έχουν εντυπωθεί στην παιδική του μνήμη («χαραγμένες οι λέξεις του αναγνωστικού της Α΄ τάξης», «ανοίγεται στα μάτια του ο μαγικός κόσμος των λέξεων»). Έτρεφε θαυμασμό και αγάπη για «όσους μιλούσαν καθαρά και όμορφα», όπως ο δάσκαλός του. Το παιχνίδι με τις λέξεις τον συνεπαίρνει και καταγράφει με σχολαστικό τρόπο ό,τι τον εντυπωσιάζει («υπογράμμιζε και τις αντέγραφε σε τετράδιο κατ' αλφαβητική σειρά. Τις αποστήθιζε και ρωτούσε...για τη σημασία τους και την ορθογραφία τους και προσπαθούσε να εμβαθύνει στο νόημά τους»). Ακόμη και στη συναναστροφή του με τον παππού και τους ανθρώπους του χωριού φροντίζει να προβάλλει την αγάπη του για τις λέξεις, η οποία δεν εξαντλείται στη γλώσσα των βιβλίων αλλά και στη ντοπιολαλιά («Αυτές ήταν «χωριάτικες» λέξεις, δεν ήταν οι πλούσιες και φανταχτερές λέξεις της πόλης και των βιβλίων»).

Η στάση του ήρωα διαφέρει από αυτή των σημερινών νέων, καθώς συνηθίζουν να απορρίπτουν οτιδήποτε συνιστά για αυτούς παρελθόν και αναχρονιστικό - αφού αντιλαμβάνονται την επαφή τους

με τη γλώσσα με αυτόν τον τρόπο – και υιοθετούν ένα δικό τους γλωσσικό κώδικα με ξενισμούς και νεολογισμούς.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Πιο άμεση από ποτέ η απειλή για τον πλανήτη

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο των Μανιώς Σφετσίου και Ελένης Τσακαλοφίδου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα» (στο ένθετο «Το Βήμα των Σερρών») στις 12.12.2021.

Το κλίμα αλλάζει με καταστροφικές συνέπειες. Τα απειλητικά σενάρια που είχαμε συνηθίσει να βλέπουμε σε ταινίες ή βιβλία επιστημονικής φαντασίας, μοιάζουν τώρα να επιβεβαιώνονται, με την ανησυχία να απλώνεται σε ολόκληρο τον πλανήτη. Παλιά μπορεί να νομίζαμε ότι έχουμε χρόνο. Πλέον όμως δεν έχουμε. Πρόσφατα, η Σύνοδος των Ηνωμένων Εθνών στη Γλασκώβη μονοπώλησε το ενδιαφέρον των ειδησεογραφικών δελτίων, καθώς θεωρήθηκε η τελευταία, ίσως, ευκαιρία για την οικολογική σωτηρία του πλανήτη. Δυστυχώς, οι πολιτικές ηγεσίες εμφανίστηκαν κατώτερες των περιστάσεων, καθώς δεν προχώρησαν στη λήψη των αναγκαίων μέτρων, προκειμένου να αποσοβηθεί ο κίνδυνος. Για παράδειγμα, ρυπογόνα κράτη εμφανίστηκαν απρόθυμα να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να περιορίσουν άμεσα το αρνητικό οικολογικό τους αποτύπωμα. Το σημαντικότερο, ίσως, ζήτημα που τίθεται είναι αυτό της μείωσης των εκπομπών αερίων που σχετίζονται άμεσα με το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Μάλιστα, το 2050 έχει οριστεί ως χρονολογία-στόχος για την επίτευξη της μηδενικής έκλυσής τους, κάτι που φαντάζει εξαιρετικά φιλόδοξο, αν κρίνουμε από την πρόσφατη εμπειρία της Γλασκώβης. Η οικονομική ανάπτυξη προτάσσεται στην ατζέντα των περισσότερων χωρών, ωστόσο απαιτείται να γίνει κατανοητό ότι η οικονομική αυτή ανάπτυξη θα πρέπει να είναι βιώσιμη, στηριζόμενη στην αειφορία, αλλά και στην κοινωνική αλληλεγγύη ανάμεσα σε χώρες ισχυρές και λιγότερο προνομιούχες, οι οποίες, μάλιστα, εμφανίζονται πιο ευάλωτες στα ακραία καιρικά φαινόμενα, που παρατηρούνται όλο και συχνότερα στις μέρες μας, ως ορατή απόρροια της κλιματικής αλλαγής.

[…] Το ιδιαίτερα ευοίωνο είναι ότι οι νέοι στην Ευρώπη ανησυχούν και το δείχνουν έμπρακτα. Αξιοσημείωτη ήταν η προσπάθεια της Γκρέτα Τούνμπεργκ να κινητοποιήσει τη νέα γενιά να δράσει άμεσα για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Οργάνωσε ένα πρόγραμμα που ονομάστηκε «Οι Παρασκευές για το Μέλλον», μία παγκόσμια μαθητική κινητοποίηση με τους μαθητές να αφήνουν για λίγο τις αίθουσες του σχολείου και να διαδηλώνουν έξω από τα Κοινοβούλια, ζητώντας περιβαλλοντική δικαιοσύνη από τις κυβερνήσεις. […]

Οι νέοι ανησυχούμε, λοιπόν, και κινητοποιούμαστε. Δυσανασχετούμε, βέβαια, που η δική μας γενιά θα κληθεί να επιλύσει ένα πρόβλημα που δεν δημιούργησε η ίδια, ένα πρόβλημα επιβίωσης. Οι σύγχρονοι πολιτικοί, από την άλλη, έχουν ιστορικό χρέος να αφουγκραστούν τις ανησυχίες της παγκόσμιας κοινότητας των πολιτών και να δραστηριοποιηθούν άμεσα προς την κατεύθυνση της επίλυσης του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής, αξιοποιώντας τα εργαλεία και τις μεθόδους που η επιστήμη παρέχει πλέον στον άνθρωπο.

Το σύνθημα μόνο ένα μπορεί να είναι: Πρέπει να δράσουμε άμεσα, επειγόντως και μαζί για να έχουμε παρόν και μέλλον!

Α3. Στο άρθρο τους οι Μανιώ Σφετσίου και Ελένη Τσακαλοφίδου υποστηρίζουν ότι «οι νέοι στην Ευρώπη ανησυχούν [για την κλιματική αλλαγή] και το δείχνουν έμπρακτα». Να παρουσιάσεις τις δράσεις των νέων στην Ελλάδα για την επίλυση του προβλήματος σε ομιλία (200-250 λέξεων) που γίνεται στο σχολείο σου στο πλαίσιο ημερίδας με θέμα «Η κλιματική αλλαγή». Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ (1884-1974)

Ύμνος της Νιότης

Ο «Ύμνος της Νιότης» ανήκει στη συλλογή Ποιητικά *(1956) του ποιητή και πεζογράφου Κώστα Βάρναλη (Αθήνα: Κέδρος, 2008)*
https://www.greeklanguage.gr/digitalResources/literature/tools/concordance/browse.html?cnd_id=4&text_id=501

Με της άνοιξης τον ήλιο
μόλις σκάει απ' το βουνό,
ήλιος κι άνοιξη κινάμε
για έναν κόσμον αυριανό.

Η μελλούμενη ανθρωπότη
είμαστε τα νιάτα. Ορτοί[1]

[1] Ορτοί= ορθοί, αταλάντευτοι.

για το θρίαμβο της Αλήθειας
μ' οδηγό την Αρετή.

Σε στεριά και σε πελάγη
με χαρά και μ' εμπνοή[2]
με τα μπράτσα, με το πνέμα[3]
πλάθουμε τη νέα ζωή!

Σε μια λεύτερη πατρίδα
δίχως άλυσες,[4] ντροπή,
σκέψη λεύτερη και λόγος
θέληση και προκοπή.

Κι όμοια λεύτερη όλ' η πλάση
στον αγώνα του καλού,
χίλιοι τόποι, χίλιοι τρόποι,
χίλια θάματα[5] παντού.

Ν' ανεβάζουμε όσο πάει
μ' ολοφώτεινα φτερά
την ανθρώπινην αξία
πιο ψηλά κάθε φορά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1.Για ποιους λόγους το ποιητικό υποκείμενο εξυμνεί τη νέα γενιά; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την αισιόδοξη στάση του;

ή

[2] Εμπνοή = έμπνευση.

[3] Πνέμα = πνεύμα.

[4] Άλυσες = αλυσίδες.

[5] Θάματα = θαύματα.

2. Να γράψεις μια φιλική επιστολή στο ποιητικό υποκείμενο, στην οποία θα του εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τις δυνατότητες των σύγχρονων νέων.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** Ομιλία (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία και η δομή της ομιλίας-εισήγησης: προσφώνηση, πρόλογος-εισαγωγή, κύριο μέρος-ανάπτυξη της θέσης, επίλογος-διατύπωση προτροπής, αποφώνηση).
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης:** Η σχολική κοινότητα.
- **Ύφος λόγου:** Σοβαρό (χρήση α', β' και γ' ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο, στοιχεία προφορικότητας).
- **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να αναφερθεί σύντομα στο πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής (π.χ. ακραία καιρικά φαινόμενα, ανεξέλεγκτες και καταστροφικές πυρκαγιές, ερημοποίηση μεγάλων εκτάσεων, μετάδοση λοιμωδών νοσημάτων) και στην ανησυχία των νέων για αυτό,
- να διατυπώσει τεκμηριωμένα την άποψή του για τις δράσεις των νέων στην Ελλάδα, που αποσκοπούν στην άμβλυνση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής (π.χ. συμμετοχή σε προγράμματα ανακύκλωσης, χρήση προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον, ανάληψη πρωτοβουλιών δασοπροστασίας, δενδροφύτευσης, αναδάσωσης ή/και καθαρισμού ακτών, κινητοποίηση και συμμετοχή σε διαδηλώσεις με σκοπό την αφύπνιση της κοινής γνώμης, συμμετοχή σε περιβαλλοντικές ακτιβιστικές δράσεις με στόχο την προώθηση της πράσινης ενέργειας, κ.λπ.).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Μια πετυχημένη προσφώνηση και αποφώνηση, ανάλογες με το είδος του ακροατηρίου.*
- *Η αξιοποίηση πληροφοριών από το κείμενο αναφοράς.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί οι δράσεις που παρουσιάζονται οδηγούν στην επίλυση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής;).*
- *Η προσπάθεια ενεργοποίησης του ακροατηρίου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία προσφώνησης ή/και αποφώνησης.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος, στον οποίο δεν δηλώνεται με σαφήνεια η ιδιότητα του ομιλητή/της ομιλήτριας και το θέμα της ομιλίας.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Το ποιητικό υποκείμενο εξυμνεί τη νέα γενιά, γιατί αυτή

- αποτελεί το μέλλον του κόσμου (στ. 5-6),
- συνδέεται με το φως και την πρόοδο (στ. 3-4),
- είναι ικανή να πραγματώσει τα πιο υψηλά ιδανικά (στ. 7-8, 21-24),
- δημιουργεί τη νέα ζωή (στ. 12),
- οδηγεί στην εθνική, πνευματική και ηθική ελευθερία (στ. 13-16),
- είναι ικανή να αγωνιστεί για το καλό και να πετύχει το θαύμα της εξύψωσης όλων των ανθρώπων σε παγκόσμια κλίμακα (στ. 17-24).

Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του/της άποψη για την αισιόδοξη στάση του ποιητικού υποκειμένου.

Μπορεί να γράψει ότι:

- συμφωνεί, γιατί οι νέοι με τον δυναμισμό και την επαναστατικότητά τους έχουν τη δύναμη να αλλάξουν τον κόσμο και να γίνουν οι φορείς της ελπίδας και της αναγέννησης,

- ή αντίθετα, διαφωνεί, γιατί οι σύγχρονοι νέοι, που αντιμετωπίζουν πάρα πολλά προβλήματα, δεν έχουν τη δύναμη να αλλάξουν έναν κόσμο που οι ενήλικοι δημιούργησαν με την αλαζονεία τους και την πρόταξη του χρηματικού συμφέροντος.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- **Κειμενικό είδος:** επιστολή (τόπος, ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένε μου φίλε ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: με αγάπη ή οποιαδήποτε ανάλογη)
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** μαθητής/μαθήτρια.
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** το ποιητικό υποκείμενο.
- **Ύφος λόγου:** άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό πρόσωπο).
- **Γλώσσα:** απλή, αναφορική/κυριολεκτική ή/και ποιητική/μεταφορική λειτουργία.
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά του/της για τις δυνατότητες των σύγχρονων νέων.
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να αναφέρει ότι έχει εμπιστοσύνη στους σύγχρονους νέους, επειδή
    - είναι ιδεαλιστές, διαθέτουν ανιδιοτέλεια και ανθρωπιά,
    - είναι ικανοί να πραγματώσουν τα πιο ευγενή ιδανικά (να διεκδικήσουν την κοινωνική ισότητα, την περιβαλλοντική σωτηρία του πλανήτη, την παγκόσμια ειρήνη),
    - μπορούν να ελέγξουν και να αμφισβητήσουν κάθε αυθεντία,
    - έχουν τη δύναμη να ανατρέψουν την αδικία και να οδηγήσουν τον κόσμο σε ένα καλύτερο αύριο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

1821, μια ανδρική υπόθεση;

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο της Χριστίνας Κουλούρη δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η Καθημερινή» στις 23.03.2021.

Ποια ήταν η συμμετοχή των γυναικών στην Ελληνική Επανάσταση; Γιατί σήμερα θυμόμαστε μόνο την Μπουμπουλίνα και, δευτερευόντως, τη Μαντώ Μαυρογένους; Υπήρξαν προσπάθειες ανατροπής της ανδροκεντρικής αφήγησης της ιστορίας του ’21;

Ας ξεκινήσουμε από μια γενική διαπίστωση. Στην ιστορική αφήγηση, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και διεθνώς, σπανίζουν οι γυναικείες μορφές και μάλιστα οι επώνυμες, εκείνες που θα ονομάζαμε «ηρωίδες» σε αναλογία προς τους «ήρωες». Οι γυναίκες ανήκουν στους σιωπηλούς δράστες της Ιστορίας, των οποίων η φωνή δεν καταγράφεται και η δράση είναι σχεδόν αόρατη. Η Ιστορία θεωρείται έργο «μεγάλων ανδρών», οι οποίοι εκ των πραγμάτων, ως αποτέλεσμα της κατανομής των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, ηγούνται των πολεμικών ανδραγαθημάτων και των πολιτικών πράξεων.

Η Ελληνική Επανάσταση δεν αποτελεί εξαίρεση. Λίγες είναι οι επώνυμες γυναίκες ηρωίδες και, όχι τυχαία, είναι οι ένοπλες γυναίκες, εφάμιλλες με τους άνδρες αγωνιστές, όπως η Μπουμπουλίνα, η Ασήμω Λιδωρίκη και η Δέσπω Τζαβέλλα. Αντίθετα, πολλές είναι οι ανώνυμες γυναίκες-θύματα όπως οι Χιώτισσες «σφαγείσαι, καείσαι, αιχμαλωτισθείσαι και πωληθείσαι ως δούλαι» το 1822. Ανώνυμες είναι και οι Σουλιώτισσες, οι γυναίκες που επιλέγουν οικειοθελώς και με αξιοπρέπεια τον θάνατο, που θυσιάζονται από αγάπη προς την πατρίδα. […] Ο γυναικείος ηρωισμός επομένως προσλαμβάνει κυρίως τα χαρακτηριστικά της θυσίας και προσιδιάζει με την κυρίαρχη αντίληψη για τον παθητικό «ρόλο» της γυναίκας.

Εάν οι Σουλιώτισσες συγκροτούν ένα είδος πληθυντικού θηλυκού ήρωα, η γυναικεία μορφή που συμπυκνώνει, σε ατομικό επίπεδο, όλα τα χαρακτηριστικά της εθνικής ηρωίδας και η μόνη που κατέκτησε μια θέση στο εθνικό πάνθεον ισότιμη με τους άνδρες είναι αναμφίβολα η Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα. Ήταν η μόνη γυναίκα που απεικονίστηκε στην επετειακή σειρά γραμματοσήμων για την εκατονταετηρίδα της Επανάστασης το 1930 ενώ και σήμερα, στα 200 χρόνια από το 1821, η δική της μορφή κυριαρχεί στις ποικίλες αναπαραστάσεις. Σε πρόσφατη δημοσκόπηση για τις κυρίαρχες

προσωπικότητες της Ελληνικής Επανάστασης, η Μπουμπουλίνα βρέθηκε στην πρώτη τριάδα (ΚΕΦΙΜ, 2020). Η φήμη της χτίστηκε μέσα στην Επανάσταση, λόγω της ηγετικής συμμετοχής της σε πολεμικές συγκρούσεις, όπως η πρώτη πολιορκία του Ναυπλίου στην οποία συμμετείχε με το μπρίκι της «Αγαμέμνων», η πολιορκία της Μονεμβασιάς και η άλωση της Τριπολιτσάς. Άλλοι τη συνέκριναν με γυναίκες πολεμάρχους όπως οι Αμαζόνες, οι Σπαρτιάτισσες και η Ζαν ντ' Αρκ, αποδίδοντάς της αρρενωπή συμπεριφορά, ηρωισμό και αποφασιστικότητα, ενώ άλλοι τη θεώρησαν άπληστη, σκληρή και υστερόβουλη. Η φιλελληνική εικονογραφία του Αγώνα την απεικόνισε νεαρή και όμορφη με δυτικά ρούχα ή ένοπλη και μεγαλόσωμη, με ανατολίτικη ενδυμασία. Όπως και άλλα πρόσωπα και θέματα της Επανάστασης, η Μπουμπουλίνα ενέπνευσε τη γαλλική μόδα και απεικονίστηκε σε είδη καθημερινής χρήσης μέσα στη δεκαετία του 1820.

Α3. Στο άρθρο της η Χριστίνα Κουλούρη υποστηρίζει ότι στην επανάσταση του 1821 «ο γυναικείος ηρωισμός προσλαμβάνει κυρίως τα χαρακτηριστικά της θυσίας και προσιδιάζει με την κυρίαρχη αντίληψη για τον παθητικό "ρόλο" της γυναίκας». Να συγκρίνεις τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας στην επανάσταση του 1821 με τη θέση και τον ρόλο της στη σημερινή Ελλάδα σε ένα άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτηθεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

[Της Δέσπως]

Το ακόλουθο δημοτικό τραγούδι αναφέρεται στην ηρωική Σουλιώτισσα Δέσπω, τη γυναίκα του Γεωργάκη Μπότση, και σε ένα ιστορικό περιστατικό του 1803.

Αχός[1] βαρύς ακούεται, πολλά τουφέκια πέφτουν.
Μήνα σε γάμο ρίχνονται, μήνα σε χαροκόπι;[2]
Ουδέ σε γάμο ρίχνονται, ουδέ σε χαροκόπι,
ηΔέσπω κάνει πόλεμο με νύφες και μ' αγγόνια.
Αρβανιτιά την πλάκωσε στου Δημουλά τον πύργο.
«Γιώργαινα, ρίξε τ' άρματα, δεν είν' εδώ το Σούλι.
Εδώ είσαι σκλάβα του πασά, σκλάβα των Αρβανίτων.

[1] αχός = ήχος

[2] χαροκόπι = γλέντι

-Το Σούλι κι αν προσκύνησε, κι αν τούρκεψεν η Κιάφα,
ηΔέσπω αφέντες Λιάπηδες[3] δεν έκανε, δεν κάνει».
Δαυλί στο χέρι νάρπαξε, κόρες και νύφες κράζει:
«Σκλάβες Τουρκών μη ζήσομε, παιδιά μ', μαζί μου ελάτε».
Και τα φυσέκια ανάψανε κι όλοι φωτιά γενήκαν.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1.Για ποιους λόγους θυσιάζεται η Δέσπω μαζί με τις κόρες, τις νύφες και τα εγγόνια της; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την επιλογή της;

ή

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα της Δέσπως στο ημερολόγιό της, υιοθετώντας τη δική της οπτική γωνία και μετατρέποντας τον ποιητικό λόγο σε πεζό.

Μονάδες 25

[3]Λιάπηδες = μωαμεθανοί αλβανικής καταγωγής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** Διαδικτυακό άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης:** Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης κατά δεύτερο λόγο.
- **Ύφος λόγου:** Οικείο (χρήση α΄ και γ΄ ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να αξιοποιήσει πληροφορίες από το άρθρο της Χριστίνας Κουλούρη για τη θέση και τον ρόλο των γυναικών στην επανάσταση του 1821 (δεν καταγράφονται ιστορικά τόσες γυναίκες ηρωίδες όσοι άνδρες ήρωες, οι γυναίκες ανήκουν στους αόρατους δράστες της ιστορίας, λίγες είναι οι αγωνίστριες που κατονομάζονται, οι περισσότερες γυναίκες είναι ανώνυμες και ανήκουν στα θύματα που σφαγιάστηκαν από τους Τούρκους· άρα ο ρόλος της γυναίκας στην επανάσταση του 1821 δεν είναι ενεργός, γεγονός που συμβαδίζει με την υποδεέστερη θέση της στην πατριαρχική κοινωνία εκείνης της εποχής· οι εξαιρέσεις της Μπουμπουλίνας, της Ασήμως, της Δέσπως απλώς επιβεβαιώνουν τον κανόνα).
- να συγκρίνει αυτά τα στοιχεία για τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας με όσα ο ίδιος/η ίδια γνωρίζει για τη θέση και τον ρόλο της σύγχρονης γυναίκας στη σημερινή Ελλάδα (οι

γυναίκες θεωρούνται πλέον ίσες με τους άνδρες, έχουν τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με αυτούς σε όλους τους τομείς, ο ρόλος τους δεν είναι πλέον παθητικός, αλλά δρουν σε όλα τα πεδία της οικονομικής, κοινωνικής, εκπαιδευτικής, πολιτιστικής και πολιτικής ζωής, αναλαμβάνουν πολλαπλά καθήκοντα και έχουν ποικίλους και απαιτητικούς ρόλους, δεν είναι πλέον ανώνυμες, αλλά σφραγίζουν με το προσωπικό τους αποτύπωμα τη σημερινή ελληνική κοινωνία· παρόλα αυτά υπάρχουν ακόμη έμφυλα στερεότυπα και προκαταλήψεις, που δείχνουν πως υπάρχει ακόμη αρκετός δρόμος να διανυθεί μέχρι την πλήρη και ουσιαστική ισότητα των δύο φύλων).

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η συγκριτική ανάπτυξη του άρθρου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Η Δέσπω θυσιάζεται μαζί με τις κόρες, τις νύφες και τα εγγόνια της, αφού πρώτα κλείστηκαν όλοι μαζί στον Πύργο του Δημουλά αντιστεκόμενοι στους Τουρκαλβανούς, γιατί επιθυμεί να παραμείνει ελεύθερη, όπως χαρακτηριστικά δηλώνει η ίδια σε ευθύ λόγο (στ. 8-9), απαντώντας στην προσταγή των εχθρών της να υποταχθεί. Προτιμά να πεθάνει, πολεμώντας και διατηρώντας αδούλωτο το ηρωικό φρόνημά της, παρά να ζήσει σκλαβωμένη στους Τούρκους. Αυτή είναι άλλωστε και η δραματική προτροπή που απευθύνει στα παιδιά της στον στ. 11, καλώντας τα με μια αποτρεπτική υποτακτική («μη ζήσομε») και μια προστακτική («μαζί μου ελάτε») να προτιμήσουν την ηρωική θυσία από τη σκλαβιά και την ατιμωτική ζωή.

- Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του γνώμη για την επιλογή της Δέσπως να πεθάνει ελεύθερη παρά να ζήσει σκλαβωμένη. Μπορεί να γράψει ότι:
    - συμφωνεί πλήρως ή εν μέρει,
    - διαφωνεί πλήρως ή εν μέρει με την ηρωίδα, αιτιολογώντας τη συμφωνία ή τη διαφωνία του/της.
- *Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.*

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- **Κειμενικό είδος:** ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη).
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** μαθητής/μαθήτρια που έχει υιοθετήσει την οπτική γωνία της ηρωίδας.
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια ως Δέσπω.
- **Ύφος λόγου:** άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό ρηματικό πρόσωπο).
- **Γλώσσα:** απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία.
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματα της Δέσπως για τον ηρωικό θάνατο, μετασχηματίζοντας τον ποιητικό λόγο σε πεζό.
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί:
    - να αναφερθεί στην ελεύθερη ζωή της Δέσπως στο Σούλι, στην ηρωική της αντίσταση στον Πύργο του Δημουλά, στο ανυπότακτο φρόνημά της, στην επιθυμία της να πεθάνει ελεύθερη και τιμημένη παρά να ζήσει σκλαβωμένη και ατιμωμένη,
    - να επισημάνει αφενός την προτροπή της στις κόρες, τις νύφες και τα εγγόνια της να την ακολουθήσουν στην ηρωική θυσία και αφετέρου την ομόθυμη διάθεση όλων να θυσιαστούν πολεμώντας, γινόμενοι παρανάλωμα του πυρός.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Στα θρανία χωράμε εμείς και οι άλλοι…

Το ακόλουθο ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο της Λίνας Γιάνναρου δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Η Καθημερινή» στις 08.11.2006.

Μήπως είμαστε ανεκτικοί… υπό όρους απέναντι στους μετανάστες (και κατ' επέκταση και στα παιδιά τους); Μήπως η συγκατοίκηση Ελλήνων και αλλοδαπών στα ίδια θρανία δεν είναι τόσο ομαλή όσο οι αρμόδιοι θέλουν να την παρουσιάζουν;

Η «Καθημερινή» έδωσε τον λόγο στα ίδια τα παιδιά, για να λάβει απ' όλα περίπου την ίδια απάντηση -μια απάντηση που θα μπορούσε να γίνει και σλόγκαν: «Ρατσισμός; Έξω από τα σχολεία».

Ο 16χρονος Δ. Τ., μαθητής Β΄ Λυκείου, έχει δέκα συμμαθητές που κατάγονται από την Αλβανία. «Οι σχέσεις μας είναι μια χαρά, όπως με όλους τους συμμαθητές μας. Μάλιστα έχουν δημιουργηθεί και πάρα πολλές στενές φιλίες μεταξύ Αλβανών και Ελλήνων, δεν υπάρχει κανένα θέμα», λέει στην «Καθημερινή». Πιστεύει όμως ότι άλλο σχολείο και άλλο κοινωνία. «Δυστυχώς, υπάρχει ρατσισμός. Όχι όμως στα παιδιά. Υπάρχει έξω στην κοινωνία».

Το σχολικό συγκρότημα της Γκράβας συγκεντρώνει από τα μεγαλύτερα ποσοστά αλλοδαπών μαθητών στην Αθήνα. Εκεί φοιτά ο 17χρονος Ο. Λ. «Δεν θυμάμαι ποτέ κάποιος να έχει τσακωθεί γι' αυτό το θέμα, δεν πετάμε σπόντες, δεν μας ενδιαφέρει από πού είναι ο καθένας», σημειώνει στην «Καθημερινή». «Όλοι κάνουμε παρέα με όλους, είτε είναι Αλβανοί είτε Αφρικανοί είτε οτιδήποτε άλλο. Είμαστε φίλοι». Κατά τη γνώμη του, λοιπόν, δεν υπάρχει θέμα ρατσισμού; «Στο σχολείο δεν "παίζει" θέμα ρατσισμού», λέει, χρησιμοποιώντας τη χαρακτηριστική φρασεολογία της ηλικίας του.

Για να συμπληρώσει αμέσως: «Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι ισχύει το ίδιο και όταν κλείνουν οι πόρτες του σχολείου. Υπάρχουν παιδιά που δεν συμπαθούν για παράδειγμα τους Αλβανούς, αλλά δεν έχουν κανένα πρόβλημα με τους συμμαθητές τους που είναι από την Αλβανία».

Διαφορετική είναι πάντως η εικόνα που σκιαγραφεί για το ελληνικό σχολείο ο Τ. Ο. από τη Νιγηρία, μαθητής σήμερα της Α΄ Λυκείου, ο οποίος ζει στη χώρα μας από το 1993. Ο 16χρονος Τ. θεωρεί ότι ο ρατσισμός, αν και πιο «εξασθενημένος» σε σχέση με παλαιότερα, όταν δηλαδή ο ίδιος πήγαινε στο Δημοτικό, εξακολουθεί να είναι παρών στις σχολικές αίθουσες.

«Θυμάμαι πολύ έντονα το πρώτο πράγμα που άκουσα, όταν πρωτομπήκα στην τάξη, στο Δημοτικό. Γύρισαν δύο παιδιά και είπαν: "Τώρα αυτός ο μαύρος θα έρθει στην τάξη μας;"»,

διηγείται στην «Καθημερινή». «Δεν είχα δώσει σημασία. Άλλωστε, τότε δεν ήξερα καλά-καλά τη διαφορά μεταξύ λευκών και μαύρων. Τα πράγματα από τότε έχουν βελτιωθεί. Και σήμερα βέβαια ακούω, όπου κι αν πάω, να λένε "κοίτα τον μαύρο" ή "κοίτα τον αράπη", αλλά από την άλλη έχω γνωρίσει και παιδιά που είναι εναντίον του ρατσισμού. Έχει βοηθήσει και η μόδα του hiphop!», λέει χαριτολογώντας…

Α3. Ποιοι παράγοντες γεννούν τον ρατσισμό; Πιστεύεις ότι το σχολείο μπορεί να συμβάλει στη διαχείριση αυτού του προβλήματος; Να παρουσιάσεις τεκμηριωμένα την άποψή σου σε άρθρο (200-250 λέξεων), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ (1909-2004)

Ματωμένα Χώματα (απόσπασμα)

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα Ματωμένα Χώματα *(Αθήνα: Κέδρος, 1983, σ. 30-31), που εκδόθηκε το 1962 και αναφέρεται στην ειρηνική ζωή των Ελλήνων της Μικράς Ασίας αλλά και στην τραγωδία της μικρασιατικής καταστροφής.*

Η εμπιστοσύνη που μου 'χε ο Σεφκιέτ[1] δυνάμωσε και στέριωσε ακόμα πιο πολύ από ένα περιστατικό. Το χωριό του ήτανε καθυστερημένο, σαν όλα τα τουρκοχώρια. Μήτε ακουστά δεν είχανε τι θα πει γιατρός ή δάσκαλος. Άμα αρρώσταινε άνθρωπος, πέμπανε καβαλάρη, τρεις ώρες δρόμο, να πάει να βρει το Χότζα ενός άλλου χωριού που είχε τη φήμη σοφού.

-Χότζα, του 'λεγε ο μαντατοφόρος, το και το έχει ο άρρωστός μας. Τι πρέπει να του κάμουμε να γιάνει;

Ο Χότζας έπεφτε σε βαθιά συλλογή. Ο νους του βυθιζότανε στα όσα γράφει το Κοράνι. Όταν έβρισκε τι ταίριαζε στην περίπτωση, καθότανε και το 'γραφε. Ο άνθρωπος τόνε πλέρωνε για τον κόπο του, έπαιρνε το διπλωμένο χαρτί, γύριζε πίσω στο χωριό και το 'δινε στον άρρωστο να το καταπιεί για να γιατρευτεί!...

Κάποτες αρρώστησε βαριά ο πατέρας του Σεφκιέτ κι ήρθε και μου 'πε:

[1] Τούρκος φίλος του αφηγητή Μανόλη Αξιώτη.

-Τον χάνουμε τον πατέρα μου. Τα χαρτιά του Χότζα δεν τον γιατρεύουνε και σβήνει ώρα την ώρα.

-Δε δοκιμάζεις να τόνε φέρεις στο χωριό μας, του μίλησα. Εμείς έχουμε σπουδαίο γιατρό. Δε δίνει χαρτιά στους άρρωστους, δίνει φάρμακα, σερμπέτια,[2] χάπια, αλοιφές που τα φτιάχνει σπουδαγμένος επί τούτο σπετσιέρης.[3]

Ο Σεφκιέτ παραξενεύτηκε, και λίγο σκιάχτηκε, μήπως και κριματιστεί αν πάει σε γιατρό κι όχι στο Χότζα. Ωστόσο, την άλλη μέρα, αυγές, να κι έφερε τον πατέρα του ξαπλωμένον πάνω σε μια τάβλα, μισοαναίσθητο. Οι δικοί μου τον καλοδεχτήκανε, του στρώσανε να πέσει και καλέσανε το γιατρό. Με την περιποίηση και με τα φάρμακα άνοιξε τα μάτια του και πάνω στις οχτώ καβάλησε το γάιδαρο και γύρισε σαν Λάζαρος στο χωριό του. Οι Τούρκοι άμα τον είδανε ζωηρό και καλοστεκούμενο τα χάσανε.

[…] Ο Σεφκιέτ ξαναγύρισε στον Κιρκιντζέ. Μας έφερε πεσκέσι[4] μέλι και τυρί για να μας φχαριστήσει για όσα κάναμε για τον πατέρα του. Ύστερα με πήρε απόμερα, έβγαλε ένα τεσσαράκι[5] χιλιοδιπλωμένο στη μαντίλα του, μου το ’κλεισε ντροπαλά στη χούφτα και μου ψιθύρισε:

-Μπανά μπιρ μουμ γιακ. (Άναψε ένα κερί από μέρος μου). Ίσως και φιλιωθούνε οι Θεοί μας όπως φιλιωθήκαμε και μεις…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1.Γιατί ο Σεφκιέτ ζητά από τον αφηγητή να ανάψει ένα κερί από μέρους του; Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργεί το αίτημά του;

ή

2. Να γράψεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τη φιλία του Τούρκου Σεφκιέτ με τον Έλληνα αφηγητή του λογοτεχνικού κειμένου.

Μονάδες 25

[2] σερμπέτια = σιρόπια.

[3] σπετσιέρης= φαρμακοποιός.

[4] πεσκέσι = δώρο που περιλαμβάνει κυρίως τρόφιμα και ποτά.

[5] τεσσαράκι = τουρκικό νόμισμα, ίσο με τέσσερα μεταλίκια.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: Άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- Συντάκτης: Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- Αποδέκτης: Η σχολική κοινότητα.
- Ύφος: Οικείο (χρήση α' και γ΄ προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- Γλώσσα: αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται να αναπτύξει τεκμηριωμένα τις απόψεις του:

- για τους παράγοντες που γεννούν τον ρατσισμό (τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα, τον δογματισμό, τον εγωισμό και τον φανατισμό, τα φοβικά συναισθήματα για κάθε τι ξένο, την έλλειψη σεβασμού στη διαφορετικότητα, την οικονομική κρίση και ανεργία),
- για τον ρόλο του σχολείου στη διαχείριση του προβλήματος του ρατσισμού: το σχολείο μπορεί να διασφαλίσει στα μέλη του ένα ασφαλές περιβάλλον, που
    - θα αποδέχεται τη διαφορετικότητα και θα στηρίζει την ισοτιμία,
    - θα αντιμετωπίζει τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, τους δογματισμούς και τις φανατικές συμπεριφορές,
    - θα αποτρέπει τη ρητορική του μίσους και θα διδάσκει έμπρακτα τα ανθρώπινα δικαιώματα,
    - θα ενθαρρύνει τη συνεργασία και την ενσυναίσθηση.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Ο Σεφκιέτ δίνει χρήματα στον αφηγητή, ζητώντας του να ανάψει ένα κερί από μέρους του, γιατί θέλει να εκφράσει και με αυτόν τον τρόπο (πέρα από το δώρο που πρόσφερε στην οικογένεια του αφηγητή) την ευγνωμοσύνη του για τη σωτηρία του πατέρα του. Προσεγγίζει δηλαδή τον Έλληνα φίλο του όχι μόνο με τα υλικά αγαθά («μας έφερε πεσκέσι μέλι και τυρί»), αλλά και με την ψυχή, με τη βαθύτερη δύναμη του θρησκευτικού συναισθήματος. Έτσι, δεν εκφράζει τις ευχαριστίες του μόνο απέναντι στους ανθρώπους, στην ελληνική οικογένεια που θεράπευσε τον πατέρα του, αλλά και στον χριστιανικό Θεό, που του χάρισε την υγεία του. Με αυτόν τον τρόπο ελπίζει σε μία ευρύτερη συμφιλίωση, που δεν θα αφορά μόνο τον ίδιο και τον Έλληνα φίλο του, αλλά όλους τους ανθρώπους, χριστιανούς και μουσουλμάνους.
- Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα τις σκέψεις και τα συναισθήματά του για το αίτημα του Σεφκιέτ. Μπορεί να γράψει ότι η έκφραση ευγνωμοσύνης του Σεφκιέτ αποδεικνύει πως οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των ανθρώπων είναι τεχνητές, στην πραγματικότητα τίποτα –ούτε η φυλή, το έθνος και η θρησκεία- δεν μπορεί να τους χωρίσει.
- *Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.*

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- **Κειμενικό είδος:** ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δικός σου/δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη)
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** μαθητής/μαθήτρια
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια
- **Ύφος λόγου:** άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό ρηματικό πρόσωπο)
- **Γλώσσα:** απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματά του για τη φιλία του Τούρκου Σεφκιέτ με τον Έλληνα αφηγητή.
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να
    - εκφράσει τη συγκίνησή του για τα βαθύτερα ανθρώπινα συναισθήματα που ενώνουν τους δύο ήρωες, με τα οποία καταρρίπτονται όλες οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που διαχωρίζουν τους ανθρώπους σε αντίπαλα στρατόπεδα
    - διαπιστώσει ότι η ανθρωπιά, η αλληλεγγύη, η ενσυναίσθηση και η ευγνωμοσύνη αποτελούν τον μόνο ασφαλή δρόμο, που μπορεί να οδηγήσει στην αποδοχή της ετερότητας και στην ειρηνική συνύπαρξη ανθρώπων και λαών, που προέρχονται από διαφορετικά εθνικά, πολιτισμικά και θρησκευτικά περιβάλλοντα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τα ρομπότ της αρχαιότητας

Το ακόλουθο συντομευμένο άρθρο του Πέτρου Θέμελη, ομότιμου καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας, δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Τα Νέα» στις 16.02.2022.

Ο Δαίδαλος είχε φιλοτεχνήσει στα ανάκτορα του μεγάλου άνακτα[1] Μίνωα στην Κνωσό, ανάμεσα στα άλλα θαυμαστά, ένα από τα πιο γνωστά στην αρχαιότητα έργα του, τον χορό της Αριάδνης, της πανέμορφης κόρης του Μίνωα. Όταν ο Θησέας σάλπαρε με το πλοίο του από την Κρήτη, μετά τον φόνο του τρομερού Μινώταυρου, παίρνοντας μαζί του την κόρη του Μίνωα Αριάδνη και τους δεκατέσσερις νέους και νέες της Αθήνας, άραξε στη Δήλο, όπου χόρεψε με τους διασωθέντες και τον κύκλιο[2] χορό γέρανο, γνωστό και ως χορό της Αριάδνης. Ο Θησέας κατάφερε να εισδύσει στον σκοτεινό λαβύρινθο, να σκοτώσει τον φοβερό Μινώταυρο, να ελευθερώσει τα δεκατέσσερα αγόρια και κορίτσια και να βρει τον δρόμο της εξόδου μέσα από τα αδιέξοδα δρομάκια του λαβύρινθου χάρη στην κόρη του βασιλιά Μίνωα, που κεραυνοβόλα τον ερωτεύθηκε και του έδωσε το μαγικό κουβάρι της, τον μίτο.

[…] Σύμφωνα με την «Ιλιάδα», ο τεχνίτης των θεών, ο χωλός[3] Ήφαιστος, σκάλισε κύκλιο χορό αγοριών και κοριτσιών, παρόμοιο με τον γέρανο του Δαίδαλου, πάνω στη θαυμαστή ασπίδα που του παρήγγειλε η Νηρηίδα Θέτις για τον αγαπημένο γιο της Αχιλλέα […]. Έργο θαυμαστό, αριστούργημα μοναδικό, αξεπέραστο ήταν η ολόσωμη πανοπλία που κατασκεύασε ο Ήφαιστος για να προστατεύει το αθάνατο (εκτός της φτέρνας του) κορμί του Αχιλλέα. Ο θώρακας λαμποκοπούσε σαν τη φλόγα, η περικεφαλαία ήταν πανώρια με λοφίο υψηλό πλουμισμένη,[4] οι κνημίδες λεπτοδουλεμένες. Μα πάνω από όλα ήταν η στρογγυλή σφυρήλατη ασπίδα του ήρωα που ακτινοβολούσε δύναμη και τέχνη θεϊκή με πέντε ζώνες πλουμισμένη. Στη μέση πρόβαλε η γη, η θάλασσα και τα ουράνια σώματα, ο ήλιος ο ακάματος,[5] το ολόγιομο φεγγάρι και τ’ αστέρια. Στις άλλες ζώνες πρόβαλλαν δύο πολιτείες σε πόλεμο άγριο και σε ειρήνη, εργάτες θεριστές και

[1] άναξ = βασιλιάς.

[2] κύκλιος = κυκλικός.

[3] χωλός = κουτσός.

[4] πλουμισμένη = διακοσμημένη.

[5] ακάματος = ακούραστος, ακαταπόνητος.

ζευγολάτες, παλικάρια σε τρύγο, βόδια και πρόβατα πολλά και τέλος ένας χορός με αγόρια και κορίτσια χέρι-χέρι κυκλικά, όπως ο γέρανος, μα και ο καλαματιανός. […]

Στο ανάκτορο του Αλκίνοου, όπου φιλοξενήθηκε ο θαλασσοδαρμένος Οδυσσέας, χρυσοί και ασημένιοι σκύλοι φύλαγαν μέρα-νύχτα τον βασιλιά του μεγάλου νησιού, ενώ χρυσές νεαρές γυναίκες με νου και λαλιά έκαναν αενάως[6] όλες τις δουλειές, χωρίς να τις κουρδίζουν. Δεν έλειπαν από το θαυμαστό ανάκτορο και τα τροχήλατα αυτόματα οχήματα που μετέφεραν παντού τον βασιλιά στις εξορμήσεις του. Τέτοια ρομπότ και αυτοκινούμενα οχήματα οραματίζονται και αρχίζουν να κατασκευάζουν εμπνευσμένοι επιστήμονες του αιώνα μας. Ανθρωποειδή νοήμονα ρομπότ και οχήματα χωρίς τον οδηγό φαίνεται ότι γίνονται πραγματικότητα, δεν είναι πια αποκυήματα φαντασίας επιστημονικής, κινηματογραφικής και μυθιστορηματικής. Τα τηλεκατευθυνόμενα ντρόουν μπήκαν για τα καλά στη ζωή μας και τα ιπτάμενα ταξί-ντρόουν δεν είναι μακριά, πιστεύω.

Α3. Στο άρθρο του ο Πέτρος Θέμελης υποστηρίζει ότι ρομπότ σαν αυτά της αρχαιότητας «οραματίζονται και αρχίζουν να κατασκευάζουν εμπνευσμένοι επιστήμονες του αιώνα μας». Πιστεύεις ότι η σύγχρονη τεχνολογία μπορεί να δημιουργήσει έναν θαυμαστό κόσμο; Να αναπτύξεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου σε ένα άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτηθεί στο ηλεκτρονικό περιοδικό του σχολείου σου. Μπορείς να αξιοποιήσεις πληροφορίες από το κείμενο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ (1904-1973)

Ο κούρος[7] της Αναβύσσου

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα Γαλήνη, *που κυκλοφόρησε το 1939 (Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη, 2011, σ. 103-106).*

Ο Γλάρος άρχισε τότε να σκάβει πιο βαθιά στο μέρος που είπε ο γέροντας. Πολύ τον βοηθούσε κι η γυναίκα του, μπαίνοντας μες στο λάκκο, που ολοένα μεγάλωνε, και φτυαρίζοντας το χώμα.

Ένα απομεσήμερο άστραφτε το φως. Ο Γλάρος ήταν σε βάθος ίσαμε τέσσερα μέτρα, η Ελένη καθόταν στα χείλια του λάκκου κι έβλεπε μέσα κει το σκοτεινό σώμα να σαλεύει και να χτυπά. […]

[6] αενάως= συνεχώς, αδιάκοπα, αιώνια.

[7] κούρος = αρχαϊκό μαρμάρινο άγαλμα ανδρικής μορφής.

Τι να ’ναι; Σκύψαν στη σκοτεινή γη. Η γυναίκα πήρε το φτυάρι και καθάρισε το χώμα, να δουν την πέτρα πώς έδειχνε. Τότε, ακολουθώντας το σχήμα της, σιγά σιγά είδαν πως βαστούσε στο μάκρος του λάκκου, απ’ τη μιαν άκρη στην άλλη, ύστερα ήταν ένα κενό με χώμα, και πάλι ήταν πέτρα. Η Ελένη φτυάρισε καλύτερα, με δύναμη, μες στο κενό κι απάνω στον οριζόντιο εχτρό. Τα νεύρα ολοένα τεντώνουν κι η καρδιά τους χτυπά δυνατά: δυο χέρια πέτρινα, κολλημένα πάνω στο μεγάλον όγκο, φανήκαν καθαρά. Κι ύστερα το γυμνό σώμα γράφτηκε ολάκερο μες στο λίγο φως του λάκκου.

[…] «Τι θα κάμουμε τώρα;»

«Τι θα κάμουμε;» του έλεγε κι εκείνη. «Να τον σκεπάσουμε πάλι και να σκεφτούμε τη νύχτα».

Ναι, έτσι θα ήταν καλύτερα. Να τον σκεπάσουν το μικρό θεό και να σκεφτούν τη νύχτα.

Ο Γλάρος πήρε το φτυάρι να ρίξει το χώμα, όταν κάτι θυμήθηκε. Γονάτισε πάνω στο οριζόντιο άγαλμα, έσκυψε, και με τα χέρια του άρχισε να καθαρίζει απ’ το χώμα το πρόσωπο. Τρέμαν τα χέρια του, κι ο ίδρος έσταζε στο σώμα του θεού.

Τέλος σταμάτησε να καθαρίζει, έσκυψε πιο πολύ. Είδε. Και τότε φώναξε σκληρά, αλαλάζοντας!

«Κοίταξε, λοιπόν, τα μάτια του! Κοίταξε τα μάτια του! Είναι τυφλός! Καθώς τον είδα στ’ όνειρο! Καθώς στ’ όνειρο!»

Γονάτισε κι η γυναίκα του. Και οι δυο –παίρνοντας ολοένα θάρρος- άρχισαν να ψαύουν[8] το πέτρινο κορμί, τα κλειστά του βλέφαρα, τα χέρια τα ησυχασμένα στους μηρούς. Ήταν ένας θαυμάσιος κούρος, ένα μνημείο της στοργής αναπαμένο σε πέτρινο τάφο, προφυλαγμένο στη γη απ’ τους βάρβαρους που κάποτε θα είχαν ξεχυθεί σε τούτο τον τόπο. Η γη το φύλαξε και του έδωσε το χρώμα της, και το μάρμαρο είχε γίνει σαν το χώμα: ύλη που ξαναγύρισε εκεί απ’ όπου ήρθε.

«Τι μικρός που είναι!...» ψιθύρισε η Ελένη. «Κοίταξε τα δάχτυλά του!»

Έστεκαν εκεί, δυο ασήμαντα όντα του κόσμου τυλιγμένα απ’ το δέος του χρόνου και του τάφου, να πολεμούν να ερμηνεύσουν την πέτρα όπου είχαν στηρίξει την ελπίδα της ταπεινής τους ζωής.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1.Για ποιο λόγο ο Γλάρος και η Ελένη νιώθουν δέος μπροστά στο θαμμένο άγαλμα; Τι θα ένιωθες εσύ, αν ήσουν στη θέση τους;

ή

[8] ψαύουν = αγγίζουν.

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα της Ελένης στο ημερολόγιό της, υιοθετώντας τη δική της οπτική γωνία για τον «θαυμάσιο κούρο».

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** Διαδικτυακό άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης:** Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης κατά δεύτερο λόγο.
- **Ύφος λόγου:** Οικείο (χρήση α' και γ΄ προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να παρουσιάσει τον τεχνολογικό θρίαμβο της εποχής μας (αφθονία αγαθών και ανέσεων προσιτών σε ευρύτατα σύνολα ανθρώπων, εκμηδένιση των αποστάσεων, μείωση του ανθρώπινου μόχθου, εφεύρεση νέων ιατρικών οργάνων, μεθόδων διάγνωσης και θεραπείας, παρασκευή πιο αποτελεσματικών φαρμάκων, αλματώδης πρόοδος της πληροφορικής, νέα ψηφιακά συστήματα επικοινωνίας με πολύ υψηλές ταχύτητες και πολύ μεγάλη χωρητικότητα, ανάπτυξη της νανοτεχνολογίας),
- να αναφερθεί στο τεχνολογικό θαύμα που αναμένεται να δημιουργήσει η τεχνητή νοημοσύνη (καινοτόμες εφαρμογές στο διαδίκτυο των πραγμάτων, νέες έξυπνες συσκευές,

έξυπνα δίκτυα, εφαρμογές εικονικής πραγματικότητας, αυτο-οδηγούμενα οχήματα, νοήμονα ρομπότ, κ.λπ.),

- να διατυπώσει τις επιφυλάξεις του γι' αυτόν τον νέο θαυμαστό κόσμο των απεριόριστων δυνατοτήτων, καθώς α) θα χαθούν πολλές θέσεις εργασίας και θα προκληθούν νέες κοινωνικές ανισότητες, β) θα δημιουργηθούν ηθικά διλήμματα, αφού οι αλγόριθμοι θα είναι αυτοί που θα καλούνται να παίρνουν τις κρίσιμες αποφάσεις, γ) θα κινδυνεύσουν η ιδιωτικότητα και η διαφάνεια.

Θετικά αξιολογούνται:
• *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
• *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
Αρνητικά αξιολογούνται:
• *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
• *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
• *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
• *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Ο Γλάρος και η Ελένη νιώθουν δέος μπροστά στο θαμμένο άγαλμα, γιατί βλέπουν να αναδύεται μπροστά στα μάτια τους ένα πανέμορφο καλλιτεχνικό δημιούργημα του αρχαίου κόσμου, που βρισκόταν προστατευμένο μέσα στη γη («ένας θαυμάσιος κούρος, ένα μνημείο της στοργής αναπαμένο σε πέτρινο τάφο, προφυλαγμένο στη γη»). Με αυτόν τον τρόπο το αρχαίο παρελθόν ενώνεται με το δικό τους δύσκολο παρόν, φέρνοντάς τους το μήνυμα της ελπίδας και της αναγέννησης, της ζωής που προβάλλει μέσα από τον τάφο, νικώντας την καταστροφή και τον θάνατο.
- Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα τα προσωπικά του συναισθήματα για την ανακάλυψη του κούρου (π.χ. έκπληξη, θαυμασμός, συγκίνηση, δέος, περηφάνια για τη σύζευξη του αρχαίου με τον νέο ελληνισμό ή/και αμηχανία, αγωνία, φόβος για την προστασία του αγάλματος, ευθύνη για την τύχη του).

- *Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.*

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- **Κειμενικό είδος:** ημερολόγιο (ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένο μου ημερολόγιο ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: δική σου ή οποιαδήποτε ανάλογη)
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** ο/η μαθητής/μαθήτρια που έχει υιοθετήσει την οπτική γωνία της ηρωίδας
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** το ημερολόγιο, στην ουσία ο ίδιος ο μαθητής/η ίδια η μαθήτρια ως Ελένη
- **Ύφος λόγου:** άμεσο και εξομολογητικό (α και β ενικό πρόσωπο)
- **Γλώσσα:** απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις και τα συναισθήματα της Ελένης για τον «θαυμάσιο κούρο».
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να αναφερθεί
    - στη βοήθεια που προσφέρει η Ελένη στον άντρα της και στην ενεργητική συμμετοχή της καθ' όλη τη διάρκεια του σκαψίματος της γης,
    - στην αγωνία της να καθαρίσει την πέτρα και να ανακαλύψει αυτό που κρύβεται θαμμένο μέσα στη γη,
    - στην αρχική αμηχανία της μπροστά στη θαυμαστή αποκάλυψη του αρχαϊκού κούρου,
    - στον σεβασμό και στη βαθιά συγκίνηση που νιώθει μπροστά στο άγαλμα,
    - στον θαυμασμό και στην τρυφερότητά της γι' αυτό,
    - στην επίγνωση της ασημαντότητάς της μπροστά στο μεγαλείο του αγάλματος,
    - στο δέος που της προκαλεί η κατάλυση των ορίων του χρόνου και η ανάδυση της ζωής μέσα από τον πέτρινο τάφο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη Λογοτεχνικό κείμενο

Μορφωμένοι οι περισσότεροι, αλλά άνεργοι

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο άρθρο του Απόστολου Λακασά, που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο της εφημερίδας «Καθημερινή» στις 11/06/2017.

Την τελευταία δεκαπενταετία αυξήθηκαν τα εκπαιδευτικά εφόδια των νέων. Η πλειονότητα των νέων θεωρούν ότι οι επαγγελματικές δεξιότητές τους για την εργασία που επιθυμούν είναι απλώς «αρκετά κατάλληλες», με τους νεότερους να είναι περισσότερο σίγουροι. Το 49,4% των ατόμων 25-29 ετών δήλωσε ότι οι δεξιότητές τους είναι πολύ ή απολύτως κατάλληλες, έναντι 38,8% των νέων 30-34 που έχουν την ίδια πεποίθηση.

Ωστόσο, εν μέσω κρίσης, τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν, ενώ σαρώθηκαν οι σταθερές. Έτσι οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Σε αυτό συμβάλλουν η γραφειοκρατία, αλλά και η μεγάλη δυσπιστία και η απογοήτευση προς το πολιτικό πελατειακό σύστημα.

Συγκεκριμένα, οι νέοι που ανήκουν σε χαμηλές εισοδηματικές ομάδες, παρά τις μεγάλες προσπάθειές τους να βελτιώσουν το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, βλέπουν να εκμηδενίζονται οι δυνατότητές τους να πετύχουν οτιδήποτε ως εργαζόμενοι ή ως επαγγελματίες. Στα εσπερινά σχολεία και επαγγελματικά λύκεια, όπου φοιτούν παιδιά οικογενειών χαμηλού οικονομικού επιπέδου, αλλά και σε νέους που σπουδάζουν, κυριαρχούσε η αίσθηση του αποκλεισμού από την οικονομία και την πρωτεύουσα αγορά εργασίας.

Από την άλλη, στην έρευνα περιγράφεται μία νέα μορφή σκληρής κοινωνικής ανισότητας που συνδέεται με τη δομή της κατακερματισμένης αγοράς εργασίας. Σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας κυριαρχεί η ανασφάλεια, ή άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία και εκεί απωθούνται ολοένα και περισσότερο οι νέοι, ακόμα και αυτοί που προέρχονται από τη μεσαία τάξη.

Λόγω της κρίσης αυξήθηκε δραματικά η μερική απασχόληση στους νέους. Η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων. Άγαμοι γονείς, οικογένειες με έναν γονέα που δεν εργάζονται σε πλήρες ωράριο, καθώς και οικογένειες με έναν μισθωτό

αντιμετωπίζουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο της φτώχειας. Σημαντικότεροι παράγοντες κινδύνου φτώχειας είναι η μικρή ηλικία, το φύλο και άλλοι δημογραφικοί παράγοντες (π.χ. νέοι διαζευγμένοι), η χαμηλή εκπαίδευση και το μέγεθος του νοικοκυριού.

Στον αντίποδα, στον δημόσιο τομέα και στις μεγάλες επιχειρήσεις οι εργαζόμενοι διατηρούν επαγγελματικά προνόμια, συνδικαλιστικά δικαιώματα και σχετικά μόνιμες θέσεις εργασίας που τους ακολουθούν συχνά και στην πρόωρη (αδικαιολόγητη) σύνταξη.

Α3. Αξιοποιώντας τα στοιχεία του κειμένου, αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), που θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του σχολείου σου, στο οποίο αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για τους λόγους που η ανεργία πλήττει κυρίως τους νέους.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912-1991)

ΑΝΕΡΓΟΙ

Το ποίημα που ακολουθεί προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Νικηφόρου Βρεττάκου «Το βάθος του κόσμου», που εκδόθηκε το 1961.

Του εργοστασίου η πόρτα, είναι από σίδερο· έχει
στο μέσο δυο κάγκελα. Και πίσω απ' τα κάγκελα
δυο μάτια που σφάζουν. Ο επιστάτης κοιτάζει
την ουρά των ανθρώπων που στέκονται απ' έξω,
χέρια και πρόσωπα που κάνουν μια κίνηση
όλα μαζί, κρατούν την ανάσα, σκύβουν ν' ακούσουν.
«Μεσημέριασε, φύγετε. Ο κύριος
διευθυντής δε θά 'ρθει. Αύριο πάλι
πρωί. Πιο πρωί».
Χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα.
Ύστερα, φεύγοντας, κοιτάζουνε γύρω τους
σα να ψάχνουν να βρουν ένα βάραθρο[1] – όχι
να κλάψουνε, όχι να ψάξουν για τίποτα.
Να ρίξουν τα χέρια τους.

[1] βάραθρο: το βαθύ και απόκρημνο χάσμα της γης, χαράδρα, γκρεμός

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να παρουσιάσεις τα συναισθήματα των ανθρώπων μετά την εντολή του επιστάτη να φύγουν και να επανέλθουν την επόμενη ημέρα. Πώς ερμηνεύεις τον τελευταίο στίχο, όπου αναζητούν «ένα βάραθρο για να ρίξουν τα χέρια τους»;

ή

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα ενός από τους εργάτες που περιμένουν έξω από την πόρτα του εργοστασίου, υιοθετώντας τη δική του οπτική γωνία και καταγράφοντάς τα σε μια επιστολή προς φιλικό του πρόσωπο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (άρθρο) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται Τίτλος, στον Πρόλογο: αφόρμηση από το απόσπασμα, παρουσίαση του θέματος (ανεργία) και του συγκεκριμένου ζητήματος που θα αναλυθεί (λόγοι που η ανεργία πλήττει κυρίως τους νέους). **Ύφος λόγου:** λιτό και οικείο, εφόσον γράφεται στο ιστολόγιο του σχολείου. **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Λόγοι/παράγοντες για τους οποίους η ανεργία πλήττει κυρίως τους νέους:

- Σε καιρό οικονομικής κρίσης, τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν και εξαλείφθηκαν οι οικονομικές σταθερές. Έτσι, οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος.
- Υπάρχει μεγάλη γραφειοκρατία που αποτρέπει τους νέους ελεύθερους επαγγελματίες να ανοίξουν την επιχείρησή τους.

- Το πολιτικό σύστημα δεν παρέχει ευκαιρίες, ούτε διευκολύνσεις, ούτε φορολογικές ελαφρύνσεις στους νέους επιχειρηματίες και αυτό δημιουργεί απογοήτευση.
- Το οικονομικό σύστημα αποκλείει τους νέους που προέρχονται από χαμηλές εισοδηματικές ομάδες και δεν μπορούν να βελτιώσουν τα μορφωτικά τους εφόδια στηριζόμενοι στις δικές τους οικονομικές δυνατότητες.
- Η σύγχρονη κοινωνικό-οικονομική οργάνωση και η κατακερματισμένη αγορά εργασίας ωθούν τους νέους (που δεν μπόρεσαν να εξασφαλίσουν εργασιακή σταθερότητα), ακόμη και των μεσαίων στρωμάτων, στη χαμηλόμισθη ή απλήρωτη εργασία.
- Η χαμηλή εκπαίδευση οδηγεί σε εργασίες χωρίς ιδιαίτερες απολαβές, με αποτέλεσμα να δημιουργείται φτώχεια.
- Οι νέοι, προκειμένου να μην είναι μακροχρόνια άνεργοι, καταφεύγουν ακούσια στην προσωρινή ή μερική απασχόληση, που όμως, τους αποφέρει πολύ χαμηλές απολαβές.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το βασικό συναίσθημα των ανθρώπων, μετά την εντολή του επιστάτη να φύγουν και επιστρέψουν την επόμενη ημέρα, είναι η βαθιά απογοήτευση, η θλίψη (Χαμηλώνουν τα πρόσωπα, στέκονται αμήχανα), νιώθοντας πιο έντονα το αδιέξοδο στο οποίο βρίσκονται. Ιδιαίτερα με τους στίχους «Ύστερα, φεύγοντας, κοιτάζουνε γύρω τους σα να ψάχνουν να βρουν ένα βάραθρο» φαίνεται η απελπισία τους. Προφανώς, η απελπισία τους μεγαλώνει όχι μόνο για τα δισεπίλυτα οικονομικά προβλήματα –ακόμη και προβλήματα επιβίωσης- που δημιουργεί η ανεργία, αλλά γιατί χάνεται η δημιουργικότητά τους, αναλώνεται η όρεξη τους για εργασία, νιώθουν πως αχρηστεύουν τις εργασιακές δυνατότητες τους. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να ερμηνευτεί ο τελευταίος στίχος (ένα βάραθρο για να ρίξουν τα χέρια τους). Οι άνθρωποι έχουν δύναμη και διάθεση να εργαστούν και να νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας και η ανεργία τους στερεί αυτή τη δυνατότητα της ευημερίας.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου της επιστολής (αναφορά στον τόπο, ημερομηνία, προσφώνηση σε προσωπικό και οικείο ύφος, χρήση α΄ ενικού και β΄ ενικού ρηματικού προσώπου, εφόσον απευθύνεται σε φιλικό πρόσωπο). Ο μαθητής/-τρια πρέπει να παρουσιάσει την

απογοήτευση και απελπισία που αισθάνεται ένας άνεργος, όταν του κλείνουν την πόρτα του εργοστασίου και του στερούν το δικαίωμα στην εργασία και τη χαρά της δημιουργίας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ρατσιστική βία κατά επιβατών στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

Το κείμενο δημοσιεύτηκε από την Αλεξάνδρα Κασσίμη στην Καθημερινή στις 23.9.2021.

«Για κοίτα, μιλάει στο τηλέφωνο και γελάει, μας πήρατε τις δουλειές και μας διαλύσατε τη χώρα», φώναζε επιβάτης σε λεωφορείο κοιτώντας μια γυναίκα από την Αφρική. «Όλοι μιλούν στο τηλέφωνο, αλλά επειδή είμαι μαύρη γι' αυτό αντιδράτε έτσι», της απάντησε εκείνη με εντυπωσιακή ψυχραιμία.

«Κυρίως σπρωξίματα και ματιές, αλλά δεν μου λένε συχνά κάτι, νιώθεις όμως ότι ο άλλος δυσφορεί που σε βλέπει», εξομολογείται άλλη μετανάστρια. «Εδώ δεν είναι Πακιστάν, είναι Ελλάδα, θα μιλάτε ελληνικά», άκουσε μια παρέα τριών ανδρών που μιλούσε δυνατά στο λεωφορείο. Πρόκειται μόνο για μερικά από τα αναρίθμητα περιστατικά ρατσιστικής βίας που λαμβάνουν χώρα καθημερινά στις αστικές συγκοινωνίες, με την πλειονότητα των εργαζομένων σε αυτές να μην ξέρει πώς να αντιδράσει, καταλήγοντας στην απάθεια. Οι υπόλοιποι επιβάτες επεμβαίνουν ορισμένες φορές, ενώ στην πλειονότητα των περιπτώσεων μένουν απλοί παρατηρητές.

Η απουσία αντίδρασης και καταγραφής των περιστατικών οδηγεί σε άτυπη νομιμοποίηση του ρατσιστικού λόγου, αναπαραγωγή αρνητικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων, με αποτέλεσμα να παγιώνονται ο φόβος και η απειλή. Συχνότεροι δέκτες ρατσιστικών συμπεριφορών είναι οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, ακολουθούν τα μέλη της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας, ενώ δεν ξεφεύγουν και Έλληνες πολίτες διαφορετικής εθνοτικής καταγωγής, όπως καταγράφεται στην έρευνα Revert (Resilience without Violence, Resistance without Hate in Public Transportation), που συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια (2014-2020)» της Ε.Ε. και υλοποιείται από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σε συνεργασία με τον ΟΑΣΑ, τον Συν-Ειρμό, τη CMT Προοπτική και την Almasar.

Η πλειονότητα των περιστατικών ρατσιστικής βίας δεν αναφέρεται, όπως διαπιστώνει η Γαρυφαλλιά Αναστασοπούλου, βοηθός συντονίστρια στο Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, κυρίως λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης, του φόβου δευτερογενούς θυματοποίησης, ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατά τις οποίες το θύμα πλέον έχει συνηθίσει να εισπράττει ρατσιστική συμπεριφορά. Την ίδια στιγμή, η έλλειψη

ενημέρωσης των θυμάτων για τα δικαιώματά τους αποτελεί σοβαρό πρόβλημα, όπως επίσης η άγνοια των διαθέσιμων υποστηρικτικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας.

Οι ρατσιστικές επιθέσεις παραμένουν γεγονός είτε αυτές είναι σωματικές είτε λεκτικές, ωστόσο η αντίδραση των παρευρισκόμενων εξακολουθεί να διαδραματίζει έναν σημαντικό ρόλο ως προς τον περιορισμό τους. Με δεδομένο ότι η πλειονότητα των επιθέσεων λαμβάνει χώρα σε δημόσιους χώρους, η απάθεια των μαρτύρων των περιστατικών ενισχύει τη συμπεριφορά των θυτών, φοβίζοντας ακόμα περισσότερο τα θύματα. Η αποφυγή της εμπλοκής, η αποευαισθητοποίηση και η αξιολόγηση των περιστατικών με κριτήριο τη σωματική βία ήταν τα πιο χαρακτηριστικά ευρήματα της έρευνας που αφορούσε τους εργαζομένους στις συγκοινωνίες.

Α3. Σε μια επιστολή σου στον υπεύθυνο του προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια (2014-2020)», εξηγείς για ποιους λόγους θεωρείς αναγκαία την αντιμετώπιση της ρατσιστικής συμπεριφοράς και της υποτίμησης του «άλλου». Μπορείς να αξιοποιήσεις το κείμενο και παραδείγματα από την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις).

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ(1883-1957)

Ο Χριστός ξανασταυρώνεται

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Νίκου Καζαντζάκη(1883-1957) «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται», εκδόσεις Καζαντζάκη, 2012. Στο κείμενο μιλά ο πάπα –Φώτης.

- Ας έρθουμε στις δικές μου κουτουράδες· η Ελλάδα είναι αθάνατη, μπορεί να κάνει και κουτουράδες, έχει τον καιρό μπροστά της να τις μπαλώσει, μα εγώ, το εφήμερο σκουληκάκι; Να μη σας τα πολυλογώ, μια μέρα που τριγυρνούσα στον Πειραιά, με τρύπια τσαρούχια, με αδειανή κοιλιά, ελεεινός και ζαρωμένος, σα φούσκα που ξεφούσκωσε, και ζητούσα κανένα καΐκι να γυρίσω στην Αρτάκη, να σου και βλέπω να ξεμπαρκάρουν από ένα καΐκι οβραίικες φαμίλιες[1] που έρχουνταν διωγμένες απ' τον Βόλο. Εγώ, παπαδόσογο όπως ήμουν, δεν μπορούσα ποτέ να δω Οβραίο χωρίς να θυμηθώ πως αυτοί σταύρωσαν τον Χριστό, και το αίμα ανέβαινε στο κεφάλι μου. Κι όμως στάθηκα τη μέρα εκείνη στο μόλο και έκανα χάζι τους Οβραίους· μύτες μεγάλες, καμπουρωτές, αριά και κόκκινα γενάκια, μάτια

[1]οβραίικες φαμίλιες: οικογένειες εβραίων.

φουσκωμένα και ξινά, μακριές πρασινισμένες ρεντικότες[2], φώναζαν όλοι μαζί, σπρώχναν, σπρώχνουνταν, πάλευαν ποιος θα πρωτοβγεί. Όπου άξαφνα, φωνή σπαραχτικιά, μια Οβραιοπούλα γλίστρηξε, έπεσε στη θάλασσα και βούλιαξε στον πάτο· κανένας δε χύθηκε να τη γλιτώσει. Δε βάσταξα: άνθρωπος είναι, συλλογίστηκα, κι αν είναι κι Οβραία, ψυχή έχει· βούτηξα όπως ήμουν, την άρπαξα από τα μαλλιά και την τράβηξα στο μόλο. Έπεσαν απάνω της οι γυναίκες, την έτριβαν να συνηφέρει, κι εγώ στέκουμουν στον ήλιο να στεγνώσω και την κοίταζα· κοκκινοτρίχα, καμπουρομύτα, βλογιοκομμένη· μα όταν άνοιξε τα μεγάλα γαλαζοπράσινα μάτια και με κοίταξε, και της είπαν πως σ' εμένα χρωστάει τη ζωή της -τρόμαξα· σα να 'πεφτα εγώ σε μια γαλαζοπράσινη θάλασσα και πνίγουμουν.

Κόπηκε η φωνή του γέροντα, κούνησε το κεφάλι.

- Ο κόσμος είναι μυστήριο, είπε ύστερα από λίγη ώρα· οι βουλές του θεού φαντάζουν στο μικρό μυαλουδάκι του ανθρώπου τόσο μπερδεμένες, τόσο παράξενες, η σωτηρία κι ο χαμός έρχουνται από τόσο απροσδόκητους δρόμους, που δεν μπορούμε ποτέ να ξέρουμε ποιος δρόμος πάει στην Κόλαση και ποιος στον Παράδεισο· έκαμα μια καλή πράξη, έτσι μού φάνηκε, έσωσα έναν άνθρωπο, κι από τη στιγμή εκείνη πήρα ίσια γραμμή κατά την Κόλαση.
- Ως τότε δεν είχα μαγαρίσει με γυναίκα· είστε νεώτεροί μου, ντρέπουμαι να στορώ μπροστά σας την αμαρτία της σάρκας· τούτο μονάχα: αμάρτησα με την κοπέλα αυτή, κι από τη στιγμή εκείνη ο κόσμος άλλαξε γέψη, το νερό, το κρασί, το ψωμί, η μέρα, η νύχτα, πήραν καινούρια ουσία, ο Θεός αφανίστηκε· και μαζί του αφανίστηκαν κι ο πατέρας μου, η μάνα μου, η αρετή κι η ελπίδα. Ένας χωριανός είδε την κατάντια μου και πήγε και το πρόφτασε στον πατέρα μου· κι ο γέρος μου 'στειλε γραφή καμένη από τις τέσσερις γωνιές: «Αν μαγαρίσεις μ' αυτήν την Οβραία, την κατάρα μου να 'χεις και να μη σε μεταδώ στα μάτια μου!» Διαβάσαμε μαζί με την Οβραία το γράμμα αυτό και σκούσαμε στα γέλια.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο, τη διάθεση που δείχνει αρχικά ο αφηγητής απέναντι στους Εβραίους στο λιμάνι. Ποια πιστεύεις πως ήταν η αιτία αυτής της διάθεσής του;

ή

[2]Ρεντικότα: επανωφόρι.

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο αφηγητής και στέλνεις στον πατέρα σου, με αφορμή τη γνωριμία σου με την Εβραιοπούλα, μια επιστολή με την οποία θα του εξηγείς πόσο σημαντικό είναι να συνυπάρχουν οι άνθρωποι χωρίς να υποτιμά ο ένας τον άλλον.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ εν. στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο - προσφώνηση προς τον υπεύθυνο του προγράμματος στον οποίο απευθυνόμαστε.

Εισαγωγή/πρόλογος: πολυπολιτισμικές οι σύγχρονες κοινωνίες

Κύριο Θέμα: για ποιους λόγους θεωρεί ο/η μαθητής/τρια αναγκαία την αντιμετώπιση της ρατσιστικής συμπεριφοράς και της υποτίμησης του «Άλλου».

- Βασικό ανθρώπινο δικαίωμα η ίση μεταχείριση.
- Η ρατσιστική συμπεριφορά γεννά τη βία ως μορφή αντίδρασης στην απόρριψη.
- Οι κοινωνίες είναι πολυπολιτισμικές και η ποικιλότητα μπορεί να γίνει παράγοντας προόδου και όχι οπισθοδρόμησης.
- Η αποδοχή του «Άλλου», ο σεβασμός και η ειρηνική συνύπαρξη είναι τα τεκμήρια πολιτισμικής προόδου μιας κοινωνίας.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση (π.χ. Με εκτίμηση, Ελπίζω να μη σας κούρασα με την επιστολή μου, αλλά θεωρώ σημαντικό να εκφράσω τις σκέψεις και τους προβληματισμούς μου σε έναν άνθρωπο με την πείρα και τη γνώση που έχετε εσείς.).

Β3. (25 μονάδες)

1.

Η διάθεση που δείχνει αρχικά ο αφηγητής απέναντι στους Εβραίους στο λιμάνι.

Ποια ήταν η αιτία αυτής της διάθεσής του;

- «Εγώ, παπαδόσογο όπως ήμουν, δεν μπορούσα ποτέ να δω Οβραίο χωρίς να θυμηθώ πως αυτοί σταύρωσαν τον Χριστό, και το αίμα ανέβαινε στο κεφάλι μου.»

- Ο αφηγητής έχει εχθρική διάθεση απέναντι στους Εβραίους στο λιμάνι.
- Αιτία αυτής της διάθεσης ήταν η στερεοτυπική ταύτισή τους με τους προγόνους τους που σταύρωσαν τον Χριστό. Ειδικότερα, εφόσον ήταν από οικογένεια ιερέων, αυτή η προκατάληψη τον κατακυρίευσε αρχικά και τους έβλεπε χωρίς να νιώθει κάποια συμπόνια για την κατάστασή τους, καθώς ήταν πρόσφυγες.

ή

2.

Σε β΄ ενικό πρόσωπο με προσωπικό ύφος ο μαθητής γράφει το κείμενό του με μορφή επιστολής: προσφώνηση, επιφώνηση.

Πόσο σημαντικό είναι να συνυπάρχουν οι άνθρωποι χωρίς να υποτιμά ο ένας τον άλλον:

- Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι-δεν υπάρχουν ανώτεροι και κατώτεροι.
- Κάθε άνθρωπος είναι ξεχωριστός και δεν ευθύνεται για τα λάθη των άλλων.
- Κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός από τον άλλο και έχει δικαίωμα να γίνει αποδεκτός από τους άλλους.
- Οι άνθρωποι γεννιούνται για να συνυπάρχουν αγαπημένοι και όχι να εχθρεύονται ο ένας τον άλλον.
- Η ειρηνική συνύπαρξη φωτίζει τις ζωές των ανθρώπων και οδηγεί στην πρόοδο τις κοινωνίες.
- Η αποδοχή γαληνεύει τους ανθρώπους και τους κάνει δημιουργικούς και αλληλέγγυους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Επαγγελματικός προσανατολισμός]

Το κείμενο της Μάγδας Γραμμένου δημοσιεύτηκε στις 2.1.2021 στον ιστότοπο https://www.maxmag.gr/politismos/ekpaideusi.

Η έννοια του επαγγελματικού προσανατολισμού αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία τα τελευταία χρόνια. Αξίζει να σημειωθεί πως η επαγγελματική πληροφόρηση οφείλει να είναι αντικειμενική, ακριβής και απαλλαγμένη από πολιτική ή άλλου είδους προπαγάνδα. Κάθε καμπάνια ενημέρωσης πρέπει να παρουσιάζει εξίσου τα θετικά και τα αρνητικά των επαγγελμάτων, τις ανάγκες που υπάρχουν στο συγκεκριμένο τομέα και τις προοπτικές εξέλιξης.

Η επαγγελματική πληροφόρηση στο σχολείο είναι εξίσου σημαντική για τους μαθητές, τους γονείς, αλλά και τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι συχνά είναι αρνητικοί απέναντι σε νέα επαγγέλματα, επηρεάζοντας έτσι και τους μαθητές. Ως Επαγγελματικός Προσανατολισμός δεν νοείται μόνο η διαδικασία παρουσίασης πληροφοριών σχετικά με διάφορα επαγγέλματα, αλλά και η πραγματοποίηση συμβουλευτικών συνεντεύξεων, η διενέργεια ασκήσεων αυτογνωσίας κ.α.

Η πληροφόρηση μπορεί να παρέχεται στους μαθητές από διάφορους φορείς. Το έργο αυτό αναλαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί, οι σύμβουλοι προσανατολισμού, οι σχολικοί ψυχολόγοι ή άλλοι ειδικοί επιμορφωμένοι σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού. Στις κατώτερες βαθμίδες εκπαίδευσης, στο νηπιαγωγείο και το δημοτικό σχολείο, ο εκπαιδευτικός της τάξης αναλαμβάνει να μυήσει τους μαθητές στην επαγγελματική ζωή και στη χρησιμότητα των επαγγελμάτων. Η διαδικασία αυτή μπορεί να γίνει μέσα στο πλαίσιο της διδασκαλίας των διάφορων μαθημάτων που αναπτύσσονται στο σχολείο. Στη μέση εκπαίδευση, οι ανάγκες για επαγγελματική πληροφόρηση είναι μεγαλύτερες, καθώς απαιτείται λεπτομερέστερη παρουσίαση των επαγγελμάτων. Για το λόγο αυτό, το έργο αυτό αναλαμβάνει ένας καθηγητής, ο οποίος έχει επιμορφωθεί σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού και μπορεί με τις γνώσεις του να βοηθήσει τους μαθητές στη διαδικασία εξερεύνησης και επιλογής επαγγελμάτων. Ωστόσο, και οι υπόλοιποι καθηγητές αποτελούν σημαντική πηγή πληροφόρησης για τους μαθητές, γι’ αυτό ο ρόλος τους είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Τέλος, στις τάξεις του λυκείου το έργο της πληροφόρησης συνδυάζεται με τη

διοργάνωση ειδικών ημερίδων και άλλων ενημερωτικών εκδηλώσεων, όπου παρουσιάζονται από το σύμβουλο επαγγελματικού προσανατολισμού και άλλες ειδικές υπηρεσίες, που επισκέπτονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα τα σχολεία.

Σύμφωνα με τις ψυχοπαιδαγωγικές αρχές του Προσανατολισμού, δεν υπάρχει κατάλληλη ηλικία για την ενημέρωση του ατόμου και τη μύησή του στην επαγγελματική ζωή. Ωστόσο, πρέπει να ξεκινά από νωρίς, να συμβαδίζει με τις εξελίξεις στον επαγγελματικό τομέα και η έμφαση να δίνεται στην εφηβική και νεανική ηλικία, όπου πρέπει να παρθούν σημαντικές αποφάσεις για τη μετέπειτα ζωή του ατόμου. Έχει παρατηρηθεί πως τα παιδιά ήδη από το νηπιαγωγείο αρχίζουν να εξερευνούν τον κόσμο των επαγγελμάτων και να δείχνουν προτίμηση προς κάποιο επάγγελμα. Η προσπάθεια μύησης στον κόσμο της επαγγελματικής ζωής συνεχίζεται στο δημοτικό και κορυφώνεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γι' αυτό και ονομάζεται «κύκλος προσανατολισμού».

Α3. Σε μια επιστολή σου στον υπεύθυνο του προγράμματος για τον επαγγελματικό προσανατολισμό εξηγείς για ποιους λόγους θεωρείς σημαντικό να επιλέγει ο κάθε νέος το επάγγελμα που του ταιριάζει. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις).

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΛΗ ΑΛΕΞΙΟΥ (1894-1988)

[Η Διευθύντρια]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Έλλης Αλεξίου (1894-1988) «Γ΄ Χριστιανικόν Παρθεναγωγείον», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: 2010.

Μα δε σταματούσα ως εκεί. Προχωρούσα και πιο πέρα. Είχα κι απαιτήσεις από την κ. Διευθύντρια, που μου τις άφησε κι αυτές ανικανοποίητες. Ως εκείνη τη στιγμή που μπήκα κάτω από τη διεύθυνσή της, είχα γνωρίσει για ανωτέρους μου τους δασκάλους μου και τον πατέρα μου, και νόμιζα πως όλοι οι ανώτεροι είναι πάντα κανονισμένοι στο ίδιο καλούπι. Πως έχουνε καθήκον οι ανώτεροι να καθοδηγούν, ν' απαγορεύουν, να διατάσσουν και να μαλώνουν τον κατώτερο, μα νόμιζα πως έχουν ακόμη το καθήκον να παινούν και να αμείβουν. Και πολλές φορές τώρα δασκάλα, έκανα κάτι παραπανίσιο, για να μου πει ένα καλό λόγο η κ. Διευθύντρια. Μόνο και μόνο για ν' ακούσω από το στόμα της έναν καλό

λόγο. Μου ήτανε ανάγκη εσωτερική η επιδοκιμασία της, μα όντως ποτέ της δε μου τη χάρισε αυτή τη χαρά. Γιατί η κ. Διευθύντρια όπως δε σου 'λεγε ποτέ τίποτε προσβλητικό, όπως δεν ξεστόμιζε ποτέ της άσκημα και χοντρά λόγια, το ίδιο δεν έλεγε ποτέ της και παινέματα. Ήτανε από φυσικό της λιγόλογη. Γι' αυτό σ' αυτή την περίσταση μπορεί εγώ να 'φταιγα κι όχι η κ. Διευθύντρια. Πολύ συχνά με το να είμαστε έτσι κι αλλιώς μαθημένοι, υποφέρομε, και νομίζομε πως μας φταίνε οι άνθρωποι, ενώ εμείς οι ίδιοι φταίμε του εαυτού μας. Γιατί πρέπει να είμαστε από πρωτύτερα προετοιμασμένοι, όταν μπαίνουμε στη ζωή· και να ξέρουμε πως δεν μπορούμε να κανονίζουμε τα πάντα κατά τα κέφια μας. Κέφια και όρεξες και ό,τι ξέραμε να τα ξεχάσουμε άμα μπούμε στον στίβο. Η ζωή είναι σκληρή και δύσκολη κ' οι άνθρωποι, όταν τους χρειαστείς, το ίδιο κι αυτοί σκληροί, γιατί έτσι τους κατάντησε η πικρή τους πείρα. Είναι δύστροποι και δύσπιστοι και μετρούνε τα λόγια τους προτού τα πουν, σαν να 'τανε χρυσάφι. Και δε λένε ένα καλό λόγο κ' ένα μπράβο κι ας τον έχεις ανάγκη αυτόν τον καλό λόγο, γιατί φοβούνται πως θα τον εκμεταλλευτείς.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο, την ανάγκη της δασκάλας να ακούει τον επαινετικό λόγο της διευθύντριάς της. Ποια εικόνα για τη ζωή έχει σχηματίσει η δασκάλα; Συμφωνείς μαζί της;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι η δασκάλα και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου με αφορμή τις εμπειρίες που έχεις στον εργασιακό σου χώρο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

Ύφος λόγου σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – λεξιλόγιο επίσημο –προσφώνηση προς τον υπεύθυνο του προγράμματος στον οποίο απευθυνόμαστε.

Εισαγωγή/πρόλογος: η αξία της εργασίας

Κύριο Θέμα: για ποιους λόγους θεωρεί ο/η μαθητής/-τρια σημαντικό να επιλέγει ο κάθε νέος το επάγγελμα που του ταιριάζει.

- Το επάγγελμα εξασφαλίζει την επιβίωση και την κοινωνική αναγνώριση στον άνθρωπο-είναι η ταυτότητά του-να κάνει κάτι που θα τον εκφράζει.
- Ο άνθρωπος γίνεται δημιουργικός, όταν ασχολείται με κάτι που του ταιριάζει.
- Προσφέρει στους συνανθρώπους του με το επάγγελμά του και νιώθει ο ίδιος ευχαριστημένος.
- Η προσφορά του καθενός συμβάλλει στην συγκρότηση μιας κοινωνίας ισορροπημένης που προοδεύει.
- Ο χρόνος εργασίας είναι μεγάλος στη ζωή του ανθρώπου, γι’ αυτό πρέπει να ασχολείται με ένα επάγγελμα που τον εκφράζει και ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντά του. Το αίσθημα ικανοποίησης μεταφέρεται και στην προσωπική, οικογενειακή του ζωή.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση (π.χ. Με εκτίμηση, Ελπίζω να μη σας κούρασα με την επιστολή μου, αλλά θεωρώ σημαντικό να εκφράσω τις σκέψεις και τους προβληματισμούς μου σε έναν άνθρωπο με την πείρα και τη γνώση που έχετε εσείς.).

Β3. (25 μονάδες)

1.

Η δασκάλα νιώθει την ανάγκη να ακούσει τον επαινετικό λόγο της διευθύντριάς της, καθώς αυτό θα της προσφέρει την επιβεβαίωση της αναγνώρισης για την δουλειά της. Είναι ανάγκη συναισθηματική του ανθρώπου να ακούσει το έπαινο από τον ανώτερό του στην ιεραρχία, για να έχει τη δύναμη να συνεχίσει να προσφέρει. Είναι η ηθική επιβράβευση της προσφοράς ο έπαινος. «Και πολλές φορές τώρα δασκάλα, έκανα κάτι παραπανίσιο, για να μου πει ένα καλό λόγο η κ. Διευθύντρια».

Η δασκάλα θεωρεί πως η ζωή είναι δύσκολη και οι άνθρωποι επιφυλακτικοί με τους άλλους. Δεν ανοίγουν την καρδιά τους να προσφέρουν τον καλό λόγο εύκολα. Γι' αυτό πρέπει όλοι να είναι προετοιμασμένοι για την δύστροπη συμπεριφορά των άλλων. «Είναι δύστροποι και δύσπιστοι και μετρούνε τα λόγια τους προτού τα πουν, σαν να 'τανε χρυσάφι».

Συμφωνώ, η ζωή είναι δύσκολη και οι άνθρωποι αν έχουν ανάγκη την ηθική συμπαράσταση του άλλου δεν προσφέρουν απλόχερα τον καλό λόγο.

ή

Διαφωνώ, υπάρχουν άνθρωποι που συμπεριφέρονται με ανθρωπιά και κατανόηση.

ή

2.

Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με εξομολογητικό ύφος λόγου.

- Μου αρέσει η δουλειά μου και προσπαθώ να κάνω το καλύτερο για τους μαθητές μου.
- Έχω την ανάγκη να αναγνωρίσει η διευθύντριά μου αυτή την προσφορά και να μου πει έναν επαινετικό λόγο.
- Είναι απόμακρος άνθρωπος και δεν με επαινεί ποτέ. Αυτό με στενοχωρεί.
- Όλοι έχουμε την ανάγκη να επιβεβαιώνει ο ανώτεροςιεραρχικά μας την προσφορά μας στη δουλειά. Η ηθική υποστήριξη είναι σπουδαία ανταμοιβή.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

6&1 λόγοι που η Action Aid παίρνει θέση κατά του ρατσισμού

Το κείμενο είναι δημοσιευμένο στον ιστότοπο https://www.actionaid.gr/ta-nea-mas, και προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 3.1.2022.

Στην Action Aid οι υποστηρικτές και φίλοι μας δείχνετε εδώ και χρόνια αλληλεγγύη προς τους πιο φτωχούς και περιθωριοποιημένους ανθρώπους του κόσμου μας. Ας κάνουμε το ίδιο υψώνοντας το ανθρωπιστικό ανάστημά μας ενάντια στα καθημερινά περιστατικά ρατσισμού στη χώρα μας.

Εμείς ξεκινήσαμε πέρυσι με την μικρού μήκους ταινία του Θοδωρή Παπαδουλάκη «Παίρνουμε Θέση»: Συνεχίσαμε με επώνυμες προσωπικότητες να φωνάζουν «Μην τους καταδικάζεις. Άκουσέ τους»: Τώρα πραγματοποιήσαμε για πρώτη φορά στην Ελλάδα ένα Κοινωνικό Πείραμα για τον ρατσισμό. Δείτε το ως το τέλος:

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που η Action Aid Ελλάς συνεχίζει να παίρνει θέση κατά του ρατσισμού, αλλά ας περιοριστούμε στους σημαντικότερους:

1. Γιατί το χρώμα και η καταγωγή δεν θα έπρεπε να στερούν από κανέναν τα ανθρώπινα δικαιώματά του, δικαιώματα που ο ρατσισμός και οι ρατσιστικές επιθέσεις καταπατούν σε όλα τα επίπεδα.
2. Γιατί σε όλες τις δράσεις της Action Aid σε ολόκληρο τον κόσμο, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ο πυλώνας της δουλειάς μας. Για περισσότερα από 40 χρόνια είμαστε υπέρ των πιο φτωχών και περιθωριοποιημένων ανθρώπων, των ανθρώπων που υφίστανται διακρίσεις. Και ενώνουμε την φωνή μας μαζί τους.
3. Γιατί μια βουβή κοινωνία που δεν παίρνει θέση ενάντια σε κάθε εκδοχή ρατσισμού από τη βία μέχρι την αδιαφορία μπροστά στις διακρίσεις, κινδυνεύει.
4. Γιατί όπως όλες οι γνήσια σημαντικές αλλαγές, έτσι και αυτή πρέπει να ξεκινήσει και από εμάς και την καθημερινότητά μας.
5. Γιατί το 2013, το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας κατέγραψε 166 περιστατικά ρατσιστικής βίας με τουλάχιστον 320 θύματα.
6. Γιατί η ατιμωρησία των ρατσιστικών εγκλημάτων είναι χαρακτηριστική.

+1. Γιατί η εικόνα του νεκρού 27χρονου Σαχτζάτ, μετανάστη από το Πακιστάν που δολοφονήθηκε πέρυσι άγρια από 2 Έλληνες ενώ πήγαινε για δουλειά και 20 ευρώ μεροκάματο στις 02:30 τα ξημερώματα με το ποδήλατό του, από το Περιστέρι στα Πετράλωνα θα έπρεπε να μας στοιχειώνει ακόμα. Και θα αρκούσε από μόνη της.

Α3. Σε μια ομιλία σου προς τους συμμαθητές σου, με αφορμή το παραπάνω κείμενο, τους εξηγείς τους λόγους για τους οποίους πρέπει όλοι οι μαθητές στο σχολείο να συνεργάζονται και να κάνουν παρέα με όλους χωρίς να σκέφτεται ο ένας την καταγωγή ή την εθνικότητα του άλλου. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου.
(200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ (*1913 – 2006*)

[Η απολογία του ασώτου[1]]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Τάσου Αθανασιάδη (1913 – 2006) «Αγία Νεότητα», εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα, 1990, σ.σ. 141-142.

Κάθε τόσο φτάνανε στο νησί πληροφορίες απ' τις αθηναϊκές εφημερίδες για τη σκανδαλώδη ζωή στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες του μικρότερου απ' τους δύο γιους του εφοπλιστή Λάζαρου Λαμπρινού. Οι συμφοιτητές του στη Νομική σχολή της Αθήνας, γυρίζοντας στη γενέτειρά τους, τα καλοκαίρια, απορούσαν στις συζητήσεις τους, πώς ο ντροπαλός ωραίος Γιάννος, απ' τους πιο επιμελείς της χρονιάς τους, είχε ξεκόψει απ' την παράδοση των καραβοκυραίων του νησιού του, που χτίζανε τα πλοία τους φορώντας παντούφλες, για να τα κληρονομήσουν νοικοκυρόπουλα ικανά να τα αυξήσουν. Ενώ του πρόλεγαν ένα λαμπρό μέλλον όταν θα 'μπαινε με τον αδελφό του στις επιχειρήσεις του πατέρα του, εκείνος με το θάνατό του, άρχισε να κατασπαταλά το μερίδιό του: Παντρευόταν· αποκτούσε παιδιά με γόησσες· τις χώριζε· έπαιρνε μέρος σε ιπποδρομίες και αυτοκινητοδρομίες· έκανε εντυπωσιακές αγορές από διεθνείς οίκους δημοπρασιών· τ' όνομά του ακουόταν ανάμεσα στους «τζετ-σετ» της κοσμοπολίτικης κοινωνίας…

[1] Άσωτος: αυτός που σπαταλά χωρίς μέτρο, κάνοντας υπερβολές.

Επόμενο να πέσει σα βόμβα στο νησί η είδηση πως ο άσωτος σκόπευε να το επισκεφτεί εκείνο το καλοκαίρι. Η είδηση επιβεβαιώθηκε, όταν φτάσανε κάποιο πρωί με το καράβι της γραμμής ένα ζεύγος Φιλιππινέζοι μαζί μ' ένα μαύρο σκύλαρο και πολλές αποσκευές. Οι πατριώτες του προσβλήθηκαν. Να προτιμήσει ξένους στο προσωπικό του, το θεώρησαν σα δυσπιστία σε κείνους. Η ακαδημαϊκή νεολαία, που ξημεροβραδιαζόταν στα μπαράκια και τα ζαχαροπλαστεία της παραλίας, ανυπομονούσε να γνωρίσει το γόη, που εξακολουθούσε –ακόμη και στα πενήντα του- «να δίνει γροθιές» με τα σκάνδαλά του στο κατεστημένο. Κάθε μέρα στρέφανε το βλέμμα στο σπίτι του μήπως τον διακρίνουν σε κάποιο παράθυρό του.

Το αρχοντικό των Λαμπρινών κρεμόταν σαν αετοφωλιά πάνω σε μιαν απόκρημνη πλαγιά, απ' όπου έβλεπες στο βάθος τη θάλασσα να δέρνει αδιάκοπα τα βράχια φουσκωμένη απ' τις σπηλιάδες. Το είχε πρωτοχτίσει ο παππούς, ο μαουνιέρης Αρτέμης Λαμπρινός, όταν απόκτησε το πρώτο του καράβι.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο «άσωτος» του κειμένου τόλμησε να προτιμήσει «ξένους» στο προσωπικό του και να ανατρέψει το «κατεστημένο». Μπορείς να εξηγήσεις ποια ακριβώς ανατροπή έκανε; Είναι δικαιολογημένη, κατά τη γνώμη σου, αυτή η συμπεριφορά του;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο νεαρός «άσωτος» και γράφεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις σου και τα συναισθήματά σου, με αφορμή τα αρνητικά σχόλια των συντοπιτών σου, επειδή προτίμησες «ξένους στο προσωπικό» σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό, γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις,

Λεξιλόγιο: επίσημο,

Προσφώνηση: προς τους/τις καθηγητές/τριες και τους/τις συμμαθητές/τριες.

<u>Εδεικτικοί άξονες ανάπτυξης</u>:

Εισαγωγή/πρόλογος: Ο πολυπολιτισμικός χαρακτήρας των σύγχρονων κοινωνιών.

Κύριο Θέμα: Οι λόγοι για τους οποίους πρέπει όλοι οι μαθητές στο σχολείο να συνεργάζονται και να κάνουν παρέα με όλους χωρίς να σκέφτεται ο ένας την καταγωγή ή την εθνικότητα του άλλου:

- Η αποδοχή της πολυπολιτισμικότητας είναι μια πραγματικότητα.
- Όλοι οι άνθρωποι έχουν ανάγκη την αποδοχή.
- Η συνεργασία φέρνει την πρόοδο, τη δημιουργικότητα, την εξέλιξη.
- Αντίθετα, η απόρριψη προκαλεί προβλήματα, αισθήματα μειονεξίας, οπισθοδρόμηση, συγκρούσεις.

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Μπορείς να εξηγήσεις ποια ακριβώς ανατροπή έκανε ο «άσωτος»; Είναι δικαιολογημένη, κατά τη γνώμη σου, αυτή η συμπεριφορά του;

- Οι «ξένοι» που προτίμησε προέρχονται από μια διαφορετική εθνότητα «ένα ζεύγος Φιλιππινέζοι». Απαλλαγμένος από κάθε ρατσιστική νοοτροπία έδωσε δουλειά και εμπιστεύτηκε αυτούς τους ανθρώπους.
- Είναι δικαιολογημένη, διότι ο ίδιος έκανε μια ζωή ανατρεπτική, ενάντια στις συμβάσεις. «Παντρευόταν· αποκτούσε παιδιά με γόησσες· τις χώριζε· έπαιρνε μέρος σε ιπποδρομίες και αυτοκινητοδρομίες· έκανε εντυπωσιακές αγορές από διεθνείς οίκους δημοπρασιών· τ' όνομά του ακουόταν ανάμεσα στους «τζετ-σετ» της κοσμοπολίτικης κοινωνίας…»

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Οι σκέψεις και τα συναισθήματα, με αφορμή τα αρνητικά σχόλια των συντοπιτών.
Σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, με εξομολογητικό ύφος λόγου.

- Δεν κατανοώ την αντίδρασή τους.
- Είναι άνθρωποι, όπως όλοι μας, το ζευγάρι Φιλιππινέζων που έχω προσλάβει.
- Είναι αξιοπρεπείς, κάνουν τη δουλειά τους σωστά, δεν υπάρχει πρόβλημα.
- Συμπεριφέρονται ρατσιστικά και αυτό με στενοχωρεί.
- Οι άνθρωποι πρέπει πλέον να συμπεριφέρονται με σεβασμό σε κάθε συνάνθρωπό τους και να αξιολογούν τους ανθρώπους από τον χαρακτήρα τους και όχι από την καταγωγή τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι μεταναστευτικές τύχες των αγωνιστών του 1821 και ο απεικονίσεις τους στις πηγές

Το κείμενο της Δρ Νεοελληνικής Ιστορίας του ΑΠΘ Σωτηρούλας Βασιλείου είναι δημοσιευμένο στο περιοδικό Φιλόλογος, τεύχος 182, 2021, σελ. 260-274.

[…] Βάσει του επαναστατικού θεσμικού πλαισίου, αγωνιστές δεν ήταν μόνο οι αυτόχθονες και ετερόχθονες πολεμικοί άνδρες αλλά και όσοι είχαν συμβάλλει στην Επανάσταση πολιτικά, οικονομικά ή πνευματικά, οι φιλέλληνες με δράση στην Ελλάδα, οι πολεμοπαθείς (δηλαδή οι αυτόχθονες[1], οι οποίοι είχαν υποστεί καταστροφές και οι πρόσφυγες και μετανάστες των περιοχών που είχαν επαναστατήσει) και ακόμα οι σύζυγοι και τα τέκνα των πεσόντων και όσων συντελεστών του Αγώνα εκδημούσαν[2]. […]

[…] Με την έλευση των Βαυαρών[3] στην Ελλάδα δρομολογήθηκε η αποκατάσταση των Ελλήνων του Αγώνα με κριτήρια την προσφορά, την επιρροή, τις ικανότητες, τις ανάγκες και τη νομιμοφροσύνη τους. Τον Μάρτιο του 1833 επιτροπές αποτελούμενες από πολεμάρχους, θαλασσομάχους και κυβερνητικά στελέχη ανέλαβαν την αξιολόγηση των εκδουλεύσεων των παλαιών πολεμιστών. Βάσει των προτάσεων των επιτροπών και των κυβερνητικών προτεραιοτήτων και υπό το βάρος των ληστρικών κινημάτων, έως τα τέλη του 1836 διορίστηκαν χιλιάδες παλαίμαχοι στη Χωροφυλακή, τα Ελαφρά Τάγματα, τη Φάλαγγα, την Οροφυλακή και το Ναυτικό. Πολύ λιγότεροι εντάχθηκαν στο Πεζικό, το Ιππικό, το Πυροβολικό, το Μηχανικό και στους Λόχους των Απομάχων και των Πρεσβυτών. Ορισμένοι εγγράμματοι τοποθετήθηκαν στα τελωνεία, τα ταχυδρομεία, τα δασονομεία και τα υγειονομεία. Επιχειρήθηκε, επίσης η γεωγραφική και οικιστική αποκατάσταση των παλαιμάχων[4] και των μεταναστών, ώστε να εξασφαλιστούν ο βιοπορισμός και ο έλεγχός τους. Παράλληλα, παλαιοί πολιτικοί στελέχωσαν τις γραμματείες (υπουργεία), το Συμβούλιο της Επικρατείας, τον διοικητικό μηχανισμό, την τοπική αυτοδιοίκηση και το

[1] Αυτόχθονες: ντόπιοι.

[2] Εκδημώ: πεθαίνω.

[3] Οι Βαυαροί ανέλαβαν τη διακυβέρνηση του Ελληνικού κράτους.

[4] Παλαίμαχοι: παλιοί πολεμιστές, μεγάλοι σε ηλικία πλέον.

προξενικό δίκτυο και πολλοί παλαιοί αξιωματικοί έγιναν βασιλικοί υπασπιστές. Οι ενδεείς[5] απόμαχοι και οι χήρες των αγωνιστών έλαβαν πατριωτικές συντάξεις και περιθάλψεις. Τέλος, στα τέκνα των αγωνιστών χορηγήθηκαν υποτροφίες και προικίσεις, έναντι πάντα των οικογενειακών θυσιών. […]

Α3. Σε μια ομιλία στο σχολείο σου για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση του 1821, να εξηγήσεις πόσο σημαντικό είναι να αναγνωρίζεται από μια κοινωνία η προσφορά των ηρώων μιας ιστορικής εποχής. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ (1909-1986)

[Το δίλημμα]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Παντελή Πρεβελάκη «Ο Κρητικός, ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ», εκδόσεις Εστία, Αθήνα, 1965.

Μπροστά του, σαν άντρας πούταν πια, είχε ένα χρέος μεγάλο να πλερώσει. Χρέος, ή όρεξη κρυφή του φυσικού του; Δε θάξερε να πει. Να στήσει σπίτι, να γεννήσει και να' αναστήσει παιδιά κι αγγόνια. Πρώτας έπρεπε να γενεί νοικοκύρης, να μπορεί να θρέψει τη φαμέλια του. Ύστερα να διαλέξει τη νύφη, -εδώ ο νους του αναθίβαλε τη Βαγγελιώ κ' οι λογισμοί του μπερδευτήκαν – παραμπρός να της βάλει στεφάνι και να την κάμει αφέντισσα και κυρά του. Η κορασιά ξαναδιάνεψε μπροστά του, κι είταν σαν την αγγελοστόριστη τη ζωγραφιά: χαμηλομάτα, γλυκομέτωπη, με τα βαθιά μαλλιά πλεγμένα γύρω στο κεφάλι σα στρουμπιά μετάξι. Ο Κωνσταντής διαλογιζόταν τι θάταν η ζωή με κείνην τη συντροφιά, που θα ερωτόσμιγε μαζί του κατά το ανθρώπινο, μέσα στο Μεροβίγλι, που θα το ανάχτιζε με τη βοήθεια του ψυχοπατέρα του. Ο νους του δούλευε σαν κανείς τροχός που γυρίζει στον αέρα. Μια ζάλη τόνε συνέπαιρνε. «-Και παραπέρα, τι έχω να κάμω στον κόσμο τον απάνω;» μονομιλούσε. «Πάει ο καιρός του γλεντιστή! Η Κρήτη βρίσκεται τουρκοπατημένη. Ποιο είναι το χρέος του άντρα που οι άπιστοι του σκοτώσανε τον πατέρα του και τον πατέρα του

[5]Ενδεής: φτωχός.

πατέρα του –τόσα φονικά αραδιαστά όσες στάθηκαν οι γενιές στη φαμέλια του;» «-Ο Σηκωμός, παιδιά! Ο Σηκωμός, δέντρα, πουλιά! Ο Σηκωμός, αστεροστόλιστε ουρανέ!»

Ο ήλιος είτανε χαμηλά, γέρνανε τ' απόσκια. Οι νυχτερίδες κουφοπετούσανε γύρω στη βελανιδιά. Ένας καινούριος σάλαγος ξεσπούσε μέσα από τη φυλλουριά, όπου γυρίζανε να κουρνιάσουν τα πουλιά. Μια ταραχή, μια ετοιμασία θα την έλεγες, που γίνεται μπρος σε κίντυνο, ξεχυνόταν ολούθε από την πλάση. Η νύχτα ακουγότανε που ξάπλωνε, σαν καμιά πλημμύρα που ανεβαίνει από τα ριζώματα, σαν κατασκέπαση που πέφτει από τον ουρανό. Ο Κωνσταντής έστησε ταφτί, τα ρουθούνια του φουσκώσαν σαν του αλόγου. Η ψυχή του αναδεύτηκε. Δεν είτανε τρόμος που τον έπαιρνε, μήδε δείλιασμα μπρος στα σκοτάδια. Είτανε πού νιωθε πρώτη φορά το μυστήριο το βαθύ που τον αγκάλιαζε, το μυστήριο που αναβρύσιζε από την καρδιά του…

Στον ουρανό ανάβανε τα πρώτα αστέρια. Το αγέρι έφερνε τη δροσιά από τα βουνά τα χιονισμένα. Οι γρύλοι πιάσανε το τραγούδι τους. Ο Κωνσταντής περιζώστηκε απ' τη νύχτα. Μέσα στη ζοφερή της αγκάλη, η ψυχή του ανάδινε ορμητικά την αντρωσύνη του – μια μεγάλη φωτιά!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να παρουσιάσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο, το δίλημμα του ήρωα. Πώς κρίνεις την απόφαση που παίρνει τελικά;

ή

2. Να φανταστείς ότι είσαι ο ήρωας του λογοτεχνικού κειμένου και γράφεις μια επιστολή στον αρχηγό της επαναστατικής οργάνωσης του τόπου σου, για να του ανακοινώσεις την απόφασή σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό, γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις, **Λεξιλόγιο:** επίσημο, **Προσφώνηση:** προς τους/τις καθηγητές/-τριες και τους/τις συμμαθητές/-τριες.

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Εισαγωγή/πρόλογος: πολυάριθμα παραδείγματα ηρώων σε κάθε ιστορική εποχή-παραδείγματα.

Κύριο Θέμα: πόσο σημαντικό είναι να αναγνωρίζεται από μια κοινωνία η προσφορά των ηρώων μιας ιστορικής εποχής.

- Οι ήρωες είναι είτε όσοι καταγράφονται στην Ιστορία, δηλαδή οι επώνυμοι, είτε ο ανώνυμος λαός.
- Η αναγνώριση και η απόδοση τιμής στους ήρωες είναι μια πράξη ηθικής ανταμοιβής για το έργο που πρόσφεραν στην πατρίδα ή στον τόπο τους, στους συμπολίτες τους και στους συνανθρώπους τους. Νιώθουν δικαιωμένοι για τις θυσίες τους και παρακινούν και τους άλλους σε παρόμοια έργα προσφοράς. Εάν δεν ζουν πια οι ίδιοι, αυτή τη δικαίωση την αισθάνονται οι οικείοι τους και είναι περήφανοι για τους προγόνους τους.
- Υπερηφάνεια νιώθουν και όλοι όσοι συναποτελούν το κοινωνικό σύνολο, γιατί νιώθουν άξιοι συνεχιστές σπουδαίων ανθρώπων,

- Αποτελεί ένα κίνητρο να μιμηθούν οι νεότεροι τις ηρωικές πράξεις που καταξιώνουν την ανθρώπινη ύπαρξη και προσδίδουν αιώνια αξία στον εφήμερο άνθρωπο.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Να παρουσιάσεις, με βάση στοιχεία που δίνει το λογοτεχνικό κείμενο, το δίλημμα του ήρωα. Πώς κρίνεις την απόφαση που παίρνει τελικά;

Το δίλημμα του ήρωα είναι να ακολουθήσει μια ήρεμη οικογενειακή ζωή, τη στιγμή που ο ίδιος ήδη αγαπά τη Βαγγελιώ ή να ακολουθήσει το καθήκον που επιτάσσει η ιστορική συνθήκη και να αγωνιστεί για την ελευθερία της πατρίδας του.

«Να στήσει σπίτι, να γεννήσει και να' αναστήσει παιδιά κι αγγόνια. Πρώτας έπρεπε να γενεί νοικοκύρης, να μπορεί να θρέψει τη φαμέλια του. Ύστερα να διαλέξει τη νύφη, -εδώ ο νους του αναθίβαλε τη Βαγγελιώ […]»

«Η Κρήτη βρίσκεται τουρκοπατημένη. Ποιο είναι το χρέος του άντρα που οι άπιστοι του σκοτώσανε τον πατέρα του και τον πατέρα του πατέρα του –τόσα φονικά αραδιαστά όσες στάθηκαν οι γενιές στη φαμέλια του;»

Αποφασίζει να πολεμήσει για την ελευθερία της πατρίδας του «-Ο Σηκωμός, παιδιά! Ο Σηκωμός, δέντρα, πουλιά! Ο Σηκωμός, αστεροστόλιστε ουρανέ!»
Θεωρώ πως οι ιστορικές συνθήκες απαιτούσαν μια τέτοια απόφαση και ο ήρωας ανταποκρίθηκε σε αυτές σωστά.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο ήρωας του λογοτεχνικού κειμένου γράφει μια επιστολή στον αρχηγό της επαναστατικής οργάνωσης του τόπου σου, για να του ανακοινώσει την απόφασή σου.

Προσφώνηση - αποφώνηση- απεύθυνση σε β΄ πρόσωπο - χρήση α΄ ρηματικού προσώπου - ύφος λόγου σοβαρό και σε κάποια σημεία εξομολογητικό.

- Έρχομαι να ενταχθώ στην επαναστατική ομάδα.
- Αγαπώ την πατρίδα μου και θέλω να την δω ελεύθερη.
- Ο προορισμός του ανθρώπου είναι να κάνει οικογένεια, αλλά μόνο σε ελεύθερη πατρίδα μπορώ να χαρώ αυτή την ευλογία.
- Όταν ελευθερώσουμε την Κρήτη, θα ζήσουμε ως απλοί άνθρωποι. Μέχρι τότε θα πολεμάμε και θα είμαστε ήρωες.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο καταμερισμός

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο δοκίμιο του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Ο σύγχρονος άνθρωπος» (Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα, 2004).

Η εργασία, για να γίνεται γρηγορότερα και καλύτερα, έχει κατανεμηθεί σε μικρά κομμάτια και ο καθένας διεκπεραιώνει, συχνά εφ' όρου ζωής, το μικρό κομμάτι που του έλαχε. Έτσι, βέβαια, η προσπάθεια τυποποιείται. Και αν αυτό στην περιοχή της πρακτικής ενέργειας είναι επικίνδυνο, στην περιοχή του θεωρητικού στοχασμού γίνεται επικινδυνότατο. Η τυποποίηση αποτελεί άρνηση της προσωπικής ελευθερίας. Το ιδανικό του «στάνταρντ» μπορεί να είναι χρήσιμο στα βιομηχανικά προϊόντα. Αλλά ο άνθρωπος, τουλάχιστο ίσαμε τη στιγμή τούτη, δεν είναι βιομηχανικό προϊόν.

Ο καταμερισμός, που είναι σήμερα το αναπόφευκτο, αύριο μεθαύριο μπορεί να γίνει η νέα μοίρα της ανθρώπινης τραγωδίας. Γιατί η τυποποίηση δεν είναι άσχετη, αν καλοκοιτάξει κανείς το θέμα, προς τον καταμερισμό. Όσο η ενέργεια περιορίζεται σε κλειστούς χώρους, τόσο και το πρόσωπο που ενεργεί μεταμορφώνεται σε ακούσιο όργανο, παύει να συμμετέχει συνειδητά στην προσπάθεια. Η επανάληψη σκοτώνει την ευδιαθεσία και η έλλειψη της ευδιαθεσίας μαραίνει τη φαντασία. Και δεν πρέπει να λησμονούμε πως η φαντασία, είτε εφαρμοσμένη στα πράγματα είτε όχι, είναι πολύτιμη μορφή της ελευθερίας. Ο μεγάλος κίνδυνος λοιπόν υπάρχει εκεί: ο άνθρωπος που επαναλαμβάνει σε μια ολόκληρη ζωή την ίδια κίνηση, που περιορίζει το οπτικό του πεδίο σε μια απειροελάχιστη μορφή ενέργειας, γίνεται πια και ο ίδιος ένας χώρος στεγανός, όπου ο ήλιος από άλλους κόσμους δεν βρίσκει τόπο να πέσει. Το ερώτημα τώρα έρχεται από μόνο του: υπάρχει τρόπος σωτηρίας ή όχι; Νομίζω πως άλλος τρόπος δεν μπορεί να υπάρξει έξω από τη διεύρυνση και την καλή χρησιμοποίηση του διαθέσιμου χρόνου.

Η ειδίκευση, πρέπει να το πάρουμε απόφαση, δεν είναι μια υπόθεση που μπορεί ν' ανασταλεί ή να περιορισθεί. Όσο προχωρούν οι καιροί, τόσο περισσότερο η γνώση θα κατατεμαχίζεται. Εκείνο λοιπόν που χρειάζεται δεν είναι να την επιτιμούμε[1], αλλά να

1 κατηγορούμε

προσπαθούμε να την τοποθετήσουμε στον κανονικό χώρο, ώστε να μην αποσκεπάζει ολόκληρο τον άνθρωπο και ν' αφήνει κάποια περιθώρια καθολικότερης δραστηριότητας.

Το ουσιωδέστερο είναι να μην παύουμε να συλλογιζόμαστε τον άνθρωπο. Ο κόσμος μας, είπε στα 1955 ο Οππενχάιμερ[2], είναι «ένας κόσμος όπου ο καθένας μας, γνωρίζοντας τα όριά του –τον κίνδυνο να είναι επιπόλαιος και τον πειρασμό να είναι κουρασμένος– πρέπει ν' αρπαχθεί από ό,τι τον περιβάλλει, από ό,τι γνωρίζει, από ό,τι μπορεί να κάμει, από τους φίλους του, από την αγάπη του, γιατί αλλιώς θα χαθεί μέσα στην παγκόσμια σύγχυση και δεν θα ξέρει πια τίποτε και δεν θ' αγαπά πια τίποτε».

Α3. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα παρουσιάζεις και εξηγείς την άποψη του Οππενχάιμερ, με την οποία κλείνει το κείμενο ο συγγραφέας. Αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο αναφοράς, να τονίσεις γιατί είναι επίκαιρη ακόμη και στις μέρες μας, κυρίως σε σχέση με τον τρόπο που ο σύγχρονος άνθρωπος επιλέγει επάγγελμα και βιώνει την εργασιακή πραγματικότητα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ (1927 - 1985)

[Ήθελα να βρω το δρόμο μου και να προχωρήσω]

Το απόσπασμα αντλήθηκε από το κείμενο του Γιώργου Ιωάννου «Το παλιό σχολείο» που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Εφήβων και μη» (εκδ. Ερμής, Αθήνα 1982).

Η απελευθέρωση[3] μας πέτυχε στην προτελευταία τάξη, την εβδόμη γυμνασίου[4]. Τότε μονάχα μπορέσαμε να κοιτάξουμε γύρω μας. Και αντικρίσαμε το χάος. Όχι μονάχα δεν προετοιμαζόμασταν για καμιά επιστήμη, αλλά ούτε καν είχαμε αποφασίσει τι θα σπουδάσουμε. Κάποτε, βέβαια, όλοι μας κάτι είχαμε διαλέξει, στην τύχη, αλλά το λησμονήσαμε μέσα στις αλλεπάλληλες κακουχίες.

[…] Λίγοι έγιναν αυτό που είπαν. Εμένα οι δικοί μου μου βάλαν την ιδέα να γίνω κτηνίατρος. Ένιωθα ανέκαθεν μια κλίση προς τα ζώα, αν και δεν είχαμε στο σπίτι ούτε γάτα. […] Απλώς δεν υπήρχε τότε κτηνιατρική σχολή στην πόλη μας κι έτσι το σχέδιο ματαιώθηκε.

---

2 Ρόμπερτ Οππενχάιμερ (Robert Oppenheimer): Αμερικανός φυσικός, επικεφαλής της ομάδας που δημιούργησε για πρώτη φορά ατομική βόμβα στις Η.Π.Α., αυτή που χρησιμοποιήθηκε στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι

3 εννοεί την απελευθέρωση από τη Γερμανική Κατοχή (1944)

4 η σημερινή Β΄ Λυκείου

Τότε που τελειώσαμε, μεγάλη υπόληψη είχε το επάγγελμα του γιατρού. Κατόπιν ερχόταν του δικηγόρου. Του καθηγητή ήταν πολύ ξεπεσμένο οικονομικά, του δασκάλου ακόμα χειρότερα. Και φυσικά οι μεγάλοι, που αντιμετωπίζουν σχεδόν πάντα τα πράγματα από την πρακτική τους άποψη, μας πίεζαν να γίνουμε γιατροί ή δικηγόροι. Η μανία με το Πολυτεχνείο παρουσιάστηκε αργότερα, όταν άρχισε η ανοικοδόμηση της χώρας. Όχι, βέβαια, πως οι μηχανικοί ή οι μηχανολόγοι δεν έβγαζαν χρήματα, αλλά το όνειρο αυτό, καθώς δεν υπήρχε Πολυτεχνείο στην πόλη μας, ήταν τόσο άπιαστο και τόσο ακριβό, ώστε οι μεγάλοι απόφευγαν να φέρουν το λόγο σ' αυτά τα επικίνδυνα θέματα. Πολλά παιδιά ακολουθούσαν τις ιδέες των μεγάλων κατά γράμμα. Και το περίεργο είναι ότι πιο πειθήνια στις ιδέες των μεγαλυτέρων αποδείχτηκαν όχι τα ήσυχα και τα μαμόθρεφτα, όπως θα περίμενε κανείς, αλλά κάτι ζωηρότατα πλάσματα, που νόμιζες ότι ποτέ και κανέναν δεν πρόκειται ν' ακούσουν. Αντίθετα, οι αθόρυβοι εννοούσαν να κάνουν το δικό τους, μη λογαριάζοντας αμοιβές και ξακουστά επαγγέλματα.

Μετά από πολλές συζητήσεις, αποφασίσαμε μ' ένα συμμαθητή μου να δώσουμε στη φιλολογία. […]

Τολμήσαμε να πλησιάσουμε τον φιλόλογο. «Ώστε θέλετε να πάτε στη Φιλοσοφική Σχολή;» μας είπε. Κοιταχτήκαμε ενθουσιασμένοι. Ποτέ μας δεν είχαμε ακούσει ότι το άλλο όνομα της Φιλολογίας ήταν «Φιλοσοφική Σχολή». Αυτό πια ήτανε ένας ακόμα λόγος. Αλλά ο φιλόλογός μας συνέχισε αμείλικτος: «Να πάτε, μας είπε, καλά είναι. Αλλά να ξέρετε πως πολλά ψωμιά και φαγιά το επάγγελμα αυτό δεν έχει». Μιλούσε ο άνθρωπος με εικόνες της κατοχής.

Πάντως, οι χοντράδες αυτές μας κλόνισαν. Εγώ τις επόμενες μέρες ξαναγύρισα στο προσφιλές μου όνειρο για την κτηνιατρική. Κι εφόσον Κτηνιατρική Σχολή δεν υπήρχε, συμβιβάστηκα μέσα μου με τη γεωπονία. Ζώα και φυτά είναι συγγενικά πράγματα. Ο άλλος βρήκε καταφύγιο στη νομική, που από καιρό τη σκεφτόταν σαν εναλλακτική λύση. Μάλιστα άρχισε να κατηχεί στην ιδέα του κι εμένα κι ως ένα σημείο πήρε να με λυγίζει.

Όλα αυτά τα πράγματα, αυτές οι απότομες αλλαγές, μου δημιουργούσαν μια πολύ δυσάρεστη διάθεση. Τις νύχτες δεν μπορούσα να κοιμηθώ απ' την αγωνία. Ήθελα να βρω το δρόμο μου και να προχωρήσω. […]

Δειλά δειλά ζήτησα ακρόαση από το γυμνασιάρχη. Ήταν φιλόλογος και διακρινόταν για τον ζωηρό θεατρικό τρόπο με τον οποίο μιλούσε. Του είπα τα βάσανά μου, τη φοβερή ψυχική ταλαιπωρία μου. Του είπα ότι ήθελα να πάω στη φιλολογία, αλλά με είχαν τρομοκρατήσει, κι έτσι άρχισα να σκέφτομαι τη γεωπονία, μα ένιωθα μέσα μου ένα φοβερό

διχασμό. Με άκουσε με προσοχή. Ύστερα, σήκωσε τα χέρια του προς τον ουρανό και είπε δραματικά: «Για όνομα Θεού, παιδί μου, θ' αφήσεις το γάμο, να πας για τα πουρνάρια;».

Αυτό ήταν, δεν ήθελα άλλο τίποτε. Στρώθηκα το καλοκαιράκι στη μελέτη και το φθινόπωρο ήμουν πρωτοετής φοιτητής της φιλολογίας. Παρ' όλες τις δυσκολίες και τις κακοπάθειες, ποτέ μου δεν ξανακοίταξα πίσω.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια κριτήρια για την επιλογή επαγγέλματος των εφήβων της εποχής του παρουσιάζει ο αφηγητής; Κατά πόσο πιστεύεις ότι τα κριτήρια αυτά έχουν αλλάξει από τότε σε σχέση με τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών; Πώς αξιολογεί σήμερα η κοινωνία τα επαγγέλματα κύρους;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο αφηγητής-ήρωας και συζητάς με δύο συμμαθητές και φίλους σου σχετικά με το επαγγελματικό σας μέλλον. Αντλώντας στοιχεία από το κείμενο, να γράψεις τον μεταξύ σας διάλογο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα (π.χ. τους κινδύνους που επιφυλάσσει η εξειδίκευση και ο καταμερισμός στον εργασιακό χώρο), για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

α. Παράθεση της άποψης του Οππενχάιμερ.

β. Εξήγηση των κύριων σημείων της.

γ. Επισήμανση των όψεων της ανθρώπινης ζωής που φωτίζει και την καθιστούν επίκαιρη:

- η επαγγελματική αποκατάσταση και η επιτυχημένη σταδιοδρομία δεν αρκούν για την ανθρώπινη ευτυχία
- οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις στον εργασιακό τομέα εγκλωβίζουν το άτομο σε μια άχαρη, μονότονη, κουραστική και καταπιεσμένη ζωή

- αναγκαία η ύπαρξη νησίδων «ανάσας»/ δημιουργικών διεξόδων / γνήσιων διαπροσωπικών σχέσεων → διαφύλαξη της πνευματικής και ψυχικής υγείας του ατόμου → προσφορά προς το κοινωνικό σύνολο

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Κριτήρια επιλογής επαγγέλματος στη μεταπολεμική εποχή, όπως αναφαίνονται από το κείμενο:

- οικονομικές απολαβές,
- κοινωνικό κύρος,
- υποδείξεις ενηλίκων: γονέων και εκπαιδευτικών,
- ακούσματα, απόψεις, τάσεις των συνομηλίκων,
- προσωπικές προτιμήσεις, επιθυμίες και κλίσεις,
- δυνατότητα σπουδών στην περιοχή διαμονής τους.

Ως προς τα δύο τελευταία ερωτήματα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών κρίσεων, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει τους προβληματισμούς, τις ιδέες και τις αγωνίες των εφήβων σε διαλογική μορφή (χρήση εισαγωγικών ή παύλας για την παράθεση των λόγων των συνδιαλεγόμενων προσώπων). Έχει τη δυνατότητα να επιλέξει τα σημεία της αφήγησης που του/της έκαναν εντύπωση και θεωρεί σημαντικά, ώστε να τα αποτυπώσει στον διάλογο. Η αμεσότητα και τα στοιχεία προφορικότητας που διακρίνουν τον διάλογο είναι απαραίτητα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Καμία πατρίδα για την τρίτη ηλικία

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο άρθρο της Δήμητρας Αθανασοπούλου, που δημοσιεύτηκε στις 18.04.2020 στην «Εφημερίδα των Συντακτών».

Στην «Μπαλάντα του Ναραγιάμα», μια 70χρονη ανεβαίνει στην κορυφή ενός βουνού για να ξεψυχήσει, με απώτερο στόχο ο θάνατός της να επιτρέψει την επιβίωση ενός νεότερου και πιο παραγωγικού μέλους της κοινότητας. Η ταινία του Σοχέι Ιμαμούρα αναφέρεται σε μια παλαιά ιαπωνική πρακτική που έχει τις ρίζες της σε περιόδους ξηρασίας και λιμού και επέβαλε μια «εθελούσια διακοπή τού εγώ» των γηραιών και εξασθενημένων ατόμων προς όφελος των νέων.

Ο όρος Ubasute –«εγκατάλειψη ενός ηλικιωμένου»– αποδίδει σήμερα τη σύγχρονη όψη της πρακτικής αυτής, η οποία επανέρχεται στο προσκήνιο με κάθε νέα φυσική καταστροφή ή έκτακτη κρίση. Η αφήγηση, ωστόσο, που νομιμοποιεί την απομάκρυνση και την εξόντωση του «περιττού Άλλου» δεν αφορά μονάχα τη μακρινή Ανατολή, αλλά και τις γειτονιές της Ευρώπης. Κι όμως, οι ηλικιωμένοι στη σύγχρονη εποχή θα έπρεπε να βιώνουν την «κορύφωση της ύπαρξής τους». Τα γηρατειά θα έπρεπε να εκλαμβάνονται ως συνέχεια μιας ζωής γεμάτης και όχι ως ασθένεια. Έτσι, τα σημάδια του γήρατος δεν θα αντιμετωπίζονταν ως μειονεξίες που καθιστούν τους ανθρώπους αδύναμους και εξαρτώμενους. Ως γνωστόν, η παγίωση των διακρίσεων σε βάρος μιας ομάδας επιτυγχάνεται σε ένα πρώτο επίπεδο χάρη στον ρόλο της γλώσσας. Ο χώρος που καταλαμβάνουν φράσεις όπως «τα πολυκαιρισμένα σώματα» ή «οι καταναλωτές συντάξεων» για τους ηλικιωμένους στο λεκτικό πεδίο των σύγχρονων Ευρωπαίων είναι ένας χώρος φορτισμένος με ενοχή, κόπωση και σιωπή.

Πόσο είναι δυνατό να μην εγκλωβιζόμαστε στον κυρίαρχο λόγο που επενεργεί στην ταυτότητα των ηλικιωμένων ατόμων νομιμοποιώντας τον εξοστρακισμό[1] τους; Μπορούμε, άραγε, να κοιτάξουμε πέρα από τη βιολογική όψη και να δούμε τα πρόσωπα των ηλικιωμένων πίσω από τα στερεότυπα; Πώς μπορεί η ζωή ενός πληθυσμού να εκπέσει από την κατηγορία του ανθρώπινου και να μην είναι πια (η ζωή του) άξια συμπόνοιας; Το ερώτημα είχε θέσει η Judith Butler στο κείμενο «Βία, Πένθος, Πολιτική» σε σχέση με το πώς

1 εξορία ανεπιθύμητου ατόμου

κάποιες αφηγήσεις νομιμοποιούν τον διαχωρισμό εκείνων που πρέπει να ζήσουν από εκείνους που μπορούμε να αφήσουμε να πεθάνουν.

Είναι περισσότερο από αναγκαία, λοιπόν, μια πολιτιστική μετατόπιση στον τρόπο που βλέπουμε την τρίτη ηλικία. Τα πρόσωπα των ανθρώπων θα πρέπει να ξεχωρίζουν πέρα από τη βιολογική όψη, πέρα από τις κοινωνικές κατασκευές. Για να επιτευχθεί μια νέα συγκρότηση ταυτότητας των ηλικιωμένων, που δεν θα ταυτίζεται με την «αποσύνθεση» ή το «κοινωνικό βάρος». Για να υπάρξουν πολλές πατρίδες για την τρίτη ηλικία. Με δεδομένο, πάντα, πως το ανθρώπινο είδος εξακολουθεί να δεσμεύεται από τον χρόνο, καταδικασμένο ή ευλογημένο να βιώνει την επίδραση των «καιρών» πάνω του.

Α3. Οι θέσεις της αρθρογράφου σε ενέπνευσαν και τις αξιοποιείς σε ομιλία (200-250 λέξεων) που θα εκφωνήσεις σε Ημερίδα του σχολείου σου με θέμα «Εμείς και οι "άλλοι"», εμπλουτίζοντάς τες με επιπλέον επιχειρήματα που υπαγορεύουν την ανάγκη να περιοριστεί το φαινόμενο του ηλικιακού ρατσισμού στην εποχή μας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ(1878 - 1931)

Το γατάκι

Το απόσπασμα έχει αντληθεί από το διήγημα του Κώστα Παρορίτη «Το Γατάκι», το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Διηγήματα» (1982, Αθήνα: Εκδ. Οδυσσέας, σ.σ. 30-34).

Το απομεσήμερο εργάστηκε στο γραφείο όσο που βασίλεψε ο ήλιος. Κατόπι έκανε το συνηθισμένο περίπατο μοναχός σαν πάντα. Γύρισε νύχτα κι έπεσε αμέσως στον ύπνο χωρίς να δειπνήσει. Την άλλη μέρα άργησε να ξυπνήσει και δεν μπόρεσε να βρεθεί στο γραφείο του την ορισμένη ώρα. Δεν του έγινε καμιά παρατήρηση μα από τον τρόπο που τονέ κοιτάξανε όλοι κει μέσα ήτανε φανερό πως η άργητά[2] του είχε παρατηρηθεί. Κάθισε ωστόσο στο γραφείο του κι άρχισε να γράφει. Από τη μέρα κείνη είχε γίνει πολύ προσεχτικός στη δουλειά του[3]. Μελετούσε κάθε λέξη, κοίταζε και ξανακοίταζε τα γραφόμενά του και προσπαθούσε με κάθε τρόπο να διορθώσει το γράψιμό του. Μα του ήτανε δύσκολο να γράψει καλύτερα αφού το χέρι του έτρεμε. Αναγκαζότανε να γράφει πολύ αργά κι έτσι έμενε πολύ πίσω στη δουλειά. Μα κι έτσι οι λογαριασμοί του ήτανε πιο πολύ από άλλοτε γιομάτοι λάθια. Σα να τ' οδηγούσε κανείς το χέρι του στο στραβό. Ένα

2 αργοπορημένη προσέλευση, καθυστέρηση

3 Ο διευθυντής του είχε κάνει παρατήρηση γιατί είχε κάνει λάθος σε έναν λογαριασμό.

τηλεγράφημά του κακογραμμένο έκαμε άνω-κάτω το γραφείο. Ο Διευθυντής του μίλησε τότε με πολύ άσκημο τρόπο και του είπε πως το κατάστημά του δεν είναι γεροκομείο. Την άλλη μέρα ο κύριος Σεβαστός βρήκε νέο υπάλληλο στη θέση του. Κατάλαβε πως τον είχανε αντικαταστήσει. Ο επιστάτης του έδωσε ένα έγγραφο από το Διευθυντή. Ήτανε η απόλυσή του από τη θέση· συνάμα, έλεγε το έγγραφο, διατάχτηκε ο ταμίας να μετρήσει στον κύριο Σεβαστό εξόν του μισθού του κι εκατό δραχμές παραπάνω. Ο κύριος Σεβαστός έβαλε το χαρτί στην τσέπη του, έδωσε στη γάτα το ψωμί που είχε φέρει μαζί του, κάθισε κοντά της όσο που απόφαγε, τηνέ χάιδεψε λίγο κι έπειτα διευθύνθηκε στο ταμείο. Ο μήνας είχε δέκα· πληρώθηκε τις δέκα μέρες κι έκανε να φύγει.

- Σταθείτε, κύριε Σεβαστέ, έχετε ακόμα εκατό δραχμές να λάβετε, του είπε ο ταμίας.
- Από τι παρακαλώ; Ρώτησε κείνος σιγά.
- Σας τις κάνει δώρο το κατάστημα.
- Φχαριστώ πολύ, κύριε ταμία. Μα είναι ολωσδιόλου περιττό. Χαίρετε.

Πηγαίνοντας έριξε το μάτι του στο γραφείο του Διευθυντή. Κείνος ήτανε μέσα μα τη φορά αυτή ούτε σήκωσε το κεφάλι του να τονέ δει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Για ποιους λόγους απολύθηκε ο ήρωας από τη θέση του; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με χωρία του κειμένου. Πώς κρίνεις αυτή την απόφαση του Διευθυντή;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο ηλικιωμένος ήρωας, κύριος Σεβαστός, και απευθύνεις σε ένα συγγενικό ή φιλικό σου πρόσωπο επιστολή με την οποία αφηγείσαι το χρονικό της απόλυσής σου και τα μελλοντικά σου σχέδια.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο. **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο - στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις).*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να φωτίσει τα παρακάτω στοιχεία με τις δικές του/της απόψεις.

Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς:

- Η «εθελούσια διακοπή του εγώ» των γηραιών και εξασθενημένων ατόμων προς όφελος των νέων αποτελεί δείγμα παρωχημένων εθιμοτυπικών πρακτικών, μάλιστα ξένων προς τα ανθρωπιστικά δυτικά ιδεώδη.
- Η τάση εξόντωσης του «περιττού Άλλου» διαχέεται στην εποχή μας ακόμη και στην περήφανη για τον πολιτισμό της Ευρώπη με τη μορφή του ηλικιακού ρατσισμού.
- Τα σημάδια του γήρατος αντιμετωπίζονται ως μειονεξίες που καθιστούν τους ανθρώπους αδύναμους και εξαρτώμενους, ενώ τα γηρατειά θα έπρεπε να εκλαμβάνονται ως συνέχεια μιας ζωής γεμάτης και όχι ως ασθένεια.
- Διατυπώνεται ένας ιδιότυπος λεκτικός ρατσισμός σχετικά με τους ηλικιωμένους, με ακραίες φράσεις, όπως «τα πολυκαιρισμένα σώματα» ή «οι καταναλωτές συντάξεων».
- Αναγκαία μια πολιτιστική μετατόπιση στον τρόπο που βλέπουμε την τρίτη ηλικία: τα πρόσωπα των ανθρώπων θα πρέπει να ξεχωρίζουν πέρα από τη βιολογική όψη, πέρα από τις κοινωνικές κατασκευές.

- Πρέπει να επιτευχθεί μια νέα συγκρότηση ταυτότητας των ηλικιωμένων, που δεν θα ταυτίζεται με την «αποσύνθεση» ή το «κοινωνικό βάρος», ώστε να σχεδιαστούν δημιουργικές προοπτικές γι' αυτούς, στη βάση του σεβασμού και του ανθρωπισμού.

Περαιτέρω επιχειρηματολογία υπέρ του περιορισμού του ηλικιακού ρατσισμού:

- Η ιστορία έχει αποδείξει ότι οι ρατσιστικές συμπεριφορές και πολιτικές κάθε μορφής οδηγούν τους λαούς σε δυστυχία και οπισθοδρόμηση.
- Οι αρχές της δημοκρατίας και της ευνομίας υπαγορεύουν τον αδιάκοπο αγώνα για μια κοινωνία που θα εξασφαλίζει στα μέλη της ισότητα και δικαιοσύνη, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για ανθρώπους που έχουν προσφέρει όλη τη ζωή τους στην ενίσχυση αυτής της κοινωνίας.
- Είναι απαράδεκτη η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ηλικιωμένων σε μια εποχή όπου υπάρχει πλούτος και τεχνολογικά μέσα, τα οποία αρκούν για να εξασφαλίσουν σε όλους ίσες ευκαιρίες για μια καλύτερη ζωή.
- Οι αρχές της αρμονικής συνύπαρξης, της αποδοχής και της συμπερίληψης όλων των μελών μιας κοινωνίας συνιστούν συντελεστή προόδου του πολιτισμού, καθώς δίνουν τη δυνατότητα για ατομική προκοπή και ευτυχία, ενισχύουν τον κοινωνικό ιστό και διασφαλίζουν ένα καλύτερο μέλλον για την ανθρωπότητα.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Οι λόγοι για τους οποίους απολύθηκε ο ήρωας είναι:

- καταβεβλημένος από κόπωση λόγω της πολύωρης εργασίας του (εργάστηκε στο γραφείο όσο που βασίλεψε ο ήλιος), έδωσε λαβή για αρνητικές εντυπώσεις με την αργοπορημένη προσέλευσή του (άργησε να ξυπνήσει και δεν μπόρεσε να βρεθεί στο γραφείο του την ορισμένη ώρα. Δεν του έγινε καμιά παρατήρηση μα από τον τρόπο που τονέ κοιτάξανε όλοι κει μέσα ήτανε φανερό πως η άργητά του είχε παρατηρηθεί),
- εξαιτίας της προχωρημένης του ηλικίας, ήταν πιο αργός στη δουλειά του (Αναγκαζότανε να γράφει πολύ αργά) και λιγότερο αποδοτικός (έμενε πολύ πίσω στη δουλειά),
- λόγω του ότι το χέρι του έτρεμε (του ήτανε δύσκολο να γράψει καλύτερα αφού το χέρι του έτρεμε), όσο κι αν πάσχιζε με φιλοπονία και προσοχή (είχε γίνει πολύ

προσεχτικός στη δουλειά του. Μελετούσε κάθε λέξη, κοίταζε και ξανακοίταζε τα γραφόμενά του και προσπαθούσε με κάθε τρόπο να διορθώσει το γράψιμό του), όχι μόνο δεν τα κατάφερνε, αλλά έκανε περισσότερα και σοβαρότερα λάθη (κι έτσι οι λογαριασμοί του ήτανε πιο πολύ από άλλοτε γιομάτοι λάθια - Ένα τηλεγράφημά του κακογραμμένο έκαμε άνω-κάτω το γραφείο),

- η κατάστασή του δεν έγινε ανεκτή, γιατί ο διευθυντής του απαιτούσε αποδοτικούς υπαλλήλους και δεν συγχωρούσε λάθη (Ο Διευθυντής του μίλησε τότε με πολύ άσκημο τρόπο),
- το γεγονός ότι είχε γεράσει υπηρετώντας σε αυτή τη θέση όχι μόνο δεν εκτιμήθηκε, αλλά υπήρξε αφορμή για να υποστεί προσβλητικό σχόλιο από τον ανάλγητο διευθυντή (του είπε πως το κατάστημά του δεν είναι γεροκομείο),
- η διεύθυνση του καταστήματος προσέλαβε κάποιον νεότερο -άρα και αποδοτικότερο- στη θέση του, χωρίς να τον ενημερώσει καν για την πρόσληψη του αντικαταστάτη του -απεναντίας, βρέθηκε προ τετελεσμένου γεγονότος (Την άλλη μέρα ο κύριος Σεβαστός βρήκε νέο υπάλληλο στη θέση του. Κατάλαβε πως τον είχανε αντικαταστήσει.).

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην αναγνωστική ανταπόκριση του/της μαθητή/-τριας στο κείμενο και τις προσωπικές του/της απόψεις.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή επιστολής σε οικείο πρόσωπο. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **Δομή:** οικεία προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου:** προσωπικό και άμεσο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο. **Γλώσσα:** συγκινησιακά φορτισμένη, οικεία.

Ως προς το περιεχόμενο, είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλα τα γεγονότα και οι αντιδράσεις του ήρωα που αποτυπώνονται στο κείμενο αναφοράς και τα μελλοντικά του σχέδια, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του/της μαθητής/-τριας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η Ελλάδα αδειάζει και αιμορραγεί...

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα προέρχεται από άρθρο του Θοδωρή Γιάνναρου, που δημοσιεύτηκε στον ενημερωτικό ιστότοπο https://www.capital.gr/ στις 17.01.2018 (ανάκτηση: 25.02.2022).

Το πρόβλημα της μετανάστευσης των Ελλήνων στο εξωτερικό, ειδικά των νέων, παραμένει στο προσκήνιο εδώ και αρκετά χρόνια, από τότε δηλαδή που αυτό το οποίο όλοι πλέον ονομάζουμε οικονομική και ανθρωπιστική κρίση άρχισε να γίνεται αισθητό... Περίπου 700.000 Έλληνες - οι περισσότεροι εκ των οποίων νέοι μεταξύ 30-40 ετών, με πτυχία, μεταπτυχιακά και διδακτορικά - έχουν μεταναστεύσει στην Ευρώπη, στην Αυστραλία, στις ΗΠΑ, ακόμα και στη Νέα Ζηλανδία και στην Ισλανδία. Είναι, όμως, η μετανάστευση και η ξενιτιά... η λύση;

Θα μπορούσαμε να στοχαστούμε λίγο παραπάνω και να θέσουμε στις σωστές διαστάσεις του το ζήτημα… Η πραγματικότητα είναι ότι η συντριπτική πλειονότητα των παιδιών και των νέων, ιδίως άνω των 18-20 ετών, έχουν σκεφτεί και προβληματιστεί ως προς το θέμα της «φυγής» στο εξωτερικό, μιας και η σημερινή κατάσταση κάνει τη φράση «...δίπλα, το γρασίδι είναι πιο πράσινο» να φαντάζει όλο και πιο ελκυστική και, ίσως, αληθινή. Ούτως ή άλλως, είναι «ηλίου φαεινότερο» πως το γρασίδι εδώ, σε πολλές περιπτώσεις καταστράφηκε, ενώ σε άλλες κιτρίνισε επικίνδυνα… Έμειναν, δυστυχώς, ελάχιστα σημεία στη χώρα μας με ευκαιρίες, δυνατότητες… και πράσινο γρασίδι… Είναι, όμως, πραγματικά «...δίπλα, το γρασίδι πιο πράσινο»; Και ο στόχος των νέων είναι να ζήσουν στο εξωτερικό για πάντα ή να επιστρέψουν κάποια στιγμή στην Ελλάδα;

Ελάχιστοι είναι εκείνοι που προτίθενται να φύγουν και να ρίξουν τη μαύρη πέτρα της λησμονιάς πίσω τους, δηλώνοντας απέχθεια για τα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά πράγματα στην χώρα, εγκαταλείποντάς την, μη έχοντας σκοπό να ξαναγυρίσουν! Οι περισσότεροι οπαδοί της «αναγκαστικής φυγής» υποστηρίζουν πως η μετανάστευση είναι μια ακραία, ίσως και τελευταία λύση, όταν έχουν προσπαθήσει ήδη αρκετά να συνεχίσουν τη ζωή τους στη χώρα όπου γεννήθηκαν, όταν δεν έχουν πλέον ούτε τα ελάχιστα για να ζήσουν. «Ζούμε κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, αλλά δεν πρόκειται να φύγω τώρα, που με χρειάζεται η χώρα μου!» ή «Δεν είμαι της άποψης ότι πρέπει να τα εγκαταλείψουμε όλα και να φύγουμε! Πρέπει να μείνουμε, να παλέψουμε και να ξαναφτιάξουμε τη χώρα

και τις ζωές μας!» είναι μερικές από τις φορτισμένες κουβέντες που ακούγονται σε συζητήσεις...

Το μεγαλύτερο πρόβλημα, όμως, σε αυτή τη δύσκολη κατάσταση του «μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα» είναι ότι, δυστυχώς, δεν ακούει κανείς τους νέους, τα προβλήματα και τις σκέψεις τους. Το έχουμε συνειδητοποιήσει; Συχνά, οι γονείς, που πια αισθάνονται εγκλωβισμένοι στην Ελλάδα και δεν μπορούν να φύγουν, μεταδίδουν την ανεκπλήρωτη επιθυμία τους στα παιδιά τους. Πάνω σε αυτό πρέπει να αναστοχαστούμε. Η προτροπή για φυγή είναι μια ατομικιστική ή συλλογική πράξη; Πώς θα αναπτύξει το παιδί συλλογικότητα, όταν σκέφτεται μόνο το... «ο σώζων εαυτόν σωθήτω»;

Α3. Ο συντάκτης του άρθρου προκαλεί τους αναγνώστες να στοχαστούν πάνω σε μια σειρά από ερωτήματα, παρουσιάζοντας μάλιστα αυτούσιες κάποιες απόψεις προβληματισμένων για το μέλλον τους νέων. Με αφορμή το άρθρο, αποφασίζεις να τοποθετηθείς κι εσύ στο ζήτημα της μετανάστευσης των νέων για επαγγελματικούς λόγους. Τις απόψεις σου τις διατυπώνεις σε ομιλία (200-250 λέξεων) προς τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου στο πλαίσιο Ημερίδας του σχολείου σου με θέμα «Οι ανησυχίες της σύγχρονης νεολαίας».

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ(1868 - 1920)

Η Αννιώ

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Κωνσταντίνου Χατζόπουλου που περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Το όνειρο της Κλάρας και άλλα διηγήματα» (1991, Αθήνα: Εκδ. Νεφέλη, σ.σ. 88-89).

Δεν πέρασε καιρός, και μας ξανάπιασαν πάλι να κρυφομιλάμε μέρα μεσημέρι κάτω από την κάμαρα του γεφυριού. Η μάνα της έστειλε τώρα ένα δικό της και μ' έκραξε στην αυλή του μαγαζιού και μου είπε να πάψω να ντροπιάζω το σπίτι της ξαδέρφης του.

«Δε θέλω να ντροπιάσω κανένα σπίτι», του αποκρίθηκα: «έχω καλό σκοπό για το κορίτσι».
«Για τα μούτρα σου είναι», θύμωσε και μου άστραψε και κείνος δυο στα μάγουλα και με φοβέριξε πως αν ξαναμάθει πως μίλησα με την Αννιώ, θα βάλει τον αστυνόμο να με κάνει εξορία.

Μας ξαναπιάσαν πίσω στο στενό, και την άλλη μέρα ήρθε ο αστυνόμος και μ' έδειρε και με φοβέριξε πως θα μ' εξορίσει για λωποδύτη.

Μα το άκουσε ο αφεντικός μου και πήρε το μέρος μου, γιατί δεν του έπεφτε τόσο εύκολο να βρει αμέσως άλλο παιδί στο πόδι μου.

Ήταν κιόλας με το άλλο κόμμα και κόντεψε να γίνει σούσουρο. Μα οι δικοί της Αννιώς το σωπάσανε[1].

Για μένα όμως ήταν η Αννιώ χαμένη. Φτωχοκόριτσο ήταν κι αυτή, μα μια φορά ο πατέρας της ήταν καλός, η μάνα της κρατούσε από γωνιά και γυρεύανε να βρούνε κάποιο νοικοκύρη να τη σιγουρέψουν. Την κλείσαν μέσα και δεν μπορούσα να την ξαναδώ.

Δεν μου έμενε άλλο παρά να την κλέψω.

Μα με τι και πώς; Αφού δεν μπορούσα να το κάμω αυτό, μου ήρθε στο νου κάτι άλλο· θυμήθηκα πόσοι φύγανε από το χωριό μου και πήγανε και κάμανε κατάσταση[2] στην ξενιτιά. Κι αποφάσισα να ξενιτευτώ και γω, να πάω να καζαντίσω[3] και να 'ρθω να πάρω την Αννιώ με το σπαθί μου.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες συνθήκες ωθούν τον νεαρό ήρωα στην ξενιτιά; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου αξιοποιώντας χωρία του κειμένου. Για ποιους λόγους θεωρείς ότι οι σύγχρονοι νέοι αποφασίζουν να αφήσουν τον τόπο τους και να φύγουν στο εξωτερικό;

ή

2. Να γράψεις την εξέλιξη της ιστορίας και να δώσεις ένα δικό σου τέλος στο διήγημα.

Μονάδες 25

1απέκρυψαν το συμβάν

2αποκτούσαν περιουσία

3πλουτίσω

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο- στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τους ακόλουθους προβληματισμούς με περαιτέρω σκέψεις, αναφερόμενος/-η ειδικότερα στις απόψεις που διατυπώνονται από τους εφήβους στην εποχή μας σχετικά με τη μετανάστευση για επαγγελματικούς λόγους, δεδομένου ότι πρόκειται για μια (σ)τάση η οποία (ανα)διαμορφώνεται συνεχώς, ανάλογα με τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές ζυμώσεις.

Ερωτήματα που θέτει το κείμενο αναφοράς:

- Είναι, όμως, η μετανάστευση και η ξενιτιά... η λύση;
- Είναι, όμως, πραγματικά «...δίπλα, το γρασίδι πιο πράσινο»;
- Και ο στόχος των νέων είναι να ζήσουν στο εξωτερικό για πάντα ή να επιστρέψουν κάποια στιγμή στην Ελλάδα;
- … δυστυχώς, δεν ακούει κανείς τους νέους, τα προβλήματα και τις σκέψεις τους. Το έχουμε συνειδητοποιήσει; Συχνά, οι γονείς, που πια αισθάνονται εγκλωβισμένοι στην Ελλάδα και δεν μπορούν να φύγουν, μεταδίδουν την ανεκπλήρωτη επιθυμία τους στα παιδιά τους.
- Η προτροπή για φυγή είναι μια ατομικιστική ή συλλογική πράξη;

- Πώς θα αναπτύξει το παιδί συλλογικότητα, όταν σκέφτεται μόνο το... «ο σώζων εαυτόν σωθήτω»; → οι γονείς, στην αγωνία τους για αποκατάσταση των παιδιών τους, καλλιεργούν σε αυτά μία τάση εγωιστική και ατομικιστική, χωρίς να σκέφτονται το συλλογικό συμφέρον.

Απόψεις προβληματισμένων για το μέλλον τους νέων:

- «...δίπλα, το γρασίδι είναι πιο πράσινο», δηλ. οι προοπτικές εργασίας και ζωής στο εξωτερικό φαντάζουν πιο ελπιδοφόρες και ελκυστικές
- «Ζούμε κάτω από πολύ δύσκολες συνθήκες, αλλά δεν πρόκειται να φύγω τώρα, που με χρειάζεται η χώρα μου!» → αναγνώριση των υφιστάμενων δυσχερειών, αλλά και επιμονή να παλέψουν για να στηρίξουν την Ελλάδα στη δύσκολη συγκυρία
- «Δεν είμαι της άποψης ότι πρέπει να τα εγκαταλείψουμε όλα και να φύγουμε! Πρέπει να μείνουμε, να παλέψουμε και να ξαναφτιάξουμε τη χώρα και τις ζωές μας!» → ενστάσεις και διαφοροποίηση ως προς την τάση φυγής των νέων, επιθυμία για παραμονή στην Ελλάδα, προκειμένου να συμβάλλουν στην ανασυγκρότησή της.

Β3.(Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>:

Τα αυστηρά ήθη της εποχής και το κοινωνικό περιβάλλον στον τόπο του είχαν γίνει ένας ασφυκτικός κλοιός για τον νεαρό ήρωα, που τον καταπίεζε, τον απέλπιζε και δεν του επέτρεπε να εξελιχθεί όπως ονειρευόταν:

- ήταν ερωτευμένος με την Αννιώ κι εκείνη μαζί του, αλλά την περιόρισαν στο σπίτι οι γονείς της (Την κλείσαν μέσα και δεν μπορούσα να την ξαναδώ.), που δεν τον ήθελαν για γαμπρό, επειδή ήταν φτωχός («Για τα μούτρα σου είναι»),
- αν επέμενε να τη δει, υπήρχε κίνδυνος να κατηγορηθεί άδικα από τον αστυνόμο, στον οποίον τον είχαν καταγγείλει οι δικοί της (ήρθε ο αστυνόμος και μ' έδειρε και με φοβέριξε πως θα μ' εξορίσει για λωποδύτη), προκειμένου να εμποδίσουν αυτόν τον έρωτα,
- ακόμη και να την κλέψει -συνήθης διέξοδος για τον απαγορευμένο έρωτα στις αρχές του 20ού αι.- του ήταν αδύνατο, γιατί δούλευε ως παραγιός (ο αφεντικός μου ... δεν του έπεφτε τόσο εύκολο να βρει αμέσως άλλο παιδί στο πόδι μου) και δεν έβγαζε αρκετά χρήματα για να ζήσουν (Δεν μου έμενε άλλο παρά να την

κλέψω. Μα με τι και πώς;),

- μέσα στην όλη αδιέξοδη κατάσταση που είχε περιέλθει, σκέφτεται ως μόνη λύση την ξενιτιά, με την ελπίδα ότι εκεί θα καταφέρει να κάνει περιουσία, όπως αρκετοί συμπατριώτες του έκαναν πριν απ' αυτόν (θυμήθηκα πόσοι φύγανε από το χωριό μου και πήγανε και κάμανε κατάσταση στην ξενιτιά.), προκειμένου να επιστρέψει πλούσιος και να διεκδικήσει την Αννιώ (Κι αποφάσισα να ξενιτευτώ και γω, να πάω να καζαντίσω και να 'ρθω να πάρω την Αννιώ με το σπαθί μου.).

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση επιτρέπει και την καταγραφή προσωπικών απόψεων, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναπτύξει ελεύθερα τις ιδέες του σχετικά με την εξέλιξη της ιστορίας και να δώσει στο διήγημα το τέλος που φαντάζεται.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το παράδειγμα της Κομοτηνής: πώς μια πόλη 51.000 κατοίκων έγινε η πιο προσβάσιμη της Ελλάδας

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από άρθρο του Γιώργου Πουλιόπουλου, που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο https://www.travel.gr/ στις 07.09.2021.

Αν περπατήσει κάποιος στην Κομοτηνή, πέρα από τα γραφικά σοκάκια, την αρμονική συνύπαρξη των θρησκειών και τους πολλούς φοιτητές, ακόμα και ένα μη εκπαιδευμένο μάτι μπορεί να παρατηρήσει κάτι ακόμα. Οι διαδρομές των ατόμων που κινούνται με αναπηρικό αμαξίδιο γίνονται ανεμπόδιστα. Η πόλη είναι προσβάσιμη στα ΑμεΑ. Κι αυτό δεν εξαντλείται στις ράμπες που υπάρχουν στους κεντρικούς δρόμους, αλλά και σε άλλες υποδομές.

Φέτος, η Κομοτηνή είχε και μια ευρωπαϊκή διάκριση ακριβώς γι' αυτό της το επίτευγμα. Στα Ευρωπαϊκά Βραβεία Προσβάσιμων Πόλεων 2021 (Access City Award) η Κομοτηνή έλαβε ειδική μνεία ως «η πόλη που αντιμετώπισε την προσβασιμότητα σαν ευκαιρία». Το Access City Award επιβραβεύει την ικανότητα και τις προσπάθειες μιας πόλης να γίνει πιο προσιτή, προκειμένου να βελτιώσει την ποιότητα ζωής του πληθυσμού της και να διασφαλίσει ότι όλοι ανεξαιρέτως έχουν ίση πρόσβαση στο αστικό περιβάλλον.

Η επιλογή της Κομοτηνής να γίνει «πρωτεύουσα της προσβασιμότητας» στην Ελλάδα δεν είναι πρόσφατη. Ξεκίνησε ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, εποχή που ανάλογες πρωτοβουλίες έμοιαζαν αδιανόητες. Βέβαια, οι ράμπες που τοποθετήθηκαν τότε πολλές φορές ήταν ακατάλληλες ή κακής ποιότητας και δεν έκαναν την δουλειά τους. Παραμένει, όμως, γεγονός ότι ο σπόρος υπήρχε. Το σημείο-κλειδί για την «προσβάσιμη» ιστορία της πόλης ήταν το 2002. Τότε ιδρύθηκε ο Σύλλογος Ατόμων με Κινητικά Προβλήματα και Φίλων Νομού Ροδόπης «Περπατώ».

Ο Αλέξανδρος Ταξιλδάρης, μετέπειτα Παραολυμπιονίκης στην Αθήνα το 2004, ήταν από τα ιδρυτικά μέλη του συλλόγου. Το 2000, όντας φοιτητής, είχε ένα ατύχημα στη θάλασσα που του προκάλεσε τετραπληγία. Σήμερα είναι γιατρός φυσικής ιατρικής και αποκατάστασης και περιγράφει τις πρώτες προσπάθειες του «Περπατώ»: «Για την επιτυχία μας σίγουρα βοήθησε ότι ο πατέρας μου και άλλα από τα ιδρυτικά μέλη του συλλόγου ήταν πρόσωπα γνωστά και αγαπητά στην τοπική κοινωνία. Σε μία από τις πρώτες εκδηλώσεις

που κάναμε, δείξαμε ένα βίντεο που έδειχνε ακριβώς τα προβλήματα που αντιμετώπιζε ένας ανάπηρος με κινητικά προβλήματα στην πόλη. Ευτυχώς, τότε βρήκαμε μια δημοτική αρχή που θέλησε να μας ακούσει και η πόλη άλλαξε». Έτσι, από το 2002 και σταδιακά κατασκευάστηκαν οι πρώτες 800 αναπηρικές ράμπες στα κεντρικά σημεία της Κομοτηνής. Αυτό έδωσε ώθηση ώστε να γίνουν κι άλλα πράγματα. Δημόσιες υπηρεσίες και σχολεία απέκτησαν ράμπες και θέσεις στάθμευσης για ΑμεΑ. Δεν ήταν τα μόνα.

Επιχειρήσεις του καφέ, εστιατόρια και ξενοδοχεία είδαν ότι μόνο να κερδίσουν είχαν με το να κάνουν το μαγαζί τους προσβάσιμο. «Αυτό ήταν ιδιαίτερα σημαντικό. Γιατί οι συγκεκριμένοι επιχειρηματίες είδαν πως η επιλογή τους αυτή ανέδειξε την κοινωνική τους εικόνα και τους έκανε καλό επιχειρηματικά», λέει ο κ. Ταξιλδάρης. Το βέβαιο είναι πως η εικόνα στα καφέ της Κομοτηνής, τουλάχιστον σε όσα είναι «προσβάσιμα», είναι διαφορετική από την υπόλοιπη Ελλάδα. «Και αυτό έχει βοηθήσει και στο να ξεπεραστούν προκαταλήψεις της ευρύτερης κοινωνίας, που αλλού παραμένουν».

Α3. Το άρθρο αναφέρεται στην επιλογή της Κομοτηνής να γίνει «πρωτεύουσα της προσβασιμότητας» γα τα άτομα με κινητικά προβλήματα στην Ελλάδα. Επειδή η είδηση αυτή σε ενέπνευσε, αποφασίζεις να τη γνωστοποιήσεις και να την προβάλλεις ως μια αξιόλογη δράση συλλογικής προσπάθειας. Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτήσεις στο σχολικό ιστολόγιο εξηγείς τι ακριβώς συνέβη στην Κομοτηνή, γιατί οι αλλαγές που εφαρμόστηκαν αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση και για άλλες πόλεις και τονίζεις τη σημασία που έχει η ομαλή ένταξη των ΑμεΑ στην κοινωνική ζωή μιας κοινότητας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

CHRISTY BROWN (1932-1981)

Το αριστερό μου πόδι (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το έργο του Ιρλανδού συγγραφέα, ποιητή και ζωγράφου Christy Brown «Το αριστερό μου πόδι» (μτφρ. Δ. Μπόκοτα, εκδ. Λιβάνη, 1994), που δημοσιεύτηκε το 1954 και είναι αυτοβιογραφικό. Ο συγγραφέας γεννήθηκε με εγκεφαλική παράλυση, έγραφε και ζωγράφιζε με το αριστερό του πόδι - το μόνο μέρος του σώματός του που μπορούσε να ελέγξει. Η κινηματογραφική μεταφορά του βιβλίου (1989) εισέπραξε εμπορική επιτυχία και διακρίσεις (δύο βραβεία Όσκαρ).

Διαπιστώνοντας ότι οι γιατροί δεν μπορούσαν να τη βοηθήσουν εκτός από το να της λένε να μην ελπίζει τίποτε από ‘μένα, ή, με άλλα λόγια, να ξεχάσει πως ήμουν ένα

ανθρώπινο πλάσμα και μάλλον να με αντιμετωπίζει σαν κάτι που πρέπει να τρέφεται και να πλένεται και μετά να μπαίνει στην άκρη, η μητέρα αποφάσισε να πάρει το ζήτημα στα δικά της χέρια. Ήμουν το παιδί της, και συνεπώς μέλος της οικογένειας, χωρίς να δίνει σημασία στο πόσο ηλίθιος κι ανίκανος θα γινόμουν, όταν μεγάλωνα, ήταν αποφασισμένη να μου συμπεριφερθεί, όπως και στους υπόλοιπους, και όχι σαν να ήμουν ο «αλλόκοτος» στο πίσω δωμάτιο για τον οποίο δε θα μιλούσαν ποτέ μπροστά στους ξένους.

Αυτή ήταν μια σημαντική απόφαση για τη μελλοντική μου ζωή. Σήμαινε ότι θα είχα πάντα τη μητέρα στο πλευρό μου να με βοηθάει να αγωνίζομαι σ' όλες τις μάχες που επρόκειτο να δώσω και να με τροφοδοτεί με καινούργια δύναμη, όταν ήμουν σχεδόν νικημένος. Βέβαια, δεν ήταν εύκολο γι' αυτήν, γιατί οι συγγενείς και οι φίλοι είχαν αποφασίσει διαφορετικά. Συμφωνούσαν στο ότι θα έπρεπε να αντιμετωπίζομαι ευγενικά, συμπαθητικά, αλλά όχι με σοβαρότητα. Αυτό θα ήταν λάθος. «Για το καλό σου», της έλεγαν, «μην αντιμετωπίζεις αυτό το αγόρι όπως τ' άλλα, στο τέλος θα σου ραγίσει την καρδιά». Ευτυχώς για 'μένα, η μητέρα και ο πατέρας αντιστάθηκαν σε όλους. Και η μητέρα, που δεν ήταν ικανοποιημένη να λέει απλώς ότι δεν ήμουν ηλίθιος, βάλθηκε κιόλας να το αποδείξει, όχι από καμιά αυστηρή αίσθηση του καθήκοντος, αλλά από αγάπη. Γι' αυτό και μπόρεσε να πετύχει τόσο πολλά…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια συμπεριφορά επέδειξε η μητέρα του αφηγητή - ήρωα απέναντί του, παρά τις διαφορετικές υποδείξεις του κοινωνικού της περιβάλλοντος (γιατροί, συγγενείς, φίλοι); Τι θα την συμβούλευες εσύ, αν ήσουν ένας από τους ανθρώπους του κοινωνικού της περίγυρου;

ή

2. Να αναδιηγηθείς το απόσπασμα από την οπτική γωνία της μητέρας. Στο κείμενό σου μπορείς να αξιοποιήσεις και στοιχεία που δίνονται στο εισαγωγικό σημείωμα.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, προκειμένου να προβάλει τη συλλογική προσπάθεια που οδήγησε στην ανάδειξη της Κομοτηνής σε «πρωτεύουσα της προσβασιμότητας» στην Ελλάδα, καθιστώντας την παράδειγμα προς μίμηση, αλλά και για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Περαιτέρω επιχειρηματολογία*:*

- Η συμπεριφορά μιας κοινότητας απέναντι στα άτομα με αναπηρία ως δείκτης πολιτισμού.
- Η φροντίδα των πιο αδύναμων μελών μιας κοινωνίας ως έμπρακτη απόδειξη σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία αποτελούν θεμέλιο λίθο της δημοκρατίας.

- Η δυνατότητα πρόσβασης σε άτομα με κινητικά προβλήματα αποτελεί όχι προνόμιο που παρέχει η Πολιτεία στους πολίτες της, αλλά κύρια ευθύνη και υποχρέωσή της.
- Ο σεβασμός που επιδεικνύει μια κοινωνία στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες δηλώνει το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδό της, την ηθική ποιότητα και την ικανότητά της να περιορίζει/ εξαλείφει τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Συμπεριφορά μητέρας:

- αμέριστη υποστήριξη στο ανάπηρο παιδί της, χωρίς όρους και προϋποθέσεις, με αγάπη και υπομονή,
- δύσκολη επιλογή, κοπιώδης και απαιτητική στην καθημερινότητα,
- ηρωική απόφαση, ενάντια στις απογοητευτικές διαπιστώσεις των γιατρών για τη μελλοντική εξέλιξη του παιδιού και τις υποδείξεις του συγγενικού και φιλικού περιβάλλοντός της (να μην επενδύει ιδιαίτερα και να μην αναμένει θετική ανταπόκριση στον αγώνα της),
- καθοριστική για την εξέλιξη του αφηγητή-ήρωα σε επιτυχημένο λογοτέχνη και ζωγράφο: αίσθηση ότι έχει κοντά του έναν σύμμαχο, που τον ενισχύει συνεχώς.

Στο δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, σε μορφή συμβουλής, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει το απόσπασμα σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, καταγράφοντας τα κύρια σημεία του (: ιατρικές διαπιστώσεις σχετικά με την κατάσταση του παιδιού και την εξέλιξή του, προτροπές συγγενικών και φιλικών προς την οικογένεια προσώπων σχετικά με το παιδί, προσωπικές επιλογές της μητέρας, αναφορά στη στάση του πατέρα, αποτίμηση της στάσης της μητέρας από το ίδιο το παιδί).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Γυναικοκτονίες: πρώτη σε αριθμό η Γαλλία, τελευταία σε καταγγελίες η Ελλάδα

Το (διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης) κείμενο στηρίχτηκε στο άρθρο της Όλγας Στέφου, που δημοσιεύτηκε στον ενημερωτικό ιστότοπο https://www.in.gr/ στις 20.01.2022.

Γυναικοκτονία είναι το έγκλημα που ορίζεται ποινικά σε πάρα πολλές χώρες του κόσμου (μόνο στη Λατινική Αμερική μιλάμε για 18 χώρες!) και αναγνωρίζει πως η δολοφονία γυναικών είναι έγκλημα μίσους, λόγω του φύλου τους – στην κατηγορία της έμφυλης βίας.

Στην Ελλάδα η γυναικοκτονία δεν υπάρχει στον ποινικό κώδικα. Υπάρχει στην Κύπρο, υπάρχει στη Γαλλία, υπάρχει σε δεκάδες χώρες, αλλά στην Ελλάδα όχι. Πρόσφατα η χώρα μας έγινε «θέμα» στα δημοσιογραφικό δίκτυα για την αύξηση των γυναικοκτονιών: μετράμε 18 νεκρές για το 2021· είναι ένας τεράστιος αριθμός. Το 2020 σε 10 από τις χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) καταγράφηκαν 444 θύματα, δολοφονημένες από τους ερωτικούς τους συντρόφους. Η ΕΕ έχει εγκρίνει οικονομικό πακέτο που θα βοηθήσει στην καταγραφή των γυναικοκτονιών σε όλα τα κράτη-μέλη. Τα αρνητικά ρεκόρ στην ΕΕ κατέχουν η Γαλλία, η Γερμανία, η Ισπανία και η Ελλάδα. Στη Γαλλία υπάρχει μία νεκρή γυναίκα κάθε δύο μέρες, στη Γερμανία μία γυναίκα πέφτει θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε ώρα και στην Ισπανία ένα θύμα βιασμού κάθε πέντε ώρες. Στη χώρα μας, από τους περίπου 5.000 βιασμούς ετησίως καταγγέλλονται μόνο το 7-10%. Η Ισπανία είναι η χώρα που ισχυρίζεται ότι πρώτη κατέγραψε όλες τις γυναικοκτονίες. Στην Ελλάδα δεν έχουμε καθόλου τέτοια στοιχεία, πράγμα που σημαίνει πως ο ακριβής αριθμός των γυναικοκτονιών είναι πολύ μεγαλύτερος από τον καταγεγραμμένο.

Αυτή τη στιγμή γίνεται λόγος για παγκόσμια «επιδημία» έμφυλης βίας. Και, φυσικά, μιλάμε για τον Δυτικό Κόσμο. Για τον Τρίτο Κόσμο έχουμε απλώς ένα δεδομένο: όλα πάνε χάλια. Ούτε αριθμοί, ούτε καταγραφές. Βέβαια, καταγραφές δεν υπάρχουν ούτε και στην ΕΕ. Ο λόγος που η ευρωπαϊκή επιτροπή θεωρεί αναγκαία τα απόλυτα στοιχεία που θα προκύψουν από μια καταγραφή είναι, για να καταφέρει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα. Ή, μάλλον, για να το εξηγήσει. Εξηγώντας το, θα μπορέσει και να το αντιμετωπίσει. Το μόνο πράγμα, που με ακρίβεια μπορούμε να δηλώσουμε, είναι πως πρόκειται για διαταξικό[1],

1 που εμφανίζεται σε όλες τις κοινωνικές τάξεις

διαπολιτισμικό φαινόμενο: νεκρές, βιασμένες και κακοποιημένες είναι οι πλούσιες, είναι οι φτωχές, είναι και οι μορφωμένες.

«Μα, αν την πεις γυναικοκτονία, αφαιρείς από τη γυναίκα την ιδιότητα του ανθρώπου» θα πουν οι… σοφιστές[2]. Και θα έχουν άδικο· επιστημονικά, μεθοδολογικά και, κυρίως, ως προς την ανθρώπινη διάσταση του προβλήματος. Αν αποκόψεις ένα έγκλημα από το κίνητρό του, το έγκλημα χάνεται σε μια θάλασσα γραφειοκρατίας. Αυτός είναι ο βασικός λόγος που η ΕΕ ζητά να καταγραφούν με ακρίβεια τα στοιχεία των γυναικοκτονιών: επειδή αναγνωρίζει τα ειδικά χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου εγκλήματος. Δεν είναι απλώς ανθρωποκτονία· είναι έμφυλο μίσος. Η ΕΕ αναγνώρισε, επιτέλους, το μέγεθος του τεράστιου προβλήματος: αν είσαι γυναίκα, κινδυνεύεις παντού· όχι εξίσου, αλλά παντού. Ζούμε στην Ευρώπη, στη Δύση, στον πλανήτη των Λυγμών.

Α3. Με αφορμή πρόσφατα περιστατικά έμφυλης βίας που συντάραξαν την κοινή γνώμη, συντάσσεις άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, όπου εξηγείς τον όρο «γυναικοκτονία», αναφέρεσαι σε εκδηλώσεις σεξιστικής συμπεριφοράς που έχεις διαπιστώσει ότι υπάρχουν στην εποχή μας και προτείνεις τρόπους με τους οποίους πρέπει να αντιμετωπιστούν.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ(1872-1923)

Ακόμα; (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα που έγραψε ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης το 1904. Αντλήθηκε από το βιβλίο «Διηγήματα» (εκδ. Κείμενα, Αθήνα, 1992: σ.σ. 28-32).

Το πρόσωπο του Κούρκουπου ήταν συγνεφιασμένο· βλέποντάς τον ελίγωσεν η γυναίκα κ’ εκάθισε χάμου.

Εφαινότουν μικρή στ’ αντρίκια φορέματα που μονολογούσαν το έγκλημά της· και κοιτάζοντάς την τον επαραπήρε η χολή[3], τα φρένα[4] του εσκοτιστήκαν, μια στιγμή ακόμα ετσώπασε, κ’ ύστερα με βαθύ ανασασμό είπε:

«Τέτοιαν ώρα, αντρίκια ντυμένη, στους Έρμονες, Σκύλα πού είσουν;»

---

2 στην αρχαιότητα: σοφοί, φιλόσοφοι και ρήτορες – μεταφορικά: όσοι έχουν την τάση να σχολιάζουν παραλλάσσοντας τα δεδομένα και παρουσιάζοντάς τα όπως τους συμφέρει

3 θυμός

4 το μυαλό

Εκείνη λόγο. Τότες επήρε τη μεγάλη απόφαση. Ανατρίχιασε· εξέταζε με το μάτι όλο το σπίτι ζητώντας· και του παρουσιάστη στην όψη ένας κόπιδας[5] που τον άδραξε αμέσως. Εβρέθη σιμά της και της έλεγε φοβερίζοντας:

«Πού είσουν; Πού είσουν;».

Κι όσο εκείνη από τρομάρα κ' έλεγχος[6] δεν αποκρενότουν, τόσο η χολή του επέρσευε, τόσο την ετυραγνούσε. Κι εκατάλαβε η άτυχη πως ήταν τώρα το τέλος της.

«Έλεος, έλεος», είπε· «αμαρτωλή είμαι· μα είμαι έγκυα· δικό σου είναι το παιδί, μα το Θεό!».

Έμεινε ο Κούρκουπος· εγίνη κίτρινος· ο λόγος της τον εξαρμάτωνε[7].

Η στια[8] είχε πέσει, εκείνη έκλαιγε θερμά· όξω ξημέρωνε.

Κι ο Θεοδόσης που 'χε παραμονέψει εχτύπησε μ' ορμή βαριά την πόρτα· κ' είπε: «Ακόμα; ακόμα;»

Και σαν απάντηση ακούστηκαν φωνές από μέσα.

«Έλεος, έλεος, το παιδί σου. Απάνθρωπε, με σκότωσες!», και δυνατά όσο εδυνότουν: -«Βοήθεια, βοήθεια! … Α!»

Κ' ύστερα άκρα σιωπή.

Τότες όμως ανοιχτήκαν τ' άλλα σπίτια, κι εβγήκαν οι γειτόνοι άντυτοι, ανταριασμένοι, κ' εσυναχτήκαν μπρος στου Κούρκουπου το σπίτι, άντρες, παιδιά, ρωτώντας τι τρέχει· κ' αφογκράστηκαν το πνιγμένο ρουχαλητό που έβγαινε τώρα από μέσα.

Ο Θεοδόσης τους αποκρίθηκε: -«Την εσκότωσε».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο Κούρκουπος ανακαλύπτει ότι η γυναίκα του έφυγε από το σπίτι - ντυμένη μάλιστα με αντρικά ρούχα, για να μη γίνει αντιληπτή - και ότι τον απατά. Με υποκίνηση του Θεοδόση τη σκοτώνει, για να υπερασπιστεί την «τιμή» του, παρότι του αποκαλύπτει ότι είναι έγκυος. Ποια συναισθήματα οδηγούν τον Κούρκουπο στο έγκλημα, σύμφωνα με το κείμενο; Να διατυπώσεις τις κρίσεις σου για την πράξη του.

ή

---

5 μαχαίρι

6 ενοχή, κρίση συνείδησης

7 αφόπλιζε

8 φωτιά στο τζάκι

2. Να αναδιηγηθείς με δικά σου λόγια το απόσπασμα από την οπτική γωνία του Κούρκουπου, δίνοντας έμφαση στην αποκάλυψη των σκέψεων και τα συναισθημάτων του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα (π.χ. εξήγηση του όρου «γυναικοκτονία»), αλλά και για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Πρόσφατα περιστατικά έμφυλης βίας που συντάραξαν την κοινή γνώμη:

- αναφορά σε φαινόμενα έμφυλης βίας από την επικαιρότητα,
- έμφαση στο γεγονός της ανησυχητικής αύξησής τους σε συχνότητα και σε βιαιότητα →

συνιστούν παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Εξήγηση του όρου «γυναικοκτονία»:

Γυναικοκτονία είναι η δολοφονία των γυναικών, λόγω του φύλου τους· ορίζεται ποινικά ως έγκλημα σε πάρα πολλές χώρες του κόσμου (στην Ελλάδα όχι), εντάσσεται στην κατηγορία της έμφυλης βίας και αναγνωρίζεται ως έγκλημα μίσους.

Εκδηλώσεις σεξιστικής συμπεριφοράς που υπάρχουν στην εποχή μας:

- η κακοποίηση, η άσκηση σωματικής βίας και η βιαιοπραγία σε βάρος των γυναικών στο πλαίσιο της οικογένειας,
- η λεκτική βία, η ειρωνεία και η ψυχολογική βία μέσω της υποτίμησης των γυναικών σε διάφορους χώρους (εργασία, σχολείο, χώροι διασκέδασης κ.λπ.),
- η επίθεση με σκοπό την άσκηση σεξουαλικής βίας: συχνά ξεκινούν από σεξουαλικούς υπαινιγμούς, πιέσεις και σχόλια και καταλήγουν σε σεξουαλική κακοποίηση και βιασμό.

Δυστυχώς, θεωρείται αποδεκτή η απόκρυψη/ συγκάλυψη τέτοιων συμπεριφορών από τον κοινωνικό περίγυρο και το οικογενειακό περιβάλλον, ενώ τα ίδια τα θύματα διστάζουν, φοβούνται, ντρέπονται να μιλήσουν και να διεκδικήσουν το δίκιο τους.

Τρόποι με τους οποίους πρέπει να αντιμετωπιστούν οι σεξιστικές συμπεριφορές:

- ευθύνη της Πολιτείας η προστασία όλων των πολιτών και η επιβολή ποινών σε όσους προβαίνουν σε ενέργειες οι οποίες παραβιάζουν την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα των γυναικών με οποιονδήποτε τρόπο

- ατομική ευθύνη του καθενός προσωπικά:

- να μη σιωπά, όταν υφίσταται διακρίσεις τέτοιου τύπου ή γίνεται θεατής σε ανάλογα περιστατικά, αλλά να αποκαλύπτει και να καταγγέλλει τον δράστη,
- να σέβεται τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του άλλου φύλου σε κάθε έκφανση της καθημερινότητας,
- να υποστηρίζει ψυχολογικά και εμπράκτως τα θύματα έμφυλης βίας,
- να συμμετέχει σε δράσεις για την προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο/Η μαθητής/-τρια ακολουθεί τα κύρια γεγονότα της αφήγησης, όπως αναδεικνύονται από το κείμενο, καταγράφοντας ταυτόχρονα τη συναισθηματική διαδρομή του Κούρκουπου:

- προβληματισμός και στενοχώρια για την πράξη της γυναίκας του → πρόσωπο συγνεφιασμένο,
- παρατηρώντας την ντυμένη με αντρικά ρούχα συνειδητοποιούσε ότι είναι ένοχη, ότι ήθελε να φύγει κρυφά, χωρίς να γίνει αντιληπτή από τον κοινωνικό τους περίγυρο και αρχίζει να χάνει την ψυχραιμία του, να παρασύρεται από τον θυμό → τον επαραπήρε η χολή, τα φρένα του εσκοτιστήκαν,

- ρωτά τη γυναίκα του για τη νυχτερινή της έξοδο στους Έρμονες, αλλά όσο εκείνη σωπαίνει, εκείνος εξαγριώνεται → Εκείνη λόγο. Τότες επήρε τη μεγάλη απόφαση. Ανατρίχιασε·
- όταν βρίσκει το φονικό του όπλο, τη φοβερίζει μ' αυτό και την ξαναρωτά, περιμένοντας να ακούσει μια πειστική εξήγηση → του παρουσιάστη στην όψη ένας κόπιδας που τον άδραξε αμέσως. Εβρέθη σιμά της και της έλεγε φοβερίζοντας: «Πού είσουν; Πού είσουν;»,
- η σιωπή της τον διαβεβαιώνει για την ενοχή της και τροφοδοτεί την οργή του → όσο εκείνη από τρομάρα κ' έλεγχος δεν αποκρενότουν, τόσο η χολή του επέρσευε, τόσο την ετυραγνούσε,
- κλονίζεται στιγμιαία όταν του αποκαλύπτει πως είναι έγκυος στο δικό του παιδί → Έμεινε ο Κούρκουπος· εγίνη κίτρινος· ο λόγος της τον εξαρμάτωνε.
- τον στιγμιαίο δισταγμό του απομακρύνει η πιεστική και αγωνιώδης παρέμβαση του Θεοδόση, που τον κάνει να σκεφτεί την κοινωνική απαξίωση και κατακραυγή που θα υποστεί, αν δεν τιμωρήσει τη μοιχαλίδα γυναίκα του και τον ωθεί στο έγκλημα → Ακόμα; - Και σαν απάντηση ακούστηκαν φωνές από μέσα.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών κρίσεων, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει το απόσπασμα σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο, καταγράφοντας τα κύρια σημεία της αφήγησης, αλλά και αποκαλύπτοντας την πρόσληψη των γεγονότων, το δίλημμα και τον συναισθηματικό αναβρασμό από την οπτική γωνία του Κούρκουπου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

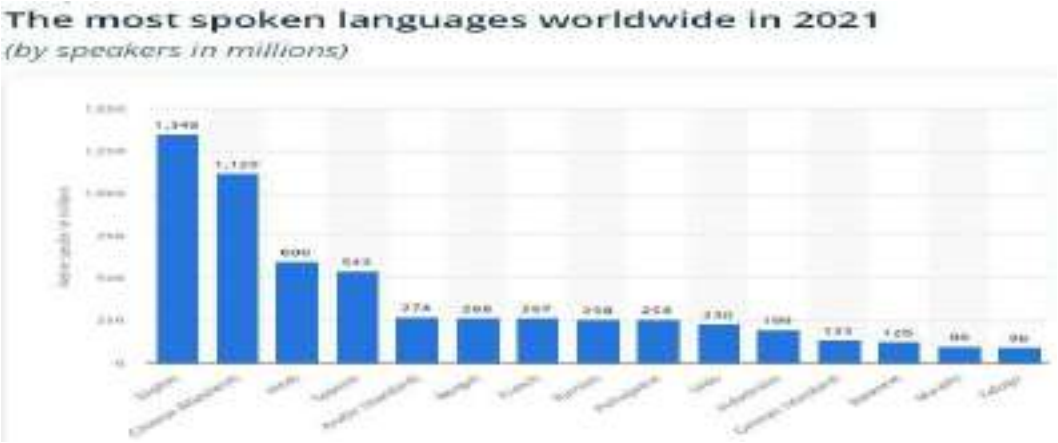
ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Χιλιάδες ομιλούμενες γλώσσες κινδυνεύουν να εξαφανιστούν για πάντα

Το (ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης) άρθρο δημοσιεύτηκε στον ενημερωτικό ιστότοπο https://www.lifo.gr/ στις 11.02.2022.

Οι πιο ομιλούμενες γλώσσες στον κόσμο το 2021 (σε εκατομμύρια ομιλητών)

Υπάρχουν συνολικά περίπου 7.000 γλώσσες που ομιλούνται αυτή τη στιγμή σε όλο τον κόσμο, αλλά οι μισές από αυτές τελούν υπό τον κίνδυνο της εξαφάνισης. Ακόμα πιο ανησυχητικό είναι ότι προβλέπεται πως 1.500 γνωστές γλώσσες δεν θα ομιλούνται πλέον μέχρι το τέλος του αιώνα μας.

Ερευνητές από το Εθνικό Πανεπιστήμιο της Αυστραλίας (ANU) ανέλυσαν χιλιάδες γλώσσες, για να εντοπίσουν τους παράγοντες που τις θέτουν σε κίνδυνο ανυπαρξίας. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την υπεροχή των επίσημων εθνικών γλωσσών στη διαδικασία της διδασκαλίας, ιδίως στα δημόσια σχολεία. Εν ολίγοις, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προωθούν κυρίως την εθνικά επικρατούσα γλώσσα, αφήνοντας σε δεύτερη και τρίτη μοίρα τις υπόλοιπες διαλέκτους. Ένας δεύτερος παράγοντας που επιδεινώνει το πρόβλημα για τις γλώσσες που απειλούνται με εξαφάνιση είναι η αύξηση των μετακινήσεων και των ταξιδιών, καθώς η διαρκής έκθεση απομακρυσμένων πληθυσμών στην κυρίαρχη εθνοτικά γλώσσα εγκυμονεί κινδύνους για τις τοπικές διαλέκτους. «Διαπιστώσαμε ότι όσο περισσότεροι δρόμοι υπάρχουν, που συνδέουν χωριά και πόλεις, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος να τεθούν σε κίνδυνο οι γλώσσες. Είναι σαν οι δρόμοι να βοηθούν τις κυρίαρχες

γλώσσες να επιβληθούν πάνω από άλλες λιγότερης χρήσης γλώσσες», δήλωσε ο καθηγητής, Λίντελ Μπρόναμ, συγγραφέας της μελέτης.

Η μελέτη δείχνει τον βαθμό στον οποίο απειλείται η γλωσσική ποικιλομορφία του κόσμου. Υπολογίζεται ότι περίπου μία γλώσσα χάνεται επί του παρόντος κάθε τρίμηνο. Ωστόσο, η ταχύτητα με την οποία χάνονται οι γλώσσες θα μπορούσε να τριπλασιαστεί τα επόμενα χρόνια, με τουλάχιστον μία γλώσσα να χάνεται κάθε μήνα. Με βάση την ίδια έρευνα, σήμερα η πρώτη γλώσσα παγκοσμίως είναι τα αγγλικά, ενώ τη δεύτερη θέση κατέχουν τα κινέζικα. Έπονται τα ινδικά, τα ισπανικά, τα αραβικά, τα γαλλικά, τα ρώσικα και τα πορτογαλικά.

Α3. Με αφορμή το κύριο θέμα του άρθρου και τα αριθμητικά στοιχεία του πίνακα που το συνοδεύουν, συντάσσεις ομιλία (200-250 λέξεων) που απευθύνεις στους συμμαθητές σου, προκειμένου να τους ενημερώσεις για τον κίνδυνο εξαφάνισης των λιγότερο ομιλουμένων γλωσσών και να επισημάνεις τους κινδύνους που διατρέχει η ελληνική γλώσσα, για να επισημάνεις τη σημασία που έχει η ορθή χρήση της από τους εφήβους της ηλικίας σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΠΕΤΡΟΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ (1931-2004)

[Στο τέλος δεν είσαι τίποτα άλλο παρά λέξεις...]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Πέτρου Αμπατζόγλου «Τι θέλει η κυρία Φρίμαν» (εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1995).

[...] ποτέ του δε γελούσε ούτε μόρφαζε. Ήταν συγκρατημένος γενικά στις εκδηλώσεις του, από μια έμφυτη αποστροφή στις έντονες καταστάσεις. Του άρεσε ένα ήσυχο περιβάλλον, ένα δωμάτιο χωρίς κανέναν ήχο -εκτός βέβαια από τη μουσική- κι αυτή όμως στα χαμηλά. Του άρεσε η σιωπή, η μυστική απόλαυση του βιβλίου, που σ' οδηγεί σε περιπέτειες πάντα μέσα σε σιωπή. Κοσμογονίες γίνονται μέσα στα βιβλία, εσωτερικές αλλά και εξωτερικές συγκρούσεις και συ καθισμένος μέσα στη σιωπή του ειρηνικού σου δωματίου τις απολαμβάνεις, με το χέρι σου να ψαχουλεύει τυφλά για το φλιτζάνι του καφέ που τον πίνεις γουλιά γουλιά. Του άρεσε μια συζήτηση με λεπτές αποχρώσεις, χωρίς οξύτητες, η προσέγγιση σε κάποιο θέμα χωρίς προσβλητική οικειότητα. Διαφωνίες σε επίπεδο ανταλλαγών και χωρίς επιθετικότητα. Δυσπιστούσε στις λέξεις. Είναι θανατηφόρα όπλα, έλεγε. Θέλουν μεγάλη προσοχή. Μοιάζουν με νάρκες θαμμένες σ' ένα καταπράσινο λιβάδι που ξαφνικά, όπως αμέριμνα περνάς σιγοτραγουδώντας, σε τινάζουν στον αέρα. Οι

λέξεις, έλεγε, σε υπονομεύουν, διεισδύουν με πλοκάμια στο σώμα, κυκλοφορούν μέσα στο αίμα και τελικά σε κυριεύουν. Στο τέλος δεν είσαι τίποτα άλλο παρά λέξεις, η σάρκα σου δεν είναι παρά ένας ασκός που περικλείει τις λέξεις, που σ' εκπροσωπούν, που διαμορφώνουν το χαρακτήρα σου και πεθαίνουν μαζί σου. Έτσι προσεκτικός στις εκφράσεις του μιλούσε σαν χειρουργός που φοβάται το νυστέρι. Χαμογελούσε συχνά όταν μιλούσε, σαν να ήθελε να δώσει θάρρος στο συνομιλητή του, σαν να τον προειδοποιούσε να μην πάρει στα σοβαρά αυτά που έλεγε, πως δεν ήταν παρά μια φιλική επικοινωνία χωρίς αξιώσεις. […] ήταν οχυρωμένος και είχε διαλέξει τη ζωή που του πήγαινε. Μια ζωή μονότονη και προκαθορισμένη την κάθε μέρα -για να μην πω την κάθε ώρα- και από την άλλη τόσο περιπετειώδη μέσα στα βιβλία του.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια σημασία αποδίδει ο ήρωας της αφήγησης στις λέξεις; Ποιες σκέψεις σού προκαλούν οι απόψεις του για την αξία των λέξεων αναφορικά με την προσωπικότητα και τη ζωή ενός ατόμου;

ή

2. Να περιγράψεις τον ήρωα της αφήγησης, όπως τον φαντάζεσαι μέσα από τα στοιχεία που σου δίνονται στο απόσπασμα (να αναφερθείς σε στοιχεία όπως: εξωτερική εμφάνιση, ηλικία, τρόπος ζωής, επάγγελμα, καθημερινές συνήθειες, διαπροσωπικές σχέσεις και ό,τι άλλο εσύ κρίνεις σκόπιμο).

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια οφείλει να εμπλουτίσει τα στοιχεία που θα αντλήσει από το κείμενο αναφοράς και τον συνοδευτικό πίνακα με περαιτέρω επιχειρήματα και τεκμήρια, αναφερόμενος/-η ειδικότερα στη σημασία του σεβασμού και της ορθής χρήσης της ελληνικής γλώσσας, όπως υπαγορεύει και η εκφώνηση.

Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς για τον κίνδυνο εξαφάνισης των λιγότερο ομιλουμένων γλωσσών:

- περίπου 7.000 γλώσσες ομιλούνται παγκοσμίως, αλλά οι μισές από αυτές κινδυνεύουν με εξαφάνιση
- πρόβλεψη πως 1.500 γνωστές γλώσσες δεν θα ομιλούνται μέχρι το τέλος του αιώνα
- τα εκπαιδευτικά ιδρύματα προωθούν κυρίως την εθνικά επικρατούσα γλώσσα, αφήνοντας σε δεύτερη και τρίτη μοίρα τις υπόλοιπες διαλέκτους, ενώ η αύξηση των μετακινήσεων και των ταξιδιών επιδεινώνει το πρόβλημα → η διαρκής έκθεση απομακρυσμένων πληθυσμών στην κυρίαρχη εθνοτικά γλώσσα εγκυμονεί κινδύνους για τις τοπικές διαλέκτους
- απειλείται η γλωσσική ποικιλομορφία του κόσμου: περίπου μία γλώσσα χάνεται επί του παρόντος κάθε τρίμηνο - η ταχύτητα με την οποία χάνονται οι γλώσσες θα

μπορούσε να τριπλασιαστεί τα επόμενα χρόνια, με τουλάχιστον μία γλώσσα να χάνεται κάθε μήνα

- η πρώτη γλώσσα παγκοσμίως είναι τα αγγλικά.

Σημασία της ορθής χρήσης της ελληνικής γλώσσας από τους εφήβους:

Επισήμανση των κινδύνων από:

- την εκτεταμένη χρήση ξένων λέξεων και εκφράσεων: υιοθετώντας άκριτα στην καθημερινή επικοινωνία λέξεις/όρους/φράσεις από άλλες γλώσσες -ιδίως από την αγγλική- σε τομείς που αφορούν κυρίως την τεχνολογία και τη διασκέδαση, ακόμη κι αν υπάρχει ή μπορεί να δημιουργηθεί αντίστοιχη ελληνική λέξη, ο λόγος των εφήβων καταλήγει σε ένα κράμα ελληνικών και ξένων λέξεων,
- την κυριαρχία της αγγλικής γλώσσας σε ποικίλους τομείς της σύγχρονης ζωής (υπολογιστές, διαδίκτυο, μουσική, κινηματογράφος), που σχετίζονται με την καθημερινότητα των εφήβων, επιδρά καθοριστικά στη γλωσσική τους έκφραση,
- την τηλεοπτική γλώσσα, όπως αυτή χρησιμοποιείται στα διαφημιστικά μηνύματα και σε εκπομπές νεανικού περιεχομένου, μία γλώσσα ατελή, όπου κυριαρχούν τα λογοπαίγνια, η ανάμειξη ξένων και ελληνικών γλωσσικών όρων, οι ελλιπείς διατυπώσεις, τα συντακτικά λάθη, η συνθηματολογία, καθώς και η χρήση περιορισμένου λεξιλογίου,
- τον διαδεδομένο πλέον τρόπο επικοινωνίας των εφήβων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπου για λόγους συντομίας η γλώσσα αποκτά μια συντομογραφική ελλειπτική απόδοση, με τη χρήση «λατινοελληνικού» αλφαβήτου, τα επονομαζόμενα «greeklish», η χρήση του οποίου ενέχει ολέθριες συνέπειες για την ορθογραφία των λέξεων

→ η εκτεταμένη χρήση ξένων όρων, πέραν του ότι υποτιμά τις γλωσσοπλαστικές δυνατότητες της ελληνικής, επιφέρει μια αισθητή υπονόμευση της εκφραστικής ικανότητας των εφήβων, που δυσκολεύονται πλέον να συντάξουν ένα κείμενο με σαφή, ακριβή και ολοκληρωμένο ελληνικό λόγο, χωρίς να καταφύγουν στη χρήση ξενικών όρων.

Β3. (**Μονάδες 25)**

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα θα αντληθεί από το ακόλουθο χωρίο του κειμένου:

«Δυσπιστούσε στις λέξεις. Είναι θανατηφόρα όπλα, έλεγε. Θέλουν μεγάλη προσοχή. Μοιάζουν με νάρκες θαμμένες σ' ένα καταπράσινο λιβάδι που ξαφνικά, όπως αμέριμνα περνάς σιγοτραγουδώντας, σε τινάζουν στον αέρα. Οι λέξεις, έλεγε, σε υπονομεύουν, διεισδύουν με πλοκάμια στο σώμα, κυκλοφορούν μέσα στο αίμα και τελικά σε κυριεύουν. Στο τέλος δεν είσαι τίποτα άλλο παρά λέξεις, η σάρκα σου δεν είναι παρά ένας ασκός που

περικλείει τις λέξεις, που σ' εκπροσωπούν, που διαμορφώνουν το χαρακτήρα σου και πεθαίνουν μαζί σου. Έτσι προσεκτικός στις εκφράσεις του μιλούσε σαν χειρουργός που φοβάται το νυστέρι.»

Απαραίτητο κρίνεται να τονιστεί η μεγάλη δύναμη που απέδιδε στις λέξεις ο ήρωας, σε βαθμό ώστε να τις χρησιμοποιεί με ιδιαίτερη προσοχή, σχεδόν με φόβο, καθώς πίστευε ότι διαμορφώνουν το πνεύμα και συγκροτούν συνολικά την προσωπικότητα του ατόμου.

Το δεύτερο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας.

Σημαντική, ωστόσο, θεωρείται τουλάχιστον η επισήμανση των ακόλουθων:

- οι λέξεις που χρησιμοποιεί το άτομο αποτελούν το αποτύπωμα του ψυχισμού του και είναι δηλωτικές του μορφωτικού και κοινωνικού του κεφαλαίου,
- η επικοινωνία σε λεκτικό επίπεδο διαμορφώνει τις διαπροσωπικές σχέσεις των ατόμων.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που αποτυπώνει τον δικό του/της τρόπο πρόσληψης του κειμένου και πληροί της προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μια Ελένη χωρίς όνομα

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο άρθρο της Γιούλης Επτακοίλη που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο https://www.kathimerini.gr/ στις 18.02.2022.

Τη θυμάμαι αμυδρά. Μια φιγούρα με σκυμμένους ώμους, σαν μονίμως τρομαγμένη, σαν μονίμως υπό διωγμόν. Όταν έβλεπε ανθρώπους να πλησιάζουν το σπίτι της, έμπαινε γρήγορα μέσα και έκλεινε το παράθυρο. Άκουγα να την αποκαλούν το «κλο» και πίστευα ότι αυτό είναι το όνομά της. Στο παιδικό μου μυαλό ήταν μια ηλικιωμένη κυρία με παράξενο όνομα, που δεν ήθελε πολλά πολλά με τους ανθρώπους. Τους απέφευγε. Η αλήθεια ήταν πολύ διαφορετική και πολύ στενάχωρη.

Η Ελένη γεννήθηκε με μια αναπηρία στο δεξί χέρι που τη συνόδευε σε όλη της τη ζωή. Σε πολύ μικρή ηλικία, από τις πρώτες τάξεις του σχολείου, όταν δεν μπορούσε να γράψει καλά και καθαρά, αλλά και να παίζει με τ' άλλα παιδιά, έγινε στα μάτια τους το «κλο», το κουλό δηλαδή – η τοπική νησιωτική προφορά συντομεύει τις λέξεις, τις ροκανίζει. Η Ελένη συνήθισε από πολύ μικρή να ζει καθημερινά με τη χλεύη και την απόρριψη.

Έμαθε σε όλη της τη ζωή να δέχεται και να υπομένει τις προσβολές, την περιφρόνηση, την κοινωνική απομόνωση – άλλωστε, δεν είχε δρόμο διαφυγής, δεν είχε επιλογές. Γεννήθηκε στα χρόνια του Μεσοπολέμου, μεγάλωσε σε μια κλειστή κοινωνία, σ' ένα μικρό χωριό, σ' ένα ελληνικό νησί. Μια Ελένη που δεν άκουγε τ' όνομά της. Μια Ελένη χωρίς όνομα.

Όποιος έχει ζήσει έστω και λίγο σε κάποια μικρή κοινωνία της ελληνικής επαρχίας, ξέρει πώς προκύπτουν τα παρατσούκλια, πώς στιγματίζουν τους ανθρώπους για όλη τους τη ζωή, στοχεύοντας ευαισθησίες, αδυναμίες, ιδιαιτερότητες. Μπορεί επιστημονικά να μη θεωρούνται μπούλινγκ, παρά μόνον όταν εκλαμβάνονται ως τέτοιο από τον αποδέκτη, παραμένουν όμως μια έκφραση σκληρότητας, απόρριψης, αποκλεισμού ατόμων που είναι διαφορετικά και ευάλωτα.

Α3. Με αφορμή πρόσφατα περιστατικά στιγματισμού ατόμων διαφορετικών και ευάλωτων που συντάραξαν την κοινή γνώμη, συντάσσεις άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί

στη σχολική εφημερίδα, όπου εξηγείς γιατί τέτοιου είδους φαινόμενα συνιστούν μορφή βίας και γενικότερα επιχειρηματολογείς υπέρ της προστασίας των ατόμων αυτών.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΔΑΡΛΑΣΗ (1973 -)

[Δε σε πειράζει που είσαι κάτι σαν τέρας;]

Το απόσπασμα αντλήθηκε από το μυθιστόρημα της Αγγελικής Δαρλάση «Όταν έφυγαν τ' αγάλματα» (εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2015). Παρουσιάζει τη μικρή ηρωίδα Αγγελίνα, η οποία ζει στην Αθήνα του 1940 και αισθάνεται «διαφορετική», λόγω του «καταραμένου», μισοσχηματισμένου χεριού της, να συνομιλεί με το άγαλμα της Σειρήνας στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

«Δε σε πειράζει που είσαι κάτι σαν τέρας;» ρώτησε το κορίτσι τη μικρή Σειρήνα.

«Και τι πειράζει να είσαι τέρας;»

«Μα τα τέρατα είναι τρομακτικά, κάνουν κακό.»

«Κακό κάνουν όσοι είναι κακοί. Με ρωτάς αν είμαι κακιά;»

Το κορίτσι σκέφτηκε για λίγο.

«Είσαι;»

Η μικρή Σειρήνα γέλασε. Το γέλιο της ακούστηκε σαν νερό που τρέχει. Κι άρχισε να τραγουδάει. Το τραγούδι της, όμορφο, σε έκανε να ξεχνάς όλα όσα σε στενοχωρούσαν.

«Ναι, αλλά παρασύρατε ανθρώπους με το τραγούδι σας. Και μετά τους σκοτώνατε.».

Το κορίτσι είχε θυμηθεί την περιπέτεια του Οδυσσέα.

«Αν ήθελαν, μπορούσαν να μην το ακούνε. Σωστά;»

«Υποθέτω πως έχεις δίκιο.»

Το κορίτσι ξαναθυμήθηκε την περιπέτεια του Οδυσσέα.

«Παρ' όλα αυτά… δε σε πειράζει που δεν είσαι σαν τους άλλους; Θέλω να πω, είσαι λίγο διαφορετική. Είσαι λίγο άνθρωπος, αλλά είσαι και πουλί.»

«Κι είναι ωραίο αυτό, επειδή μπορώ να πετάω.»

«Ναι, αλλά αυτό σημαίνει πως δεν είσαι ίδια με τους άλλους ανθρώπους.»

«Φυσικά και δεν είμαι. Αφού είμαι Σειρήνα.»

«Κι εγώ; Εγώ είμαι άνθρωπος, αλλά δεν έχω δυο χέρια όπως όλοι οι άλλοι.»

«Όχι όπως όλοι οι άλλοι. Όπως οι περισσότεροι, θες να πεις.»

«Έστω αυτό.»

«Ε, και; Τι πειράζει;»

«Μα είμαι διαφορετική από αυτούς.»

«Μα όλοι δεν είστε διαφορετικοί μεταξύ σας; Σκέψου αν έχεις δει κάποιον άνθρωπο που να είναι ακριβώς ίδιος με έναν άλλον… Μόνο τότε θα έχει νόημα να συνεχίσουμε αυτή την κουβέντα.»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Η μικρή Αγγελίνα διατυπώνει κάποια κοινωνικά στερεότυπα μέσα από τον λόγο της. Ποια είναι αυτά και πού θεωρείς ότι οφείλονται; Τι θα της απαντούσες στο τελευταίο της σχόλιο «Μα είμαι διαφορετική από αυτούς.», αν ήσουν στη θέση της μικρής Σειρήνας;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι η μικρή Αγγελίνα και γράφεις σε μια σελίδα του ημερολογίου σου τον διάλογο που είχες με τη μικρή Σειρήνα και τις σκέψεις που σου προκάλεσε.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αναφερθεί σε ένα-δύο πρόσφατα περιστατικά στιγματισμού ατόμων διαφορετικών και ευάλωτων που συντάραξαν την κοινή γνώμη και να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, προκειμένου να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Περαιτέρω επιχειρηματολογία*:*

- Ο στιγματισμός και η περιθωριοποίηση ατόμων - ανάπηρων, διαφορετικών και γενικότερα ευάλωτων - συνιστούν συνειδητή βία από όπου και αν προέρχονται, οδηγούν τα άτομα που την υφίστανται σε περιορισμό και (αυτο)απομόνωση, ενώ αποτελούν απαράδεκτη, απάνθρωπη και χυδαία πρακτική, η οποία πρέπει να καταγγέλλεται και να διώκεται ποινικά.

- Οι ίσες ευκαιρίες και η διευκόλυνση στο μέγιστο βαθμό των διαφορετικών και ευάλωτων ομάδων, ώστε να ζήσουν αξιοπρεπώς, αποτελεί όχι προνόμιο που παρέχει η Πολιτεία στους πολίτες της, αλλά κύρια ευθύνη και υποχρέωσή της.
- Ο σεβασμός που επιδεικνύει μια κοινωνία στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες δηλώνει το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδό της, την ηθική ποιότητα και την ικανότητά της να περιορίζει/ εξαλείφει τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα.
- Η συμπεριφορά μιας κοινότητας απέναντι στα άτομα με αναπηρία και στους ανθρώπους που γενικότερα έχουν ανάγκη για διάφορους λόγους συνιστά δείκτη πολιτισμού.
- Η φροντίδα των πιο αδύναμων μελών μιας κοινωνίας είναι έμπρακτη απόδειξη σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία αποτελούν θεμέλιο λίθο της δημοκρατίας.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Κοινωνικά στερεότυπα μέσα από τον λόγο της Αγγελίνας:

- θεωρεί ένα διαφορετικό πλάσμα ως «τέρας»,
- ταυτίζει το «τέρας» με το «κακό»,
- νιώθει υποδεέστερη που έχει ένα μισοσχηματισμένο χέρι και αυτό την κάνει «διαφορετική».

Προφανώς η Αγγελίνα έχει ενστερνιστεί τις στερεοτυπικές αντιλήψεις που έχει εισπράξει από τον κοινωνικό της περίγυρο. Γι' αυτήν είναι πιο έντονες και βασανιστικές, λόγω του μισοσχηματισμένου της χεριού. Γι' αυτό και τις συζητά με τη μικρή Σειρήνα, γιατί νιώθοντας η ίδια όχι απλώς διαφορετική, αλλά ένα «τέρας», αισθάνεται ανασφάλεια για τον τρόπο που οι άλλοι την βλέπουν και προβληματίζεται από τις απαντήσεις του αγάλματος, που της φωτίζουν μια εντελώς διαφορετική οπτική του θέματος.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών εκτιμήσεων, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας.*
- *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη.*
- *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό πρόσωπο).*
- *Περιεχόμενο: έμφαση στα καίρια ερωτήματα της ηρωίδας που αποκαλύπτουν την τάση της να: θεωρεί ένα διαφορετικό πλάσμα ως «τέρας», να ταυτίζει το «τέρας» με το «κακό», να νιώθει υποδεέστερη που έχει ένα μισοσχηματισμένο χέρι και αυτό την κάνει «διαφορετική».*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι αρετές του λόγου

Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Ε.Π. Παπανούτσου «Οι δρόμοι της ζωής», 2003, Εκδ. Νόηση, Αθήνα, σελ. 121-123. Στο κείμενο έχει διατηρηθεί η γραμματική του πρωτότυπου. (Διασκευή).

Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι οι αρχαίοι Έλληνες με την ίδια λέξη, τη διεθνή σήμερα λέξη «λόγος», ονόμαζαν τη σκέψη και την ομιλία. Και τα δύο πάνε μαζί, όπως αναφέρει ο Πλάτωνας στο έργο του «Σοφιστής».

Δεν είναι καθόλου άστοχο το λεγόμενο ότι ο καλύτερος τρόπος να χαρακτηρίσεις έναν άνθρωπο, είναι να προσέξεις πώς εκφράζεται, πώς μιλεί και πώς γράφει. Εκείνος που έχει ξεκαθαρισμένες και τακτοποιημένες τις σκέψεις του εκφράζεται καθαρά και με τάξη, είτε για σοβαρά και δύσκολα πράγματα μιλεί, είτε γράφει για απλά και εύκολα θέματα της καθημερινής ζωής. Όσο και να προσπαθεί κανείς να κρύψει ή να καλύψει τα κενά των γνώσεών του, ο λόγος του τον αποκαλύπτει. Μια ξαφνική φράση ή μια περιπλεγμένη πρόταση θα τον προδώσει. Ό,τι προπάντων δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητο, είναι η διανοητική φτώχεια, ή η αναφομοίωτη μάθηση. Ο κούφιος και παιδαριώδης λόγος (προφορικός ή γραπτός) τα φέρνει στην επιφάνεια. Κακώς ισχυρίζονται οι θιγόμενοι ότι τους αδικούμε, όταν κρίνουμε τον εσωτερικό κόσμο τους από την εκφραστική τους πενία[1]. «Τα έχω στο νου μου» λένε «αλλά δεν μπορώ να τα διατυπώσω, γιατί μου λείπει η πείρα ή το θάρρος». Το «αν και πώς» τα διατυπώνουν μαρτυρεί το «αν και πώς» τα έχουν στο νου τους. Δεν κινείται σε άλλο επίπεδο ο νους, και σε άλλο η γλώσσα. Του ίδιου ρολογιού δείχτες είναι και ο ένας και η άλλη.

Και τι χρειάζεται στον άνθρωπο, για να σκέπτεται και να εκφράζεται καθαρά και με τάξη; Το καλό εγκεφαλικό κύτταρο, θα απαντήσει ο ένας. Η καλή εκπαίδευση, θα ισχυριστεί ο άλλος. Η ταπεινή μου γνώμη είναι: και τα δύο. Ασφαλώς τα διανοητικά προσόντα, όπως και τις σωματικές ιδιότητες, τα οφείλουμε κατά κύριο λόγο στις βιολογικές καταβολές μας. Δεν αποδίδει όμως αυτό το φυσικό κεφάλαιο, εάν δεν αξιοποιηθεί με την καθοδήγηση και την άσκηση, με μια λέξη: με την αγωγή που θα δεχτούμε ή θα επιβάλλουμε στον εαυτό μας από τα τρυφερά μας χρόνια. Εκείνοι που τα ρίχνουν όλα στην κληρονομικότητα, απαλείφουν αυθαίρετα έναν παράγοντα, που έχει αναμφισβήτητη και

[1] Πενία: φτώχεια

κάποτε αποφασιστική σημασία για τη διάπλαση[2] της προσωπικότητάς μας: τον παράγοντα «αγωγή» (ανατροφή, εκπαίδευση, άσκηση), που μας παρέχουν εκείνοι που μας ανέθρεψαν και μας εκπαίδευσαν, είτε πρόσωπα είναι αυτοί (γονιοί, δάσκαλοι, φίλοι) είτε απρόσωποι θεσμοί (διοίκηση, δικαιοσύνη, εκκλησία, σχολείο, επάγγελμα κ.λπ.).

Α3. Να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο οποίο θα αναλύεις την προσωπική σου άποψη για τους λόγους που οι σημερινοί νέοι δυσκολεύονται να χρησιμοποιήσουν ορθά και να κατανοήσουν τη μητρική τους γλώσσα. Πώς μπορεί το σχολείο να συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασης; Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο αναφοράς. Το άρθρο σου προορίζεται για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Καβάφης «Ποσειδωνιάται»

Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή «Κρυμμένα κείμενα». Επανεκδόθηκαν από τον εκδοτικό οίκο « Ίκαρος» το 1993. Οι Ποσειδωνιάται ήταν οι ελληνικής καταγωγής κάτοικοι της Ποσειδωνίας, κοντά στο σημερινό Σαλέρνο. Στο ποίημα του ο Καβάφης αναφέρεται στον αφελληνισμό αυτής της Ελληνικής αποικίας της Μεγάλης Ελλάδας (Νότιας Ιταλίας).

Την γλώσσα την ελληνική οι Ποσειδωνιάται
εξέχασαν τόσους αιώνας ανακατευμένοι
με Τυρρηνούς, και με Λατίνους, κι άλλους ξένους.
Το μόνο που τους έμενε προγονικό
ήταν μια ελληνική γιορτή, με τελετές ωραίες,
με λύρες και με αυλούς, με αγώνας και στεφάνους.
Κ' είχαν συνήθειο προς το τέλος της γιορτής
τα παλαιά τους έθιμα να διηγούνται,
και τα ελληνικά ονόματα να ξαναλένε,
που μόλις πια τα καταλάμβαναν ολίγοι.
Και πάντα μελαγχολικά τελείων' η γιορτή τους.
Γιατί θυμούνταν που κι αυτοί ήσαν Έλληνες —
Ιταλιώται έναν καιρό κι αυτοί·
και τώρα πώς εξέπεσαν, πώς έγιναν,

[2] Διαμόρφωση.

να ζουν και να ομιλούν βαρβαρικά
βγαλμένοι — ω συμφορά! — απ' τον Ελληνισμό.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια στάση κρατούν οι Ποσειδωνιάτες απέναντι στην ελληνική τους προέλευση και ταυτότητα; Ποια είναι η προσωπική σου γνώμη σου γι' αυτήν την στάση;

ή

2. Υπόθεσε πως μεταναστεύεις σ' ένα ξένο κράτος που κανείς δεν μιλά Ελληνικά, παρά ελάχιστοι μετανάστες σαν εσένα. Πώς θα ένιωθες τον πρώτο καιρό ανάμεσα στα ξένα παιδιά, ενώ προσπαθούσες να μάθεις τη γλώσσα τους; Γράψε μια επιστολή σ' έναν φίλο σου στην Ελλάδα περιγράφοντας τα συναισθήματά σου.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται ηλεκτρονικό άρθρο (δημοσίευση σε ενημερωτική ιστοσελίδα). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- **ύπαρξη τίτλου:** ο τίτλος αξιολογείται αυτός καθαυτός, ωστόσο θετικά προσμετρώνται και η συνάφειά του με το θέμα και η πρωτοτυπία του·
- **πρόλογος** που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί το άρθρο·
- **ύφος λόγου** τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού ενικού προσώπου, εφόσον ζητείται κατάθεση προσωπικής άποψης·
- χρήση **αιτιολογικών** προτάσεων·
- **επίλογος** με στοιχεία σύνοψης και τελική – περιληπτική έκφραση άποψης.

Ενδεικτικά:

Α΄ Ζητούμενο: Λόγοι της δυσκολίας ορθής χρήσης και κατανόησης της μητρικής γλώσσας από τους νέους:

- Κυριαρχία της εικόνας έναντι του γραπτού λόγου → έλλειψη ορθών γλωσσικών προτύπων / υποβάθμιση του βιβλίου ως τρόπου ψυχαγωγίας.
- Κακοποίηση της γλώσσας και στρεβλά γλωσσικά πρότυπα από τα ΜΜΕ, την εμπορευματοποιημένη τέχνη και την ενασχόληση με το διαδίκτυο και τους υπολογιστές. Συγκεκριμένα:

  α) Διάδοση ως μόδας της νεανικής αργκό με πολλές ασυνταξίες και μη δόκιμο

λεξιλόγιο, ανάμειξη αναφομοίωτων ξένων λέξεων → αποτελεί για κάποιους νέους τον αποκλειστικό κώδικα επικοινωνίας.

β) Στίχοι στη σύγχρονη μουσική με περιορισμένο λεξιλόγιο (π.χ. μουσική τραπ).

γ) Υπερβολική ενασχόληση με υπολογιστές / εθισμός σε ηλεκτρονικά παιχνίδια→ πολλοί τεχνικοί όροι → τυποποίηση της σκέψης και της γλώσσας.

- Αδυναμία της εκπαίδευσης να διδάξει ορθά και ολοκληρωμένα τη μητρική γλώσσα και να ωθήσει στη φιλαναγνωσία (ωρολόγιο πρόγραμμα που υποβαθμίζει τα τη γλωσσική διδασκαλία έναντι των θετικών μαθημάτων, έλλειψη σχολικών βιβλιοθηκών).
- Ξενομανία / εντατική γλωσσομάθεια από πρώιμα ηλικιακά στάδια, όταν δεν έχει εμπεδωθεί η γνώση της μητρικής γλώσσας.

Β΄ Ζητούμενο: Συμβολή του σχολείου στη βελτίωση της γλωσσικής καλλιέργειας

- Εκμάθηση της γλώσσας μέσα από ενδιαφέροντα λογοτεχνικά κείμενα με εργασίες και πρότζεκτ που να εμπλέκουν και τις τεχνολογίες πληροφορικής.
- Διαγωνισμοί συγγραφής λογοτεχνικού κειμένου.
- Έκδοση μαθητικής εφημερίδας ή περιοδικού, τυπωμένου ή ηλεκτρονικού, στο οποίο θα αρθρογραφούν αποκλειστικά μαθητές για θέματα ευρύτερου ενδιαφέροντος.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Οι Ποσειδωνιάτες:

- Ενδιαφέρονται να κρατήσουν απελπισμένα την ελληνική τους καταγωγή μέσω της διατήρησης της γλώσσας, που γι' αυτούς προσδιορίζει την πολιτιστική τους κληρονομιά «και τα ελληνικά ονόματα να . . . ολίγοι»
- Λυπούνται με την απώλεια της γλώσσας, γιατί εκτιμούν ότι μ' αυτήν χάνουν την ανωτερότητα του ελληνικού πολιτισμού και την ενότητα που τους παρείχε ως κοινωνία «Και πάντα μελαγχολικά τελείων' η γιορτή τους. . . . έναν καιρό κι αυτοί».
- Νιώθουν τρόμο και θεωρούν τη γλωσσική τους λήθη συμφορά, γιατί, ενώ ήταν Έλληνες, τώρα μιλούν – γράφουν σε άλλη γλώσσα. Το θεωρούν ξεπεσμό και ντροπή. «**«**Και τώρα πως εξέπεσαν, πως έγιναν,/ να ζουν και να ομιλούν βαρβαρικά/ βγαλμένοι – ω συμφορά! – απ' τον Ελληνισμό»

Προφανώς ο/η νέος /-α, ανάλογα με τα προσωπικά του βιώματα, μπορεί να θεωρήσει υπερβολική τη στάση ή να θυμηθεί λ.χ. πως και σήμερα οι απόδημοι Έλληνες προσπαθούν να διατηρήσουν τη γλώσσα τους στις μακρινές πατρίδες μαζί με τα έθιμα, για να νιώθουν κοντά στις ρίζες τους. Όποτε, η στάση αυτή είναι συγκινητική και αξιοθαύμαστη.

ή

2.**Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/Η μαθητής / -τρια μπορεί να φανταστεί ότι βρίσκεται σ' αυτήν την περίσταση αντλώντας έμπνευση από ταξίδια στο εξωτερικό ή από έμμεσες εμπειρίες που τού έρχονται στο μυαλό από ταινίες, κείμενα ή τραγούδια. Το ύφος λόγου της επιστολής μπορεί να είναι απλό και προσωπικό, με τη χρήση α' ενικού ρηματικού προσώπου και φιλικής προσφώνησης και αποφώνησης (π.χ. Αγαπημένε μου φίλε . . ., Σε φιλώ / Με αγάπη κ.λ.π.)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Η δικτατορία της μειοψηφίας]

Το κείμενο έχει γραφεί από τον Κώνστα Χρήστο στις 16.9.2020, στην ιστοσελίδα «Πολιτικά» https://www.politica.gr. Διασκευή για τις ανάγκες της εξέτασης.

Η δικτατορία[1] της μειοψηφίας καταγράφεται ως μια από τις σημαντικότερες και ίσως καταστροφικότερες παθογένειες[2] της ελληνικής δημοκρατίας. Όχι τόσο για την αλλοίωση του πολιτεύματος. Όσο κυρίως για την αλλοίωση της συνείδησης του πολίτη.

Από τα πρώτα του βήματα αντιλαμβάνεται ότι ζει σε έναν κόσμο γεμάτο αντιφάσεις: «Πρέπει να φοράμε ζώνη ασφαλείας στο αυτοκίνητο αλλά δε βαριέσαι εδώ δίπλα θα πεταχτώ. Οφείλουμε να μην πετάμε απορρίμματα αλλά δεν θα καταστραφεί και ο κόσμος με το δικό μου χαρτάκι που το πέταξα στο δρόμο γιατί … ποιος ψάχνει τώρα κάδο απορριμμάτων! Σέβομαι τη σειρά προτεραιότητας αλλά, αν βρω την άκρη, ε δεν πειράζει και να βρεθώ πρώτος», γιατί πάντα υπάρχει και ένα επείγον θέμα… πιο επείγον, δηλαδή, από όλους τους άλλους που σέβονται και περιμένουν.

Η ίδια δικτατορία της μειοψηφίας καθορίζει μέχρι και τους χώρους στάθμευσης. «Δημόσιος ο δρόμος για όλους, αλλά όχι μπροστά από το σπίτι μου». Εκεί δηλαδή που θα βρεις μια καρέκλα για να διασφαλίζει ότι όλα μπορεί να είναι δημόσια, αλλά όχι το συγκεκριμένο τμήμα! Σε έναν δρόμο με 200 οικογένειες, θα βρείτε 5 με 10 καρέκλες. Αυτή η μειοψηφία καθορίζει και το ποιος θα παρκάρει πού. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με το κάπνισμα. Παρά την βελτίωση, εξακολουθεί η μειοψηφία να καθορίζει το που θα κάτσεις, για να απολαύσεις τον καφέ ή το φαγητό σου. Εκεί, δηλαδή, που θα προσπαθείς να αποφύγεις τον καπνό . . .

Ποιος αλήθεια περίμενε ότι θα ήταν διαφορετικά τα πράγματα και σε ό,τι αφορά τη συμπεριφορά μας γύρω από ζητήματα που σχετίζονται με τη δημόσια υγεία; Και εδώ η δικτατορία της μειοψηφίας καθορίζει εάν θα αυξηθούν ή όχι οι πιθανότητες να νοσήσουμε. Είναι αυτοί οι λίγοι που κουνάνε το δάχτυλο για ό,τι στραβό γίνεται γύρω από τη διαχείριση της επιδημιολογικής κρίσης, αλλά αρνούνται να κάνουν χρήση της μάσκας. Θέτουν σε κίνδυνο μαζί με τον εαυτό τους και τους συνανθρώπους τους, χωρίς να ενδιαφέρονται, χωρίς να τους αφορά. Πιθανότατα είναι οι ίδιοι που

[1] Δικτατορία: (εδώ) αυταρχισμός, καταπίεση.

[2] Παθογένεια: μια άσχημη παθολογική κατάσταση, αποτέλεσμα των αιτιών που την προκαλούν.

θα συναντήσει κανείς να πρωταγωνιστούν και σε όλα τα παραπάνω «σκηνικά» που περιγράφουν αυτή την κοινωνική δικτατορία της οποίας ηγούνται οι κατά τόπους μειοψηφίες.

Είναι εντυπωσιακό πως η συντριπτική πλειοψηφία καταφέρνει να «πνίγεται» στις ιαχές[3] της μειοψηφίας. Η δύναμη της έκφρασης της είναι αντιστρόφως ανάλογη της αριθμητικής της υπεροχής. Ίσως γιατί πάντα περίμενε κάποιον άλλο να αντιδράσει για λογαριασμό της. Ίσως γιατί η πλειοψηφία διακρίνεται από παθητικότητα, την ώρα που η μειοψηφία, για να επικρατήσει, χαρακτηρίζεται από υπέρμετρη ενεργητικότητα.

Σημασία έχει το αποτέλεσμα. Και αυτό δεν αλλάζει. Επιτρέπουμε να μας θέτουν σε κίνδυνο, γιατί τους επιτρέπουμε να ζουν ανάμεσά μας, χωρίς να πληρώνουν το τίμημα[4] των επιλογών τους. Κοινωνικά, Πολιτικά, Ποινικά. Όσο νιώθουν ατιμώρητοι, τόσο αποθρασύνονται. Το χειρότερο όμως είναι ότι εκμαυλίζουν[5] μέρος της πλειοψηφίας. Κάπως έτσι η μειοψηφία ισχυροποιείται και αριθμητικά. Έτοιμη να «καταπιεί» την πλειοψηφία και μαζί της ό,τι υγιές παραμένει σε αυτή τη χώρα.

Α3. Συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου σε μια ημερίδα του δήμου σου με θέμα τον ενεργό και υπεύθυνο πολίτη σήμερα. Να αναλύσεις στο κείμενο της ομιλίας σου (200 – 250 λέξεων) την άποψη σου για την ορθή στάση που οφείλει να κρατά απέναντι στους συμπολίτες του και τις ενέργειες που οφείλει να κάνει ο ενεργός και υπεύθυνος πολίτης. Μπορείς να αξιοποιήσει στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

[Ρωμηός]

Το παρακάτω ποίημα δημοσιεύθηκε στην έμμετρη εβδομαδιαία σατυρική εφημερίδα «Ρωμηός» που εξέδιδε ο Γεώργιος Σουρής από το 1883 – 1918. Εκδόσεις Π. Οικονόμου 1971. (Στο κείμενο διατηρήθηκε η ορθογραφία του αρχικού κειμένου, όχι όμως ως προς το πολυτονικό σύστημα.)

Στον καφενέ απ' έξω σαν μπέης ξαπλωμένος,
του ήλιου τις ακτίνες αχόρταγα ρουφώ,
και στων εφημερίδων τα νέα βυθισμένος,
κανέναν δεν κοιτάζω, κανένα δεν ψηφώ.

[3] Ιαχές: κραυγές, φωνές.

[4] Τίμημα: την πληρωμή για τις επιλογές τους.

[5] Εκμαυλίζω: διαφθείρω, παρασύρω σε ανάρμοστη συμπεριφορά

Σε μια καρέκλα το ’να ποδάρι μου τεντώνω,
το άλλο σε μιαν άλλη, κι ολίγο παρεκεί
αφίνω το καπέλλο, και αρχινώ με τόνο
τους υπουργούς να βρίζω και την πολιτική.

Ψυχή μου! τί λιακάδα! τί ουρανός! τί φύσις!
αχνίζει εμπροστά μου ο καϊμακλής καφές,
κι εγώ κατεμπνευσμένος για όλα φέρνω κρίσεις,
και μόνος μου τις βρίσκω μεγάλες και σοφές.

Βρίζω Εγγλέζους, Ρώσους, και όποιους άλλους θέλω,
και στρίβω το μουστάκι μ' αγέρωχο πολύ,
και μέσα στο θυμό μου κατά διαβόλου στέλλω
τον ίδιον εαυτό μου, και γίνομαι σκυλί.
[. . .]
Στον καφετζή ξεσπάνω ... φωτιά κι εκείνος παίρνει.
Αμέσως άνω κάτω τον κάνω τον μπουφέ,
τον βρίζω και με βρίζει, τον δέρνω και με δέρνει,
και τέλος... δεν πληρώνω δεκάρα στον καφέ.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς θα χαρακτήριζες την προσωπικότητα του ποιητικού υποκειμένου; Πώς νιώθεις για ανθρώπους με παρόμοιο χαρακτήρα;

ή

2. Γράψε ένα ποίημα ή ένα πεζό, όπως εσύ θέλεις, στο οποίο θα περιγράφεις τον αντίθετο ανθρώπινο τύπο από αυτόν που ξεδιπλώνεται στο λογοτεχνικό σου κείμενο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία, *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο - στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις).*

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Α. Ορθή στάση του ενεργού και υπεύθυνου πολίτη:

- Σεβασμός των νόμων και προσπάθεια τήρησης τους, εφόσον είναι αποτέλεσμα πλειοψηφικής επιλογής και δημοκρατικών διαδικασιών, έστω κι αν δεν μας συμφέρουν.
- Αποδοχή των διαφορετικών τάσεων, αξιών, συνηθειών και συμπεριφορών των συμπολιτών του, ανοχή, ενσυναίσθηση και επίδειξη αλληλεγγύης.
- Ενεργός συμμετοχή στα κοινά → ενδιαφέρον για τη γειτονιά, τη συνοικία την πόλη μας / αντικειμενική ενημέρωση για τη νομοθεσία που θεσπίζεται / πίεση πολιτικών να καταδικάζουν αντιδημοκρατικές ενέργειες και παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Β. Ενέργειες προς αυτήν την κατεύθυνση

- Ειρηνικές διαμαρτυρίες και αντίθεση σε όσους καταπατούν τους νόμους του κράτους για προσωπικό τους όφελος.

- Συμμετοχή σε πολιτιστικούς, πολιτικούς και κοινωνικούς συλλόγους ή επιτροπές με κατάθεση τεκμηριωμένης άποψης / αποστολή επιστολών διαμαρτυρίας στα ΜΜΕ και σύνταξη κειμένων προβληματισμού σε ιστοσελίδες και διαδικτυακά ιστολόγια.
- Φιλανθρωπική δράση και εθελοντισμός, που κάνει πράξη την ανθρωπιά για τους λιγότερο ευνοημένους συμπολίτες.

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Το ποίημα συνιστά έκθεση των μειονεκτημάτων του Έλληνα: Ο Ρωμιός είναι αργόσχολος, συχνάζει σε καφενεία, «σαν μπέης ξαπλωμένος», συνηθίζει να απαξιώνει την πολιτική «και αρχινώ με τόνο... και την πολιτική», εκφέροντας άποψη για όλους «για όλα φέρνω κρίσεις», βρίζει τους ξένους και τους Ευρωπαίους «βρίζω Εγγλέζους, Ρώσους . .. θέλω». Συνεχίζει αλαζονικά σαν ένας πολύξερος που επικρίνει τους πάντες, όντας οξύθυμος και καυγατζής, δεν αναλαμβάνει στο τέλος καμία ευθύνη και δεν πληρώνει κανένα «λογαριασμό». Όλα αυτά εκφράζονται με χιούμορ και σατιρική διάθεση από το ποιητικό υποκείμενο, που φτάνει στα όρια του αυτοσαρκασμού «κατά διαβόλου στέλλω τον ίδιον εαυτό μου».

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί, ανάλογα με την προσωπικότητα και τις αξίες του, να νιώσει κοντά σ' έναν τέτοιο τύπο και να ταυτιστεί μαζί του, ως χαρακτηριστικό εκπρόσωπο του σημερινού «Νεοέλληνα» ή να δηλώσει τεκμηριωμένα την απαξίωση και την απέχθεια για τέτοιες συμπεριφορές που δεν αρμόζουν σε συνειδητοποιημένους πολίτες.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να διαμορφώσει το περιεχόμενο του κειμένου του ανάλογα με την προσωπική του ανάγκη και ικανότητα να εκφραστεί ελεύθερα, εμπνεόμενος/η πάντα από το ποίημα του Γ. Σουρή και μπορεί να περιγράψει έναν διαφορετικό ανθρώπινο τύπο με χαρακτηριστικές ποιότητες την σεμνότητα, τον αλτρουισμό, την ηπιότητα χαρακτήρα, την ευγένεια και το αίσθημα κοινωνικής ευθύνης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μη φοβάστε τους ανθρώπους

Άρθρο της Μαρίας Μουρελάτου, το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ, σ. 73, 19-20 Φεβρουαρίου 2022 (Διασκευή)

Τις γνωρίσαμε μέσα από το φωτογραφικό κλικ του Λευτέρη Παρτσάλη, τον Οκτώβριο του 2015, καθισμένες στη σειρά, στη Σκάλα Συκαμιάς στη Βόρεια Λέσβο, με ένα μπιμπερό στο χέρι, να πασχίζουν, με έγνοια μητρική και φωτεινά χαμόγελα, να ταΐσουν γάλα ένα φασκιωμένο προσφυγόπουλο από τη Συρία […].

Σύμβολο αλληλεγγύης. Στην οικογένεια της Μηλίτσας δεν έκανε εντύπωση, όταν είδε τη φωτογραφία της να κάνει τον γύρο του κόσμου και την ίδια να γίνεται σύμβολο αλληλεγγύης. Ίσως γιατί αυτή ήταν η εικόνα που είχαν για εκείνη. Πάντα φιλότιμη, προκομμένη, γελαστή, πάντα της προσφοράς. Αν έκανε μια πίτα, έφτιαχνε τέσσερα ταψιά, να φάνε οι δικοί της, να φάνε κι οι ξένοι. Σε όποιο χωριό κι αν πήγαινες, άκουγες τ' όνομά της. Γι' αυτό, όταν είδαν τη φωτογραφία, γέλασαν. «κοίτα την πάλι, πώς βρέθηκε εκεί…» μονολογούσαν, με τον εγγονό της να φωνάζει «η γιαγιά έγινε viral». Τίποτα δεν ήταν όμως τυχαίο. […] έδινε ρούχα μέχρι που δεν είχε να δώσει άλλα. Ήθελε να τους δει όλους τακτοποιημένους. Ίσως γιατί της έρχονταν μνήμες από τον ξεριζωμό των δικών της, έναν αιώνα πριν, όταν άφηναν το Μοσχονήσι, για να περάσουν με μια βάρκα απέναντι. Η μάνα της έφτασε πρώτη, έπειτα ο πατέρας της με μια ραπτομηχανή της αρραβωνιαστικιάς του, η οποία μπήκε σε άλλη βάρκα και δεν ξαναειδώθηκαν ποτέ. Έτσι παντρεύτηκε τη μάνα της Μηλίτσας και η ραπτομηχανή έμεινε στην οικογένεια. […] κι η ραπτομηχανή πέρασε με τα χρόνια στη Μηλίτσα που, όταν δεν πρωτοστατούσε στις δουλειές του κάμπου, έκανε τη μοδίστρα. Κι έτσι μεγάλωσε τέσσερα παιδιά, οκτώ εγγόνια και δύο δισέγγονα.

ΑΝΘΡΩΠΙΑ. Το όνομά της το έδωσε στη μια δίδυμη από τις κόρες του γιου της, αλλά σε όλους έδωσε το ίδιο μάθημα, όπως λέει η κόρη της Φωτεινή: «[…] Με όλους, ανεξαρτήτως εθνικότητας, ήταν πάντα φιλική και ήθελε να προσφέρει. Ποτέ δεν φοβήθηκε κανέναν. Αν μας έμαθε κάτι η μάνα μας, είναι αυτό. Ένας ανθρωπολόγος μού είπε πως όπου πήγαινε στο εξωτερικό, όλοι ήταν εκστασιασμένοι με τις γιαγιάδες. Οπότε, κάτι μπορεί να λέει ακόμα η ανθρωπιά στις μέρες μας». Η

ίδια, από την πλευρά της, επαναλαμβάνει διαρκώς το μότο[1] της ζωής της: «Μη φοβάστε τους ανθρώπους. Δώστε και ο Θεός θα σας δώσει…».

Μια κουβέντα για τις θρυλικές γιαγιάδες είχε να πει και ο πρόεδρος της κοινότητας Συκαμιάς Γιώργος Σαρόγλου: «Και οι τρεις γιαγιάδες είναι εμβληματικά πρόσωπα. Αυτό που έκαναν δεν ήταν τυχαίο. Τυχαίο ίσως το έβλεπαν εκείνες. Ήταν όμως δεδομένο, ήταν κι εκείνες προσφυγόπουλα όταν ήρθαν εδώ, οπότε το θεώρησαν υποχρέωσή τους να βοηθήσουν όπως μπορούν. Και μπορεί να μην πήραν το Νόμπελ Ειρήνης, αλλά κατά τη γνώμη μας, πήραν το Νόμπελ ανθρωπιάς, αξιοπρέπειας, αλληλεγγύης και πολιτισμού από τις συνειδήσεις του κόσμου».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α1. Αναλαμβάνεις να παρουσιάσεις γραπτά στους/στις συμμαθητές/συμμαθήτριές σου, σε 60-70 λέξεις, τους λόγους για τους οποίους η κειμενογράφος επέλεξε να αναφερθεί σε μια παλιά ραπτομηχανή.

Μονάδες 15

Α2. Η 4η παράγραφος του κειμένου στηρίζεται σε μια αντίθεση. Αφού την εντοπίσεις στην παράγραφο, να παρουσιάσεις τα στοιχεία που αντιτίθενται. Στη συνέχεια, να αιτιολογήσεις τη λειτουργία τόσο της 4ης παραγράφου όσο και της αντίθεσης στην οργάνωση του κειμένου.

Μονάδες 10

Α3. Αξιοποιώντας τις θέσεις του κειμένου, να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων για την ιστοσελίδα του σχολείου σου, προκειμένου να εκφράσεις τη δική σου άποψη σε ό,τι αφορά τη στάση ζωής και τη συμπεριφορά της γιαγιάς Μηλίτσας. Πώς πρέπει, κατά τη γνώμη σου, να αντιμετωπίζουμε γενικά τους συνανθρώπους μας, ειδικότερα αυτούς που έχουν ανάγκη, και για ποιους λόγους;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΕΛΙΝ (1894-1961)

Ταξίδι στην άκρη της νύχτας

Απόσπασμα από το ομότιτλο μυθιστόρημα, το οποίο εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1932. Τίτλος πρωτοτύπου στα γαλλικά «Voyage au bout de la nuit», εκδ. Gallimard. Το έργο εκδόθηκε στα Ελληνικά από το βιβλιοπωλείο

[1] Σύνθημα

της Εστίας, Αθήνα Ιανουάριος 2016, μετ. Σεσίλ Ιγγλέση Μαργέλλου, σ.σ. 194-196 (Προσαρμογή στις ανάγκες της εξέτασης)

«Δεν είναι τίποτα!» τον άκουσα στο τέλος να λέει. «Είναι η κόρη του αδελφού μου… πεθάναν και οι δύο…»

«Οι γονείς της;»

«Ναι, οι γονείς της …»

«Και ποιος τη μεγαλώνει τώρα; Η μάνα σου;» τον ρώτησα εγώ, έτσι, για να δείξω ενδιαφέρον.

«Ούτε τη μάνα μου την έχω..»

«Ποιος λοιπόν;»

«Ε εγώ!» […]

Δεν τολμούσα πια να του μιλήσω, ένιωθα ξάφνου πάρα πολύ ανάξιος να του μιλήσω. Εγώ που χθες ακόμα τον παραμελούσα και μάλιστα τον περιφρονούσα λιγάκι τον Αλσίντ. […]

Ο Αλσίντ μιλούσε για τη μάνα του που ‘χε πεθάνει και για τη μικρή με μεγάλες προφυλάξεις. Φοβόταν, ακόμα κι από μακριά, μην της κάνει κακό.

«Πήγες να τη δεις, αφότου αρρώστησε;»

«Όχι… Ήμουν εδώ.»

«Θα πας σύντομα;»

«Δε νομίζω να μπορέσω πριν από τρία χρόνια… Καταλαβαίνεις, εδώ κάνω λίγο εμπόριο. Κι αυτό τη βοηθάει… Έτσι κι έπαιρνα τώρα δα άδεια, στο γυρισμό θα ’βρισκα τη θέση πιασμένη… προπάντων με τ΄ άλλο το κάθαρμα…». […]

Ήταν φανερό ότι ο Αλσίντ κυκλοφορούσε μ΄ άνεση μες στο μεγαλειώδες, σαν το σπίτι του ούτως ειπείν, μιλούσε στους αγγέλους με το «συ» αυτός ο τύπος, και δεν τον έπαιρνες χαμπάρι. Είχε προσφέρει, δίχως καλά καλά να το καταλάβει, σε μια κοπελίτσα, μακρινή συγγενή του, χρόνια μαρτυρίου, την εκμηδένιση της φτωχής του ζωής σ΄ αυτή τη ζεστή μονοτονία, δίχως όρους, δίχως παζάρι, δίχως συμφέρον άλλο απ΄ αυτό της καλής του καρδιάς. Πρόσφερε σ΄ εκείνο το μακρινό κοριτσάκι αρκετή τρυφερότητα για να ξαναγίνει ο κόσμος απ΄ την αρχή, και δεν το ‘βλεπε κανείς.

Αποκοιμήθηκε μεμιάς, στο φέγγος του κεριού. Θέλησα να ξανασηκωθώ για να κοιτάξω καλά τα χαρακτηριστικά του στο φως. Κοιμόταν σαν όλο τον κόσμο. Έμοιαζε πολύ κοινός. Κι όμως, δεν θα ‘ταν άσχημα αν υπήρχε κάποιο κόλπο για να ξεδιακρίνεις τους καλούς από τους κακούς.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β1. Ποια σχέση έχει ο Αλσίντ με το μικρό κορίτσι στο οποίο αναφέρεται; Να απαντήσεις συνοπτικά, σε 40-50 λέξεις, για ποιους λόγους δεν μπορεί να το δει από κοντά.

Μονάδες 15

Β2. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, ο αφηγητής επιλέγει και μάλιστα τονίζει τη χρήση του β΄ ενικού προσώπου; Να ερμηνεύσεις την επιλογή του σε σχέση με το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει.

Μονάδες 10

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η συμπεριφορά του Αλσίντ απέναντι στην ανιψιά του; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση του αποσπάσματος;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι η ανιψιά του Αλσίντ. Να γράψεις μια σελίδα στο ημερολόγιό σου, προκειμένου να εκθέσεις τη δική σου οπτική γωνία για όσα έκανε ο Αλσίντ για εσένα. Επίσης, να προσθέσεις τι θα συμβούλευες έναν/μια συνομήλικό/-ή σου να κάνει στην περίπτωση που αντιμετώπιζε τις ίδιες δυσκολίες με εσένα;

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ Α1 (μονάδες 15)

Η κειμενογράφος επέλεξε να αναφερθεί σε μια παλιά ραπτομηχανή (2η παράγραφος, *Ήθελε να τους δει … τέσσερα παιδιά, οκτώ εγγόνια και δύο δισέγγονα*.), καθώς βρίσκει την ευκαιρία να:

- αναφέρει διάφορα ιστορικά γεγονότα, τα οποία συνέβησαν πριν από έναν αιώνα *από τον ξεριζωμό των δικών της, έναν αιώνα πριν, όταν άφηναν το Μοσχονήσι, για να περάσουν με μια βάρκα απέναντι* (ανάκληση μνήμης, Μικρασιατική καταστροφή-προσφυγικό ζήτημα),
- επεξηγήσει γιατί η γιαγιά Μηλίτσα επέδειξε μεγάλη ευαισθησία στους πρόσφυγες, αφού και η ίδια είχε ζήσει τον ξεριζωμό και ήξερε ότι τα αντικείμενα μένουν, αλλά οι άνθρωποι χάνονται (*ο πατέρας της με μια ραπτομηχανή της αρραβωνιαστικιάς του, η οποία μπήκε σε άλλη βάρκα και δεν ξαναειδώθηκαν ποτέ*),
- δικαιολογήσει τον ρόλο και τη χρησιμότητα της ραπτομηχανής, αφού η γιαγιά Μηλίτσα - εκτός από τις γεωργικές εργασίες- ασχολήθηκε και με τη ραπτική και έκανε τη μοδίστρα. Έτσι, μπόρεσε να συμβάλει στον οικογενειακό προϋπολογισμό και να μεγαλώσει τα παιδιά της και, στη συνέχεια, να βοηθήσει στο μεγάλωμα των εγγονιών/δισεγγόνων της (*έκανε τη μοδίστρα. Κι έτσι μεγάλωσε τέσσερα παιδιά, οκτώ εγγόνια και δύο δισέγγονα*.),
- εστιάσει στη σκληρή δουλειά των γυναικών, αφού η γιαγιά Μηλίτσα μεγάλωνε τέσσερα παιδιά, δούλευε στα χωράφια και ασχολήθηκε και με τη μοδιστρική,
- τονίσει τη μεγάλη σημασία και χρησιμότητα που είχε μια ραπτομηχανή σε ένα σπιτικό την εποχή εκείνη, αφού η χαμένη αρραβωνιαστικιά του πατέρα έφυγε από το σπίτι της για να σωθεί, παίρνοντας μαζί τη ραπτομηχανή της (*της αρραβωνιαστικιάς του, η οποία μπήκε σε άλλη βάρκα και δεν ξαναειδώθηκαν ποτέ*),
- αναδείξει τη μεγάλη αξία που έχει ένα οικογενειακό κειμήλιο, η οποία δεν αφορά τόσο την υλική του αξία, αλλά περισσότερο το προσωπικό/οικογενειακό δέσιμο με το αντικείμενο (*η ραπτομηχανή έμεινε στην οικογένεια.*) κ.ά.

ΘΕΜΑ Α2 (μονάδες 10)

Η αντίθεση εντοπίζεται στην 4η παράγραφο του κειμένου και αφορά τα όσα αναφέρει ο πρόεδρος της κοινότητας Συκαμιάς, Γιώργος Σαρόγλου, όπου ζούσαν η γιαγιά Μηλίτσα και οι άλλες δύο ηλικιωμένες φιλενάδες της, οι οποίες, επίσης, είχαν αντίστοιχες ευαισθησίες (1η παράγραφος).

Αντιτίθενται τα εξής:

- οι τρεις γιαγιάδες με το έργο και την προσφορά τους αναδείχθηκαν σε εμβληματικά πρόσωπα. Ωστόσο, δεν πήραν επισήμως το Νόμπελ Ειρήνης.
- ο τρόπος κατάκτησης και πραγμάτωσης ενός στόχου ζωής.

Οι γιαγιάδες δεν έκαναν κάτι, για να κερδίσουν ένα βραβείο, όλα έγιναν χωρίς οι ίδιες να επιδιώξουν κάποια αναγνώριση (*τυχαία*). Για κάποιους άλλους, ωστόσο, η αναγνώριση έρχεται κατόπιν προτάσεων, μακρόχρονων επιδιώξεων ή και παρασκηνιακών προσπαθειών

- Το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται οι ατομικές και συλλογικές αξίες.

Από τη μια το επίσημο βραβείο, το Νόμπελ Ειρήνης, και από την άλλη το Νόμπελ ανθρωπιάς, αξιοπρέπειας, αλληλεγγύης και πολιτισμού από τις συνειδήσεις του κόσμου κ.ά.

Με το συγκεκριμένο σχήμα λόγου/εκφραστικό μέσο, την αντίθεση, αναδεικνύονται και αξιοποιούνται όσα προαναφέρθηκαν από τον ερωτηθέντα.

Ο/Η μαθητής/-τρια αναδεικνύει μεμονωμένα ή από κοινού τη λειτουργία τόσο της παραγράφου όσο και της αντίθεσης. Έτσι, εκτός από τον τρόπο/τη μέθοδο ανάπτυξης της παραγράφου με αντίθεση (μέσω της οποίας συγκρίνονται πρόσωπα, πράγματα, ιδέες, φαινόμενα και τονίζονται οι διαφορές τους, ώστε να εξαχθεί ένα αξιολογικό συμπέρασμα) θα τονιστεί και ότι η αντίθεση εδώ συνεισφέρει στη συνοχή ολόκληρου του κειμένου.

Για την 4η παράγραφο (ενδεικτικά) ο/η μαθητής/-τρια αναφέρει ότι η δημοσιογράφος συμπεραίνει σε συνέχεια της αναλυτικής έκθεσης των γεγονότων, καταστάσεων, απόψεων κλπ., ποιος είναι ο προβληματισμός του κειμένου και επισφραγίζει συνοπτικά τη σημασία του έργου της γιαγιάς Μηλίτσας/των τριών συνολικά γιαγιάδων. Αυτό που πρέπει και αξίζει να εκτιμά και να θυμάται κάποιος/-α από αυτές τις γυναίκες. Η 4η παράγραφος προσδίδει λογική συνέχεια και συνιστά απόρροια των σκέψεων που εκφράζονται αφενός στις προηγούμενες παραγράφους και αφετέρου στην προηγούμενη, στην 3η παράγραφο, και έτσι διασφαλίζεται η νοηματική αλληλουχία του κειμένου.

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Η απάντηση του/της μαθητή/-τριας θα είναι πλήρης εάν απαντηθούν και τα δύο σκέλη της εκφώνησης, δηλ.

- Πώς βλέπει/κρίνει ο/η μαθητής/-τρια τη συμπεριφορά της γιαγιάς Μηλίτσας και ποια είναι η δική του/της στάση ζωής σε αντίστοιχες περιπτώσεις. Εδώ, επομένως, απαιτείται να αναδειχθεί η άποψη του/της εξεταζόμενου/-ης για τη συμπεριφορά της ευαισθητοποιημένης σε κοινωνικά θέματα, όταν ήταν νεότερη και τώρα ηλικιωμένης, γυναίκας και ποια στάση ζωής επιλέγει ο/η ίδιος/-α να ακολουθήσει εάν βρεθεί αντιμέτωπος/-η με αντίστοιχα θέματα.
- Πώς νομίζει ο/η μαθητής/-τρια ότι πρέπει να αντιμετωπίζει το κοινωνικό σύνολο περιπτώσεις για τις οποίες η ευαισθητοποίηση στον πάσχοντα άνθρωπο κρίνεται αναγκαία. Αξιοποιείται η δύναμη της ενσυναίσθησης, αλληλεγγύης, ανθρωπιάς, προσφοράς κ.ά.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Οι μαθητές/-τριες μπορούν να αντλήσουν στοιχεία από το κείμενο, όχι όμως να τα αντιγράψουν. Πλήρης θα θεωρηθεί η απάντηση εάν τηρηθούν όσα ισχύουν για τη σύνταξη ενός άρθρου, το οποίο θα αναρτηθεί στη σχολική ιστοσελίδα.
Ως εκ τούτου, <u>θετικά αξιολογούνται:</u>

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ο τίτλος,
- η αφόρμηση από την επικαιρότητα,
- η αναφορική λειτουργία της γλώσσας,
- το απλό, προσωπικό, οικείο ύφος λόγου,
- η αξιοποίηση γ' , α΄ ενικού και α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Περιεχόμενο:

- η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια την προσωπική του/της θέση για το θέμα,
- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου,
- η τήρηση του ορίου των 200-250 λέξεων κ.ά.

ΘΕΜΑ Β1 (μονάδες 15)

Ο/Η μαθητής αναφέρεται, εν συντομία, στη σχέση του ήρωα με το μικρό κορίτσι. Πρόκειται για την κόρη του αδελφού του, η οποία είναι ορφανή, αφού πέθαναν και οι δύο γονείς της («*Είναι η κόρη του αδελφού μου… πεθάναν και οι δύο…*»). Κανένα άλλο συγγενικό πρόσωπο δεν μπορούσε να αναλάβει την ανατροφή του κοριτσιού, εκτός από τον Αλσίντ, αφού και η μητέρα του, η γιαγιά του κοριτσιού, είχε -επίσης- πεθάνει («*Ούτε τη μάνα μου την έχω…*», «*Ποιος λοιπόν;*», «*Ε εγώ!*».) Ο Αλσίντ έκανε ό,τι μπορούσε, για να εξασφαλίσει στην ανιψιά του το καλύτερο και, δεδομένου ότι αυτή αντιμετώπιζε και προβλήματα υγείας, να την προφυλάξει από κάθε κακό που μπορούσε να τη βλάψει (*μιλούσε για τη μικρή με μεγάλες προφυλάξεις. Φοβόταν, ακόμα κι από μακριά, μην της κάνει κακό, αφότου αρρώστησε*).

Ο Αλσίντ είχε αυθόρμητα και με τρυφερότητα προσφέρει στο κοριτσάκι, που δεν ήταν ούτε καν το παιδί του, όχι μόνο χρήματα, αλλά και ένα κομμάτι από την ίδια του τη ζωή, αφού είχε αποδεχτεί να ζει μια ανούσια έως και «μαρτυρική» ζωή (*Είχε προσφέρει, δίχως καλά καλά να το καταλάβει… απ΄ αυτό της καλής του καρδιάς.», «Πρόσφερε … αρκετή τρυφερότητα*».)

Επίσης, ο/η μαθητής/-τρια θα πρέπει να εστιάσει στο γεγονός ότι παρόλο που ο Αλσίντ λάτρευε το παιδί, και ανησυχούσε για τα προβλήματα υγείας που αυτό αντιμετώπιζε, δεν το είχε δει εδώ και πολλά χρόνια ούτε και θα μπορούσε σύντομα να ταξιδέψει για να το συναντήσει («*Δε νομίζω να μπορέσω πριν από τρία χρόνια).* Αυτό εκμαιεύεται και από τις φράσεις «*ακόμα κι από μακριά»*, «*στο γυρισμό»* ή και από τα επίθετα *μακρινή* συγγενή, *μακρινό* κοριτσάκι, τα οποία νοηματικά διασαφηνίζουν τη γεωγραφική απόσταση που χώριζε τα δύο αυτά πρόσωπα, καθώς και τον βαθμό συγγένειας μεταξύ τους. Ο λόγος ήταν ότι ο φτωχός Αλσίντ, για να εξασφαλίζει το απαιτούμενο ποσόν που χρειαζόταν να στέλνει πίσω στην πατρίδα του (*ήμουν εδώ*), έπρεπε να παραμείνει στον τόπο εργασίας του γιατί, εάν έφευγε, κάποιος άλλος θα βρισκόταν να πάρει τη θέση του, ενώ θα έχανε και κάποια, επιπλέον, χρήματα που κέρδιζε από το εμπόριο με το οποίο περιστασιακά είχε ασχοληθεί. Φοβόταν ότι η αντικατάστασή του/απόλυσή του μπορούσε εύκολα να υποκινηθεί και από κάποιο εχθρικά διακείμενο προς στο πρόσωπό του άτομο, το οποίο δεν το εκτιμούσε και του δυσκόλευε ακόμη περισσότερο τη ζωή («*κάνω λίγο εμπόριο. Κι αυτό τη βοηθάει… Έτσι κι έπαιρνα τώρα δα άδεια, στο γυρισμό θα ΄βρισκα τη θέση πιασμένη… προπάντων με τ΄ άλλο το κάθαρμα…*»).

ΘΕΜΑ Β2 (μονάδες 10)

Ο/Η μαθητής/-τρια αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη του, ο αφηγητής επιλέγει και τονίζει την, κατά περίπτωση, χρήση του β΄ ενικού ρηματικού προσώπου στο απόσπασμα. Για παράδειγμα: «*Πήγες να τη δεις, Θα πας σύντομα;, Καταλαβαίνεις, μιλούσε στους αγγέλους με το «συ, και δεν τον έπαιρνες χαμπάρι., για να ξεδιακρίνεις τους καλούς από τους κακούς».*

Με την επιλογή αυτή ο αφηγητής προσδίδει στο κείμενο:

- συμβουλευτικό ύφος,

- διαλογικότητα / θεατρικότητα,
- οικειότητα-αμεσότητα-ζωντάνια κλπ.

Εν κατακλείδι, το ρηματικό πρόσωπο (β' ενικό) εξυπηρετεί στη μετάδοση του ανθρωπιστικού μηνύματος του αποσπάσματος, αφού δημιουργεί την αίσθηση διαλόγου και διασφαλίζει καλύτερα την επικοινωνία με τους δέκτες του μηνύματος, δίνοντας έμφαση στον συμβουλευτικό του χαρακτήρα, στην αφύπνιση και την ευαισθητοποίηση. Με αυτόν τον τρόπο, προτρέπει τον/την αναγνώστη/-στρια να συνομιλήσει με το κείμενο, τον/την κινητοποιεί να αναλάβει δράση, να αναγνωρίσει τη σπουδαιότητα του ρόλου της «προσφοράς» στη ζωή, καθώς και της αναγνώρισης της αξίας των ανθρώπων εκείνων που την προσφέρουν χωρίς να ζητούν από πριν κάποιο αντάλλαγμα.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο παραμελημένος και καταφρονημένος Αλσίντ προσέφερε στην ανιψιά του:
- ψυχική στήριξη
- οικονομική στήριξη
- αληθινή αγάπη
-κατανόηση στα προβλήματα και στις ανάγκες της
-σεβασμό στο πρόσωπό της χωρίς να διαφαίνεται ότι αισθανόταν οίκτο για την κατάστασή της
- ελευθερία (για να μεγαλώσει χωρίς να την υποχρεώνει να δέχεται τις προσωπικές του απαιτήσεις)
-ένα πρότυπο «ανθρώπου»
-αναπλήρωση της μητρικής και πατρικής παρουσίας και του γονεϊκού προτύπου
-δυνατότητα να ξεχωρίζει «ξεδιακρίνει» ποιος άνθρωπος είναι καλός/κακός ή κοινός/ μοναδικός (π.χ. ο Αλσίντ δεν έβλεπε την ανιψιά του όχι γιατί δεν ήθελε, αλλά γιατί δεν μπορούσε) κ.ά.

Στη συνέχεια, ή και εκ παραλλήλου, θα καταγράψει ο εξεταζόμενος/-η τις σκέψεις και τα συναισθήματα που του/της προκάλεσε η συμπεριφορά του Αλσίντ στο μικρό κορίτσι και εν γένει το απόσπασμα. Ο/Η μαθητής/-τρια θα πρέπει να αναφερθεί στη συμπεριφορά του Αλσίντ και τις επιλογές του, αλλά δεν θα πρέπει να παραλείψει να εκφράσει και τη συμφωνία ή τη διαφωνία του/της με τη θέση του αφηγητή. Μπορεί, κατά περίπτωση να θεωρήσει ορθή τη θέση του ή να υποστηρίξει κάτι διαφορετικό, υιοθετώντας άλλη στάση. Μπορεί να επικαλεστεί παραδείγματα από τη σύγχρονη ζωή ή και να παραθέσει βιωματικά του/της δεδομένα. Να δικαιολογήσει γιατί ο συγγραφέας πιστεύει ότι μπορεί να ξαναγίνει ο κόσμος απ΄ την αρχή με βάση τη συμπεριφορά ενός

ανθρώπου και να προτείνει *πώς* μπορούμε να ξεχωρίζουμε κάτω από την επιφάνεια των πραγμάτων το ωφέλιμο βάθος τους.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/Η μαθητής/-τρια γράφει στη σελίδα του ημερολογίου, λαμβάνοντας υπόψη ότι πρέπει να χρησιμοποιήσει τα παρακάτω στοιχεία:

- το α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο,
- το άμεσο και εξομολογητικό ύφος (δεδομένου ότι πρόκειται για μια σελίδα ημερολογίου),
- την απλή γλώσσα.

Ως προς τη μορφή απαιτείται η αναγραφή της ημερομηνίας (π.χ. περίοδος που δημοσιεύτηκε το έργο του Σελίν), καθώς πρόκειται για προσωπικό ημερολόγιο. Δε θεωρείται απαραίτητη η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,», ωστόσο μπορεί να συνεκτιμηθεί θετικά η οποιαδήποτε ανάλογη.

Στο β' σκέλος της ερώτησης, ο/η μαθητής/-τρια θα μπορούσε να συμβουλέψει έναν/μία συνομήλικό του/της σε β' ενικό πρόσωπο (ενδεικτικά)

- να απολαμβάνεις τις στιγμές με τα αγαπημένα σου πρόσωπα,
- να δίνεις χωρίς να περιμένεις αντάλλαγμα, να προσφέρεις, να αγαπάς,
- να μη λυγίζεις στα προβλήματα, να μην υποχωρείς,
- να βλέπεις τις δυσκολίες και να τις αντιμετωπίζεις ρεαλιστικά,
- να ελπίζεις ότι πάντα θα βρεθεί κάποιος να σε βοηθήσει κ.ά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εθελοντισμός

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο κείμενο της ιστοσελίδας https://noiazomaikaidrw.gr/ethelontismos/

Ο όρος «Εθελοντισμός» αναφέρεται γενικά στην ηθελημένη πράξη για κάποιο κοινωφελή σκοπό χωρίς υλικό ή άλλο αντάλλαγμα. Ως εκ τούτου, εθελοντής είναι ο πολίτης που προσφέρει ανιδιοτελώς χρόνο ή γνώση για χρήσιμες δράσεις προς όφελος άλλων, χωρίς να περιμένει αντάλλαγμα. Ετυμολογικά προέρχεται από το ρήμα «εθέλω», που σημαίνει θέλω πολύ.

Ο Εθελοντισμός είναι ευρεία έννοια. Μπορεί να περιλαμβάνει σταθερές και επαναλαμβανόμενες δράσεις μέσα από συγκροτημένα προγράμματα ή οργανώσεις, οπότε συνήθως αποκαλείται ως «επίσημος Εθελοντισμός». Όμως, μπορεί να περιλαμβάνει προσωπικές, πρόσκαιρες και μοναδικές δράσεις, οπότε αποκαλείται ως «ανεπίσημος Εθελοντισμός». Μπορεί επίσης να αφορά τη συμμετοχή σε προγράμματα Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), κοινωφελών ιδρυμάτων ή Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (π.χ. περιβαλλοντικά προγράμματα, αθλητικά προγράμματα, δασοπροστασία, κοινωνική υποστήριξη κ.ά.), αλλά και ατομικές δραστηριότητες, όπως η εθελοντική αιμοδοσία, η βοήθεια ενός ηλικιωμένου στο δρόμο ή ακόμα και η μετά θάνατον προσφορά μελών του ανθρώπινου σώματος για επιστημονικούς σκοπούς.

Ένας ορισμός που διαδόθηκε μέσα από διαφημιστικό σποτ της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς για το «Ευρωπαϊκό Έτος Εθελοντισμού» (2011) αναφέρει για τον Εθελοντισμό ότι είναι: «Η με υψηλό αίσθημα ευθύνης και ανιδιοτελή χαρακτήρα προσφορά έργου ή υπηρεσίας που αναλαμβάνει το άτομο μεμονωμένα ή σε ομάδα, με ελεύθερη βούληση, χωρίς την προσδοκία ή απαίτηση υλικού ή άλλου είδους ανταλλάγματος, με σκοπό τη βοήθεια προς τον συνάνθρωπο και την κοινωνία ευρύτερα». Σύμφωνα με την Ελληνική Ομοσπονδία Μη Κυβερνητικών Οργανισμών, «Εθελοντισμός είναι η πρόθυμη δέσμευση ενός ατόμου να εργαστεί χωρίς αμοιβή για ένα καθορισμένο ή αόριστο χρονικό διάστημα για το γενικό καλό της κοινωνίας».

Στη σύγχρονη εποχή ο Εθελοντισμός έχει καθιερωθεί ως ο θεσμός που συμβάλλει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων, στοχεύει στο συλλογικό όφελος και στη συμμετοχή στα κοινά και καλείται να αναπληρώσει τα κενά που δημιουργούν η αδυναμία του κράτους και οι μηχανισμοί της αγοράς. Στο πλαίσιο αυτό τα τελευταία χρόνια έχουν κάνει την εμφάνισή τους στη χώρα μας πολλές Μη Κυβερνητικές

Οργανώσεις με πληθώρα εθελοντικών δράσεων και κύρια πεδία εφαρμογής το Περιβάλλον, τον Πολιτισμό, τις Κοινωνικές Υπηρεσίες και Αναπτυξιακά Προγράμματα. Οι περισσότερες από αυτές τις οργανώσεις στηρίζουν τις δράσεις τους στην εθελοντική εργασία, ενώ άλλες συνδυάζουν ένα δίκτυο αμειβομένων στελεχών και εθελοντών. […]

Α3. Το σχολείο σου οργανώνει ημερίδα για τον Εθελοντισμό και καλείσαι να μιλήσεις για την αξία της προσφοράς του, παραθέτοντας, επιπλέον, προτάσεις εθελοντικών δράσεων που θα ήθελες να αναλάβει η σχολική σου μονάδα. Η εισήγησή σου να έχει έκταση 200-250 λέξεων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΧΜΟΥΝΤ ΝΤΑΡΟΥΪΣ (1941-2008)

Να σκέφτεσαι τους άλλους…

Το παρακάτω ποίημα είναι του Παλαιστίνιου ποιητή Μαχμούντ Νταρουΐς, σε μετάφραση Τζένης Καραβίτη (βλ. https://noiazomaikaidrw.gr/2020/05/12/logotechnika-keimena-kai-poiimata-gia/)

Καθώς ετοιμάζεις το πρωινό σου, να σκέφτεσαι τους άλλους.
Μην ξεχνάς να ταΐζεις τα περιστέρια.
Όταν πολέμους ξεκινάς, να σκέφτεσαι τους άλλους.
Μην ξεχνάς όσους λαχταρούν την ειρήνη.
Όταν πληρώνεις το νερό, να σκέφτεσαι τους άλλους.
Εκείνους που μόνο τα σύννεφα έχουν να τους θηλάσουν.
Όταν γυρνάς στο σπιτικό σου, να σκέφτεσαι τους άλλους.
Μην ξεχνάς όσους ζουν σε αντίσκηνα.
Όταν τ’ αστέρια μετράς πριν κοιμηθείς, να σκέφτεσαι τους άλλους.
Εκείνους που δεν έχουνε πού να πλαγιάσουν.
Όταν ελεύθερα μιλάς, να σκέφτεσαι τους άλλους.
Εκείνους που δεν τους αφήνουν να μιλήσουν.
Και καθώς σκέφτεσαι εκείνους, τους άλλους,
Στον εαυτό σου γύρισε και πες:
«Αχ και να ήμουν ένα κερί στο σκοτάδι».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο ποίημα παρουσιάζονται, αντιθετικά, οι άνθρωποι που ζουν ελεύθερα και χωρίς δοκιμασίες

τη ζωή σε σχέση με αυτούς που δοκιμάζονται. Να παρουσιάσεις τη ζωή των μη δοκιμαζόμενων και ελεύθερων ανθρώπων, όπως την καταγράφει ο ποιητής. Τι τους προτείνει στους δύο τελευταίους στίχους του ποιήματος; Ποιες ενέργειες θα μπορούσες να κάνεις εσύ ως ένας από τους ανθρώπους αυτούς;

ή

2. Στο κείμενο παρουσιάζεται η πλεονεκτική θέση στην οποία βρίσκονται οι άνθρωποι που δεν υποφέρουν και δεν δοκιμάζονται σε σχέση με αυτούς που ποικιλότροπα βασανίζονται στη ζωή. Υπόθεσε ότι είσαι ένα από τα άτομα που δοκιμάζονται. Σε μορφή ημερολογίου να καταγράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου από τις δυσκολίες της ζωής σου και να αναφερθείς στην ανάγκη που έχεις για εθελοντική προσφορά εκ μέρους των συνανθρώπων σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (εισήγηση) λαμβάνουμε υπόψη:

- την προσφώνηση,
- την αποφώνηση,
- την απεύθυνση σε β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο,
- τις παρέμβλητες αποστροφές στο κοινό,
- τα υφολογικά στοιχεία προφορικότητας,
- την αποφυγή τίτλου και υπογραφής,
- την αξιοποίηση της αφόρμησης (σχολική ημερίδα για τον Εθελοντισμό).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Η αξία της προσφοράς του Εθελοντισμού αναδεικνύεται μέσα από τα ακόλουθα:

- καλλιέργεια των κοινωνικών σχέσεων και της κοινωνικής συνοχής,
- καλλιέργεια της ατομικής ευθύνης και της κοινωνικής αλληλεγγύης,
- ευαισθητοποίηση και παρέμβαση στο άμεσο κοινωνικό περιβάλλον (οικογένεια, συντροφιά, σχολείο, γειτονιά κτλ.),
- ενεργό συμμετοχή στην αντιμετώπιση ζητημάτων και προβλημάτων,
- ανάπτυξη υπεύθυνης και δημοκρατικής προσωπικότητας του νέου, με κοινωνικές και ανθρωπιστικές αρχές, χωρίς προκαταλήψεις,
- ανάπτυξη αυτενέργειας, συνεργασίας, συλλογικότητας και ανάληψης πρωτοβουλιών,
- ανταλλαγή ιδεών, απόψεων και στοιχείων πολιτισμού,

- νέες επαφές, ταξίδια, ψυχαγωγία, γνωριμία με άλλους λαούς,
- εργασιακή εμπειρία και δικτύωση,
- διάδοση παγκόσμιων αξιών και κανόνων,
- ανάδειξη κοινωνικών αδικιών και τοπικών ή παγκόσμιων προβλημάτων,
- λειτουργία ως μοχλού πίεσης στα κράτη,
- διάχυση πληροφοριών, κινητοποίηση της κοινής γνώμης,
- έκφραση έμπρακτου ανθρωπισμού κ.ά.

Προτάσεις σχολικών εθελοντικών δράσεων:

- δραστηριοποίηση και συμμετοχή σε προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Πολιτιστικών Θεμάτων και Αγωγής Υγείας,
- συμμετοχή σε πρόγραμμα ανακύκλωσης,
- συμμετοχή σε πρόγραμμα με θέμα την υιοθεσία ενός πάρκου ή μνημείου,
- δράσεις για τη βελτίωση και προστασία του χώρου,
- συνεργασία με εθελοντικές ομάδες με τοπική, πανελλαδική, πανευρωπαϊκή ή διεθνή δραστηριότητα,
- πρωτοβουλίες σε τοπικό επίπεδο, π.χ. καθαρισμός παραλίας, διαγωνισμοί εθελοντισμού, πρόσκληση ειδικών στο σχολείο για ενημέρωση σε θέματα όπως: ανθρώπινα δικαιώματα, κοινωνική αλληλεγγύη (μετανάστες, πρόσφυγες, θύματα οικογενειακής βίας, ευπαθείς ομάδες), περιβαλλοντικά ζητήματα, φυσικές καταστροφές,
- συγκέντρωση και προσφορά τροφίμων, ρούχων, ειδών υγιεινής σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών ή φτώχειας,
- συμμετοχή σε δράσεις αιμοδοσίας,
- ενημέρωση και συνεργασία με φορείς εθελοντικής δράσης,
- εκπαιδευτικές επισκέψεις σε δομές κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Βάσει του ποιήματος οι μη δοκιμαζόμενοι και ελεύθεροι άνθρωποι παίρνουν ανεμπόδιστα το πρωινό τους, ταΐζουν τα περιστέρια, ξεκινούν πολέμους, έχουν νερό, το καταναλώνουν και το πληρώνουν, κατοικούν σε σπίτια και κοιμούνται σε κρεβάτια, μπορούν να εκφράζονται άφοβα. Στο τέλος του ποιήματος ο ποιητής τούς προτείνει να γίνουν «κερί στο σκοτάδι» των δοκιμαζόμενων

συνανθρώπων τους, να προσφέρουν ώστε να τους ανακουφίσουν από τα βάσανα ή τη στέρηση της ελευθερίας τους. Μετά από την παρουσίασή τους ο/η μαθητής/-τρια αναμένεται να προτείνει τομείς στους οποίους, ως «προνομιούχος» άνθρωπος, θα μπορούσε να δραστηριοποιηθεί βοηθώντας τους άλλους (για τις δράσεις αυτές βλ. δειγματικά την απάντηση στο θέμα Α3).

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου του ημερολογίου (παράθεση τόπου και ημερομηνίας στην αρχή, ενδεχόμενη προσφώνηση και αποφώνηση προς το ημερολόγιο σαν σε «φανταστικό φίλο», προσωπικό και οικείο ύφος, χρήση πρώτου ενικού ρηματικού προσώπου, βιωματική διάσταση). Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αντλήσει στοιχεία από το ποίημα, προκειμένου να αποδώσει τη ζωή του/της ως δοκιμαζόμενου ανθρώπου, με έμφαση σε σκέψεις και συναισθήματα που επιγεννά η κατάστασή του/της. Ακολούθως, θα παρουσιάσει την ανάγκη του/της – που μπορεί να φτάσει έως την έκκληση – για εθελοντική προσφορά των συνανθρώπων του/της και θα αναφερθεί στις προσδοκίες που βασίζει σε αυτήν.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το νέο γραφείο

Απόσπασμα από την ετήσια έκθεση της Μάριαν Σάλζμαν, η οποία είναι πολυβραβευμένο στέλεχος των δημοσίων σχέσεων και θεωρείται πρωτοπόρος της κοινωνικής αλλαγής και της τεχνολογικής επανάστασης, https://www.kathimerini.gr/k/k-magazine/561669391/22-taseis-gia-to-2022, (Διασκευή)

Το μέλλον της εργασίας διαγράφεται εντελώς διαφορετικό από ό,τι γνωρίζαμε έως τώρα. Όπως λέει χαρακτηριστικά (η συντάκτρια της έκθεσης), «το νέο γραφείο είναι μια καρέκλα», η οποία μπορεί να βρίσκεται στο σπίτι, στον εργασιακό χώρο, οπουδήποτε. «Οι άνθρωποι που μπορούν να δουλέψουν από το σπίτι θα το κάνουν πολύ πιο συχνά. […] Αυτή η αλλαγή θα επηρεάσει την εργάσιμη ημέρα μας και θα πρέπει να είμαστε αυστηροί στον τρόπο με τον οποίο την οριοθετούμε, ώστε να διασφαλίσουμε ισορροπία με την προσωπική μας ζωή και να προστατεύσουμε την ψυχική μας υγεία», σημειώνει.

Τη ρωτώ αν η νέα εργασιακή πραγματικότητα θα φέρει αλλαγές και στους κανόνες και στις προσδοκίες των επιχειρήσεων. «Απαιτείται να αλλάξει ο τρόπος που διαχειριζόμαστε τους εργαζομένους», απαντά. «Νομίζω ότι πρέπει να δείξουμε ακόμα περισσότερο σεβασμό στους ανθρώπους μας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι έχουν παιδιά, συζύγους, γονείς και έχουν ανάγκη να τους βοηθήσουμε, να τους στηρίξουμε, να τους ζητήσουμε να κάνουν την καλύτερη δουλειά που μπορούν, δίνοντάς τους ταυτόχρονα την ελευθερία να ζήσουν». Σαν χιονοστιβάδα, οι αλλαγές αυτές, συμφωνεί, θα οδηγήσουν στη διαφοροποίηση του ορισμού της επιτυχίας για όλους μας: «Είδαμε πολύ πλούτο να συγκεντρώνεται από κάποιους ανθρώπους στη διάρκεια μιας δύσκολης συγκυρίας και είδαμε και πολλούς ανθρώπους να λένε ‘μισό λεπτό, δεν χρειάζομαι τον τρόπο ζωής στη μεγάλη πόλη, θέλω να ζω σε ένα μέρος με δέντρα, όπου τα παιδιά μου θα είναι ασφαλή’. Επομένως, πιστεύω ότι θα κάνουμε επιλογές που δεν θα προσανατολίζονται στα χρήματα τόσο όσο στο παρελθόν. Το μέτρο της επιτυχίας θα είναι η ψυχική μας υγεία, αν αισθανόμαστε ασφαλείς, αν νιώθουμε ότι μπορούμε να προστατεύσουμε και να θρέψουμε τα παιδιά και την οικογένειά μας, αν έχουμε γείτονες και φίλους στους οποίους μπορούμε να στραφούμε σε μια κρίση, αν υπάρχουν κοντά μας άνθρωποι για να μας στηρίξουν».

Α3. Αξιοποιώντας τις θέσεις του κειμένου, να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων για την ιστοσελίδα του σχολείου σου, προκειμένου να εκφράσεις τη δική σου στάση ζωής σε ό,τι αφορά τις μελλοντικές

επαγγελματικές συνθήκες και τις κοινωνικές σχέσεις των νέων. Ποια πρέπει να είναι, κατά τη γνώμη σου, τα κριτήρια επιλογής εργασίας και για ποιους λόγους;

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΝΑ ΜΠΑΛΝΤΑΤΖΗ

Μάτια - account director[1]

Απόσπασμα από το έργο της σύγχρονης συγγραφέως, η οποία -αφού σπούδασε Γερμανική φιλολογία στο ΕΚΠΑ- εργάστηκε ως κειμενογράφος[2] *στον χώρο της διαφήμισης και ως μεταφράστρια, https://www.fractalart.gr/matia-account-director, (Διασκευή)*

(Η διευθύντρια) στέκεται μπροστά στο γραφείο μου, κρατώντας τα χαρτιά της, σκύβει και βάζει το πρόσωπό της πολύ κοντά στο δικό μου. Με καρφώνει με γαλάζια μάτια. « Εγώ ζήτησα να την διώξουν» μου λέει. Έχει ατσάλι στα μάτια, καθόλου θυμό, και συνεχίζει κοιτώντας με κατάματα: «Στο λέω για να μην σε κοροϊδεύω. Δεν πήγαινε άλλο». Μ' αιφνιδιάζει. Δεν έχει κανένα λόγο να μου δώσει λογαριασμό. Είναι μεγαλοστέλεχος κι εγώ η υπάλληλος (που αφηγούμαι τα γεγονότα). Ανήκουμε σε άλλα τμήματα και σε άλλους κόσμους. [...] Εγώ πληρώνομαι να κατεβάζω τρελές ιδέες, και εκείνη πληρώνεται να τις πουλάει με λογικά επιχειρήματα. Εγώ παλεύω με λέξεις κι εκείνη με νούμερα. Εγώ με τη φαντασία μου κι εκείνη με τη λογική. Μπορεί να γράφω για μέρες και να τ' απορρίπτει σε μερικά λεπτά. [...] Παίρνει κάτι ασύλληπτα νούμερα σε μισθό, κι εγώ κάτι παραπάνω από το βασικό. Βλέπει τα παιδιά της αργά το βράδυ, κι εμένα έρχεται και με παίρνει ο φίλος μου από τη δουλειά στις έξη. Παρ' όλες τις διαφορές μας, συνεννοούμαστε. Με αντιμετωπίζει σαν εξωτικό φυτό, κι εγώ σαν κάτοικο του Άρη. Δεν έχουμε φιλικές σχέσεις, ούτε συμπάθειες. Κάνω υπάκουα ό,τι μου ζητάει και το δέχεται κεφάτα. Είναι απαιτητική, αλλά λογική. Εξηγεί καλά, γράφει αναλυτικά, διευθύνει το γκρουπ της αποτελεσματικά. Είναι πρόσχαρη, αλλά δεν έχω απορίες τι θα πάθω, αν δεν έχω έτοιμη την δουλειά στην ώρα μου.

Και τώρα μ' αιφνιδιάζει η ευθύτητα της διευθύντριας. Κανείς δε λέει «εγώ ζήτησα να την απολύσουν (την Όλια)». Αλλά πιο πολύ μ' αιφνιδιάζει η διαπίστωση που κάνω άθελά μου: Έχει καθαρή ματιά. Έχει αθωότητα. Δεν μπορώ να της θυμώσω, έτσι όπως μου μιλάει. Τρομάζω μόνο. Δεν έχει ενοχές, δεν θέλει να δικαιολογηθεί, δεν θέλει να κρυφτεί. Στον πλανήτη της οι συναισθηματισμοί στη δουλειά είναι εκτός θέματος. [...] Σε πέντε λεπτά διαλύεται κι η αυταπάτη μου: Πως είμαστε μια

[1] Διευθυντής, υπεύθυνος για τους λογαριασμούς και τα κέρδη μιας εταιρείας

[2] Επάγγελμα, ο άνθρωπος που ασχολείται με τη συγγραφή διαφημιστικών κειμένων

παρέα, πως είμαστε και λίγο φίλοι, και πως ο φωνακλάς διευθυντής δημιουργικού, «που δεν σηκώνει μύγα στο σπαθί του», μας προστατεύει.

Ήταν περήφανη κι ατίθαση σαν πουλάρι,[3] η Όλια. […] Όταν σταμάταγε τα γέλια και τις ερωτήσεις, κατέβαζε το κεφάλι, και με τις μπούκλες να της κρύβουν το χαρτί έγραφε με πείσμα και πάθος. Έσβηνε, έγραφε, έσκιζε χαρτιά με λύσσα και τα πέταγε με περιφρόνηση στο καλάθι, λες και της φταίξαν, και δώστου. Αφού βασανιζόταν αρκετά, σήκωνε το κεφάλι με θριαμβευτικό χαμόγελο και τα παρουσίαζε. Ο ενθουσιασμός κρατούσε βέβαια μέχρι τα κείμενα να φτάσουν στα γαλάζια μάτια της account director. Η απογοήτευση της Όλιας δεν ήξερε από διακριτικότητες. Φωνές, ταραχή και ενίοτε δάκρυα. Αλλά η αντίπαλος ήταν ισχυρότερη. Και αμείλικτη.

Τον έφαγε απροειδοποίητη (η Όλια) τον πυροβολισμό. […]Τραντάχτηκε. Όχι πως θα πείναγε. Όχι πως δεν θα έβρισκε δουλειά. Την περίμενε όποτε ήθελε η θεσάρα στην οικογενειακή επιχείρηση. Ήταν που δεν θα ξαναδούλευε κειμενογράφος. Δεν την λυπήθηκα ακριβώς. Το πάθος της λυπήθηκα. Πληγώθηκε το πουλάρι. Πληγωθήκαμε κι εμείς.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να σχολιάσεις τη συμπεριφορά της διευθύντριας της διαφημιστικής εταιρείας απέναντι στις δύο υπαλλήλους/κειμενογράφους, δηλαδή στην αφηγήτρια και τη νεαρή Όλια. Να συμπληρώσεις τον σχολιασμό σου με τα συναισθήματα και τις σκέψεις που σού δημιουργήθηκαν από την ανάγνωση του αποσπάσματος.

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι η Όλια. Να γράψεις μια επιστολή στην αφηγήτρια, τη συνάδελφο με την οποία συνεργαζόσουν μέχρι να απολυθείς από την εταιρεία, προκειμένου να της εκθέσεις τη δική σου οπτική γωνία για όσα συνέβησαν. Επίσης, για να την κρατήσεις ενήμερη πώς σκέφτεσαι να διαχειριστείς από εδώ και πέρα το μέλλον σου σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο.

Μονάδες 25

[3] Το μικρό του αλόγου, το αλογάκι

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Κειμενικό είδος που ζητείται: μαθητικό άρθρο δημοσιευμένο σε σχολική ιστοσελίδα

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό αυτό πλαίσιο:

- **Τίτλος**,
- **Αφόρμηση** από την επικαιρότητα,
- **Γλώσσα:** Αναφορική λειτουργία της γλώσσας,
- **Ύφος λόγου:** απλό και οικείο,
- Αξιοποίηση κατάλληλου προσώπου στον ενικό/πληθυντικό αριθμό (κατά κύριο λόγο: α', γ' ρηματικό πρόσωπο)

Περιεχόμενο:

Θετικά αξιολογούνται:

- η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια, την προσωπική του/της θέση για το θέμα,
- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου (οργάνωση της επιχειρηματολογίας, αντλώντας ιδέες και από το κείμενο αναφοράς).

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τις παρακάτω θέσεις με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/-η ειδικότερα στις δικές του/της ανησυχίες και στη δική του/της στάση ζωής σε ό,τι αφορά τις μελλοντικές επαγγελματικές επιλογές και τις κοινωνικές σχέσεις του/της.

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς:

Σύμφωνα με το απόσπασμα, θα παρατηρηθούν τα ακόλουθα:

- διαφοροποίηση των εργασιακών συνθηκών και του χώρου εργασίας,
- οριοθέτηση του τρόπου, χρόνου και των συνθηκών εργασίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί για τα εργαζόμενα άτομα η ισορροπία ανάμεσα στην εργασία, την προσωπική ζωή και την προστασία της ψυχικής υγείας τους,
- αλλαγές στους κανόνες και στις προσδοκίες των επιχειρήσεων,
- αλλαγές στη διαχείριση των εργαζόμενων ανδρών-γυναικών (του ανθρώπινου δυναμικού), καθώς θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα:

✓ στην κατανόηση και επίδειξη μεγαλύτερου σεβασμού στις ανάγκες τους,

✓ στη στήριξη, προκειμένου «να κάνουν την καλύτερη δουλειά που μπορούν»,

✓ στην ελευθερία να μοιράζουν τη ζωή τους ανάμεσα σε επαγγελματικές υποχρεώσεις και προσωπικές στιγμές.

- διαφοροποίηση του ορισμού της επιτυχίας, καθώς:

✓ για κάποιους/-ες ο πλούτος χάνει την αξία που είχε

✓ για άλλους/-ες είναι πιο σημαντικό να υπάρχουν συνθήκες που θα επιτρέψουν την εξασφάλιση της:

- ποιοτικής και ασφαλούς ζωής,
- ψυχικής υγείας,
- προστασίας της οικογένειας και σωστής ανατροφής των παιδιών,
- δημιουργίας φιλικών σχέσεων με γείτονες και φίλους και γενικά με κοντινούς ανθρώπους που μπορούν να στηρίξουν ο ένας τον άλλον σε περίοδο κρίσης κ.ά.

<u>Παρατήρηση:</u> Ο/Η μαθητής/-τρια θα αναφερθεί στη δική του/της στάση ζωής σε ό,τι αφορά τις μελλοντικές επαγγελματικές συνθήκες και τις κοινωνικές σχέσεις των νέων, καθώς και στα κριτήρια επιλογής ενός/μιας επαγγέλματος/εργασίας. Τέλος, θα πρέπει να εστιάσει και στο γιατί κατέληξε σε αυτές τις συγκεκριμένες επιλογές και αποφάσεις.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η απάντηση στο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας και στον τρόπο που ανταποκρίνεται ως αναγνώστης/-τρια στο κείμενο.

Σημαντική, ωστόσο, θεωρείται -τουλάχιστον- η επισήμανση των ακόλουθων θεμάτων:

- των σχέσεων που είχαν διαμορφωθεί ανάμεσα στην αφηγήτρια/υπάλληλο της εταιρείας με τη διευθύντριά της,

- της προσπάθειας της Όλιας, προκειμένου να ακολουθήσει έναν επαγγελματικό δρόμο με βάση τις δικές της μόνο επιλογές,
- της απόλυσης της Όλιας από τη διευθύντρια,
- του τρόπου που πρέπει να αντιμετωπίζει ο νέος άνθρωπος τα εμπόδια στη ζωή του,
- της συνειδητοποίησης ότι οι σχέσεις στον επαγγελματικό χώρο δεν είναι πάντα φιλικές,
- των συναισθημάτων, σκέψεων που δημιουργούνται και των πράξεων στις οποίες προβαίνει κάποιος/-α, όταν έρχεται αντιμέτωπος/-η με κάποιες δυσάρεστες καταστάσεις (σε ατομικό όσο και διατομικό ή διομαδικό επίπεδο).

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το/την επικοινωνιακό/-ή πλαίσιο/περίσταση (επιστολή/επιστολικό κείμενο) λαμβάνουμε υπόψη τα παρακάτω: **Δομή:** Τοποχρονικός προσδιορισμός (χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς), ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση **Ύφος λόγου:** φιλικό, οικείο **Γλώσσα:** Προτιμάται η απλή – καθημερινή γλώσσα. Μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί και μια μικτή γλώσσα (αναφορική και συγκινησιακή), για να τονιστεί αφενός η σοβαρότητα του ζητήματος και αφετέρου ο οικείος τόνος που χαρακτηρίζει μια φιλική επιστολή. Εναλλαγή των προσώπων, για να αποδοθεί ο χαρακτήρας του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και να αναδειχτεί ο φιλικός τόνος, η πειστικότητα, η χρήση των κατάλληλων εκφραστικών μέσων κλπ. **Σκοπός:** η ενημέρωση της αφηγήτριας και η εκμυστήρευση/έκφραση κάποιων ατομικών συναισθημάτων – στοχασμών/σκέψεων - επιθυμιών της Όλιας.

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που αποτελεί αφόρμηση για περαιτέρω πράξεις/δράσεις και δημιουργία σκέψεων, θεωρείται αποδεκτή· αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη. Το κείμενο θα πρέπει να έλκει το ενδιαφέρον και τις προσδοκίες του/της αναγνώστη/-στριας, έτσι ώστε να επιτείνεται η αίσθηση της αμεσότητας και της συμμετοχής.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ξενισμοί[1] και υποβάθμιση της γλώσσας μας

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από την εισαγωγή του Α. Κωνσταντινίδη στο βιβλίο του «Οι ελληνικές λέξεις στην αγγλική γλώσσα» (Θεσσαλονίκη 1991). (διασκευή)

Ορισμένοι Έλληνες έχουν την τάση να βλέπουν κυρίως τα αρνητικά στοιχεία ενός θέματος και ελάχιστα τα θετικά του. Από την αρνητική αυτή συμπεριφορά δεν εξαιρείται η γλώσσα μας. Υπερτονίζουμε τις επιδράσεις που έχει δεχτεί από άλλες γλώσσες, ενώ τις επιδράσεις που έχει ασκήσει στις ευρωπαϊκές γλώσσες περιοριζόμαστε να τις αναφέρουμε σε κάποιες σημειώσεις που περνούν απαρατήρητες. (Αλήθεια, πόσοι γνωρίζουν ότι ο Μαρτίνος Λούθηρος, για να δημιουργήσει τη γερμανική γραμματική, αντέγραψε την αρχαία ελληνική;) Στο πνεύμα αυτής της νοοτροπίας έχουν γραφτεί αρκετά λεξικά για τις ξένες λέξεις που έχει η Ελληνική, ούτε ένα, όμως, για τη συμβολή της ελληνικής σε μια ξένη γλώσσα.

Αυτή η κατάσταση δημιουργεί στον μέσο Έλληνα, και ειδικά στον νέο άνθρωπο, την εντύπωση ότι και η γλώσσα του είναι υποβαθμισμένη, όπως συμβαίνει με τόσα άλλα πράγματα στη χώρα του. Προσπαθώντας, λοιπόν, να διατηρήσει κάποια απόσταση και να ξεχωρίσει από αυτήν την υποβάθμιση, προσφεύγει στην υιοθέτηση ξενισμών. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο αριθμός και η ποικιλία των ξενισμών είναι τέτοια, που θα αμφέβαλλε κανείς αν πρόκειται για την Ελληνική γλώσσα ή για κάποιο άλλο ιδίωμα[2].

Βέβαια, όλοι οι ξενισμοί δεν είναι απορριπτέοι. Υπάρχουν ξενισμοί αναγκαίοι και ξενισμοί αδικαιολόγητοι. Αναγκαίοι είναι αυτοί που εκφράζουν έννοιες, οι οποίες προσιδιάζουν σε έναν λαό και είναι αδύνατο να αποδοθούν επακριβώς με μία μόνο λέξη της γλώσσας μας, π.χ. *τζέντλεμαν, χαρακίρι, αγάς, καμικάζι* κ.λπ. Αδικαιολόγητοι είναι οι ξενισμοί που αντικαθιστούν λέξεις που ήδη υπάρχουν, π.χ. *πλαζ* αντί *παραλία*, ή λέξεις που μπορούν εύκολα να πλαστούν στη γλώσσα μας, με υλικά δικά της, π.χ. *φέρυ- μποτ* αντί *οχηματαγωγό*, *κάμπινγκ* αντί *κατασκήνωση* κ.λπ. .

---

[1] Ξένες λέξεις που έχουν εισαχθεί και χρησιμοποιούνται στο λεξιλόγιο μιας γλώσσας

[2] Τοπική διάλεκτος, μορφή γλώσσας που μιλιέται σε συγκεκριμένο τόπο

Στην προσπάθεια ορθής χρήσης της γλώσσας μας και στην αποβολή των περιττών ξενισμών πρέπει να βοηθήσουν πρώτα οι ειδικοί και μετά οι χρήστες της. Ιδιαίτερα αποφασιστικό ρόλο παίζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Γιατί, όταν οι εφημερίδες προβάλλουν σαν πρωτοσέλιδη είδηση το μπλακ-άουτ, αντί της συσκότισης, τον ρεβανσισμό αντί της εκδικητικότητας, ή, όταν ο εκφωνητής της τηλεόρασης χρησιμοποιεί τους ίδιους ξενισμούς, είναι πολύ φυσικό ο αναγνώστης ή ο τηλεθεατής να προσπαθεί να υιοθετήσει και να εντάξει στο λεξιλόγιό του τις λέξεις αυτές – άσχετα αν πολλές φορές αγνοεί την ακριβή έννοια του ξενισμού που χρησιμοποιεί.

Ωστόσο, με την υιοθέτηση των ξενισμών δεν φτωχαίνει, βέβαια, η γλώσσα μας, φτωχαίνει μόνο το λεξιλόγιο του ατόμου που τους χρησιμοποιεί. Από λεξιπενία[3] δεν πάσχει η γλώσσα αλλά τα άτομα ως χρήστες της. Η Ελληνική είναι μία ανεξάντλητή γλώσσα, που όχι απλώς έχει επιβιώσει επί τρεις χιλιάδες χρόνια, παρ' όλες τις περιπέτειες του έθνους μας, αλλά ζει και μέσα από τις άλλες γλώσσες, εφόσον ασκεί επίδραση σε αυτές.

Α3. Το σχολείο σου διοργανώνει ημερίδα με θέμα τη γλώσσα των νέων. Εσύ αποφασίζεις να συμμετάσχεις, εκφωνώντας μια ομιλία, στην οποία θα εξηγείς γιατί οι νέοι χρησιμοποιούν συχνά ξένες λέξεις και θα εκφράζεις και την προσωπική σου άποψη για τον αν πρέπει ή όχι να προσπαθήσουν να τις περιορίσουν. (200-250 λέξεις).

(Μονάδες 25)

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912-1991)

Ο αγρός των λέξεων

Το ποίημα βρίσκεται στη συγκεντρωτική έκδοση «Τα ποιήματα», τόμος Γ΄ (Αθήνα 1991, εκδ. Τρία Φύλλα).

Όπως η μέλισσα γύρω από ένα άγριο
λουλούδι, όμοια κ' εγώ. Τριγυρίζω
διαρκώς γύρω απ' τη λέξη.

Ευχαριστώ τις μακριές σειρές
των προγόνων, που δούλεψαν τη φωνή,
την τεμαχίσαν σε κρίκους, την κάμαν

[3]Περιορισμένο λεξιλόγιο, που δεν καλύπτει τις επικοινωνιακές ανάγκες

νοήματα, τη σφυρηλάτησαν[4] όπως
το χρυσάφι οι μεταλλουργοί κ' έγινε
Όμηροι, Αισχύλοι, Ευαγγέλια
κι άλλα κοσμήματα.
Με το νήμα
των λέξεων, αυτόν το χρυσό
του χρυσού, που βγαίνει απ' τα βάθη
της καρδιάς μου, συνδέομαι συμμετέχω
στον κόσμο.
Σκεφτείτε:
Είπα και έγραψα «Αγαπώ».

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς αντιλαμβάνεται το ποιητικό υποκείμενο τη σχέση του λογοτέχνη με τη γλώσσα και πώς ερμηνεύεις εσύ τη δουλειά του, λαμβάνοντας υπόψη τον τελευταίο στίχο του ποιήματος; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

ή

2. Να μετατρέψεις το ποίημα σε πεζό διάλογο, στον οποίο δύο λογοτέχνες ανταλλάσσουν απόψεις για τη γλώσσα και τη σημασία της στην ποίηση ή στη λογοτεχνία.

(Μονάδες 25)

[4]Της έδωσαν σχήμα και μορφή

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται ομιλία επίσημου χαρακτήρα (σε ημερίδα). Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- ανάλογη προσφώνηση (π.χ. Αξιότιμοι συμμετέχοντες, κυρίες και κύριοι, αγαπητοί καθηγητές / καθηγήτριες και συμμαθητές / συμμαθήτριες κ.λπ.)·
- ανάλογη αποφώνηση (π.χ. Σας ευχαριστώ που ακούσατε τις σκέψεις / τις απόψεις μου κ.λπ.)·
- ύφος λόγου τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού προσώπου πληθυντικού αριθμού (κατά την αναφορά στις αιτίες χρησιμοποίησης των ξένων λέξεων) και α΄ ενικού ρηματικού προσώπου (κατάθεση προσωπικής άποψης για το αν πρέπει να περιοριστούν ή όχι οι ξένες λέξεις)·
- ρητορικές ερωτήσεις·
- φράσεις επανασύνδεσης με το κοινό·
- όσον αφορά στο περιεχόμενο, ο/η μαθητής/-τρια μπορεί και πρέπει να αξιοποιήσει στοιχεία από το μη λογοτεχνικό κείμενο. Δεν αναμένεται, λόγω του ορίου των λέξεων, να αναφερθούν πάνω από τρία (3) αίτια χρήσης των ξένων λέξεων, χρειάζεται όμως να αναλυθούν και να τεκμηριωθούν κατάλληλα.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Αίτια συχνής χρήσης ξένων λέξεων από την πλευρά των ομιλητών νεαρής ηλικίας:

Από τη μια πλευρά:

- Πρόκειται για μόδα, συρμό και κακή συνήθεια, εφόσον τα ΜΜΕ (κυρίως το διαδίκτυο) και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προβάλλουν μία μορφή ελληνικής γλώσσας, διανθισμένης με πολλές ξένες λέξεις, ιδίως αγγλικές.
- Είναι τάση μιμητισμού, σύμφυτη με τη νεανική ηλικία, και σχετική με την ανάγκη των νέων να γίνονται αποδεκτοί / αποδεκτές στην ομάδα των συνομηλίκων και να διαφοροποιούνται από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες.
- Εντάσσεται στο πλαίσιο της υποτίμησης της ελληνικής γλώσσας και της εσφαλμένης αντίληψης ότι δεν μπορεί να αποδώσει λεξιλογικά τα καινούργια πράγματα / τις καινούργιες έννοιες που κατακλύζουν τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Από την άλλη πλευρά:

- Οι ξένες λέξεις γίνονται αμεσότερα και γρηγορότερα κατανοητές από τους νέους (σε σύγκριση με άλλες ηλικιακές ομάδες) και, ορισμένες φορές, είναι πολύ σαφείς και λειτουργικές, και γι' αυτό χρησιμοποιούνται.
- Η χρήση τους συνιστά ευκολία και οικονομία χρόνου, εφόσον σε πολλούς τομείς της σύγχρονης ζωής (λ.χ. στη βιομηχανία της διασκέδασης, στον χειρισμό τεχνολογικών προϊόντων κ.λπ.) τον πρώτο λόγο έχει η ξένη γλώσσα, και συγκεκριμένα η αγγλική.
- Η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη οδηγεί στην αθρόα εισαγωγή αγγλικών όρων, τους οποίους δεν προλαβαίνουν να μεταφράσουν οι γλωσσικοί ιθύνοντες. Έτσι, παγιώνονται ως ξενικοί και η χρήση τους είναι αναπόφευκτη.

Η απάντηση για τον αν πρέπει ή όχι οι νέοι να προσπαθήσουν να περιορίσουν τη χρήση των ξένων λέξεων είναι απολύτως ελεύθερη, αναμένεται, ωστόσο, να βρίσκεται σε στοιχειώδη αντιστοιχία προς τα αίτια που έχει επικαλεστεί ο κάθε μαθητής / η κάθε μαθήτρια. Λόγου χάρη, δεν μπορεί να αξιολογηθεί απολύτως θετικά το περιεχόμενο μίας ομιλίας, στην οποία ο μαθητής / η μαθήτρια θα υποστηρίζει ότι η χρήση των ξένων λέξεων είναι αναπόφευκτη και στη συνέχεια θα προτείνει τον δραστικό περιορισμό τους.

Β3. (μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Το ποιητικό υποκείμενο θεωρεί ότι ο λογοτέχνης έχει σχέση στενής σύνδεσης και βαθύτατου σεβασμού με τη γλώσσα, η οποία, άλλωστε, αποτελεί το μέσο αλλά και το αντικείμενο της δουλειάς του. Η θέση του αυτή προκύπτει από όσα αποκαλύπτει για τον εαυτό του.

Κατ' αρχάς αναφέρει ότι ενδιαφέρεται έντονα για το λεξιλόγιο, τριγυρίζει τις λέξεις για να τις απομυζήσει, όπως η μέλισσα τα λουλούδια (εικόνα και παρομοίωση, στ. 1-3). Στη συνέχεια εκφράζει τις βαθιές ευχαριστίες του προς όλους τους προηγούμενους, στο βάθος του χρόνου (στ. 4-5), οι οποίοι δούλεψαν τη γλώσσα με πάθος και επιμονή και σε όλα τα επίπεδα (ας προσεχθούν οι κειμενικοί δείκτες των μεταφορών (*την τεμαχίσαν σε κρίκους, την κάμαν νοήματα, τη σφυρηλάτησαν*) και της παρομοίωσης (*όπως το χρυσάφι οι μεταλλουργοί*) στους στ. 5-8), φτάνοντας τελικά στο σημείο να συνθέσουν κείμενα αριστουργηματικά. Παράλληλα, εκδηλώνει και τον σεβασμό του προς τη λογοτεχνική παράδοση, αποκαλώντας τα σπουδαία κείμενα του παρελθόντος «*κοσμήματα*» (στ. 10-11). Τέλος, εκτιμώντας ότι οι λέξεις, στη γλωσσική και νοηματική διαπλοκή τους (*το νήμα των λέξεων*, στ. 11-12), αποτελούν ό,τι πολυτιμότερο έχει να προσφέρει από τα βάθη του εαυτού του (*το χρυσό του χρυσού που βγαίνει από τα βάθη της καρδιάς μου*, στ. 13-14), τονίζει ότι γράφει για να συνδεθεί και να συμμετάσχει στον κόσμο (στ. 14-15).

Σε αυτό το πλαίσιο, η δουλειά του λογοτέχνη δεν μπορεί παρά να ερμηνευτεί ως ένας συνεχής αγώνας και μια διαρκής προσπάθεια να τελειοποιήσει τη γλώσσα και να την τιθασεύσει, ώστε να υπηρετήσει την ανάγκη του για επικοινωνία: όπως αναφέρει το ποιητικό υποκείμενο, και καλεί και τους αναγνώστες να σκεφτούν (στ. 16), στην ουσία γράφει από αγάπη και για την αγάπη προς τους ανθρώπους, τη ζωή και τον κόσμο (στ. 17).

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Το αναμενόμενο κείμενο είναι ένα μικρό πεζογράφημα διαλογικής μορφής, στο οποίο ο μαθητής / η μαθήτρια θα μεταπλάσει το περιεχόμενο του ποιήματος σε απόψεις για την ποίηση και γενικότερα για τη λογοτεχνία, τις οποίες θα εκφράζουν, εναλλάξ, δύο λογοτέχνες. Στο πλαίσιο αυτό αναμένονται 3-4 μικρές παράγραφοι, με την παύλα ως σημειωτικό χαρακτηριστικό του διαλόγου στην αρχή τους και με διαρθρωτικές λέξεις / φράσεις που θα διασφαλίζουν τη νοηματική αλληλουχία. Επίσης, θετικά αξιολογείται το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο και το στοιχείο της περιγραφής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι νέοι του καιρού μας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο «Αξίες, στάσεις και αντιλήψεις της Ελληνικής νεολαίας, το οποίο εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς και το Ινστιτούτο V-PRC , εκδόσεις Παπαζήση (1997-1999).

Οι έρευνες για τη νεολαία μάς θυμίζουν αυτό που ήδη κατά βάθος ζούμε. Όσο κι αν φαινόμαστε έκπληκτοι κάθε φορά που βρισκόμαστε σε αυτή την «άγνωστη χώρα» της σύγχρονης νεολαίας που η αμηχανία μας βάφτισε «γενιά Χ» ή «γενιά Ω», ξέρουμε ότι κάθε γενιά είναι παιδί της εποχής της και γι' αυτό δεν κρίνεται με τα δικά μας μέτρα.

Πίσω από τα απρόσωπα ποσοστά και τα τεχνικά διαγράμματα των ερευνών, βρίσκονται οι νέοι της πατρίδας μας, τα αγόρια και τα κορίτσια της διπλανής πόρτας, με τις προσδοκίες, τις απαιτήσεις, τις ελπίδες και τους φόβους τους. Τι προσπαθούν να μας πουν; Υπάρχουν τρία βασικά συμπεράσματα που αξίζει να υπογραμμιστούν:

Πρώτο, η μεγάλη πλειοψηφία των νέων (σχεδόν 80%) απορρίπτει την ελληνική κοινωνία, πιστεύει ότι χρειάζονται μεγάλες αλλαγές. Η γενικευμένη αυτή επικριτική στάση δεν σχετίζεται μόνο με συγκεκριμένα προβλήματα των νέων, αλλά με ένα γενικό αίσθημα ανικανοποίητου, ένα αίσθημα κενού. Βασικό ίσως ρόλο σε αυτή τη στάση διαδραματίζει η νεύρωση του μέλλοντος, η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια που κάνει τη νέα γενιά να αυτοχαρακτηρίζεται κυρίως «αγχωμένη».

Δεύτερο, υπάρχει μια ιδεολογία που κυριαρχεί, αυτή που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «νέος ανθρωπισμός». Οι έννοιες της αριστεράς, της δεξιάς, του καπιταλισμού, του σοσιαλισμού δεν σημαίνουν τίποτε πια για τους νέους, αφού τους προκαλούν αρνητική ή καμία εντύπωση σε ποσοστό που προσεγγίζει κατά περίπτωση το 80%. Αποτελούν στερεότυπα χωρίς αξία, λέξεις χωρίς αντίκρισμα. Αντίθετα, έννοιες στις οποίες οι νέοι προσδίδουν ιδιαίτερο νόημα είναι: η ελευθερία, η δημοκρατία, η κοινωνική ισότητα, η εθνική ανεξαρτησία, η οικολογία, ο εκσυγχρονισμός, ο φιλελευθερισμός, έννοιες που μαζί συγκροτούν ένα σύστημα αξιών με επίκεντρο τον άνθρωπο και τα ανθρώπινα δικαιώματα στον σύγχρονο κόσμο.

Τρίτο, σημειώνεται μια μεγάλη στροφή στο πρόσωπο και στην προσωπικότητα. Οι νέοι πιστεύουν ακόμη στις συλλογικές προσπάθειες, αναζητούν όμως εξισορρόπηση με την ατομική ελευθερία και προτάσσουν τον προσωπικό ρόλο και λόγο. Το καλό με τις έρευνες για τη νεολαία είναι ότι, μέσα από αυτές, μπορούμε να υποθέσουμε τι λένε οι νέοι. Το κακό είναι ότι στη συνέχεια αναλαμβάνουν κάθε λογής αναλυτές να συσκοτίσουν τα πράγματα. Ας προσπαθήσουμε, έστω για μια φορά, μόνο ν' ακούσουμε αυτό που θέλει να μας πει η νέα γενιά, χωρίς την παρεμβολή των δικών μας στερεοτύπων που, σαν παραμορφωτικοί καθρέφτες, αλλοιώνουν τα μηνύματα των νέων.

Α3. Αξιοποιώντας τα στοιχεία του κειμένου που διάβασες, να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σου. Σε αυτό να εκθέσεις τη δική σου άποψη για το αν ισχύουν ακόμη τα τρία (3) βασικά συμπεράσματα του συγγραφέα στην εποχή μας (με δεδομένο πως το κείμενο δημοσιεύτηκε αρκετά χρόνια πριν) και να προσθέσεις το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι νέοι της δικής σου γενιάς.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ (1907-1979)

[Τα παιδιά με τα κλωνάρια]

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του Άγγελου Τερζάκη «Προσανατολισμός του Αιώνα», που εκδόθηκε το 1963, Εκδόσεις των Φίλων.

Ήταν η ώρα του σούρουπου. Ένα ζευγάρι, αντρόγυνο, στην ώρα του σούρουπου κι εκείνο, κατέβαινε τη λεωφόρο πιασμένο μπράτσο, καθώς πορεύονταν τα ζευγάρια κάποιον άλλο καιρό. Το βάδισμά του ήταν κανονικό και λιγάκι βαρύ, ανάλογο με την ηλικία. Οι δυο μαζί πρέπει να έστριβαν τον κάβο του αιώνα.

Σε μια στιγμή, ξαφνικά μέσα από το θάμπωμα που δημιουργούσε το φως του ήλιου, ο οποίος έδυε, ξεπροβαίνει μπροστά τους, σ' αντίθετη φορά, μια ανάλαφρη παρέα: Κοριτσόπουλα και παιδαρέλια ανάμεσα στα δεκαέξι και τα δεκαοχτώ τους. Γύριζαν από κάποιον εξοχικό περίπατο ή εκδρομή, γιατί κρατούσαν κλωνάρια, πρασινάδες, και τα κορίτσια είχαν σφιγμένα τα αδύνατα, σβέλτα πόδια τους σε παντελόνια. Ούτε λουλούδια αγκαλιές, ούτε μπουκέτα. Ίσα ίσα δύο τρία κλαριά, σύμβολα στεγνά, ένα είδος μαρτυρίας λακωνικής του τόπου απ' όπου έρχονταν. Η γενιά αυτή αγαπάει την κοφτή και σύντομη διατύπωση, κάθε μεγαλοστομία τη σιχαίνεται, ακόμα και στα λουλούδια, που είναι για τον άνθρωπο η πιο έμφυτη ερωτική αλληγορία. Η νεαρή παρέα προχωρούσε σε ιδιότυπο

σχηματισμό: Μπροστά τα κορίτσια, ξοπίσω τους τ' αγόρια. Ήταν βέβαια μια αυτοσχέδια, καινούργια συνήθεια, που τα είχε συντάξει έτσι, όχι η παλιά πρόληψη, που υπαγόρευε τους άντρες να προπορεύονται και τις γυναίκες να ακολουθούν.

Οι δυο γενιές – το ζευγάρι, η νεαρή παρέα – κοιτάχθηκαν, καθώς προσπερνούσε η μια την άλλη. Όμως, στα μάτια του ηλικιωμένου ζευγαριού είχε απομείνει ένα ξάφνιασμα, κάτι σα μυστικό χτύπημα στο μέτωπο, από κείνα που σε κάνουν μονομιάς να ξυπνήσεις μπροστά σ' ένα νέο όραμα της ζωής. Στάθηκαν, γύρισαν κατά πίσω τα κεφάλια τους, κοίταξαν το σχηματισμό που ξεμάκραινε με το γοργό, ρυθμικό του βήμα. Ξεκίνησαν πάλι. Είχες τώρα την εντύπωση πως το βάδισμά τους είναι λιγάκι πιο βαρύ.

- Είδες τα κορίτσια; είπε ο ένας. Πώς μας κοίταξαν!

- Αυτά πρόσεξα κι εγώ, έκανε η άλλη.

Αυτό τους είχε ξαφνιάσει. Όχι η αντίθεση στα χρόνια, η οποία φέρνει αντιμέτωπες τις γενιές. Εκείνο που τους είχε παραξενέψει ήταν ο τρόπος που τους κοίταξαν τα κορίτσια μέσα στα λίγα δευτερόλεπτα, ώσπου ν' αντιπεράσουν. Ίσια στα μάτια, αδίσταχτα, καρφωτά. Και με κάτι σαν ατάραχη αναμέτρηση, που τη στόμωνε αδιόρατα ένας ίσκιος δροσερής ειρωνείας.

Αναπόλησαν τότε άλλα αντικρίσματα, σε χρόνια περασμένα, πάλι ανάμεσα σε ηλικίες που έρχονταν και που έφευγαν. « Εμείς, είπανε, κοιτάζαμε τους μεγάλους με συστολή, σεβασμό. Τι ήταν ο σεβασμός; Μια ανατροφή που μάς είχανε δώσει. Μέσα στα μάτια μας θάμπιζε η επίγνωση πως δεν ξέρουμε όσα ξέρουν εκείνοι, ένα δείλιασμα μπροστά στην υπεροχή. Αυτή η υπεροχή σήμερα σώζεται; Ας κάνουμε τον έλεγχό της δίχως προκατάληψη».

Μέσα στα μάτια εμάς των παλαιότερων, που χαμηλώνονταν μπροστά στον οποιοδήποτε πρεσβύτερο με ντροπή, έβλεπες την ωραία νεανική σεμνότητα, αλλά έβλεπες συχνά και τη κρυφή υποκρισία. Έβλεπες μια παθητική συμμόρφωση με μια σύμβαση, με μια τυπική και καθωσπρέπει συμπεριφορά. Δε σεβόμασταν πάντα όλους εκείνους που τους δείχναμε σεβασμό. Και συχνά σεβόμασταν εκείνους που θα έπρεπε ν' αγαπάμε, να εκτιμούμε ή και να θαυμάζουμε, επειδή μας έπεισαν, επειδή δείχτηκαν άξιοι της αγάπης μας ή του θαυμασμού μας. Η σημερινή ανταρσία των νέων είναι, σ' ένα τουλάχιστον ποσοστό της, έργο των σύγχρονων γονιών, που θέλησαν ν' αντιδράσουν στην παλιά εκείνη τάξη πραγμάτων. Καταπιεζόμενοι της χθεσινής εποχής έπεσαν στο λάθος να δώσουν υπερβολικές ελευθερίες στα παιδιά τους. Τα άφησαν ουσιαστικά ακυβέρνητα εκεί που θα έπρεπε με κατανόηση και με σύνεση να χαλαρώσουν τα γκέμια.

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Τι είναι αυτό που φέρνει σε αμηχανία το ηλικιωμένο ζευγάρι; Στο τέλος του κειμένου αναφέρεται πως «Καταπιεζόμενοι της χθεσινής εποχής έπεσαν στο λάθος να δώσουν υπερβολικές ελευθερίες στα παιδιά τους. Τα άφησαν ουσιαστικά ακυβέρνητα εκεί που θα έπρεπε με κατανόηση και με σύνεση να χαλαρώσουν τα γκέμια». Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτήν την άποψη;

ή

2. Σε μορφή επιστολής προς ένα φιλικό σου πρόσωπο, να αναδιηγηθείς το συμβάν που αναφέρεται στο πιο πάνω κείμενο από την οπτική γωνία ενός κοριτσιού ή ενός αγοριού της νεανικής παρέας, προκειμένου να εκφράσεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για την εντύπωση που σου προκάλεσε το ηλικιωμένο ζευγάρι.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(*Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)*

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ζητούμενο κειμενικό είδος: μαθητικό άρθρο δημοσιευμένο σε σχολική ιστοσελίδα.

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- **Τίτλος,**

- **Αφόρμηση** από την επικαιρότητα,

- **Γλώσσα:** Αναφορική λειτουργία της γλώσσας,

-Ύφος λόγου: απλό και οικείο,

- Αξιοποίηση κατάλληλου προσώπου στον ενικό/πληθυντικό αριθμό (κατά κύριο λόγο: α’, γ’ ρηματικό πρόσωπο)

Περιεχόμενο:

Θετικά αξιολογούνται:

- η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια, την προσωπική του/της θέση για το θέμα,

- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου (οργάνωση της επιχειρηματολογίας, αντλώντας ιδέες και από το κείμενο αναφοράς).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τις παρακάτω θέσεις με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/-η ειδικότερα στις δικές του/της απόψεις-σκέψεις για τα συμπεράσματα του συγγραφέα, αλλά και για το ποιο θεωρούν οι ίδιοι/ίδιες ως βασικότερο πρόβλημα της σύγχρονης γενιάς.

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς:

Σύμφωνα με το απόσπασμα, θα παρατηρηθούν τα ακόλουθα:

Ισχύουν τα συμπεράσματα του συγγραφέα, παρόλο που το κείμενο δημοσιεύτηκε αρκετά χρόνια πριν, διότι:

- Οι νέοι έχουν επικριτική στάση απέναντι στην ελληνική κοινωνία και θεωρούν ότι πρέπει να υπάρξουν αλλαγές. Ιδιαίτερα, τα τελευταία χρόνια, με την οικονομική κρίση, με τη ρευστότητα που δημιουργήθηκε στον εργασιακό τομέα (ως απόρροια της οικονομικής κρίσης), με το αυξανόμενο braindrain (καταφυγή των Ελλήνων πτυχιούχων στο εξωτερικό), οι νέοι αισθάνονται ανασφάλεια για το μέλλον τους.
- Οι νέοι είναι επιφυλακτικοί ή δεν πιστεύουν καθόλου σε έννοιες, όπως αριστερά, δεξιά, καπιταλισμός, σοσιαλισμός. Αυτό συμβαίνει διότι έχουν γνωρίσει την κατάρρευση των ιδεολογιών (είτε από το σχολείο, είτε από το οικογενειακό περιβάλλον) και έχουν στραφεί στην αναζήτηση και εδραίωση των ηθικών αξιών. Οι περισσότεροι νέοι ενδιαφέρονται να μάθουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα, είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα κοινωνικής αδικίας, κατανοούν τη σημασία της επίλυσης των οικολογικών προβλημάτων.
- Οι νέοι αντιλαμβάνονται τη σημασία της συλλογικής προσπάθειας, αλλά και την έκφραση προσωπικού λόγου. Η εξισορρόπηση συλλογικού και ατομικού συμφέροντος ανέκαθεν δημιουργούσε δυσκολίες σε κάθε γενιά. Ωστόσο, οι σύγχρονοι νέοι προσπαθούν να κάνουν την προσωπική τους τοποθέτηση απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα, αναζητώντας το προσωπικό τους στίγμα.

<u>Παρατήρηση:</u> Ο/Η μαθητής/-τρια θα αναφερθεί στη δική του/της στάση ζωής σε ό,τι αφορά τα τρία συμπεράσματα του συγγραφέα. Τέλος, θα πρέπει να εστιάσει στο πρόβλημα που θεωρεί σημαντικότερο για τη νέα γενιά (δεν είναι απαραίτητο να αναφέρεται στο κείμενο) και να αιτιολογήσει στο γιατί κατέληξε σε αυτή την συγκεκριμένη επιλογή.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Η απάντηση στο ερώτημα εναπόκειται στην κρίση του/της μαθητή/-τριας και στον τρόπο που ανταποκρίνεται ως αναγνώστης/-τρια στο κείμενο.

Σημαντική, ωστόσο, θεωρείται -τουλάχιστον- η επισήμανση των ακόλουθων θεμάτων:

- Αυτό που έφερε σε αμηχανία το ηλικιωμένο ζευγάρι είναι το βλέμμα των νεαρών κοριτσιών. Στο βλέμμα διέκριναν ειρωνεία, έλλειψη σεβασμού (Ίσια στα μάτια, αδίσταχτα, καρφωτά. Και με κάτι σαν ατάραχη αναμέτρηση, που τη στόμωνε αδιόρατα ένας ίσκιος δροσερής ειρωνείας).
- **Σε περίπτωση συμφωνίας** με τη φράση του κειμένου που παρατίθεται, θα μπορούσε να γραφεί: Οι σύγχρονοι γονείς θέλησαν να αντιδράσουν στην παλιά τάξη πραγμάτων και στην καταπίεση που είχαν βιώσει και οι ίδιοι. Σε αυτή τους την προσπάθεια, έχασαν το μέτρο και την ισορροπία, οδηγήθηκαν στο άλλο άκρο και πλέον δεν ασκούν κανένα έλεγχο στα παιδιά τους. Η νέα γενιά ανατρέφεται χωρίς να διαπαιδαγωγείται στο ζήτημα του σεβασμού, ανεξέλεγκτα. Επομένως, έπρεπε να δοθούν ελευθερίες, αλλά όχι υπερβολικές.
- **Σε περίπτωση διαφωνίας** με τη φράση του κειμένου που παρατίθεται, θα μπορούσε να γραφεί: δεν ευθύνονται οι γονείς των νεαρών παιδιών που τους έδωσαν υπερβολικά πολλές ελευθερίες. Οι γονείς, στο βαθμό που τους αναλογεί, προσπαθούν να μεταδώσουν αξίες στα παιδιά τους, χωρίς καταπίεση, που έχει αρνητικά αποτελέσματα. Ωστόσο, έχει αλλάξει όλο το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτιστικό πλαίσιο στο οποίο ανατρέφονται τα παιδιά. Ακόμη κι αν οι γονείς προσπαθούν να τα ελέγξουν, αυτό καθίσταται σχεδόν αδύνατο λόγω των ερεθισμάτων που δέχονται τα παιδιά από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και από τις δυνατότητες των τεχνολογικών μέσων.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς την επικοινωνιακή περίσταση (επιστολή/επιστολικό κείμενο) λαμβάνουμε υπόψη τα

παρακάτω:

Δομή: Τοποχρονικός προσδιορισμός (χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς), ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.

Ύφος λόγου: φιλικό, οικείο.

Γλώσσα: Προτιμάται η απλή – καθημερινή γλώσσα. Μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί και μια μικτή γλώσσα (αναφορική και συγκινησιακή), για να τονιστεί αφενός η σοβαρότητα του ζητήματος και αφετέρου ο οικείος τόνος που χαρακτηρίζει μια φιλική επιστολή.

Εναλλαγή των προσώπων, για να αποδοθεί ο χαρακτήρας του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και να αναδειχτεί ο φιλικός τόνος, η πειστικότητα, η χρήση των κατάλληλων εκφραστικών μέσων κλπ.

Σκοπός: η εκμυστήρευση/έκφραση κάποιων ατομικών συναισθημάτων – στοχασμών/σκέψεων - επιθυμιών του προσώπου που γράφει την επιστολή.

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που αποτελεί αφόρμηση για περαιτέρω πράξεις/δράσεις και δημιουργία σκέψεων, θεωρείται αποδεκτή· αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη. Το κείμενο θα πρέπει να έλκει το ενδιαφέρον και τις προσδοκίες του/της αναγνώστη/-στριας με τρόπο που να επιτείνεται η αίσθηση της αμεσότητας και της συμμετοχής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Προοπτικές: Έλληνες και Ευρώπη

Το ακόλουθο κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Γερμανού νεοελληνιστή Hans Eideneier, Όψεις της ιστορίας της ελληνικής γλώσσας από τον Όμηρο έως σήμερα *(μτφρ. Ευαγγελία Θωμαδάκη, επιμ. Χριστόφορος Χαραλαμπάκης, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα, 2004, σ. 245-246).*

Η ελληνική κατατάσσεται μεταξύ των λεγόμενων «ασθενών» ευρωπαϊκών γλωσσών. Και αυτό επειδή ομιλείται μόνο από τα δέκα περίπου εκατομμύρια κατοίκους της Ελλάδας. Ανήκει, επομένως, στην ίδια ομάδα με άλλες γλώσσες, όπως τα δανέζικα ή τα ολλανδικά. Η πορτογαλική, αντίθετα, μπορεί να θεωρηθεί σχεδόν διεθνής γλώσσα, αφού στους ομιλητές της εντάσσονται και τα περίπου 160 εκατομμύρια Βραζιλιάνοι. Ωστόσο στα πλαίσια της Ευρώπης ανήκει και αυτή στις ασθενείς γλώσσες.

Οι πολυάριθμοι μετανάστες ελληνικής καταγωγής που είναι εγκατεστημένοι στις ΗΠΑ, στον Καναδά, στην Αυστραλία, στη Γερμανία και στη Σουηδία, μετά την τρίτη γενιά αφομοιώνονται γλωσσικά από τη χώρα διαμονής τους.

Συγκρίσιμη με την Ελλάδα είναι κυρίως η Δανία, αφού η γεωγραφική έκταση και η εξάπλωση της γλώσσας στις δύο χώρες παρουσιάζουν αντιστοιχία. Η αντιστοιχία εξαντλείται ωστόσο μόνο σε στοιχεία που αφορούν την παρούσα γλωσσική κατάσταση, όχι την ιδεολογική φόρτισή της. Οι σημερινοί Έλληνες έχουν πλήρη συνείδηση της μακραίωνης ιστορικής τους παράδοσης, που αφορά και την ιστορική συνέχεια της γλώσσας τους, και αισθάνονται πολύ υπερήφανοι που ζουν στην κοιτίδα του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Αυτό ενέχει όμως ιδεολογικούς κινδύνους, και συγκεκριμένα τον κίνδυνο εσφαλμένης αποτίμησης της γλωσσικής πραγματικότητας που ισχύει σήμερα στην Ευρώπη. […]

Παρόλα αυτά, οι –αρχαίοι- Έλληνες εκπροσωπούνται γλωσσικά σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές γλώσσες με πολύ δυναμικό τρόπο. Αυτό οφείλεται στους λεγόμενους ουμανιστές.[1] Μέσω κυρίως της λατινικής, αλλά και αντλώντας απευθείας από την αρχαία ελληνική, έπλασαν ένα εξαιρετικά μεγάλο αριθμό λέξεων που όχι μόνο επιβιώνουν στις ευρωπαϊκές αυτές γλώσσες, αλλά και έχουν αποκτήσει μεγάλη σπουδαιότητα χάρη στην παγκόσμια εξάπλωση κυρίως της γαλλικής

[1] ουμανιστές = ανθρωπιστές.

και της αγγλικής. Η διαδικασία της δημιουργίας νεολογισμών[2] με βάση την αρχαία ελληνική και τη λατινική συνεχίζεται μάλιστα μέχρι σήμερα.

Αυτό που ξεχνούν οι σημερινοί Έλληνες καμιά φορά, είναι ο ιδεολογικός πυρήνας του ουμανισμού[3] στην Ευρώπη του 18ου και 19ου αιώνα, όταν οι αρχαίες αυτές γλώσσες αντιμετωπίζονταν ως προϋπόθεση για κάθε είδους ανώτερη μόρφωση. Οι νεολογικές αυτές δημιουργίες προέκυψαν, επομένως, όπως η Αθηνά από την κεφαλή του Δία, χωρίς δηλαδή την παρέμβαση των σύγχρονων ομιλητών της ελληνικής ή των γλωσσολόγων.

Α3. Με αφορμή το κείμενο του Hans Eideneier αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων), που θα δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, στο οποίο θα αναπτύσσεις τεκμηριωμένα τις απόψεις σου για τη σημασία της νέας ελληνικής ως μητρικής γλώσσας, παρά το γεγονός ότι ανήκει στις λεγόμενες «ασθενείς» ευρωπαϊκές γλώσσες.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΝΤΗΣ (1914-2004)

Έλληνες Ποιητές

Το ακόλουθο ποίημα ανήκει στη συλλογή Ποίηση του Κώστα Μόντη *(1962) του ομώνυμου διακεκριμένου Κύπριου ποιητή.*

Ελάχιστοι μας διαβάζουν,
ελάχιστοι ξέρουν τη γλώσσα μας,
μένουμε αδικαίωτοι κι αχειροκρότητοι
σ' αυτή τη μακρινή γωνιά,
όμως αντισταθμίζει που γράφουμε Ελληνικά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[2] νεολογισμός = νέα λέξη που εισάγεται στο λεξιλόγιο μιας γλώσσας.

[3] ουμανισμός = ανθρωπισμός.

1. Για ποιο λόγο το ποιητικό υποκείμενο πιστεύει πως το μεγάλο προνόμιο των Ελλήνων ποιητών, που αντισταθμίζει την υποτίμησή τους, είναι ότι γράφουν ελληνικά; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την άποψή του;

ή

2. Να μεταφέρεις τις σκέψεις του ποιητικού υποκειμένου για τη μοίρα των Ελλήνων ποιητών σε μια επιστολή, υιοθετώντας τη δική του οπτική γωνία και μετατρέποντας τον ποιητικό του λόγο σε πεζό. Την επιστολή αυτή θα την απευθύνεις στον/στην καλύτερό/καλύτερή σου φίλο/φίλη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- **Κειμενικό είδος:** Άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.).
- **Συντάκτης:** Ο μαθητής/η μαθήτρια.
- **Αποδέκτης:** Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης κατά δεύτερο λόγο.
- **Ύφος λόγου:** Οικείο (χρήση α’ και γ’ ρηματικού προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο).
- **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να αξιοποιήσει στοιχεία του κειμένου του Hans Eideneier για την κατάταξη της ελληνικής στις λεγόμενες «ασθενείς» ευρωπαϊκές γλώσσες (μιλιέται μόνο από τα δέκα εκατομμύρια των κατοίκων της Ελλάδας, ενώ τα εκατομμύρια των ομογενών που ζουν διασκορπισμένοι σε όλες τις ηπείρους του πλανήτη αφομοιώνονται γλωσσικά από τη χώρα υποδοχής τους),
- να αναπτύξει τεκμηριωμένα τις απόψεις του/της για τη σημασία της νέας ελληνικής ως μητρικής γλώσσας παρά τους ολιγάριθμους συγκριτικά ομιλητές της (είναι συνδεδεμένη άμεσα, όπως και όλες οι μητρικές γλώσσες, με τη ζωή του κάθε ομιλητή της, καθώς ικανοποιεί την ανάγκη έκφρασης και επικοινωνίας, στηρίζει τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης, αποτελεί μέσο έκφρασης ιδεών και συναισθημάτων, συνιστά στοιχείο πνευματικής καλλιέργειας, διασώζει και διαμορφώνει τον πολιτισμό και προσδιορίζει την εθνική ταυτότητα· επιπλέον ως φορέας της μακραίωνης πολιτιστικής παράδοσης που ξεκινά

από την αρχαία ελληνική συνιστά, λόγω της ιστορικής συνέχειας της γλώσσας, μια ιδιαίτερης βαρύτητας πολιτισμική αξία, που τροφοδοτεί με νεολογισμούς τις λεγόμενες «ισχυρές» ευρωπαϊκές γλώσσες).

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί είναι σημαντική η νέα ελληνική ως μητρική γλώσσα;).*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Το ποιητικό υποκείμενο πιστεύει ότι οι Έλληνες ποιητές δεν καταξιώνονται, καθώς ελάχιστοι αναγνώστες διαβάζουν την ποίησή τους και ελάχιστοι γνωρίζουν τη γλώσσας τους. Έτσι, υποτιμώνται και δεν αναγνωρίζονται, όπως θα τους άξιζε (στ. 1-3). Όμως το μεγάλο τους προνόμιο, που αντισταθμίζει την έλλειψη δικαίωσης και καταξίωσης (στ. 3), όπως καιτην απομόνωσή τους από τα κέντρα των αποφάσεων (στ. 4), είναι ότι γράφουν ελληνικά, δηλαδή σε μία γλώσσα με ιστορική συνέχεια πολλών αιώνων, που συνιστά φορέα μιας μακραίωνης πολιτισμικής παράδοσης και ενός ανυπολόγιστου ιδεολογικού πλούτου.
- Στη συνέχεια, ο μαθητής/η μαθήτρια καλείται να εκφράσει ελεύθερα την προσωπική του/της γνώμη για την αξία της ελληνικής γλώσσας, όπως προβάλλεται στο ποίημα. Μπορεί να γράψει ότι:
    - συμφωνεί πλήρως ή εν μέρει
    - διαφωνεί πλήρως ή εν μέρει με το ποιητικό υποκείμενο, αιτιολογώντας τη συμφωνία ή τη διαφωνία του.
- *Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.*

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- **Κειμενικό είδος:** επιστολή (τόπος, ημερομηνία, προσφώνηση: αγαπημένε μου φίλε/αγαπημένη μου φίλη ή οποιαδήποτε ανάλογη, αποφώνηση: σε φιλώ ή οποιαδήποτε ανάλογη).
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** μαθητής/μαθήτρια ως ποιητικό υποκείμενο.
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** ο καλύτερος φίλος/η καλύτερη φίλη.
- **Ύφος λόγου:** άμεσο και οικείο (α και β ενικό ρηματικό πρόσωπο).
- **Γλώσσα:** απλή, αναφορική ή/και ποιητική λειτουργία.
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να εκφράσει ο μαθητής/η μαθήτρια με δημιουργικό τρόπο τις σκέψεις του ποιητικού υποκειμένου για τη μοίρα των Ελλήνων ποιητών, με βάση τη συγκίνηση που του προκάλεσε το λογοτεχνικό κείμενο.
- Ενδεικτικά, ο μαθητής/η μαθήτρια μπορεί να αναφέρει ότι οι Έλληνες ποιητές:
    - δύσκολα καταξιώνονται, καθώς δεν μπορούν να υπερνικήσουν τα εμπόδια που προξενεί η γεωγραφική και η γλωσσική τους απομόνωση (η μετάφραση ενός ποιήματος δύσκολα μπορεί να αποδώσει τις λεπτές γλωσσικές και ρυθμικές του αποχρώσεις),
    - από την άλλη πλευρά, όμως, έχουν το πολύτιμο προνόμιο να γράφουν σε μία γλώσσα μοναδική, που επιβιώνει και εξελίσσεται μέσα στο πέρασμα των αιώνων, έχοντας διαμορφώσει ανυπέρβλητα λογοτεχνικά έργα· έτσι, οι σύγχρονοι Έλληνες ποιητές γίνονται φορείς και συνεχιστές αυτής της μακραίωνης παράδοσης, έχοντας τη δυνατότητα να εμπλουτίζουν, φυσικά και αβίαστα, με τη δύναμή της το δικό τους έργο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Μαμά, μην κλαις, θα τα λέμε στο «skype»…

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο άρθρο του Απόστολου Λυκεσά, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Έθνος», στις 29-01-2012.

Παλιά μετανάστευαν εξαιτίας της φτώχειας. Κουβαλούσαν τις αναμνήσεις τους κι έσερναν, εκτός από τους ταπεινούς τους μπόγους, πιότερο την υπόσχεση για επιστροφή. Νοσταλγία για μια αγαπημένη όπως ο Γιάννης του Μοθωνιού για μια Μελαχρώ ιστορημένη από τον Παπαδιαμάντη. Μια υπόσχεση σαν αυτή με την οποία έκλεινε το «Διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή: «Και θα τη φκιάσουμε έτσι και μια πατρίδα για μας – εκεί στην πατρίδα μας την Ελλάδα». Τώρα φεύγουν οργισμένοι. Στις βαλίτσες κουβαλάνε τα πτυχία τους, βουβό θυμό για την πατρίδα που τους αποβάλλει. Φεύγουν νέοι με μεταπτυχιακά αλλά και απελπισμένοι μεσήλικες. Όπως ο γιατρός, μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Ιατρικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, που πήγε στην Αγγλία αγανακτισμένος με όσα βίωνε στα ελληνικά νοσοκομεία. Σαν την Ξένια που γύρισε δυο φορές την Ευρώπη και τώρα ζει ως περιζήτητη εργαζόμενη στη Ζυρίχη πριν ακόμη γίνει 25 χρονών.

Αναχωρούν όχι πια για ταξίδι με φτηνό αεροπορικό εισιτήριο. Η γενιά της ξέφρενης ανεμελιάς συνετρίβη κατά την προσγείωση στην πραγματικότητα. Φεύγουν νιώθοντας τυχεροί αν καταφέρουν και βρουν χώρα υποδοχής: μηχανικοί και επαγγελματίες από τον χώρο της υγείας, λογιστές και φοροτεχνικοί, ναυπηγοί και αρχιτέκτονες, γεωπόνοι και χημικοί, κτηνίατροι και φυσιοθεραπευτές, τεχνολόγοι πυρηνικής ιατρικής και οδοντίατροι, λογοθεραπευτές και μαίες, μηχανικοί αυτοκινήτων και συγκολλητές, κλειδαράδες και χτίστες, ξυλουργοί και υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι και ψυκτικοί. Κάθε οικογένεια και ένας μετανάστης.

Παρηγορούν τους δικούς τους «μην κλαις, βρε μαμά, θα μιλάμε στο σκάιπ». Η θέση όμως στο κυριακάτικο τραπέζι θα είναι άδεια. Σε πέντε ηλεκτρονικά λεπτά τι να πεις; Για ποιο καημό, ποιο όνειρο και πόνο, πώς να τσουγκρίσεις το ποτήρι στη χαρά;

Θα περιμένουν όλοι το καλοκαίρι. Αν η εταιρεία δώσει άδεια. Αλλά ποιος τα σκέφτεται αυτά τώρα που στο μυαλό υπάρχει το σχέδιο -και η όποια ευκαιρία- για δραπέτευση. Γιατί το πατρώο χώμα είναι φυλακή, κυρίως για τους αθώους. Οι άλλοι μια ζωή θα ξεφεύγουν.

Τώρα στα αεροδρόμια οι συγγενείς δεν κουνάνε πια μαντήλια κι αυτοί που φεύγουν αφήνουν σε όσους μένουν μοναχά τις ελπίδες. Πως όταν περάσουν τα χρόνια ενδέχεται να ξεθυμάνει ο θυμός, θα μείνει μόνο η γλύκα στιγμών με συγγενείς και φίλους, ομορφιές και γοητείες των αισθήσεων, θερινές κραυγές ξεγνοιασιάς.

Ποιες λέξεις άραγε και ποια χρώματα θα περιγράφουν το περιεχόμενο της νοσταλγίας του μέλλοντος; Παπαδιαμαντικές «ελάτε, παιδιά, να τραγουδήστε» ή του Χατζή «…κι ας είναι λίγο για την Ελλάδα»;

Α3. Το νέο τεύχος του ηλεκτρονικού περιοδικού του σχολείου σου περιλαμβάνει ένα αφιέρωμα με θέμα «Νέοι και συνθήκες εργασίας». Αναλαμβάνεις να γράψεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων, στο οποίο αναφέρεσαι στους λόγους που αναγκάζουν τους σύγχρονους νέους να μεταναστεύουν στο εξωτερικό και επισημαίνεις τις επιπτώσεις για τη χώρα μας από τη μαζική φυγή των νέων ανθρώπων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΙΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ (1897-1989)

[Μια απελπισμένη προσπάθεια…]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου «Σαν Τα Τρελά Πουλιά». Εκδόσεις Εστία: Αθήνα. 1980.

«Καινούργιο γραφείο!» συλλογίστηκε και όρμησε μέσα.

Ξέχασε τον πόνο των ποδιών, πήρε δύο –δύο τα σκαλοπάτια και βρέθηκε στο διάδρομο του πρώτου πατώματος. Κατάντικρα ήταν μια κλειστή πόρτα που έγραφε απέξω εγγλέζικα «Γραφείο Προέδρου, απαγορεύεται η είσοδος», και μπροστά στην πόρτα κλητήρας. Δεν κάνει, της λέει ο κλητήρας, όταν η Άννα πλησίασε, δεν κάνει. Μπρε καλέ μου, μπρε κακέ μου, τίποτα. Δίνει μια κλωτσιά η Άννα στον κλητήρα, ανοίγει την πόρτα, μπαίνει μέσα. Βλέπει καταντικρά της, στο βάθος της κάμαρας, ένα πελώριο γραφείο, και στο γραφείο κάθεται ένας εξηντάρης Αμερικάνος ροδοκόκκινος, χαμογελαστός.

- Hallo! της λέει.
- Hallo! λέει η Άννα και στέκεται τρομαγμένη.
- Τι θέλεις; της λέει.
- Δουλειά, λέει η Άννα και στέκεται.
- Well, I’ llbedammed, λέει ο Αμερικάνος – που είναι μια κακιά κουβέντα στα εγγλέζικα – και σηκώνεται απάνω.

Ακούει η Άννα πίσω από τη ράχη της την πόρτα ν' ανοίγει, γυρίζει και βλέπει τον κλητήρα να χώνει στη χαραμάδα τη μούρη του. Αμάν!

Σηκώνει ο Αμερικάνος το χέρι του και γνέφει στον κλητήρα να φύγει.

- Πώς μπήκες μέσα; τη ρωτά.
- Κλώτσησα τον κλητήρα, λέει η Άννα.
- Τι; φωνάζει με όλη του τη δύναμη ο Αμερικάνος.

Τρομάζει η Άννα, την παίρνουνε τα δάκρυα.

- Καλά, σώπα τώρα, λέει ο Αμερικάνος.

Όμως η Άννα δεν μπορεί πια να κρατηθεί. Την πήρε το παράπονο. Πονούν τα πόδια της, πεινά, κρυώνει, γιατί είναι μούσκεμα. Δεν έχει μαντίλι. Βγάζει ο Αμερικάνος το μαντίλι του, προσπαθεί να σκουπίσει τα μάγουλά της, τρέχουν οι μύξες της. Θέλει να πεθάνει. Τίποτες άλλο δεν επιθυμεί.

- Σους, σώπα, την τραβά, την καθίζει σ' έναν καναπέ, κάθεται δίπλα της. Πες μου τι ξέρεις, τη ρωτά. Από κώδικες και τηλεγραφήματα ξέρεις;
- Όχι, λέει η Άννα με αναφιλητά. Ξέρω τι είναι τα τηλεγραφήματα, όμως κώδικες τι είναι δεν το ξέρω.
- Στενογραφία, δαχτυλογραφία;
- Όχι, του λέει η Άννα, όμως κοντά στις τόσες ανοησίες που ήμουνα υποχρεωμένη να μάθω στη ζωή μου, θα μπορούσα ίσως να μάθω κι απ' αυτά που μου ζητάτε.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Μαρίας Ιορδανίδου αναφέρεται στις δυσκολίες εύρεσης εργασίας της πρωταγωνίστριας. Ποιες διαφορές σε σχέση με το σήμερα παρατηρείς στον τρόπο διεκδίκησης μιας θέσης εργασίας από τους σύγχρονους νέους και στις απαιτούμενες γνώσεις για την απόκτηση εργασίας; Πού οφείλονται, κατά τη γνώμη σου, αυτές οι διαφορές; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο.

ή

2. Γράψε μια σελίδα από το προσωπικό ημερολόγιο της πρωταγωνίστριας. Να παρουσιάσεις σε αυτή την εξέλιξη που είχε (θετική ή αρνητική) η διεκδίκηση της θέσης εργασίας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ζητούμενο κειμενικό είδος: μαθητικό άρθρο δημοσιευμένο σε σχολικό ηλεκτρονικό περιοδικό.

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- **Τίτλος,**

- **Αφόρμηση:** το αφιέρωμα με θέμα «Νέοι και συνθήκες εργασίας»,

- **Γλώσσα:** Αναφορική λειτουργία της γλώσσας,

-**Ύφος λόγου**: απλό και οικείο,

- Αξιοποίηση **κατάλληλου ρηματικού προσώπου** στον ενικό/πληθυντικό αριθμό (κατά κύριο λόγο: α', γ' ρηματικό πρόσωπο)

Περιεχόμενο:

Θετικά αξιολογούνται:

- η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια, την προσωπική του/της θέση για το θέμα,

- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου (οργάνωση της επιχειρηματολογίας, αντλώντας ιδέες και από το κείμενο αναφοράς).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

<u>Λόγοι που αναγκάζουν τους σύγχρονους νέους να μεταναστεύουν στο εξωτερικό:</u>

- Το υψηλό ποσοστό ανεργίας στη χώρα.
- Οι σύγχρονοι νέοι έχουν πολλά μορφωτικά εφόδια που δεν αξιολογούνται κατάλληλα στην Ελλάδα και συνήθως δεν αντιστοιχούν και σε ικανοποιητικές οικονομικές απολαβές.
- Η έλλειψη κατάλληλων θέσεων εργασίας που να ανταποκρίνονται στα εφόδια των νέων.
- Στην Ελλάδα είναι περιορισμένος ο τομέας της έρευνας (ορισμένοι τομείς εκλείπουν από την ελληνική εργασιακή πραγματικότητα) και γι αυτό δεν υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές και συνθήκες για νέους επιστήμονες και ερευνητές.

Επιπτώσεις για τη χώρα μας από τη μαζική φυγή των νέων ανθρώπων:

- Όξυνση της οικονομικής κρίσης, εφόσον το πιο παραγωγικό τμήμα πληθυσμού, οι νέοι, αποφασίζουν να εργαστούν στο εξωτερικό.
- Οπισθοδρόμηση επιστημονική και τεχνολογική, διότι οι νέοι επιστήμονες και τεχνολόγοι φεύγουν από τη χώρα, οπότε τα ερευνητικά πεδία συρρικνώνονται.
- «Γήρανση» του εργασιακού πληθυσμού, εφόσον οι μεγαλύτεροι σε ηλικία παραμένουν στη χώρα, με άμεση συνέπεια το Κράτος να αδυνατεί να καλύψει ασφαλιστικά όλους τους εργαζόμενους και να επιμηκύνει το όριο συνταξιοδότησής τους.
- Πληθυσμιακή συρρίκνωση.
- Πτώση του μορφωτικού και βιοτικού επιπέδου γενικά στη χώρα, εφόσον οι γηγενείς που παραμένουν στην Ελλάδα βρίσκονται σε τέτοια ηλικία που δεν εμπλουτίζουν περαιτέρω τα μορφωτικά και εργασιακά τους εφόδια. Αυτό έχει ως άμεση συνέπεια να απασχολούνται σε εργασίες με χαμηλές οικονομικές απολαβές.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης αναζητεί εργασία και αντιμετωπίζει το θέμα με παρορμητισμό (Δίνει μια κλωτσιά η Άννα στον κλητήρα, ανοίγει την πόρτα, μπαίνει μέσα). Εξίσου αυθόρμητη είναι μπροστά στο διευθυντή της επιχείρησης (Τι θέλεις; της λέει. -Δουλειά, λέει η Άννα και στέκεται). Η πρωταγωνίστρια δεν διαθέτει τα εφόδια που απαιτούνται για τη θέση εργασίας (Στενογραφία, δαχτυλογραφία;-Όχι, του λέει η Άννα, όμως κοντά στις τόσες ανοησίες που ήμουνα υποχρεωμένη να μάθω στη ζωή μου, θα μπορούσα ίσως να μάθω κι απ' αυτά που μου ζητάτε) και γι αυτό ξεσπά σε κλάματα. Οι σύγχρονοι νέοι ακολουθούν στην εποχή μας διαφορετική διαδικασία κατά την αναζήτηση εργασίας. Συντάσσουν βιογραφικό

σημείωμα, το αποστέλλουν στην επιχείρηση και - εφόσον κληθούν- παρουσιάζονται στον υπεύθυνο προσωπικού για να μιλήσουν για τα εφόδια, την προϋπηρεσία τους, ακόμη και το χαρακτήρα τους. Στην εποχή μας απαιτούνται πολλά μορφωτικά εφόδια και προϋπηρεσία, διότι υπάρχει ανταγωνισμός (πολλοί μορφωμένοι νέοι με ανάλογα προσόντα) και εξειδίκευση σε κάθε τομέα εργασίας.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου του ημερολογίου (παράθεση τόπου και ημερομηνίας στην αρχή, ενδεχόμενη προσφώνηση και αποφώνηση προς το ημερολόγιο σαν σε «φανταστικό φίλο», προσωπικό και οικείο ύφος, χρήση πρώτου ενικού ρηματικού προσώπου, βιωματική διάσταση). Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αντλήσει στοιχεία από το απόσπασμα του μυθιστορήματος, προκειμένου να αποδώσει τη συνέχεια της ιστορίας. Αν η έκβαση είναι θετική ο/η μαθητής/-τρια θα εκφράσει θετικά συναισθήματα και αισιοδοξία, για την πραγματοποίηση ονείρων και φιλοδοξιών, που πηγάζουν από τη νέα θέση εργασίας. Αν η έκβαση της ιστορίας είναι αρνητική ο/η μαθητής/τρια θα εκφράσει απογοήτευση, πιθανόν θυμό, εφόσον η προσπάθεια για εύρεση εργασίας πρέπει να συνεχιστεί.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι συνέπειες της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί απόσπασμα από έρευνα που έγινε στο πλαίσιο του προγράμματος SELMA, https://www.safeline.gr, στις 07/05/2019.

Το διαδίκτυο, και γενικότερα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, άνοιξαν νέους ορίζοντες στην αλληλεπίδραση των ανθρώπων και κατ' επέκταση στην επικοινωνία. Ο παγκόσμιος χαρακτήρας του διαδικτύου βοηθά στην άμεση ανταλλαγή απόψεων ανθρώπων που βρίσκονται από τη μια άκρη της γης στην άλλη, η ανωνυμία όμως που προσφέρει κρύβει ποικίλους κινδύνους. Ένας από αυτούς είναι η διάδοση του μισαλλόδοξου λόγου από οπαδούς ακραίων ιδεολογιών και η ανεξέλεγκτη πρόσβαση σε αυτόν από χρήστες κάθε ηλικίας, λόγω των ελλιπών ελέγχων στον κυβερνοχώρο. Σύμφωνα με τον ορισμό της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, με τον όρο μισαλλόδοξος λόγος (hatespeech) νοείται «κάθε μορφή έκφρασης που διαδίδει, υποκινεί, προωθεί ή δικαιολογεί το ρατσιστικό μίσος, την ξενοφοβία, τον αντισημιτισμό [1]ή άλλες μορφές μίσους που βασίζονται στη μισαλλοδοξία, συμπεριλαμβανομένων αυτής που εκφράζεται μέσω του επιθετικού εθνικισμού [2]και εθνοκεντρισμού, των διακρίσεων και της εχθρότητας κατά των μειονοτήτων, των μεταναστών και των ανθρώπων με καταγωγή από την αλλοδαπή». Ο όρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει ιδιαίτερα υβριστική, έως και απειλητική συμπεριφορά, καθώς και σχόλια που είναι συνήθως προσβλητικά.

Σύμφωνα με μια έρευνα που διεξάγεται από το πρόγραμμα SELMA, η ρητορική μίσους μπορεί να προκαλέσει άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ψυχολογική ευεξία των ατόμων, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Τα θύματα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μπορεί να παρουσιάζουν χαμηλή αυτοεκτίμηση, μπορεί να αισθάνονται μοναξιά ή απομόνωση ή να υποφέρουν από διαταραχές ύπνου, αυξημένο άγχος και αισθήματα φόβου και ανασφάλειας. Σαφέστατα παραβιάζεται και η ανθρώπινη αξιοπρέπειά τους. Δεν

1 Αντισημιτισμός: προκατάληψη ή μίσος εναντίον των Εβραίων

2 Εθνικισμός: είναι ιδεολογία που προωθεί τα συμφέροντα ενός συγκεκριμένου έθνους ως διακριτής ομάδας ανθρώπων, ειδικά με σκοπό την απόκτηση της κυριαρχίας σε προτεραιότητα έναντι κάθε άλλου ατομικού ή συλλογικού συμφέροντος.

επηρεάζονται όλα τα θύματα με τον ίδιο τρόπο. Οι επιπτώσεις εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες, όπως εμπειρίες του παρελθόντος, ψυχολογική και σωματική δύναμη ή τις διαθέσιμες πηγές υποστήριξης.

Ο μισαλλόδοξος λόγος στο διαδίκτυο έχει επίσης ευρύτερο κοινωνικό κόστος. Μπορεί να δημιουργήσει κλίμα φόβου και πόλωσης στην κοινωνία ενώ μπορεί να γιγαντώσει φαινόμενα ρατσισμού και μίσους. Η έκθεση της έρευνας υπογραμμίζει ότι οι νέοι συχνά υιοθετούν μια αδιάφορη στάση απέναντι στο μισαλλόδοξο διαδικτυακό λόγο. Συνήθως τον αντιλαμβάνονται ως αστείο. Αυτή η στάση, της μη απόρριψης μπορεί να οδηγήσει σε μιμητικές συμπεριφορές και αυτός είναι ένας ακόμα κίνδυνος που ελλοχεύει.[3]

Α3. Με αφορμή την έρευνα που διεξάγεται από το πρόγραμμα SELMA για τη ρητορική μίσους μέσω του διαδικτύου, αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις ομιλία (200-250 λέξεων) σε εκδήλωση του σχολείου σου, στην οποία θα παρουσιάζεις τις συνέπειες αυτής της ρητορικής ατομικά και κοινωνικά και θα παροτρύνεις τους συμμαθητές σου με επιχειρήματα να μην αδιαφορούν για αυτήν την επικίνδυνη κατάσταση στο διαδίκτυο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΜΑΡΩ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (1939-)

[Είμαι ο Ξένος]

Το ποίημα που ακολουθεί είναι της ποιήτριας Μάρως Παπαδημητρίου και ανήκει στην ποιητική της συλλογή «Τρίπτυχο-Μεσόγειος», που αναρτήθηκε την 01/02/2016 στον ιστότοπο https://www.poeticanet.gr.

Είμαι ο Ξένος
στον τόπο σου στο βλέμμα σου
έξω απ το λεπιδοφόρο φράχτη σου
ξένος στο ίδιο μου το σώμα

πρόσωπο προσωπίδα
μη ψάχνεις
ο επιζήσας του πολέμου και

3 Ελλοχεύω: παραμονεύω, καραδοκώ, υποκρύπτομαι

του πνιγμού
φυγάς ικέτης
πρόσφυγας
της κόλασης φάντασμα
μαντατοφόρος
βουλιάζει η σάπια βάρκα των
διακινητών σ’ όλων τον κόσμο

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποιητικό υποκείμενο κάνει λόγο για τις αιτίες που το οδήγησαν να αισθάνεται ξένο. Να τις παρουσιάσεις και να περιγράψεις τις συνθήκες φυγής του, τεκμηριώνοντας με στοιχεία του ποιήματος. Τι θα του έλεγες, για να το ενισχύσεις ψυχολογικά;

ή

2. Σε μορφή επιστολής προς ένα φιλικό σου πρόσωπο, γράφεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου, υιοθετώντας την οπτική γωνία του ποιητικού υποκειμένου, και παρουσιάζεις την περιπέτειά σου ως πρόσφυγας/μετανάστης.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ:ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

- την προσφώνηση,
- την αποφώνηση,
- την απεύθυνση σε β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο,
- τις παρέμβλητες αποστροφές στο κοινό,
- τα υφολογικά στοιχεία προφορικότητας,
- την αποφυγή τίτλου και υπογραφής,
- την αξιοποίηση της αφόρμησης (την έρευνα που διεξάγεται από το πρόγραμμα SELMA για τη ρητορική μίσους μέσω του διαδικτύου).

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

<u>Οι συνέπειες της ρητορικής του μίσους σε ατομικό επίπεδο:</u>

Για το άτομο που υφίσταται τη ρητορική του μίσους:

- Άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην ψυχολογική ευεξία των ατόμων, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

- Τα θύματα της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μπορεί να παρουσιάζουν χαμηλή αυτοεκτίμηση.
- Μπορεί να αισθάνονται μοναξιά ή απομόνωση.
- Να υποφέρουν από διαταραχές ύπνου, αυξημένο άγχος και αισθήματα φόβου και ανασφάλειας.
- Παραβιάζεται η ανθρώπινη αξιοπρέπειά τους.
  Φυσικά, δεν επηρεάζονται όλα τα θύματα με τον ίδιο τρόπο. Οι επιπτώσεις εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες, όπως εμπειρίες του παρελθόντος, ψυχολογική και σωματική δύναμη ή τις διαθέσιμες πηγές υποστήριξης.

Οι συνέπειες της ρητορικής του μίσους σε κοινωνικό επίπεδο:

- Μπορεί να δημιουργήσει κλίμα φόβου και ανασφάλειας στην κοινωνία.
- Ενισχύει την κοινωνική πόλωση.
- Γιγαντώνει φαινόμενα ρατσισμού και μίσους.
- Ο ρατσισμός και το μίσος, με τη σειρά τους, μπορεί να οδηγήσουν κοινωνικά σε μεγιστοποίηση της βίας μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων που βρίσκονται σε αντιπαράθεση.
- Οι νέοι συχνά υιοθετούν μια αδιάφορη στάση απέναντι στον μισαλλόδοξο διαδικτυακό λόγο. Συνήθως τον αντιλαμβάνονται ως αστείο. Αυτή η στάση, της μη απόρριψης, μπορεί να οδηγήσει σε μιμητικές συμπεριφορές και αυτός είναι ένας ακόμα κίνδυνος που ελλοχεύει.

Επιχειρήματα για παρότρυνση των μαθητών να μην αδιαφορούν για αυτήν την επικίνδυνη κατάσταση στο διαδίκτυο:

- Οι συνέπειες είναι πολύ σημαντικές, τόσο σε ατομικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, οπότε η αδιαφορία όλων των ανθρώπων, αλλά και των μαθητών θα τις μεγεθύνει.
- Οι νέοι άνθρωποι πρέπει να αλλάξουν αυτήν την κατάσταση, διότι ως πολίτες του μέλλοντος θα υποστούν τις βαρύτατες συνέπειες.
- Οι νέοι με τις σύγχρονες και ανανεωμένες αντιλήψεις μπορούν να ξεπεράσουν τα στερεότυπα και τον ρατσισμό.
- Επειδή οι νέοι άνθρωποι έχουν διαπλάσει το χαρακτήρα τους μέσα στην εποχή της τεχνολογικής και διαδικτυακής ανάπτυξης έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν ευκολότερα από άλλες ηλικιακές ομάδες τη διαδικτυακή προπαγάνδα και να την αποφύγουν.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο κάνει λόγο για τις αιτίες που το οδήγησαν να αισθάνεται ξένο. Αναφέρει πως είναι «ο επιζήσας του πολέμου και του πνιγμού», φανερώνοντας πως ο πόλεμος ή άλλη έκρυθμη κοινωνικοπολιτική κατάσταση είναι οι βασικές αιτίες που εκριζώνουν τους ανθρώπους από τον τόπο τους. Οι συνθήκες διαφυγής είναι εξαιρετικά επικίνδυνες, αφού οι πρόσφυγες αναγκάζονται να καταφύγουν στη βοήθεια διακινητών (βουλιάζει η σάπια βάρκα των διακινητών σ' όλων τον κόσμο),διασχίζουν θάλασσες (ο επιζήσας του πολέμου και του πνιγμού) προσπαθώντας να ξεφύγουν από πολύ δύσκολες καταστάσεις στον τόπο τους (της κόλασης φάντασμα μαντατοφόρος). Αυτό που μπορεί να ενισχύσει ψυχικά έναν πρόσφυγα ή μετανάστη είναι η στάση των ανθρώπων στη χώρα υποδοχής. Αν οι γηγενείς δεν κρατούν τους πρόσφυγες «έξω απ το λεπιδοφόρο φράχτη» τους, δεν τους αντιμετωπίζουν ως ξένα και ενοχλητικά στοιχεία, τότε μόνο οι πρόσφυγες και μετανάστες θα καλλιεργήσουν μέσα τους την ελπίδα ότι θα ζήσουν μια καλύτερη ζωή.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου της επιστολής (παράθεση τόπου και ημερομηνίας στην αρχή, προσφώνηση και αποφώνηση προς το φιλικό πρόσωπο, αφορμή για τη συγγραφή αυτής της επιστολής, προσωπικό και οικείο ύφος, χρήση πρώτου ενικού ρηματικού προσώπου, βιωματική διάσταση). Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αντλήσει στοιχεία από το ποίημα, προκειμένου να αποδώσει τη ζωή του/της ως δοκιμαζόμενου ανθρώπου που έχει ζήσει την προσφυγιά ή τη μετανάστευση, με έμφαση σε σκέψεις και συναισθήματα που επιγεννά η κατάστασή του/της. Ακολούθως, θα παρουσιάσει την ανάγκη του/της να αλλάξει τη ζωή του/της, να «ριζώσει» σε έναν τόπο για να μπορέσει να δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και θα εκφράσει την προσδοκία του/της για την πολυπόθητη αποδοχή από τους συνανθρώπους του/της στο νέο τόπο εγκατάστασης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο νέος πατριωτισμός

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από την ομιλία της κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης Αγγέλας Καστρινάκη προς τους έως χθες φοιτητές της, στην τελετή αποφοίτησής τους. Θέμα της: η Ελληνική Επανάσταση, η ελευθερία, η δημοκρατία - αλλά και ένας νέος πατριωτισμός. Δημοσιεύτηκε στις 17/3/2021, στον ιστοχώρο του περιοδικού The Books' Journal.

Οι ιδέες πάνω στις οποίες θεμελιώθηκε το ελληνικό κράτος και που αποτυπώνονται ήδη στα πρώτα Συντάγματα της Επανάστασης είναι ακόμα σήμερα πάρα πολύ επίκαιρες και θα συνεχίσουν να είναι για πάντα. Ισότητα απέναντι στον νόμο, υπέρβαση του τοπικισμού, όχι στις πελατειακές σχέσεις, το να μην διορίζει ο κάθε ισχυρός τους δικούς του, αξιοκρατία. Πολιτική ελευθερία, εκλογές, ελεύθερη επιλογή των κυβερνώντων, ελευθερία του λόγου, ελευθεροτυπία. Ακόμα και ένα είδος ανεξιθρησκίας καθιέρωναν τα ευλογημένα πρώτα επαναστατικά Συντάγματα. Σπουδαία πράγματα, απολύτως επίκαιρα, που πρέπει διαρκώς να τα επιβεβαιώνουμε, να τα ξανακατακτάμε κάθε μέρα στην πράξη (φυσικά όχι στα λόγια, όχι μόνο στα λόγια).

Σήμερα είναι αναγκαίος ένας νέος πατριωτισμός. 200 χρόνια μετά την Επανάσταση έχουμε πολλά να σκεφτούμε και πολλά να πράξουμε. Ο νέος πατριωτισμός είναι οπωσδήποτε αγάπη για την πατρίδα. Γιατί εδώ γεννηθήκαμε και οι άνθρωποί της είναι λίγο σαν συγγενείς μας. Η αγάπη αυτή όμως πρέπει να συμπεριλαμβάνει και όσους ή όσες από ανάγκη ή επιλογή ζουν ανάμεσά μας χωρίς να έχουν την ίδια καταγωγή με μας, αλλά σεβόμενοι τους νόμους της χώρας. Επίσης, η αγάπη προς την πατρίδα πρέπει να ακολουθείται από πολλή σύνεση, από γνώση των ορίων, από ορθολογική αντίληψη των δικαιωμάτων που έχουν και τα άλλα κράτη, από ευφυΐα στη διπλωματία. Οι ευφυείς διπλωματικοί χειρισμοί είναι επίσης ένας εξαιρετικά σημαντικός παράγοντας που έδωσε αίσιο πέρας στον αγώνα της ανεξαρτησίας.

Συγγενείς μας, λίγο πιο μακρινοί, είναι και οι ευρωπαϊκοί λαοί. Έχουμε φιλοξενηθεί στα σπίτια τους, έχουμε φάει από το φαγητό τους, πολλοί αποκτούμε δουλειά στους τόπους τους, με την ελεύθερη διακίνηση των πολιτών στον ευρωπαϊκό χώρο. Οφείλουμε να μη θυμόμαστε μόνο τι δώσαμε στην Ευρώπη, αλλά και τι πήραμε – τι πήραμε και τι

συνεχίζουμε να παίρνουμε. Τα τεράστια δάνεια που έσωσαν τον Αγώνα τότε ξαναέσωσαν την πατρίδα και πρόσφατα. Ο νέος πατριωτισμός αφορά λοιπόν και το κοινό μας σπίτι, την Ευρώπη.

Ο νέος πατριωτισμός δεν έχει βέβαια έχθρα προς κανέναν. Προς καμία φυλή και κανένα χρώμα δέρματος, καμία θρησκεία και κανέναν πολιτισμό. Θα είμαστε πάντα αντίθετοι προς πράξεις και θεωρίες που μειώνουν τον άνθρωπο, που καταστρέφουν το ανθρώπινο ον και τον πολιτισμό του, προς κάθε πράξη φανατισμού και βίας. Ταυτόχρονα όμως θυμόμαστε την ανεξιθρησκία που κήρυξαν οι Έλληνες, ενώ βρίσκονταν μάλιστα σε πόλεμο με αλλόθρησκους. Οφείλουμε να απαλλαγούμε από κάθε προκατάληψη – όπως λέει άλλωστε ο όρκος στον οποίο σε λίγο θα ορκιστείτε.

Α3. Η ομιλήτρια αναφέρεται στα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διακρίνουν τον πατριωτισμό στη σύγχρονη εποχή. Ποια δύο από αυτά τα στοιχεία θεωρείς ότι είναι τα σημαντικότερα και γιατί; Με ποιους τρόπους μπορούν να αναπτυχθούν τα χαρακτηριστικά που επέλεξες, μέσα από την εκπαίδευση;
Να αναπτύξεις τις απόψεις σου σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο ιστολόγιο του σχολείου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Λάμπρος Πορφύρας (1879-1932)

Είδα

Το ποίημα είναι από τον συγκεντρωτικό τόμο «Ποιήματα 1894-1932», εκδόσεις Ίδρυμα Κώστα και Ελένη Ουράνη, 1993.

Είδα μια χώρα ξωτικιά στ' ανήσυχο όνειρό μου:
πόσ' όμορφη δε θα το πει ποτέ καμιά ψυχή.
Το νου μου πήρε κι άφησα το φτωχικό χωριό μου
κι έκανα τάμα μόνο εκεί ν' αράξω· μόνο εκεί.

Τρελλό παιδί ξεκίνησα δεμένο με τα μάγια
του ονείρου μου, κι εγνώρισα τις χώρες του γιαλού,
είδα τις χώρες π' άστραφταν σε κάμπους και σε πλάγια,
μα η χώρα μου, όλο πήγαινα- κι ήτανε πάντ' αλλού.

Διαβάτες μ' ανταμώσανε καλοί και μου 'παν: Μείνε
είν' όμορφη κι η χώρα μας· καιρός ν' αράξεις πια.
είν' όμορφη κι η χώρα σας, διαβάτες, μα δεν είναι
εκείνη που ονειρεύτηκα και με τραβάει μακριά.

Έτσ' είναι. Σύρτε, κι άστε με να σιγοταξιδεύω
και να περνάω μονάχος μου και κάμπους και βουνά,
ίσως τη βρω· μ' αν δεν τη βρω τη χώρα που γυρεύω
μη μου ζητάτε, αδέρφια μου, ν' αράξω πουθενά...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιος είναι, κατά τη γνώμη σου, ο στόχος του ταξιδιού που κάνει στο κείμενο το ποιητικό υποκείμενο; Εσύ, σε ένα ανάλογο ταξίδι, ποια χώρα θα θεωρούσες ιδανική, για να παραμείνεις;

ή

2. Να υποθέσεις ότι το ποιητικό υποκείμενο επιτέλους φτάνει στην ιδανική χώρα που αναζητά. Σε μια επιστολή σε έναν παιδικό του φίλο παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά αυτής της χώρας και τα συναισθήματα που του δημιουργήθηκαν όταν έφτασε. Γράψε το κείμενο της επιστολής του, όπως φαντάζεσαι ότι θα είναι.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο ή ακόμη και αναφορά στο αρχικό κείμενο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση (γιατί όσα αναφέρουν συνιστούν ευκαιρίες ή εμπόδια για την επαγγελματική αποκατάσταση των νέων).*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Ο μαθητής/-τρια μπορεί να επιλέξει δύο από τα παρακάτω χαρακτηριστικά του πατριωτισμού και να αιτιολογήσει τις επιλογές του σύμφωνα με τα προσωπικά του κριτήρια:
  - Φιλοπατρία
  - Αποδοχή όσων δεν έχουν την ίδια καταγωγή
  - Λογικές επιλογές
  - Οριοθετημένα πλαίσια
  - Αντίληψη των δικαιωμάτων των άλλων χωρών
  - Κατάλληλες διπλωματικές επιλογές για τη διεκδίκηση των επιδιώξεων

- Φιλαλληλία
- Ανεξιθρησκία
- Απουσία φανατισμού

- Η εκπαίδευση μπορεί να συνδράμει με ποικίλους τρόπους, αναλόγως και των επιλόγων που θα έχουν κάνει στο α’ μέρος. Ενδεικτικά:
  - Βιωματική γνωριμία με τοποθεσίες – σταθμούς για το ιστορικό γίγνεσθαι, κυρίως μέσω εκπαιδευτικών επισκέψεων
  - Προγράμματα ανταλλαγών μαθητών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για την καλύτερη γνωριμία του εαυτού και του «άλλου»
  - Δράσεις – προγράμματα τα οποία προάγουν τις επιλογές που έχουν κάνει στο α’ μέρος.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>:

- Το ταξίδι του ποιητικού υποκειμένου ξεκινά από ένα όνειρο «στ' ανήσυχο όνειρό μου» που μετατρέπεται σε επιθυμία στην πραγματική ζωή «κι έκανα τάμα μόνο εκεί ν' αράξω».
- Περιπλανήθηκε σε πολλές περιοχές « κι εγνώρισα τις χώρες του γιαλού, είδα τις χώρες π' άστραφταν σε κάμπους και σε πλάγια» αλλά έμενε πιστό/προσηλωμένο στο όνειρό του για την ιδανική χώρα «όλο πήγαινα- κι ήτανε πάντ' αλλού».
- Αντιστάθηκε στις προσκλήσεις των άλλων χωρών, όπου θα μπορούσε να εγκατασταθεί και να ολοκληρώσει την αναζήτηση «Μείνε είν' όμορφη κι η χώρα μας· καιρός ν' αράξεις πια».
- Δεν πτοείται από την πιθανότητα να μην τη βρει/να αποτύχει αλλά επιδεικνύει επιμονή και σταθερότητα στο όνειρό του «μ' αν δεν τη βρω τη χώρα που γυρεύω μη μου ζητάτε, αδέρφια μου, ν' αράξω πουθενά...».
- Στο β΄ σκέλος του ερωτήματος η διατύπωση επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση. Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια της απάντησης και η σύνδεση με το α’ μέρος.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- **Κειμενικό είδος:** επιστολή.
- **Επιστολή:** τόπος, χρόνος, προσφώνηση, αποφώνηση.
- Συντάκτης/συντάκτρια: Το ποιητικό υποκείμενο που ταξιδεύει προς τη χώρα των ονείρων του.
- **Αποδέκτης/αποδέκτρια:** Ένας παιδικός φίλος.
- **Ύφος λόγου:** Εξαιρετικά οικείο, εξομολογητικός τόνος.
- **Γλώσσα:** Απλή, καθημερινή.
- **Σκοπός για τον οποίο γράφεται το κείμενο:** να ενημερώσει τον φίλο ότι έφτασε, μετά από μακρύ ταξίδι, στον προορισμό του και να του περιγράψει τον τόπο και τα συναισθήματά του.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τι μας έμαθε ο 20ος αιώνας για τον πολιτισμό και τις τέχνες

Το κείμενο που ακολουθεί είναι, ελαφρώς διασκευασμένο, απόσπασμα από άρθρο του Αλέξη Πανσέληνου *στο επιστημονικό περιοδικό Ο Αναγνώστης.*

Αν μιλούσαμε για την Ιστορία, θα έλεγα πως ο 20ος αιώνας τίποτα δεν μας έμαθε, όπως τίποτα δεν μας έμαθε ο 19ος ή ο 18ος ή ακόμα και ο 5ος π.Χ. Ο άνθρωπος φαίνεται πως δεν διδάσκεται τίποτα από την Ιστορία, επαναλαμβάνει τα ίδια λάθη και υποφέρει από τις συνέπειές τους με τον ίδιο τρόπο – όπως ακριβώς συμβαίνει και με τα παιδιά μας, παρά τις «αρχές» και τις «κατευθύνσεις» που μας αρέσει να τούς δίνουμε, για να μην πάθουν όσα πάθαμε εμείς στη ζωή μας. Το μυστικό εδώ, είτε πρόκειται για τις νεότερες γενιές είτε για τους λαούς, είναι πως ο άνθρωπος ξαναγεννά τον κόσμο, όταν έρχεται στη ζωή και πρέπει εξαρχής να ανακαλύψει μόνος του – για άλλη μια φορά – την Αμερική.

Μιλώντας για την τέχνη, όμως, ίσως εδώ είναι πιο εύκολο να διακρίνουμε μια συνέχεια, μια εξέλιξη των εκάστοτε σύγχρονων τάσεων σε σχέση με τις παλιότερες. Και αυτό επειδή κάθε μορφή τέχνης συνεχίζει ανατρέποντας την προηγούμενή της και πατώντας πάνω της – άλλοτε πάνω στο πτώμα της και άλλοτε στηριζόμενη στα θεμέλια που η προηγούμενη έχει βάλει – δημιουργεί τις νέες μορφές που έχει ανάγκη ο άνθρωπος, για να δει τον εαυτό του και την ίδια τη ζωή μέσα από έναν πιο αναγνωρίσιμο, πιο οικείο γι' αυτόν καθρέφτη.

Η προσωπική μου εντύπωση είναι πως στα διαστήματα μεταξύ δύο αιώνων, όπως και στα διαστήματα μεταξύ δύο γενιών, εκείνο που πραγματικά αλλάζει δεν είναι το ΤΙ αλλά το ΠΩΣ. Τα θέματα παραμένουν λίγο-πολύ τα ίδια. Είναι τα απαράλλαχτα, τα αιώνια θέματα που μας απασχολούν, τα βασικά ερωτήματα, τα γνώριμα προβλήματα που επαναλαμβάνονται διαρκώς από τότε που ο άνθρωπος άρχισε να καταγράφει την συνείδηση του εαυτού του και τη γνώση του κόσμου. Την εντύπωσή μου αυτή την υποστηρίζει και η άλλη μου πεποίθηση, που ανέφερα στην αρχή, μιλώντας για την Ιστορία και τα διδάγματά της, που, ενώ λογικά θα έπρεπε να μας κάνουν τόσο διαφορετικούς από τις γενιές που προηγήθηκαν, δεν μας μαθαίνουν τίποτα παρά μας αφήνουν να δοκιμάσουμε κι εμείς με τη σειρά μας, για άλλη μια φορά την ίδια δύσκολη πορεία μας

προς τον θάνατο, μέσα από πολέμους, από διαμάχες, από ανταγωνισμούς, από διαλείμματα ομορφιάς, χαράς, έρωτα, ειρήνης και δημιουργίας, που όμως παραμένουν διαλείμματα και που μαζί με τις δυστυχίες του είδους μας καταλήγουν εκεί όπου όλα καταλήγουν μια μέρα. Να λοιπόν γιατί συμβαίνει, όπως υποστηρίζω, μόνο το ΠΩΣ να αλλάζει και στην Τέχνη, και όχι το ΤΙ. […]

Όταν τελειώνει και ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, το τοπίο έχει πια αλλάξει ολοσχερώς. Οι τάσεις και οι σχολές στην τέχνη ουσιαστικά συνυπάρχουν σε παράλληλες τροχιές, ενώ η τεχνολογία προσθέτει και άλλες δυνατότητες στο οπλοστάσιο των δημιουργών. Ο κινηματογράφος και η τηλεόραση, το διαδίκτυο και η ψηφιακή τεχνολογία διεισδύουν στην καλλιτεχνική δημιουργία και δημιουργούν νέες ποικιλίες που, αν δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σαν αυθύπαρκτες τέχνες, αλλάζουν το τοπίο και παρεμβαίνουν και στην πρόσληψη των τεχνών από το κοινό τους. Η ζωγραφική και η γλυπτική συχνά παντρεύονται, άλλοτε με τα παραδοσιακά εργαλεία τους και άλλοτε μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας, και εισάγεται σύντομα ο όρος «εικαστικό», για να περιγράψει έργα και τάσεις που δεν χωρούν στο καλούπι των παλιών κατηγοριών «ζωγραφική» – «γλυπτική». Το θέατρο, ο χορός και η κίνηση μπλέκουν και αυτά συχνά στα εικαστικά δημιουργήματα και η ευκολία που προσφέρει στο κοινό η τεχνολογία της εικόνας και το διαδίκτυο επιτρέπει σε πολύ περισσότερους ανθρώπους να «δημιουργήσουν» και αυτοί, κάτι που παλιότερα δεν θα μπορούσε να συμβεί.

Α3. Με αφορμή το θέμα του άρθρου για την εξέλιξη της τέχνης και τις νέες μορφές της, συντάσσεις ομιλία (200-250 λέξεων) που απευθύνεις σε συνομήλικους συμμαθητές σου, στο πλαίσιο μαθητικού συνεδρίου. Στην ομιλία σου επιδιώκεις να ενημερώσεις για τις σύγχρονες μορφές τέχνης και τις δυνατότητες ανανέωσης που έχουν προσφέρει οι ψηφιακές τεχνολογίες στους τρόπους παραγωγής και διάδοσής τους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Λουκάς Κούσουλας (1929–2019)

Θερινός Κινηματογράφος

Το ποίημα δημοσιεύτηκε πρώτη φορά στην συλλογή «Σχηματοποίηση, Γ», το 1965. Εδώ είναι αντλημένο από τον συλλογικό τόμο «Η δεύτερη μεταπολεμική ποιητική γενιά, 1950-1970», εκδόσεις Παρατηρητής, 1994, σε επιμέλεια Ανέστη Ευαγγέλου.

Μας πήραν στο λαιμό τους ένα δυό ονόματα
ηθοποιών· η όλη υπόθεση
απεδείχθη για κλάματα.
Μείναμε ωστόσο. Πού να πηγαίνεις
περασμένη πια η ώρα,
χάνοντας ίσως αποπάνω και τη δροσιά,
και τα εισιτήρια καλοπληρωμένα …
αφρίσει-ξαφρίσει που λέει και ο λαός.
Το πήραμε εξάλλου ελαφρά.
Ωραίο καλοκαιρικό βράδυ
με τον καιρό να σμαριάζει χαρούμενος στα μπαλκόνια
και τα ουράνια πάνω μας
ανοιχτά.

Ξεχώριζαν κάτι αστέρια.
Από το ένα στο άλλο, χωρίς
να το καταλάβουμε καλά-καλά,
ανεπαισθήτως λοιπόν σχηματίσαμε,
θαμπή στην ανταύγεια με μια νέα ομορφιά,
τη Μεγάλη άρκτο ολόκληρη.
Όχι, δεν ήταν μια χαμένη
βραδιά η περιπλάνησή μας στο απρόοπτο
καλοκαιρινό σινεμά.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς παρουσιάζει την εμπειρία του στον κινηματογράφο το ποιητικό υποκείμενο; Πώς κρίνεις την απόφασή του να παραμείνει μέχρι το τέλος της ταινίας; Αν ήσουν στη θέση του, θα παρέμενες ως το τέλος της ταινίας και για ποιους λόγους;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι κάποιος από την παρέα που πήγε στο θερινό σινεμά εκείνο το καλοκαιρινό βράδυ. Σε μία σελίδα του ημερολογίου σου να περιγράψεις τα γεγονότα, τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **Ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία της γλώσσας. Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- Οι σύγχρονες μορφές τέχνης και οι σχετικοί τρόποι με τους οποίους έχουν ανανεωθεί και μπορούν να διανεμηθούν είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:
  - Ο κινηματογράφος, ο οποίος ανανεώθηκε με τις νέες τεχνικές, προσομοιώσεις τοπίων, τρισδιάστατες απεικονίσεις κτλ.
  - Η μουσική, η οποία εξερευνά νέες μορφές ακουστικής και σύνθεσης μέσω ηλεκτρονικών μέσων. Εδώ μπορούν να αναφερθούν και οι σύγχρονες μορφές διάδοσης των νέων παραγωγών, μέσω σχετικών διαδικτυακών πλατφορμών (π.χ. spotify) και διαδικτυακών συναυλιών.
  - Το θέατρο και οι κάθε είδους παραστάσεις, στις οποίες τα σκηνικά και η χωροταξική διάταξη έχουν εμπλουτιστεί με τρισδιάστατες ψηφιακές εφαρμογές. Η παρακολούθησή τους, πλέον, μπορεί να γίνει διαδικτυακά είτε σε πραγματικό χρόνο είτε σε στιγμές που εξυπηρετούν τον θεατή.
  - Η ζωγραφική και η φωτογραφία, οι οποίες αποδεσμεύονται από τον δυσδιάστατο χώρο και αναζητούν νέες ψηφιακές μορφές, αξιοποιώντας ηλεκτρονικές εφαρμογές.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης</u>:

Η εμπειρία του ποιητικού υποκειμένου, μπορεί να παρουσιαστεί ως εξής:

- Αρχικά, είχε μεγάλες προσδοκίες από την ταινία, λόγω των πρωταγωνιστών («Μας πήραν στο λαιμό τους ένα δυό ονόματα ηθοποιών»)
- Η ταινία ήταν πολύ κατώτερη των προσδοκιών («η όλη υπόθεση απεδείχθη για κλάματα»)
- Παρέμεινε, ωστόσο, γιατί ήταν αργά, είχε κατάλληλες συνθήκες και λυπήθηκε για τα χρήματα του εισιτηρίου.
- Δεν στεναχωρήθηκε ιδιαιτέρως («το πήραμε ελαφρά»)
- Υπερίσχυσε η γαλήνη του καλοκαιριού και η απόλαυση της ομορφιάς της φύσης.
- Στο β΄ σκέλος του ερωτήματος η διατύπωση επιτρέπει την προσωπική τοποθέτηση. Μπορεί να συμφωνήσει ο/η μαθητής/-τρια ότι σε κάθε ατυχή στιγμή μπορεί να βρεθούν και στοιχεία ευτυχίας ή να θεωρήσει ότι δεν πρέπει κανείς να υπομένει συνθήκες που δεν τον ευχαριστούν και έχει τη δυνατότητα να απομακρυνθεί από αυτές.
- Θετικά αξιολογούνται η σαφήνεια της απάντησης και η σύνδεση με το α’ μέρος.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

- **Κειμενικό είδος:** ημερολόγιο.
- **Ημερολόγιο:** τόπος, χρόνος, προσφώνηση, αποφώνηση.
- **Συντάκτης/συντάκτρια:** Ένα από τα μέλη της παρέας που παρακολούθησε την ταινία.
- **Ύφος λόγου:** Οικείο, εξομολογητικός τόνος.
- **Γλώσσα:** Απλή, καθημερινή, χρήση α’ ενικού ρηματικού προσώπου.
- Στα γεγονότα ο/η μαθητής/-τρια αναμένεται να αναφερθεί στο ξεκίνημα της βραδιάς ότι επέλεξαν την ταινία λόγω των πρωταγωνιστών της, το πόσο δεν τους

άρεσε, όμως την είδαν ως το τέλος. Κατόπιν μπορεί να σχολιάσει την βόλτα που ακολούθησε, την ομορφιά της φύσης και της παρέας/συντροφικότητας.

- Οι σκέψεις και τα συναισθήματα, ενέχουν υψηλό βαθμό υποκειμενικότητας:
    - Οι σκέψεις αναμένεται να αφορούν στην καλύτερη επιλογή πριν ξεκινήσουν και στην ευχάριστη κατάληξη παρότι δεν ήταν όλα αίσια από την αρχή.
    - Τα συναισθήματα μπορούν να είναι, αναλόγως της οπτικής που θα υιοθετηθεί: ανία, θυμός, χαρά, ευτυχία κτλ.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Χαιρετισμός της Προέδρου της Δημοκρατίας]

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ο χαιρετισμός της Προέδρου της Δημοκρατίας, κας Κατερίνας Σακελλαροπούλου, σε εκδήλωση για την Ημέρα Μνήμης Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων (27.01.2022).

«Σήμερα, επέτειο απελευθέρωσης του Άουσβιτς, τιμάμε τη Διεθνή Ημέρα Μνήμης για τα Θύματα του Ολοκαυτώματος – του πιο αποτρόπαιου γεγονότος του 20ου αιώνα, του μεγαλύτερου εγκλήματος που διέπραξε ο άνθρωπος, του πλέον οδυνηρού τραύματος στο σώμα της Ευρώπης. Υπήρξε μια καταστροφή που υπερβαίνει τα όρια του λόγου. Μια ιδεοληπτική[1], συστηματική, ψυχρή γενοκτονία, που αφάνισε έξι εκατομμύρια Εβραίους και πολλούς άλλους συνανθρώπους μας στα κολαστήρια των ναζιστικών στρατοπέδων συγκέντρωσης και στους ματωμένους ερημότοπους της κεντρικής Ευρώπης, κάτω από τα πυρά των χιτλερικών εκτελεστικών αποσπασμάτων. Ένα έγκλημα που στιγμάτισε ανεξίτηλα όχι μόνο τον δυτικό και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, αλλά και την ιστορία ολόκληρης της ανθρωπότητας. Ένα αδιανόητο συμβάν, την ουσία του οποίου καμιά κοινωνικο-ιστορική ανάλυση δεν είναι σε θέση να μεταδώσει, ακριβώς γιατί είναι απόλυτα απάνθρωπο. Μια «οντολογική σφαγή», όπως το ονόμασε ο Τζωρτζ Στάινερ[2].

Τιμάμε παράλληλα την Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος. Για μας, τους Έλληνες, που χάσαμε δεκάδες χιλιάδες Εβραίους συμπατριώτες μας, χάνοντας ταυτόχρονα και ένα σημαντικό κομμάτι της πολυπολιτισμικής μας παράδοσης, η επέτειος επιτάσσει μνήμη και γνώση. Πρέπει η νεότερη, ιδίως, γενιά, να μάθει τι πραγματικά συνέβη στα στρατόπεδα της φρίκης, πώς ξεθεμελιώθηκε ολόκληρη σχεδόν η εβραϊκή κοινότητα της Θεσσαλονίκης, των Ιωαννίνων, της Κέρκυρας, αλλά και να εκτιμήσει τη θετική συνεισφορά κοινοτήτων, όπως η ζακυνθινή, στη σωτηρία των Εβραίων ή τους μηχανισμούς αλληλεγγύης που δημιουργήθηκαν στην Αθήνα και αλλού, αποτρέποντας την ολοκληρωτική εξάλειψη του εβραϊκού στοιχείου από την Ελλάδα.

Το Ολοκαύτωμα μάς αφορά όλους, όχι μόνον τον εβραϊκό λαό. Αποκαλύπτει, γυμνό, το πρόσωπο του κακού και θέτει σε συνεχή δοκιμασία την ηθική μας συνείδηση. Αποτίνουμε[3] με δέος

---

[1] εμμονική

[2] Γαλλο – Αμερικανός κριτικός της λογοτεχνίας και στοχαστής

[3] αποδίδουμε

και συντριβή φόρο τιμής στα εκατομμύρια θύματα της ναζιστικής λαίλαπας. Το σύνθημα «Ποτέ ξανά» μας καλεί να θυμόμαστε ενεργά, να μετατρέπουμε τη μνήμη σε πράξη. Να καλλιεργούμε την ιστορική γνώση. Να αναστοχαζόμαστε τις αιτίες που γέννησαν τον ναζισμό, τον ρατσισμό, τον αντισημιτισμό[4] και κάθε είδους φυλετικές, θρησκευτικές και κοινωνικές προκαταλήψεις. Να εργαζόμαστε με περισυλλογή για την αφύπνιση των συνειδήσεων και τη θωράκιση ενάντια στη ρητορική του μίσους. Να ενισχύουμε την κοινωνική φιλότητα[5] και την αλληλεγγύη. Μόνον έτσι θα αποτραπεί η επανάληψη παρόμοιων εγκλημάτων που αμαυρώνουν[6] τον πολιτισμό μας. Μόνον έτσι το «Ποτέ ξανά» θα αποκτήσει το πραγματικό νόημά του».

Α3. Ο ρατσισμός υπήρξε ανέκαθεν ένα δόγμα που χρησίμευσε ως ιδεολογικό άλλοθι για τη διάπραξη ειδεχθών εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Με αφορμή τον χαιρετισμό της Προέδρου της Δημοκρατίας να γράψεις ένα άρθρο(200 – 250 λέξεων) για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα, όπου θα παρουσιάζεις την άποψή σου σχετικά με τον ρόλο του σχολείου στη διαχείριση της διαφορετικότητας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ (1909 – 1990)

Ο Μαύρος Άγιος (απόσπασμα VII)

Το ποίημα είναι αφιερωμένο στον έγχρωμο Πάτρις Λουμούμπα, πρώτο πρωθυπουργό του Κονγκό μετά την ανεξαρτησία της χώρας από τη βελγική αποικιοκρατική κυριαρχία. Το 1961 ο Λουμούμπα ανατρέπεται από την εξουσία και δολοφονείται. Λίγες μέρες μετά από το αποτρόπαιο γεγονός, ο Ρίτσος γράφει το ποίημα **«Ο Μαύρος Άγιος»***(«Τα Επικαιρικά»*, Αθήνα: Κέδρος, 1987, σσ. 197 – 198).

VII

Απόψε ο Μαύρος Άγιος στα δεξιά του Άσπρου Χριστού,
μπροστά σ’ ένα γυμνό τραπέζι από αφρικανικό μπαμπού, όπου κείτονται
τα λιγοστά ματωμένα του ποιήματα, μαθαίνει στον Κύριο:
«Το αίμα που εχύθη απ’ τις πληγές και των δυο μας
κάτω απ’ τα ίδια καρφιά, κάτω απ’ την ίδια λόγχη, κάτω απ’ τα ίδια
αγκάθια,
έχει το ίδιο χρώμα, Κύριε, - όχι μαύρο, όχι άσπρο - κόκκινο χρώμα,

[4] η συστηματική εχθρότητα προς την Εβραϊκή φυλή, που φτάνει ακόμα και σε προσπάθειες εξόντωσής της

[5] φιλία

[6] βλάπτουν

Κύριε,

σαν το λάβαρο της δικαιοσύνης». Ο Χριστός ακούει,

καταλαβαίνει και σωπαίνει. Αλήθεια, κόκκινο.

Και κοκκινίζει το χλωμό του πρόσωπο από ντροπή κι από θυμό.

Κοκκινίζει.

Φέρνει τις δυο παλάμες του επάνω στις παλάμες

του Μαύρου Αγίου, αντικριστά, σα να δίνει τον όρκο·

– τα ίδια σημάδια και στις τέσσερεις παλάμες

κι απ' την οπή των τέσσερων ενωμένων χεριών

μια δέσμη αχτίνες πέφτει στο γυμνό τούτο τραπέζι

που συνεχίζουμε τα κόκκινα τραγούδια Του και το άσπρο Του γέλιο.

Απόψε, ο Μαύρος Άγιος, στα δεξιά των Λαών, υπαγορεύει:

Το αίμα δεν είναι μαύρο ούτε άσπρο – είναι κόκκινο

όπως το χρώμα της αδελφοσύνης. Δεν πρέπει να χύνεται το αίμα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

1. Ποιο φαινόμενο «καταγγέλλει» ο ποιητής; Θεωρείς πως το αίτημά του για ισότητα και αδελφοσύνη εξακολουθεί να είναι επίκαιρο;

ή

2. Να γράψεις μια σύντομη επιστολή που θα δημοσιευθεί σε περιοδικό που απευθύνεται σε μετανάστες και πρόσφυγες, στην οποία θα εκφράζεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου μετά την ανάγνωση του ποιήματος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Ένα σχολείο για όλους»

Θέση: Τα τελευταία χρόνια, τα ρεύματα μετανάστευσης αυξάνονται ολοένα και περισσότερο και οι άνθρωποι βιώνουν μία νέα πραγματικότητα, που χαρακτηρίζεται πολυπολιτισμική. Τα φαινόμενα, όμως, αναβίωσης ρατσισμού στις μέρες μας δείχνουν πως το αίτημα για ισότιμες σχέσεις ανθρώπων και λαών παραμένει πάντα ανοιχτό και επίκαιρο.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Σημαντικός ο ρόλος του σχολείου για τη διαμόρφωση υγιούς στάσης απέναντι στο «ξένο» ή «διαφορετικό»:

- ανθρωπιστική παιδεία με πολυπολιτισμικό χαρακτήρα (στενότερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των ανθρώπων ανεξαρτήτου χρώματος, φύλου, καταγωγής, επαγγέλματος)
- πνευματική καλλιέργεια (μας απομακρύνει από τον φανατισμό και τις προκαταλήψεις, συνειδητοποίηση της αξίας «άνθρωπος»)
- καταλυτικός ο ρόλος του δασκάλου που μπορεί να εμπνεύσει τους/τις μαθητές/-τριες και να τους/τις προσανατολίσει προς τα υψηλά ανθρωπιστικά ιδεώδη της ισοτιμίας, της συναδέλφωσης και της ουσιαστικής δημοκρατίας
- περισσότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δράσεις στο σχολείο με στόχο την αποδοχή του «άλλου»

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο Ρίτσος συγκλονισμένος από τη δολοφονία του Πάτρις Λουμούμπα γράφει το ποίημα «Ο Μαύρος Άγιος» λίγες μέρες μετά την αποτρόπαια αυτή ενέργεια. Το ποίημα έχει τον χαρακτήρα της

«καταγγελίας» όχι μόνο ενάντια στη συγκεκριμένη δολοφονία, αλλά και σε κάθε μορφή φυλετικής διάκρισης – με αφορμή αυτήν μεταξύ έγχρωμων και λευκών – και με απώτερο στόχο την αφύπνιση συνειδήσεων απέναντι στο συγκεκριμένο φαινόμενο. Ο Ρίτσος με το συγκεκριμένο ποίημα εκφράζει το πάγιο αίτημα των λαών για ισότητα και αδελφοσύνη, το οποίο παρά τα βήματα προόδου που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, εξακολουθεί να παραμένει επίκαιρο. Δυστυχώς, ακόμα και στον σύγχρονο κόσμο, η μαύρη φυλή συνεχίζει να δέχεται ρατσιστικές συμπεριφορές, γεγονός που αποτελεί μια καθαρή ήττα για τον πολιτισμό και τη δημοκρατία.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη:

- **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
- **Ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο.
- **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία.

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης και συναισθηματικής ανταπόκρισης του ποιήματος, αλλά και τον παραστατικό τους κύκλο, οι μαθητές/-τριες μπορούν να απαντήσουν ελεύθερα για τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η γυναίκα στην τέχνη και τον πολιτισμό

Το άρθρο που ακολουθεί είναι της Μαρίνας Λαμπράκη-Πλάκα, ομότιμης Καθηγήτριας της Ιστορίας της Τέχνης στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών, πρώην αναπληρώτριας υπουργού Πολιτισμού και νυν Διευθύντριας της Εθνικής Πινακοθήκης. Είναι διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Η ιστορική σχέση της γυναίκας με τον πολιτισμό δεν είναι προφανής στην ανδροκρατική κοινωνία. Τα λαμπερά επιτεύγματα του δυτικού πολιτισμού εμφανίζονται με τη σφραγίδα και την υπογραφή του άρρενος. Η κατανομή των ρόλων και των χώρων δράσης – ο άνδρας στην κοινωνία, η γυναίκα στην οικογένεια, ο άνδρας στην αγορά, η γυναίκα στον οίκο – μοίρασε άνισα όχι μόνο τις ευκαιρίες, τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες, αλλά κα τα φώτα της σκηνής. Φωτοχυσία μνήμης[1] περιβάλλει και προβάλλει τα έργα της αγοράς, ημίφως διακριτικής αμνησίας[2] σκιάζει τα τίμια έργα του γυναικωνίτη. Η μακροϊστορία επικάλυψε με προσχώσεις[3] χιλιετιών τη μικροϊστορία. Ο πολιτισμός της γυναίκας περιμένει τους αρχαιολόγους, τους ιστορικούς, τους αισθητικούς του.

Είναι η γυναίκα ικανή και προικισμένη να φιλοτεχνήσει έργα υψηλής τέχνης; Το αναχρονιστικό[4] ερώτημα ακούγεται ευτυχώς ολοένα και σπανιότερα, καθώς πυκνώνουν τα τεκμήρια μιας δυναμικής γυναικείας δημιουργίας. Ποια είναι η ταυτότητά της; Διαθέτει ένα ιδιαίτερο ύφος; Αποπνέει ένα άλλο ήθος; Τα ερωτήματα αυτά δεν έχουν έτοιμη απάντηση. Αλλεπάλληλες παραμορφωτικές διαθλάσεις[5] αλλοίωσαν, απέκρυψαν ή διαστρέβλωσαν τον χαρακτήρα της θήλειας[6] δημιουργίας.

Οι άνδρες ζητούσαν στα έργα των γυναικών την καθησυχαστική επιβεβαίωση μιας μητρικής τρυφερότητας, που εκτράπηκε συχνά σε ρηχή αισθηματολογία. Η πολωτική[7] αντίδραση σε αυτήν

---

[1] έντονη αναφορά γίνεται στην ιστορία σε έργα ανδρών

[2] με διακριτικό τρόπο γίνονται οι αναφορές σε γυναικεία έργα στην ιστορία, δεν είναι πολλές

[3] συσσώρευση φερτών υλών στις εκβολές ποταμού, που έχει ως αποτέλεσμα την επέκταση της ξηράς εις βάρος της θάλασσας

[4] εδώ: ξεπερασμένο

[5] φαινόμενο κατά το οποίο παρατηρείται αλλαγή στη διεύθυνση μιας φωτεινής ακτίνας

[6] θηλυκής

[7] αντίδραση που δημιουργεί πόλωση, δηλαδή διχασμό, ρατσισμό

την τάση οδήγησε, από την άλλη μεριά, σ' ένα γυναικείο ύφος με παντελόνια, σε μεταμφιέσεις και μιμήσεις που επαυξάνουν τη σύγχυση. Εύγλωττο σήμα τους η αληθινή ανδρική μεταμφίεση από την εποχή της Γεωργίας Σάνδη[8] ως τα σύγχρονα «γιούνισεξ». Τη γνησιότερη ταυτότητα ύφους μάς τη δίνουν διαχρονικά τα «ταπεινά» έργα του λαϊκού πολιτισμού που βγήκαν από τα χέρια της γυναίκας. Τα υφαντά, τα κεντήματα, οι φορεσιές. […]

Η γυναίκα έχει λοιπόν να διανύσει, καθώς δημιουργεί, μια μακρά πορεία αυτογνωσίας. Ο πολιτισμός θα μας αποκαλύψει το άλλο του πρόσωπο μέσα από τη νέα, γνήσια δημιουργία της γυναίκας. Αυτή η αυθεντικότητα, αυτή η αλήθεια είναι το επιτακτικότερο καθήκον της Γυναίκας-δημιουργού στο κατώφλι του εικοστού πρώτου αιώνα. Αλλά και η γυναίκα επιστήμονας, η γυναίκα πολιτικός έχει να πορευτεί ανάλογο δρόμο αυτογνωσίας, αν θέλει να δώσει άλλο ύφος στη δική της συμμετοχή στα κοινά. Η γυναίκα θα κατανοήσει κάποτε ότι ο αληθινός της ρόλος δεν είναι συμπληρωματικός, αλλά παραπληρωματικός. […]

Α3. Με αφετηρία το περιεχόμενο του άρθρου και λαμβάνοντας υπόψη τις γνώσεις σου για το θέμα, να αναπτύξεις τον προβληματισμό σου σχετικά με τη θέση της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία. Πιστεύεις ότι ο αγώνας για την ισότητα των δύο φύλων είναι συνώνυμος με τον αγώνα του ανθρώπου για δικαιοσύνη; Ποια είναι η θέση της γυναίκας στην εποχή μας σε σχέση με το παρελθόν; Να απαντήσεις με μια ομιλία (200–250 λέξεων) που θα συντάξεις, για να εκφωνήσεις στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώνεται στο σχολείο σου για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΦΡΕΝΤΥ ΓΕΡΜΑΝΟΣ (1934 – 1999)

Μεσημβρινή ανάπαυσις

Ο Φρέντυ Γερμανός, δημοσιογράφος και συγγραφέας, αποδίδει στο παρακάτω ευθυμογράφημα («Ελλάς – υπό το μηδέν…», εκδ. Κάκτος, 1990) τον μικρόκοσμο μιας αθηναϊκής πολυκατοικίας.

Κάθε άνθρωπος έχει στη ζωή του ένα ζωύφιο να τον βασανίζει. Εγώ έχω τον Διαχειριστή της Πολυκατοικίας μου.

---

8 Γαλλίδα μυθιστοριογράφος που υπέγραφε με το συγγραφικό ψευδώνυμο Γεωργία Σάνδη (GeorgeSand).Η παρισινή κοινωνία αναστατώθηκε με τη συνήθειά της να κυκλοφορεί ντυμένη αντρικά και να καπνίζει πίπα δημοσίως! Αυτή η «αποκλίνουσα» συμπεριφορά, αν και επικρίθηκε έντονα και της στέρησε τα προνόμια που είχε ως βαρώνη, της έδωσε πρόσβαση σε μέρη που μια γυναίκα δεν θα μπορούσε να έχει.

Είναι ένας άνθρωπος που μοιάζει με μύγα, ή μια μύγα που μοιάζει με άνθρωπο. Πιστεύω πως ο Θεός, όταν άρχισε να τον φτιάχνει, ήθελε να φτιάξει μύγα. Μετά, ένιωσε τύψεις για τις μύγες.

Έτσι, του βγήκε άνθρωπος...

Χτες το πρωί, ανέβηκε στο διαμέρισμά μου:

– Μας έχουν κάνει παράπονα από το διαμέρισμα 13, το διαμέρισμα 24 και το διαμέρισμα 30, ότι κάνετε θορύβους την ώρα της μεσημβρινής αναπαύσεως.

– Μάλιστα.

– Το «μάλιστα» δεν είναι απάντησις. Κάνετε ή δεν κάνετε θορύβους; Και αν κάνετε, γιατί κάνετε; Σας στείλαμε τον κανονισμό της πολυκατοικίας! Τον διαβάσατε;

– Μάλιστα.

– Τότε γιατί κάνετε μπάνιο;

– Με συγχωρείτε, δεν κατάλαβα.

– Το διαμέρισμα 21, το διαμέρισμα 26 και το διαμέρισμα 35 σας κατηγορούν ότι κάνετε συχνά μπάνιο.

– Είναι εναντίον του μπάνιου;

– Ναι, όταν γίνεται την ώρα της μεσημβρινής αναπαύσεως. Κάθε πότε κάνετε μπάνιο;

– Κάθε Πάσχα και κάθε Χριστούγεννα. Φέτος έκανα και στις 25 Μαρτίου.

– Να τα αραιώσετε.

– Μάλιστα.

– Το διαμέρισμα 39 σας κατηγορεί ότι γράφετε σε ένα περίεργο μηχάνημα που κάνει έναν περίεργο θόρυβο. Περί τίνος πρόκειται;

– Περί γραφομηχανής.

– Να μην ξαναγράψετε.

– Αυτό μου το ζητάνε κι άλλοι.

–Δεν με ενδιαφέρει ποιοι σας το ζητούν. Αντιλαμβάνεσθε τι θα γινόταν αν ο καθείς εγκαθιστούσε ένα μηχάνημα μέσα στο διαμέρισμά του. Εγώ, φερ' ειπείν, έχω στην Άμφισσα ένα ελαιοτριβείο.

– Αποδίδει;

– Να μη σας ενδιαφέρει.

– Μάλιστα.

– Το διαμέρισμα 47 σας κατηγορεί ότι την ώρα της μεσημβρινής αναπαύσεως ακούγονται στο δωμάτιό σας γυναικεία κλάματα. Δέρνετε τη γυναίκα σας;

– Ποτέ την ώρα της μεσημβρινής αναπαύσεως.

– Τότε, γιατί κλαίει;

– Ίσως πρόκειται για την κόρη μου.

– Να της δώσετε να διαβάσει τον κανονισμό.

– Μάλιστα.

– Πόσων ετών είναι;

– Ενός!

– Α, είσθε και είρων. Θορυβοποιός και είρων. Το χειρότερον είδος ενοικιαστού. Είχαμε έναν τέτοιο το ’82. Απέθανε από τύφο.

– Εγώ τον έχω περάσει.

– Δεν με ενδιαφέρει!

– Μάλιστα. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100 – 150 λέξεων.

1. Πώς θα χαρακτήριζες την προσωπικότητα του Διαχειριστή; Πώς νιώθεις για ανθρώπους με παρόμοιο χαρακτήρα;

ή

2. Γράψε μια σελίδα ημερολογίου υποθέτοντας ότι είσαι το πρόσωπο στο οποίο κάνει παρατηρήσεις ο διαχειριστής της πολυκατοικίας. Σε αυτή να καταγράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η παρέμβαση του διαχειριστή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

Α3. (Μονάδες 25)

Ο/η μαθητής/-τρια, με βάση την επικοινωνιακή περίσταση, καλείται να συντάξει μια ομιλία στο πλαίσιο Ημερίδας που διοργανώνεται στο σχολείο του/της για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας, κρατώντας την τυπική δομή της ομιλίας με προσφώνηση, πρόλογο, κύριο μέρος, επίλογο και επιφώνηση.

Προσφώνηση: Αγαπητοί/-ές καθηγητές/-τριες, φίλοι/-ες συμμαθητές/-τριες

Πρόλογος: Επιγραμματική παρουσίαση του θέματος (Στη σύγχρονη εποχή οι γυναίκες έχουν αποκτήσει – σε νομικό επίπεδο – πλήρη εξίσωση με τους άνδρες. Στην πραγματικότητα, όμως, στερεοτυπικά κατάλοιπα συνεχίζουν ακόμη και σήμερα να προκαλούν δυσαρμονίες σε ό,τι ονομάζουμε ισότητα των δύο φύλων στον επαγγελματικό χώρο, την οικογενειακή ζωή, την πολιτική κ.ά.).

Κύριο μέρος: Ο αγώνας για την ισότητα των δύο φύλων είναι συνώνυμος με τον αγώνα του ανθρώπου για δικαιοσύνη, γιατί:

- Πρόκειται για μια σημαντική κίνηση που επιδιώκει να επανορθώσει μια προαιώνια αδικία σε βάρος του ίδιου του ανθρώπου, η οποία στην πραγματικότητα συντελείται στο πρόσωπο των γυναικών.
- Η παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και την εργασία αποτελούν τεκμήρια μιας κοινωνίας που τη χαρακτηρίζει η δικαιοσύνη.
- Η ισότιμη συμμετοχή της γυναίκας σε κάθε έκφανση της κοινωνικής και της πολιτικής ζωής ενός τόπου αποτελεί δικαίωμα, αλλά και προϋπόθεση για να μπορεί να χαρακτηριστεί μια κοινωνία δίκαιη.
- Η συνειδητοποίηση του θεμελιώδους ρόλου της γυναίκας στην οικογένεια, την εργασία, την πολιτική και σε κάθε μορφή κοινωνικής δράσης αποτελεί απαραίτητο βήμα στην προσπάθεια του ανθρώπου να χτίσει έναν κόσμο, που κυβερνάται με βάση την ελευθερία, την αξιοπρέπεια και τη δικαιοσύνη.

Ποια είναι η θέση της γυναίκας στην εποχή μας σε σχέση με το παρελθόν;

- Συγκριτικά με το παρελθόν έχουν σημειωθεί σημαντικά βήματα προόδου στη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, ειδικά στις προηγμένες χώρες.
- Οι γυναίκες έχουν πλέον περισσότερες κοινωνικές ελευθερίες, έχουν αναγνωριστεί τα δικαιώματά τους και έχουν τυπικά εξισωθεί με τους άντρες.
- Συμμετέχουν με επιτυχία στην κοινωνική ζωή, εργάζονται, ασχολούνται πιο ενεργητικά με την πολιτική ζωή και πρωταγωνιστούν στα γράμματα, στις τέχνες και στην επιστήμη.
- Από την άλλη, ωστόσο, στερεοτυπικά κατάλοιπα συνεχίζουν ακόμη και σήμερα να προκαλούν δυσαρμονίες σε ό,τι ονομάζουμε ισότητα των δύο φύλων στον επαγγελματικό χώρο, την οικογενειακή ζωή, την πολιτική κ.ά.
- Πολλοί άνδρες αντιμετωπίζουν με προκατάληψη τις γυναίκες, θεωρώντας πως αυτές θα πρέπει να ασχολούνται αποκλειστικά με τις οικιακές εργασίες. Έτσι οι γυναίκες είτε στερούνται τη δυνατότητα επαγγελματικής εξέλιξης είτε αναγκάζονται να τη θυσιάσουν και να αφοσιωθούν στον ρόλο της συζύγου – μητέρας – νοικοκυράς.
- Η θέση της γυναίκας στις χώρες του λεγόμενου Τρίτου κόσμου είναι ακόμη πιο δυσχερής, αφού στερείται σε πολλές περιπτώσεις την κοινωνική της ελευθερία και αντιμετωπίζεται με προκατάληψη και βιαιότητα.

Επίλογος: Σύντομη ανακεφαλαίωση των παραπάνω με τη διατύπωση ότι η θέση της γυναίκας σε οποιαδήποτε εποχή, και πολύ περισσότερο στην εποχή μας, συνδέεται με τη θέση και τα δικαιώματα του ανθρώπου γενικά.

Επιφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο/η μαθητής/-τρια, με αφετηρία το απόσπασμα που διάβασε, καλείται να χαρακτηρίσει την προσωπικότητα του Διαχειριστή. Μπορεί να κάνει μια σύντομη αναφορά στις «παγωμένες» ανθρώπινες σχέσεις (σε συσχετισμό και με τον τίτλο του βιβλίου στο οποίο ανήκει το ευθυμογράφημα) και στη συνέχεια να αποδώσει στον Διαχειριστή διάφορα επίθετα, όπως απότομος, ιδιόρρυθμος, κοινωνικά αδιάφορος, ανάλγητος, χωρίς χιούμορ. Στη συνέχεια, μπορεί να εκφράσει τα συναισθήματά του/της για ανθρώπους με παρόμοια χαρακτηριστικά χρησιμοποιώντας το α΄ ενικό πρόσωπο.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Η απάντηση θα καταγραφεί με μορφή ημερολογίου. Απαιτείται:

- Τοπικός και χρονικός προσδιορισμός (π.χ. Ν. Ηράκλειο, 14 Μαρτίου).
- Προσωπική και υποκειμενική καταγραφή όλων όσα απασχολούν τον/την γράφοντα/-ουσα.
- Λόγος επιγραμματικός, ελλειπτικός, ώστε να αναδεικνύεται η συναισθηματική ένταση του γράφοντος μετά την εμπειρία συνάντησης και επικοινωνίας με τον διαχειριστή της πολυκατοικίας.
- Συνειρμική οργάνωση σκέψεων/ιδεών.
- Ανάπτυξη σκέψεων και οι ιδεών με ελεύθερο τρόπο.
- Ύφος προσωπικό, φυσικό και εξομολογητικό, προτιμάται η χρήση του α΄ ενικού ρηματικού προσώπου.

Ως προς το περιεχόμενο κριτήριο αξιολόγησης είναι ο βαθμός συναισθηματικής ανταπόκρισης του/της μαθητή/-τριας στο κείμενο, ειδικά στον τρόπο με τον οποίο ο διαχειριστής της πολυκατοικίας απευθύνεται στο πρόσωπο που αφηγείται και στο είδος των παρατηρήσεων που απευθύνει.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η ελληνική γλώσσα, η γλώσσα μας

Το κείμενο, γραμμένο από τον Ιωάννη Γούδα, δημοσιεύτηκε στις 18 Σεπτεμβρίου 2021 στην εφημερίδα «Ελευθερία» (eleftheria.gr). Παρατίθεται απόσπασμα ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Η γλώσσα είναι ο θησαυρός για τον άνθρωπο, αφού αποτελεί το μέσο επικοινωνίας του, τον τρόπο της έκφρασής του και της σκέψης του, αλλά το κυριότερο, αναδεικνύει την εθνική του ταυτότητα. Σήμερα, στην εποχή που ζούμε, υπάρχει η ανησυχία πως η εθνική μας γλώσσα απειλείται. Η εισαγωγή, λόγω παγκοσμιοποίησης, ξενόφερτων στοιχείων στην καθημερινή μας ζωή, έχει ως αποτέλεσμα την αλλοτρίωση της γλώσσας μας. Πολλά είναι τα αίτια που φθείρουν και ρυπαίνουν την ελληνική γλώσσα.

Τη βάναυση κακοποίηση της γλώσσας μας τη διαπιστώνουμε καθημερινά σε όλες τις πτυχές της ζωής μας (κοινωνική, πολιτική, αλλά και πνευματική).

Ας περάσουμε πρώτα στην κοινωνική διάσταση του θέματος. Η γλώσσα μας έγινε στρεβλή, λιτή, στεγνή, γιατί και οι σχέσεις μας έγιναν τυπικές και ρηχές. Δρούμε ατομικιστικά, αφού δεν έχουμε κοινούς στόχους, κοινά οράματα, κοινά ιδανικά, αφού αποξηράθηκε η ψυχή μας, ποια γλώσσα να μιλήσουμε; Η ομιλία είναι ανταλλαγή των συναισθημάτων, των καρδιών και των ψυχών μας. Μόνο όταν συναντάς ένα οικείο πρόσωπο, το πρόσωπο που αγαπάς, αφήνεις το πνεύμα που είναι μέσα σου να κινήσει τα χείλη και να κατευθύνει τη γλώσσα. Όταν δεν νιώθεις κάτι, όταν δεν σε συγκινεί κάτι, δεν υπάρχει και ο λόγος να το σκεφτείς και έπειτα να το μετατρέψεις σε λέξεις. Γενικά δηλαδή, κυριαρχεί ο «φτωχός» τρόπος ομιλίας. Οι άνθρωποι σήμερα δεν συζητάμε, είμαστε αποξενωμένοι ο ένας από τον άλλον. Επικοινωνούμε τεχνικά με το διάστημα, αλλά αδυνατούμε να επικοινωνήσουμε ανθρώπινα με τον γείτονα. «Κοντά οι στέγες, μακριά οι καρδιές», λέει ο λαός μας.

Τη γλωσσική υποβάθμιση τη διαπιστώνουμε καθημερινά και στο λεξιλόγιο και στη γλωσσική επικοινωνία της νεολαίας μας. Λεξιλόγιο ελλιπέστατο, τόσο από ποιοτική όσο και από ποσοτική άποψη και γλωσσική επικοινωνία πρόχειρη, κακόγουστη και ακαλλιέργητη. Αυτό συμβαίνει είτε με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή, είτε του διαδικτύου, είτε ακόμη και μέσω μηνυμάτων στα κινητά τηλέφωνα. Με τα «greeklish», όπως τα

χαρακτηρίζουν οι νέοι, η ορθή γραφή έρχεται σε δεύτερη μοίρα, αφού συνήθως περνά απαρατήρητη από τα μάτια τους, και παράλληλα δεν χρησιμοποιείται τονισμός των λέξεων. Τη γλωσσική αλλοίωση όμως την ακούμε και στα ξενικοποιημένα ονόματα: Έλεν, Βίβιαν, Κρίστα…, να δείξουμε δηλαδή ότι είμαστε Ευρωπαίοι και μοντέρνοι. Την βλέπουμε καθημερινά στις επιγραφές και στις διαφημίσεις των «ελληνικών» καταστημάτων, τουριστικών και μη. Πριν από λίγες μέρες είχαμε τις προσφορές και τις εκπτώσεις: «SALE TO UP 70%» και ακριβώς δίπλα: «Μέγιστος αριθμός εισερχομένων στο κατάστημα δύο (2) άτομα». Άντε βγάλε συμπέρασμα εσύ τώρα, σε ποιους απευθύνεται;

Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, για να μεγαλώσουν τις πλασματικές καταναλωτικές ανάγκες μας, προσπαθούν να μας προσελκύσουν διαστρεβλώνοντας και μολύνοντας το νόημα των λέξεων. Έχουν εισβάλει, λοιπόν, στα σπίτια μας και με ξένες διαφημίσεις και με ξένα προγράμματα (όπου χρησιμοποιείται το αγγλικό κυρίως λεξιλόγιο), περνούν την ξενική κουλτούρα, ιδίως η τηλεόραση με τα δορυφορικά κανάλια και τις παγκοσμίως δημοφιλείς εκπομπές και σειρές. Υποβαθμίζεται λοιπόν με αυτόν τον τρόπο η δική μας κουλτούρα, υποβαθμίζεται η δική μας γλώσσα. […]

Α3. Στο κείμενο διαπιστώνονται πολλά προβλήματα στη γλωσσική χρήση. Σε ομιλία σου για την Ημέρα της Ελληνικής Γλώσσας να αναφέρεις προβλήματα που εσύ διαπιστώνεις στη χρήση της γλώσσας από τους συνομηλίκους σου. Επίσης να παρουσιάσεις κάποιους τρόπους οι οποίοι, κατά τη γνώμη σου, συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο και την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΛΙΛΙΚΑ ΝΑΚΟΥ (1904-1989)

Για μια καινούρια ζωή

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα της Λιλίκας Νάκου «Για μια καινούρια ζωή», Αθήνα, Δωρικός, 1987.

- […] Το μόνο όμως που πασχίζω, στο είπα κόρη μου κι άλλη φορά, αυτό που θέλω μοναχά, είναι η δικαιοσύνη! Αυτή διψά η ψυχή μου, αυτήν ποθώ, και αυτήν μου φαίνεται ο κοσμάκης όλος στο βάθος γυρεύει! Ναι, κόρη μου, δεν ξεχωρίζω εγώ τους ανθρώπους… Όλοι για μένα οι άνθρωποι είναι αδέρφια μου, είτε Εβραίοι είναι, είτε μαύροι, είτε ό,τι θέλει ή έτυχε να ’ναι. […]

- Ου!... δεν μπορεί κανείς με σένα να συζητήσει… Παίρνεις φόρα και δε σταματάς, κυρία Βικτωρία, έκανε η άρρωστη μ' ένα μορφασμό δυσαρέσκειας. Γι' αυτό και δεν μπόρεσα ποτέ να σε κάνω ν' αλλάξεις ιδέα!... Είσαι η μόνη γυναίκα που δεν μπόρεσα να πείσω!... ν' αλλάξω, να φέρω στα νερά μας, εξακολουθούσε να λέει χαμογελώντας η Χρύσα.

- Αυτό δα λείπει, κόρη μου, φώναξε θυμωμένα η κυρία Βικτωρία, έχεις σχεδόν τα μισά μου χρόνια και θέλεις εσύ να μ' αλλάξεις τις ιδέες μου; Εγώ πιστεύω πως ο άνθρωπος μπορεί μοναχά να έχει ιδέες σωστές μόνο σαν ωριμάσει. Στην ώριμή του ηλικία μόνο, ο νους φτάνει σε μια πληρότητα! Ναι, χρειάζεται κρίση, πείρα και νους, για να φτάσει ο άνθρωπος στο πνευματικό μεσουράνημά του. Και θα 'ρθετε τώρα σεις τα παιδιά, με μερικές μπροσούρες[1] που διαβάσατε, με μερικές πρόχειρες γνώσεις που σας στοιβάξανε στο κεφάλι, να μας διδάξετε εμάς; Αυτό, δα, έλειπε! Ξεφώνιζε δυνατά η κυρία Βικτωρία. Έμοιαζε τώρα πολύ θυμωμένη. Και εξακολούθησε: Ναι, νάτα μας τώρα, που και τα παιδιά σηκώσανε κεφάλι! Μα δεν φταίτε σεις η νεολαία. Φταίνε όλοι αυτοί που σας δώσανε τέτοιον αέρα! Κι αυτό, για να σας κολακεύουνε και να σας καταστήσουνε όργανά τους, για να σκοτώνεστε πιο εύκολα με πάθος ή ενθουσιασμό! Μα αν είχατε, όπως λέει ο αδερφός μου, λίγη κλασική μόρφωση, θα ξέρατε πως στην Αρχαία Ελλάδα οι νέοι δεν είχαν ποτέ το λόγο, μόνο ξέρανε να σέβονται και ν' ακούνε τους ανθρώπους που είχανε πείρα και νου! Αλλά τώρα πέσαμε σε ημιβάρβαρη κατάσταση. Και ο Θεός ξέρει, η βαρβαρότητα αυτή, που είναι διάχυτη στον κόσμο, σε ποιον γκρεμνό θα μας ρίξει. Ζούμε, το νιώθω βαθιά αυτό παιδιά μου, ναι, ζούμε μια τερατώδη εποχή, την εποχή της μηχανής, της φωτιάς και του σίδερου! […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο λογοτεχνικό κείμενο η κυρία Βικτωρία διαμαρτύρεται πως οι νέοι προσπαθούν να επιβάλλουν τις ιδέες τους στους μεγαλύτερους χωρίς τον απαιτούμενο σεβασμό. Γιατί γίνεται αυτό, σύμφωνα με την κυρία Βικτωρία; Ποια είναι η δική σου άποψη πάνω σε αυτό το θέμα;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι η κυρία Βικτωρία και συνεχίζεις να μιλάς. Ποια θα ήταν η συνέχεια της απάντησής σου στην Χρύσα;

Μονάδες 25

[1] Μπροσούρα: φυλλάδιο διαφημιστικού ή πολιτικού περιεχομένου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – σοβαρό λεξιλόγιο.

Προσφώνηση ομιλίας: Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: Η αξία της γλώσσας στην επικοινωνία

Προβλήματα που διαπιστώνει ο μαθητής στη χρήση της γλώσσας από τους συνομηλίκους του:

- Χρήση ξένων λέξεων
- Λανθασμένη χρήση του λεξιλογίου, της γραμματικής, του συντακτικού
- Αδυναμία διατύπωσης των ιδεών τους
- Παρανοήσεις, ασάφειες, αδυναμία συγκρότησης λόγου

Τρόποι που συμβάλλουν στην καλλιέργεια της γλώσσας:

- Συνεχής μελέτη βιβλίων και κειμένων φροντισμένων γλωσσικά
- Παρακολούθηση τηλεοπτικών συζητήσεων όπου γίνεται προσεγμένη χρήση της γλώσσας
- Συνειδητά σωστή χρήση του λόγου

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Οι νέοι προσπαθούν να επιβάλλουν τις ιδέες τους στους μεγαλύτερους χωρίς τον απαιτούμενο σεβασμό. Γιατί γίνεται αυτό, σύμφωνα με την κυρία Βικτωρία; Ποια είναι η δική σου άποψη πάνω σε αυτό το θέμα;

- *Εγώ πιστεύω πως ο άνθρωπος μπορεί μοναχά να έχει ιδέες σωστές μόνο σαν ωριμάσει.*
- *…με μερικές πρόχειρες γνώσεις που σας στοιβάξανε στο κεφάλι, να μας διδάξετε εμάς;*
- *Μα αν είχατε, όπως λέει ο αδερφός μου, λίγη κλασική μόρφωση…*

Κατά τη γνώμη της κυρίας Βικτωρίας, οι νέοι προσπαθούν να επιβάλλουν τις ιδέες τους στους μεγαλύτερους, αν και δεν μπορούν να διαμορφώσουν σωστές απόψεις, διότι δεν έχουν ωριμάσει ακόμη. Επίσης, κάποιοι άλλοι τούς παρακινούν να αποκτήσουν αυτές τις ιδέες, τις οποίες διαδίδουν χωρίς να τις σκεφτούν. Τέλος, τους λείπει η κλασική μόρφωση χάρη στην οποία θα διδάσκονταν τον σεβασμό απέναντι στους μεγαλύτερους. Όλα αυτά οι μεγαλύτεροι δεν μπορούν να τα ανεχτούν.

Πιστεύω πως οι νέοι ανυπομονούν να δείξουν πως μεγάλωσαν και έχουν δική τους άποψη, η οποία θα διαφέρει από αυτή των μεγαλύτερων. Αυτό τούς οδηγεί συχνά σε λάθη και παρεξηγήσεις.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Η κυρία Βικτωρία συνεχίζει να μιλά, σε β΄ ρηματικό πρόσωπο, για τον αδύναμο και ανώριμο λόγο των νέων, για την ανικανότητά τους να υπακούσουν στον λόγο των μεγαλύτερων και στα λάθη που θα συνεχίσουν να κάνουν με αυτή την υπερφίαλη τακτική.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι γυναίκες στην επανάσταση μέσα από τη λογοτεχνία

Το κείμενο αποτελεί μέρος του επιμορφωτικού υλικού που εκπονήθηκε για το Πρόγραμμα Συμπληρωματικής Εκπαίδευσης του ΕΚΠΑ με θέμα «Οι γυναίκες στην επανάσταση μέσα από τη λογοτεχνία», 2021.

Οι Σουλιώτισσες

Ο σκληρός αγώνας των Σουλιωτών εναντίον του Αλή πασά των Ιωαννίνων ως το 1803, που ηττήθηκαν και αναγκάστηκαν να καταφύγουν στα Επτάνησα, είναι γεμάτος με παραδείγματα μεγάλου ηρωισμού. Την ίδια αγωνιστικότητα έδειξαν άλλωστε και στην ελληνική Επανάσταση, στην οποία διακρίθηκαν ιδιαίτερα ο Μάρκος Μπότσαρης και ο Κίτσος Τζαβέλλας. Εξίσου εντυπωσιακή όμως υπήρξε η ανδρεία των Σουλιωτισσών. Τα ιστορικά γεγονότα που αναφέρονται στην αγωνιστικότητα και στις θυσίες τους (όπως ο χορός του Ζαλόγγου) ήταν τόσο εντυπωσιακά, που αμέσως περιβλήθηκαν με την αίγλη του μύθου, έγιναν δηλαδή ιστορίες αξιοθαύμαστες έξω από τα όρια και τις δυνατότητες των απλών ανθρώπων. Έχοντας ζήσει σε δύσκολες συνθήκες στα δύσβατα ορεινά μέρη του Σουλίου, σε συνεχή αγώνα με τον Αλή πασά, αντιμετωπίζοντας συνεχώς το θάνατο μελών της οικογένειάς τους και τη δική τους αιχμαλωσία, ανέπτυξαν, όπως δείχνουν τα δημοτικά τραγούδια, ένα χαρακτήρα δυναμικό και αποφασιστικό με κύριο στοιχείο την υπεράσπιση της ελευθερίας τους ακόμη και με τη θυσία της ζωής τους.

Από τα γνωστότερα τραγούδια είναι «Της Δέσπως», που αφορμάται από ιστορικό γεγονός. Πιο συγκεκριμένα, το Δεκέμβρη του 1803 Αρβανίτες, προσπαθώντας να εξολοθρεύσουν τους τελευταίους Σουλιώτες, έφτασαν στη Ρηνιάσα, παραλιακό χωριό ανάμεσα στην Πάργα και την Πρέβεζα. Εκεί βρήκαν μόνο γυναίκες, επικεφαλής των οποίων μπήκε η Δέσπω, σύζυγος του Σουλιώτη οπλαρχηγού Γεωργάκη Μπότση.

Μια άλλη Σουλιώτισσα ηρωίδα ήταν η Μόσχω Τζαβέλα (1760-1803) γυναίκα του Λάμπρου Τζαβέλα και γιαγιά του Κίτσου Τζαβέλα, που αγωνίστηκε στην Επανάσταση του 1821. Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες κατά των Τουρκαλβανών. Το 1792 σε μια επίθεση του Μουχτάρ, γιου του Αλή πασά, στο Σούλι διακρίθηκε καλώντας τις γυναίκες να λάβουν μέρος στη μάχη. Αυτό το πολεμικό επεισόδιο απαθανατίστηκε στο τραγούδι «Η Μόσχω», που εκθειάζει την ανδρεία της με τον τρόμο που προκαλεί στους εχθρούς. […]

Ένα ακόμη δημοτικό τραγούδι, «Της Λένως του Μπότσαρη», περιγράφει την αντίσταση στους Αλβανούς του Αλή πασά και τον ηρωικό θάνατο το 1804 της νεαρής Λένως Μπότσαρη, κόρης του Νότη και ανιψιάς του Κίτσου Μπότσαρη, που έπεσε στον Αχελώο και πνίγηκε για να σωθεί από τους διώκτες της. […]

Ένα σημαντικό στοιχείο για το αξιακό σύστημα όχι μόνο των κλεφτών αλλά γενικότερα του ελληνικού λαού την περίοδο της Επανάστασης είναι ότι, όχι μόνο στα τραγούδια που είδαμε αλλά συνολικά στα κλέφτικα, αποτυπώνεται η καθολική επιλογή του θανάτου απέναντι σε μια ζωή σκλαβιάς. Αυτός ο πόθος εκφραζόταν βέβαια όχι μόνο από τις γυναίκες στα τραγούδια που είδαμε αλλά και από τους άντρες. […]

Α3. Στο κείμενο διαπιστώνεται η αγωνιστικότητα των γυναικών στον αγώνα για την ελευθερία πριν την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης. Σε μια ομιλία σου στους συμμαθητές σου για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση (1821-2021), να εξηγήσεις για ποιους λόγους αξίζει να μνημονεύονται οι αγώνες των προγόνων μας για την ελευθερία και για ποιες ιδέες αξίζει σήμερα να αγωνίζονται οι νέοι. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η Μόσχω

Η Μόσχω Τζαβέλα το 1792 σε μια επίθεση του Μουχτάρ, γιου του Αλή πασά, στο Σούλι διακρίθηκε καλώντας τις γυναίκες να λάβουν μέρος στη μάχη.

Εδώ ‘ν’ το Σούλι το κακό, εδώ ’ν’ το Κακοσούλι,
που πολεμούν μικρά παιδιά, γυναίκες δίχως άνδρες,
που πολεμάει η Τζαβέλαινα σαν τ’ άξιο παλικάρι.
Η κυρά Μόσχω φώναξε ’πό πάνω ’πό την Κιάφα·
«Πού ’στε παιδιά Σουλιώτικα και σεις οι Τζαβελάται;
Μαζί μου όλοι τρέξετε και άντρες και γυναίκες,
τους Τούρκους κατακόψετε, σπόρο να μην αφήστε, […]
Να λεν στο Σούλ’ τους σκότωσαν Σουλιώτισσες γυναίκες.»
Η Μόσχω τότε ώρμησε με το σπαθί στο χέρι.
Τώρα να γδείτε[1] πόλεμο, γυναικικά τουφέκια.

[1] Να δείτε.

Σαν τους λαγούς εφεύγανε και πίσω δεν κοιτάζουν,
πετάξαν τα τουφέκια τους, μόνο για να γλυτώσουν[2].

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο δημοτικό τραγούδι η Μόσχω αναδεικνύεται ως μια γενναία ηρωίδα στον αγώνα για την ελευθερία. Να εντοπίσεις δύο σημεία του κειμένου όπου τονίζεται αυτή η γενναιότητα. Ποιες σκέψεις κάνεις διαβάζοντας το δημοτικό αυτό τραγούδι για τη γυναίκα που πολεμά για την ελευθερία;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ένας περιηγητής και παρακολουθείς τον αγώνα των γυναικών για την ελευθερία. Γράψε μια επιστολή σε έναν φίλο σου σχετικά με αυτά που είδες.

Μονάδες 25

[2] Θανάσης Γαλανάκης/Μάνος Κουμής ανθολόγηση, *Χαίρε, ω χαίρε, Ελευθεριά! Ο Αγώνας του Εικοσιένα στην Ελληνική και Ξένη ποίηση*, εκδ. Τράπεζα Πειραιώς/Ίδρυμα Τάκης Σινόπουλος, Αθήνα 2021, σ. 39.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο-πληροφοριακό και, όπου χρειάζεται, προσωπικό και συναισθηματικά φορτισμένο (π.χ. αναφορά στους προγόνους μας, προτροπή προς τους συμμαθητές/-τριες, δηλαδή στους νέους) – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις, α΄ πληθυντικό (π.χ. στο β΄ ζητούμενο, *εμείς οι νέοι αξίζει να αγωνιζόμαστε για…*) – σοβαρό λεξιλόγιο.

Προσφώνηση ομιλίας: Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: Η αξία της ιστορικής μνημόνευσης – συλλογική μνήμη

Για ποιους λόγους αξίζει να μνημονεύονται οι αγώνες των προγόνων μας για την ελευθερία και για ποιες ιδέες αξίζει σήμερα να αγωνίζονται οι νέοι:

- Οι πρόγονοί μας είναι πρότυπα για μίμηση.
- Οι αξίες που πρέσβευαν και οι ηρωικοί αγώνες για την ελευθερία πρέπει να αποτελούν και δικές μας αξίες και αγώνες.
- Σήμερα οι νέοι πρέπει να αγωνιζόμαστε για δικαιοσύνη, ισότητα, ελευθερία. Για την προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων, και όσων απολαμβάνουν τα αγαθά αλλά και όσων ζουν στο περιθώριο. Τα δικαιώματα των κυρίαρχων ομάδων αλλά και των μειονοτήτων θεμελιώνουν την ειρήνη και την αρμονική συνύπαρξη σε έναν κόσμο που διαρκώς εξελίσσεται.

<u>Παρατήρηση</u>: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Δύο σημεία του κειμένου όπου τονίζεται η γενναιότητα της Μόσχως.

- «*Μαζί μου όλοι τρέξετε και άντρες και γυναίκες»*: καλεί όλους να αντιμετωπίσουν τον εχθρό.
- «*Η Μόσχω τότε ώρμησε με το σπαθί στο χέρι»:* Πρώτη ορμά στη μάχη με θάρρος.

Ποιες σκέψεις κάνεις διαβάζοντας το δημοτικό αυτό τραγούδι για τη γυναίκα που πολεμά για την ελευθερία;

- Οι γυναίκες πολεμούν γενναία για την πατρίδα.
- Ξεπερνούν τα στερεότυπα της γυναικείας φύσης τους και αναδεικνύονται ηρωίδες.
- Όλοι μπορούν να προσφέρουν ανάλογα με τις δυνατότητές τους στο κοινό καλό.
- Η Ιστορία θα έπρεπε να αναδεικνύει αυτή την προσφορά των γυναικών.
- Το δημοτικό τραγούδι, το δημιούργημα του λαού, διασώζει αυτή την προσφορά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Η επιστολή θα έχει προσφώνηση-αποφώνηση σε ύφος οικείο, με χρήση α΄ και β΄ ενικού προσώπου στα σημεία όπου ο περιηγητής απευθύνεται στον φίλο του και γ΄ ενικό στις αφηγήσεις και περιγραφές.

- Είναι καταπληκτικά αυτά που έχω να σου πω! Οι γυναίκες πολεμούν γενναία όπως και οι άνδρες!
- Καλούν όλους τους δικούς τους ανθρώπους να πολεμήσουν και δεν φοβούνται.
- Έχουμε να μάθουμε πολλά για την τόλμη της γυναικείας φύσης.
- Οφείλουμε να δείχνουμε θαυμασμό και σεβασμό στις γενναίες γυναίκες.
- Όλα αυτά που είδα θα τα καταγράψω, γιατί σε κάποιους φαίνονται απίστευτα, αλλά όλοι μπορούν να εμπνευστούν από τη γυναικεία τόλμη.
- Η Ιστορία πρέπει να υμνεί τις γυναίκες τα επόμενα χρόνια.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Διαπολιτισμική κατανόηση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα ανακοίνωσης του Αναγνώστου Γαρύφαλλου με θέμα «Η Φυσική Αγωγή ως μέσο για την επίτευξη και προαγωγή της διαπολιτισμικής κατανόησης» σε συνέδριο που διοργάνωσε το Πανεπιστήμιο Frederick της Λευκωσίας στις 20-21 Απριλίου 2023. (Ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης)

[…] Οι έντονες αλλά και ραγδαίες εξελίξεις που έχει επιφέρει η παγκοσμιοποίηση στη σημερινή κοινωνία έχουν οδηγήσει σε έντονες ανακατατάξεις και μεταβολές στη φύση της κοινωνικής δομής και των κοινωνικών δεσμών. Κάθε ευρωπαϊκή κυρίως κοινωνία μετατρέπεται σε «πολυπολιτισμική κοινωνία». Όμως, παρατηρείται η τάση για αποφυγή του ξένου τρόπου ζωής, των ξένων παραδόσεων και εθίμων. Θεωρείται δηλαδή πως ό,τι είναι ξένο είναι στοιχείο μη γόνιμο, αρνητικό και επομένως δεν μπορεί να υιοθετηθεί. Παρόλο που οι «διαφορετικοί» παλιννοστούντες, αλλοδαποί και μειονοτικοί μαθητές, αποτελούν μέρος της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής ζωής ενός κράτους, πολλές φορές υφίστανται διακρίσεις όσον αφορά απλές, αλλά και σύνθετες ανάγκες ή δικαιώματα της καθημερινότητας. Ιδιαίτερα τα «διαφορετικά» παιδιά ως μέρος του «διαφορετικού» βιώνουν πιο έντονα αυτές τις διακρίσεις. Πολλές φορές τα παιδιά που προέρχονται από μειονοτικές ομάδες υποφέρουν από αισθήματα ασημαντότητας και οίκτου προς τον εαυτό τους, με αποτέλεσμα να απομονώνονται, κάτι που συμβάλλει στην ενίσχυση της ξενοφοβίας στους γηγενείς μαθητές. Η εκπαίδευση υποτίθεται ότι καλλιεργεί στάσεις και αξίες που αναγνωρίζουν τα ιδεώδη της ελευθερίας, της αντικειμενικότητας, της ανεξάρτητης σκέψης, της ισότητας και των ίσων ευκαιριών, αλλά σε πρακτικό επίπεδο διδάσκει και μυεί τους μαθητές στην κυρίαρχη κουλτούρα (Πατσιαούρας, 2008; Parekh, 19).

Ένας από τους σημαντικότερους σκοπούς της πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης είναι η προαγωγή των δημοκρατικών ιδεών της δικαιοσύνης, της ισότητας και της ελευθερίας μέσα στο σχολείο. Το σχολείο ως ένας από τους πρώτους φορείς κοινωνικοποίησης των παιδιών οφείλει να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα στον αγώνα μείωσης φαινομένων ξενοφοβίας και ρατσισμού που δημιουργούνται. Μέσα από την οργάνωση και το περιεχόμενο του προγράμματός του, καθώς και των σχέσεων εκπαιδευτικών και μαθητών,

διδάσκει στάσεις και προσδοκίες τόσο για τους γηγενείς όσο και για τους αλλοδαπούς μαθητές. Οι εκπαιδευτικοί ως διαμορφωτές χαρακτήρα οφείλουν να ελευθερώνουν τα παιδιά από τα μορφωτικά τους σύνορα και να τους προσφέρουν ένα μη προκατειλημμένο μορφωτικό περιβάλλον συμβάλλοντας έτσι στην κατανόηση και εκτίμηση των διαφορών κουλτούρας μέσα στη σύγχρονη κοινωνία (Κούλη & Παπαϊωάννου, 2006). […]

Α3. Σε ένα μαθητικό συνέδριο για την πολυπολιτισμική κοινωνία της σύγχρονης εποχής, να παρουσιάσεις τις σκέψεις σου για τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και τις πρωτοβουλίες που μπορεί να πάρει το σχολείο για την αρμονική συνύπαρξη όλων αυτών των μαθητών. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου και την εμπειρία σου. (200-250 λέξεις)

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Αρχοντογιός παντρεύεται

Το δημοτικό αυτό τραγούδι απηχεί τους θεσμούς και τις αντιλήψεις που διέπουν την κοινωνική και οικογενειακή ζωή, αλλά και τους σκοτεινούς νόμους που κυβερνούν τις ψυχές των ανθρώπων. Αρχοντογιός παντρεύεται | Δόμνα Σαμίου (domnasamiou.gr)

Αρχοντογιός, αρχοντογιός παντρεύεται
και παίρνει προσφυγούλα, προσφυγούλα μαυρομάτα μου,
και παίρνει προσφυγούλα, προσφυγούλα σε κλαίν' τα μάτια μου.
Η μάνα του σαν τ' άκουσε τα δέντρα ξεριζώνει.
Πιάνει δυο φίδια ζωντανά, τα ξεροτηγανίζει.
– Έλα νύφη να φας φαΐ, ψάρια τηγανισμένα.
Την πρώτη βούκα πο' 'βαλε ψυχή της φαρμακώθη.
– Νερό μανούλα μ' κι έσκασα, νεράκι, θα πεθάνω.
– Εγώ νύφη μου γέρασα, τη βρύση δεν την ξέρω.
– Νεράκι ταίρι μ' κι έσκασα, έσκασα, θα πεθάνω.
Όσου να πάει και να 'ρθει τη βρήκε πεθαμένη.
– Μάνα μ' αν έχεις άλλο γιο δώσ' του αρχοντοπούλα.
Και το μαχαίρι έβγαλε και στην καρδιά το μπήγει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στο δημοτικό τραγούδι η πεθερά θανατώνει την «προσφυγοπούλα» νύφη της. Για ποιο λόγο πιστεύεις πως κάνει το έγκλημα και ποιες σκέψεις σού προκαλεί αυτή η πράξη της;

ή

2. Να φανταστείς πως είσαι ένας συγγενής αυτής της οικογένειας και μετά την θανάτωση της «προσφυγοπούλας» συζητάς με κάποιον φίλο σου το φοβερό γεγονός. Να γράψεις τον διάλογο μεταξύ σας, αποκαλύπτοντας τις σκέψεις και τα συναισθήματά σας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΆΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (25 μονάδες)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ύφος λόγου: σοβαρό, απρόσωπο, πληροφοριακό – γ΄ ρηματικό πρόσωπο στην επιχειρηματολογία, ενδεχομένως α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο στις προσωπικές τοποθετήσεις – σοβαρό λεξιλόγιο.

Ενδεικτικοί άξονες ανάπτυξης:

Προσφώνηση ομιλίας: Κυρίες και κύριοι, Αγαπητές συμμαθήτριες και αγαπητοί συμμαθητές…

Εισαγωγή/πρόλογος: Η διαπολιτισμική διάσταση των σύγχρονων κοινωνιών και ο βαθμός στον οποίο αυτή αποτυπώνεται στον θεσμό του σχολείου, ο οποίος επηρεάζεται σημαντικά από τη δομή της κοινωνίας.

Οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των μαθητών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα:

- Σχέσεις συγκρουσιακές, ρατσιστικές, απόρριψης, υποτίμησης, καχυποψίας που κλονίζουν την αρμονική συνύπαρξη και τη συνοχή της κοινότητας.

ή

- Σχέσεις συμπαράστασης, συνύπαρξης, αλληλοϋποστήριξης που υπερβαίνουν τα στερεότυπα και την εχθρική συμπεριφορά στον «άλλο».

Οι πρωτοβουλίες που μπορεί να πάρει το σχολείο για την αρμονική συνύπαρξη όλων αυτών των μαθητών:

- Καλλιέργεια θετικών συναισθημάτων και ενσυναίσθησης μέσα από τα μαθήματα, στόχος η αλληλοκατανόηση.

- Ανάθεση εργασιών σε ομάδες στις οποίες θα αναδεικνύεται η αξία της συλλογικής προσπάθειας και εκτίμησης του «άλλου».
- Γνωριμία με διάφορους πολιτισμούς για την αποδοχή των «άλλων» ως ισότιμων μελών του κοινωνικού σώματος.
- Αποφυγή κάθε είδους διακρίσεων και ανάδειξη της πολιτισμικής ποικιλότητας ως κινητήριας δύναμης προόδου με συλλογικές δραστηριότητες, π.χ. έκδοση μιας εφημερίδας.

Παρατήρηση: οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εμπλουτίσουν τα επιχειρήματά τους με παραδείγματα από την εμπειρία τους.

Επίλογος: Ανακεφαλαίωση

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας

Β3. (25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Για ποιο λόγο πιστεύεις πως η πεθερά κάνει το έγκλημα και ποιες σκέψεις σού προκαλεί αυτή η πράξη της;

Η πεθερά δεν μπορεί να ανεχτεί τον γάμο του γιου της με μια «προσφυγοπούλα», δηλαδή μία κοπέλα που είναι από άλλο μέρος και θεωρείται κατώτερη κοινωνικά και οικονομικά, ενώ ο γιος της είναι «αρχοντογιός». *Η μάνα του σαν τ' άκουσε τα δέντρα ξεριζώνει.* Φτάνει μέχρι το έγκλημα, για να αποτρέψει τον γάμο αυτό που τον θεωρεί αταίριαστο, καθώς υποτιμά την κοπέλα *Πιάνει δυο φίδια ζωντανά, τα ξεροτηγανίζει.*

Οι άνθρωποι δεν μπορούν να δεχτούν τον «άλλο», τον ξένο, και μάλιστα τον πρόσφυγα, στον κοινωνικό και οικογενειακό τους χώρο. Νιώθουν οι ίδιοι ανώτεροι και κάθε άλλος που ανήκει σε άλλο πολιτισμικό περιβάλλον είναι απορριπτέος. Η υπερβολή της ιστορίας του ποιήματος με τον φόνο της κοπέλας, χαρακτηριστικό της δημοτικής ποίησης, αποτυπώνει αυτή τη ρατσιστική νοοτροπία των ανθρώπων. Αυτές οι συμπεριφορές έχουν ολέθριες συνέπειες, στο τραγούδι ο γιος αυτοκτονεί *Και το μαχαίρι έβγαλε και στην καρδιά το μπήγει.*

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Ο μαθητής μπορεί να γράψει έναν διάλογο σε ευθύ λόγο με τη χρήση του β΄ ενικού ρηματικού προσώπου, το οποίο αναμένεται να κυριαρχεί. Κάποιες ιδέες που μπορεί να αναφερθούν είναι:

- Απόρριψη του εγκλήματος και κάθε μορφή βίας απέναντι στον «άλλο».
- Προσπάθεια ερμηνείας της εγκληματικής συμπεριφοράς.
- Η πεθερά δεν μπορεί να δεχτεί για νύφη της μια κοπέλα «ξένη» και ενδεχομένως φτωχή, τη στιγμή που είναι αρχοντική η οικογένειά της.
- Είναι θλιβερό να θρηνούν οι συγγενείς τον χαμό και της κοπέλας και του γιου, εξαιτίας της ρατσιστικής συμπεριφοράς της πεθεράς.
- Είναι απαραίτητο να υπερβούν οι άνθρωποι τα στερεότυπα εναντίον του «άλλου».

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Άρθρο της Προέδρου της Δημοκρατίας]

Το παρακάτω άρθρο της Προέδρου της Δημοκρατίας δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» (6Σεπτεμβρίου 2021).

Στο Αφγανιστάν υπάρχει ακόμη ζωντανή η παράδοση των λαντάι, σύντομων ποιημάτων που συνθέτουν γυναίκες και περνούν από τη μια στην άλλη προφορικά, σαν ένας μυστικός κώδικας που τις συνδέει και τις ενδυναμώνει. Πριν από χρόνια έκανε τον γύρο του κόσμου ένα λαντάι που αποδίδεται στην τότε 15χρονη Λίμα Νιάζι, ένας ολιγόστιχος, πυκνός σπαραγμός: «Δεν θα μου επιτρέψεις να πάω στο σχολείο./ Δεν θα γίνω γιατρός./ Να το θυμάσαι:/ Μια μέρα θα αρρωστήσεις». Είναι η φωνή ενός κοριτσιού που μόλις συνειδητοποιεί πόσο φρικτό είναι να είσαι γυναίκα και να μη μπορείς να νοσηλευτείς, επειδή στη χώρα σου δεν επιτρέπεται να σε αγγίξει ανδρικό χέρι, να σε δει ανδρικό μάτι, αλλά κυρίως επειδή δεν υπάρχουν γυναίκες γιατροί να σε φροντίσουν. Κι αυτή η φωνή ενώνεται σήμερα με τις απελπισμένες κραυγές όλων των γυναικών του Αφγανιστάν που τολμούν να διαδηλώσουν αγωνιώντας μπροστά στο ζοφερό τους μέλλον, μπροστά στην επερχόμενη βαρβαρότητα που απειλεί να σαρώσει τη στοιχειώδη, έστω, χειραφέτηση[1] την οποία είχαν κερδίσει τα τελευταία είκοσι χρόνια.

Οι νέες γυναίκες, που δεν γνώρισαν τον ακραίο αυταρχισμό[2] της ταλιμπανικής επικυριαρχίας μεταξύ 1996 και 2001 και πίστεψαν ότι, στο πλαίσιο της εύθραυστης[3] μεταταλιμπανικής δημοκρατίας, θα μπορούσαν να κατακτήσουν μια θέση στην κοινωνία της χώρας τους μέσω των σπουδών, της εργασίας, της οικονομικής ανεξαρτησίας, βλέπουν τα δικαιώματά τους να παραβιάζονται με τον πλέον δραματικό τρόπο. Δασκάλες, τραπεζικές υπάλληλοι, στελέχη επιχειρήσεων διατάσσονται να εγκαταλείψουν τις θέσεις εργασίας τους. Μικρές, τυπικά γυναικείες επιχειρήσεις, όπως κομμωτήρια ή ινστιτούτα καλλονής, κλείνουν, ενώ οι διαφημιστικές φωτογραφίες νέων, μακιγιαρισμένων, ακάλυπτων γυναικών μουτζουρώνονται ως πρόξενοι σκανδαλισμού. Δικαστίνες που έστειλαν στη φυλακή άνδρες με βαριές κατηγορίες τώρα διώκονται

[1] Απελευθέρωση (κοινωνική), ελευθερία.

[2] Η βία, η επιβολή της θέλησης με τον φόβο.

[3] Έτοιμης να καταρρεύσει (όπως και έγινε πρόσφατα με την επιστροφή των Ταλιμπάν στην εξουσία).

από πρώην κρατούμενους, τους οποίους απελευθέρωσαν οι Ταλιμπάν. Ακτιβίστριες[4] ανθρωπίνων δικαιωμάτων απειλούνται. Η πρώτη γυναίκα δήμαρχος του Αφγανιστάν, Ζαρίφα Γκαφάρι, πριν καταφέρει να διαφύγει στη Γερμανία και, ενώ οι Ταλιμπάν καταλάμβαναν την Καμπούλ, δήλωνε ότι το μόνο μέλλον που έχουν γυναίκες σαν κι αυτήν στη χώρα είναι ο θάνατος.

Πρόσφατα, γυναίκες πρόεδροι και πρωθυπουργοί από πολλές χώρες απευθύναμε κοινή έκκληση[5] στους σημερινούς και μελλοντικούς κατόχους της εξουσίας στο Αφγανιστάν, να υποστηρίζουν και να προωθούν τα δικαιώματα των κοριτσιών και των γυναικών σε τομείς, όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση, η πρόσβαση στο σύστημα υγείας, ο πολιτισμός ή τα δημόσια αξιώματα, και να απέχουν από κάθε μορφή βίας εναντίον τους. Αλλά παρά τις υποσχέσεις εκπροσώπων των Ταλιμπάν και υψηλόβαθμων αξιωματούχων μετά την κατάληψη της εξουσίας ότι θα σεβαστούν τα δικαιώματα των γυναικών, ο όρος «εντός ισλαμικού πλαισίου», τον οποίο θέτουν και υπογραμμίζουν, δεν αφήνει περιθώρια αισιοδοξίας. Ήδη έχουν επανέλθει ανεπίσημα κανόνες που ίσχυαν την περίοδο 1996-2001, όπως η απαίτηση να συνοδεύονται οι γυναίκες σε κάθε έξοδό τους στον δημόσιο χώρο από έναν άνδρα κηδεμόνα, έναν «μάχραμ». Οι χήρες, οι γυναίκες χωρίς ενήλικους γιους ή αδελφούς που θα μπορούσαν να ανταποκριθούν σε αυτόν τον ρόλο, είναι εξ ορισμού αποκλεισμένες. Κι ας έχουν άμεση ανάγκη από εργασία, καθώς μόνες αυτές συντηρούν τις οικογένειές τους και τα ανήλικα παιδιά τους. […]

Α3. Με αφορμή το παραπάνω άρθρο, αλλά και τις πρόσφατες γυναικοκτονίες που συντάραξαν την κοινή γνώμη της χώρας μας, να συντάξεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα εξηγείς τους λόγους για τους οποίους η γυναίκα εξακολουθεί να είναι θύμα ρατσιστικής συμπεριφοράς.

Μονάδες 25

ΤΖΕΦΡΥ ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ (1960 –)

Middlesex (Ανάμεσα στα δύο φύλα)

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο του Τζέφρυ Ευγενίδης, «Middle sex (Ανάμεσα στα δύο φύλα)» (μτφρ. Άννα Παπασταύρου, Libro, Αθήνα 2003, σσ. 92-94).

Σε μια μαύρη οθόνη, ένα βλέμμα σε σχήμα διόπτρας εστιάζει και θολώνει, παρατηρώντας τους πρόσφυγες πέρα στο βάθος. Ουρλιάζουν χωρίς ήχο. Απλώνουν τα χέρια τους, ικετευτικά.

---

[4] Γυναίκες που ως ενεργοί πολίτες δραστηριοποιούνται για τα πολιτικά, πολιτιστικά ή οικονομικά ζητήματα που προβληματίζουν μια κοινωνία.

[5] Παράκληση.

«Θα τους ψήσουν ζωντανούς τους φουκαράδες».

«Ζητώ την άδεια να περισυλλέξω ναυαγό, κύριε».

«Όχι, Φίλιπς. Έτσι και επιβιβάσουμε έναν, θα πρέπει να τους πάρουμε όλους».

«Ένα κορίτσι είναι, κύριε».

«Πόσων χρόνων;»

«Φαίνεται γύρω στα δέκα ή έντεκα».

Ο πλωτάρχης Άρθουρ Μάξουελ κατεβάζει τα κιάλια του. Ένας τριγωνικός κόμπος από μύες τσιτώνει το πιγούνι του κι εξαφανίζεται.

«Μια ματιά ρίξτε της, κύριε».

«Δεν πρέπει να παρασυρόμαστε από συναισθήματα, Φίλιπς. Εδώ διακυβεύονται πολύ σημαντικότερα πράγματα».

«Μια ματιά ρίξτε της, κύριε».

Τα ρουθούνια του πλωτάρχη Μάξουελ γυαλίζουν, καθώς κοιτάζει τον καπετάνιο Φίλιπς. Ύστερα, χτυπώντας το ένα του χέρι στο γοφό του, μετακινείται προς το πλάι του πλοίου.

Ο προβολέας σαρώνει την επιφάνεια του νερού, φωτίζοντας το δικό του οπτικό πεδίο. Το νερό φαντάζει κρύο κάτω από τη φωτεινή δέσμη, άχρωμο ζουμί πηγμένο από κάθε λογής σκουπίδια: ένα γυαλιστερό πορτοκάλι· έναν αντρικό μπερέ μ' ένα γείσο από περιττώματα· κομμάτια χαρτί σαν σκισμένα γράμματα. Κι εκεί, ανάμεσα σ' αυτό το αδρανές υλικό, εμφανίζεται εκείνη, γραπωμένη από τον κάβο του καραβιού, ένα κορίτσι με ροζ φόρεμα, που στο νερό σκουραίνει και γίνεται κόκκινο, τα μαλλιά της κολλημένα πάνω στο μικρό της κρανίο. Τα μάτια της, κοιτάζοντας ψηλά, δεν ικετεύουν. Τα λεπτά της πόδια κλοτσάνε κάπου-κάπου, σαν πτερύγια ψαριού.

Τουφεκιές από την ακτή χτυπούν στο νερό ολόγυρά της. Δεν τους δίνει σημασία.

«Σβήσε τον προβολέα».

Το φως σβήνει και οι πυροβολισμοί σταματούν. Ο πλωτάρχης Μάξουελ κοιτάζει το ρολόι του. «Η ώρα είναι 21.15. Πηγαίνω στην καμπίνα μου, Φίλιπς. Θα μείνω εκεί ως τις 07.00. Αν τύχει και περισυλλεγεί κανένας ναυαγός στο πλοίο σ' αυτό το διάστημα, δε θα υποπέσει στην αντίληψή μου. Κατανοητό;»

«Κατανοητό, κύριε».

Β3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Με στοιχεία από το κείμενο να περιγράψεις και να ερμηνεύσεις την ψυχολογία, τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Φίλιπς. Ποια συναισθήματα γεννιούνται σε σένα από τη στάση του;

ή

2. Στο κείμενο παρουσιάζεται η θέση στην οποία βρίσκονται οι πρόσφυγες που κινδυνεύουν, προκειμένου να σώσουν τη ζωή τους. Υπόθεσε ότι είσαι ένας/μια από αυτούς. Σε μορφή ημερολογίου να καταγράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου από τις δυσκολίες της ζωής σου και να αναφερθείς στην ανάγκη για εθελοντική προσφορά εκ μέρους των συνανθρώπων σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

Α3. (Μονάδες 25)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Ισότητα, γένους θηλυκού»

Θέση: Στη σύγχρονη εποχή οι γυναίκες έχουν αποκτήσει – σε νομικό επίπεδο – πλήρη εξίσωση με τους άνδρες. Στην πραγματικότητα, όμως, στερεοτυπικά κατάλοιπα συνεχίζουν ακόμη και σήμερα να προκαλούν δυσαρμονίες σε ό,τι ονομάζουμε ισότητα των δύο φύλων στον επαγγελματικό χώρο, την οικογενειακή ζωή, την πολιτική κ.ά.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Οι γυναίκες εξακολουθούν να πέφτουν θύματα ρατσιστικής συμπεριφοράς, και ενίοτε θύματα έμφυλης βίας, που οφείλεται:

1. Επιβίωση κοινωνικού ρατσισμού, για να μην πάψει να ασκείται επιρροή από το «ισχυρό» φύλο στο «ασθενές».
2. Έλλειψη παιδείας.
3. Πολλοί άνδρες αντιμετωπίζουν με προκατάληψη τις γυναίκες, θεωρώντας πως αυτές θα πρέπει να ασχολούνται αποκλειστικά με τις οικιακές εργασίες. Έτσι οι γυναίκες είτε στερούνται τη δυνατότητα επαγγελματικής εξέλιξης είτε αναγκάζονται να τη θυσιάσουν και να αφοσιωθούν στον ρόλο της συζύγου – μητέρας – νοικοκυράς.
4. Προκαταλήψεις που επιβιώνουν από την οικογένεια, την παράδοση και τη θρησκεία.
5. Προσβλητικός τρόπος προβολής της γυναίκας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και, κυρίως, από τη διαφήμιση. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υποβιβάζεται και να εξευτελίζεται η προσωπικότητά της. Επίσης, χρησιμοποιείται ως μέσο για την προβολή καταναλωτικών αγαθών.

Ενδεικτικός επίλογος: Ο σεβασμός των γυναικών είναι συνώνυμο του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, ενώ η θέση της γυναίκας σε οποιαδήποτε εποχή, και πολύ περισσότερο στην εποχή μας, συνδέεται με τη θέση και τα δικαιώματα του ανθρώπου γενικά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ψυχολογία, σκέψεις και συναισθήματα του Φίλιπς:

Συμπονά τους πρόσφυγες. Σκέφτεται τον αγώνα τους να κρατηθούν στη ζωή και τον πλημμυρίζουν συναισθήματα ανθρωπισμού για τις δοκιμασίες και τα βάσανά τους, για αυτό και βλέποντας το μικρά κορίτσι να πνίγεται, ζητά άδεια από τον ανώτερό του να το περισυλλέξει.

Συναισθήματα που γεννιούνται:

Η μοίρα των ανθρώπων που εγκαταλείπουν την πατρίδα τους χωρίς να το επιθυμούν οι ίδιοι, αλλά για λόγους ανωτέρας βίας (π.χ. πόλεμος) είναι αυτή του θανάτου ή της προσφυγιάς. Νιώθω λύπη για τους πρόσφυγες και στέκομαι με αλληλεγγύη στο δράμα που βιώνουν.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Η απάντηση θα καταγραφεί με μορφή ημερολογίου. Απαιτείται:

- Τοπικός και χρονικός προσδιορισμός (π.χ. Ηράκλειο, 11 Μαΐου).
- Προσωπική και υποκειμενική καταγραφή όλων όσα απασχολούν τον/την γράφοντα/-ουσα.
- Λόγος επιγραμματικός, ελλειπτικός και πολλές φορές συνθηματικός.
- Συνειρμική οργάνωση σκέψεων/ιδεών.
- Ανάπτυξη σκέψεων και οι ιδεών με ελεύθερο τρόπο.
- Ύφος λόγου προσωπικό, φυσικό και εξομολογητικό, ενώ κυριαρχεί η χρήση του α΄ ενικού ρηματικού προσώπου.

Ως προς το περιεχόμενο, οποιαδήποτε επιλογή πληροί τις προδιαγραφές της εκφώνησης θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη. Για παράδειγμα, ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αντλήσει στοιχεία από το απόσπασμα, προκειμένου να περιγράψει τη ζωή του/της ως πρόσφυγα, που κινδυνεύει για να μπορέσει να κρατηθεί στη ζωή. Ακολούθως, θα απευθύνει έκκληση στους συνανθρώπους του/της για εθελοντική προσφορά στο πλαίσιο του αλτρουισμού που πρέπει να διακρίνει κάθε πολιτισμένο άνθρωπο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ιστορική μνήμη ζωντανή κι όχι διχαστική

Το ακόλουθο απόσπασμα προέρχεται από κείμενο του Πέτρου Πιτσιάκκα, φιλολόγου και διευθυντή του 2ου ΓΕΛ Ναυπάκτου. Δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα www.philenews. com, στις 20. 07. 2018.

Μνήμη είναι οι τρόποι με τους οποίους αναφερόμαστε σε γεγονότα του παρελθόντος, αλλά και οι τρόποι που αναπαριστάνουμε αυτά τα γεγονότα και τα μετασχηματίζουμε σε μια συλλογική ανάμνηση. Εκτός από την ατομική μνήμη, η οποία σβήνει με το πέρασμα του χρόνου, όταν κινείται έξω από το κοινό πλαίσιο μέσα στο οποίο διαμορφώθηκε και στο οποίο συνεχώς αναφέρεται, υπάρχει και η συλλογική μνήμη, η ιστορική, η οποία είναι ανεκτίμητη, γιατί διατηρεί τη βιωμένη εμπειρία των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία τους.

Ενώ η ιστορία αναπαριστά το παρελθόν, η ιστορική μνήμη εκφράζει τη συνεχή παρουσία του παρελθόντος στο παρόν. Σε όλο σχεδόν τον κόσμο, η αγάπη για τις ρίζες, η αναβίωση του ενδιαφέροντος για τις ταυτότητες είναι ισχυρές. Οι άνθρωποι, όπως και οι κοινωνίες τους, έχουν τη δική τους ιστορία, όχι απλώς ένα παρελθόν. Το παρελθόν ως ιστορία επηρεάζει το παρόν των ανθρώπων, αφού δεν είναι νεκρό, δεν είναι καν παρελθόν.

Η διατήρηση της ιστορικής συνείδησης είναι η έσχατη πράξη αντίστασης μέσα στη γενική παρακμή. Οι λαοί που δεν έχουν μνήμη δεν έχουν και μέλλον. Αρκεί μόνο να σκεφτούμε τι συνέπειες έχει για έναν άνθρωπο η απώλεια της προσωπικής του μνήμης και πόσο ανυπόφορη και αποδιοργανωμένη καθίσταται η ζωή του, για να καταλάβουμε τις ανάλογες συνέπειες που έχει και την καταστροφική αποδιοργάνωση που προκαλεί σε ένα κοινωνικό ή εθνικό σύνολο η απώλεια της ιστορικής μνήμης. «Οι λαοί που ζούνε με πόνο και με πίστη τυπώνουνε πιο βαθιά τον χαρακτήρα τους στον σκληρό βράχο της ζωής, και σφραγίζονται με μια σφραγίδα που δεν σβήνει από τις συμφορές κι από τις αβάσταχτες καταδρομές, αλλά γίνεται πιο άσβηστη», γράφει ο Φώτης Κόντογλου.

[…] Η γνώση και η κατανόηση του παρελθόντος είναι το κλειδί για τη νοηματοδότηση του παρόντος. Η μελέτη και η εκμάθηση της Ιστορίας μάς βοηθά να αποφύγουμε τα τραυματικά βιώματα του παρελθόντος. [...] Για να μην ξαναζήσουμε το μίσος, τη διχόνοια, την καταστροφή, την προσφυγιά, τον θάνατο.

Η σημασία, επομένως, της αυθεντικής διατήρησης της μνήμης είναι πολύ σπουδαία για το μέλλον και την πορεία ενός λαού και αφορά την ίδια την επιβίωσή του. Γιατί πολιτισμός είναι ο αγώνας της μνήμης ενάντια στη λήθη. Και όποιος δεν θυμάται το παρελθόν του, είναι καταδικασμένος να το ξαναζήσει.

Α3. Ποια είναι η αξία της ιστορικής μνήμης; Γιατί πρέπει να μελετάμε και να γνωρίζουμε την Ιστορία; Σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, παραθέτεις τις προσωπικές σου θέσεις, αξιοποιώντας και στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Σκιαθάς Αντώνης (1960 -)

Το εικονοστάσι

*Το παρακάτω ποίημα από τη συλλογή «*Χαίρε αιώνα*» (εκδ. Χειροκίνητο, 2002) του Αντώνη Σκιαθά αφηγείται ένα περιστατικό που συνέβη στο Έπος του ’40 και τη μετέπειτα κατάληξή του.*

Ο δρόμος κουλουριάστηκε δεξιά,
φίδι με την ουρά του να χάνεται
στον κάμπο.
Φώτα πολλά σήματα και ένα βενζινάδικο
μας κόβουν τη θέα που είχαμε τότε από
ψηλά. Οπισθοχωρήσαμε, κατεβήκαμε
παρέες παρέες από την Αλβανική
Ενδοχώρα,
άοπλοι, οι χλαίνες μας γεμάτες
ψείρες. Τρεις μέρες νηστικοί,
σχεδόν ξυπόλητοι, ψάχναμε ήλιο.
Σταματήσαμε στη βρύση, το νερό μας λίγωνε.
Βγάλαμε τις αρβύλες, μαζί με τις μάλλινες
κάλτσες ξεκόλλαγε και το κρέας ανάμεσα στα
δάκτυλα.
Οι αμυγδαλιές και πάλι
ανθισμένες, ο Έκτορας
τράβηξε για το χωριό, όλη η
δόξα μας ένα καρβέλι ψωμί.

Έκανε μερικά βήματα
Και ακούστηκε η έκρηξη.
Έμεινε εκεί τον χώσαμε πρόχειρα.

Αρκετά μετά φέραμε ένα κομμάτι
μάρμαρο να τον φυλάει και ένα καντήλι
να τον φωτίζει. Ο δρόμος
Συνεχίζει να κουλουριάζεται,
φίδι με την ουρά του να χάνεται στον
κάμπο. Το βενζινάδικο επάνω στο
κεφάλι του.
Δίπλα στη μαρμάρινη στήλη ο
κάδος, με στουπιά, λάδια και
βενζίνες.
Το μάρμαρο με τη
δάφνη χάθηκε στα
σκουπίδια.

Οι αμυγδαλιές
κόπηκαν, η βρύση
στέρεψε.

Τι ήθελε ο Έκτορας εκεί
μόνος, χωρίς νερό, χωρίς
καντήλι,
χωρίς ανθούς αμυγδαλιάς την Άνοιξη;

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ο Έκτορας σκοτώθηκε από νάρκη. Πώς τον φρόντισαν οι σύντροφοί του στην αρχή και πώς στη συνέχεια; Ποιοι προβληματισμοί και ποια συναισθήματα αποτυπώνονται, κατά τη γνώμη σου, στην τελευταία στροφή του ποιήματος;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ένας από τους συντρόφους του Έκτορα. Σε μια σελίδα του ημερολογίου σου καταγράφεις τα περιστατικά που οδήγησαν στον θάνατό του, τις αντιδράσεις και τα συναισθήματα της ομάδας σας και πώς η εμπειρία αυτή επηρέασε γενικότερα τον τρόπο σκέψης σας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, προκειμένου να προβάλει τη σημασία της ιστορικής μνήμης, αλλά και για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς:

- η ιστορική μνήμη είναι σημαντική τόσο για να έχει μέλλον ένας λαός όσο και για να διατηρείται η εθνική και κοινωνική οργάνωση,
- η μελέτη του παρελθόντος συμβάλλει στην κατανόηση του παρόντος και στην αποφυγή επαναβίωσης δεινών του παρελθόντος

→ η ιστορική γνώση σχετίζεται με την ίδια την επιβίωση ενός λαού μέσω της δημιουργίας πολιτισμού, ο οποίος μας βοηθά να θυμόμαστε το παρελθόν μας.

***Περαιτέρω επιχειρηματολογία**:*

- Χωρίς ιστορική μνήμη δεν γίνονται κατανοητές οι πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές ζυμώσεις που οδήγησαν στο σύγχρονο ιστορικό «γίγνεσθαι» στο οποίο εντάσσεται και ζει το άτομο ως πολίτης, άρα αδυνατεί να ερμηνεύσει το πλαίσιο που καθορίζει τη ζωή και τις επιλογές του.

  → Αγνοώντας το νήμα που συνδέει το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον, οι άνθρωποι νιώθουν μετέωροι, γιατί χάνουν το αίσθημα της συνέχειας, επομένως αδυνατούν να διαμορφώσουν μια συγκροτημένη, υπεύθυνη και αποτελεσματική στάση ζωής.
- Χωρίς την ιστορική μνήμη χάνεται η ταυτότητα και αλλοιώνεται η ιδιοσυστασία ενός λαού.

  → Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης λειτουργεί ως συνεκτικός δεσμός μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Φροντίδα από συντρόφους του Έκτορα:

- Οι συμπολεμιστές του Έκτορα, ταλαιπωρημένοι και οι ίδιοι («Τρεις μέρες νηστικοί … ανάμεσα στα δάκτυλα»), όταν εκείνος σκοτώνεται, τον θάβουν πρόχειρα και βιαστικά («Έμεινε εκεί τον χώσαμε πρόχειρα»), καθώς βιάζονται να φύγουν.
- Αρκετό καιρό μετά, νιώθοντας –ενδεχομένως– ενοχές για τον τρόπο ταφής του, επιστρέφουν για να του απονείμουν τις τιμές που του αξίζουν, δηλαδή μια ταφόπλακα ή μια επιτύμβια στήλη και ένα καντήλι («Αρκετά μετά φέραμε … και ένα καντήλι να τον φωτίζει»).

Προβληματισμοί και συναισθήματα που αποτυπώνονται στην τελευταία στροφή:

- Με το ερώτημα των τριών τελευταίων στίχων («Τι ήθελε ο Έκτορας … χωρίς ανθούς αμυγδαλιάς την Άνοιξη;») το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει το παράπονό του για το πώς κατάντησε το μέρος στο οποίο μαρτύρησε ο Έκτορας.
- Εκεί υπάρχει, πλέον, ένα βρόμικο βενζινάδικο («Το βενζινάδικο … και βενζίνες), δίπλα στην επιτύμβια στήλη ένας κάδος σκουπιδιών («Δίπλα στη μαρμάρινη στήλη ο κάδος»), ενώ ο τάφος του πετάχτηκε στα σκουπίδια («Το μάρμαρο … στα σκουπίδια»).
- Μπορούμε, μάλιστα να υποθέσουμε πως γίνεται υπαινιγμός για το πώς ο σύγχρονος πολιτισμός ισοπεδώνει και λησμονεί τους ήρωες του παρελθόντος.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή σελίδας ημερολογίου. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους: **Δομή:** οικεία προσφώνηση (Αγαπητό ημερολόγιο,) ή/και αποφώνηση, **Ύφος λόγου:** προσωπικό και άμεσο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο (για τις προσωπικές καταγραφές), α΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (ως μέλος της ομάδας των στρατιωτών), **Γλώσσα:** συγκινησιακά φορτισμένη.

Ως προς το περιεχόμενο, είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλα τα γεγονότα και οι αντιδράσεις των συντρόφων του Έκτορα που αποτυπώνονται στο ποίημα, με τον τρόπο και τις προεκτάσεις που θα τους αποδώσει ο/η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τη δική του/της βιωματική πρόσληψη του κειμένου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Παγκόσμια ημέρα ατόμων με αναπηρία:

Κοινωνική πραγματικότητα που μας αφορά όλους

Το ακόλουθο άρθρο της Δήμητρας Κορακίδα (Χάλκινη Παραολυμπιονίκης στη σφαιροβολία στο Ρίο το 2016) δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα nevronas.gr στις 2-12-2021.

Η αναπηρία είναι μια κοινωνική πραγματικότητα και όχι μια λέξη που θα έπρεπε να φοβίζει. Στη χώρα μας το 10% του πληθυσμού είναι ανάπηροι και ως μέλη μιας κοινωνίας, ενός δημοκρατικού πολιτεύματος, θα πρέπει και αυτό το 10% να έχει την υποστήριξη που χρειάζεται ώστε να μπορεί να ενταχθεί πλήρως στο κοινωνικό σύνολο. Γιατί, πολύ απλά, σε ένα δημοκρατικό κράτος κανένας άνθρωπος, πολίτης δεν περισσεύει.

Από το 2000 η Διακήρυξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, έχει θεσμοθετήσει τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των οποίων είναι κι αυτά που αφορούν στα Άτομα με Αναπηρία. Δικαιώματα που επικεντρώνονται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ισότητα και την απαγόρευση διακρίσεων, καθώς και την ένταξη και τη συμμετοχή τους στο κοινωνικό σύνολο.

Το προοίμιο της Οικουμενικής Διακήρυξης των δικαιωμάτων του ανθρώπου αρχίζει ως εξής: «η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας είναι η βάση της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο». Για να συμβεί αυτό θα πρέπει στοιχεία, όπως αυτά της προσβασιμότητας, της ελεύθερης εκπαίδευσης και κατάρτισης για εργασία, της ισότιμης συμμετοχής σε κάθε έκφανση της δημόσιας ζωής και της κοινωνικής ζωής γενικότερα, να είναι αυτονόητα!

Η ευαισθησία και η συνειδητοποίηση της ευθύνης που πρέπει να έχουμε όλοι μας απέναντι σε κάθε άνθρωπο, πολίτη, αποτελούν τους βασικούς πυλώνες στην εξέλιξη μιας υγιούς κοινωνίας όπου οι πράξεις του καθενός από εμάς επηρεάζουν ολόκληρο το σύμπαν.

Η αναπηρία λοιπόν μας αφορά όλους… τα παιδιά μας, τους συντρόφους μας, τους εργοδότες μας, τους υπαλλήλους μας, τους καθηγητές μας, τους μαθητές μας, τους φίλους μας, τους γονείς μας, τους συγγενείς μας, την κοινωνία μας ολόκληρη. Άλλωστε αυτό είναι και η κοινωνία ή τουλάχιστον αυτό θα έπρεπε να είναι. Άνθρωποι φαινομενικά διαφορετικοί αλλά όλοι με ίσα δικαιώματα, στην εκπαίδευση, στην εργασία, στην αγάπη, στην οικογένεια.

Α3. Να υποθέσεις ότι συμμετέχεις σε εκδήλωση που διοργανώνει ο Δήμος της περιοχής σου για

την ευαισθητοποίηση των πολιτών απέναντι στα άτομα με αναπηρίες. Να ετοιμάσεις μια εισήγηση (200-250 λέξεων), μιλώντας ως εκπρόσωπος της νεολαίας, στην οποία θα επισημαίνεις τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε όλοι μας καθημερινά να κάνουμε πράξη το αίτημα που επισημαίνει η αρθρογράφος «*στοιχεία, όπως αυτά της προσβασιμότητας, της ελεύθερης εκπαίδευσης και κατάρτισης για εργασία, της ισότιμης συμμετοχής σε κάθε έκφανση της δημόσιας ζωής και της κοινωνικής ζωής γενικότερα, να είναι αυτονόητα»*.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΕΓΓΟΝΟΠΟΥΛΟΣ (1907-1985)

Essai sur l' inégalité des races humaines[1]

Το ποίημα του ποιητή και ζωγράφου Νίκου Εγγονόπουλου είναι από τη συλλογή «Στην κοιλάδα με τους ροδώνες» (Ίκαρος, Αθήνα 1978).

αλήθεια –των αδυνάτων αδύνατο–
ποτές δεν εκατάφερα να καταλάβω
αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε
το τερατώδες κοινό γνώρισμα τ' ανθρώπου
– το εφήμερο
της παράλογης ζωής του –
κι ανακαλύπτουνε διαφορές
– γιομάτοι μίσος –διαφορές
σε χρώμα δέρματος φυλή
θρησκεία

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια συμπεριφορά των ανθρώπων δυσκολεύεται να κατανοήσει το ποιητικό υποκείμενο; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη θέση του και γιατί;

ή

2. Αν έπρεπε να συνεχίσεις τον συλλογισμό του ποιητικού υποκειμένου σχετικά με παράλογες και ακατανόητες ανθρώπινες συμπεριφορές, ποιες άλλες θα μπορούσες να επισημάνεις; Να καταγράψεις τις σκέψεις σου σε μια σελίδα στο ημερόλογιό σου.

Μονάδες 25

[1] Essai sur l' inégalité des races humaines = Δοκίμιο περί της ανισότητος των ανθρωπίνων φυλών

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Επικοινωνιακό πλαίσιο: Ομιλία σε εκδήλωση του οικείου Δήμου. Χαιρετισμός στο ακροατήριο - αναφορά στο θέμα της εκδήλωσης περί ευαισθητοποίησης των πολιτών απέναντι στα άτομα με αναπηρίες - Ευχαριστίες στο τέλος της ομιλίας. Χρήση α΄ ή β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ο/Η μαθητής/-τρια απευθυνόμενος/η στους συνδημότες του εκθέτει τις προτάσεις του/της για την επίτευξη

- **της προσβασιμότητας**

ράμπες αναπήρων για την είσοδο σε κτίρια και υπηρεσίες, θέσεις στάθμευσης για αυτοκίνητα αναπήρων, ανελκυστήρες, βελτίωση πεζοδρομίων, πεζοδρόμια με ράμπες και ειδική σήμανση κ.λπ.

- **της ελεύθερης εκπαίδευσης και κατάρτισης για εργασία**

ειδικά σχολεία, παράλληλη στήριξη σε μαθητές με κάποια αναπηρία, επιμορφωτικά προγράμματα για ενήλικες, προγράμματα εργασιακής κατάρτισης, τηλεκπαίδευση κ.λπ

- **της ισότιμης συμμετοχής στη δημόσια ζωή**

δυνατότητα ενημέρωσης/πρόσβασης στο διαδίκτυο και τα υπόλοιπα ΜΜΕ, τηλεργασία, συμμετοχή σε πολιτιστικές ή αθλητικές δραστηριότητες, επιδόματα/ συντάξεις για κάλυψη βιοτικών και άλλων αναγκών κ.λπ

Ωστόσο, αξίζει να επισημανθεί η αναγκαιότητα αλλαγής κουλτούρας της κοινωνίας απέναντι στα άτομα με κάποια αναπηρία, η επίδειξη σεβασμού απέναντί τους, η ανεκτικότητα, η αποβολή στερεοτύπων και προκαταλήψεων για τα άτομα αυτά, η στήριξη της πολιτείας κ.λπ

Στοιχεία του κειμένου προς αξιοποίηση*:*

Η ευαισθησία και η συνειδητοποίηση της ευθύνης που πρέπει να έχουμε όλοι μας απέναντι σε κάθε άνθρωπο, πολίτη,

- η αναγνώριση της έμφυτης αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας
- δικαιώματα που επικεντρώνονται στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την ισότητα και την απαγόρευση διακρίσεων, καθώς και την ένταξη και τη συμμετοχή τους στο κοινωνικό σύνολο.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Ο/Η μαθητής/τρια καλείται να αναγνωρίσει το βασικό μήνυμα του ποιητικού υποκειμένου κατά του ρατσισμού, του μίσους, των διακρίσεων με βάση το χρώμα, τη θρησκεία ή τη φυλή. Παράλληλα, επισημαίνει τη δυσκολία να κατανοήσει κανείς αυτή την ανθρώπινη συμπεριφορά, καθώς οι έννοιες της ισότητας, της ματαιότητας του μίσους, της εφήμερης ζωής δεν συνάδουν με μια τέτοια μισαλλόδοξη και εχθρική στάση. Μάλιστα, στο ποίημα τονίζεται η επαναλαμβανόμενη αυτή ανθρώπινη συμπεριφορά -ακατανόητη και τερατώδης- με τη χρήση ρημάτων σε χρόνο Ενεστώτα (αυτά τα όντα που δεν βλέπουνε... κι ανακαλύπτουνε διαφορές). Ακόμη, οι διαφορές αυτές δεν είναι φυσικές και δεδομένες αλλά προϊόν «ανακάλυψης» των ανθρώπων, που συνεχώς επινοούν αιτίες που διαιωνίζουν τα μίση.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να συμφωνήσει ή να διαφωνήσει αναφέροντας γεγονότα ή επιχειρηματολογώντας για τη διαχρονικότητα ή όχι του φαινομένου του ρατσισμού, που αντιτάσσεται στα ανθρωπιστικά ιδεώδη, δεν τιμά το ανθρώπινο γένος, εξαχρειώνει το ανθρώπινο γένος κ.λπ.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Επικοινωνιακό πλαίσιο: ημερολόγιο

Ημερομηνία, προσφώνηση (πχ αγαπητό μου ημερολόγιο), **α΄ ρηματικό πρόσωπο**, **προσωπικό ύφος λόγου**, καταγραφή προσωπικών σκέψεων και συναισθημάτων.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφερθεί ενδεικτικά σε ανθρώπινες συμπεριφορές εκτός του ρατσισμού που τον/την προβληματίζουν ή τον/την στενοχωρούν:

- πόλεμοι, εξόντωση άμαχου πληθυσμού, κίνδυνος πυρηνικού ολέθρου,
- πρόσφυγες, απώλεια ανθρώπινων ζωών στο ταξίδι για τη σωτηρία, ξεριζωμός,
- βία, εγκληματικότητα, ενδοοικογενειακή κακοποίηση,
- απάνθρωπη συμπεριφορά σε ζώα, κ.λπ.

Με συναισθηματισμό, συγκίνηση, πίκρα, αγανάκτηση ή θυμό ο/η μαθητής/-τρια καταγγέλλει τις παράλογες δήθεν ανθρώπινες συμπεριφορές και εκφράζει την ελπίδα για την εξάλειψή τους.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το βίωμα της ανεργίας: άνθρωποι πίσω από αριθμούς

Το άρθρο (διασκευή) δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών στις 12/2/2015 και υπογράφεται από τους Γ. Ποταμιάνο, καθηγητή Κλινικής Ψυχολογίας, Β. Γκιτάκο, διευθυντή ΚΕΘΕΑ, Γ. Αναγνωστάκο, ψυχολόγο, Χ. Γκούμα, ψυχολόγο.

Ένα διαχρονικό ελληνικό πρόβλημα, το οποίο έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις λόγω της παρούσας κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, είναι η ανεργία. […]Είναι ένα φαινόμενο με αξιοσημείωτες συνέπειες στη βιολογική, ψυχολογική και κοινωνική κατάσταση του ατόμου. Το μέγεθος των συνεπειών σε συνδυασμό με την παντελή απουσία μελετών στον ελλαδικό χώρο, ώθησε την ερευνητική ομάδα του καθηγητή Κλινικής Ψυχολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Γρηγόρη Ποταμιάνου να διερευνήσει τις ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. […]

Παρατηρήθηκε ότι η έλλειψη εργασίας φαίνεται να έχει δυσάρεστες επιδράσεις για τους ανθρώπους, τόσο σε βιοποριστικό όσο και σε ψυχολογικό επίπεδο. Πολλοί άνεργοι αδυνατούν να ικανοποιήσουν ακόμα και βασικές τους ανάγκες, κατάσταση η οποία τους δημιουργεί συναισθήματα ανασφάλειας, απόγνωσης και απελπισίας. Υπήρξαν ενδείξεις και κλινικά συμπτώματα διαταραχών διάθεσης, όπως της κατάθλιψης, και αγχωδών διαταραχών, όπως των κρίσεων πανικού. Το άγχος πολλές φορές σωματοποιείται σε πονοκεφάλους και αίσθημα ζάλης, ενώ η απαισιοδοξία και ο φόβος φάνηκε να επηρεάζουν τα σχέδια που κάνουν οι άνεργοι για το μέλλον. Πολλοί εξ αυτών μας ομολόγησαν ότι βρήκαν καταφυγή σε ουσίες εξάρτησης και τυχερά παιχνίδια.

Μερικά από τα παραπάνω έκαναν τους ανέργους να απομονωθούν από το κοινωνικό τους περιβάλλον, να αισθανθούν ανίκανοι, αφοπλισμένοι και αδύναμοι να ξεφύγουν από το συγκεκριμένο αδιέξοδο. Ωστόσο, υπήρξαν και οι περιπτώσεις ανέργων οι οποίοι όχι μόνο δεν είχαν επηρεαστεί ψυχολογικά από την ανεργία, αλλά την εκλάμβαναν ως μια ευκαιρία βελτίωσης της καθημερινότητάς τους, λόγω του αρκετού ελεύθερου χρόνου, και ως έναυσμα για να αναθεωρήσουν τις αξίες και τις προτεραιότητές τους.

Εξίσου σημαντική θέση στην παρούσα έρευνα κατείχε το ερώτημα: πώς τα άτομα προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την ανεργία. Αρχικά, οι άνεργοι προβαίνουν σε κάποιες γνωστικές εκτιμήσεις, που ουσιαστικά έχουν να κάνουν με το πώς οι ίδιοι αντιλαμβάνονται αυτό που τους έχει συμβεί και την κατάσταση στην οποία βρίσκονται. […] Οι άνεργοι φάνηκε να χρησιμοποιούν δύο

διακριτές στρατηγικές, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη συνθήκη της ανεργίας. Από τη μια πλευρά υπήρχαν εκείνοι που αποδέχονταν πολύ γρήγορα τη νέα πραγματικότητα και προσπαθούσαν ενεργητικά να κινητοποιηθούν, για παράδειγμα αναζητώντας εκ νέου εργασία. Από την άλλη πλευρά, για ορισμένους άνεργους η μετάβαση στη νέα πραγματικότητα ήταν πιο δύσκολη, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται στοιχεία παραίτησης και παθητικότητας, τα οποία στη συνέχεια οδηγούσαν σε παραμέληση της εξωτερικής εμφάνισης, σε κοινωνική απομόνωση και αίσθημα ανικανότητας.

Α3. Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες από το κείμενο αναφοράς να αναπτύξεις σε ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) για το ιστολόγιο του σχολείου τις απόψεις σου σχετικά με τις επιπτώσεις της ανεργίας στην ψυχολογία και την κοινωνικότητα των νέων ανθρώπων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΡΑΓΚΙΑΣ (1921 - 2002)

Άνθρωποι και σπίτια

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομώνυμο έργο του Ανδρέα Φραγκιά που κυκλοφόρησε το 1955 από τις εκδόσεις Κέδρος. Ο Αργύρης και η γυναίκα του Γεωργία είναι δύο από τα βασικά πρόσωπα του μυθιστορήματος· η υπόθεσή του τοποθετείται στα δύσκολα χρόνια που πέρασε η Ελλάδα μετά τον πόλεμο.

— Χάνω κι αυτή τη δουλειά...

— Άκουσε Θανάση. Τα εργαλεία λογαριάζω να τα πουλήσω...

— Να πουλήσεις τα εργαλεία! Αυτά δίνουνε ψωμί...

— Σε μένα όχι. Τα 'χω άχρηστα τόσον καιρό.

— Γι' αυτό να μου τα δώσεις εμένα, για δυο τρεις βδομάδες...

Σταθήκανε κοντά στην πόρτα περιμένοντας. Ο Αργύρης ντρέπεται να τον δει κατάματα. Μήπως δεν είναι αλήθεια πως με τη Γεωργία σχεδιάζουνε να τα πουλήσουνε;

— Τι θα γίνει Αργύρη;

— Πάρ' τα. Πάρε ό,τι θες. Τα πουλάω αργότερα.

Κι έσυρε τα κασόνια απ' το κρεβάτι.

— Διάλεξε ό,τι σου κάνει.

Ο Θανάσης τ' αράδιασε όλα χάμω. Ξεχώρισε τις μανέλες, τους βιδολόγους, τα σιδεροπρίονα, τις τανάλιες για τους σωλήνες, κοπίδια, το ψαλίδι της λαμαρίνας. Μάζεψε τα δυο κασόνια απ' τα τρία κι άδειασε όσα δεν του χρειάζονταν στο άδειο. Περισσέψανε αρκετά σκόρπια χάμω και θέλησε να τα μαζέψει.

— Άστα, του 'πε ο Αργύρης, σα να 'χανε τελειώσει όλα.

Όταν ο Θανάσης φορτώθηκε τα κασόνια, ο Αργύρης νόμισε πως δεν έχει πια αίμα στο κορμί του. Τούτα τα κουτιά ήτανε σαν κάποια δύναμη κάτ' απ' το κρεβάτι σου. Τώρα είσαι πια ολότελα άνεργος. Έπεσε μπρούμυτα στο κρεβάτι κι ήθελε να λιώσει τα μούτρα του στα σανίδια του. Αφού βρήκε δουλειά ο Θανάσης, πάει να πει πως δεν είναι και τόσο δύσκολο. Γατζώθηκε απ' τα κάγκελα του κρεβατιού και τανύθηκε σα να 'θελε να ξεκλειδωθεί απ' τους αρμούς, να μοιραστεί σε κομμάτια. Τα κάγκελα λυγίσανε κι όταν τα 'δε τρόμαξε. Τι θα πει, όταν τα δει και ρωτήσει η Γεωργία; Σηκώθηκε να τα ισιώσει, μα δεν τα κατάφερε να γίνουν όπως πρώτα. Δεν είχε τώρα τόση δύναμη. Μάζεψε τη γόπα που 'πεσε απ' το στόμα του Θανάση. Κάθισε απ' τη μεριά του παράθυρου να φουμάρει και να συλλογιστεί.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να σκιαγραφήσεις με βάση τα νοήματα του αποσπάσματος την ψυχική κατάσταση του Αργύρη. Πού οφείλεται η συμπεριφορά του;

ή

2. Να γράψεις την ιστορία σύντομα από την οπτική γωνία της γυναίκας του Αργύρη, της Γεωργίας.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Οι μαθητές/-τριες αξιοποιούν απόψεις από το κείμενο αναφοράς όπως ότι η ανεργία δημιουργεί συναισθήματα ανασφάλειας, απόγνωσης, απελπισίας, κατάθλιψη, αγχώδεις διαταραχές, καταφυγή σε ουσίες εξάρτησης και τυχερά παιχνίδια. Επιπλέον οι άνεργοι απομονώνονται από το κοινωνικό τους περιβάλλον, αισθάνονται ανίκανοι, αδύναμοι να ξεφύγουν από το αδιέξοδο παραίτησης και παθητικότητας.

Επιπτώσεις της ανεργίας στην ψυχολογία και την κοινωνικότητα των νέων ανθρώπων:

- αισθήματα μειονεξίας, μειωμένης αυτοεκτίμησης, εσωστρέφειας,
- απογοήτευση από τη διάψευση των ονείρων και των προσδοκιών,
- ψυχική εξουθένωση από την αγωνιώδη προσπάθεια για επιβίωση,
- δεν ικανοποιείται η έμφυτη τάση για δημιουργία,
- απαισιοδοξία, μηδενισμός, επαναστατικές κοινωνικές ιδεολογίες,
- αίσθημα ενοχής γιατί ζουν σε βάρος της οικογένειας,

- συγκρούσεις με το οικογενειακό, φιλικό περιβάλλον,
- παθογενής κοινωνική συμπεριφορά (βία, εγκληματικότητα, βανδαλισμοί κ.ά.),
- διεύρυνση κοινωνικής αδικίας και ανισότητας, στέρηση κοινωνικής ελευθερίας κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1.**Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

Ψυχική κατάσταση του Αργύρη:

- θλίψη, απελπισία, απόγνωση λόγω της αδυναμίας να βρει δουλειά,
- αναζητά λύση για να βγει από το αδιέξοδο,
- πληγώνεται ο εγωισμός του που αναγκάζεται να δώσει τα εργαλεία («ντρέπεται να τον δει κατάματα»,
- αισθάνεται ατονία, ψυχική εξάντληση, κόπωση, καταπόνηση (« Άστα… σα να 'χανε τελειώσει όλα.»),
- νιώθει εγκαταλελειμμένος, αποκαρδιωμένος και ηττημένος («νόμισε πως δεν έχει πια αίμα στο κορμί του. Τούτα τα κουτιά ήτανε σαν κάποια δύναμη κάτ' απ' το κρεβάτι σου… ήθελε να λιώσει τα μούτρα του στα σανίδια του.»),
- η οδύνη και ο πόνος δημιουργούν επιθετικότητα και οργή («Γατζώθηκε απ' τα κάγκελα του κρεβατιού και τανύθηκε σα να 'θελε να ξεκλειδωθεί απ' τους αρμούς, να μοιραστεί σε κομμάτια. Τα κάγκελα λυγίσανε…»),
- νιώθει δυσφορία και μελαγχολία στη σκέψη ότι θα πρέπει να δώσει εξηγήσεις στη γυναίκα του κ.ά.

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να δίνεται η ιστορία από την οπτική γωνία της Γεωργίας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο Αθλητισμός ως αντίδοτο στην σχολική Βία

Το παρακάτω κείμενο έχει την υπογραφή της Ένωσης αθλητικών σωματείων των περιφερειακών ενοτήτων Πελοποννήσου και έχει συνταχθεί με αφορμή την Πανελλήνια Ημέρα κατά της Βίας στο σχολείο. Δημοσιεύτηκε στις 5.3.2020 στον ιστότοπο https://notospress.gr.

Η 6η Μαρτίου έχει καθιερωθεί ως Πανελλήνια Σχολική Ημέρα κατά της Βίας στο σχολείο. Η μορφή αυτή της ενδοσχολικής βίας έχει εξελιχθεί σε παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο και θεωρείται η πιο κυρίαρχη μορφή νεανικής παραβατικότητας με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχοσωματική ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση του παιδιού.

Στη σημερινή εποχή ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και η κοινωνία. Τα παιδιά υποφέρουν, αλλά σωπαίνουν, με αποτέλεσμα συχνά οι επιθετικές συμπεριφορές να παραμένουν αθέατες και άγνωστες σε αυτούς που δυνητικά θα μπορούσαν να βοηθήσουν. Αυτό έχει σαν συνέπεια τα παιδιά που γίνονται θύματα να απομονώνονται, να παρουσιάζουν αντικοινωνική συμπεριφορά και αρκετές φορές να εναντιώνονται να συμμετάσχουν στις σχολικές δραστηριότητες. Το πρόβλημα, επομένως, της έξαρσης της βίας σε αυτές τις ευαίσθητες ηλικίες είναι πρωτίστως κοινωνικό.

Στη σημερινή κοινωνία που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, «επιβάλλουν» λανθασμένα πρότυπα στα παιδιά μας, που η επιθετικότητα και η ανταγωνιστικότητα προβάλλονται ακόμη κι από τα video games, οφείλουμε να δώσουμε υγιείς διεξόδους. Ο Αθλητισμός είναι μια δραστηριότητα που αποτελεί αντίδοτο στην Σχολική Βία και μπορεί να βοηθήσει τους νέους στη διαχείριση δυσάρεστων καταστάσεων.

Γιατί η ανάμειξη των παιδιών στον αθλητισμό έχει ευεργετικά αποτελέσματα σε διάφορους τομείς, όπως είναι η σωματική υγεία, η διαμόρφωση της προσωπικότητας και η ορθή ψυχοκοινωνική ανάπτυξή τους. Η άθληση βοηθά στο να κτίσουν αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμηση. Μαθαίνουν να διαχειρίζονται τα αισθήματά τους και να αντεπεξέρχονται στις δυσκολίες της ζωής διατηρώντας την ψυχραιμία τους. Τέλος, η συμμετοχή τους δημιουργεί έναν τοίχο προστασίας σε δυσάρεστα γεγονότα, όπως είναι ο σχολικός εκφοβισμός.

Α3. Να υποθέσεις ότι μετά από περιστατικά βίαιης συμπεριφοράς που συνέβησαν στο σχολείο σου με πρωταγωνιστές συνομηλίκους σου στέλνεις επιστολή 200-250 λέξεων σε φίλο/φίλη σου. Σε αυτή να εκθέσεις τους λόγους για τους οποίους κατά τη γνώμη σου τέτοια περιστατικά δεν πρέπει να λαμβάνουν χώρα σε ένα σχολείο.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ (1928 -)

Η βία

Το παρακάτω ποίημα περιλαμβάνεται στη συλλογή «Η αντίσταση των γεγονότων», εκδόσεις Κέδρος, 2000.

Προσπαθώ να πω τα πράγματα
με τ' όνομά τους
και κάθε τόσο συναντώ
καινούργιες δυσκολίες.
Λόγου χάρη να πω τη βία, βία,
όχι ειρηνευτική επέμβαση
τη βία των πλουσίων και ισχυρών,
ούτε αναπόφευκτες ακρότητες
τη βία των φτωχών και καταπιεσμένων.
Με δυσκολεύουνε οι μεταλλάξεις
αυτού που λέμε αναγκαιότητα της Ιστορίας
οι αντιστροφές στις κινήσεις των πολιτικών
οι αναρίθμητες αναλύσεις των δημοσιολόγων
όμως κυρίως με περιπλέκουν
οι δικές μου ερμηνείες κι ενοχές.
Θα 'θελα πλέον να πω ανοιχτά
ότι έφτασα να απεχθάνομαι
την κάθε, όποιου και να 'ναι, βία.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να αξιολογήσεις τη στάση του ποιητή απέναντι σε κάθε μορφή βίας και να εκφράσεις την προσωπική σου συμφωνία ή διαφωνία για αυτή.

ή

2. Να γράψεις σε μια σελίδα ημερολογίου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που βιώνεις όταν μαθαίνεις για κάποιο περιστατικό βίαιης συμπεριφοράς.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. **(Μονάδες 25)**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** τυπική προσφώνηση και αποφώνηση **Ύφος λόγου:** πληροφοριακό, ουδέτερο στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η αξιοποίηση -με μέτρο- του προσωπικού και οικείου ύφους στις προσωπικές εκτιμήσεις) **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία στην επιχειρηματολογία (θεμιτή η χρήση -με μέτρο- της συγκινησιακά φορτισμένης γλώσσας στις προσωπικές τοποθετήσεις)

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Με αφορμή το κείμενο αναφοράς οι μαθητές/τριες διαπιστώνουν ότι ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η σχολική κοινότητα. Τα παιδιά υποφέρουν, απομονώνονται, παρουσιάζουν αντικοινωνική συμπεριφορά, εναντιώνονται να συμμετάσχουν στις σχολικές δραστηριότητες.

Λόγοι για τους οποίους τέτοια περιστατικά δεν πρέπει να συμβαίνουν στο σχολείο:

- το σχολείο οφείλει να ενισχύει την αυτοεκτίμηση των παιδιών, επιβραβεύοντας τα θετικά χαρακτηριστικά τους,
- είναι απαραίτητο να ενισχύει το πνεύμα της συνεργασίας, να συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση των παιδιών και να εμφυσά αρχές και αξίες τονίζοντας τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανεκτικότητας, της διαφορετικότητας,
- ο κοινωνικός στιγματισμός, η περιθωριοποίηση και ο αποκλεισμός από το σχολικό περιβάλλον (είτε για το παιδί – θύμα είτε για το παιδί- θύτη) ενισχύουν την αντικοινωνική συμπεριφορά και ωθούν σε παραβατική δραστηριότητα,
- η σχολική βία υποβαθμίζει το σχολείο που από χώρο πνευματικής καλλιέργειας και κοινωνικοποίησης μετατρέπεται σε χώρο όπου οι μαθητές/τριες νιώθουν ανασφάλεια, φόβο

και άγχος και απουσιάζει η δημιουργική διάθεση, η ελεύθερη έκφραση και η ανάπτυξη ισορροπημένων κοινωνικών σχέσεων,

- κακή σχολική επίδοση, άρνηση για το σχολείο, σχολική διαρροή κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Το ποιητικό υποκείμενο αποδοκιμάζει ρητά και νιώθει αποτροπιασμό απέναντι σε κάθε μορφή βίας. Δηλώνει πως δεν ανέχεται να «ωραιοποιείται» η βία με μεταμφιεσμένες λέξεις και φράσεις, όπως «ειρηνευτική επέμβαση», «αναπόφευκτες ακρότητες». Απεχθάνεται και εναντιώνεται σε οτιδήποτε χρησιμοποιείται ως συγκάλυψη για τη βία και στον τελευταίο στίχο διαπιστώνει «ότι έφτασα να απεχθάνομαι την κάθε, όποιου και να ’ναι, βία».

Ο/η μαθητής/-τρια αναμένεται να συμφωνήσει με τους συλλογισμούς του ποιητικού υποκειμένου καθώς η βία δεν μπορεί να αποτελεί μέσο επίλυσης των διαφορών σε μια δημοκρατική κοινωνία. Αντίθετα, δημιουργεί περισσότερα προβλήματα και διαταράσσει την κοινωνική συνοχή.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Θετικά αξιολογούνται:
• *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας*
• *Προσφώνηση: «Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη*
• *Ύφος λόγου: άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο)*

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

Οι μαθητές/τριες είναι απαραίτητο να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα τους όταν συναντούν περιστατικά βίας (δυσαρέσκεια, οργή, αγανάκτηση, αποδοκιμασία, περιφρόνηση, αποτροπιασμός, κ.ά)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τα χαρακτηριστικά του ενεργού πολίτη

Το διασκευασμένο απόσπασμα προέρχεται από ένα άρθρο των Κωνσταντίνου Βασιλειάδη & Κωνσταντίνου Τσιούμη, στο οποίο παρουσιάζονται οι αντιλήψεις μαθητών/-τριών για την έννοια του πολίτη, σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια ενός προγράμματος για την εκπαίδευση του πολίτη με πλήθος παρεμβάσεων. Αντλήθηκε από τον ιστότοπο http://ikee.lib.auth.gr/ record/318480/files/Characteristic.pdf

Οι μαθητές/-τριες, μετά το πέρας των παρεμβάσεων, κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ανοικτό ερωτηματολόγιο σχετικά με το ποια πιστεύουν ότι πρέπει να είναι τα χαρακτηριστικά του ενεργού πολίτη.

Οι μαθητές/-τριες θεωρούν ότι ο ενεργός πολίτης διακρίνεται από τη συμμετοχή του σε διάφορες εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής, σε εθελοντικές ομάδες για την προστασία ατόμων που χρήζουν βοήθειας, σε πολιτιστικούς συλλόγους αλλά και συμμετοχή σε «ειρηνικές διαμαρτυρίες». Οι προσωπικές αρετές του ενεργού πολίτη αφορούν το σεβασμό του οποιουδήποτε άλλου, τόσο του οικείου προσώπου, δάσκαλος, γονέας, φίλοι/φίλες, όσο και του ανοίκειου άλλου.

Ο ενεργός πολίτης, σύμφωνα με τις δηλώσεις των μαθητών/τριών, θα πρέπει να είναι μορφωμένος, «να παίρνει αποφάσεις αφού πρώτα ενημερώνεται», να έχει αυτοέλεγχο, «δεν νευριάζει, δε χτυπάει με το παραμικρό» να συμβουλεύει τους γύρω του, «να λύνει τα προβλήματά του πολιτισμένα». Άλλα κρίσιμα χαρακτηριστικά που προτάσσουν οι μαθητές/-τριες σχετικά με τις προσωπικές αρετές του ενεργού πολίτη, είναι να είναι αποφασιστικός, έξυπνος, κι όχι τεμπέλης» και να «μην μένει αδιάφορος στην αδικία», «να είναι ανεξάρτητος» και «να αιτιολογεί τις απόψεις του».

Ως προς τις πολιτικές- κοινωνικές αρετές, οι μαθητές/τριες θεωρούν ότι ο ενεργός πολίτης θα πρέπει να βοηθά την οικογένειά του και να «αναγνωρίζει τις προσπάθειες που κάνουν οι γονείς για τα παιδιά τους». Θα πρέπει να είναι δημοκρατικός, «να καταπολεμά το άδικο» και να βοηθά όσους το έχουν ανάγκη». Ο ενεργός πολίτης σύμφωνα με δήλωση μαθητή «παρατηρεί ό,τι συμβαίνει στην κοινωνία και παρεμβαίνει». Στην πλειοψηφία τους οι μαθητές/τριες προκρίνουν τον ενεργό πολίτη «που αναζητεί ένα καλύτερο μέλλον» ενώ το 35,2% επικεντρώνεται στο ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος. Το 65% του συγκεκριμένου δείγματος προτάσσει τις αξίες της δημοκρατίας και του διαλόγου «σεβασμός του άλλου και της γνώμης του». Το 45% των μαθητών/-τριών επικεντρώνεται στις διαπολιτισμικές αξίες της αναγνώρισης του άλλου και του σεβασμού και αποδοχής ανεξαρτήτου θρησκείας και γλώσσας. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 42,2% των

μαθητών/τριών αναφέρεται στην τήρηση των υποχρεώσεων τόσο στο σχολείο, « να είναι καλοί μαθητές» όσο και στην κοινωνία «σεβόμαστε τους κανόνες».

Α3. Με αφορμή το παραπάνω κείμενο αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) για το ιστολόγιο της τάξης σου στο οποίο θα παρουσιάζεις τεκμηριωμένα τα χαρακτηριστικά που, κατά τη γνώμη σου, πρέπει να διακρίνουν έναν νεαρό ενεργό πολίτη. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία και από το κείμενο αναφοράς.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΖΙΖ ΝΕΣΙΝ (1915-1995)

Ένα μάθημα ηθικής

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο διήγημα του Αζίζ Νεσίν, Τούρκου συγγραφέα, το οποίο εμπεριέχεται στην έκδοση «Ασίζ Νεσίν, Η τελετή του καζανιού» (εκδ. Ορίζοντες, Αθήνα 1986), που μετέφρασε στα ελληνικά ο Παναγιώτης Αμπατζής.

Σε μια σχολική αίθουσα γινόταν το μάθημα της ηθικής.

—Η ηθική είναι αρετή παιδιά. Είναι πολύ κακό να ’ ναι κανείς ανήθικος.

—Κύριε!…

—Τι τρέχει;…

—Ο Τσετίν μ’ ενοχλεί!…

—Σιωπή! Ο άνθρωπος πρέπει να είναι ηθικός. Είναι πάρα πολλά τα καλά της ηθικής… Αμέτρητα. Είναι πολύ κακό να ’ναι κανείς ανήθικος.

—Γιατί κύριε;

—Γιατί όλοι τον λένε ανήθικο. Είναι κακό πράμα η ανηθικότητα. Γι’ αυτό, πρέπει να είμαστε ηθικοί. Το ότι η ηθική είναι προτέρημα, φαίνεται κι από το ότι διδάσκεται και στα σχολεία. Έτσι δεν είναι; Αν ήτανε κάτι κακό, θα διδάσκονταν; Κατόπι η ηθική… τι λέγαμε;

—Λέγατε ότι είναι αρετή…

—Ακούστε τι λέει το βιβλίο για τα καλά της ηθικής: «Η ηθική μάς μαθαίνει να μην αμφισβητούμε τις αρχές της κοινωνίας, να μην ερχόμαστε σε αντίθεση με τα ήθη και τα έθιμα, να μην παρανομούμε.» Καταλαβαίνετε; Ό,τι κάνει η πλειοψηφία γύρω σας, ό,τι κάνουν οι μεγαλύτεροι σας, αυτό πρέπει να κάμνετε κι εσείς. Παιδιά, ποτέ δεν πρέπει να απομακρυνόμαστε από τις αρχές της ηθικής.[...]

—Κύριε, φαίνεται πως αυτή η ηθική δεν είναι καλό πράμα.

—Είναι αρετή. Ο ενάρετος άνθρωπος δε φοβάται ποτέ να λέει την αλήθεια.

—Το ψέμα είναι πολύ καλό πράμα κύριε. Με τον όρο βέβαια να το χάψουν. Όταν δε λέω ψέματα

στο σπίτι, με δέρνουν.

—Μα τι σας είπα; Πρέπει να παραδειγματίζεστε από τους μεγάλους.

—Κύριε, η μεγάλη μου αδελφή λέει ψέματα της μητέρας μου, η μητέρα μου λέει ψέματα του πατέρα μου… Σαν έρθουν στο σπίτι χρεοφειλέτες, ο πατέρας μου βάζει να πούμε ότι λείπει.

—Έβγα έξω! Έξω! Ανάγωγε!

—Κύριε, εσείς δε μας είπατε πως ο ηθικός άνθρωπος λέει πάντοτε την αλήθεια;

—Κάτσε κάτω… Παιδιά, η ηθική είναι μεγάλη αρετή. Πρέπει όλοι να είστε ηθικοί... Δεν υπάρχει μεγαλύτερη αρετή από την ηθική. Αν διαβάσετε τα βιβλία που έχουν για θέμα την ηθική, θα μείνετε κατάπληκτοι. Το λένε κι οι προφήτες. Καλύτερα ξέρετε εσείς; Η ηθική είναι μεγάλη, πολύ μεγάλη αρετή… Τόσο μεγάλη που… Είναι μεγάλη αρετή η ηθική. Σας ορκίζομαι, είναι μεγάλη αρετή, μα το Θεό, είναι μεγάλη…

«Ζρρρ!». Ο κώδων. Ο δάσκαλος σκουπίζει τον ιδρώτα από το μέτωπό του.

—Ωωωωχ!…

Λυτρώθηκε!…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. «Λυτρώθηκε!...» Πώς αντιλαμβάνεσαι τη σημασία του ρήματος «Λυτρώθηκε» στο τέλος του διηγήματος; Συμφωνείς ότι ο δάσκαλος λυτρώθηκε με το χτύπημα του κουδουνιού και γιατί;

ή

2. Αν ήσουν στη θέση του δασκάλου που επιχειρεί να πείσει τους μαθητές για τη σημασία της ηθικής, με ποια επιχειρήματα θα προσπαθούσες να το πετύχεις; Γράψε ένα κείμενο με ύφος προφορικής εισήγησης προς τους μαθητές για την έννοια και την αξία της ηθικής στη ζωή μας. Μπορείς να ξεκινήσεις «Παιδιά, η ηθική είναι μεγάλη αρετή...»

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο στο ιστολόγιο του σχολείου
Τίτλος - Επικαιρική αφόρμηση (αφορμή η έρευνα που διεξήχθη και οι απόψεις των μαθητών)
Χρήση α΄ ρηματικού προσώπου (εμείς οι νέοι...) ή **γ΄ ρηματικού προσώπου** (οι νέοι...)

Βασικά θεματικά κέντρα :

Στοιχεία του κειμένου προς αξιοποίηση *:*

- *συμμετοχή του σε διάφορες εκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής, σε εθελοντικές ομάδες για την προστασία ατόμων που χρήζουν βοήθειας, σε πολιτιστικούς συλλόγους αλλά και συμμετοχή σε «ειρηνικές διαμαρτυρίες»,*
- *να είναι μορφωμένος, «να παίρνει αποφάσεις αφού πρώτα ενημερώνεται», να έχει αυτοέλεγχο, «δεν νευριάζει, δε χτυπάει με το παραμικρό» να συμβουλεύει τους γύρω του, «να λύνει τα προβλήματά του πολιτισμένα»,*
- *να είναι αποφασιστικός, έξυπνος, κι όχι τεμπέλης» και να «μην μένει αδιάφορος στην αδικία», «να είναι ανεξάρτητος» και «να αιτιολογεί τις απόψεις του»,*
- *να βοηθά την οικογένειά του και να «αναγνωρίζει τις προσπάθειες που κάνουν οι γονείς για τα παιδιά τους». Θα πρέπει να είναι δημοκρατικός, «να καταπολεμά το άδικο» και να βοηθά όσους το έχουν ανάγκη*
- *αναζητεί ένα καλύτερο μέλλον, σεβασμός του άλλου και της γνώμης του, διαπολιτισμικές αξίες, αποδοχή ανεξάρτητα από θρησκεία και γλώσσα, τήρηση των υποχρεώσεων τόσο στο σχολείο, « να είναι καλοί μαθητές» όσο και στην κοινωνία «σεβόμαστε τους κανόνες».*

Το κείμενο προσφέρει προς αξιοποίηση μια ποικιλία ιδεών για τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διαθέτει ένας νεαρός ενεργός πολίτης : μόρφωση, ανθρωπιστικά ιδανικά, ηθικές

αρχές, δημοκρατική συνείδηση, εργατικότητα, προθυμία, αγωνιστικότητα, διαπολιτισμικές αξίες, νομιμοφροσύνη, αλληλεγγύη, ενεργός συμμετοχή, εθελοντισμός, περιβαλλοντική συνείδηση κ.λπ.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αντιληφθεί ότι το κήρυγμα του δασκάλου περί ηθικής ήταν κενό επιχειρημάτων, χωρίς ουσιαστικά επιχειρήματα και τελικά οδήγησε στην γελοιοποίησή του. Γι' αυτόν το λόγο ο δάσκαλος λυτρώθηκε με το χτύπημα του κουδουνιού, καθώς γλύτωσε από τη δύσκολη θέση να αντικρούσει τα λεγόμενα των μαθητών του που τον εξέθεταν στα μάτια τους.
Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να συμφωνήσει με τα παραπάνω, καθώς η επιφανειακή και υποκριτική προσέγγιση του ζητήματος της ηθικής από τον δάσκαλο τον έφερε σε δύσκολη θέση. Οι ανθρώπινες συνήθειες και στάσεις ζωής που παρουσιάζονται στο κείμενο έρχονται σε σύγκρουση με τα κηρύγματα περί ηθικής και ενάρετης ζωής (ψέματα, υποκρισία, ανηθικότητα, τυπολατρία κ.λπ.)

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Προφορική εισήγηση
Χρήση α΄ ή β΄ ρηματικού προσώπου, αποστροφή στους μαθητές, αμεσότητα, συμβουλευτικός τόνος

«Παιδιά, η ηθική είναι μεγάλη αρετή...γιατί
<u>Βασικά θεματικά κέντρα:</u>

- διαφοροποιεί τον άνθρωπο από τα ζώα, δείχνει το μεγαλείο του, τον καταξιώνει μέσα στην κοινωνία,
- η ηθική συμπεριφορά αποκλείει τη βία, την εγκληματικότητα, τον ρατσισμό, όλα τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας, αφού βασίζεται στον σεβασμό, την ανεκτικότητα, την αλληλεγγύη, τη συμπόνια, το γνήσιο ενδιαφέρον, την ειλικρίνεια,
- συμβάλλει στην κοινωνική πρόοδο, διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή, την ευημερία και την ειρηνική διαβίωση,
- ο ίδιος ο ηθικός κι ενάρετος άνθρωπος λαμβάνει ηθική ικανοποίηση από τη δράση του, λειτουργεί ως πρότυπο για τους άλλους κ.λπ.

Γι’ αυτό, παιδιά μου, η ηθική είναι αρετή και όποιος την κατέχει είναι άξιος θαυμασμού και επαίνου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Έφαγε «σπατ» και η γιαγιά κουφάθηκε…

Το ακόλουθο απόσπασμα είναι διασκευή από άρθρο του κ. Γιώργου Λιάλιου που δημοσιεύτηκε στην Καθημερινή στις 9-2-2003.

Ο νέος γυρίζει στο σπίτι του μετά το σχολείο. «Γιαγιά, γιαγιά!», λέει. «Σήμερα στο σχολείο έφαγα ένα φλας!..». Κι η γιαγιά απαντά εξαγριωμένη: «Όλο κάτι τέτοιες αηδίες πας και τρως και μετά γυρίζεις στο σπίτι και δεν θέλεις να φας τίποτα!».

Το χαριτωμένο αυτό ανέκδοτο δείχνει με τρόπο παραστατικό τα καθημερινά… μικροπροβλήματα που αντιμετωπίζουν οι παλαιότερες γενιές στην επικοινωνία τους με τους νεότερους. Και η αλήθεια είναι ότι στον αιώνα της πληροφορίας, η «γλώσσα των νέων» ανανεώνεται ταχύτατα, εξελίσσεται και διεισδύει ακόμα και στην κοινή καθομιλουμένη. «Μην ανησυχείτε εάν δεν καταλαβαίνετε», λένε οι γλωσσολόγοι. «Ο ιδιαίτερος αυτός κώδικας συνδέεται άρρηκτα με τη νεανική συναναστροφή και δεν απειλεί ούτε τη γλώσσα μας ούτε τη νοημοσύνη των παιδιών».

Με το χιούμορ και το πείραγμα στην «πρώτη γραμμή», η γλώσσα των νέων βρίσκει ολοένα νέους τρόπους να εκφράσει καταστάσεις και συναισθήματα της νεότητας. «Μια ημέρα, σε μια κουβέντα με τη μάνα μου της λέω «άλλαξα εισιτήριο» (σ.σ.: μου συνέβη κάτι απρόσμενο). Με κοιτάει και… φεύγει, τι να πει», λέει ο 17χρονος Αχιλλέας Λάλος. Οι νέες εκφράσεις εναλλάσσονται με γρήγορους ρυθμούς. Ένα καλό που άκουσα τελευταία και το λέω και εγώ είναι το «έφαγα σπατ». Δηλαδή έφαγα ήττα, απογοητεύτηκα, απέτυχα. Το «σπατ» από πού βγαίνει; Από… το σπατόσημο[1]», εξηγεί ο Γιώργος Ρόλης, 16 ετών.

«Είναι ο κώδικας με τον οποίο ο νέος λειτουργεί μέσα στην παρέα, όπου η πλάκα, η αμφισβήτηση, η ειρωνεία και το πείραγμα έχουν τον πρώτο λόγο», εξηγεί στην «Κ» ο καθηγητής Γλωσσολογίας κ. Γιώργος Μπαμπινιώτης. «Ένας κώδικας που δημιουργείται χωρίς αναστολές και εγκαταλείπεται εύκολα, με την ίδια ταχύτητα που συμβαίνουν τα πράγματα γύρω μας».

«Η είσοδος στη νεότητα σήμερα συνδέεται ουσιαστικά με το πέρασμα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, όπου τα παιδιά εισέρχονται σε ένα είδος κοινωνικής και επικοινωνιακής «αγοράς». Το παιδί βιώνει το πέρασμα από την παιδική ηλικία σε «κάτι άλλο», όπου έχουν σημασία διαφορετικά πράγματα. Πρέπει λοιπόν να βρει τη θέση του ως προς τις διάφορες παρέες, τη νεανική κουλτούρα

1 σπατόσημο : υψηλός φόρος στα αεροπορικά εισιτήρια που επιβλήθηκε για την κατασκευή του νέου αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος στα Σπάτα.

και φυσικά την ενήλικη κοινωνία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναπτύσσεται το σύνολο των γλωσσικών φαινομένων που ονομάζουμε γλώσσα των νέων», λέει στην «Κ» ο γλωσσολόγος κ. Γιάννης Ανδρουτσόπουλος, επιστημονικός συνεργάτης του Ινστιτούτου Γερμανικής Γλώσσας του Μάνχαϊμ, ο οποίος έχει ασχοληθεί με τον ιδιαίτερο τρόπο έκφρασης των νέων σε τέσσερις διαφορετικές ευρωπαϊκές γλώσσες**.**

Α3. Να υποθέσεις ότι συμμετέχεις σε τηλεοπτική συζήτηση με θέμα τη νεανική διάλεκτο. Να ετοιμάσεις μια εισήγηση (200-250 λέξεων) μιλώντας ως εκπρόσωπος της νεολαίας, στην οποία θα προσπαθήσεις να δικαιολογήσεις τον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούν τη γλώσσα οι νέοι (ιδιόλεκτος) απαντώντας με επιχειρήματα έναντι όσων σας κατηγορούν για κακοποίηση της γλώσσας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΦΩΚΑΣ (1927-2021)

Ραδιόφωνο

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του Νίκου Φωκά (ποιητή, δοκιμιογράφου και μεταφραστή) και δημοσιεύθηκε το 1994 στο λογοτεχνικό περιοδικό «Πλανόδιον» (τ.21).

Χαμήλωσα στο ελάχιστο τον ήχο
κι οι πρόστυχες φωνές αυτοστιγμεί
ακούγονται σαν ψίθυρος αγνές·
σαν ψίθυρος μαζί με τις φωνές
οι γλωσσικοί βιασμοί κι οι ξενισμοί
που δεν απαριθμούνται σ' ένα στίχο.

Διότι αν πρέπει να 'χω τέτοια γλώσσα
με σόου τζάκποτ ζάπινγκ και τι-βι
την καταργώ καλύτερα εντελώς
κι ας μείνει μόνο ως ψίθυρος απλός
μιας πίστης υπενθύμιση ακριβή
καθώς κοιτώ τα σύννεφα στην Όσσα[2].

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

2 Όσσα : βουνό της Θεσσαλίας

1. Το ποιητικό υποκείμενο ενοχλείται από κάποια γλωσσικά στοιχεία. Ποια είναι αυτά; Να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτή τη στάση αιτιολογώντας την απάντησή σου.

ή

2. Στην πρόθεση του ποιητικού υποκειμένου *«αν πρέπει να ‘χω τέτοια γλώσσα με σόου τζάκποτ ζάπινγκ και τι-βι την καταργώ καλύτερα εντελώς»* αναλαμβάνεις ως εκπρόσωπος των νέων να συντάξεις μια επιστολή προς αυτόν με την οποία προσπαθείς να τον μεταπείσεις.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ ΕΔΩΣΑΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Εισήγηση σε τηλεοπτική συζήτηση- Χρήση α΄ρηματικού προσώπου (εμείς οι νέοι...)

Αξιότιμοι κύριοι

χαίρομαι που μου δίνεται η δυνατότητα στο πλαίσιο αυτής της τηλεοπτικής συζήτησης να εκπροσωπήσω τη γενιά μου και να αναφερθώ στον ιδιαίτερο τρόπο με τον οποίο εμείς οι νέοι χρησιμοποιούμε τη γλώσσα. Πολλοί από εσάς μας κατηγορείτε συχνά για κακοποίηση της γλώσσας και γι' αυτό ήρθε η ώρα να εκφράσουμε κι εμείς τη θέση μας.

Βασικά θεματικά κέντρα :

- Η γλώσσα των νέων αντιπροσωπεύει το πέρασμα από την παιδική στην ενήλικη ζωή και συνιστά την προσπάθεια των εφήβων να ανακαλύψουν τον εαυτό τους και να βρουν έναν κώδικα επικοινωνίας με τους συνομηλίκους τους,
- η τεχνολογική έκρηξη έχει επηρεάσει και τη γλώσσα με την εισαγωγή ξένης ορολογίας, κυρίως στον χώρο του διαδικτύου και των ΜΜΕ, «*στον αιώνα της πληροφορίας, η «γλώσσα των νέων» ανανεώνεται ταχύτατα, εξελίσσεται και διεισδύει ακόμα και στην κοινή καθομιλουμένη*»,
- η παγκόσμια κινηματογραφική και μουσική βιομηχανία έχει μεγάλη απήχηση στους νέους οπότε λογικό είναι να επηρεάζονται και να μιμούνται τα προβαλλόμενα πρότυπα,
- η νεανική «αργκό» είναι μια προσωρινή γλωσσική επανάσταση που διαφοροποιεί τους νέους από την ενήλικη κοινωνία, «*η γλώσσα των νέων βρίσκει τρόπους να εκφράσει καταστάσεις και συναισθήματα της νεότητας»,*

- «*είναι ο κώδικας με τον οποίο ο νέος λειτουργεί μέσα στην παρέα, όπου η πλάκα, η αμφισβήτηση, η ειρωνεία και το πείραγμα έχουν τον πρώτο λόγο*», όπως επισημαίνει ο κ. Μπαμπινιώτης.

Επομένως, εσείς οι μεγαλύτεροι πρέπει να μας αντιμετωπίζετε με κατανόηση και υπομονή και να μην κρίνετε τόσο αυστηρά τη γλώσσα των νέων.

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Τα γλωσσικά στοιχεία που ενοχλούν το ποιητικό υποκείμενο είναι :

οι πρόστυχες φωνές , οι γλωσσικοί βιασμοί κι οι ξενισμοί, σόου τζάκποτ ζάπινγκ και τι-βι

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να επισημάνει το υβριστικό λεξιλόγιο, τη χρήση ξένων λέξεων, τα ορθογραφικά, γραμματικά και συντακτικά λάθη, την ξενομανία κ.λπ.

Έπειτα καλείται:

ή να συμφωνήσει με το ποιητικό υποκείμενο κατακρίνοντας την κακοποίηση της γλώσσας, τη γλωσσική ένδεια, τη λεξιπενία και την ξενομανία που συρρικνώνουν την ελληνική γλώσσα και επιτείνουν τη γλωσσική κρίση

ή να διαφωνήσει θεωρώντας υπερβολική την τοποθέτηση του ποιητικού υποκειμένου. Μπορεί να αιτιολογήσει τη θέση του με επιχειρήματα, όπως ότι είναι θεμιτός και φυσιολογικός ο γλωσσικός δανεισμός, η παγκοσμιοποίηση έχει επηρεάσει τη γλώσσα και τον χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, η γλώσσα αλλάζει καθώς αλλάζουν οι εποχές, τεχνολογική πρόοδος κ.λπ.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Επιστολή

Προσφώνηση, αποφώνηση, χρήση β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου.

Αξιότιμε κύριε

με αφορμή το ποίημα σας «Ραδιόφωνο» έλαβα το θάρρος ως εκπρόσωπος της νεολαίας να σας στείλω αυτή την επιστολή, προκειμένου να εκφράσω τη δυσαρέσκειά μου/ την έκπληξή μου/ την απογοήτευσή μου σχετικά με την πρόθεσή σας να καταργήσετε τη γλώσσα μας.

<u>Βασικά θεματικά κέντρα:</u>

- υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης των «κακώς κειμένων» αναφορικά με τη χρήση της γλώσσας χωρίς να απαιτείται η κατάργησή της, με την κατάλληλη γλωσσική παιδεία,

- μπορεί να αντιμετωπιστεί η ξενομανία με συλλογική προσπάθεια και συστάσεις κυρίως προς τα ΜΜΕ ώστε να προσπαθήσουν να περιορίσουν τα ξενικά στοιχεία,
- η μακραίωνη πορεία της ελληνικής γλώσσας αποδεικνύει την αντοχή της στο χρόνο και απέναντι στις ξένες επιδράσεις,
- χρήσιμες οι όποιες επισημάνσεις και συμβουλές αλλά δεν είναι λύση οι αφορισμοί και οι απαγορεύσεις.

Ελπίζω να λάβετε σοβαρά υπόψη τις παρατηρήσεις μου και να αλλάξετε γνώμη.

Με εκτίμηση

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η μουσική είναι …

Το απόσπασμα προέρχεται από συνέντευξη του Άγγελου Πολίτη, ενός καταξιωμένου και βραβευμένου μουσικού με δίπλωμα κλαρινέτου και μέλους συμφωνικής ορχήστρας, που δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα www.polismagazino.gr το 2019.

Η μουσική ενώνει τους λαούς και τους πολιτισμούς;

Η μουσική είναι μια παγκόσμια γλώσσα που αδιαμφισβήτητα ενώνει λαούς και πολιτισμούς. Ενώνει ανθρώπους με διαφορετική κοινωνική διαστρωμάτωση, χρώμα, θρησκεία κ.λπ. Έχουμε τα παραδείγματα συμφωνικών ορχηστρών που συστάθηκαν από μουσικούς διαφορετικών χωρών, για να συνεργαστούν και να βγάλουν όλοι μαζί ένα κοινό αποτέλεσμα με τη γλώσσα της μουσικής.

Ο άνθρωπος έχει ανάγκη τη μουσική από τα πρώτα χρόνια της ζωής του, είναι ένας τρόπος έκφρασης και επικοινωνίας που μέσω των ήχων και των ρυθμών μιλάει αυτή την παγκόσμια γλώσσα. Η μουσική είναι συμμετοχή, συνεργασία, ομάδα, αποτέλεσμα, στιγμές συγκίνησης, δημιουργίας αλλά και αναδημιουργίας. Ας δώσουμε ένα απλό παράδειγμα, δεν είναι τυχαίο ότι στο άκουσμα του εθνικού ύμνου της πατρίδας τους, όλοι οι άνθρωποι συγκινούνται. Η μουσική μιλάει στην ψυχή, στο μυαλό και στην καρδιά των ανθρώπων, γι’ αυτό είναι αδιαμφισβήτητα ένα αγαθό που τους ενώνει!

Γιατί χρειάζεται η μουσική παιδεία; Είναι πολυτέλεια ή ανάγκη;

Η μουσική παιδεία ήταν ένα αναπόσπαστο κομμάτι της παιδείας στην αρχαία Ελλάδα. Μαζί με τα μαθηματικά, τη γραφή και τον αθλητισμό ήταν και η μουσική. Δεν μπορεί, κάτι ξέρανε οι αρχαίοι ημών πρόγονοι…. Στο ερώτημα αν είναι πολυτέλεια ή ανάγκη σίγουρα δεν είναι πολυτέλεια και σίγουρα είναι ανάγκη! Μουσική παιδεία δε σημαίνει ότι όποιος μαθαίνει μουσική πρέπει να γίνει και επαγγελματίας. Η μουσική δίνει καλλιέργεια στον άνθρωπο, μάλιστα έρευνες δείχνουν ότι βοηθάει πολύ τα παιδιά στις επιδόσεις τους στα μαθήματα και τα κάνει να είναι πιο πειθαρχημένα και ήρεμα στη ζωή τους. Επίσης πρέπει να δίνουμε στα παιδιά μας σωστά ερεθίσματα καλής ποιοτικής μουσικής, σε ό,τι είδος μουσικής επιλέγουμε. Τα παιδιά μας είναι οι αυριανοί ακροατές και πρέπει να εκπαιδεύονται με σωστά ερεθίσματα. Προσωπικά, κάνοντας πολλές εκπαιδευτικές συναυλίες σε σχολεία ή σε συναυλιακούς χώρους διαπιστώνω τη δίψα και την ανάγκη των παιδιών για μουσική. Ειδικά σε σχολεία υποβαθμισμένων περιοχών, με τη πλειοψηφία των παιδιών να είναι προσφυγόπουλα από Συρία, Πακιστάν κ.ά, έχω ζήσει συγκινητικές στιγμές. Τα παιδιά μην

έχοντας δει ποτέ στη ζωή τους ένα οργανικό σύνολο ή μην έχοντας ακούσει κλασική μουσική, θυμάμαι να μας λένε ότι ήταν μία από τις πιο ωραίες μέρες της ζωής τους .

Πώς μπορεί ένας γονιός να ανακαλύψει το ταλέντο του παιδιού του στη μουσική;

Ένας γονιός μπορεί να προσφέρει στο παιδί του την ευκαιρία να γνωρίσει τη χαρά της μουσικής. Από εκεί και πέρα το ταλέντο του παιδιού το ανακαλύπτεις μέσα από τη μουσική πράξη. Για παράδειγμα η χορωδία βοηθάει πολύ τα παιδιά, η εκμάθηση ενός μουσικού οργάνου και η συμμετοχή σε ένα οργανικό σύνολο, η παρακολούθηση συναυλιών και φυσικά να ακούν μουσική στο σπίτι. Με λίγα λόγια το κάθε παιδί χρειάζεται μουσικά ερεθίσματα για να μπορεί να βγάλει το ταλέντο του στην επιφάνεια.

Α3. Μετά την ανάγνωση της παραπάνω συνέντευξης, αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο προσωπικό σου ιστολόγιο για τη δύναμη και τα οφέλη της μουσικής. Να αναφερθείς στο ρόλο που κατά τη γνώμη σου έχει η μουσική στην καθημερινότητα των νέων της ηλικίας σου και στα είδη της μουσικής που η γενιά σου προτιμά, αιτιολογώντας την άποψή σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ (1896-1928)

Το πιάνο

Το ποίημα του Κώστα Καρυωτάκη που ακολουθεί προέρχεται από τη συλλογή ποιημάτων "Εφηβικοί Στίχοι" (1913-1916), ποιήματα που έγραψε ως έφηβος και δημοσιεύονταν σε πειροδικά και εφημερίδες της εποχής.

Μπροστά στο πιάνο κει το μεγαλόπρεπο
πανώρια κόρη κάθεται
κι απλώνει στ' άσπρα πλήχτρα του ανάλαφρα
τα χέρια της τ' ασπρότερα.

Ριγούν αυτά στ' ονειρευτό της άγγισμα
κι όλο πηδάν χαρμόσυνα
στα χάδια που τα δάχτυλα τ' αφρόπλαστα
ατέλειωτα σκορπίζουνε.

Και χύνονται στη μυρωμένη κάμαρα
που λάμπει ολοφώτιστη
τρελοί σκοποί, απόκοσμοι, ουράνιοι

και μελωδίες βαγνέριες.

Γιομάτη πόνο μια στροφή ακούγεται,
βαριά χτυπούν τα δάχτυλα,
και σαν σιγοπηδά το πιάνο φαίνεται
πως τρέμει μες στο θρήνο του.

Και τ' ανθογυάλι[1]' αυτά που το στολίζουνε
κουνιούντ', ανατριχιάζουνε
με τ' άνθια τους μαζί, που χάμω γέρνουνε—
θαρρείς από τη λύπη τους.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο θέματα</u> που σου δίνονται. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το ποίημα χωρίζεται σε 2 ενότητες με βάση τα συναισθήματα που γεννά η μουσική στο πιάνο. Να τις εντοπίσεις και να παρουσιάσεις με στοιχεία του ποιήματος το διαφορετικό συναισθηματικό αντίκτυπο που έχει η εκτέλεση του κομματιού. Συμφωνείς ότι η μουσική μπορεί να εκφράσει τόσα και διαφορετικά συναισθήματα;

ή

2. Τι θα έλεγε το πιάνο του ποιήματος αν είχε ανθρώπινη φωνή; Αναλαμβάνεις να εκφράσεις σε πεζό λόγο όσα η μουσική εκτέλεση λέει με νότες. Γράψε τις σκέψεις σου σε σελίδα ημερολογίου.

Μονάδες 25

1 ανθοδοχεία

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Α3 (μονάδες 25)

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Άρθρο στο προσωπικό ιστολόγιο

Τίτλος άρθρου- Χρήση α΄ ρηματικού προσώπου (ενικού και πληθυντικού)

Βασικά θεματικά κέντρα :

Η μουσική

- είναι τρόπος έκφρασης και επικοινωνίας των νέων ανθρώπων,
- είναι διέξοδος, τρόπος χαλάρωσης και εκτόνωσης από την πιεστική καθημερινότητα
- *είναι συμμετοχή, συνεργασία, ομάδα, αποτέλεσμα, στιγμές συγκίνησης, δημιουργίας αλλά και αναδημιουργίας,*
- έχει θεραπευτικές ιδιότητες*, μιλάει στην ψυχή, στο μυαλό και στην καρδιά των ανθρώπων γι' αυτό είναι αδιαμφισβήτητα ένα αγαθό που τους ενώνει,*
- *δίνει καλλιέργεια στον άνθρωπο, βοηθάει πολύ τα παιδιά στις επιδόσεις τους στα μαθήματα και τα κάνει να είναι πιο πειθαρχημένα και ήρεμα στη ζωή τους.*

Είδη μουσικής που επιλέγουν οι νέοι : μοντέρνα μουσική, ραπ, τραπ, ξένα ακούσματα, χορευτικά τραγούδια κ.α.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφερθεί στα είδη της μουσικής που ακούει ο ίδιος και η παρέα του και να δικαιολογήσει τις επιλογές τους ανάλογα με την προσωπικότητα και τα ενδιαφέροντά τους (π.χ. οι στίχοι μιλούν στην εφηβική ηλικία, εκφράζουν την επαναστατικότητα των νέων, η μοντέρνα τραπ τους διαφοροποιεί από τις άλλες γενιές, είναι ακούσματα της μόδας, τους βοηθούν να εκφράζονται χορευτικά κ.α.)

ΘΕΜΑ Β3 (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Οι δύο ενότητες του ποιήματος:

1η-3η στροφή : χαρούμενες μελωδίες που γεμίζουν το δωμάτιο, τρελοί και απόκοσμοι ήχοι που δημιουργούν ένα ευχάριστο κλίμα, γεννούν τρυφερά συναισθήματα, μαγεύουν τον ακροατή, τον συγκινούν κ.ά. (*Ριγούν αυτά στ' ονειρευτό της άγγισμα κι όλο πηδάν χαρμόσυνα στα χάδια ...Και χύνονται στη μυρωμένη κάμαρα που λάμπει ολοφώτιστη τρελοί σκοποί, απόκοσμοι, ουράνιοι και μελωδίες βαγνέριες).*

4η-5η στροφή: ο ήχος αλλάζει, εκφράζει πόνο, θλίψη, θρηνητικό τραγούδι, προκαλεί ανατριχίλα, λύπη, το πιάνο τρέμει, τα ανθοδοχεία ανατριχιάζουν, τα άνθη γέρνουν.
(Γιομάτη πόνο, βαριά χτυπούν τα δάχτυλα, το πιάνο φαίνεται πως τρέμει μες στο θρήνο του, Και τ' ανθογυάλι ανατριχιάζουνε με τ' άνθια τους μαζί, που χάμω γέρνουνε από τη λύπη τους)

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να επισημάνει τις 2 αντίθετες εικόνες του ποιήματος και την ποικιλία των συναισθημάτων που εκφράζονται, η χαρά εναλλάσσεται με τη λύπη, η συγκίνηση με την ανατριχίλα, η μαγεία με τον πόνο και όλα αυτά μέσα από την εκτέλεση ενός μουσικού κομματιού στο πιάνο.

Έπειτα καλείται να συμφωνήσει ή όχι με την άποψη ότι η μουσική γεννά και εκφράζει ταυτόχρονα τόσα πολλά και ανάμεικτα συναισθήματα, αποτυπώνει τη χαρά αλλά και τη λύπη, προκαλεί ρίγη συγκίνησης αλλά και μελαγχολία. Αυτή είναι η δύναμη της μουσικής.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής:**

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Ημερολόγιο
Ύφος λόγου: προσωπικό, βιωματικό, λυρικό, εξομολογητικός τόνος, αμεσότητα
Προσφώνηση: Αγαπητό μου ημερολόγιο

<u>Ενδεικτική απάντηση</u>

Η χαρά κατακλύζει την ψυχή μου, η καρδιά μου χορεύει στους ρυθμούς του πιάνου, νιώθω γαλήνη, τρυφερότητα, ηρεμία, ένα κύμα συγκίνησης με συνεπαίρνει, έντονα συναισθήματα με πλημμυρίζουν, ταξιδεύω και ακολουθώ τους μαγευτικούς ήχους που με ανεβάζουν στα ουράνια, τι ευτυχία!

Όμως ξαφνικά κάτι αλλόκοτο συμβαίνει, το σκηνικό αλλάζει, μαύρες σκέψεις με κατακλύζουν, ο πόνος και η λύπη βγαίνουν στην επιφάνεια, το σώμα μου μουδιάζει, θρήνος στην ψυχή μου, ανατριχίλα και ένταση, νιώθω να πνίγομαι, θέλω να φωνάξω δυνατά, να τρέξω μακριά...

Αχ τι αλλόκοτα συναισθήματα, φοβάμαι να τα ομολογήσω, τι να συμβαίνει άραγε στην ταραγμένη μου ψυχή;

Σε αφήνω, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Πάω να βρω γαλήνη...

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η απώλεια της ιστορικής μνήμης

Το κείμενο αποτελεί (διασκευασμένο) απόσπασμα από την ομιλία που εκφώνησε την 21.10.2013 ο Ιταλός φιλόσοφος Ουμπέρτο Έκο (1932-2016) στην έδρα του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη. Ανακτήθηκε στις 20.03.2022 από τον διαδικτυακό ιστότοπο https://www.efsyn.gr.

Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας ενδιαφέρονται κυρίως για το παρόν. Συμβαίνει όλο και συχνότερα στην Ιταλία οι νέοι (συμπεριλαμβανόμενων πολλών φοιτητών), όταν δέχονται ερωτήματα για γεγονότα που αφορούν λ.χ. τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, να μην ξέρουν πώς να ορίσουν ιστορικές προσωπικότητες ή να μην είναι σε θέση να αφηγηθούν κάτι συγκεκριμένο για γεγονότα που συνέβησαν δέκα χρόνια πριν τη γέννησή τους.

Δυστυχώς, μια παρόμοια απώλεια μνήμης συντελείται και στον κόσμο της λογιοσύνης[1]. Αν συμβουλευτώ ένα αμερικανικό κείμενο που δημοσιεύτηκε σήμερα για ένα ειδικό θέμα, μπορεί να ανακαλύψω ότι η βιβλιογραφία δεν προχωράει πέρα από τη δεκαετία του 1980, πράγμα που μπορεί να είναι κατανοητό για ορισμένες επιστήμες που αναπτύσσονται, όπως για παράδειγμα εκείνες που ασχολούνται με το μποζόνιο του Χιγκς, αλλά είναι παράξενο αν αφορά στις ανθρωπιστικές επιστήμες. Σε πολλά ντοκουμέντα που μπορεί να βρει κανείς στο διαδίκτυο λείπει μια χρονολογία αναφοράς, ενώ θα ήταν σημαντικό να γνωρίζουμε αν γράφτηκαν το 2009, το 2010 ή το 2012. Έχει χαθεί το όποιο χρονικό βάθος. Το πρόβλημα που διακυβεύεται[2] είναι ότι κανένας πολιτισμός (με την ανθρωπολογική έννοια του όρου, νοούμενος ως σύστημα επιστημονικών και καλλιτεχνικών ιδεών, μύθων, θρησκειών, αξιών και καθημερινών συνηθειών) δεν μπορεί να υπάρχει και να επιβιώνει χωρίς συλλογική μνήμη.

Οι κοινωνίες βασίζονταν πάντοτε στη μνήμη, για να διατηρούν την ταυτότητά τους, ξεκινώντας από τον γέροντα ο οποίος, καθισμένος κάτω από ένα δέντρο, αφηγούνταν ιστορίες για την εκμετάλλευση των προγόνων του και για τον ιδρυτικό μύθο της φυλής. Και όταν κάποια πράξη λογοκρισίας εξαλείφει ένα μέρος της μνήμης μιας κοινωνίας, αυτή η κοινωνία περνάει μια κρίση ταυτότητας.

---

1 λογιοσύνη: οι άνθρωποι του πνεύματος, των Γραμμάτων

2 διακυβεύω: διακινδυνεύω, ριψοκινδυνεύω

Αυξήσαμε την ικανότητα της μνήμης μας, αλλά δεν έχουμε ακόμη βρει τις νέες παραμέτρους φιλτραρίσματος. Όταν αναμετριόμαστε με το διαδίκτυο, δεν έχουμε στη διάθεσή μας ούτε έναν κανόνα για να επιλέγουμε τις πληροφορίες, ούτε έναν κανόνα για να ξεχνάμε αυτό που είναι ανώφελο να θυμόμαστε. Διαθέτουμε κριτήρια επιλογής μόνο στον βαθμό που είμαστε διανοητικά προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουμε τον Γολγοθά της πλοήγησης στο διαδίκτυο. Χρειαζόμαστε κέντρα εκπαίδευσης (το σχολείο, τα βιβλία, οι επιστημονικοί θεσμοί, ορισμένοι ιστότοποι), που θα μας διδάσκουν πώς να κάνουμε την επιλογή.

Για να διατηρεί την ταυτότητά του ένας πολιτισμός, δεν πρέπει να συμπεριφέρεται μόνον σαν ένα αρχείο πληροφοριών, αλλά και σαν ένα φίλτρο. Η ιστορία των πολιτισμών είναι μια σειρά αβύσσων στις οποίες έχουν χαθεί τόνοι πληροφοριών.

Α3. Γιατί είναι σημαντικό να μη χάσει ο σύγχρονος άνθρωπος την ιστορική του μνήμη; Ποιους κινδύνους εγκυμονεί για τους πολιτισμούς ο σύγχρονος τρόπος θεώρησης των ιστορικών γεγονότων; Να τοποθετηθείς σε αυτά τα ερωτήματα συντάσσοντας άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο σχολικό ιστολόγιο. Να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου αναφοράς, τα οποία θα πλαισιώσεις με τις προσωπικές σου απόψεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΟΥΛΗ ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ

Η φυσαρμόνικα (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο διήγημα της φιλολόγου Γιούλης Χρονοπούλου, που δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό https://frear.gr/ στις 23.02.2022.

[…] η φυσαρμόνικα δεν ήταν ένα απλό αντικείμενο στο σπίτι. Ήταν το αγαπημένο μουσικό όργανο του πατέρα, ήταν η καταφυγή του, η έκφρασή του. Έπαιζε περίφημα. Είχε, άλλωστε, εμφανές και πηγαίο μουσικό ταλέντο.

Ο τρόπος, μάλιστα, που ανακάλυψε αυτό το ταλέντο ήταν ιδιαίτερα αξιοσημείωτος και συνδεμένος, κατά μια έννοια, με την ιστορία του τόπου. Από το Ληξούρι της Κεφαλονιάς ο πατέρας, ήταν παιδί στα χρόνια του πολέμου, στην Ιταλική και κατόπιν στη Γερμανική κατοχή του νησιού, που επιβλήθηκε μετά τη σφαγή της ιταλικής μεραρχίας Άκουι, με ένα από τα φυλάκια να εδρεύει κοντά στο σπίτι του. Μια μέρα, πριν ακόμα γίνει 10 χρονών, καθώς γύριζε στο σπίτι με τον γαϊδαράκο της οικογένειας, βρέθηκε αντιμέτωπος με έναν Γερμανό στρατιώτη, που τον πλησίασε με σκοπό να επιτάξει τον γάιδαρο για

μεταφορές πολεμοφοδίων κάπου 8 χιλιόμετρα μακριά. Αποφάσισε να πάρει και το παιδί μαζί του για τα 2-3 δρομολόγια πηγαινέλα, χωρίς να ειδοποιηθούν οι γονείς. Αυτό ακολουθούσε με αγωνία και φόβο. Δάκρυα βουβά, ρουθουνίσματα παράπονου στην αρχή, κλάματα και λυγμοί στο τέλος. «Φερφλούχτ» (καταραμένε), του φώναζε ο Γερμανός, μια λέξη που δεν ξέχασε ποτέ, κι έκλαιγε όλο και πιο γοερά.

Τότε ο στρατιώτης, για να ηρεμήσει το παιδί, για να το κάνει να σταματήσει το ενοχλητικό κλάμα, του έδωσε μια φυσαρμόνικα που είχε μαζί του. Το παιδί την πήρε, την απόθεσε στο στόμα και στη στιγμή άρχισε να παίζει μελωδικά. Ήταν μια συνταρακτική σκηνή και για τους δύο. Το παιδί αντιλήφθηκε αίφνης ότι μπορούσε να παίζει ένα μουσικό όργανο και μάλιστα χωρίς εκπαίδευση, χωρίς καθοδήγηση. Σα να ανακάλυψε τον εαυτό του. Ο στρατιώτης έμεινε άφωνος μπροστά σ' αυτή την ανταπόκριση και σα να μαλάκωσε η εχθρική του διάθεση. Στο τέλος, του τη δώρισε, σε μια κίνηση απρόσμενης θυσίας.

Η φυσαρμόνικα έγινε σύμβολο στο σπίτι μας. […]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να προσδιορίσεις τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα και τον τρόπο με τον οποίο εξελίχθηκε η ιστορική αφήγηση. Για ποιους λόγους, κατά τη γνώμη σου, η «φυσαρμόνικα έγινε σύμβολο στο σπίτι» του αφηγητή;

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο πατέρας του αφηγητή. Στο ημερολόγιό σου καταγράφεις τα περιστατικά που σχετίζονται με τον τρόπο που απέκτησες τη φυσαρμόνικα, αποτυπώνοντας τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για όσα συνέβησαν και για το απρόσμενο αυτό δώρο.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, προκειμένου να εξηγήσει γιατί είναι σημαντικό να μη χαθεί η ιστορική μνήμη και να παρουσιάσει τους κινδύνους που εγκυμονεί η απώλειά της μέσα από τη σύγχρονη θεώρηση των ιστορικών γεγονότων, αλλά και για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Στοιχεία από το κείμενο αναφοράς:

- Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας ενδιαφέρονται κυρίως για το παρόν.
- Πολλοί νέοι, ακόμη και φοιτητές, αλλά και άνθρωποι των Γραμμάτων αγνοούν ακόμη και το πρόσφατο ιστορικό παρελθόν.

- Σε πολλά ντοκουμέντα που μπορεί να βρει κανείς στο διαδίκτυο λείπει μία χρονολογία αναφοράς, ενώ θα ήταν σημαντικό να γνωρίζουμε αν γράφτηκαν το 2009, το 2010 ή το 2012. Έχει χαθεί το όποιο χρονικό βάθος.

→ Το πρόβλημα που διακυβεύεται είναι ότι κανένας πολιτισμός δεν μπορεί να υπάρχει και να επιβιώνει χωρίς συλλογική μνήμη.

- Οι κοινωνίες βασίζονταν πάντοτε στη μνήμη για να διατηρούν την ταυτότητά τους.
- Όταν κάποια πράξη λογοκρισίας εξαλείφει ένα μέρος της μνήμης μιας κοινωνίας, αυτή η κοινωνία περνάει κρίση ταυτότητας.
- Αυξήσαμε την ικανότητα της μνήμης μας, αλλά δεν έχουμε ακόμη βρει τις νέες παραμέτρους φιλτραρίσματος της πληροφορίας.
- Για να διατηρεί την ταυτότητά του ένας πολιτισμός, δεν πρέπει να συμπεριφέρεται μόνον σαν ένα αρχείο πληροφοριών, αλλά και σαν ένα φίλτρο.

→ Χρειαζόμαστε κέντρα εκπαίδευσης (το σχολείο, τα βιβλία, οι επιστημονικοί θεσμοί, ορισμένοι ιστότοποι), που θα μας διδάσκουν πώς να κάνουμε την επιλογή.

Περαιτέρω επιχειρηματολογία*:*

- Χωρίς ιστορική μνήμη δεν γίνονται κατανοητές οι πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές ζυμώσεις που οδήγησαν στο σύγχρονο ιστορικό «γίγνεσθαι» στο οποίο εντάσσεται και ζει το άτομο ως πολίτης, άρα αδυνατεί να ερμηνεύσει το πλαίσιο που καθορίζει τη ζωή και τις επιλογές του.
- Αγνοώντας το νήμα που συνδέει το παρελθόν με το παρόν και το μέλλον, οι άνθρωποι νιώθουν μετέωροι, γιατί χάνουν το αίσθημα της συνέχειας, επομένως αδυνατούν να διαμορφώσουν μια συγκροτημένη, υπεύθυνη και αποτελεσματική στάση ζωής.
- Χωρίς την ιστορική μνήμη χάνεται η ταυτότητα και αλλοιώνεται η ιδιοπροσωπία ενός λαού.

  → Η διατήρηση της ιστορικής μνήμης λειτουργεί ως συνεκτικός δεσμός μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας.

Β3.(Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

α΄ ζητούμενο:

- Τόπος: Ληξούρι Κεφαλλονιάς
- Χρόνος: Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος – γερμανική κατοχή

- Ο πατέρας του αφηγητή ως παιδί μικρότερο των 10 ετών, που γύριζε στο σπίτι με τον γαϊδαράκο της οικογένειας, βρέθηκε αντιμέτωπο με έναν Γερμανό στρατιώτη, που το πλησίασε με σκοπό να επιτάξει τον γάιδαρο για μεταφορές πολεμοφοδίων κάπου 8 χιλιόμετρα μακριά. Με τη βία υποχρέωσε το παιδί να κάνει μαζί του τα 2-3 δρομολόγια πηγαινέλα, χωρίς να ειδοποιηθούν οι γονείς.
- Το παιδί, τρομοκρατημένο, έκλαιγε στην αρχή βουβά, αλλά στη συνέχεια, ολοένα και πιο απελπισμένο, γοερά και εκνεύριζε τον στρατιώτη, με αποτέλεσμα εκείνος να το βρίζει : «Φερφλούχτ» (καταραμένε), του φώναζε ο Γερμανός, μια λέξη που δεν ξέχασε ποτέ…
- Για να το κατευνάσει, του έδωσε μια φυσαρμόνικα. Η κίνηση αυτή του στρατιώτη έφερε την ανατροπή στην εξέλιξη της ιστορίας.
- Το παιδί έπαιξε για απρόσμενα μελωδικά, παρότι ήταν η πρώτη φορά που έπιανε μουσικό όργανο στα χέρια του. Γι’ αυτό αισθάνθηκε «Σα να ανακάλυψε τον εαυτό του.»
- «Ο στρατιώτης έμεινε άφωνος μπροστά σ’ αυτή την ανταπόκριση και σα να μαλάκωσε η εχθρική του διάθεση. Στο τέλος, του τη δώρισε, σε μια κίνηση απρόσμενης θυσίας.»: η μουσική ένωσε τους δύο «εχθρούς», σήμανε την ανακωχή μεταξύ τους και ο «σκληρός» κατακτητής φέρθηκε ανθρώπινα κι αποχωρίστηκε τη φυσαρμόνικά του, για να τη δωρίσει στο παιδί που ως τώρα αποκαλούσε «καταραμένο» και να του ανοίξει έναν νέο, μαγικό κόσμο δυνατοτήτων.

β΄ ζητούμενο:

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να δώσει τη δική του ερμηνεία για τη συμβολική διάσταση που είχε η φυσαρμόνικα στο οικογενειακό περιβάλλον του αφηγητή, αξιοποιώντας στοιχεία από την πρώτη παράγραφο του αποσπάσματος («η φυσαρμόνικα δεν ήταν ένα απλό αντικείμενο στο σπίτι. Ήταν το αγαπημένο μουσικό όργανο του πατέρα, ήταν η καταφυγή του, η έκφρασή του. Έπαιζε περίφημα. Είχε, άλλωστε, εμφανές και πηγαίο μουσικό ταλέντο.») και αξιολογώντας την ιστορική αφήγηση που έπεται.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Η εκφώνηση απαιτεί τη συγγραφή σελίδας ημερολογίου. Επομένως, πρέπει να πληρούνται οι ανάλογες προδιαγραφές του συγκεκριμένου κειμενικού είδους:

Δομή: οικεία προσφώνηση (Αγαπητό ημερολόγιο,) ή/και αποφώνηση

Ύφος λόγου: προσωπικό και άμεσο, τόνος εξομολογητικός, αφήγηση σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο

Γλώσσα: συγκινησιακά φορτισμένη

Ως προς το περιεχόμενο, είναι απαραίτητο να συμπεριληφθούν όλα τα γεγονότα και οι αντιδράσεις των προσώπων που αποτυπώνονται στο απόσπασμα, με τον τρόπο και τις προεκτάσεις που θα τους αποδώσει ο/η μαθητής/-τρια, ανάλογα με τη δική του/της βιωματική πρόσληψη του κειμένου.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η «Σχεδία» ήταν για εμάς η σανίδα της σωτηρίας

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα από το ομότιτλο άρθρο της Ηλιάνας Μάγρα, που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο https://www.kathimerini.gr/ στις 16.11.2020, στηρίζεται στις συνεντεύξεις τριών ανθρώπων της «Σχεδίας», του πρώτου ελληνικού περιοδικού του δρόμου που πωλούν άστεγοι και άνεργοι.

Από τη στιγμή κατά την οποία έμειναν άστεγοι και μέχρι να φορέσουν το κόκκινο γιλέκο[1], αυτοί οι άνθρωποι ένιωθαν αόρατοι, υπάρξεις περιθωριακές, χωρίς κανένα ρόλο, σε μία κοινωνία που τους περιφρονούσε.

«Σε αυτή τη ζωή περίσσευα», εξομολογείται η 70χρονη Δήμητρα Πιάγκου. Μέχρι που βρήκε καταφύγιο τη «Σχεδία», το πρώτο ελληνικό περιοδικό του δρόμου που πωλούν άστεγοι και άνεργοι. «Άκουσα ότι το περιοδικό δεν κλείνει την πόρτα σε κανέναν που θέλει να πάει να ζητήσει δουλειά», έτσι, το 2013, όταν είχε πρωτοξεκινήσει η «Σχεδία», η κ. Πιάγκου επικοινώνησε με τον υπεύθυνο πωλητών. Της είπε πως σε 4-5 ημέρες θα είχε μια απάντηση. «Αυτές ήταν μαρτύριο για εμένα, δεν ήταν μόνο η αγωνία, ήταν και τα πρακτικά προβλήματα, όταν είσαι άστεγος, όταν πεινάς, όταν έχεις δύο σκυλιά να φροντίσεις. Οι μέρες περνούσαν και γινόταν τραγική η κατάσταση, είχαν ήδη αρχίσει οι λιποθυμίες από την ασιτία». Σύντομα η κ. Πιάγκου έγινε μία από τους πρώτους πωλητές της «Σχεδίας». Όσο κι αν ήθελε αυτή τη δουλειά, στην αρχή ντρεπόταν. «Φοβόμουν ότι ο κόσμος θα με χλευάζει, θα με βρίζει», αλλά οι περισσότεροι τη ρωτούσαν με ενδιαφέρον και ευγένεια για το περιοδικό. Μέχρι το 2015, η «Σχεδία» είχε ήδη αποκτήσει φανατικούς αναγνώστες που έψαχναν το χαρακτηριστικό κόκκινο γιλέκο των πωλητών της στους δρόμους της Αθήνας. «Αυτό το πράγμα άρχισε να μου δίνει ζεστασιά», σημειώνει.

Ο 71χρονος Στάθης Παπαναστασίου είχε κάνει πολλές δουλειές –ποδοσφαιριστής, κρουπιέρης σε καζίνο, ανθυποπλοίαρχος στα καράβια. Όταν έμεινε άστεγος, πήγε σε μία δομή όπου έμεινε για χρόνια, ενώ περίμενε μισό χρόνο για να γίνει πωλητής της «Σχεδίας», γιατί πλέον η ζήτηση για θέσεις πωλητών ήταν μεγάλη. Θυμάται ακόμα το πρώτο του πόστο, πριν από 6 χρόνια, στο Πάρκο Ριζάρη. Ο κόσμος του έλεγε «καλημέρα» και «κουράγιο». «Το είδα ως λύτρωση από την κοινωνική απομόνωση», λέει ο ίδιος, «δεν το είχα νιώσει σε όλη μου τη ζωή αυτό».

1 Οι διαπιστευμένοι πωλητές του περιοδικού «Σχεδία» φορούν κόκκινο γιλέκο

Ο 63χρονος Μιχάλης Σαμόλης τονίζει πως όταν μένεις άστεγος, μένεις ταυτόχρονα και μόνος, καθώς φίλοι και οικογένεια τις περισσότερες φορές εξαφανίζονται. «Άρχισα να αισθάνομαι ορατός από τη μέρα που ξεκίνησα να πουλάω το περιοδικό», λέει ο κ. Σαμόλης. Το 2012 του έκλεψαν το φορτηγό δημοσίας χρήσεως που είχε –άρχισε αμέσως να ψάχνει δουλειά, αλλά μάταια. «Με απέρριπταν αμέσως, ένιωθα πολύ άσχημα». Ήταν άνεργος για ένα χρόνο, μέσα στον οποίο ξόδεψε όσα χρήματα είχε αποταμιεύσει. Έβαλε τα υπάρχοντά του σε έξι κούτες και βγήκε στον δρόμο. Σαράντα δύο μέρες μετά πήγε στο Κέντρο Υποδοχής και Αλληλεγγύης Δήμου Αθηναίων, όπου μένει ακόμα, και γνώρισε κάποιον ο οποίος του έκανε εντύπωση, γιατί έτρωγε κοτόπουλο και πίτσα –ήταν πωλητής της «Σχεδίας». «Με πήρε από το χέρι και η ζωή μου άλλαξε ολοκληρωτικά», σημειώνει. Οι επτά μήνες της αναμονής λέει πως ήταν μαρτυρικοί –πήγαινε στο περιοδικό συνέχεια, ζητώντας μία θέση. «Τι σε κάνει να πιστεύεις ότι εσύ έχεις μεγαλύτερη ανάγκη από όλους αυτούς που περιμένουν στην ουρά;», του είπε μία μέρα ο Χρήστος Αλεφάντης, ο ιδρυτής της «Σχεδίας», αλλά «όταν μπήκα στη "Σχεδία" κατάλαβα πόσο δίκιο είχε, γιατί όλοι είμαστε ίδιοι».

– Τελικά, τι σας έχουν διδάξει η εμπειρία σας και η «Σχεδία»;

Δ. Π.: Καταξιώθηκα μέσα από αυτό τον αγώνα. Η «Σχεδία» μού έδωσε αγάπη. Δεν είχα φανταστεί ποτέ πως άνθρωποι -που μέχρι χθες δεν ήξερα- θα ήθελαν να αλλάξουν τη ζωή μου. Ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου τους αναγνώστες και τους ιδρυτές του περιοδικού, μας έδωσε τις ζωές μας πίσω.

Στ. Π.: Στη «Σχεδία» έρχεσαι σε επαφή με τις καλύτερες ανθρώπινες αρετές. Στην αρχή, ο Χρήστος Αλεφάντης μας είχε ρωτήσει αν βουρκώνουμε. Εγώ για δύο–τρία χρόνια το πάθαινα πολύ συχνά, μου έκανε εντύπωση η καλοσύνη.

Μ. Σ.: Ήμασταν ναυαγοί σε ένα νησί, δεν ασχολούνταν κανένας με εμάς και η «Σχεδία» μάς οδήγησε σε έναν μαγικό κόσμο. Άλλαξα σαν άνθρωπος, έγινα καλύτερος, άρχισα να σκέφτομαι τον συνάνθρωπο. Η ευτυχία είναι στα μικρά και η ζωή δεν τελειώνει ποτέ –μόνο όταν κλείσεις τα μάτια σου.

Α3. Βρίσκεις το κείμενο ενδιαφέρον και αποφασίζεις να ενημερώσεις τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου για τα κύρια σημεία του σε άρθρο σου (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα. Εξηγείς γιατί ανάλογες πρωτοβουλίες, όπως της «Σχεδίας», είναι σημαντικές για τη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και πώς νομίζεις ότι πρέπει να τις αντιμετωπίζουν οι νέοι της ηλικίας σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΠΟΣΚΙΤΗΣ(1984 -)

Δεκεμβριάτικη ιστορία

Το κείμενο αντλήθηκε από τη συλλογή μικρών πεζών του Γιώργου Αποσκίτη «Στιγμόμετρο» (εκδ. Σμίλη, Αθήνα, 2021).

Κάθε βράδυ, αφότου έχει περάσει κι ο τελευταίος συρμός κι οι αποβάθρες έχουν πια αδειάσει, ξεπροβάλλει απ' την είσοδο του σιδηροδρομικού σταθμού και βαδίζει πάνω-κάτω. Είναι ντυμένος με κουρέλια -το 'να χέρι απλωμένο, στ' άλλο σβηστή φωτιά κι ένα αδειανό μπουκάλι μπίρα- και σιγοτραγουδά τον σκοπό που ακούγεται απ' τη συσκευή που 'ναι κρεμασμένη απ' το κορδόνι της κουκούλας του.

Απόψε, τα πληγιασμένα χέρια του είναι άδεια, τα πόδια μένουν για ώρα αλύγιστα ανάμεσα στα βήματα κολλημένα στις λάσπες, το χιονόνερο γδέρνει το δέρμα του χωρίς σταματημό. Το σκαμμένο του πρόσωπο το φωτίζει ένα μισό χαμόγελο, μόλις το βλέμμα του ανταμώνει στη γέφυρα μ' εκείνο κάποιου παλιόφιλου, εκείνος όμως καμώνεται πως δεν τον είδε και χώνει βιαστικά μέσα στους ώμους το κεφάλι. Συνεχίζει παλλόμενος και με φωνή σπασμένη το τραγούδι του, προτού ψάξει καταφύγιο για το ξημέρωμα, ξέροντας πως ίσως αυτός, την παγωμένη τούτη νύχτα, να 'ναι ο τελευταίος σταθμός. Τα λαμπιόνια από την γκαλερί που βρίσκεται απέναντι ρίχνουν το φως τους στη Βαρσάουερ Στράσε.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιες είναι οι συνθήκες ζωής του άστεγου ήρωα, όπως παρουσιάζονται στο κείμενο; Πώς θα αντιδρούσες εσύ, αν ήσουν εσύ στη θέση «κάποιου παλιόφιλου» και τον συναντούσες στον δρόμο;

ή

2. Να υποθέσεις ότι αφηγητής είναι ο άστεγος ήρωας. Να γράψεις τη «Δεκεμβριάτικη ιστορία», όπως θα την παρουσίαζε ο ίδιος.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα (π.χ. δράσεις υπέρ της προώθησης της «Σχεδίας» από διάσημους ηθοποιούς, συνάντηση με πωλητές της, αφιέρωμα στη «Σχεδία» στην τηλεόραση ή το ίδιο το κείμενο αναφοράς) στον πρόλογο*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα (π.χ. εξήγηση του όρου «Σχεδία» ή «κόκκινο γιλέκο»), αλλά και για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Κύρια σημεία του κειμένου αναφοράς:

- άνεργοι και άστεγοι άνθρωποι: αόρατοι, υπάρξεις περιθωριακές, χωρίς κανένα ρόλο, σε μία κοινωνία που τους περιφρονεί και δεν τους δίνει καμία ευκαιρία να ανακάμψουν
- όταν μένεις άστεγος, μένεις ταυτόχρονα και μόνος, καθώς φίλοι και οικογένεια τις περισσότερες φορές εξαφανίζονται

- η πώληση του περιοδικού «Σχεδία» δίνει τη δυνατότητα στους άστεγους και άνεργους πωλητές της να αποκτήσουν μία τίμια διέξοδο για να κερδίσουν χρήματα, να έλθουν σε επαφή με κόσμο, να λυτρωθούν από την κοινωνική απομόνωση → η «Σχεδία» προσφέρει στους άνεργους και άστεγους ανθρώπους ένα καταφύγιο, την ευκαιρία να γίνουν ξανά ορατοί, να ανακτήσουν την αξιοπρέπειά τους και να εξελιχθούν ως άνθρωποι.

Σημασία πρωτοβουλιών, όπως της «Σχεδίας», για την κοινωνική συνοχή:

- δείχνουν τα αντανακλαστικά της κοινωνίας προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο
- αποδεικνύουν έμπρακτα ανθρωπιά και σεβασμό προς τα ανθρώπινα δικαιώματα
- καλύπτουν τα κενά της κρατικής μέριμνας
- συνιστούν παράδειγμα προς μίμηση, υπενθυμίζοντας ότι το δικαίωμα για αξιοπρεπή διαβίωση είναι κορυφαίας σημασίας για τον πολιτισμό μας
- συμβάλλουν στη σωτηρία των ατόμων που ατύχησαν σε κάποια φάση της ζωής τους, προσφέροντάς τους εναλλακτική λύση για να ξεφύγουν από την απόγνωση της φτώχειας και να επανενταχθούν στην κοινωνία
- φέρνουν σε επαφή με το ευρύ κοινό τους ανθρώπους αυτούς, οι οποίοι διεκδικούν ξανά τη ζωή τους → προ(σ)καλούν τον κόσμο να ευαισθητοποιηθεί και να πάψει να εθελοτυφλεί απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα που αφορούν όλους.

Πώς πρέπει να αντιμετωπίζουν οι νέοι ανάλογες πρωτοβουλίες:

- ευαισθησία, προβληματισμός, ενσυναίσθηση
- ανταπόκριση, στήριξη
- γνωστοποίηση, διάχυση της πληροφορίας για τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες
- συμμετοχή σε δράσεις υποστήριξής τους.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο/Η μαθητής/-τρια ακολουθεί τα κύρια σημεία της αφήγησης, όπως αναδεικνύονται από το κείμενο, για να καταγράψει τις συνθήκες ζωής του άστεγου ήρωα:

- Καταφύγιό του ο σιδηροδρομικός σταθμός στη διάρκεια της ημέρας.
- Είναι ντυμένος με κουρέλια.

- Η μπίρα, το τσιγάρο και η μουσική: οι διέξοδοί του.
- Τα χέρια του πληγιασμένα και τα πόδια του ξυλιασμένα από την παγωνιά, αφού δεν έχει κανένα μέσο για να προστατευθεί από αυτήν.
- Μόνος κι έρημος, ένας άνθρωπος μη επιθυμητός από κανέναν, αφού και κάποιος παλιόφιλος που συναντά παριστάνει ότι δεν τον αναγνωρίζει.
- Αναρωτιέται πού θα βρει ένα σημείο κατάλληλο για να κοιμηθεί αυτή την παγωμένη νύχτα, που ρίχνει χιονόνερο, με τον φόβο ότι ενδέχεται να μην επιβιώσει από το κρύο.
- Έντονη η αντίθεση της εξαθλιωμένης κατάστασής του και της απόλυτης εγκατάλειψής του με τον πλούτο που συμβολίζουν τα λαμπερά φώτα μιας γκαλερί τέχνης σε έναν κεντρικό δρόμο κάποιας δυτικής μεγαλούπολης στην πολιτισμένη Βόρεια Ευρώπη.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών σκέψεων, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει το απόσπασμα σε α΄ ενικό πρόσωπο, καταγράφοντας τα κύρια σημεία της αφήγησης, αλλά και αποκαλύπτοντας την πρόσληψη των ερεθισμάτων του περιβάλλοντος, τις σκέψεις και τους προβληματισμούς που αναδεικνύει το κείμενο από την οπτική γωνία του άστεγου ήρωα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ανισότητες στον εργασιακό χώρο]

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα από άρθρο που αφορά σε ομιλία της Προέδρου της Δημοκρατίας, Κατερίνας Σακελλαροπούλου, δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο https://www.athensvoice.gr στις 17.03.2022.

Για τις ισχυρές ανισότητες που παραμένουν ακόμα στον εργασιακό χώρο μίλησε η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Κατερίνα Σακελλαροπούλου στο συνέδριο «The Upfront Initiative. Ορατότητα στην Πράξη.» στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση. Η Πρόεδρος χαιρέτισε με ιδιαίτερη ικανοποίηση το συνέδριο της πρωτοβουλίας για την ισότητα, τη συμπερίληψη και την ποικιλομορφία στον εργασιακό χώρο, σημειώνοντας ότι πρόκειται για μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία, που έρχεται να υπογραμμίσει την ανάγκη να καταρριφθούν οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που εμποδίζουν την ισότιμη πρόσβαση και την εξέλιξη στην εργασία ατόμων τα οποία αντιμετωπίζονται με καχυποψία λόγω φύλου, φυλής, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκευτικών πεποιθήσεων, αναπηρίας.

Παράλληλα, τόνισε ότι η ποικιλομορφία και η συμπερίληψη στον εργασιακό χώρο είναι δύο έννοιες αλληλένδετες, οι οποίες, ωστόσο, δεν συνυπάρχουν πάντοτε. «Η ποικιλομορφία αφορά την εκπροσώπηση στη σύνθεση μιας εργασιακής οντότητας. Ένα εργασιακό περιβάλλον, στο οποίο συνυπάρχουν διαφορετικά φύλα, φυλές, εθνικότητες, σεξουαλικοί προσανατολισμοί και ταυτότητες, αλλά μόνο τα μέλη συγκεκριμένων ομάδων εκτιμώνται και, κατά συνέπεια, ασκούν εξουσία ή έχουν κάποια επιρροή, μπορεί να είναι ποικιλόμορφο, αλλά δεν είναι συμπεριληπτικό» διευκρίνισε. Ακολούθως, επισήμανε ότι ένας χώρος εργασίας, που εμφανίζει ποικιλομορφία και ενσωμάτωση, επιτρέπει σε όλους, ανεξάρτητα από το ποιοι είναι ή σε τι εξειδικεύονται, να αισθάνονται ότι δεν βρίσκονται εκεί εξαιτίας κάποιων υποχρεωτικών ποσοστώσεων, επειδή είναι απαραίτητο να εκπληρωθούν κάποιοι στόχοι συμπερίληψης, επειδή, έστω, η επιχείρηση θεωρεί υποχρέωσή της να προσλάβει εργαζόμενους από ομάδες με χαμηλή εκπροσώπηση.

Στο ίδιο πλαίσιο, παρατήρησε ότι ένα γνήσια συμπεριληπτικό περιβάλλον δεν αρκεί να απασχολεί μια ποικιλομορφία εργαζομένων, αλλά και να τους δίνει τη

δυνατότητα να συμμετέχουν, να αναπτύσσονται, να ενδυναμώνονται. Ταυτόχρονα, υποστήριξε ότι «το εργασιακό περιβάλλον γίνεται ολοένα πιο πολύπλοκο. Οι τεχνολογικές και κοινωνικές αλλαγές μεταμορφώνουν το τοπίο σε κάθε κλάδο. Κάθε οργανισμός, δημόσιος ή ιδιωτικός, θα χρειαστεί την κρίση, την ενσυναίσθηση, το πάθος και τη δημιουργικότητα όλων των ανθρώπων, χωρίς διακρίσεις, για να αυξήσει την ευελιξία και την εφευρετικότητά του και να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις μιας ολοένα και πιο απαιτητικής και περίπλοκης εποχής».

Α3. Γιατί είναι σημαντική η κατάρριψη των στερεοτύπων που εμποδίζουν την ισότιμη πρόσβαση στην εργασία; Ποια θετικά στοιχεία επιφυλάσσει για έναν εργασιακό χώρο η ποικιλομορφία και ενσωμάτωση όλων των ανθρώπων, χωρίς διακρίσεις; Να τοποθετηθείς σε αυτά τα ερωτήματα συντάσσοντας άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στο σχολικό ιστολόγιο. Να αξιοποιήσεις στοιχεία του κειμένου αναφοράς, τα οποία θα πλαισιώσεις με τις προσωπικές σου απόψεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΑΡΗΣ ΚΑΙ ΠΑΝΟΣ ΚΑΤΣΙΜΙΧΑΣ (1952 -)

Η μπαλάντα του Φάνη

Στο απόσπασμα από το ομότιτλο τραγούδι των αδελφών Κατσιμίχα (δίσκος «Ζεστά Ποτά», 1985) γίνεται αναφορά στον Φάνη, έναν άνθρωπο «διαφορετικό», λόγω του παρελθόντος του, που διεκδικεί, ματαίως, μια ευκαιρία για να ξαναφτιάξει τη ζωή του.

Δυο χρόνια είχα να σε δω
και σε συνάντησα ξανά μια Κυριακή.
Κερνούσες ούζα και κονιάκ στο καφενείο
και τα καλά σου φόραγες σαν να ‘τανε γιορτή.

Δεν ήσουνα φαντάρος για να σου πω «καλός πολίτης».
Μα ούτε και που γιόρταζες για να σου πω «Χρόνια πολλά».
Τρελάδικο και φυλακή δυο χρόνια κι έξι μήνες.
Ήπια το ούζο κι είπα «γεια χαρά».

Το ξέρω ζήτησες δουλειά σε χίλια δυο αφεντικά.
Κι όλοι ζητούσανε να δουν συστάσεις, προϋπηρεσία.

Μα μόλις είδανε κι αυτοί πως είχες κίτρινο χαρτί[1],
σε διώξανε σαν το σκυλί κι ούτε σ' αφήσανε να πεις
μία δικαιολογία.

Και είπες στην αρχή «καλά» κι αλλού εζήτησες δουλειά.
Κι αλλού ξανά κι αλλού τα ίδια και τα ίδια.
Μα ήσουν άτυχος πολύ γιατί έπεσες και σ' εποχή
που όλοι σφίγγαν το λουρί[2] κι εσύ είχες κίτρινο χαρτί.
Κι αυτό το χρώμα, ξέρεις, φέρνει αλλεργία.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να προσδιορίσεις το περιβάλλον και τα γεγονότα που συνθέτουν τη ζωή του Φάνη, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με χωρία του κειμένου. Ποια θα ήταν η δική σου αντίδραση στο καφενείο, όπου ο Φάνης κερνούσε τους θαμώνες, αν ήσουν στη θέση του ποιητικού υποκειμένου;

ή

2. Να υποθέσεις ότι ο Φάνης και το ποιητικό υποκείμενο συναντιούνται τυχαία μετά από καιρό και συνομιλούν. Να καταγράψεις τον μεταξύ τους διάλογο.

Μονάδες 25

1Ειδικό φύλλο πορείας για στρατεύσιμους νέους, που δηλώνει την αναστολή της θητείας

2Έκαναν οικονομίες

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3.(Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Αφόρμηση από την επικαιρότητα στον πρόλογο (π.χ. αναφορά σε έρευνες για τους δείκτες ανεργίας, πρόσφατα περιστατικά αποκλεισμού συγκεκριμένων ομάδων ή ατόμων από την πρόσβαση σε διάφορους εργασιακούς χώρους που ανέδειξε ο Τύπος κ.ο.κ.).*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το ουδέτερο ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

<u>Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:</u>

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αντλήσει από το κείμενο όσα στοιχεία αφορούν στα ζητούμενα και θεωρεί αξιοσημείωτα, για να πλαισιώσει τις προσωπικές του/της απόψεις.

Κύρια σημεία του κειμένου αναφοράς:

<u>Λόγοι που καθιστούν σημαντική την κατάρριψη των στερεοτύπων που εμποδίζουν την ισότιμη πρόσβαση στην εργασία</u>:

- υπονομεύουν την ατομική εξέλιξη και προκοπή όσων αντιμετωπίζονται με καχυποψία λόγω φύλου, φυλής, σεξουαλικού προσανατολισμού, θρησκευτικών πεποιθήσεων, αναπηρίας

- η ποικιλομορφία και η συμπερίληψη στον εργασιακό χώρο είναι δύο έννοιες αλληλένδετες, οι οποίες, ωστόσο, δεν συνυπάρχουν πάντοτε: «Η ποικιλομορφία αφορά την εκπροσώπηση στη σύνθεση μιας εργασιακής οντότητας. Ένα εργασιακό περιβάλλον, στο οποίο συνυπάρχουν διαφορετικά φύλα, φυλές, εθνικότητες, σεξουαλικοί προσανατολισμοί και ταυτότητες, αλλά μόνο τα μέλη συγκεκριμένων ομάδων εκτιμώνται και, κατά συνέπεια, ασκούν εξουσία ή έχουν κάποια επιρροή, μπορεί να είναι ποικιλόμορφο, αλλά δεν είναι συμπεριληπτικό.»

  → υφίσταται ανισότητα και διαμορφώνονται συνθήκες αποκλεισμού, καθώς τα άτομα οδηγούνται στην κοινωνική απομόνωση και στην περιθωριοποίηση.

<u>Θετικά στοιχεία ποικιλομορφίας και ενσωμάτωσης όλων των ανθρώπων, χωρίς διακρίσεις, σε έναν εργασιακό χώρο</u>:

- ένας χώρος εργασίας, που εμφανίζει ποικιλομορφία και ενσωμάτωση, επιτρέπει σε όλους, ανεξάρτητα από το ποιοι είναι ή σε τι εξειδικεύονται, να αισθάνονται ότι δεν βρίσκονται εκεί εξαιτίας κάποιων υποχρεωτικών ποσοστώσεων, επειδή είναι απαραίτητο να εκπληρωθούν κάποιοι στόχοι συμπερίληψης, επειδή, έστω, η επιχείρηση θεωρεί υποχρέωσή της να προσλάβει εργαζόμενους από ομάδες με χαμηλή εκπροσώπηση
- ένα γνήσια συμπεριληπτικό περιβάλλον δεν αρκεί να απασχολεί μια ποικιλομορφία εργαζομένων, αλλά και να τους δίνει τη δυνατότητα να συμμετέχουν, να αναπτύσσονται, να ενδυναμώνονται
- κάθε εργασιακός χώρος, δημόσιος ή ιδιωτικός, χρειάζεται την κρίση, την ενσυναίσθηση, το πάθος και τη δημιουργικότητα όλων των ανθρώπων, χωρίς διακρίσεις, για να αυξήσει την ευελιξία και την εφευρετικότητά του και να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις μιας ολοένα και πιο απαιτητικής και περίπλοκης εποχής

  → περιβάλλον πρόσφορο για εξέλιξη και πρόοδο σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

Περαιτέρω επιχειρηματολογία:

- έμπρακτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην κείμενη νομοθεσία
- αποφυγή φαινομένων κοινωνικής παθογένειας, που εγκυμονούν πολλαπλούς κινδύνους για την οικονομική, πολιτική και πολιτισμική ζωή
- ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Β3.(Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο/Η μαθητής/-τρια ακολουθεί τα κύρια σημεία της αφήγησης, για να προσδιορίσει το περιβάλλον και τα γεγονότα που συνθέτουν τη ζωή του Φάνη:

- επιστροφή στην «κανονικότητα» ύστερα από μια δύσκολη περίοδο της ζωής του (ψυχιατρική νοσηλεία και φυλάκιση),
- μια Κυριακή ο Φάνης φοράει τα καλά του ρούχα και, για να μοιραστεί τη χαρά του, γιορτάζει στο καφενείο την επάνοδό του στην κοινωνία, κερνώντας ούζα και κονιάκ γνωστούς και φίλους,
- εκεί τον συναντά το ποιητικό υποκείμενο, που αντιμετωπίζει με επιφύλαξη και αμηχανία τον όλο εορτασμό, δεν ξέρει τι να του ευχηθεί, γι' αυτό αρκείται να δεχθεί το κέρασμα και να πει συγκρατημένα ένα απλό «γεια χαρά»,
- την αρχική ελπιδοφόρα και αισιόδοξη σκηνή ματαιώνουν οι επόμενοι στίχοι, στους οποίους αναφέρεται η απαξίωση και ο εξευτελισμός του Φάνη, που δεν έβρισκε πουθενά δουλειά, γιατί δεν είχε ολοκληρώσει το στρατιωτικό του και το ιστορικό του διέφερε από ό,τι θεωρείται κοινωνικά αποδεκτό,
- οι οικονομικές συνθήκες της περιόδου όπου ο Φάνης αναζητούσε μια θέση εργασίας δεν ήταν ευοίωνες γενικότερα (όλοι σφίγγαν το λουρί, έκαναν δηλαδή οικονομίες), αλλά τον καθοριστικότερο ρόλο για την καταδίκη του στην ανεργία και στην περιθωριοποίηση έπαιξε το ιστορικό του, που τον καθιστούσε αναξιόπιστο και έκανε τους εργοδότες καχύποπτους για τις ικανότητες και το ποιόν του.
- Ο Φάνης αποτελεί άλλο ένα θύμα διακρίσεων και κοινωνικού ρατσισμού.

Ως προς το δεύτερο ερώτημα, η εκφώνηση απαιτεί την καταγραφή προσωπικών σκέψεων, αρκεί να είναι σαφής και ολοκληρωμένη η παρουσίαση εκφραστικά και νοηματικά.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/Η μαθητής/-τρια αναμένεται να αποδώσει σε διαλογική μορφή (καταγραφή των λόγων σε εισαγωγικά και δήλωση του κάθε προσώπου ή χρήση παύλας πριν από την αυτούσια παράθεση των λόγων τους) όσες πληροφορίες, σκέψεις και συναισθηματικές αποτυπώσεις θεωρεί ότι θα αντάλλασσαν μεταξύ τους ο Φάνης και το ποιητικό υποκείμενο. Καθώς τα

πρόσωπα διατηρούν φιλική σχέση, απαιτείται η χρήση α΄ και β΄ ενικού προσώπου και ύφος λόγου προσωπικό, άμεσο, οικείο, εξομολογητικό.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ολοκαύτωμα: Ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα στην ιστορία της ανθρωπότητας

*Το κείμενο προέρχεται από άρθρο του Στέφανου Καβαλλιεράκη στο διαδικτυακό περιοδικό lifo στις*27.01.2021.. *(συντομευμένη διασκευή για τις ανάγκες της εξέτασης).*

Το Ολοκαύτωμα ήταν η συστηματική, προγραμματική και κρατική πολιτική πρακτική διώξεων και εξόντωσης περίπου έξι εκατομμυρίων Εβραίων από το ναζιστικό καθεστώς και τους συνεργάτες του. Η λέξη «holocaust» προέρχεται από την αρχαία ελληνική λέξη «ολοκαύτωμα» και σημαίνει κυριολεκτικά «πλήρως καμένη προσφορά θυσίας» σε θεό.

Ήδη από το τέλος του δέκατου ένατου αιώνα είχε αναπτυχθεί σε γερμανικούς συντηρητικούς κύκλους ένας έντονος αντισημιτισμός, όπως φαίνεται από το πρόγραμμα ενός συντηρητικού κόμματος εκείνης της περιόδου. Το Πρόγραμμα του Τίβολι το 1892 ανέφερε χαρακτηριστικά: «Μαχόμαστε κατά της ευρέως διαβρωτικής και υπονομευτικής εβραϊκής επίδρασης στη δημόσια ζωή του τόπου μας. Απαιτούμε μια χριστιανική κυβέρνηση για ένα χριστιανικό έθνος και χριστιανούς δασκάλους για τους χριστιανούς μαθητές».

Στις 24 Φεβρουαρίου 1920 τοποθετείται η ίδρυση του ναζιστικού κόμματος στη Γερμανία. Από τα είκοσι πέντε άρθρα του προγράμματός του, τέσσερα αναφέρονται ειδικά στο «εβραϊκό ζήτημα». Το άρθρο 4 είναι χαρακτηριστικό των προθέσεων των ναζιστών: «Μόνο μέλη του έθνους μπορούν να είναι πολίτες του κράτους. Μόνο εκείνοι που στις φλέβες τους τρέχει γερμανικό αίμα, όποια και αν είναι η θρησκεία τους, μπορούν να είναι μέλη του έθνους. Επομένως, κανένας Εβραίος δεν μπορεί να είναι μέλος του έθνους». […]

Την «απογερμανοποίηση» των Εβραίων θα συνόδευε μια σειρά απαγορεύσεων, στερήσεων και περιορισμών και μια στοχευμένη πολιτική γκετοποίησης αλλά και περιορισμού τους σε πολύ κλειστά πεδία της κοινωνικής ζωής. Η πολιτική στιγματισμού των Εβραίων με κάθε δυνατό τρόπο οδηγούσε αναπόφευκτα σε μία μόνο λύση: στην εξόντωσή τους και στην οριστική αποπομπή τους από την Ευρώπη.[…]

Είναι βέβαιο ότι, παρά την επιθετική πολιτική των ναζί, τη δεκαετία του '30 υπήρχε αδράνεια και από τον διεθνή παράγοντα, αλλά και από τους ίδιους τους Εβραίους, αφού λίγες χιλιάδες διέφυγαν στο εξωτερικό. Υπήρχε διαδεδομένη η πεποίθηση ότι οι διώξεις θα περιοριζόντουσαν στα μέτρα γκετοποίησης και διαχωρισμού. Είναι όμως βέβαιο ότι το Ολοκαύτωμα δεν θα μπορούσε να

υλοποιηθεί, αν δεν συμμετείχαν σε αυτό εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που οργάνωσαν, σχεδίασαν, εκτέλεσαν και εξόντωσαν. Ο Ρίτσαρντ Έβανς χαρακτηρίζει την όλη πορεία του Χίτλερ ως μια πορεία προς την «κατάκτηση της καρδιάς και του μυαλού ενός έθνους».

Η φράση του Πρίμο Λέβι, που επιβίωσε από το Άουσβιτς, είναι χαρακτηριστική: «Τα τέρατα υπάρχουν, αλλά είναι λίγα για να είναι επικίνδυνα. Οι πιο επικίνδυνοι είναι οι απλοί υπάλληλοι, πρόθυμοι να πιστέψουν και να δράσουν χωρίς να ρωτήσουν τίποτα».

Α3. Να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο οποίο θα αναλύεις την προσωπική σου άποψη για τις συνέπειες που μπορεί να επιφέρει σε μια κοινωνία η έξαρση του ρατσισμού. Μπορείς να συμπεριλάβεις και περιστάσεις ή παραδείγματα από την ιστορία και την καθημερινή ζωή. Το άρθρο σου προορίζεται για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΧΡΥΣΑ ΝΤΕΡΛΙΚΗ

«Ένας απλός Εβραίος, Θεσσαλονικιός»

Το ποίημα έχει γραφεί από την κ. Χρύσα Ντερλίκη και έχει μελοποιηθεί σε τραγούδι από τους μαθητές του 3ου ΓΕΛ Καλαμαριάς Ηλιόπουλο Ισαάκ, Καρακάση Νικολέττα, Κίκα Γεώργιο το 2017, με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ολοκαυτώματος.

Περνούν οι μέρες, μα ελπίδα καμιά
Περνούν βαγόνια στη σειρά.
Μέσα τους κρύβουν ψυχές και κορμιά
άγουρα νιάτα, χιονισμένα γηρατειά.

Φεύγει το γνώριμο της χώρας μου τοπίο
και εγώ στο βαγόνι, σαν θηρίο!
Σκέφτομαι το σπιτάκι μου,
το καλντερίμι, το δρομάκι μου.

Ψάχνω τρόπο για να κρατήσω,
να μην σκεφτώ, να μην λυγίσω
στον τρόμο που με περιμένει
στο αύριο που με πεθαίνει …

Απόγονος μιας γενιάς καταραμένης,
κόκκινο πανί μιας φυλής τρελαμένης.
Ένας νέος άνθρωπος απλός,
Εβραίος, Θεσσαλονικιός.

Και ενώ ο καπνός του τρένου που με μεταφέρει
στο Άουσβιτς
σαν λιβάνι τον ουρανό που θυμιατίζει
η ψυχή μου σαν πουλί ελεύθερο
γύρω από τον Λευκό Πύργο πεταρίζει.
Η αύρα του Θερμαϊκού μ' ανακουφίζει
και ο ήχος του κύματος γλυκά με νανουρίζει.
Η μυρωδιά του αγιοκλήματος της αυλής μου
με μεθάει
στον ουρανό ψηλά με πάει . . .

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια είναι η συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου σε σχέση με το ζοφερό μέλλον που ανοίγεται μπροστά του; Τι αισθάνεσαι εσύ, όταν διαβάζεις το ποίημα;

ή

2. Υπόθεσε πως είσαι ένας νεαρός Εβραίος που διασώθηκε από τη σύλληψη από μη Εβραίους φίλους του. Γράψε σε μια σελίδα του ημερολογίου σου τις σκέψεις σου γι' όλη αυτήν την εμπειρία.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται ηλεκτρονικό άρθρο (δημοσίευση σε ενημερωτική ιστοσελίδα). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- **ύπαρξη τίτλου:** ο τίτλος αξιολογείται αυτός καθαυτός, ωστόσο θετικά προσμετρώνται και η συνάφειά του με το θέμα και η πρωτοτυπία του·
- **πρόλογος** που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί το άρθρο·
- **ύφος λόγου** τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ρηματικού ενικού προσώπου, εφόσον ζητείται κατάθεση προσωπικής άποψης·
- χρήση **αιτιολογικών** προτάσεων·
- **επίλογος** με στοιχεία σύνοψης και τελική – περιληπτική έκφραση άποψης.

Ενδεικτικά:

Έξαρση ρατσισμού - συνέπειες:

- **Κοινωνικός ρατσισμός** → το ξέσπασμά του ακολουθεί κλιμακωτή πορεία: ρατσιστικός λόγος → ατομική βία → οργανωμένο κίνημα → θεσμοποίηση διακρίσεων → κακοποίηση και βία προς αυτούς που αποτελούν το δείγμα της ετερότητας/διαφορετικότητας για τους ρατσιστές.
- **Διαταράσσονται οι σχέσεις των ανθρώπων** → κυριαρχεί το μίσος για τη γνώμη του άλλου.
- **Περιθωριοποίηση ατόμων και ομάδων** → αναξιοκρατία / έλλειψη σωστής εκμετάλλευσης παραγωγικών μελών κοινωνίας → περιορισμένη παραγωγικότητα.
- **Διόγκωση των ήδη υπαρχόντων προβλημάτων** → αδυναμία επίλυσής τους → κοινωνική αποδιοργάνωση / παραβίαση αναφαίρετων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ζωής, ελευθερίας,

ανεξιθρησκίας).

- **Καλλιέργεια παθών / μίση / φανατισμοί / αντεκδίκηση** → φαύλος κύκλος βίας → επικράτηση φόβου και ανασφάλειας στα μέλη της κοινωνίας.
- **Έξαρση εθνικισμού** → τύφλωση / εξεγέρσεις / αιματοχυσίες / δημιουργία κληρονομικών εχθρών → αμφίβολη η διατήρηση της ειρήνης σε διεθνές επίπεδο / παρεμποδίζεται η συνεργασία και η συμφιλίωση κρατών / γενοκτονίες εθνοκαθάρσεις σε ακραίες περιπτώσεις (π.χ. Γενοκτονία Εβραίων, Γενοκτονία Ποντίων και Αρμένιων).
- **Υπονόμευση της δημοκρατικής** λειτουργίας των θεσμών από την κυριαρχία της αδικίας, της αναξιοκρατίας, της περιφρόνησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. της ελευθερίας έκφρασης, ισότιμης μεταχείρισης αντρών και γυναικών / ΑμεΑ)

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει τα συναισθήματα ενός από τους χιλιάδες Εβραίους που οδηγήθηκαν από τη Θεσσαλονίκη στα στρατόπεδα μαζικής εξόντωσης κατά την περίοδο του Ναζισμού, με τρόπο προσωπικό μιλώντας σε α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο. Το ποίημα έτσι αποτελεί μια κατάθεση ψυχής, καθώς βιώνει την απομάκρυνση από τον οικείο χώρο της πατρίδας του, της Θεσσαλονίκης. Η απελπισία «περνούν οι μέρες . . . ελπίδα καμιά», η απόγνωση, η ανημποριά αποτυπώνονται ανάγλυφα στο ποίημα με γλαφυρές εικόνες και την παρομοίωση του εαυτού του με θηρίο στο βαγόνι του τρένου. Ο τρόμος και η φρίκη τον καταλαμβάνει για όσα πρόκειται να του συμβούν «να μην σκεφτώ, να μην λυγίσω, στον τρόμο που με περιμένει» και ο μόνος τρόπος να αντιπαλέψει τα φρικτά συναισθήματα είναι η αναπόληση της γειτονιάς και του σπιτιού του «σκέφτομαι το σπιτάκι μου . . .το δρομάκι μου .. .η μυρωδιά του αγιοκλήματος». Νιώθει μια στιγμιαία ανακούφιση και ηρεμία, όταν μπορεί να αισθανθεί μέσα από το βαγόνι την αύρα του Θερμαϊκού και τον ήχο του κύματος.

Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

Ενδεικτικά: Τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν συναισθήματα αποτροπιασμού, συμπόνιας και φιλαλληλίας/συμπαράστασης γι' αυτούς όλους τους ανθρώπους, αλλά και θυμού και αγανάκτησης γι' αυτήν την τόσο άδικη και φρικτή μοίρα κάποιων συμπατριωτών μας, που έτυχε να ανήκουν σε διαφορετική πολιτιστική ομάδα από εμάς.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής / -τρια μπορεί να φανταστεί ότι βρίσκεται σ' αυτήν την απελπιστική κατάσταση αντλώντας έμπνευση από ταινίες σχετικές (λ.χ. Ουζερί Τσιτσάνης, Λίστα του Σίντλερ) ή από έμμεσες εμπειρίες που τού έρχονται στο μυαλό μέσα από κείμενα ή τραγούδια. Το ύφος λόγου του ημερολογίου μπορεί να είναι απλό και προσωπικό, με τη χρήση α' ενικού ρηματικού προσώπου. Ο βαθμός συναισθηματικής ανταπόκρισης στο ποίημα εξαρτά και την ποιότητα της ημερολογιακής σελίδας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ένα μουσείο Ολυμπιακών διαστάσεων

Το κείμενο είναι άρθρο του Δημήτρη Πεφάνη στον διαδικτυακό ιστότοπο cnn.gr., «Απόψεις» στις 14 Ιουνίου 2021. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 5.3.2022.

Οφείλω να εξομολογηθώ ότι δεν τρελαίνομαι για τα μουσεία. Ειδικά αυτά της παλαιάς κοπής, όπου απλώς περιπλανιέσαι ανάμεσα σε εκθέματα, διαβάζεις κάποια ταμπελάκια, χωρίς να πολυκαταλαβαίνεις και στο τέλος φεύγεις έχοντας σβήσει ένα κομμάτι της λίστας του ταξιδιού σου.

Έτσι, όταν έπεσε στο τραπέζι η ιδέα να επισκεφθώ το νέο Ολυμπιακό Μουσείο της Αθήνας ακολούθησα με μισή καρδιά. «Τι άλλο να δω για τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τι θα μάθω παραπάνω από αυτά που ήδη ξέρω ή και έζησα;» σκέφτηκα.

Και όμως, ευτυχώς, διαψεύσθηκα. Γιατί μπορεί τυπικά να έχει το χαρακτηρισμό και το ρόλο του μουσείου, αυτό που όμως βίωσα, όταν το επισκέφθηκα, δεν έχει καμία σχέση με το αρχέτυπο που είχα στο μυαλό μου. Πρόκειται για μια πλήρως διαδραστική εμπειρία που σε οδηγεί από την προϊστορία και τις απαρχές των Ολυμπιακών Αγώνων της αρχαιότητας στο σήμερα με μια σειρά από ενδιάμεσους -και εξαιρετικά ενδιαφέροντες- σταθμούς.

Μέσα από ειδικές προβολές, διαδραστικούς χάρτες, αντικείμενα, ηχητικά και οπτικά ντοκουμέντα, παίρνεις πολύ ενδιαφέρουσες και ταυτόχρονα καθόλου κουραστικές πληροφορίες για όλη την ιστορία και τις πιο σημαντικές στιγμές της Ολυμπιακής Ιδέας και των αγώνων.

Και ταυτόχρονα, χάρη στο εξαιρετικά πρόθυμο προσωπικό του μουσείου, μπορείς να ρωτήσεις και να μάθεις επιπλέον πληροφορίες για ό,τι σε ενδιαφέρει. Και ομολογουμένως κάποιες από τις πληροφορίες είναι εξαιρετικά ενδιαφέρουσες, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο δίνονται εντυπωσιακός.

Το να μαθαίνεις τι συνέβη πριν τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες, αλλά και το πώς ήταν η Ελλάδα και οι πολιτικοί συσχετισμοί αυτής της εποχής μέσα από προβολές, ντοκουμέντα και διαδραστικές προθήκες είναι όντως εντυπωσιακό.

Μου έλειψαν πράγματα; Προφανώς και ναι. Ένιωσα ότι η διαδρομή από το 1896 μέχρι και το 2004 ήταν λίγο… βεβιασμένη, χωρίς να δίνει έμφαση στο πολιτικό υπόβαθρο, αλλά και στις ιστορικές συνθήκες που συνόδευαν τους Αγώνες. Και -μολονότι καταλαβαίνω πολύ καλά το λόγο- θα ήθελα λίγη περισσότερη έμφαση στα «σκοτεινά» σημεία των Αγώνων, όπως για παράδειγμα το ντόπινγκ.

Σε κάθε περίπτωση, μετά από περισσότερες από δύο ώρες μέσα στο Μουσείο, το τελικό αποτέλεσμα ήταν σίγουρα θετικό. Ένιωσα ότι παρακολούθησα μια ιστορία χωρίς να κουραστώ ούτε στιγμή, έμαθα πράγματα και σίγουρα πήρα τροφή για σκέψη. Με λίγα λόγια, ένα μουσείο που πραγματικά αξίζει τον κόπο.

Α3. Να γράψεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο οποίο θα αναλύεις την προσωπική σου άποψη για τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν οι νέοι άνθρωποι από την επίσκεψη τους στα μουσεία και στους αρχαιολογικούς χώρους. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο αναφοράς. Το άρθρο σου προορίζεται για ανάρτηση στην ενημερωτική ιστοσελίδα που επισκέπτεσαι συχνότερα.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ (1931 – 2020)

«Βρετανικό Μουσείο (Ελγίνου μάρμαρα)»

Το ποίημα προέρχεται από τη συλλογή της Κικής Δημουλά Ποιήματα, (εκδόσεις Ίκαρος, Αθήνα 62005, σ. 36-37).

Στην ψυχρή του Μουσείου αίθουσα
την κλεμμένη, ωραία, κοιτώ
μοναχή Καρυάτιδα.
Το σκοτεινό γλυκύ της βλέμμα
επίμονα εστραμμένο έχει
στο σφριγηλό του Διονύσου σώμα
(σε στάση ηδυπαθείας σμιλευμένο)
που δυο βήματα μόνον απέχει.
Το βλέμμα το δικό του έχει πέσει
στη δυνατή της κόρης μέση.
Πολυετές ειδύλλιον υποπτεύομαι
τους δυο αυτούς να 'χει ενώσει.
Κι έτσι, όταν το βράδυ η αίθουσα αδειάζει
απ' τους πολλούς, τους θορυβώδεις επισκέπτες,
τον Διόνυσο φαντάζομαι
προσεκτικά απ' τη θέση του να εγείρεται
των διπλανών γλυπτών και αγαλμάτων
την υποψία μην κινήσει,

κι όλος παλμό να σύρεται
τη συστολή της Καρυάτιδας
με οίνον και με χάδια να λυγίσει.

Δεν αποκλείεται όμως έξω να 'χω πέσει.
Μιαν άλλη σχέση ίσως να τους δένει
πιο δυνατή, πιο πονεμένη:
Τις χειμωνιάτικες βραδιές
και τις εξαίσιες του Αυγούστου νύχτες
τους βλέπω,
απ' τα ψηλά να κατεβαίνουν βάθρα τους,
της μέρας αποβάλλοντας το τυπικό τους ύφος,
με νοσταλγίας στεναγμούς και δάκρυα
τους Παρθενώνες και τα Ερεχθεία που στερήθηκαν
στη μνήμη τους με πάθος ν' ανεγείρουν.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια εκτιμάς πως είναι τα συναισθήματα των δύο αγαλμάτων που ζωντανεύουν τη νύχτα μέσα στο Βρετανικό Μουσείο; Εσύ ποια από τις δύο εκδοχές που δίνει το ποιητικό υποκείμενο προτιμάς;

ή

2. Να υποθέσεις πως βρίσκεσαι κρυμμένος / η σε μια γωνιά ενός μουσείου, όταν πέφτει το σκοτάδι και το μουσείο αδειάζει. Γράψε μια φανταστική ιστορία με δύο αγάλματα που ζωντανεύουν και σχολιάζουν όσα έζησαν και άκουσαν από τους επισκέπτες στη διάρκεια της ημέρας και βάλε στην ιστορία σου έναν τίτλο.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Αναμένεται ηλεκτρονικό άρθρο (δημοσίευση σε ενημερωτική ιστοσελίδα). Στοιχεία που υπηρετούν αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- **ύπαρξη τίτλου:** ο τίτλος αξιολογείται αυτός καθαυτός, ωστόσο θετικά προσμετρώνται και η συνάφειά του με το θέμα και η πρωτοτυπία του·
- **πρόλογος** που περιλαμβάνει την αφόρμηση και τον κεντρικό άξονα, στον οποίο θα κινηθεί το άρθρο·
- **ύφος λόγου** τυπικό και επίσημο, που δεν αποκλείει τη χρήση α΄ ενικού ρηματικού προσώπου, εφόσον ζητείται κατάθεση προσωπικής άποψης·
- χρήση **αιτιολογικών** προτάσεων·
- **επίλογος** με στοιχεία σύνοψης και τελική – περιληπτική έκφραση άποψης.

Ενδεικτικά:

Οφέλη για το άτομο από την επίσκεψη σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους:

- **Γνωριμία με τον πολιτισμό και την τέχνη της πατρίδας του** → καλλιέργεια πνεύματος / διαμόρφωση πολιτιστικής ταυτότητα ς→ δημιουργία πολιτιστικών αντιστάσεων στην ξενομανία και στον μιμητισμό ξενόφερτων πολιτιστικών προτύπων.
- **Σύνδεση με το ιστορικοκοινωνικό του παρελθόν και βιωματική γνώση της ιστορίας μέσα από τα απομεινάρια του υλικού πολιτισμού** → απόκτηση εθνικής υπερηφάνειας / ανάπτυξη πατριωτισμού → διαμόρφωση εθνικής ταυτότητας.
- **Κατανόηση της διαφορετικότητας των πολιτισμών με την επίσκεψη σε ξένα μουσεία και μνημεία / κατανόηση αλληλεπιδράσεων πολιτιστικών που συντελέστηκαν στην ανθρώπινη**

πορεία → οικουμενικό πνεύμα / καλλιέργεια της ανοχής στο διαφορετικό και της αντιμετώπισής του ως ισότιμου.

- **Αισθητική συγκίνηση** → διαμόρφωση καλαισθησίας, διεύρυνση της φαντασίας και της δημιουργικότητας.

- **Ηθικοποίηση γιατί μέσω της επαφής με λαμπρές στιγμές ιστορίας και ηρωικά κατορθώματα** → υποδείγματα ηθικών υψηλών αξιών (αυτοθυσία για την πατρίδα, ηρωισμός) / παραδειγματισμός.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Σε μια πρώτη ανάγνωση, το ποιητικό υποκείμενο εκτιμά πως τα δύο αγάλματα, η Καρυάτιδα και ο Διόνυσος, που ζωντανεύουν τη νύχτα στο Βρετανικό Μουσείο, νιώθουν μια ασίγαστη ερωτική έλξη, που εκφράζεται πιο διακριτικά από την Καρυάτιδα «το σκοτεινό γλυκό της βλέμμα . . .επίμονα στο σφριγηλό του Διονύσου σώμα» και πιο παθιασμένα από τον Διόνυσο «τον Διόνυσο φαντάζομαι . . .τη συστολή της Καρυάτιδας με οίνον και με χάδια να λυγίσει». Όμως, υπάρχει και μια δεύτερη εκδοχή, αυτή της στεναχώριας και την αφόρητης μοναξιάς και λύπης που βιώνουν τις νύχτες τα δύο αγάλματα, αποκομμένα από τον φυσικό τους χώρο «με νοσταλγία, δάκρυα και στεναγμούς τους Παρθενώνες . . . που στερήθηκαν». Έτσι αναπολούν το παρελθόν τους στην Ελλάδα, καθώς μέσα στο ψυχρό Βρετανικό Μουσείο νιώθουν αποκομμένα και μοναχικά «την κλεμμένη, ωραία κοιτώ μονάχη Καρυάτιδα».
Η ποιητική δημιουργία προκαλεί πολλές σκέψεις και συναισθήματα στον αναγνώστη που μπορούν να εκφραστούν ανάλογα, πάντα με την κατάλληλη έκφραση και τεκμηρίωση.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να επινοήσει ότι βρίσκεται σ' αυτήν την φανταστική κατάσταση αντλώντας έμπνευση από άμεσες ή από έμμεσες εμπειρίες που τού έρχονται στο μυαλό μέσα από κείμενα ή

ταινίες (π.χ. Μια νύχτα στο Μουσείο). Το κείμενο του θα είναι επαρκές, εφόσον παρουσιάζει ορθή έκφραση, συνοχή, επινοητικότητα και πρωτοτυπία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Μορφωμένοι οι περισσότεροι, αλλά άνεργοι]

Το κείμενο προέρχεται από το άρθρο του Απόστολου Λακασά «Νέοι απελπισμένοι και αποκλεισμένοι» στην εφημερίδα Καθημερινή 11 – 06 – 2017. Το κείμενο είναι απόσπασμα του ευρύτερου άρθρου με τον συγκεκριμένο υπότιτλο.

Την τελευταία δεκαπενταετία αυξήθηκαν τα εκπαιδευτικά εφόδια των νέων. Το 2000 το 43% είχε πτυχίο (από τεχνική σχολή έως και διδακτορικό), ενώ το 2014 το ποσοστό ήταν 51%. Μάλιστα, η πλειονότητα των νέων θεωρούν ότι οι επαγγελματικές δεξιότητές τους για την εργασία που επιθυμούν είναι απλώς «αρκετά κατάλληλες», με τους νεότερους να είναι περισσότερο σίγουροι. Το 49,4% των ατόμων 25-29 ετών δήλωσε ότι οι δεξιότητές τους είναι πολύ ή απολύτως κατάλληλες, έναντι 38,8% των νέων 30-34 που έχουν την ίδια πεποίθηση.

Ωστόσο, εν μέσω κρίσης τα δομικά προβλήματα στην ελληνική οικονομία επιδεινώθηκαν, ενώ σαρώθηκαν οι σταθερές. Έτσι οι νέοι αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες στην ανάπτυξη νέας οικονομικής δραστηριότητας, επιχείρησης ή ελεύθερου επαγγέλματος. Σε αυτό συμβάλλουν η γραφειοκρατία, αλλά και η μεγάλη δυσπιστία και η απογοήτευση προς το πολιτικό πελατειακό σύστημα.

Συγκεκριμένα, οι νέοι που ανήκουν σε χαμηλές εισοδηματικές ομάδες, παρά τις μεγάλες προσπάθειές τους να βελτιώσουν το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, βλέπουν να εκμηδενίζονται οι δυνατότητές τους να πετύχουν οτιδήποτε ως εργαζόμενοι ή ως επαγγελματίες. Στα εσπερινά σχολεία και επαγγελματικά λύκεια, όπου φοιτούν παιδιά οικογενειών χαμηλού οικονομικού επιπέδου, αλλά και σε νέους που σπουδάζουν, κυριαρχούσε η αίσθηση του αποκλεισμού από την οικονομία και την πρωτεύουσα αγορά εργασίας.

Από την άλλη, στην έρευνα περιγράφεται μία νέα μορφή σκληρής κοινωνικής ανισότητας που συνδέεται με τη δομή της κατακερματισμένης αγοράς εργασίας. Έτσι, σε ένα μέρος της αγοράς εργασίας κυριαρχεί η ανασφάλεια ή η άτυπη και χαμηλόμισθη ή και απλήρωτη εργασία και εκεί απωθούνται ολοένα και περισσότερο οι νέοι, ακόμα και αυτοί που προέρχονται από τη μεσαία τάξη.

Λόγω της κρίσης, αυξήθηκε δραματικά η μερική απασχόληση στους νέους. Ενδεικτικά, στις ηλικίες 25-34 το ποσοστό ήταν 9,7% το 2000, 13,5% το 2010 και 24,4% το 2014. Έτσι, η αύξηση της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ακούσιας μερικής απασχόλησης

συχνά μαζί με τη στασιμότητα των μισθών, έχει αυξήσει τον αριθμό των ατόμων με χαμηλές ετήσιες απολαβές, ιδίως μεταξύ των γυναικών και των νέων. Η φτώχεια των εργαζομένων σχετίζεται, επίσης, με τα χαμηλά ποσοστά εργασίας ανά οικογένεια, δηλαδή οι ενήλικες της οικογένειας δεν εργάζονται αρκετά, για να έχουν τα προς το ζην για ολόκληρο το νοικοκυριό. Άγαμοι γονείς, οικογένειες με έναν γονέα που δεν εργάζονται σε πλήρες ωράριο, καθώς και οικογένειες με έναν μισθωτό αντιμετωπίζουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο της φτώχειας. Έτσι, με βάση τα στοιχεία της έρευνας βλέπουμε ότι οι άνεργοι νέοι καταγράφουν υψηλό κίνδυνο φτώχειας (33%), ενώ ιδιαίτερα υψηλό είναι και το αντίστοιχο ποσοστό (27%) για τους μη οικονομικά ενεργούς νέους. Σημαντικότεροι παράγοντες κινδύνου φτώχειας, φαινόμενο που μελετήθηκε από τον διευθυντή Ερευνών του ΕΚΚΕ Διονύση Μπαλούρδο, είναι η μικρή ηλικία, το φύλο και άλλοι δημογραφικοί παράγοντες (π.χ. νέοι διαζευγμένοι), η χαμηλή εκπαίδευση και το μέγεθος του νοικοκυριού.

Στον αντίποδα, στον δημόσιο τομέα και στις μεγάλες επιχειρήσεις οι εργαζόμενοι διατηρούν επαγγελματικά προνόμια, συνδικαλιστικά δικαιώματα και σχετικά μόνιμες θέσεις εργασίας που τους ακολουθούν συχνά και στην πρόωρη (αδικαιολόγητη) σύνταξη.

Α3. Σε μια ημερίδα που διοργανώνει το σχολείο σου για τον Σχολικό Επαγγελματικό Προσανατολισμό, παίρνεις τον λόγο ως εκπρόσωπος της τάξης σου, για να αναφέρεις τα αίτια της ανεργίας των νέων ανθρώπων σήμερα στη χώρα μας. Η ομιλία σου θα είναι περίπου 200 με 250 λέξεις. Μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το κείμενο αναφοράς.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ (1931 – 2020)

«Τ.Τ.Τ.»

Τα κείμενα αυτά είναι επιλογή από τα «Κυκλογραφήματα» που γράφτηκαν την περίοδο 1959- 1967 και δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Κύκλος» της Τράπεζας της Ελλάδος, στην οποία εργαζόταν η Κική Δημουλά.«Εκτός σχεδίου», (Ε' Έκδοση, Ίκαρος, 2020).

Είναι Πέμπτη. […].

Είσαι μόνος σου, κι αυτό προσθέτει, αφαιρεί, περιπλέκει.

Ένα γραμματοκιβώτιο στο δρόμο σου είναι μια πρώτη βοήθεια.

Έχω να ρίξω ένα γράμμα. Την ίδια στιγμή που πλησιάζω το φάκελο στη μικρή χαραμάδα, ένας άλλος φάκελος έχει υψωθεί, έχει σταθεί δίπλα στον δικό μου, μα τον βλέπω να υποχωρεί, να χαμηλώνει, κι ο αποστολέας μού παραχωρεί τη σειρά του.

– Παρακαλώ. Ορίστε. Δεν είναι τίποτα βιαστικό! Και που το ρίχνω …, ψελλίζει.

Κρατώ το γράμμα μου στο μεταίχμιο επαφής, και με το χέρι ψηλά, σα να παραδίδομαι στα απρόοπτα του κόσμου και της βροχής, κοιτάζω τον ομιλητή. Είναι αγαπητός: ηλικιωμένος και θλιμμένος.

Ρίχνει μια ματιά γύρω γύρω στον καιρό και συνεχίζει:

-Δυο λόγια στέλνω στην κόρη μου … Μοναχοκόρη. Σώνει και καλά να γίνει αισθητικός. Γιατί δε μαθαίνεις τη βελόνα, Κατίνα μου, να 'χεις την πελατεία της μάνας σου έτοιμη; Τι λέτε, μπαμπά, τώρα. Θέλω κάτι ανώτερο. Τι να κάμω, μοναχοκόρη, βλέπετε, πουλάω ένα αμπελάκι στο χωριό μου, τέτοιο σταφύλι δεν το βλέπετε ποτέ στην αγορά. Και με τα λεφτά που πήρα τη στέλνω έξω. Κατίνα, της είπα, κοίτα να τελειώσεις γρήγορα, γιατί αυτό, όταν σε γεννήσαμε και σε μεγαλώναμε, δεν το λογαριάζαμε να συμβεί. Μάλιστα, μπαμπά, μου είπε, κι έφυγε. Τέλειωσαν οι σπουδές, και τι νομίζετε πως μου γράφει; Μπαμπά, αποφάσισα να κάμω εδώ καριέρα. Εκεί υπάρχει συναγωνισμός, ενώ εδώ χαίρει άκρας εκτιμήσεως το επάγγελμα. Είμαι καλλιτέχνης, κι είναι κρίμα να θαφτώ εκεί. Κατάλαβα ότι δεν θα γύριζε. Και τι δεν έκαμα για να τη συγκινήσω. Τι γράμματα, τι ποιηματάκια από τον ημεροδείχτη… Τίποτα. Μέχρι που μια μέρα πήρα τη γυναίκα μου και πήγαμε στο φωτογραφείο. Πρώτη μου φορά το έκανα αυτό. Αν τη βλέπατε αυτή τη φωτογραφία, θα σπάραζε η δική σας η καρδιά. Εκείνης όμως τίποτα. Παρά μου απάντησε, μπαμπά, μην μπαίνετε εμπόδιο στα όνειρά μου. Τις προάλλες βρήκαμε σε ένα συρτάρι κάποιο παιδικό μπερεδάκι που της το 'χε πλέξει η μάνα της. Ας το στείλουμε, είπα στη γυναίκα μου. Μπορεί να μετανοήσει … Και χτες λαβαίνω ένα σημείωμα, πολύ θυμωμένο, μπαμπά, ξεμωραθήκατε; Με κάνετε να τρέχω στα τελωνεία, και να πληρώνω και φόρο … Κι εγώ της γράφω τώρα, πως καλά, δε θα ξαναγίνει αυτό, και τουλάχιστον, αν μπορεί, ας μας στείλει μια φωτογραφία της …

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια στάση έχει ο πατέρας απέναντι στην απόφαση της κόρης του και γιατί; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου χρησιμοποιώντας στοιχεία από το κείμενο. Ποια είναι η προσωπική σου γνώμη σου γι' αυτήν την στάση;

ή

2. Είσαι η κόρη/ ο γιος αυτού του πατέρα και στεναχωριέσαι για τους γονείς σου που άφησες μόνους στην Ελλάδα, για να ακολουθήσεις τις εργασιακές σου φιλοδοξίες στο εξωτερικό. Γράψε στους γονείς σου μια επιστολή με την οποία θα τους καθησυχάζεις και θα τεκμηριώνεις την επιλογή σου.

Μονάδες 25

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **Ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο - στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις).*

Αιτίες της ανεργίας των νέων:

- **Λανθασμένος ή ανύπαρκτος επαγγελματικός προσανατολισμός** και **προκατάληψη λόγω εργασιακών στερεοτύπων** (ιδιαίτερα στην Ελλάδα): συσσώρευση των περισσότερων σε κλάδους κορεσμένους λόγω ελλιπούς επαγγελματικού προσανατολισμού ή στρεβλών αντιλήψεων, σύμφωνα με τις οποίες τα χειρωνακτικά επαγγέλματα είναι κατώτερα (επαγγελματικός ρατσισμός) / Στην Ελλάδα το πτυχίο θεωρείται μέσο απόκτησης κύρους και γοήτρου → μετατρέπεται σε αυτοσκοπό η απόκτηση του τίτλου σπουδών → συγκέντρωση πολλών ανέργων επιστημόνων.
- **Ευθύνη της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας** → ανορθολογική και απρογραμμάτιστη η οικονομική πολιτική κάθε εξουσίας, συχνά δεν λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες της χώρας, δεν προνοεί για το μέλλον, αναλώνεται σε υποσχέσεις, δεν ενθαρρύνει την εισροή κεφαλαίων και επενδύσεων.
- **Παγκόσμια οικονομική κρίση** → μείωση επενδύσεων και επιχειρηματικής δραστηριότητας / επικράτηση μονοπωλίων και ολιγοπωλίων → μαρασμός των μικρών επιχειρήσεων / επιδίωξη

μείωσης του κόστους παραγωγής - εργασίας → κάλυψη της παραγωγής μέσω της αυτοματοποιημένης μηχανής.

- **Έλλειψη στήριξης και εκσυγχρονισμού της ελληνικής αγροτικής παραγωγής** → οι εργασίες συνεχίζουν να είναι κουραστικές και να μην αποδίδουν ικανοποιητικό εισόδημα → αδυναμία ανταγωνισμού με ξένα προϊόντα → μαρασμός του πρωτογενούς τομέα και διαιώνιση της προκατάληψης για αγροτικά και χειρωνακτικά επαγγέλματα / αστυφιλία.
- **Αστυφιλία** → α) εγκατάλειψη πρωτογενούς τομέα / υπερπροσφορά χεριών στις μεγαλουπόλεις / υπερφόρτωση τριτογενούς τομέα (παροχή υπηρεσιών) → αδυναμία απορρόφησης του εργατικού δυναμικού.

Β3. (Μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο πατέρας έχει μια ευδιάκριτα αρνητική στάση απέναντι στην απόφαση της κόρης του να παραμείνει για δουλειά στο εξωτερικό. Η στάση του αυτή υποκινείται πιθανόν και από τη στερεοτυπική αντίληψη ότι ως μοναχοκόρη θα μπορούσε να μείνει στον τόπο της και να συνεχίσει ένα σίγουρο επάγγελμα (της μητέρας) πιο ήσυχο και ασφαλές για κοπέλα «Γιατί δεν μαθαίνεις . . . την πελατεία της μάνας σου έτοιμη;». Σαφώς αγαπά το παιδί του, αλλά αυτή η άρνηση ίσως υποκρύπτει και μια σκοπιμότητα να την έχουν κοντά τους για να τους φροντίζει μελλοντικά «γιατί αυτό, όταν σε γεννήσαμε . . . να συμβεί». Και φυσικά μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, προσπαθεί με απελπισμένο τρόπο να τη συγκινήσει και να την εκβιάσει συναισθηματικά «Ας της το στείλουμε . . . Μπορεί να μετανοήσει», χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τις πραγματικές του επιθυμίες.

Τα παιδιά, ανάλογα με τα βιώματα και τις προσλαμβάνουσες τους από την οικογένεια τους και την ευρύτερη κοινωνία μπορεί να αποδοκιμάσουν αυτήν την στάση θεωρώντας την άδικη, καταπιεστική και παλιομοδίτικη ή να συμφωνήσουν εκτιμώντας προς προέρχεται από αγάπη και πατρικό ενδιαφέρον.

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να φανταστεί ότι βρίσκεται σ' αυτήν την περίσταση αντλώντας έμπνευση για την τεκμηρίωση της απόφασής του/ της από εμπειρίες που έρχονται στο μυαλό από ταινίες ή βιβλία ή έμμεσες εμπειρίες φίλων. Το ύφος λόγου της επιστολής μπορεί να είναι απλό και προσωπικό,

με τη χρήση α’ ενικού ρηματικού προσώπου και φιλικής προσφώνησης και αποφώνησης (π.χ. Αγαπημένοι μου γονείς . . ., Σας φιλώ / Με αγάπη κ.ά.)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Αλληλεγγύη: το φώλι[1] της ελπίδας

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο άρθρο του Ψυχοθεραπευτή Γιώργου Γιαννούση που δημοσιεύθηκε στον ιστοχώρο www.psychologynow.gr στις 28 Ιουλίου 2017. Αναφέρεται στην έννοια της αλληλεγγύης και τη σημασία της σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

[…]Η αλληλεγγύη είναι μια συνθήκη που κυρίως υπηρετεί την κοινωνική συνοχή και τη συλλογικότητα καθώς, όπως έλεγε ο Θουκυδίδης, η συλλογική ευτυχία είναι πάνω από το ατομικό καλό. Η συνθήκη του κοινού καλού επιτάσσει στις κοινωνίες να επιζητούν την επούλωση των πληγών που δημιουργούνται στο κοινωνικό σώμα, γιατί ένα σώμα μπορεί να αρρωστήσει ολόκληρο όταν νοσεί ένα μέρος του.

Αλληλεγγύη σημαίνει να δίνεις ένα χέρι βοηθείας σε όποιον το έχει ανάγκη, τόσο για την αποκατάσταση μιας επείγουσας κατάστασης, όσο και για την αίσθηση ασφάλειας που πηγάζει από τέτοιου είδους συμπεριφορές, την αίσθηση, με άλλα λόγια πως το άτομο δεν είναι μόνο του και απροστάτευτο, αλλά μέρος μιας υγιούς κοινωνίας που στο μέτρο του δυνατού θα σκύψει πάνω από οποιοδήποτε πρόβλημα. Μιας κοινωνίας όπου τα ανθρώπινα ιδεώδη είναι σε ετοιμότητα να υπερασπιστούν οποιονδήποτε το χρειάζεται.[…]

Η αλληλεγγύη είναι επίσης μια λειτουργική συμπεριφορά αντιμετώπισης των ψυχολογικών επιπτώσεων μιας κρίσιμης κατάστασης. Οι άνθρωποι νιώθουν περισσότερο δυνατοί να παλέψουν τις εσωτερικές τους κρίσεις, τις δυσκολίες και τα άγχη, τους φόβους και το πένθος, όταν περιβάλλονται από ανθρώπους που τους νοιάζονται και τους συμπαραστέκονται. Μια λειτουργική οικογένεια, μια καλή παρέα φίλων, μια συλλογικότητα, μια ψυχοθεραπευτική ομάδα λειτουργούν ως οργανωμένα πλαίσια αλληλεγγύης.

Βέβαια, οι πολίτες δεν έχουν καθόλου εμπιστοσύνη στους επίσημους κρατικούς θεσμούς. Αυτός είναι ένας επιπλέον λόγος αφύπνισης των άτυπων μορφών βοήθειας και αλληλεγγύης. Έτσι όμως, ένα μέλος της κοινωνίας μας, οι επίσημοι θεσμοί, μοιάζει να είναι ακρωτηριασμένο, με

[1] φώλι : το αυγό που τοποθετείται στη φωλιά της κότας για να την προσελκύσει να γεννήσει εκεί

συνέπεια να διαμορφώνεται ένα είδος κοινωνικής αναπηρίας γεγονός που επηρεάζει γενικότερα το κοινωνικό γίγνεσθαι.

Η ελληνική κοινωνία εναλλάσσεται λοιπόν μεταξύ γενικού καλού και ατομικού συμφέροντος, αναζητώντας μια νέα συλλογική ταυτότητα. Η οικονομική κρίση έφερε στο φως διάφορες ανασφάλειες και φόβους, μας έκανε να σκεφτόμαστε περισσότερο ρεαλιστικά και να εκτιμούμε τα απλά πράγματα στη ζωή, αλλά από την άλλη μας αναγκάζει να πράττουμε ατομικά, σχεδιάζοντας ο καθένας το ατομικό του πλάνο σωτηρίας. Σε μια κοινωνία, λοιπόν, που είναι διάτρητη[2] και δεν έχει βρει ακόμη το συλλογικό της βήμα, ενέργειες αλληλεγγύης δίνουν μια νότα ελπίδας.

[…]Ο καημός του ενός γίνεται ελαφρύτερο φορτίο όταν μοιράζεται κι η βοήθεια των πολλών αναδεικνύει μια βασική αρχή του ανθρώπου, να είναι χρήσιμος όχι μόνο για τον εαυτό του αλλά και για το κοινωνικό σώμα του οποίου αποτελεί μέλος.

Α3. Αξιοποιώντας δημιουργικά τις πληροφορίες από το κείμενο για τη σημασία της αλληλεγγύης αποφασίζεις να πείσεις τους/τις συμμαθητές/-τριες σου με μια σύντομη ομιλία (200 – 250 λέξεων) να συμμετάσχουν σε σχετικές δράσεις αναφέροντας συγκεκριμένα παραδείγματα και τονίζοντας την αξία αυτής της προσφοράς.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ (1922 – 1988)

Την πόρτα ανοίγω το βράδυ

Το παρακάτω ποίημα γράφτηκε από τον Τάσο Λειβαδίτη το 1978 και μελοποιήθηκε από τον Μίκη Θεοδωράκη. Περιλαμβάνεται στο μουσικό έργο του συνθέτη Τα λυρικά.

Την πόρτα ανοίγω το βράδυ,
τη λάμπα κρατώ ψηλά,
να δούνε της γης οι θλιμμένοι,
να ’ρθούνε, να βρουν συντροφιά.
Να βρούνε στρωμένο τραπέζι,
σταμνί για να πιει ο καημός
κι ανάμεσά μας θα στέκει
ο πόνος, του κόσμου αδερφός.

[2] που έχει τρύπες, παρουσιάζει κενά (μτφ)

Να βρούνε γωνιά ν’ ακουμπήσουν,
σκαμνί για να κάτσει ο τυφλός
κι εκεί καθώς θα μιλάμε
θα ‘ρθει συντροφιά κι ο Χριστός.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο όταν αντικρίζει τη θλίψη και τον πόνο. Συμφωνείς με τους συλλογισμούς που κάνει και γιατί;

ή

2. Να γράψεις σε μια σελίδα ημερολογίου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που βιώνεις, όταν συναντάς ανθρώπους που έχουν ανάγκη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου:** φιλικό, οικείο. **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Με αφορμή το κείμενο αναφοράς ο/η μαθητής/τρια μπορεί να αναφέρει ότι η αλληλεγγύη υπηρετεί την κοινωνική συνοχή και τη συλλογικότητα, το άτομο δίνει ένα χέρι βοηθείας σε όποιον το έχει ανάγκη.

<u>Σημασία αυτής της προσφοράς</u>:

- ανακούφιση συνανθρώπων από τον πόνο και τη δυστυχία
- οι άνθρωποι νιώθουν περισσότερο δυνατοί να παλέψουν τις εσωτερικές τους κρίσεις και τις δυσκολίες
- ενίσχυση ανθρωπισμού, της κοινωνικής συνεργασίας και της ανθρωπιστικής συνείδησης
- άμβλυνση των διακρίσεων και περιορισμός των αδικιών
- απαλλαγή εγωκεντρισμού, αίσθηση του «ανήκειν»
- ενεργοί, υπεύθυνοι πολίτες
- ηθική ικανοποίηση, πληρότητα
- δημιουργία αισθήματος ηρεμίας και ασφάλειας στον πολίτη

<u>Παραδείγματα δράσεων όπως</u>:

- προσφορά υλικών αγαθών ή χρημάτων για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών όπως για παράδειγμα φυσικές καταστροφές, την αποστολή ιατροφαρμακευτικού υλικού και την

παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, την αιμοδοσία, τη δωρεά οργάνων και τη συμμετοχή σε ομάδες διάσωσης ανθρώπων σε ανθρώπους που υποφέρουν από τη φτώχεια και την αρρώστια, σε ηλικιωμένους , σε ανθρώπους που πλήττονται από καταστρεπτικά φυσικά φαινόμενα ή πολέμους, σε πρόσφυγες ή μετανάστες κ.ά

- εθελοντική εργασία σε συλλόγους και ιδρύματα για την προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (παιδιών, εξαρτημένων ατόμων, ηλικιωμένων, ατόμων με ειδικές ανάγκες) με δράσεις που αποβλέπουν στη βελτίωση των συγκοινωνιών, στην καθαριότητα των πόλεων, στην προστασία των πεζών και στην προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών κ.ά
- ανάληψη πρωτοβουλιών για την προστασία του περιβάλλοντος σε προγράμματα π.χ. εκστρατείες δενδροφύτευσης, αναδάσωσης, την καθαριότητα των ακτών, την ανακύκλωση των απορριμμάτων κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Το ποιητικό υποκείμενο άνοιξε την πόρτα του και την αγκαλιά του και σήκωσε ψηλά τη λάμπα πάνω στα κεφάλια των ανθρώπων που υποφέρουν. Πρόθεσή του να ανακουφίσει από τον πόνο κάθε ταλαιπωρημένο, πονεμένο άνθρωπο. Προσφέρει την ανθρωπιά και την αλληλεγγύη της ανοιχτής αγκαλιάς στους ανέστιους και τους ρημαγμένους: «Να βρούνε στρωμένο τραπέζι, / σταμνί για να πιεί ο καημός / κι ανάμεσά μας θα στέκει / ο πόνος, του κόσμου αδελφός». Στην αγάπη του δεν έχει όρια. Η παρηγοριά και η ελπίδα που περικλείει ο τελευταίος στίχος προσφέρει στον καθένα τη δυνατότητα να ανασηκωθεί αποτινάζοντας τον εγωισμό από την ψυχή του παρέχοντας χώρο να δεχτεί τον πόνο του άλλου.

Ο/η μαθητής/-τρια αναμένεται να συμφωνήσει με τους συλλογισμούς του ποιητικού υποκειμένου, καθώς οι εικόνες των δυστυχισμένων και ταλαιπωρημένων ανθρώπων δεν αφήνουν κανέναν ασυγκίνητο.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Αναγραφή τόπου και ημερομηνίας*
- ***Προσφώνηση:*** *«Αγαπημένο μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη*
- ***Ύφος λόγου:*** *άμεσο, προσωπικό και εξομολογητικό (α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο)*

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους του ημερολογίου.

Οι μαθητές/-τριες είναι απαραίτητο να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα τους όταν συναντούν άτομα που έχουν ανάγκη (συμπάθεια, στοργή, ενδιαφέρον, συμπόνια, αλληλεγγύη, κ.ά)

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Γιατί δεν μαθαίνουμε ιστορία;

Το διασκευασμένο άρθρο υπογράφεται από τη Σοφία Τζανή και δημοσιεύθηκε στις 24/7/2017 στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας Το Βήμα.

[…]Για πολλούς στην Ελλάδα η ιστορία είναι ακόμα και σήμερα ένας κόπος, μια αγγαρεία, γιατί πρέπει να μάθουν απ' έξω, αυτό που ξέρουμε ως «παπαγαλία», ένα μάθημα και να το πουν την επόμενη μέρα, με τελικό στόχο ένα διαγώνισμα και των εξετάσεων, ειδικά στην τελευταία τάξη του λυκείου.

[…]Η ιστορία, θα μπορούσε όμως να καταπολεμήσει στερεότυπα ακόμα και για άτομα διαφορετικών θρησκειών σε μια εποχή έξαρσης του φανατισμού, του εξτρεμισμού και της μισαλλοδοξίας από ημιμάθεια, άγνοια, τυφλό μίσος, κάτι που οδηγεί αιώνες την ανθρωπότητα σ' έναν φαύλο κύκλο που φέρνει το ίδιο αποτέλεσμα: θάνατος ξεριζωμός αθώων, ουσιαστικά για έλεγχο περιοχών της γης πλούσιων σε πλουτοπαραγωγικές πηγές, τεράστια μεταναστευτικά/ προσφυγικά ρεύματα, φονταμενταλισμός[1], που σαν φωτιά εξαπλώνεται, όχι μόνο από περιοχή σε περιοχή, αλλά από μυαλό σε μυαλό, μέσω των Η/Υ που χρησιμοποιούνται, κι έχουν αναγάγει, την προπαγάνδα σε κορυφαίο όπλο που απειλεί πιο σοβαρά από ποτέ την οικουμένη.

Δείχνει η ιστορία, πόσο απαραίτητη είναι για να ενώσει, αναδεικνύοντας τα κοινά που έχουν οι άνθρωποι κι οι κοινωνίες, ανεξαρτήτως των εμφανών ή μη χαρακτηριστικών τους (φυλή, φύλο, προτιμήσεις πολιτική τοποθέτηση, θρήσκευμα, χώρα προέλευσης), τον κόσμο, μπροστά σε διαχρονικά ερωτήματα, κοινούς κινδύνους και προκλήσεις, όπως η ανισότητα, η φτώχεια, οι νέοι τύποι αναλφαβητισμού, η ημιμάθεια, η ανεργία, η κρίση, ο φανατισμός, ο ρόλος της θρησκείας, οι μετακινήσεις, ακούσιες ή μη, πληθυσμών, τα ανθρώπινα δικαιώματα κι η καταπάτησή τους, κατ' εξακολούθηση σε συγκεκριμένες χώρες, η τρομοκρατία, ο πόλεμος κι οι πραγματικές αιτίες κι αφορμές κ.λπ.

Η ιστορία μπορεί να δώσει ακόμα και στους νέους σοβαρά και πραγματικά πρότυπα, από ηρωικές μυθικές εποχές ως την εποχή μας, από διάφορα κράτη εποχές περιοχές, μακριά από τα τηλεοπτικά «υποπροϊόντα» που είναι πραγματικά για λύπηση (πόσο «σταρ» είσαι σε ριάλιτι).

[1] οι τάσεις επιστροφής σε άκρως συντηρητικά θρησκευτικά βιώματα του παρελθόντος, τα οποία λειτουργούν ως μέσο αντίστασης σε κάθε ενδεχόμενη αλλαγή

Η ιστορία πραγματικά μπορεί να συνδυαστεί με την τεχνολογία και την τέχνη, είναι άλλωστε αλληλένδετα, και να ξυπνήσει συνειδήσεις, να χτίσει πιο χρήσιμους πολίτες και πραγματικά σκεπτόμενα άτομα, για το καλό όλων…

Α3. Με αφορμή τη διαπίστωση της αρθρογράφου στην τελευταία παράγραφο να συντάξεις ένα άρθρο (200 – 250 λέξεων) που θα δημοσιευθεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σου αναφέροντας τους λόγους για τους οποίους πρέπει να διδάσκονται οι νέοι ιστορία.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΤΣΟΣ (1911 – 1992)

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΑ ΕΥΓΕΝΙΚΟΙ

Το παρακάτω τραγούδι ερμήνευσε ο Γιώργος Ρωμανός το 1964 σε στίχους Νίκου Γκάτσου και σύνθεση Μάνου Χατζιδάκι .

Οι ήρωες είναι πάντα ευγενικοί.
Γεννιούνται μ’ ένα χρυσαφένιο χρώμα,
μ’ όνειρα που τους τα φτιάχνει η συννεφιά,
μ’ ελπίδες που φυτρώσαν μέσ’ στο χώμα…

Οι ήρωες δεν έχουν μυστικά.
Δεν ταξιδεύουνε ποτέ σε ξένα μέρη.
Γίνοντ’ αγάλματα ψυχρά, μα εθνικά
κι έχουν για συντροφιά τους ένα περιστέρι…

Οι ήρωες είναι πάντα ευγενικοί.
Κάνουν πως, τάχα, λεπτομέρειες δε θυμούνται…
Κι όταν η νύχτα τούς σκεπάζει με σιωπή,
πετάν’ το θρύλο στα πουλιά κι αποκοιμιούνται…

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει το ποιητικό υποκείμενο στους ήρωες; Ανταποκρίνονται στο πρότυπο του ήρωα;

ή

2. Να γράψεις ένα δικό σου κείμενο (πεζό ή ποιητικό) με αφορμή το ποίημα περιγράφοντας τους ήρωες της ζωής σου.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- *Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος.*
- *Η κατάλληλη τεκμηρίωση.*
- *Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας, το σοβαρό ύφος λόγου.*

Αρνητικά αξιολογούνται:

- *Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος.*
- *Ένας γενικόλογος πρόλογος.*
- *Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης.*
- *Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος λόγου.*

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Οι μαθητές/-τριες αξιοποιούν απόψεις από το κείμενο αναφοράς όπως ότι η ιστορία:

- καταπολεμά στερεότυπα,
- δείχνει πόσο απαραίτητη είναι για να ενώσει τον κόσμο, αναδεικνύοντας τα κοινά που έχουν οι άνθρωποι κι οι κοινωνίες μπροστά σε διαχρονικά ερωτήματα, κοινούς κινδύνους και προκλήσεις, όπως η ανισότητα, η φτώχεια, οι νέοι τύποι αναλφαβητισμού, η ημιμάθεια, η ανεργία, η κρίση, ο φανατισμός, ο ρόλος της θρησκείας, οι μετακινήσεις πληθυσμών, τα ανθρώπινα δικαιώματα , η τρομοκρατία, ο πόλεμος κ.λπ.,
- δίνει στους νέους πρότυπα, από ηρωικές μυθικές εποχές ως την εποχή μας, από διάφορα κράτη, εποχές, περιοχές,
- συνδυάζεται με την τεχνολογία και την τέχνη.

Επιπλέον λόγοι για τους οποίους πρέπει οι νέοι να διδάσκονται ιστορία:

- παραδειγματισμός, αποφυγή λαθών,

- γνώση του παρελθόντος, του εθνικού πολιτισμού,
- αντίληψη για την ευθύνη του ανθρώπου ως δημιουργού της ιστορίας,
- αξία της ελευθερίας,
- καταδίκη της διχόνοιας, της βίας, του πολέμου,
- αλληλουχία των γεγονότων,
- προϊδεασμός για το μέλλον κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Χαρακτηριστικά που αποδίδει το ποιητικό υποκείμενο στους ήρωες:

- οι ήρωες είναι πάντα ευγενικοί: ο ίδιος ο τίτλος επαναλαμβάνεται δύο φορές,
- «γεννιούνται μ' ένα χρυσαφένιο χρώμα»: δίνονται οι «θεραπευτικές» δυνατότητες τους (χρυσό= χρώμα του ήλιου) και η ιδιότητα της αποστολής τους,
- έχουν «όνειρα που τους τα φτιάχνει η συννεφιά»: εμπνέονται από τα προβλήματα και τις δυσκολίες της ζωής,
- «ελπίδες που φύτρωσαν στο χώμα»: έχουν πίστη πως θα πετύχουν γι' αυτό που αγωνίζονται,
- «Οι ήρωες δεν έχουν μυστικά… Γίνονται αγάλματα ψυχρά, μα εθνικά »: δεν έχουν μυστικά, δεν κρύβονται, δεν λένε ψέματα και αφοσιώνονται στην πατρίδα τους, γίνονται εθνικά σύμβολα.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να διατυπώσει την άποψη ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά ανταποκρίνονται στο πρότυπο του ήρωα, καθώς με τη στάση τους ενσαρκώνουν την ελπίδα και αποδεικνύουν ότι μπορούν να πραγματοποιήσουν όσα δεν είναι σε θέση να κάνουν οι άνθρωποι στις μέρες μας.

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά. Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή προσωπικών ιδεών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Οι μαθητές/-τριες μπορούν ανακαλώντας προσωπικά βιώματα να αναφερθούν σε σημαντικά πρόσωπα της ζωής τους, όπως γονείς, παππούδες, φίλοι/ες, δάσκαλοι/ες κ.ά.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η γυναίκα στην Επανάσταση του ’21

Το παρακάτω κείμενο (ελαφρώς διασκευασμένο) δημοσιεύθηκε στον ιστότοποhttps://mikisguide.gr/ στις 8/3/2021.

Τα κόκκινα αυγά της επανάστασης τα βάφουνε με αίμα οι γυναίκες -λέει σοφά ο Μίκης Θεοδωράκης-. Τα βάφουν οι μανάδες, οι κόρες, οι αδερφές. Επανάσταση χωρίς αυτές δε γινόταν και δε γίνεται.

Η θέση των γυναικών στην επανάσταση του ’21 δεν ήταν παθητική, όπως κάποιοι/-ες μας είπαν. Μπορεί οι γυναίκες ως επί το πλείστον να βρέθηκαν στα μετόπισθεν, όμως η στάση τους δεν ήταν παθητική, αλλά ενεργητική. Οι Ελληνίδες συνέδραμαν τον αγώνα της ελευθερίας αποφασιστικά και πλήρωσαν δυσανάλογα το τίμημα.

Σε μια πατριαρχικά οργανωμένη κοινωνία, που ήταν τότε, δε σημαίνει ότι η γυναίκα βρισκόταν στο σπίτι περιμένοντας παθητικά το μοιραίο. Αυτό μπορούσε να συμβεί στην Τουρκική κοινωνία, αλλά όχι στην Ελληνική.

Όλοι οι πόλεμοι και οι επαναστάσεις στην ιστορία μέχρι τότε, ήταν υπόθεση των αντρών. Και στην Επανάσταση του ’21 οι πρωτεργάτες ήταν κυρίως άντρες, αλλά δεν υστέρησαν οι γυναίκες και δεν ήταν λίγες οι φορές που βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή στις πολεμικές συγκρούσεις.

Στην Επανάσταση του 1821 για πρώτη φορά στην παγκόσμια ιστορία οι γυναίκες διεκδίκησαν την ισότητα και την κατάκτησαν και στο πεδίο της μάχης. […] Η καταγραφή της ιστορίας, τα δημοτικά τραγούδια, οι μαρτυρίες των πρωταγωνιστών, των περιηγητών της εποχής, των εικαστικών, των πολεμικών ανταποκριτών αναδεικνύουν, περιγράφουν και απεικονίζουν το σημαντικότατο ρόλο των γυναικών σε όλη τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα, τη γενναία συμπεριφορά τους, η οποία έφτανε στην αυτοθυσία. Σε συμβολικό επίπεδο η Ελλάδα της επανάστασης, η Ελευθερία, η Νίκη, η Δόξα παρουσιάζονται και απεικονίζονται με τη μορφή της γυναίκας.

Οι ηρωικές πράξεις ανδρών και γυναικών, στον αγώνα της ελευθερίας, φανερώνουν έναν αξιακό κόσμο που ανυψώνεται πολύ πάνω από συμφεροντολογική υλική πραγματικότητα της εποχής, πάνω ακόμα και από τη ζωή. Η ένταξη και η συμμετοχή στην επανάσταση συνεπαγόταν την αποδοχή του διλήμματος «ελευθερία ή θάνατος». Ήταν για όλους, ατομικά και συλλογικά, ένα αγώνας ζωής και θανάτου. Μέση κατάσταση δεν υπήρχε. Ούτε έγινε αποδεκτή, όταν στην πορεία προσφέρθηκε. Η ελευθερία παράλληλα ταυτίστηκε με την Ανάσταση (του γένους, της Πατρίδας) και

ο θάνατος με την οριστική εξαφάνιση του έθνους. Αυτές οι συνθήκες προσδιόρισαν και την θέση και το ρόλο της Ελληνίδας στον Αγώνα και ανέλαβε ενσυνείδητα κι υπερήφανα τις ιστορικές της ευθύνες.[…]

Α3. Με αφορμή τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση καλείσαι ως εκπρόσωπος του Λυκείου σου να εκφωνήσεις ομιλία (200 – 250 λέξεων) αξιοποιώντας το παράδειγμα των γυναικών του ΄21 για τον τρόπο που το σχολείο θα ενισχύσει την ιστορική συνείδηση των νέων .

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Το παρακάτω ποίημα περιλαμβάνεται στο βιβλίο του Ν.Γ. Πολίτη ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.

Ο πόλεμος αρχίνησε κι ανάψαν τα τουφέκια.
Τον Ζέρβα και τον Μπότσαρη εφώναξε ο Τζαβέλας:
"Παιδιά μ', ήρθ' ώρα του σπαθιού κι ας πάψη το τουφέκι".
Κι όλοι έπιασαν και σπάσανε τις θήκαις τω σπαθιώ τους,
τους Τούρκους βάνουνε μπροστά, τους βάνουν σαν κριάρια.
Άλλοι έφευγαν και άλλοι έλεγαν "Πασά μου, αναθεμά σε
μέγα κακό μας έφερες τούτο το καλοκαίρι,
εχάλασες τόση Τουρκιά, σπαίδες κι' Αρβανίταις.
Δεν είν' εδώ το Χόρμοβο, δεν είν' η Λαμποβίτσα,
εδώ είν' το Σούλι το κακό, εδώ είν' το Κακοσούλι,
που πολεμούν μικρά παιδιά, γυναίκες σαν τους άνδρες,
που πολεμάει η Τζαβέλαινα σαν άξιο παληκάρι."

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει το ποιητικό υποκείμενο στις γυναίκες; Η στάση τους υπηρετεί το κοινωνικό στερεότυπο;

ή

2. Να υποθέσεις ότι συναντάς μια ηρωίδα του 1821 και αποφασίζεις να της πάρεις συνέντευξη. Να καταγράψεις τις ερωτήσεις που θα έκανες και τις πιθανές απαντήσεις που θα έδινε.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου:** επίσημο, τυπικό. **Γλώσσα:** αναφορική λειτουργία. *Θετικά συνεκτιμάται η χρήση ορισμένων στοιχείων αμεσότητας/ προφορικότητας (π.χ. ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις)*

<u>Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:</u>

Με αφορμή το κείμενο αναφοράς ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφερθεί στη συμβολή των Ελληνίδων που ανέλαβαν ενσυνείδητα κι υπερήφανα τις ιστορικές τους ευθύνες και συνέδραμαν στον αγώνα της ελευθερίας, καθώς δεν ήταν λίγες οι φορές που βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή των πολεμικών συγκρούσεων. Στην Επανάσταση του 1821 για πρώτη φορά στην παγκόσμια ιστορία οι γυναίκες διεκδίκησαν την ισότητα και την κατάκτησαν και στο πεδίο της μάχης.

Οι νέοι είναι αναγκαίο να διδάσκονται ιστορία καθώς τους δίνει πρότυπα από ηρωικές μυθικές εποχές ως την εποχή μας, τους μαθαίνει την αξία της ελευθερίας και βοηθά να αντιλαμβάνονται την ευθύνη του ανθρώπου ως δημιουργού της ιστορίας.

Τρόποι που το σχολείο θα ενισχύσει την ιστορική συνείδηση των νέων:

- διδασκαλία του παρελθόντος με ανοχή στο διαφορετικό και χωρίς να έχει κεντρικό άξονα την καλλιέργεια της επιθετικότητας απέναντι στους άλλους και τον διαχωρισμό των ανθρώπων σε κατηγορίες,
- προώθηση του γόνιμου διάλογου με στόχο την άρση των στερεοτύπων και των ανισοτήτων

- η διδασκαλία να μην περιορίζεται στην εξιστόρηση και απομνημόνευση πολεμικών γεγονότων,
- η διδασκαλία να προσανατολίζεται και σε έργα ειρήνης και πολιτισμού και να εξηγείται η αιτιώδης σχέση των γεγονότων,
- αξιοποίηση σύγχρονων μέσων διδασκαλίας,
- ανάθεση εργασιών και έρευνα ιστορικών πηγών από τους/τις μαθητές/-τριες,
- επισκέψεις σε τόπους που διαδραματίστηκαν σημαντικά ιστορικά γεγονότα,
- επισκέψεις σε μουσεία,
- παρακολούθηση ντοκιμαντέρ, κινηματογραφικών έργων, θεατρικών παραστάσεων κ.ά.

Β3. (Μονάδες 25)

1.Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

<u>Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:</u>

Χαρακτηριστικά αποδίδει το ποιητικό υποκείμενο στις γυναίκες:

- που πολεμούν γυναίκες σαν τους άνδρες: εξαίρει την τόλμη, την αποφασιστικότητά τους παρομοιάζοντας με την ανδρεία που αποδίδεται κυρίως στους άνδρες,
- που πολεμάει η Τζαβέλαινα σαν άξιο παληκάρι: ταυτίζεται η γενναιότητα και το θάρρος της Τζαβέλαινας με την ανδρική παλικαριά.

Η στάση των γυναικών δεν υπηρετεί το κοινωνικό στερεότυπο αφού ξεπερνούν τη γυναικεία φύση που θεωρείται ευαίσθητη, ευάλωτη, δειλή και άτολμη. Παρουσιάζονται εξίσου ανδρείες με τους άνδρες, δεν υστερούν στο πεδίο της μάχης, είναι θαρραλέες, γενναίες, τολμηρές και αποφασιστικές. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά έρχονται σε αντίθεση με την πατριαρχική κοινωνία της εποχής που επιβάλλει η γυναίκα να υποτάσσεται στη θέληση του άνδρα της - άλλωστε φέρει και το όνομά του (Τζαβέλαινα) – να ασχολείται αποκλειστικά με τα οικιακά και την ανατροφή των παιδιών.

ή

2.Θέμα δημιουργικής γραφής

Η απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά. Η εκφώνηση επιτρέπει την ελευθερία στη διατύπωση των ερωτήσεων και των απαντήσεων.

Ενδεικτικά:

- Για ποιο λόγο θεωρήσατε αναγκαία τη συνδρομή σας στον αγώνα;
- Ποιο ήταν το έναυσμα για την απόφασή σας;
- Ποια ήταν η αντίδραση των ανδρών;
- Υπήρξαν στιγμές που φοβηθήκατε ή το μετανιώσατε;

Αντίστοιχα θα δοθούν και οι πιθανές απαντήσεις.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο μακρύς και δύσκολος δρόμος προς την ισότητα των δύο φύλων

Το παρακάτω κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Σωτήρη Βανδώρου, που έχει δημοσιευτεί στο https://bookpress.gr/stiles/dimosia-sizitisi/4176-mill-subjection με τίτλο Για την υποτέλεια των γυναικών, του Τζον Στούαρτ Μιλλ στις 22 Ιουνίου 2014.

[…] Ο Μιλλ πρωτοπορούσε στην εποχή του, στην Αγγλία, καθόσον ίσα εκλογικά δικαιώματα με αυτά των ανδρών αποδόθηκαν στις γυναίκες το 1928, δηλαδή σχεδόν 60 χρόνια μετά τη δημοσίευση του κειμένου του «*Για την υποτέλεια των γυναικών*» (1869) (στο οποίο διατυπώνεται κι αυτό το αίτημα) κι ενώ είχαν προηγηθεί συστηματικοί αγώνες των Σουφραζετών[1].

Οι γυναίκες ήταν ολοκληρωτικά υποταγμένες στους άντρες, κάτι που επικύρωνε κι ο νόμος. Για παράδειγμα, ολόκληρη η περιουσία της γυναίκας με το γάμο ουσιαστικά περιερχόταν στο σύζυγο ο οποίος ήταν κι ο κηδεμόνας των παιδιών (ασχέτως αν την ανατροφή «φορτωνόταν» η γυναίκα). Εξίσου, δεν τύγχανε καμιάς ουσιαστικής νομικής προστασίας σε περίπτωση κακομεταχείρισης. Εάν εξαιρέσουμε τις ελάχιστες εκείνες γυναίκες που λόγω της υψηλής κοινωνικής τους θέσης απολάμβαναν ορισμένες ελευθερίες και προνόμια, η τύχη των υπολοίπων ήταν θλιβερά προδιαγεγραμμένη: να διάγουν μια ζωή περιορισμένη στις αγγαρείες του οίκου ή με σκληρή εργασία και υπό την αυθαίρετη εξουσία ενός άρρενα. Από πολύ μικρή ηλικία ένας αυστηρός διαχωρισμός με βάση τα φύλα προδιαγράφει διαφορετικές δυνατότητες κι επιλογές βίου, οι οποίες βεβαίως αποδίδονται στην αντρική και γυναικεία «φύση» αντίστοιχα, συγκαλύπτοντας τις σχέσεις εξουσίας που εμφιλοχωρούν[2] εδώ και οι οποίες την ίδια στιγμή που αποκρύπτονται ως τέτοιες καλούν τα άτομα να συμμορφωθούν και να πειθαρχήσουν στους αντίστοιχους ρόλους.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι ο Μιλλ εντοπίζει αυτό που σχεδόν έναν αιώνα αργότερα θα χαρακτηριστεί ως μια βαθύτερη δομή πατριαρχίας[3] που κάνει τα ίδια τα

[1] Οι υποστηρίκτριες του δικαιώματος ψήφου (από τη λέξη «suffrage») διεκδικούσαν συμμετοχή των γυναικών στα κοινά και ίση μεταχείριση με τους άνδρες,

[2] Εισχωρούν, εισδύουν, εισέρχονται, εμφανίζονται

[3] Ονομάζεται το κοινωνικό σύστημα στο οποίο οι άντρες κρατούν κατά κύριο λόγο την εξουσία και κυριαρχούν στην πολιτική, αποτελούν ηθικές και ιδεολογικές αυθεντίες και διαθέτουν κοινωνικά

υποκείμενα να ενστερνίζονται και να υιοθετούν ως αυτονόητες τις κυρίαρχες νόρμες[4] και να συμμετέχουν έτσι ενεργά στην ίδια τους την καθυπόταξη. Έτσι, με χαρακτηριστική απλότητα δείχνει πως τα υποτιθέμενα φυσικά αισθήματα ανάγονται στο «έθιμο», το οποίο βεβαίως απαξιώνει ως πηγή νομιμοποίησης και ταυτόχρονα απαντά σε όσους υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες δεν διεκδικούν κάτι καλύτερο ή διαφορετικό για τις ίδιες που θα πει ότι αποδέχονται οικειοθελώς τη συγκεκριμένη διευθέτηση: «Όλες οι γυναίκες ανατρέφονται από την πιο τρυφερή τους ηλικία με την πεποίθηση ότι το ιδεώδες του χαρακτήρα τους είναι ακριβώς αντίθετο από εκείνο των ανδρών· όχι αυτόνομη βούληση και άσκηση αυτοελέγχου, αλλά υποταγή και παράδοση στον έλεγχο των άλλων. Όλοι οι ηθικοί κανόνες τους λένε πως είναι καθήκον των γυναικών, και όλη η τρέχουσα αισθηματολογία ότι είναι στη φύση τους, να ζουν για τους άλλους· να αρνούνται απεριόριστα τον εαυτό τους και το να έχουν άλλη ζωή έξω από τα συναισθήματά τους… ένα εγωιστικό ένστικτο έκανε τους άνδρες να προσφύγουν στο έσχατο μέσον προκειμένου να κρατούν τις γυναίκες σε υποταγή: να τους παρουσιάσουν τη μειλιχιότητα[5], την υποτακτικότητα και την παράδοση κάθε προσωπικής τους βούλησης στα χέρια των ανδρών ως ουσιώδες αναπόσπαστο κομμάτι της σεξουαλικής τους έλξης».

Α3. Αξιοποιώντας και τις θέσεις του κειμένου να γράψεις μια προφορική εισήγηση 200-250 λέξεων που απευθύνεις στους συμμαθητές/-τριες σου με θέμα την 8η Μαρτίου ως ημέρα εορτασμού των αγώνων και των επιτευγμάτων του γυναικείου κινήματος. Ειδικότερα, να αναφερθείς στην πρόοδο που έχει σημειώσει το γυναικείο ζήτημα σε σχέση με το παρελθόν, αλλά και σε συμπεριφορές άνισης μεταχείρισης σε βάρος των γυναικών σήμερα. Την εισήγησή σου θα την απευθύνεις στο πλαίσιο σχετικής σχολικής εκδήλωσης με τον ίδιο τίτλο.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Μια ασυνήθιστη δασκάλα

προνόμια, ενώ συνήθως διαθέτουν τον έλεγχο της περιουσίας. Η πατριαρχία στηρίζεται σε ένα σύστημα ιδεών που εξηγεί και δικαιολογεί την αντρική κυριαρχία και συνήθως την αποδίδει σε **εγγενείς φυσικές διαφορές** ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες. Οι κοινωνιολόγοι όμως τείνουν να θεωρούν την πατριαρχία ως κοινωνικό προϊόν και όχι ως προϊόν εγγενών διαφορών ανάμεσα στα φύλα.

[4] Πρότυπα, προκαθορισμένοι συμπεριφορικοί κανόνες

[5] Πραότητα, ηπιότητα, γλυκύτητα, καταδεκτικότητα.

Το παρακάτω διασκευασμένο απόσπασμα είναι από το έργο του Αργύρη Εφταλιώτη με τίτλο Η Αγγέλικα από τις Νησιώτικες Ιστορίες, β' έκδοση Λογοτεχνική Βιβλιοθήκη, στον Τόμο Η' σελ. 117-118 Εκδ. Σοκόλης, 1997.

Έγινε μεγάλη ταραχή σαν πρωτοφάνηκε στο χωριό η Αγγέλικα. Συνηθισμένος ο κόσμος από τις ντροπαλές και συμμαζεμένες χωριατοπούλες, βλέπει άξαφνα μέσα στο χωριό μια κοπέλλα, που τους φάνηκε σα θεά. Πρώτο, που ήταν κάτασπρη σα να μην την είδε ήλιος ποτές, δεύτερο, πρόσχαρη, γελαζούμενη και ζωηρή, που τους τρέλλαινε σα γελούσε και τους έδειχνε τα μεγάλα της δόντια. Τρίτο, που δε φορούσε χωριάτικα, μόνο της χώρας φορέματα. Μα τι πρώτο, και τι δεύτερο, και τι δέκατο. Είτανε να τηνεβλέπης και να μη χορταίνης.

Επανάσταση έφερε στο χωριό η Αγγέλικα. Οι καλοί χωριανοί δε το λογάριαζαν τέτοιο κακό. Ο σκοπός τους είταν αθώος. Αυτοί ζητούσανε μια καλή δασκάλισσα, να μάθη τα κορίτσια τους γράμματα. Γράφουνε λοιπόν στη χώρα, και σε λιγάκι έρχεται η Αγγέλικα.

Σκολειό χτισμένο δεν είχαν ακόμα. Της νοικιάζουν ένα σπιτάκι, και μέσα σ' αυτό το σπιτάκι άρχισε η Αγγέλικα να πολιτίζη[6] του χωριού τα κορίτσια. Ως εδώ η δουλειά πήγαινε καλά. {…} Η δουλειά όμως δε σταμάτησε ως εδώ. {…}

Και με το βλέπε και θάμαζε άρχισαν οι χωριατοπούλες ν' αλλάζουνε συνήθειες. Η αλλαγή αυτή είτανε βέβαια σιγανή κι απ΄ έξω μοναχά. Το φυσικό της δεν μπορούσε να τ΄ αλλάξ' η χωριατοπούλα. Άλλαζε μερικά λόγια, μερικά φερσίματα, μερικά φορέματα και στολίδια. Κι αυτό ίσια ίσια είταν που τους έκαμε τους χωριανούς να μην την καλοβλέπουν τη λουσάτη εκείνη τη μάγισσα. Δεν έσωναν πια τώρα τα σπιτήσια τα τούλια και τα λινομέταξα, έπρεπε να φέρνουν κι από το μαγαζί λογής λογής κορδέλλες, κουμπιά και κουρέλλια. Και το χειρότερο, που η μίμηση δεν μπορούσε να είναι σωστή, κ' έβλεπες άξαφνα καπελλίνο και γερντάνι μαζί, ή φράγκικο φαρμπαλά και κοντογούνι ή κάτι τέτοιο. {…} Μήτε δω δε σταμάτησε το κακό. Η Αγγέλικα, καθώς είπαμε, είτανε ζωηρή και μιλητικιά. Άρχισε λοιπόν σιγά σιγά να ψαλιδίζη και της χωριατοπούλας η γλώσσα, κι ας είταν και κανένας ξένος μπροστά της. Οι προεστοί κ' οι έφοροι είταν καλοί πατριώτες κι' ήθελαν την πρόοδο του χωριού. Η νοικοκυρωσύνη τους όμως είταν κι από τον πατριωτισμό τους

[6]Εκ+πολιτ(ισμός) +-ίζω μεταφραστικό δάνειο από το γαλλικό civilizer (μαρτυρείται από το 1856) και σημαίνει: Μεταφέρω τα επιτεύγματα ενός (θεωρούμενου) πιο αναπτυγμένου πολιτισμού σε ένα λιγότερο. Εδώ δεν σημαίνει τον εκσυγχρονισμό, αλλά την εκμάθηση στοιχειωδών γνώσεων ανάγνωσης και γραφής.

μεγαλύτερη, και κάθε φορά που έπαιζαν τα κομπολόγια τους στο καφενεδάκι τους συλλογιούνταν πώς να τη συμμαζέψουνε λιγάκι αυτήν τη δασκάλισσα.{…}

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να καταγράψεις τη διαφορετικότητα ανάμεσα στη δασκάλα και στις κοπέλες του χωριού και να ερμηνεύσεις τη στάση του χωριού απέναντι στη δασκάλα με βάση στοιχεία του κειμένου. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τις επιφυλάξεις των προεστών του χωριού και γιατί;

ή

2. Να γράψεις το τέλος που φαντάζεσαι πως δόθηκε σε αυτή την ιστορία, αφού οι προεστοί «κάθε φορά που έπαιζαν τα κομπολόγια τους στο καφενεδάκι τους συλλογιούνταν πώς να τη συμμαζέψουνε λιγάκι αυτήν τη δασκάλισσα».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΌΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή**: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση. **Ύφος λόγου**: (στη συγκεκριμένη περίπτωση) σοβαρό αλλά και οικείο, άμεσο. **Γλώσσα**: αναφορική, κυριολεκτική/δηλωτική, αλλά και (στη συγκεκριμένη περίπτωση λόγω της φόρτισης του θέματος) σε επιμέρους σημεία μεταφορική/συνυποδηλωτική.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης

Ο /Η μαθητής/-τρια μπορεί να εμπλουτίσει τις παρακάτω θέσεις με περαιτέρω επιχειρήματα, αναφερόμενος/η στη θέση της γυναίκας στην πατριαρχική κοινωνία, όπως διαφαίνεται και στη θεματική της εκδήλωσης, στο πλαίσιο της οποίας εκφωνεί την ομιλία του/της.

Θέσεις από το κείμενο αναφοράς (ο/η μαθητής/-τρια από αυτές μπορεί να εξάγει το συμπέρασμα ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στον τομέα της ισότητας των δύο φύλων)

- Εκτός από τους αγώνες που δόθηκαν από τις ίδιες τις γυναίκες (Σουφραζέτες), εμφανίστηκαν και πρωτοπόροι διανοούμενοι ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα (Τζ. Στ. Μιλλ) που δημοσίευσαν κείμενα επιχειρηματολογίας υπέρ της απόδοσης ίσων π.χ. εκλογικών δικαιωμάτων στις γυναίκες. Πολλά από αυτά τα δίκαια αιτήματα έχουν σήμερα υλοποιηθεί.
- Τον αιώνα αυτόν οι νόμοι, αντί να προστατεύουν, άφηναν τις γυναίκες «ανοχύρωτες» ως προς τη διαχείριση των περιουσιακών τους στοιχείων όπως και σε περιπτώσεις κακομεταχείρισής τους.

- Εκτός εξαιρέσεων, η πλειονότητα των γυναικών βρισκόταν υπό την κυριαρχία των ανδρών αναλαμβάνοντας προκαθορισμένες αρμοδιότητες εντός-αυστηρά- του οίκου τους, υπό το πρόσχημα ότι αυτό ταιριάζει στη «φύση» τους, ενώ επί της ουσίας η πειθάρχησή τους σε αυτές υπέκρυπτε εξουσιαστικές ετεροβαρείς σχέσεις.

Ωστόσο, δε λείπουν σήμερα περιστατικά άνισης μεταχείρισης σε βάρος της γυναίκας:

- *η κακοποίηση, η άσκηση σωματικής βίας ή η άσκηση συναισθηματικής πίεσης σε βάρος των γυναικών στο πλαίσιο της οικογένειας,*
- *η λεκτική βία, η ειρωνεία και η ψυχολογική βία μέσω της υποτίμησης των γυναικών σε διάφορους χώρους (εργασία, σχολείο, χώροι διασκέδασης κ.ά.),*
- *η επίθεση με σκοπό την άσκηση σεξουαλικής βίας: συχνά ξεκινούν από σεξουαλικούς υπαινιγμούς, πιέσεις και σχόλια και καταλήγουν σε σεξουαλική κακοποίηση και βιασμό,*
- *ο μικρότερος μισθός των εργαζόμενων γυναικών για ίση εργασία με τους άντρες κ.ά.*

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η διαφορετικότητα ανάμεσα στην παραδοσιακά αποδεκτή και αναμενόμενη συμπεριφορά των γυναικών (ντροπαλές και συμμαζεμένες χωριατοπούλες) και στην πρόσχαρη, γελαζούμενη, ζωηρή (2 φορές αναφέρεται στο κείμενο) και μιλητικιά δασκάλα (λουσάτη μάγισσα), δημιουργεί μια ρωγμή η οποία διαταράσσει τις ισορροπίες της κλειστής κοινωνίας. Αυτό θεωρήθηκε κακό (2 φορές η λέξη συναντάται στο κείμενο) από τη βαθιά ριζωμένη νοοτροπία. Στην ελληνική επαρχία του τέλους του 19^{ου} αιώνα, στην οποία είναι ασφυκτικός ο κοινωνικός έλεγχος, η κοινή γνώμη ενοχλημένη σχολιάζει και θέλει να «συμμαζέψει» ό,τι είναι νεωτερικό, έξω από την πεπατημένη και τα ειωθότα. Οι απαγορεύσεις σε ένα κλειστοφοβικό επαρχιακό περιβάλλον προκαλούν μηχανιστικές αντιγραφές που οδηγούν σε ακαλαίσθητους συνδυασμούς. Η αναγκαστική συμμόρφωση των γυναικών -ντόπιων και ξενόφερτων- μοιάζει να είναι μονόδρομος, προκειμένου να εγκλιματιστούν και να αφομοιωθούν, για να τις εντάξει και τις αντέξει ένα παγιωμένο πλαίσιο από πατροπαράδοτες, αναχρονιστικές νόρμες και πρακτικές, που δεν εκ-συγχρονίζεται κι από τον φόβο της αλλοτρίωσης (3 φορές συναντάται στο κείμενο σε παραλλαγές η έννοια αλλαγή).

Ανάλογα με τον βαθμό αναγνωστικής ανταπόκρισης ο/η μαθητής/-τρια εκφράζει τη συμφωνία ή τη διαφωνία του/της στις επιφυλάξεις των προεστών του χωριού, την οποία δικαιολογεί με βάση στοιχεία του κειμένου και προσωπικές γνώσεις και κρίσεις του/της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Οποιαδήποτε προσωπική δημιουργική «λύση» του/της μαθητή/-τριας που θα αποτυπώσει τον δικό του/της επίλογο για την ιστορία της Αγγέλικας στην ελληνική επαρχία του τέλους του 19ου αιώνα[1] *θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη και να μπορεί να συνδεθεί με το προς διερεύνηση θέμα.*

[1] Στην *Αγγέλικα* (1894) του Αργύρη Εφταλιώτη (1849-1923) η νεαρή δασκάλα *Αγγέλικα* αναστατώνει τους κατοίκους του παραδοσιακού χωριού με τα «καινά δαιμόνια» που εισάγει στη συμπεριφορά των κοριτσιών. Γι αυτό οι προεστοί της έλεγαν: *Εἶσαι δική μας, Ἀγγέλικα, καὶ βγάλτ' ἀπὸ τὸ νοῦ σου πῶς θὰ μᾶς φραγκέψῃς.* Τελικά, ο επίλογος στην *Αγγέλικα* έρχεται με τον γάμο της Αγγέλικας με ένα ωραίο νέο του χωριού, *τον Μυζήθρα*, και την επιστροφή στην «παραδοσιακή» ομαλότητα: *Κ' ἔτσι νοικοκυρεύτηκε ἡ δασκάλισσα, ντύνουνταν καὶ μιλοῦσε καὶ φερνότανε σὰν ὅλον τὸν κόσμο, γλύτωσαν καὶ τοῦ χωριοῦ οἱ κοπέλλες ἀπὸ τὴν τρέλλα νὰ θέλουν καὶ καλὰ νὰ φαίνουνται Φράγκισσες.* Ο Εφταλιώτης, όπως και ο Καρκαβίτσας στη *Λυγερή* (1896) συνδέουν την «αποκατάσταση» των ηρωίδων τους και της διασαλευθείσας κοινωνικής τάξης και των παραδοσιακών της ρόλων με τον συμβιβασμό και την αποδοχή της κρατούσας άποψης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Μαζί στο φως»: Μια συναυλία στο απόλυτο σκοτάδι

Το άρθρο, το οποίο παρατίθεται ελαφρώς διασκευασμένο, δημοσιεύτηκε στο περιοδικό ΑΘΗΝΟΡΑΜΑ, στις 4 Φεβρουαρίου, 2022. Προσπελάστηκε στον ιστότοπο: https://www.athinorama.gr/music/3001444/mazi-sto-fos-mia-sunaulia-sto-apoluto-skotadi-me-ton-alkinoo-ioannidi.

Ο Αλκίνοος Ιωαννίδης μας προσκαλεί την Δευτέρα 28 και την Τρίτη 29 Μαρτίου στο Ίδρυμα Μιχάλης Κακογιάννης για να βιώσουμε και ίσως να κατανοήσουμε πώς είναι να ζεις με τυφλότητα, σε μια συναυλία – εμπειρία. Σε έναν κόσμο που όλο και περισσότερα βασίζονται στην εικόνα, ίσως ξεχνάμε ότι υπάρχουν εκείνοι που μπορούν και «βλέπουν» πέρα από την επιφάνεια, την ουσία των πραγμάτων.

Σε μια καλλιτεχνική κίνηση ευαισθησίας και συμπερίληψης, ο Ιωαννίδης τραγουδά στην πρώτη συναυλία στην Ελλάδα που θα πραγματοποιηθεί στο σκοτάδι. Μαζί του, ο συγγραφέας και τραγουδιστής Θοδωρής Τσάτσος, ο οποίος με τον δικό του μουσικό τρόπο, εισάγει το ακροατήριο στην εμπειρία της ζωής με τυφλότητα. Ο Αλκίνοος Ιωαννίδης, ο οποίος έχει εκφράσει ανάλογες ευαισθησίες και στο παρελθόν, αφού σε συνεργασία με την «Κίνηση Αναπήρων Καλλιτεχνών» έδωσε τις πρώτες καθολικά προσβάσιμες συναυλίες στην Ελλάδα, θα συμμετάσχει αφιλοκερδώς και σε αυτή την ιδιαίτερη συλλογική προσπάθεια.

Η συναυλία «Μαζί στο φως» εντάσσεται στα «Σπουδαία Events», μια σειρά από συναυλίες και πολιτιστικές δράσεις, που σκοπό έχουν τη χρηματοδότηση και την επικοινωνιακή στήριξη φορέων και οργανισμών που εμπνέουν και συνεισφέρουν στο κοινωνικό σύνολο. Οι φορείς που ενισχύονται επιλέγονται από το κοινό, μέσω ανοιχτής ψηφοφορίας στο διαδίκτυο. […] Περίπου 1.800 άνθρωποι ψήφισαν ηλεκτρονικά και υπέδειξαν το «Διαβάζω για τους Άλλους» ως τον φορέα επιλογής τους.

Το «Διαβάζω για τους Άλλους» ιδρύθηκε το 2015 με αφορμή μια συζήτηση που είχε περί λογοτεχνίας η Αργυρώ Σπυριδάκη και ο εκ γενετής τυφλός φίλος της Θοδωρής Τσάτσος. Η Αργυρώ πρότεινε στον Θοδωρή να διαβάσει το *Σπίτι του Ύπνου* του Τζόναθαν

Κόου[1], και όταν αυτός απάντησε ότι δυστυχώς το εν λόγω βιβλίο δεν υπάρχει στην ακουστική βιβλιοθήκη των τυφλών, η Αργυρώ αποφάσισε να κάνει κάτι γι' αυτό.

Σήμερα το «Διαβάζω για τους Άλλους» είναι πιστοποιημένος φορέας παραγωγής ακουστικών βιβλίων για τυφλούς και έντυπο-ανάπηρους χρήστες και έχει τρεις κύριους πυλώνες δράσης. Ως πρωταρχικό πυλώνα έχει τον εμπλουτισμό της ακουστικής βιβλιοθήκης των τυφλών μέσω της ηχογράφησης παντός είδους αναγνωσμάτων από εθελοντές αναγνώστες. Σε δεύτερο χρόνο προέκυψε η ανάγκη πραγματοποίησης ζωντανών αναγνώσεων σε χώρους γηροκομείων, νοσοκομείων, σωφρονιστικών ιδρυμάτων, και κατ' οίκον αναγνώσεων σε άτομα με αναπηρία και δυσκολίες κίνησης και όρασης. Τρίτος πυλώνας δράσεων του Διαβάζω για τους Άλλους είναι οι δράσεις ευαισθητοποίησης του κοινού (ενηλίκων και μαθητών) όσον αφορά την τυφλότητα μέσα από βιωματικά εργαστήρια και άλλες εκδηλώσεις.

Ο οργανισμός καταμετρεί 6.083 μέλη σε όλη την Ελλάδα και διενεργεί δράσεις σε 3 πόλεις: Αθήνα, Χανιά και Ηράκλειο Κρήτης. Το Διαβάζω για τους Άλλους συμβάλλει στη δημιουργία μιας ισχυρής τάσης εθελοντισμού στη χώρα μας, καθώς δημιουργεί ουσιαστικές σχέσεις και χτίζει γέφυρες μεταξύ των ανθρώπων, εθελοντών και επωφελούμενων.

Α3. Το σχολείο σου συμμετέχει σε ένα πρόγραμμα εκδηλώσεων με αφορμή την Ημέρα του Λευκού Μπαστουνιού[2], με σκοπό την ευαισθητοποίηση των μαθητών σχετικά με τα προβλήματα των συνανθρώπων μας με αναπηρία όρασης. Ως εκπρόσωπος του 15μελούς συμβουλίου, καλείσαι να ετοιμάσεις μια εισήγηση 200-250 λέξεων με την οποία να προτρέπεις τους συμμαθητές σου να συμμετάσχουν σε εθελοντικές δράσεις. Ετοίμασε το κείμενο αυτό αξιοποιώντας και σχολιάζοντας ιδέες και από το κείμενο που σου έχει δοθεί.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΤΑΣΟΣ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗΣ (1922-1988)

---

[1] Ο Τζόναθαν Κόου (*Jonathan Coe*, 1961 -) είναι βραβευμένος Άγγλος συγγραφέας. Το συγγραφικό του έργο μεταφρασμένο σε πολλές γλώσσες περιλαμβάνει μυθιστορήματα, παιδικά λογοτεχνικά έργα και βιογραφίες.

[2] Η 15η Οκτωβρίου έχει παγκοσμίως καθιερωθεί ως η Διεθνής ημέρα του «Λευκού Μπαστουνιού», με στόχο τη διάδοση της μεγάλης σημασίας της χρήσης του από τα άτομα με προβλήματα όρασης για μια πιο ανεξάρτητη διαβίωση αλλά και για και την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Ο άγνωστος στρατιώτης

Το ποίημα του Τάσου Λειβαδίτη δημοσιεύθηκε το 1983 και ανήκει στη συλλογή «Ο τυφλός με τον λύχνο», στην οποία το ύφος προσεγγίζει τον πεζό λόγο.

Τα φαινόμενα συνήθως απατούν, οι άνθρωποι ξεγελιούνται εύκολα, ίσως κιόλας να το ’χουν ανάγκη, είναι τόσο δύσκολη η ζωή – έτσι κι εμένα με κορόιδευαν, όταν τους διηγούμουν τις πολεμικές μου περιπέτειες, για τον απλούστατο κι ευτελή[3] λόγο ότι από παιδί ήμουνα καρφωμένος σε μια αναπηρική καρέκλα, «μα που πολέμησες;» έκαναν ειρωνικά – ώσπου ένα βράδυ χτύπησαν την πόρτα, άνοιξαν, ήταν ένας γέρος με μακριά βιβλική γενειάδα, «ήμουν σταθμάρχης στο Κίεβο, πριν από χρόνια είπε – σας έφερα το αμπέχονο[4] που είχατε ξεχάσει», κοίταξα τους άλλους θριαμβευτικά, όλοι είχαν μείνει άφωνοι, έσκυψα τότε και φίλησα το χέρι του γέρου που είχε διασχίσει τόσο χρόνο και τόσες χαμένες δόξες, για να ’ρθει να μας θυμίσει ότι υπάρχουμε ακόμα...

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Στην αρχή του κειμένου («Τα φαινόμενα συνήθως απατούν … είναι τόσο δύσκολη η ζωή») ο αφηγητής διατυπώνει έναν ισχυρισμό. Ποια από τα πρόσωπα που εμφανίζονται στην ιστορία, κατά την άποψή σου, μπορεί να έχουν εξαπατηθεί, και από τι; Να τεκμηριώσεις την άποψή σου με 3 διαφορετικές ενδείξεις του κειμένου. Εσύ συμφωνείς με την άποψη του αφηγητή;

ή

2. Με βάση το περιεχόμενο της ιστορίας που διάβασες να συντάξεις έναν διάλογο ανάμεσα σε δύο πρόσωπα που ανήκουν στο άμεσο περιβάλλον του αφηγητή και συμμετέχουν στα γεγονότα. Τα πρόσωπα σχολιάζουν το πριν και το μετά της «κρίσιμης» νύχτας και διαφωνούν μεταξύ τους.

Μονάδες 25

[3] φτηνός (εδώ μεταφορικά).

[4] κοντό επανωφόρι της στρατιωτικής στολής.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(*Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)*

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Το κείμενο που ζητείται από τους μαθητές είναι εισήγηση, η οποία απευθύνεται στους συμμαθητές τους εκ μέρους του 15μελούς συμβουλίου, με πρόθεση την ευαισθητοποίηση και κινητοποίησή τους. Στο πλαίσιο αυτής της επικοινωνιακής περίστασης δεν πρέπει να αγνοηθούν στοιχεία όπως:

- προσφώνηση – επιφώνηση
- οικείο και απλό ύφος
- λεξιλόγιο απλό και κατανοητό
- προτρεπτικός τόνος, ποικιλία τρόπων πειθούς
- χρήση α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου
- αξιοποίηση στοιχείων από το κείμενο αναφοράς, μετά από τον κατάλληλο μετασχηματισμό τους.

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

α. Για ποιους λόγους πρέπει το σχολείο μας να συμμετέχει σε εθελοντικές δράσεις:

- Το σχολείο μας πρωτοπορεί στον τομέα των κοινωνικών δράσεων και υπάρχει σχετική εμπειρία από την πλευρά του 15μελούς συμβουλίου αλλά και του μαθητικού δυναμικού.
- Οι καλλιτέχνες «δείχνουν» το δρόμο προς την ανάπτυξη κοινωνικής ευαισθησίας και σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων – μπορούμε να παραδειγματιστούμε και να μοιραστούμε ενεργά τις ανησυχίες τους.
- Η συμμετοχή μας θα συμβάλει στην επαφή με την πραγματικότητα των ευπαθών συμπολιτών μας, πολλοί από τους οποίους είναι συνομήλικοί μας, και θα μας βοηθήσει να εμπλακούμε ενεργά στην κοινωνία και –βέβαια - να τους βοηθήσουμε.
- Μέσα από τη δράση θα αποκτήσουμε γνώσεις και εμπειρία, θα γνωρίσουμε ανθρώπους διαφορετικούς από εμάς με εναλλακτικές στάσεις ζωής, και θα ωριμάσουμε κοινωνικά και συναισθηματικά.
- Άλλωστε, συχνά παραπονιόμαστε ότι συχνά αισθανόμαστε παθητικοί και ανενεργοί στο

πλαίσιο του σχολικού προγράμματος – η εθελοντική δράση είναι μια ευκαιρία να αναλάβουμε πρωτοβουλίες και να γνωρίσουμε άλλες πλευρές του εαυτού μας.

β. Πώς μπορεί να γίνει αυτό:

- Να ενημερωθούμε για συναυλίες, όπως η «Μαζί στο φως», και να δώσουμε το παρόν.
- Να καλέσουμε στο σχολείο μας εκπροσώπους των εκπαιδευτών την Ημέρα του Λευκού Μπαστουνιού, για να μας ενημερώσουν και να μας βοηθήσουν να αναπτύξουμε βασικές δεξιότητες προσέγγισης μαθητών με προβλήματα όρασης.
- Να έρθουμε σε επαφή με τον φορέα «Διαβάζω για τους Άλλους», ώστε να ενταχθούμε στις δράσεις του.
- Να συνεργαστούμε το Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (Κ.Ε.Α.Τ.) της περιοχής μας, με σκοπό την επίσκεψη στις εγκαταστάσεις του, την ενημέρωσή μας για τους μαθητές που φοιτούν εκεί και τα προβλήματά τους, και την ανάληψη πρωτοβουλιών που θα ανταποκριθούν στις ανάγκες τους.

Β3. (μονάδες 25)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης:**

Ο ισχυρισμός του αφηγητή εμπλέκει όλα τα πρόσωπα στη δίνη μιας πιθανής εξαπάτησης, συνειδητής ή όχι, καθώς, όπως το θέτει εξαρχής, η ζωή εξ ορισμού προϋποθέτει δυσκολίες και ο καθένας μπορεί να «χτίσει» πλασματικές αλήθειες προκειμένου να προστατευθεί από το σκοτεινό της πρόσωπο. Έτσι,

- ο αφηγητής μπορεί να έχει κρυφτεί πίσω από τις φαντασιώσεις του για κάποιο ένδοξο ηρωικό παρελθόν, καθώς είναι εγκλωβισμένος εκ γενετής μέσα στην σωματική του αδυναμία («από παιδί ήμουνα καρφωμένος …καρέκλα», μεταφορά), γεγονός το οποίο ο ίδιος δεν αποδέχεται ως εμπόδιο («για τον απλούστατο και ευτελή λόγο», μεταφορική χρήση του επιθέτου «ευτελής» και ειρωνεία).
- τα πρόσωπα που εμφανίζονται να ειρωνεύονται τις διηγήσεις του ως ψευδείς («με κορόιδευαν», «“μα πού πολέμησες;” έκαναν ειρωνικά»), είναι πιθανό να εξαπατώνται από την εικόνα της αναπηρίας του που θεωρούν με απόλυτη βεβαιότητα ότι δεν μπορεί να συνδυαστεί με την εικόνα του ήρωα. Στη συνέχεια, όμως, παρουσιάζονται έτοιμα να αποδεχτούν την αλήθεια που κομίζει ο «γέρος με την μακριά βιβλική γενειάδα», καθώς η στερεοτυπική εικόνα του σεβάσμιου γέροντα ίσως τους αφοπλίζει και αδρανοποιεί τις όποιες αντιστάσεις τους («είχαν μείνει άφωνοι», υπερβολή).

- Τέλος, ο ίδιος ο γέροντας, είναι πιθανό θύμα πλάνης, καθώς παραμένουν από την ιστορία αδιευκρίνιστες οι συνθήκες υπό τις οποίες αντιστοίχισε το χαμένο αμπέχονο με τον αφηγητή και το μετέφερε ταξιδεύοντας στο χώρο και το χρόνο. Είναι πιθανό η μορφή αυτή να αποτελεί δημιούργημα του μυαλού και της επιθυμίας του «κατά φαντασίαν ήρωα», ένα φάντασμα που εξυπηρετεί τη δικαίωσή του σε αυτόν τον κόσμο.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής:

Παρατήρηση: Ο/Η μαθητής/-τρια οφείλει να αξιοποιήσει τις ενδείξεις του κειμένου που αποκαλύπτουν σε αδρές γραμμές τα πρόσωπα και τη στάση τους έναντι του αφηγητή και των γεγονότων και να κινηθεί σε συμφωνία με αυτά.) Ενδεικτικά:

ΠΡΙΝ

-Α: Άκου τώρα τι μας λέει και απαιτεί και να τον πιστέψουμε!

-Β: Τι εννοείς; Ο τύπος είναι ήρωας, δεν το αμφισβητώ.

-Α: Ήρωας; Πώς; Πάνω στο καροτσάκι; Για σκέψου λίγο. Είναι καθηλωμένος από παιδί.

-Β: Αλήθεια; Δεν το γνώριζα. Μου αρέσουν τόσο πολύ οι αφηγήσεις του που τις θεωρώ αληθινές. Είναι τόσο ενθουσιασμένος όταν αφηγείται, και καταφέρνει να μας συναρπάσει φωτίζοντας κάθε δυνατή λεπτομέρεια. Για σκέψου και εσύ, όμως: ένας ανάπηρος αποκλείεται να έχει ζήσει όλων των ειδών τις περιπέτειες, ακόμα και τις πολεμικές; Και αν δεν τις έχει ζήσει, όπως λες, πώς είναι δυνατόν να είναι τόσο πειστικός και μάλιστα τόσο παραστατικός; Εγώ, λέω πως το λέει η ψυχή του.

-Α: Έχεις πέσει απλώς θύμα της φαντασίας και του θράσους του. Να προσέχεις!

……

……

ΜΕΤΑ

-Α: Καλά, δεν ξέρω τι να πω …

-Β: Εγώ στα έλεγα, φίλε μου. Νιώθω ενοχές που συμμετείχα στις ειρωνείες σας, ενώ τον είχα συμπαθήσει. Είχε πάντα κάτι αυτός ο τύπος, μου άρεσε από την πρώτη στιγμή. Δεν υπάρχει πλέον καμιά αμφιβολία. Το αμπέχονο τα απέδειξε όλα. Και ο γέρος μας αποστόμωσε. Τώρα τι έχεις να πεις;

-Α: Ναι, βέβαια. Αλλά νιώθω και κάπως παράξενα μετά από όλο αυτό. Ρε φίλε, να … σα να ζήσαμε ένα όνειρο ... σαν να μπήκαμε σε μια άλλη διάσταση. Θέλω να πω, συνέβη ή το φανταστήκαμε;

-Β: Εσύ το βιολί σου. Ο τύπος έχει τσαγανό σου λέω. Και στον πόλεμο και στην αφήγηση. Ψάξε να βρεις την άκρη, γιατί εγώ δεν μπορώ να σε παρακολουθήσω άλλο. Το θέμα για μένα έχει λήξει.

-Α: Για μένα μόλις τώρα αρχίζει. Θα τα πούμε σύντομα, να συνέλθω πρώτα λίγο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ένας φοιτητής πρόσφυγας στην Ελλάδα κυνηγάει με πείσμα το όνειρό του να γίνει γιατρός για να βοηθάει όσους έχουν ανάγκη

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Louise Donovan που δημοσιεύτηκε στις 21 Δεκεμβρίου 2021 στον ιστότοπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (www.unhcr.org/gr/).

Ο Boye αναγκάστηκε να εγκαταλείψει μόνος του την πατρίδα του τη Γκάνα το 2016 όταν ήταν ακόμα μικρό παιδί. Σήμερα, πέντε χρόνια μετά, σπουδάζει Βιοϊατρικές Επιστήμες στο Deree, το Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος, χάρη σε μια υποτροφία και βρίσκεται ένα βήμα πιο κοντά στο όνειρό του να γίνει γιατρός.

Όταν ο Boye ξεκινούσε το ταξίδι του, δεν φανταζόταν ποτέ τις δυσκολίες που θα συναντούσε στη διαδρομή του. Χωρίς φαγητό και νερό, είδε πολλούς να πεθαίνουν δίπλα του. Ήταν τυχερός που τον περιμάζεψαν περαστικοί και συνέχισε το ταξίδι του προς τη Λιβύη. Από τη Λιβύη επιβιβάστηκε σε ένα φορτηγό πλοίο με προορισμό την Τουρκία. Εκεί βρήκε κάποιους ανθρώπους που κατευθύνονταν προς την Ελλάδα, μπήκε σε μια πρόχειρη φουσκωτή βάρκα και βρέθηκε στις ακτές της Λέσβου το 2018.

«Για μένα, ήταν το πρώτο μέρος όπου ένιωσα ασφαλής. Από τότε που έφυγα από την οικογένειά μου, δεν είχα νιώσει ασφάλεια μέχρι που έφτασα στη Μόρια [στη Λέσβο]. Ήταν η πρώτη φορά που μπορούσα να κοιμηθώ συνεχόμενα για έξι ώρες χωρίς να με ξυπνήσει κάποιος. Η πρώτη φορά που μου έφερναν φαγητό το πρωί, το απόγευμα και το βράδυ… Η πρώτη φορά που έβλεπα ανθρώπους να μου χαμογελούν.»

Παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισε ήταν αποφασισμένος να μην αφήσει το παρελθόν να του καθορίσει το μέλλον. Μέσα σε δύο μόλις μήνες, ενδυναμώθηκε και στηρίχθηκε τόσο, ώστε έγινε το πρώτο ασυνόδευτο παιδί στον καταυλισμό που εγγράφηκε στο ελληνικό σχολείο. «Στην αρχή ήταν δύσκολα, δεν είχα ιδέα τι έλεγαν οι καθηγητές. Παρ' όλα αυτά, συνέχιζα να πηγαίνω στο σχολείο καθημερινά», λέει ο Boye. «Δεν ήθελα να μου μένει χρόνος να σκέφτομαι πράγματα που θα με άγχωναν.» Συνέχισε να πηγαίνει στο σχολείο και κατάφερε να τελειώσει το επαγγελματικό λύκειο και να πάρει μέρος στις πανελλαδικές εξετάσεις τον περασμένο Σεπτέμβριο.

Ο Boye είναι εξαιρετικά ευγνώμων για τις ευκαιρίες που είχε και για τους ανθρώπους που τον βοήθησαν. Ωστόσο η ένταξη δεν υπήρξε πάντα μια εύκολη διαδικασία. Περιγράφει την εμπειρία του, όταν έψαχνε να νοικιάσει διαμέρισμα: «Έκανα πολλά τηλεφωνήματα και μιλούσα ελληνικά. Όταν πήγαινα όμως να τους συναντήσω από κοντά με ρωτούσαν γιατί δεν τους είπα εξαρχής ότι είμαι μαύρος ή μετανάστης. Τι σημασία έχει;». Δυστυχώς, μένει να γίνουν πολλά ακόμα, για να καταπολεμηθούν οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις κατά των προσφύγων και των μεταναστών στην Ευρώπη.

Α3. Να υποθέσεις ότι ο Boye αποφοίτησε από το Επαγγελματικό Λύκειο στο οποίο φοιτάς και εσύ. Με αφορμή την ιστορία του, να συνθέσεις ένα κείμενο για το ιστολόγιο του σχολείου σου (200-250 λέξεων), στο οποίο, αφού παρουσιάσεις τους λόγους που κάθε παιδί πρέπει να απολαμβάνει τα ατομικά του δικαιώματα, να παροτρύνεις τους συμμαθητές σου να συμβάλουν στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων και των διακρίσεων κατά των παιδιών, ξένων και μη, προτείνοντάς τους συγκεκριμένους τρόπους.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Η κυρία Ουρανία

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα του Σωτήρη Δημητρίου που ανήκει στη συλλογή «Το κουμπί και το φόρεμα»(2013).

Ο ξαδερφός μου ο Αντριάν ήρθε στην Ελλάδα το ’92. Τυχερός. Γνωρίστηκε με μια Ελληνίδα -την Μάρα- κι έμεινε στο σπίτι της. Το ’93 ήρθα κι εγώ και με πήραν μαζί τους. Η Μάρα με πήγε αμέσως σ’ ένα κομμωτήριο. Είχα μπόλικο μαλλί. Όταν με κούρεψαν τα κορίτσια, δεν μπορούσα να κοιτάξω το πρόσωπό μου [...]. Γυρίσαμε στο σπίτι -στο Κολωνάκι έμεναν-, άνοιξε τις βαλίτσες η Μάρα και άρχισε να πετάει ένα ένα τα ρούχα για τα σκουπίδια. Λίγα γλίτωσαν, που είχαν απάνω φίρμα απ’ την Ιταλία.

Σε λίγο καιρό μού βρήκαν στην διπλανή πολυκατοικία ένα δωμάτιο στο ισόγειο. «Μην τολμήσεις να πεις ότι είσαι από την Αλβανία» μου λέει ο Αντριάν. Τα έχασα. «Τι να πω;» του λέω. «Πες του ότι είσαι Ιταλός». Με την Ιταλία έχει κόλλημα η Αλβανία [...].

Είχα γειτόνισσα την κυρία Ουρανία. Ένας τοίχος μάς χώριζε. Έπιασα δουλειά γκαρσόν σ’ ένα ρεστοράντ. Όταν σκόλαγα από τη δουλειά -δύο η ώρα το βράδυ-, άκουγε η κυρία Ουρανία το κλειδί στην πόρτα. «Γύρισες, αγόρι μου;» μου έλεγε. «Ναι, κυρία Ουρανία, καληνύχτα.» [...] Κάθε βράδυ αυτή η δουλειά. [...]

Γνωρίστηκα με τον καιρό στη γειτονιά. Ήμουν πολύ αγαπητός. «Γεια σου, Ιταλέ» και «Γεια σου, Ιταλέ» μου έλεγαν. Μια φορά όμως τα χρειάστηκα. Είχα πει σε έναν που είχε συνεργείο αυτοκινήτων ότι είμαι με την Ίντερ [...]. Μια μέρα μού ζήτησε ένα ανταλλακτικό για μια παλιά Alfa Romeo που δεν έβρισκε στην Αθήνα. «Έλα», μου λέει, «τηλεφώνησε από δω σε κανένα δικό σου να μην πληρώνεις». Χτυποκάρδισα. «Μη σε νοιάζει», του λέω, «θα τηλεφωνήσω, δεν έχω τα τηλέφωνα μαζί μου». [...] Ευτυχώς ο μηχανικός δεν κατάλαβε τίποτα.

Τώρα βέβαια δεν είχα πρόβλημα, είχε περάσει ο καιρός και με ήξεραν σαν άνθρωπο. Πέρασε κάνας χρόνος, βρήκα άλλο σπίτι στη Δάφνη. Μάζεψα τα πράματά μου, πάω να χαιρετίσω την κυρία Ουρανία, την λυπήθηκε η ψυχή μου, όλο έκλαιγε. «Ξέρεις, κυρία Ουρανία» άρχισα να της λέω. Ήθελα να βγάλω το ψέμα. Μου έκλεισε το στόμα. «Ξέρω, παιδί μου, ξέρω».

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς προετοίμασαν ο Αντριάν και η Μάρα τον ήρωα, για να «εισέλθει» ομαλά στην ελληνική κοινωνία μετά την άφιξή του από την Αλβανία; Πώς θα ένιωθες εσύ με αυτές τις ενέργειες αν ήσουν στη θέση του ήρωα; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

ή

2. Να υποθέσεις ότι είσαι ο ήρωας του διηγήματος και στέλνεις μια επιστολή σε έναν φίλο σου, μετά τη μετακόμισή σου στη Δάφνη, για να μοιραστείς μαζί του τις εντυπώσεις που σου άφησε ως άνθρωπος η κυρία Ουρανία.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Σύνθεση κειμένου προς δημοσίευση στο σχολικό ιστολόγιο:
- Ο/Η μαθητής / μαθήτρια (πομπός), απευθύνεται στη σχολική κοινότητα του ΕΠΑΛ στο οποίο φοιτά.
- Δέκτες του είναι κατεξοχήν μαθητές/-τριες.
- Αφορμάται από την ιστορία του Boye, μετανάστη που αποφοίτησε από το ίδιο σχολείο και πλέον σπουδάζει γιατρός, για να κάνει το επαγγελματικό του όνειρο πραγματικότητα.
- Καλείται αφενός να προασπιστεί τα δικαιώματα κάθε παιδιού και αφετέρου να προτείνει τρόπους στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές του/της, ώστε όλοι μαζί να συμβάλουν στην καταπολέμηση των προκαταλήψεων και των διακρίσεων κατά των παιδιών, ξένων και μη (ζητούμενα / σκοπός).
- Ενδείκνυται η υιοθέτηση προσωπικού, οικείου ύφους λόγου, καθώς και η χρήση α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, προτρεπτικής υποτακτικής και προστακτικής, η επίκληση στη λογική με επιχειρήματα υπέρ των ατομικών δικαιωμάτων, αλλά και η επίκληση στο συναίσθημα μέσω της ενεργοποίησης των ενσυναίσθησης των αναγνωστών.

Λόγοι που κάθε παιδί πρέπει να απολαμβάνει τα ατομικά του δικαιώματα (ενδεικτική αναφορά)

- Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, καταγωγής. Όσα δικαιώματα έχουν κατοχυρωθεί για τους ενήλικες ισχύουν και για τα παιδιά και για κάθε άνθρωπο.

- Ειδικά τα παιδιά, που βρίσκονται σε τρυφερή ηλικία και εκ των πραγμάτων έχουν ανάγκη προστασίας, πρέπει με κάθε τρόπο να ζουν σε ένα ασφαλές πλαίσιο και, πέρα από την κάλυψη των στοιχειωδών αναγκών τους (τροφή, στέγη, υγεία), να απολαμβάνουν την αγάπη και τη φροντίδα, προφυλασσόμενα από κάθε είδους καταπίεση ή κακοποίηση (σωματική, λεκτική, ψυχολογική), καθώς αυτή θα μπορούσε να αφήσει το στίγμα της στην ψυχή τους για όλη τους τη ζωή.
- Δεδομένου ότι τα παιδιά βρίσκονται σε διαδικασία διάπλασης της προσωπικότητας και του χαρακτήρα τους, είναι σημαντικό να τους εξασφαλίζονται όλες οι απαραίτητες παροχές (π.χ. η εκπαίδευση, η δυνατότητα εποικοδομητικής-δημιουργικής αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους), για να «ανακαλύψουν» τον εαυτό τους, να ξεδιπλώσουν τα ταλέντα τους και να διαμορφώσουν τις αρχές τους.
- Δεδομένου επίσης ότι τα σημερινά παιδιά θα γίνουν «αύριο» πολίτες αυτού του τόπου, είναι σημαντικό να τους δίνονται ευκαιρίες να εκφράζονται ελεύθερα, να ενημερώνονται, να διαμορφώνουν κριτική σκέψη, ώστε να εξελιχθούν σε «ενεργούς πολίτες» που θα μπορούν να πάρουν πρωτοβουλίες μέσα στην κοινωνία.

Τρόποι – προτάσεις καταπολέμησης των προκαταλήψεων και των διακρίσεων προς τους αναγνώστες-συμμαθητές/-τριες (ενδεικτική αναφορά)

- Να αποδεχόμαστε κάθε συμμαθητή μας σεβόμενοι/-ες την όποια διαφορετικότητά του, είτε είναι ξένος (όπως ο Boye) είτε Έλληνας, είτε πλούσιος είτε φτωχός, είτε αδύνατος είτε εύσωμος κ.λπ.
- να βάζουμε υποθετικά τον εαυτό μας στη θέση κάθε θύματος bullying και ρατσισμού, ώστε να συνειδητοποιούμε καλύτερα τη βαρύτητα του φαινομένου και να μην επιτρέπουμε την εκδήλωση ή την επανάληψή του.
- να χαιρόμαστε με τη χαρά των άλλων και να τους συμπονούμε στη λύπη τους, σκεπτόμενοι/-ες πόσο σημαντικό θα ήταν και για εμάς να έχουμε γύρω μας ανθρώπους που μάς υποστηρίζουν σε κάθε χαρούμενη ή δυσάρεστη στιγμή.
- να συνειδητοποιήσουμε ότι αφενός ο καθένας μας αξίζει να κάνει τα όνειρά του πραγματικότητα και να ζει τη ζωή του με αισιοδοξία και χωρίς φόβο (όλοι θα το θέλαμε αυτό για τον εαυτό μας) και αφετέρου ότι είναι άδικο να βάζουμε «τρικλοποδιές» στους γύρω μας ή να ανεχόμαστε να βλέπουμε κάποιους «ισχυρούς» να κάνουν τους «αδύναμους» δυστυχισμένους.

Β3. (25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο ήρωας του διηγήματος είναι ένας Αλβανός νέος, ο οποίος μετανάστευσε στην Ελλάδα το 1993. Με την άφιξή του στη χώρα ο ξάδερφός του, Αντριάν, και η σύντροφος εκείνου, Μάρα, ουσιαστικά τον «μεταμόρφωσαν», φροντίζοντας με κάθε τρόπο η εμφάνισή του να μην τραβάει τα αρνητικά βλέμματα των άλλων. Ειδικά η Μάρα τον πήγε στο κομμωτήριο να κουρέψει το «*μπόλικο μαλλί*» του, κάνοντάς τον αγνώριστο (όπως λέει, δεν μπορούσε να κοιτάξει το πρόσωπό του), ενώ έπειτα πέταξε στα σκουπίδια όλα τα ρούχα από τη βαλίτσα του, κρατώντας μόνο τα «φιρμάτα» από την Ιταλία. Στόχος ήταν ο νεαρός να κρύψει την αλβανική του καταγωγή, προκειμένου να αποφύγει την εκδήλωση ρατσιστικής συμπεριφοράς εναντίον του, μιας και την περίοδο εκείνη οι Αλβανοί ήταν συχνά στόχος ρατσιστών. Γι' αυτό άλλωστε, όταν ο ήρωας νοίκιασε ένα διαμέρισμα, τού δόθηκε η πιο σημαντική οδηγία: Να προσποιηθεί ότι είναι κάποιος άλλος. «*Μην τολμήσεις να πεις ότι είσαι από την Αλβανία*». «*Πες ότι είσαι Ιταλός*».

Οι μαθητές/-τριες, μπαίνοντας στη θέση του ήρωα, μπορούν να εκφράσουν ελεύθερα τα συναισθήματά τους τεκμηριώνοντας την απάντησή τους. Είναι πιθανόν βέβαια να κάνουν λόγο για τη λύπη και την απογοήτευση που θα μπορούσε να νιώθει ο Αλβανός νέος, με δεδομένο ότι οι συνθήκες τον αναγκάζουν να μην είναι ο εαυτός του, δηλαδή καθημερινά να καταπιέζεται προσποιούμενος ότι είναι κάποιος άλλος, προκειμένου να γίνει αποδεκτός στην ελληνική κοινωνία.

2. Θέμα δημιουργικήςγραφής

Οι μαθητές/-τριες καλούνται να συντάξουν μια φιλική επιστολή εκ μέρους του ήρωα του διηγήματος, με παραλήπτη κάποιον φίλο εκείνου, η οποία αναμένεται να έχει περίπου την ακόλουθη δομή:

Προσφώνηση: *Αγαπητέ φίλε (όνομα),*

Πρόλογος: (επαφή με δέκτη) *Τι κάνεις; Ελπίζω να είσαι καλά. Έχω καιρό να μάθω νέα σου....* (ανακοίνωση θέματος) *Ξέρεις, εγώ πριν λίγο καιρό μετακόμισα... αλλά έχασα την πιο καλή γειτόνισσα, την κυρία Ουρανία.*

Κύριο μέρος: - (γενικές εντυπώσεις από την κυρία Ουρανία) *Η κυρία Ουρανία ήταν καλός άνθρωπος, νοιαζόταν για εμένα... Κάθε βράδυ είχε την έγνοια μου πότε θα γυρίσω από τη δουλειά. Με είχε σαν παιδί της και ανησυχούσε... «Γύρισες, αγόρι μου;», μου έλεγε και με καληνύχτιζε.*

- (αποχαιρετισμός) *Όταν άφησα το διαμέρισμα και πήγα να την αποχαιρετήσω, τη λυπήθηκε η ψυχή μου. Έκλαιγε... Ήθελα να βγάλω το*

ψέμα από μέσα μου, να της πω ότι είμαι Αλβανός. Μου έκλεισε το στόμα. Το πιστεύεις; Τα είχε καταλάβει όλα και δεν είχε πει τίποτα. Φοβερή!

Επίλογος: *Αυτά είναι τα νέα μου. Ελπίζω να .... Περιμένω γράμμα σου...*

Αποφώνηση: *Να είσαι καλά! / Σε χαιρετώ! (όνομα)*

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ένα αφήγημα για την τρίτη εκατονταετία

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο άρθρο του Στάθη Καλύβα (καθηγητή Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης), το οποίο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» στις 21 Φεβρουαρίου 2021.

Τα κράτη λειτουργούν κατά κάποιο τρόπο όπως και οι άνθρωποι. Για να προχωρήσουν και να βελτιωθούν, θέτουν στόχους που εμπνέουν και κινητοποιούν. Οι στόχοι αυτοί συνδέονται με το εθνικό τους αφήγημα[1]. Στην ιστορική πορεία της σύγχρονης Ελλάδας, μπορεί κάποιος να διακρίνει δύο μεγάλα αφηγήματα και δύο αντίστοιχους μεγάλους στόχους.

Το πρώτο αφήγημα κυριαρχεί στη διάρκεια του 19ου αιώνα. Είναι η «Μεγάλη Ιδέα» και περιγράφει μια μεγάλη σε μέγεθος Ελλάδα, που φθάνει μέχρι και να υποκαταστήσει την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ο στόχος ήταν, επομένως, η εδαφική επέκταση του ελληνικού κράτους και αναπόφευκτο μέσο της υπήρξε ο πόλεμος. Ο στόχος αυτός ενέπνευσε και κινητοποίησε την κοινωνία, που τον υπηρέτησε με τεράστιες θυσίες. Αρκεί να αναλογιστεί κανείς ότι οι νέοι άνδρες πολεμούσαν σχεδόν αδιάκοπα για μια ολόκληρη δεκαετία (1912-1922).

Η «Μεγάλη Ιδέα» πραγματοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό, αλλά έληξε με τη μικρασιατική καταστροφή το 1922. Το ελληνικό κράτος έπρεπε να αποκαταστήσει έναν πολυάριθμο προσφυγικό πληθυσμό και παράλληλα να ενσωματώσει τα εδάφη που είχε κερδίσει με προηγούμενους πολέμους. Τότε περίπου διατυπώθηκε το επόμενο αφήγημα: η Ελλάδα είχε πλέον ολοκληρώσει την εθνική της αποκατάσταση και επεδίωκε να πετύχει νέες προόδους στο πεδίο της ειρηνικής συνεργασίας της με τους άλλους λαούς. Με άλλα λόγια, τη θέση της εδαφικής επέκτασης με στρατιωτικά μέσα έπαιρνε η ειρηνική κατάκτηση του πλούτου.

Πράγματι, το αφήγημα της «Ανάπτυξης» κινητοποίησε την κοινωνία τόσο καθοριστικά όσο και η «Μεγάλη Ιδέα». Οι θυσίες που πραγματοποιήθηκαν ήταν διαφορετικού τύπου, ωστόσο υπήρξαν εξίσου σημαντικές. Μέσα σε μια εικοσαετία η χώρα μεταμορφώθηκε και γεννήθηκε η Ελλάδα στην οποία ζούμε σήμερα. Στην πορεία, το αφήγημα της «Ανάπτυξης» συμπεριέλαβε και τη συμμετοχή της χώρας στο μεγάλο πολιτικό πείραμα της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η «Ανάπτυ-

[1] εθνικό αφήγημα: όραμα / πολιτική που μπορεί να εμπνεύσει όλο το έθνος.

ξη» έγινε έτσι «Εκσυγχρονισμός», αλλά ο βασικός στόχος παρέμεινε σταθερός: η κατάκτηση μεγαλύτερου πλούτου.

Καθώς η Ελλάδα εισέρχεται στην τρίτη εκατονταετία του βίου της, έχει έρθει η ώρα να συζητήσουμε για το νέο μας αφήγημα και τους στόχους που θα προκύψουν μέσα από αυτό. Προφανώς, δεν θα εγκαταλειφθεί η ιδέα της εξασφάλισης του πλούτου. Όμως, το αφήγημα της Ανάπτυξης ξεπερνιέται σταδιακά καθώς γίνεται ολοένα και πιο σαφές πως οι υλικοί πόροι μπορούν να εξαντληθούν, πως η ανεξέλεγκτη εκμετάλλευσή τους θέτει σε κίνδυνο το μέλλον του πλανήτη και πως η αύξηση της κατανάλωσης αφήνει τους ανθρώπους ανικανοποίητους και δυστυχείς. Αυτά είναι τα δεδομένα της εποχής μας κι εκεί θα πρέπει να αναζητήσουμε το νέο μας εθνικό αφήγημα. Και όπως έγινε στο παρελθόν, το αφήγημα που θα πετύχει να εμπνεύσει και να συγκινήσει, θα σκιαγραφεί με πειστικό τρόπο ένα καινούργιο και ελκυστικό μέλλον.

Α3. Να υποθέσεις ότι, με αφορμή την εθνική γιορτή της 25ης Μαρτίου, το σχολείο σου διοργανώνει εκδήλωση με τίτλο *«200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση»*, στην οποία συμμετέχεις και εσύ εκφωνώντας μια ομιλία (200-250 λέξεις). Με δεδομένο ότι η Ελλάδα σταδιακά μπαίνει στην τρίτη εκατονταετία της ζωής της από τη στιγμή που έγινε ανεξάρτητο κράτος (1830), να περιγράψεις ποια προβλήματα αντιμετωπίζει στη σύγχρονη εποχή, αλλά και ποιο θα μπορούσε να είναι από εδώ και πέρα «το εθνικό της αφήγημα», δηλαδή το όραμα που θα μπορούσε να εμπνεύσει όλους τους πολίτες της και να την οδηγήσει σε ένα καλύτερο μέλλον.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Άρνηση

Το παρακάτω ποίημα του Γιώργου Σεφέρη (1900-1971) δημοσιεύτηκε το 1931 στην πρώτη συλλογή του ποιητή, η οποία έχει τον τίτλο «Στροφή».

Στο περιγιάλι το κρυφό
κι άσπρο σαν περιστέρι
διψάσαμε το μεσημέρι·
μα το νερό γλυφό.

Πάνω στην άμμο την ξανθή
γράψαμε τ' όνομά της·

ωραία που φύσηξεν ο μπάτης[2]
και σβήστηκε η γραφή.

Με τι καρδιά, με τι πνοή,
τι πόθους και τι πάθος
πήραμε τη ζωή μας· λάθος!
κι αλλάξαμε ζωή.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Για ποιους λόγους κατά τη γνώμη σου το ποιητικό υποκείμενο αποφασίζει στο τέλος του ποιήματος να αλλάξει ζωή; Σε ποια περίπτωση ή σε ποιες περιπτώσεις θα έπαιρνες και εσύ μια τέτοια απόφαση «αλλαγής ζωής»;

ή

2. Ποιες σκέψεις πιστεύεις ότι θα κατέγραφε ο Γιώργος Σεφέρης στο ημερολόγιό του μετά την επίσκεψή του «*στο περιγιάλι το κρυφό*»; Να τις καταγράψεις σε ένα δικό σου κείμενο σαν να ήσουν εκείνος, λαμβάνοντας υπόψη όλο το περιεχόμενο του ποιήματος.

Μονάδες 25

[2] μπάτης: ελαφρός και δροσερός θαλασσινός αέρας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Εκφώνηση ομιλίας σε σχολική εκδήλωση.
- Αφορμή: η εθνική γιορτή της 25ης Μαρτίου και η συμπλήρωση 200 ετών από την Ελληνική Επανάσταση του 1821.
- Πομπός: ο μαθητής / η μαθήτρια.
- Δέκτες: κατεξοχήν η σχολική κοινότητα και πιθανόν κάποιοι προσκεκλημένοι.
- Σκοπός της ομιλίας: ο μαθητής / η μαθήτρια θα επιδιώξει

  α) να περιγράψει τα σύγχρονα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα καθώς εισέρχεται στην τρίτη εκατονταετία του ανεξάρτητου βίου της και

  β) να προτείνει ποιο θα μπορούσε να είναι στο εξής το νέο της «εθνικό αφήγημα», δηλαδή το όραμα του έθνους που θα μπορούσε να οδηγήσει τη χώρα σε ένα καλύτερο μέλλον.
- Αναμένεται η υιοθέτηση ύφους επίσημου (λόγω ομιλίας) αλλά και οικείου (λόγω κατάθεσης προσωπικών σκέψεων και ώθησης του κοινού προς ένα εθνικό, συλλογικό όραμα), η χρήση του α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, καθώς και η αξιοποίηση τεχνικών πειθούς για την τεκμηρίωση της προτεινόμενης ιδέας ως προς το νέο εθνικό αφήγημα.

Προβλήματα της Ελλάδας στη σύγχρονη εποχή (ενδεικτική αναφορά)

- οικονομική κρίση (ανεργία, χαμηλοί μισθοί, φτώχεια συμπολιτών μας)
- κοινωνική κρίση (ανισότητα, διακρίσεις, ρατσισμός)
- κρίση αξιών (ατομικισμός έναντι της συλλογικότητας, ιδιοτέλεια έναντι της αλληλεγγύης)

- κρίση διαπροσωπικών σχέσεων (αποξένωση των ανθρώπων, μηχανική -χωρίς συναίσθημα- επικοινωνία, μοναχικότητα)

Νέο εθνικό αφήγημα

Στο β΄ ζητούμενο του θέματος δεν υπάρχει «σωστή» και «λανθασμένη» απάντηση. Οι μαθητές/-τριες μπορούν να προτείνουν όποιο εθνικό αφήγημα θέλουν, αρκεί να προβούν στην αντίστοιχη τεκμηρίωση της ιδέας τους. Ενδεικτικά, αξιοποιώντας το κείμενο αναφοράς όπου ο συντάκτης παρουσιάζει τους σύγχρονους ανθρώπους «*ανικανοποίητους και δυστυχείς*» (τέλος τρίτης παραγράφου), τα παιδιά θα μπορούσαν να προτείνουν ως εθνικό όραμα της νέας εκατονταετίας την «Ευτυχία», η οποία θα ήταν εφικτή πρωτίστως αν οι άνθρωποι αναθέρμαιναν τις μεταξύ τους σχέσεις, τον αλληλοσεβασμό και ευρύτερα τις αξίες της δημοκρατίας στη ζωή τους, ώστε αφενός κανείς να μη ζει αδικημένος και αφετέρου όλοι μαζί να αγωνίζονται για την επίλυση των κοινών προβλημάτων, χωρίς να προσπαθεί ο ένας να επιβληθεί στον άλλο με γνώμονα το συμφέρον του.

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Στο ποίημα του Γιώργου Σεφέρη το συλλογικό ποιητικό υποκείμενο «εμείς» (α΄ πληθυντικό) – ίσως γενικά «εμείς οι άνθρωποι»– αποφασίζει να αλλάξει ζωή. Η απόφαση αυτή φαίνεται πως είναι συνέπεια κάποιων «*αρνήσεων*» που βίωσε, όπως αυτές περιγράφονται μέσω αντιθέσεων στις δύο πρώτες στροφές, με φόντο μια όμορφη απόμερη ακρογιαλιά. Σε αυτό το ειδυλλιακό τοπίο, «*διψάσαμε*», αλλά δεν ξεδιψάσαμε, γιατί το νερό ήταν γλυφό· εκδηλώσαμε την αγάπη μας προς κάποιο πρόσωπο γράφοντας το όνομά του στην άμμο, αλλά το θαλασσινό αεράκι φύσηξε «*και σβήστηκε η γραφή*». Οι ματαιώσεις αυτές ως προς τις εκδηλωθείσες επιθυμίες κάνουν το ποιητικό υποκείμενο να αναθεωρεί τη ζωή του: τα έντονα συναισθήματα που κυρίευαν μέχρι τώρα την ψυχή του, οι πόθοι που ένιωσε και το πάθος που εκδήλωσε ήταν ένα «λάθος». Με βάση αυτή τη διαπίστωση προβαίνει σε αλλαγή πλεύσης και αποφασίζει να ακολουθήσει μια διαφορετική, ίσως πιο αισιόδοξη πορεία ζωής.

Ο οποιοσδήποτε άνθρωπος θα μπορούσε να κάνει αντίστοιχα μια «στροφή» στη ζωή του. Οι μαθητές/-τριες, στο υποθετικό προσωπικό ερώτημα που τούς τίθεται, αναμένεται να συνδέσουν την «αλλαγή ζωής» με την εμφάνιση απρόσμενων δυσκολιών ή εμποδίων σε ένα εγχείρημα, με τη διαπίστωση αδυναμίας υλοποίησης ενός προγραμματισμένου στόχου (λόγω π.χ. έλλειψης αρκετών

πόρων ή λανθασμένης εκτίμησης δυνατοτήτων), με κάποια απογοήτευση (π.χ. ερωτική) κ.λπ. Κάθε, βέβαια, τεκμηριωμένη απάντηση εκ μέρους τους θα πρέπει να γίνει αποδεκτή.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Βασικά χαρακτηριστικά της απάντησης:

- προσδιορισμός ημερομηνίας
- προσωπικό, εξομολογητικό ύφος, χρήση α΄ ρηματικού προσώπου
- χρήση παρελθοντικών χρόνων κατά την περιγραφή της επίσκεψης στο απόμερο περιγιάλι και παροντικών κατά την καταγραφή σκέψεων στο τώρα.

Ενδεικτικά: *1η Μαΐου 1970*

Σήμερα πήγα μια βόλτα να περπατήσω δίπλα στη θάλασσα. Ανακάλυψα ένα απόμερο περιγιάλι, «κρυφό» από τα μάτια του πολλού κόσμου. Ήμουν μόνος αλλά ένιωθα σαν να είχα παρέα. Το τοπίο ήταν πανέμορφο. Δίψασα αλλά δεν υπήρχε πόσιμο νερό κοντά μου. Πήρα ένα κλαδάκι και χάραξα στην άμμο το όνομά της... Μακάρι να ήταν εδώ... Ξαφνικά ένα ωραίο θαλασσινό αεράκι φύσηξε. Με δυσκολία ξεχώριζα τα γράμματα στην άμμο. Σβήστηκαν σχεδόν όλα. Μήπως αυτό σημαίνει κάτι; Μήπως έκανα λάθος στη ζωή μου; Μου αρέσει να ζω με πάθος το καθετί, να δίνω την καρδιά και την πνοή μου σε ό,τι με απασχολεί. Φοβάμαι πως αυτή τη φορά έκανα λάθος... Αλλαγή πλεύσης…

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Ρατσισμός στο σχολικό περιβάλλον]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα άρθρου της Ευαγγελίας Χατζημιχαήλ, ψυχολόγου του Κέντρου Κοινότητας Δήμου Ρόδου με Παράρτημα Ρομά, το οποίο δημοσιεύτηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2020 στην ιστοσελίδα του Δήμου Ρόδου (https://www.rhodes.gr).

Ο ρατσισμός ως φαινόμενο δεν είναι κάτι καινούργιο. Αντίθετα, από τις πρώτες κιόλας κοινωνίες (βλ. αρχαίοι Έλληνες) οι άνθρωποι ήταν χωρισμένοι σε ομάδες και διαχώριζαν τους «δικούς» τους από τους «άλλους». Ο ρατσισμός αντιπροσωπεύει την επίκτητη [1] τάση των ανθρώπων να εντάσσονται σε ομάδες και κατ' επέκταση, να διαχωρίζονται σε ανώτερους και κατώτερους, διακρινόμενοι από το χρώμα του δέρματος, την εθνικότητα, τη θρησκεία, τις ιδιαίτερες ικανότητες κλπ. Ειδικά στη σημερινή κοινωνία όπου συμβιώνουν άνθρωποι πολλών διαφορετικών εθνικοτήτων, οικονομικοί μετανάστες, πρόσφυγες, ΑΜΕΑ, ψυχικά ασθενείς κλπ. οι περιπτώσεις ρατσισμού και άνισης μεταχείρισης είναι πολλές. Η διαφορετικότητα μιας ομάδας την οδηγεί σε μια διακριτή κατηγορία, στην οποία συχνά αποδίδεται μια υποτιθέμενη κατωτερότητα ή επικινδυνότητα. Επομένως, θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε πως ο όρος ρατσισμός αναφέρεται στις πράξεις, τις συμπεριφορές και τους λόγους (από πρόθεση ή όχι) εκ μέρους μιας μερίδας ανθρώπων εναντίον όσων είναι «διαφορετικοί».

Δυστυχώς, ο ρατσισμός δεν αφορά μόνο στους ενήλικες, αλλά και στα παιδιά και τους εφήβους, ιδιαίτερα στους κόλπους της σχολικής κοινότητας. Αυτό συμβαίνει διότι οι προκαταλήψεις και οι γενικεύσεις της κοινωνίας μας διαμορφώνουν αντίστοιχες περιθωριοποιήσεις στο σχολικό περιβάλλον, αποτελώντας καθρέπτη της κοινωνίας μας. Σε όλα τα δημόσια σχολεία της Ελλάδας βρίσκονται παιδιά που είναι «διαφορετικά» ως προς τη γλώσσα, τα ήθη και τα έθιμα, τις αξίες και τις ιδέες, τις ειδικές ικανότητες, τις μαθησιακές δυσκολίες, τις μαθησιακές επιδόσεις κλπ. Είναι εκείνα τα παιδιά που κατά κύριο λόγο πέφτουν θύματα άμεσου ή έμμεσου ρατσισμού και περιθωριοποίησης. Σε

[1] επίκτητη: αυτή που δεν την έχουμε εκ φύσεως αλλά την αποκτούμε στην πορεία της ζωής μας.

πολλές περιπτώσεις μάλιστα, ο ρατσισμός αυτός εκφράζεται με σωματική βία, απειλές, υβριστικά σχόλια ή λεκτική βία. Όλοι μας λίγο πολύ έχουμε υπάρξει έστω μία φορά στη ζωή μας θύματα, θύτες, ή απλά παρατηρητές του σχολικού ρατσισμού, ενώ είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός πως ο ρατσισμός, με όποια μορφή και αν εκδηλώνεται, πλήττει ψυχολογικά και ανεξαιρέτως, θύτη, θύμα, μάρτυρες και κοινωνικό σύνολο. Στην περίπτωση δε του θύματος, δημιουργείται έντονη δυσφορία, στρες, και αίσθημα κατωτερότητας τα οποία έχουν ολέθριες συνέπειες τόσο για το ίδιο το άτομο όσο και για το οικογενειακό του και σχολικό περιβάλλον.

[...] Το φαινόμενο του σχολικού ρατσισμού δυστυχώς έχει μεγάλες διαστάσεις στη σημερινή κοινωνία. Τρόποι να προληφθεί ή/και να αντιμετωπιστεί υπάρχουν και είναι εφικτοί. Για όλα υπάρχει τρόπος, αρκεί οι ίδιοι οι άνθρωποι να διακατέχονται από αγάπη, ενσυναίσθηση, διαλλακτικότητα και ανεκτικότητα απέναντι σε κάθε συνάνθρωπό τους. Ας θυμηθούμε τα λόγια του Νέλσον Μαντέλα[2] περί ρατσισμού: «Κανείς δε γεννιέται, μισώντας κάποιον για το χρώμα του δέρματος, την καταγωγή ή τη θρησκεία του. Οι άνθρωποι μαθαίνουν να μισούν και, αν μπορούν να διδαχθούν το μίσος, μπορούν να διδαχθούν και την αγάπη, γιατί η αγάπη έρχεται πιο φυσικά στην ανθρώπινη καρδιά, παρά το αντίθετο».

Α3. Να υποθέσεις ότι με αφορμή την 6η Μαρτίου, «*Πανελλήνια Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού*», δημοσιεύεις ένα άρθρο 200-250 λέξεων στο ιστολόγιο του σχολείου σου. Αφού περιγράψεις τις διάφορες μορφές με τις οποίες βλέπεις/ακούς να εκδηλώνεται ο σχολικός εκφοβισμός στην καθημερινότητα των μαθητών/μαθητριών της σχολικής κοινότητας, προσπάθησε να ευαισθητοποιήσεις και να πείσεις τους αναγνώστες σου να περιορίσουν αυτό το τόσο σοβαρό φαινόμενο, αξιοποιώντας στην επιχειρηματολογία σου τα λόγια του Νέλσον Μαντέλα που παρατίθενται στο τέλος του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Η Απελπισία

Το παρακάτω ποίημα του Μηνά Δημάκη (1913-1980) ανήκει στην ποιητική συλλογή «Σκοτεινό Πέρασμα», η οποία δημοσιεύτηκε το 1956.

[2] Νέλσον Μαντέλα (1918-2013): Μεγάλος Νοτιοαφρικανός αγωνιστής του κινήματος για την εξάλειψη των ανισοτήτων και των φυλετικών διακρίσεων («Απαρτχάιντ»), ο οποίος, αφού φυλακίστηκε επί 27 χρόνια για τις ιδέες και τον αγώνα του, κατάφερε να γίνει ο πρώτος μαύρος πρόεδρος της Νοτίου Αφρικής.

Η απελπισία
δεν είναι συναίσθημα διαρκείας
ή
εμμονής.
Κανείς δεν εμμένει σε τέτοια φτώχεια
που δεν είναι μόνο φτώχεια ή ερήμωση,
είναι αφανισμός.
Μπορεί να γδυθείς βέβαια στο παγωμένο δάσος
και συχνά βρέθηκες γυμνός
και τα ρούχα χαθήκαν
κι άλλα δεν είχες.
Αλλ' εάν δε ζητήσεις
κάποια κουρέλια να σε προφυλάξουν,
το δάσος δεν υπάρχει πια για σένα
μήτ' εσύ για το δάσος.

Όμως εδώ βρίσκεσαι
προσμένοντας τα δέντρα να ξανανθίσουν.
Δε σε διακρίνω καλά
μες στο χιόνι που πέφτει.
Αλλά δε βρήκες και πάλι
κουρέλια για να φορέσεις.
Και θα ονειρεύεσαι πάλι
μια καινούργια στολή.

Η απελπισία δεν είναι συναίσθημα διαρκείας.
Αφού υπάρχω
και υπάρχεις
η απελπισία τελειώνει σύντομα
έτσι
ή
αλλιώς.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. «*Η απελπισία δεν είναι συναίσθημα διαρκείας. Αφού υπάρχω και υπάρχεις η απελπισία τελειώνει σύντομα*». Ποιο μήνυμα προσπαθεί να περάσει με τους στίχους αυτούς το ποιητικό υποκείμενο στον δέκτη του; Συμφωνείς με την άποψή του; Σε κάθε περίπτωση να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

ή

2. Να υποθέσεις ότι η απελπισία που περιγράφεται στο παραπάνω ποίημα έχει κυριεύσει έναν συμμαθητή ή μια συμμαθήτριά σου που έχει πέσει θύμα σχολικού εκφοβισμού. Αφού λάβεις υπόψη σου το περιεχόμενο του ποιήματος, να συνθέσεις ένα δικό σου κείμενο στο οποίο να δίνεις συμβουλές στο συγκεκριμένο απελπισμένο πρόσωπο, προκειμένου να το βοηθήσεις να ξεπεράσει τη δυσάρεστη κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(*Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.*)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Σύνθεση άρθρου προς δημοσίευση στο σχολικό ιστολόγιο.
- Αφορμή: η 6η Μαρτίου, «*Πανελλήνια Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού*».
- Πομπός: ο μαθητής / η μαθήτρια
- Δέκτες: η σχολική κοινότητα, κατεξοχήν μαθητές και μαθήτριες
- Σκοπός άρθρου: ο μαθητής / μαθήτρια θα επιδιώξει:
  α) να περιγράψει το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού, στις διάφορες μορφές που φαίνεται να εκδηλώνεται στο σχολείο, ώστε να καταστεί σαφής η παρουσία του προβλήματος και η ανάγκη επίλυσής του, και
  β) να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες ως προς το πρόβλημα αυτό και να τους πείσει, ώστε να ενεργοποιηθούν για την καταπολέμησή του, με κύριο «όπλο» τη θέση με την οποία ο Νέλσον Μαντέλα αποδοκιμάζει τον ρατσισμό, δηλαδή προκρίνοντας την αγάπη προς τον συνάνθρωπο έναντι του μίσους.
- Αναμένεται η υιοθέτηση ύφους λόγου οικείου και προσωπικού, η χρήση του α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου και της προτρεπτικής υποτακτικής, καθώς και η αξιοποίηση τεχνικών πειθούς, όπως η επίκληση στη λογική, στο συναίσθημα ή στην αυθεντία μέσω της αναφοράς στον Νέλσον Μαντέλα.

Μορφές σχολικού εκφοβισμού: περιγραφή της στοχοποίησης των αδυνάμων, των ευάλωτων ομάδων, των διαφορετικών (π.χ. αλλοδαπών, αλλόγλωσσων, αλλόθρησκων,

ΑΜΕΑ) από τους «ισχυρούς» του σχολείου και ενδεικτική αναφορά σε παραδείγματα, όπως:

- προσβολές, εξύβριση μαθητών/-τριών,
- άσκηση σωματικής βίας σε βάρος των πιο αδύναμων,
- περιθωριοποίηση συγκεκριμένων προσώπων στο πλαίσιο του ρατσισμού,
- ψυχολογική βία, απειλές, εκβιασμοί, π.χ. στα κοινωνικά δίκτυα.

Ευαισθητοποίηση αναγνωστών και ενεργοποίησή τους ως προς την καταπολέμηση του σχολικού εκφοβισμού

- Ας μη μένουμε παρατηρητές, ας σταματήσουμε να ανεχόμαστε, ας καταδικάσουμε τους θύτες και ας σταθούμε δίπλα στα θύματα, στη θέση των οποίων θα μπορούσε να είναι ο οποιοσδήποτε.
- Δεν υπάρχουν ανώτεροι και κατώτεροι ανάμεσά μας. Όλοι είμαστε άνθρωποι με ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις. Ας σεβόμαστε ο ένας τον άλλο.
- Κάποτε ο Νέλσον Μαντέλα, ένας άνθρωπος ο οποίος, λόγω του χρώματος που είχε το δέρμα του, φυλακίστηκε 27 χρόνια για τις φιλελεύθερες ιδέες του και για τον αγώνα του κατά των διακρίσεων, είπε κάτι σοφό: «*Κανείς δε γεννιέται μισώντας*». Το μίσος για το δέρμα, την καταγωγή, τη γλώσσα δεν είναι έμφυτο, αλλά διδάσκεται. Το μαθαίνουμε μέσα στην κοινωνία. Πιο εύκολο ωστόσο είναι να διδαχθούμε την αγάπη. Αυτή «*έρχεται πιο φυσικά στην ανθρώπινη καρδιά*». Μέσα στην αγάπη άλλωστε γεννηθήκαμε. Αυτός που πρώτος μας υποδέχτηκε στη ζωή ήταν μια αγκαλιά...
- Ας αγαπήσουμε λοιπόν ο ένας τον άλλο, ας δείξουμε αλληλεγγύη, ας απλώσουμε χέρι βοηθείας, ας συνεργαστούμε κ.λπ.

Β3. (25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο, χρησιμοποιώντας α΄ και β΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο –εγώ κι εσύ μαζί, «*υπάρχω και υπάρχεις*»– κάνει έναν διάλογο με τον αναγνώστη του, προσπαθώντας να του περάσει ένα μήνυμα αισιοδοξίας: όσο απελπισμένος κι αν είναι ένας άνθρωπος για ό,τι τού συμβαίνει, αυτό το δυσάρεστο συναίσθημα που τον κυριεύει δε σημαίνει ότι θα το κουβαλάει για πάντα στην ψυχή του. Αν επιδιώξει να έχει δίπλα του έναν συμπαραστάτη, για να τον στηρίζει, να του κρατάει το χέρι, να του δίνει «*κάποια κουρέλια να τον προφυλάξουν*» όταν είναι «*γυμνός*» και υποφέρει «*στο παγωμένο δάσος*»

της απόγνωσης, τότε η απελπισία του θα τελειώσει σύντομα και «*τα δέντρα θα ξανανθίσουν*» μέσα του.

Με τη θέση αυτή του ποιητικού υποκειμένου οι μαθητές/-τριες θα μπορούσαν είτε να συμφωνήσουν είτε να διαφωνήσουν. Στην πρώτη περίπτωση θα εστίαζαν στον ευεργετικό ρόλο που έχει για κάποιον άνθρωπο η αίσθηση ότι στο πρόβλημα που αντιμετωπίζει δεν είναι μόνος. Η έμπρακτη βοήθεια, αλλά ακόμα και η ψυχολογική υποστήριξη από κάποιο άλλο πρόσωπο, έχουν τη δύναμη να βοηθήσουν τον «απελπισμένο» να βρει την αυτοπεποίθηση που ίσως του λείπει και να παλέψει πιο δυναμικά, ώστε να πετύχει τη «λύτρωσή» του. Είναι ωστόσο γεγονός ότι η συμπαράσταση από ανθρώπους που μάς αγαπάνε δεν αρκεί πάντα, για να απαλλαγούμε από ένα πρόβλημα και να ξεπεράσουμε την απελπισία μας. Κατ' επέκταση, κάποια παιδιά θα μπορούσαν να διαφωνήσουν με την αισιόδοξη οπτική που διατυπώνει το ποιητικό υποκείμενο. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, κάθε τεκμηριωμένη απάντηση είναι αποδεκτή.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Βασικά χαρακτηριστικά της απάντησης:

- χρήση β΄ και α΄ ενικού ρηματικού προσώπου,
- ύφος λόγου προτρεπτικό, συμβουλευτικό,
- χρήση προτρεπτικής / αποτρεπτικής υποτακτικής, προστακτικής.

Ενδεικτικά:

Μη φοβάσαι. Ξέρω πώς αισθάνεσαι. Νιώθεις μια φτώχεια μέσα σου. Σαν να είσαι γυμνός στο παγωμένο δάσος. Η απελπισία όμως δεν είναι συναίσθημα διαρκείας. Θα τα καταφέρεις. Πρέπει να πιστέψεις στον εαυτό σου, στην αξία σου. Μην αφήνεις τους άλλους να σε υποτιμούν. Και το πιο σημαντικό: ζήτα βοήθεια! Μην προσπαθείς να είσαι «αόρατος» μέσα στο σχολείο, σαν να μην υπάρχεις για μας, μόνο και μόνο για να μη σε κοροϊδεύουν. Μην κρύβεσαι μέσα στο χιόνι. Δε σε βλέπω. Πρέπει να σταθείς στα πόδια σου. Όρθιος. Με την όμορφη καινούργια σου στολή... Άλλος άνθρωπος! Είμαι δίπλα σου. Αφού υπάρχω και υπάρχεις, η απελπισία τελειώνει σύντομα...

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Οι ρίζες του μίσους

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Κορνήλιου Καστοριάδη που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Βήμα», στις 24.1.1999.

Υπάρχουν δύο ψυχικές εκφράσεις του μίσους: Το μίσος για τον άλλο και το μίσος για τον εαυτό μας, το οποίο συχνά δεν παρουσιάζεται ως τέτοιο. Αλλά πρέπει να καταλάβουμε ότι και τα δυο έχουν κοινή ρίζα, την άρνηση της ψυχής να δεχθεί αυτό που για την ίδια είναι ξένο. Κατά τη διαδικασία κοινωνικοποίησης, οι δύο διαστάσεις του μίσους υποτάσσονται σε σημαντικό βαθμό, τουλάχιστον όσον αφορά τις πιο δραματικές εκδηλώσεις τους. Εν μέρει αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τους «εποικοδομητικούς» κοινωνικούς σκοπούς (τις «ειρηνικές» αγωνιστικές δραστηριότητες, όπως ο αθλητισμός, τον οικονομικό ή πολιτικό ανταγωνισμό κτλ). Όλες αυτές οι διέξοδοι κατευθύνουν ένα μέρος του μίσους και της «διαθέσιμης» καταστροφικής ενέργειας, αλλά όχι το σύνολο τους.

Το κομμάτι του μίσους και της καταστροφικότητας που απομένει φυλάσσεται σε μία δεξαμενή έτοιμη να μετατραπεί σε καταστροφικές δραστηριότητες που στρέφονται εναντίον άλλων ομάδων, δηλαδή να μετατραπεί σε πόλεμο. Και όταν η δεξαμενή του μίσους δεν βρίσκει διέξοδο στον πόλεμο, εκδηλώνεται με τη μορφή της περιφρόνησης, της ξενοφοβίας και του ρατσισμού.

Οι καταστροφικές τάσεις των ατόμων ταιριάζουν απόλυτα με την ανάγκη μίας κοινωνίας να ενδυναμώνει τη θέση των νόμων, των αξιών και των κανόνων της, ως μοναδικά στην τελειότητα τους και ως τα μόνα αληθινά, ενώ οι νόμοι, τα «πιστεύω» και τα έθιμα των άλλων είναι κατώτερα, λανθασμένα, άσχημα, αηδιαστικά, φριχτά.

Πάντα φαινόταν σχεδόν αδύνατο οι ανθρώπινες ομάδες να αντιμετωπίζουν το διαφορετικό ως ακριβώς αυτό: Απλώς διαφορετικό. Επίσης, ήταν σχεδόν αδύνατο να αντιμετωπίζουν τους θεσμούς των άλλων ως ούτε κατώτερους ούτε ανώτερους αλλά απλώς ως διαφορετικούς. Η συνάντηση μιας κοινωνίας με άλλες συνήθως ανοίγει τον δρόμο για τρεις πιθανές εκτιμήσεις: ή οι άλλοι είναι ανώτεροι από εμάς ή είναι ίσοι ή είναι κατώτεροι. Συχνά υπερισχύει η τρίτη πιθανότητα: οι άλλοι είναι κατώτεροι.

Ο δρόμος προς την αναγνώριση του διαφορετικού αρχίζει στο ίδιο σημείο και έχει τα ίδια κίνητρα με την αμφισβήτηση των δεδομένων θεσμών της κοινωνίας, την

απελευθέρωση των σκέψεων και των πράξεων, εν ολίγοις τη γέννηση της δημοκρατίας και της φιλοσοφίας. Εδώ μπαίνει κανείς σε πειρασμό να πει ότι το άνοιγμα της σκέψης και ο μερικός και σχετικός εκδημοκρατισμός των πολιτικών καθεστώτων της Δύσης συνοδεύτηκαν από την παρακμή της ξενοφοβίας και του ρατσισμού. Ωστόσο, δεν μπορούμε να δεχτούμε αυτή την ιδέα χωρίς να θέσουμε ισχυρούς περιορισμούς. Αρκεί να σκεφτούμε με πόσο ακραία επιθετικότητα επανεμφανίστηκε ο εθνικισμός, η ξενοφοβία και ο ρατσισμός τον 20ό αιώνα σε χώρες «ανεπτυγμένες» και «δημοκρατικές».

Η αυτονομία, δηλαδή η πλήρης δημοκρατία, και η αποδοχή του άλλου δεν αποτελούν φυσική ανθρώπινη κλίση. Και οι δύο συναντούν τεράστια εμπόδια. Γνωρίζουμε άλλωστε από την ιστορία ότι ο αγώνας για τη δημοκρατία είχε μέχρι σήμερα οριακά μεγαλύτερη επιτυχία από τον αγώνα κατά της ξενοφοβίας και του ρατσισμού.

Α3. Στο κείμενο προβάλλονται ως αιτίες που οδηγούν στον ρατσισμό, η άρνηση του διαφορετικού και το μίσος. Σε ομιλία που θα εκφωνήσεις στο σχολείο σου, 200-250 λέξεων, σε εκδήλωση που διοργανώνεται με θέμα «Σύγχρονες μορφές μετανάστευσης», εκφράζεις τη συμφωνία ή διαφωνία σου με την παραπάνω θέση. Μπορείς να παραθέσεις και άλλους παράγοντες που, κατά τη γνώμη σου, προκαλούν ρατσισμό, για να ενισχύσεις την επιχειρηματολογία σου.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ (1904-1973)

[Άγριες διαθέσεις]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Ηλία Βενέζη «Γαλήνη», που εκδόθηκε το 1939. (Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα, 2002).

Στην κατασκήνωση των προσφύγων έγινε μικρή κίνηση. Οι άνθρωποι σηκώνονταν όρθιοι, ο ένας έδειχνε στον άλλο κατά το μέρος της μικρής χαράδρας που άνοιγε ανάμεσα στους δύο λόφους. –Κοιτάξτε! Έρχονται άνθρωποι! Ποιοι να ’ναι;

Ήταν μια μικρή πομπή δεκαπέντε ίσαμε είκοσι βλάχοι, νέοι και γέροντες. Με τα λιοκαμένα πρόσωπα, όλα με μακριές γενειάδες, με τις κάπες τους και τις γκλίτσες στα χέρια, πλησίαζαν σιωπηλά, μ’ επισημότητα, φιγούρες ερχόμενες από παμπάλαιους χρόνους. Το αργό περπάτημα και η σιωπή τους σκόρπισε μονομιάς ένα απροσδιόριστο αίσθημα φόβου στο κοπάδι των Φωκιανών. […]

– Ώρα καλή! Είπε ο πρώτος βοσκός, ένας αψηλός γέροντας, ο πιο σεβάσμιος απ' όλους […]. Ώρα καλή! είπε κ' έφερε ένα γύρο τη ματιά του. Από δεξιά κι από ζερβά κι από πίσω τους σταθήκαν οι άλλοι οι δικοί του, οι βοσκοί, ακουμπώντας με τις μασχάλες τις γκλίτσες τους.

– Καλώς τους! αποκρίθηκαν πολλά στόματα οι πρόσφυγες.

– Τι είσαστε; είπε πάλι αργά ο γέροντας.

– Πρόσφυγες είμαστε! Πατρίδα μας ήταν οι Φώκες!

– Και τώρα πούθε ερχόσαστε;

– Ένα χρόνο περιπλανηθήκαμε στα μέρη της Πελοπόννησος κ' υποφέραμε πολύ. Τώρα μας δώσαν τη γη εδώ, για να μείνουμε.

Ανάμεσα στις στερεωμένες γκλίτσες των βοσκών έγινε μικρή κίνηση. Μετακινηθήκαν, σάλεψαν λίγο, πάλι ησύχασαν. Κανένας δε μίλησε άλλος απ' το γέροντα.

– Σας δώσαν, είπες, τη γη αυτή; κ' η φωνή του άρχισε να γίνεται τραχιά. Ποιος σας την έδωσε; Ποια γη;

– Το Κράτος, μας είπε: «Δική σας είναι η γη της Ανάβυσσος». Μας είπε να 'ρθουμε και να την πάρουμε!

– Σας είπε να 'ρθετε και να την πάρετε; Και πού 'ναι τα κοπάδια σας, τα ζωντανά σας;

– Δεν έχουμε κοπάδια. Δεν είμαστε βοσκοί. Θα φυτέψουμε αμπέλια και θα σπείρουμε σιτάρι. […]

– Από τότες που είμαστε εμείς εδώ, λέει η αυστηρή φωνή, κι από τότες που ήταν οι πατέρες μας, κι οι πατέρες τους, σ' ετούτη τη γη μονάχα βούρλα και πουρνάρι βλασταίνουν, και τίποτ' άλλο δεν έζησε εδώ εξόν τα κοπάδια μας! Λοιπόν, για τι σιτάρι και για τι αμπέλια μου μιλάς!

Είχε το βαρύ, το ανελέητο της μοίρας ή του θανάτου, η βαθιά φωνή που ερχόταν από μακρινούς χρόνους να υπερασπίσει τη γη τους από τους βάρβαρους.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Με ποιο τρόπο συμπεριφέρεται ο γέροντας της περιοχής στους πρόσφυγες; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο. Πώς κρίνεις αυτή τη στάση του απέναντί τους;

ή

2. Να συνεχίσεις το διάλογο ανάμεσα στον ντόπιο γέροντα και τον άντρα που μιλάει εκπροσωπώντας τους πρόσφυγες, ώστε να φανεί η κατάληξη αυτής της σκηνής (είτε θετική είτε αρνητική για τους πρόσφυγες).

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο **(ομιλία)** λαμβάνουμε υπόψη: **Δομή:** απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση, **Αφόρμηση**: η εκδήλωση που διοργανώνεται με θέμα «Σύγχρονες μορφές μετανάστευσης», **Ύφος λόγου:** σοβαρό, επίσημο, **Γλώσσα:** αναφορική/κυριολεκτική λειτουργία. Θετικά συνεκτιμάται η χρήση -με μέτρο- στοιχείων αμεσότητας/προφορικότητας (π.χ. α΄ και β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο, ρητορικές ερωτήσεις, ενδιάμεσες προσφωνήσεις).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

<u>Συμφωνία με τη θέση πως βασικές αιτίες ρατσισμού είναι η άρνηση του διαφορετικού και το μίσος:</u>

Δεν έχουμε περιέργεια να γνωρίσουμε το διαφορετικό και αυτό με τη σειρά του δημιουργεί προβλήματα, διότι:

- Η διαφορετικότητα προκαλεί φόβο (π.χ. ξενοφοβία, ομοφοβία) και ο φόβος για το διαφορετικό μπορεί να προκαλέσει μίσος.
- Δεν έχουμε μάθει από το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον να χειριζόμαστε το διαφορετικό και οτιδήποτε αποκλίνει από την κοινωνική σύμβαση.
- Θεωρούμε πως αυτό που βιώνουμε και ισχύει κατά κανόνα είναι και το ορθό (ζήτημα εσφαλμένης παιδείας).

<u>Διαφωνία με τη θέση πως βασικές αιτίες ρατσισμού είναι η άρνηση του διαφορετικού και το μίσος:</u>

Δεν είναι απλώς θέμα άρνησης η αποφυγή γνωριμίας με το διαφορετικό, αλλά κάτι **πολύ βαθύτερο**, διότι:

- Η διαφορετικότητα προβάλλεται ως κατώτερη από τα Μέσα ενημέρωσης, οπότε κάθε τι διαφορετικό θεωρείται και εσφαλμένο.
- Τα σχολικά εγχειρίδια επιτείνουν την άποψη πως οτιδήποτε ξένο, ως προς τα εθνικά στοιχεία και χαρακτηριστικά, φέρει αρνητικό πρόσημο και είναι εχθρικό.
- Για να πιστεύει ένα άτομο στη διάκριση και στην κατωτερότητα άλλων φυλών, λαών, κοινωνικών ομάδων έναντι της ομάδας στην οποία το ίδιο εντάσσεται, σημαίνει πως υποκρύπτονται ψυχολογικές ανασφάλειες και δικά του σύνδρομα κατωτερότητας, τα οποία προβάλλει στους άλλους.

<u>Άλλοι παράγοντες που δημιουργούν ρατσισμό:</u>

(Αρκετά στοιχεία από αυτά που προαναφέρθηκαν στη συμφωνία/διαφωνία μπορούν να θεωρηθούν αίτια ρατσισμού)

- Ιστορικές συγκυρίες που φέρνουν σε σύγκρουση λαούς, δημιουργώντας κλίμα αντιπαλότητας μεταξύ τους.
- Εσωτερικά κοινωνικοπολιτικά προβλήματα, όπως η οικονομική κρίση και η ανεργία, που αποδίδονται σκοπίμως σε ξένους (μετανάστες/πρόσφυγες), καλλιεργώντας τη λογική του «αποδιοπομπαίου τράγου».

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ο γέροντας δεν συμπεριφέρεται καλά στους πρόσφυγες. Ενώ, αρχικά, ζητεί να μάθει ποιοι είναι και ποια η καταγωγή τους, σταδιακά παρατηρείται μια αλλαγή στη συμπεριφορά του (Σας δώσαν, είπες, τη γη αυτή; κ' η φωνή του **άρχισε να γίνεται τραχιά**. Ποιος σας την έδωσε; Ποια γη;). Στη συνέχεια, οι ερωτήσεις που απευθύνει στους πρόσφυγες είναι απότομες και κοφτές (Και πού 'ναι τα κοπάδια σας, τα ζωντανά σας;) δείχνοντας τη δυσαρέσκειά του. Ο τόνος της φωνής του είναι σοβαρός και απότομος (Από τότες που είμαστε εμείς εδώ, **λέει η αυστηρή φωνή,** κι από τότες … για τι αμπέλια μου μιλάς!), καθώς ο γέροντας δεν δέχεται να παραχωρήσει γη σε αυτούς που θεωρεί βάρβαρους (Είχε το βαρύ, το ανελέητο της μοίρας ή του θανάτου, η βαθιά φωνή που ερχόταν από μακρινούς χρόνους **να υπερασπίσει τη γη τους από τους βάρβαρους**). Η στάση του γέροντα είναι αρνητική προς τους πρόσφυγες.

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να εκφράσει την κρίση του/της για τη στάση που έχει ο γέροντας απέναντι στους πρόσφυγες. Σε κάθε περίπτωση, η άποψη/κρίση πρέπει να αιτιολογηθεί.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να φανταστεί ότι βρίσκεται σ' αυτήν την περίσταση αντλώντας έμπνευση για την τεκμηρίωση της απάντησής του/της από εμπειρίες που έρχονται στο μυαλό, από ταινίες ή βιβλία ή έμμεσες εμπειρίες φίλων. Το ύφος λόγου στο διάλογο μεταξύ γέροντα και πρόσφυγα μπορεί να είναι απλό και προσωπικό, με τη χρήση α' ενικού/πληθυντικού ρηματικού προσώπου. Οι προτάσεις πρέπει να είναι σύντομες (βραχυπερίοδος λόγος), ώστε μέσα από το διάλογο να φαίνονται τα αιτήματα των δύο πλευρών. Αν ο/η μαθητής/-τρια θέλει να υπάρξει θετική κατάληξη στο διάλογο, τότε το ύφος λόγου και ο τόνος φωνής και του γέροντα και του πρόσφυγα θα γίνονται σταδιακά όλο και πιο ήρεμα και ευγενικά. Αντιθέτως, αν ο/η μαθητής/-τρια θέλει να υπάρξει αρνητική κατάληξη στο διάλογο, τότε το ύφος λόγου και ο τόνος φωνής και του γέροντα και του πρόσφυγα θα γίνονται σταδιακά όλο και πιο έντονα και επιθετικά (δικαιολογώντας και τον τίτλο «Άγριες διαθέσεις»).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ευρωσκεπτικισμός: Ο εφιάλτης των Ευρωπαίων

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο άρθρο της Βικτώριας Μακρή, που αναρτήθηκε στον ιστότοπο https://banks.com.gr, στις 13/02/2019.

Πολλά τα μέτωπα που έχει να αντιμετωπίσει η Ευρώπη μέσα στο 2019, με ισχυρό πονοκέφαλο να δημιουργεί στους Ευρωπαίους η ραγδαία άνοδος του Ευρωσκεπτικισμού[1]. Τα ανοιχτά μέτωπα της Ευρώπης, όπως η κρίση του Brexit[2], δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί, ενώ η άνοδος των λαϊκιστών[3] και των ακροδεξιών σε πολλές χώρες της ΕΕ είναι απογοητευτική. Παράλληλα, ανοιχτή πληγή συνεχίζει να αποτελεί για την Ευρώπη το προσφυγικό.

Ο Ευρωσκεπτικισμός διαταράσσει και υποβιβάζει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, ενώ αποτελεί μια σοβαρή εξωτερική απειλή, που προσπαθεί με κάθε τρόπο να πολεμήσει η Ένωση και οι φιλοευρωπαϊστές. Σε αυτή τη λογική, ο Μάνφρεντ Βέμπερ, υποψήφιος πρόεδρος της Κομισιόν προερχόμενος από ένα παραδοσιακό κόμμα, το Ευρωπαϊκό λαϊκό κόμμα, στοχεύει στην περιοδεία του στην Ευρώπη να αντιμετωπίσει αυτό το ρεύμα. Με το σύνθημα «Φιλόδοξη Ευρώπη», ο Μάνφρεντ Βέμπερ, κατά την επίσκεψή του στην Αθήνα την προηγούμενη εβδομάδα, δήλωσε: «Φυσικά η κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση που μεταφράζεται σε αντίδραση κατά του ευρωπαϊκού οικοδομήματος δεν αποτελεί καινούριο φαινόμενο. Το ισχυρότερο ρεύμα του ευρωσκεπτικισμού ξεκίνησε με την οικονομική κρίση του 2008 και την λεγόμενη κρίση της ευρωζώνης».

Δεν είναι καθόλου σπάνια η τακτική πολλών ηγετών της Ευρώπης, να υποκύπτουν στον λαϊκισμό κατηγορώντας την ΕΕ για μέτρα και σκληρές πολιτικές που λαμβάνουν. Αυτή η κοντόφθαλμη πολιτική των κυβερνήσεων που αντιμετωπίζει την Ευρώπη ως εξιλαστήριο

---

[1] Ευρωσκεπτικισμός: είναι νεολογισμός που εκφράζει μια ιδεολογία αμφιβολίας ή αντίθεσης προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την Ευρωζώνη, ΟΝΕ (Οικονομική Νομισματική Ένωση).

[2] Brexit: η έξοδος της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

[3] Λαϊκιστές: αυτοί που ακολουθούν την πολιτική ιδεολογία και πρακτική που επικαλείται τα συμφέροντα των απλών ανθρώπων και χρησιμοποιεί την κολακεία του λαού, ώστε να τον παρασύρει σε επιλογές που φαίνονται να είναι υπέρ του, ενώ στην πραγματικότητα είναι εναντίον του.

θύμα[4] προκειμένου να δικαιολογήσει σκληρές δημοσιονομικές κυρίως πολιτικές, δεν έχει ακολουθηθεί μόνο από την Ελλάδα. Γι' αυτό και οι πολίτες αντιλαμβάνονται μόνο τα αρνητικά της ένωσης, ενώ αδυνατούν να αντιληφθούν την δυσκολία προσαρμογής της χώρας αν βαδίσει μόνη της σε ένα διεθνές παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, ξεχνώντας παράλληλα τις δημοκρατικές αξίες που πρεσβεύει και προστατεύει η Ευρώπη. Ωστόσο, στην Ελλάδα όσο συνεχίζουν να υφίστανται αληθινά προβλήματα, όπως το υψηλό ποσοστό ανεργίας στους νέους, οι πολίτες τα μόνα θετικά που αντιλαμβάνονται είναι η πιο εύκολη διαφυγή τους στο εξωτερικό.

Κάθε κρίση αναμφισβήτητα μπορεί να μεταφραστεί σε ευκαιρία για περαιτέρω εμβάθυνση. Έτσι έχει μάθει να απαντάει στις κρίσεις και η Ευρώπη της δημοκρατίας και των αξιών που στηρίζεται στην ευημερία και ελευθερία των πολιτών της. Με τα σωστά αντανακλαστικά πρέπει να αντιμετωπίσει και αυτή την κρίση, προτού ο ευρωσκεπτικισμός την κυριεύσει.

Α3. Με αφορμή μια εκδήλωση που διοργανώνεται στο σχολείο σου με θέμα «Ευρώπη και Παγκόσμια Κοινότητα» αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις ομιλία (200-250 λέξεων), στην οποία παρουσιάζεις τους βασικούς λόγους του αυξανόμενου ευρωσκεπτικισμού, καθώς και τις προσδοκίες που διατηρούν οι νέοι άνθρωποι από την παραμονή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΡΗΣ (1853-1919)

Ὁ Ῥωμηός

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του Γεωργίου Σουρή, σατιρικού ποιητή από τη Σύρο, που εξέδιδε την έμμετρη εφημερίδα «ὁ Ῥωμηός».

Στὸν καφενὲ ἀπ᾽ἔξω σὰν μπέης ξαπλωμένος,
τοῦ ἥλιου τὶς ἀκτῖνες ἀχόρταγα ρουφῶ,
καὶ στῶν ἐφημερίδων τὰ νέα βυθισμένος,
κανέναν δὲν κοιτάζω, κανέναν δὲν ψηφῶ.

[4] Εξιλαστήριο θύμα: έκφραση που λέγεται γενικά για πρόσωπο που έχει κατηγορηθεί και λογοδοτεί, ή εκτελεί ποινή, αντί του πραγματικού ενόχου.

Σὲ μία καρέκλα τὄνα ποδάρι μου τεντώνω,
τὸ ἄλλο σὲ μίαν ἄλλη, κι ὀλίγο παρεκεῖ
ἀφήνω τὸ καπέλο, καὶ ἀρχινῶ μὲ τόνο
τοὺς ὑπουργοὺς νὰ βρίζω καὶ τὴν πολιτική.

Ψυχή μου! τί λιακάδα! τί οὐρανὸς! τί φύσις!
ἀχνίζει ἐμπροστά μου ὁ καϊμακλῆς καφές,
κι ἐγὼ κατεμπνευσμένος γιὰ ὅλα φέρνω κρίσεις,
καὶ μόνος μου τὶς βρίσκω μεγάλες καὶ σοφές.

Βρίζω Ἐγγλέζους, Ρώσους, καὶ ὅποιους ἄλλους θέλω,
καὶ στρίβω τὸ μουστάκι μ᾽ ἀγέρωχο πολύ,
καὶ μέσα στὸ θυμό μου κατὰ διαόλου στέλλω
τὸν ἴδιον ἑαυτό μου, καὶ γίνομαι σκυλί.

Φέρνω τὸν νοῦν στὸν Διάκο καὶ εἰς τὸν Καραΐσκο,
κατενθουσιασμένος τὰ γένια μου μαδῶ,
τὸν Ἕλληνα εἰς ὅλα ἀνώτερο τὸν βρίσκω,
κι ἀπάνω στὴν καρέκλα χαρούμενος πηδῶ.

Τὴν φίλη μας Εὐρώπη μὲ πέντε φασκελώνω,
ἀπάνω στὸ τραπέζι τὸν γρόθο μου κτυπῶ...
Ἐχύθη ὁ καφές μου, τὰ ροῦχα μου λερώνω,
κι ὅσες βλαστήμιες ξέρω ἀρχίζω νὰ τὶς πῶ.

Στὸν καφετζῆ ξεσπάω... φωτιὰ κι ἐκεῖνος παίρνει.
Ἀμέσως ἄνω κάτω τοῦ κάνω τὸν μπουφέ,
τὸν βρίζω καὶ μὲ βρίζει, τὸν δέρνω καὶ μὲ δέρνει,
καὶ τέλος... δὲν πληρώνω δεκάρα τὸν καφέ.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να περιγράψεις τη στάση του ποιητικού υποκειμένου στο καφενείο. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού δημιουργεί; Ποια είναι η δική σου θέση απέναντι στην Ευρωπαϊκή πολιτική σε σχέση με την Ελλάδα;

ή

2. Σε μορφή επιστολής προς ένα φιλικό σου πρόσωπο, να αναδιηγηθείς το συμβάν που αναφέρεται στο πιο πάνω κείμενο από την οπτική γωνία του καφετζή και να παρουσιάσεις τα σχόλια των θαμώνων του καφενείου για την Ευρώπη.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία) λαμβάνουμε υπόψη:

- την προσφώνηση,
- την αποφώνηση,
- τις παρέμβλητες αποστροφές στο κοινό, με β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο ή και με α΄ πληθυντικό (εμείς οι νέοι…),
- τα υφολογικά στοιχεία προφορικότητας,
- την αποφυγή τίτλου και υπογραφής,
- την αξιοποίηση της αφόρμησης (μια εκδήλωση που διοργανώνεται στο σχολείο σου με θέμα «Ευρώπη και Παγκόσμια Κοινότητα»).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Βασικοί λόγοι του αυξανόμενου ευρωσκεπτικισμού:

- Διάφορες μορφές κρίσεων που δεν έχουν αντιμετωπιστεί, όπως το Brexit.
- Η άνοδος των λαϊκιστών και των ακροδεξιών σε πολλές χώρες της ΕΕ, που δημιουργεί απογοήτευση στους υπόλοιπους πολίτες.
- Προβλήματα, όπως το προσφυγικό, που ταλανίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και δεν μπορούν εύκολα να επιλυθούν.
- Η οικονομική κρίση του 2008 και η λεγόμενη κρίση της ευρωζώνης.
- Οι σκληρές δημοσιονομικές πολιτικές που επιβάλλονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ωθούν τους πολίτες να αντιλαμβάνονται μόνο τα αρνητικά της Ένωσης.
- Το υψηλό ποσοστό ανεργίας στους νέους ορισμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προσδοκίες που διατηρούν οι νέοι άνθρωποι από την παραμονή της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

- Προστασία και ασφάλεια της χώρας μέσα σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.
- Επικράτηση της δημοκρατίας και αποδυνάμωση των ακροδεξιών κομμάτων.
- Μείωση του ποσοστού ανεργίας στους νέους.
- Αντιμετώπιση με δίκαιο τρόπο προβλημάτων, όπως το προσφυγικό ζήτημα και η οικονομική κρίση.
- Προάσπιση της ευημερίας των Ευρωπαίων πολιτών.
- Ευκαιρίες για σπουδές σε Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.
- Εργασία σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο στον καφενέ απολαμβάνει τον καφέ του, τον ήλιο, απλώνει και ξεκουράζει τα πόδια του, διαβάζοντας εφημερίδα (σὰν μπέης ξαπλωμένος, τοῦ ἥλιου τὶς ἀκτῖνες ἀχόρταγα ρουφῶ). Βρίζει τους πολιτικούς, επιρρίπτει ευθύνες στους ξένους, θυμώνει ακόμη και με τον εαυτό του (τοὺς ὑπουργοὺς νὰ βρίζω καὶ τὴν πολιτική, βρίζω Ἐγγλέζους, Ρώσους, κατὰ διαόλου στέλλω τὸν ἴδιον ἑαυτό μου). Φέρνει στο νου του ήρωες του τόπου, πιστεύοντας πως θα βοηθούσαν την Ελλάδα (Φέρνω τὸν νοῦν στὸν Διάκο καὶ εἰς τὸν Καραΐσκο) αναγνωρίζοντας υπεροχή, μόνο στο Ελληνικό έθνος. Τέλος, από τη σύγχυσή του χύνει τον καφέ, λερώνεται και βρίσκει την ευκαιρία να μην πληρώσει τον καφέ που ήπιε (Ἀμέσως ἄνω κάτω τοῦ κάνω τὸν μπουφέ... καὶ τέλος... δὲν πληρώνω δεκάρα τὸν καφέ).

Ο/Η μαθητής/τρια καλείται να εκφράσει την προσωπική του/της άποψη για την Ευρωπαϊκή πολιτική απέναντι στην Ελλάδα και πρέπει να αιτιολογήσει τη θέση του/της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς την επικοινωνιακή περίσταση (επιστολή/επιστολικό κείμενο) λαμβάνουμε υπόψη τα παρακάτω:

- **Δομή**: τοποχρονικός προσδιορισμός (χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς), ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
- **Ύφος λόγου**: φιλικό, οικείο.
- **Γλώσσα**: Προτιμάται η απλή - καθημερινή γλώσσα. Μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί και μια μικτή γλώσσα (αναφορική και συγκινησιακή), για να τονιστεί αφενός η σοβαρότητα του ζητήματος (ο εκνευρισμός του ιδιοκτήτη του καφενείου απέναντι στον πελάτη) και αφετέρου ο οικείος τόνος που χαρακτηρίζει μια φιλική επιστολή.
- Εναλλαγή των προσώπων, για να αποδοθεί ο χαρακτήρας του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και να αναδειχτεί ο φιλικός τόνος, η πειστικότητα, η χρήση των κατάλληλων εκφραστικών μέσων κλπ.
- **Σκοπός**: η εκμυστήρευση / έκφραση κάποιων ατομικών συναισθημάτων - στοχασμών / σκέψεων - επιθυμιών του προσώπου που γράφει την επιστολή.

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας για το περιεχόμενο της επιστολής θεωρείται αποδεκτή· αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη και να φανερώνει τον εκνευρισμό του ιδιοκτήτη του καφενείου και τα αρνητικά σχόλια των άλλων θαμώνων, καθώς ένας πελάτης αναστάτωσε το καφενείο και δεν πλήρωσε. Το κείμενο θα πρέπει να έλκει το ενδιαφέρον και τις προσδοκίες του/της αναγνώστη/-στριας.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Β΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Αλήθεια και ανοικτή κοινωνία

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το έργο του Δ. Δημητράκου «Αλήθεια και ανοικτή κοινωνία», που αναρτήθηκε στον ιστότοπο https://ejournals.epublishing.ekt.gr, το 1999.

Σήμερα η ιδέα της ανοιχτής κοινωνίας ξαναβρίσκεται στο προσκήνιο. Όπως, λίγο ως πολύ, όλοι γνωρίζουν, η ανοιχτή κοινωνία συνδέεται με τους δημοκρατικούς θεσμούς, τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη, και τον σύγχρονο πολιτισμό.

Αν σημαίνει κάτι αυτός ο όρος, δεν είναι άλλο από αυτό με το οποίο έχουμε συνδέσει τις ελευθερίες και τα δικαιώματά μας και γενικότερα, όλα τα πολιτικά και πολιτιστικά κεκτημένα του δυτικού πολιτισμού σήμερα, χωρίς, βέβαια, να ξεχνάμε τα αρνητικά συνακόλουθά του: τις ανεπιθύμητες συνέπειες της εκβιομηχάνισης και της τεχνολογικής ανάπτυξης που είναι η περιβαλλοντική καταστροφή, η ερήμωση της υπαίθρου, το αίσθημα αλλοτρίωσης[1] και γενικότερα της απώλειας της θαλπωρής[2] που προσέφερε η κλειστή κοινότητα.

Τι σημαίνει, όμως, ανοιχτή κοινωνία; Ο όρος έγινε ευρύτερα γνωστός μέσα από το έργο του Karl Popper «Η ανοιχτή κοινωνία και οι εχθροί της». Η ανοιχτή κοινωνία έχει συγκεκριμένα θεσμικά γνωρίσματα - με προεκτάσεις στον κόσμο του πνεύματος: τον κόσμο της γνώσης, την πολιτιστική παράδοση και τις νοοτροπίες. Μπορεί η ανοιχτή κοινωνία να νοηθεί ως ακηδεμόνευτη κοινωνία. Αυτή είναι η κεντρική ιδέα του Kant στο έργο του πάνω στον Διαφωτισμό. Ο άνθρωπος περνάει σ' ένα στάδιο ωριμότητας όπου καθοδηγείται από τον Λόγο[3].

[...] Η κοινωνία αυτή είναι ακηδεμόνευτη, δεν αναγνωρίζει αυθεντίες, δεν δέχεται πολιτικά, ιδεολογικά ή δογματικά[4] όρια στην ανάπτυξη της γνώσης και δεν είναι συμβατή με οποιαδήποτε μορφή απολυταρχίας. Αυτή η ακηδεμόνευτη, ανοιχτή κοινωνία, με

---

[1] Αλλοτρίωση: αποξένωση

[2] Θαλπωρή: (μεταφορικά) η ατμόσφαιρα ζεστασιάς και εγκαρδιότητας, τρυφερότητας

[3] Λόγος: λογική, ορθολογισμός

[4] Δογματικός: αυτός δεν δέχεται αντιρρήσεις, ο απόλυτος

θεσμικά κατοχυρωμένη την κριτική ως μέθοδο σκέψης προϋποθέτει μια ιδιαίτερη σχέση μεταξύ θεσμών και γνώσης, κοινωνίας και επιστήμης, πολιτείας και φιλοσοφίας.

Ας εξετάσουμε τις προϋποθέσεις λειτουργίας της κριτικής σε μια ανοιχτή κοινωνία που είναι πολιτικά οργανωμένη ως τέτοια, δηλαδή σε μια δημοκρατική πολιτεία, και να δούμε πώς αρθρώνεται η κριτική στους θεσμούς. Για να υπάρχει δυνατότητα κριτικής, πρέπει κατ' ανάγκην να υπάρχει διαφάνεια και ελεγξιμότητα των πολιτικών αποφάσεων και γενικότερα των ενεργειών και λειτουργιών της πολιτικής εξουσίας. Πρέπει, επιπροσθέτως, οι πολίτες να λειτουργούν ως αυτόνομες μονάδες - να είναι υπεύθυνα και πληροφορημένα άτομα, να έχουν κατοχυρωμένα δικαιώματα τα οποία τους προσφέρουν τον απαραίτητο ηθικό χώρο για τη λειτουργία τους ως ελεγκτές και κριτές θεσμών, οργανισμών και αποφάσεων. Αυτά ως προς τις γενικές αρχές της ανοιχτής κοινωνίας. Οι προϋποθέσεις της τελευταίας συνοψίζονται στις εξής τέσσερις: (α) Θεσμικό πλαίσιο κοινοβουλευτικής δημοκρατίας (β) Κυριαρχία του δικαίου και σεβασμός ατομικών δικαιωμάτων (γ) Ανάπτυξη μιας κοινωνίας πολιτών παράλληλα με το κράτος (δ) Κυριαρχία της αλήθειας ως ρυθμιστικής αρχής.

Α3. Αξιοποιώντας τα στοιχεία του κειμένου αναλαμβάνεις να αναρτήσεις ένα άρθρο (200-250 λέξεων) στο ιστολόγιο του σχολείου σου, στο οποίο με επιχειρήματα παρουσιάζεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής και υλοποίησης της ανοικτής κοινωνίας στην εποχή μας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΣΕΡΚΟ ΜΠΕΚΑΣ (1940-2013)

[Μικρά Κάτοπτρα]

Το ποίημα που ακολουθεί είναι απόσπασμα από ένα ευρύτερο ποιητικό έργο του Κούρδου ποιητή Σέρκο Μπέκας. Ανήκει στην ποιητική του συλλογή «Μικρά Κάτοπτρα» που εκδόθηκε το 1987.

Στη χώρα μου
οι εφημερίδες γεννιούνται βουβές
τα ραδιόφωνα γεννιούνται κουφά
οι τηλεοράσεις γεννιούνται τυφλές
κι όσους στη χώρα μου
θέλουν όλα ετούτα να γεννιούνται γερά κι ελεύθερα
τους κάνουν βουβούς και τους σκοτώνουν

τους κάνουν κουφούς και τους σκοτώνουν
τους κάνουν τυφλούς και τους σκοτώνουν
τέτοια συμβαίνουν
στην πατρίδα μου.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να παρουσιάσεις την πολιτική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα του ποιητικού υποκειμένου, καθώς και τις συνέπειες που υφίστανται όσοι πολίτες διεκδικούν ελευθερία, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία του ποιήματος. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού δημιουργεί αυτό το πολιτικό και κοινωνικό κλίμα; Ποια θα ήταν η στάση σου, αν συνέβαινε κάτι ανάλογο στη δική σου χώρα;

ή

2. Σε μια επιστολή συμπαράστασης προς το ποιητικό υποκείμενο, προσπαθείς να τονώσεις το ηθικό του, προκειμένου να διεκδικήσει αποτελεσματικότερα την ελευθερία του και τα δικαιώματά του.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ζητούμενο κειμενικό είδος: μαθητικό άρθρο δημοσιευμένο στο σχολικό ιστολόγιο.

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- **Τίτλος,**
- **Γλώσσα**: Αναφορική λειτουργία της γλώσσας,
- **Ύφος λόγου:** απλό και οικείο,
- Αξιοποίηση **κατάλληλου ρηματικού προσώπου** στον ενικό/πληθυντικό αριθμό (κατά κύριο λόγο: α', γ' ρηματικό πρόσωπο).

Περιεχόμενο:

Θετικά αξιολογούνται:

- η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια, την προσωπική του/της θέση για το θέμα,
- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου (οργάνωση της επιχειρηματολογίας με άντληση ιδεών και από το κείμενο αναφοράς).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

<u>Σε περίπτωση συμφωνίας ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής και υλοποίησης της ανοικτής κοινωνίας στην εποχή μας:</u>

- Η ανοιχτή κοινωνία συνδέεται με τους δημοκρατικούς θεσμούς, τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη και τον σύγχρονο πολιτισμό. Εφόσον, λοιπόν, τα περισσότερα κράτη παγκοσμίως ζουν σε καθεστώς δημοκρατίας, μπορούν να προωθήσουν την αντίληψη της ανοιχτής κοινωνίας.

- Ανοιχτή κοινωνία σημαίνει ακηδεμόνευτη κοινωνία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, εφόσον ο σύγχρονος άνθρωπος, με το υψηλό μορφωτικό επίπεδο και τη χρήση ορθολογισμού, μπορεί να περάσει σε αυτό το στάδιο ωριμότητας όπου καθοδηγείται μόνο από τη λογική.
- Επειδή η ανοιχτή κοινωνία δεν δέχεται πολιτικά, ιδεολογικά ή δογματικά όρια στην ανάπτυξη της γνώσης και δεν είναι συμβατή με οποιαδήποτε μορφή απολυταρχίας, προϋποθέτει μια ιδιαίτερη σχέση μεταξύ θεσμών και γνώσης, κοινωνίας και επιστήμης, πολιτείας και φιλοσοφίας και την κατοχύρωση της κριτικής, ως μεθόδου σκέψης των πολιτών. Επομένως, η ανάπτυξη γνώσεων, επιστήμης και κριτικής σκέψης σε όλους τους πολίτες καθιστά την ανοιχτή κοινωνία πραγματοποιήσιμη.
- Η διαφάνεια και ελεγξιμότητα των πολιτικών αποφάσεων και γενικότερα των ενεργειών και λειτουργιών της πολιτικής εξουσίας, καθώς και η αυτονομία των πολιτών μπορούν να καλλιεργήσουν την κριτική πολιτική σκέψη των ανθρώπων και να ενισχύσουν την πολιτική τους ωριμότητα, ώστε να συμβιώσουν στην ανοιχτή κοινωνία.

<u>Σε περίπτωση διαφωνίας ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής και υλοποίησης της ανοικτής κοινωνίας στην εποχή μας:</u>

- Είναι σχεδόν ακατόρθωτο να ζήσουμε σε ακηδεμόνευτη πολιτεία, καθώς απαιτείται υψηλή ηθική καλλιέργεια όλων των πολιτών και αυτό φαντάζει σχεδόν ουτοπικό.
- Παρά την ύπαρξη δημοκρατικού πολιτεύματος στις Δυτικές Κοινωνίες και την ανάπτυξη του πολιτισμού, δεν μπορούμε να ξεχνούμε τα αρνητικά συνακόλουθα του Δυτικού πολιτισμού (ανεπιθύμητες συνέπειες της εκβιομηχάνισης και της τεχνολογικής ανάπτυξης που είναι η περιβαλλοντική καταστροφή, η ερήμωση της υπαίθρου, το αίσθημα αλλοτρίωσης) που βεβαιώνουν πως δεν είμαστε ώριμοι για την ανοιχτή κοινωνία.
- Ακόμη και αν ισχύουν νομικά τα ανθρώπινα δικαιώματα και έχει κατοχυρωθεί η ελευθερία και η ισότητα των πολιτών της Δύσης, ο ατομικισμός της σύγχρονης εποχής είναι ισχυρότερος και ωθεί στην εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων και στην καταπάτηση των δικαιωμάτων των άλλων ανθρώπων.
- Δεν υπάρχει ισότιμη πρόσβαση όλων των πολιτών στα μορφωτικά αγαθά, με αποτέλεσμα να μην οδηγούνται όλοι οι πολίτες στην πνευματική ωρίμαση.
- Για την ύπαρξη ανοιχτής κοινωνίας είναι απαραίτητος όρος η κυριαρχία της αλήθειας ως ρυθμιστικής πολιτικής αρχής, καθώς και της διαφάνειας. Στην εποχή της προπαγάνδας και της αλλοίωσης κάθε πληροφορίας, με αποτέλεσμα την παθητικοποίηση των πολιτών και τη μαζοποίησή τους, δεν είναι εφικτό να εφαρμοσθούν οι αρχές της ανοιχτής κοινωνίας.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το ποιητικό υποκείμενο παρουσιάζει με οδυνηρό τρόπο την πολιτική κατάσταση στη χώρα του. Τα ΜΜΕ λειτουργούν κάτω από τον απόλυτο έλεγχο της εξουσίας και δεν αντιτίθενται σε αυτήν (οι εφημερίδες γεννιούνται βουβές, τα ραδιόφωνα γεννιούνται κουφά, οι τηλεοράσεις γεννιούνται τυφλές). Σε αυτή τη χώρα, όποιος διεκδικήσει ελευθερίες και αντισταθεί θανατώνεται, εφόσον υποστεί βασανιστήρια (κι όσους στη χώρα μου θέλουν όλα ετούτα να γεννιούνται γερά κι ελεύθερα, τους κάνουν βουβούς και τους σκοτώνουν τους κάνουν κουφούς και τους σκοτώνουν τους κάνουν τυφλούς και τους σκοτώνουν). Σε αυτή τη χώρα, προφανώς, υπάρχει δικτατορικό, απολυταρχικό καθεστώς. Αυτό το πολιτικό-κοινωνικό κλίμα της απόλυτης ανελευθερίας και του τρόμου μόνο αποστροφή και οργή μπορεί να δημιουργήσει στον/στην αναγνώστη/-στρια.

Ο/Η μαθητής/-τρια καλείται να παρουσιάσει τη στάση του/της εάν ζούσε σε ανάλογο καθεστώς. Κάθε απάντηση είναι αποδεκτή αρκεί να είναι αιτιολογημένη.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Κάθε απάντηση θεωρείται αποδεκτή, αρκεί να είναι ολοκληρωμένη νοηματικά και εκφραστικά και να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά του κειμενικού τύπου της επιστολής (παράθεση τόπου και ημερομηνίας στην αρχή, προσφώνηση και αποφώνηση προς το ποιητικό υποκείμενο-φιλικό πρόσωπο που υποφέρει, αφορμή για τη συγγραφή αυτής της επιστολής, προσωπικό, οικείο και θερμό ύφος, εφόσον πρόκειται για επιστολή συμπαράστασης, χρήση πρώτου ενικού ρηματικού προσώπου, βιωματική διάσταση). Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αντλήσει στοιχεία από το ποίημα, προκειμένου να υποστηρίξει πως είναι απαραίτητη η αλλαγή του καθεστώτος. Μπορεί να αξιοποιήσει και πολλά παραδείγματα από τη σύγχρονη Ιστορία (και από την Ελληνική Ιστορία) όπου οι λαοί ξεσηκώθηκαν διεκδικώντας καλύτερες συνθήκες ζωής, ακόμη κι αν αυτό φαινόταν ανέφικτο. Θα προσπαθήσει να πείσει το άτομο στο οποίο αποστέλλει την επιστολή πως η αντίσταση στην απολυταρχία και ο αγώνας οδηγούν, αργά ή γρήγορα, σε καλύτερα πολιτικοκοινωνικά αποτελέσματα, ενώ το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει, όταν οι πολίτες παραμένουν παθητικοί δέκτες των πολιτικών γεγονότων.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Ο ιστορικός αναλφαβητισμός στην εκπαίδευση

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί διασκευασμένο άρθρο του Α. Ιωαννίδη, που αναρτήθηκε στον ιστότοπο https://www.schooltime.gr, στις 02/11/2015.

Η Ιστορία, λένε, διδάσκει. Μέσα απ' αυτήν μαθαίνουμε πολλά. Αντλούμε πρότυπα, υιοθετούμε αρχές, διαπαιδαγωγούμαστε. Κατά πόσο όμως αυτό είναι εφικτό; Πόσο ο Έλληνας μαθητής, αποφοιτώντας από το σχολείο, θεωρείται ιστορικά τουλάχιστον πεπαιδευμένος; Κατά πόσο μπορεί να κατανοήσει τον ιστορικό λόγο και να αντιληφθεί τον καταλυτικό ρόλο της Ιστορίας στο κοινωνικό – και όχι μόνο – γίγνεσθαι;

Η απάντηση κάθε άλλο παρά ενθαρρυντική είναι. Ο ιστορικός αναλφαβητισμός σε όλο του το μεγαλείο. Σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσής μας. Και βέβαια όλοι μας ανεξαιρέτως ευθυνόμαστε, πιστεύω, γι' αυτό. Θα ήταν πολύ εύκολο να εξαπολύσουμε μύδρους[1] προς πάσα κατεύθυνση. Ποια όμως η ουσία; Όλοι μας είμαστε υπαίτιοι γι' αυτήν την κατάσταση, όντας εγκλωβισμένοι σ' ένα σύστημα διοχέτευσης «αμάσητων», τις περισσότερες φορές, γνώσεων, σ' ένα παιδικό μυαλό που μόλις και με δυσκολία μπορεί να ξεχωρίσει βασικές ιστορικές έννοιες.

Για να μάθεις την Ιστορία οφείλεις πρώτα να την κατανοήσεις. Για να την κατανοήσεις πρέπει να την προσεγγίσεις με κρίση. Για να έχεις κρίση πρέπει να υπάρχουν όλες εκείνες οι προϋποθέσεις που θα την καλλιεργήσουν. Για να την καλλιεργήσεις πρέπει να ακολουθήσεις ένα δικό σου διαφορετικό δρόμο που ίσως όμως σε βγάλει εκτός πορείας. Γιατί δυστυχώς ο μόνος δρόμος που ακολουθεί το σύστημα είναι αυτός που οδηγεί στο Πανεπιστήμιο. Κάθε άλλος δρόμος δείχνει να οδηγεί σε αδιέξοδο. Η χρησιμοθηρική γνώση θεριεύει. Η γενική παιδεία θυσιάζεται καθημερινά, ως άλλη Ιφιγένεια, στα κελεύσματα[2] της σύγχρονης τάσης, που ακούει στο όνομα βαθμοθηρία. Ο όγκος της διδακτέας ύλης τεράστιος. Ο χρόνος περιορισμένος. Εγχειρίδια περιληπτικότατα, που αδυνατούν να εισαγάγουν ομαλά και δημιουργικά το παιδί στο πνεύμα του μαθήματος. Αποσπασματικότητα, που κάνει την Ιστορία πολύ συχνά να μοιάζει με παζλ, του οποίου

[1] Εξαπολύω μύδρους: (μεταφορικά) ασκώ έντονη κριτική

[2] Κελεύσματα: παραγγέλματα, προστάγματα

χάσαμε κάποια κομμάτια. Άγονος εγκυκλοπαιδισμός, που συνοδεύεται από στείρα αποστήθιση. Ένα αδιάκοπο κυνήγι…

Και εμείς, οι διδάσκοντες; Ποια η θέση μας; Θα ρισκάρουμε ή θα ακολουθήσουμε τον ασφαλή δρόμο; Τι θα επέλεγε το παιδί και πολύ περισσότερο ο γονιός του που μας εμπιστεύεται το μέλλον του; Να του καλλιεργήσουμε την κρίση ή να το περάσουμε στο Πανεπιστήμιο;

Τι κάνουμε λοιπόν; Ατέλειωτα ευχολόγια… Για να γίνει ο σημερινός μαθητής πολίτης με ιστορική σκέψη και συνείδηση, πρέπει να αλλάξουν πολλά. Από το βιβλίο ίσως μέχρι τον τρόπο διδασκαλίας. Η μηχανική αποστήθιση να μετατραπεί σε γόνιμη αφομοίωση. Οι ιστορικές πηγές να αποτελέσουν πολύτιμο εργαλείο ενεργοποίησης της ερευνητικής ικανότητας του μαθητή. Το ίδιο το μάθημα να αποτελέσει αφετηρία προβληματισμού, κρίσης κι έρευνας. Ίσως τότε κάτι γίνει.

Α3. Με αφορμή την εκδήλωση που διοργανώνεται στο σχολείο σου για τη συμπλήρωση 200 ετών από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις ομιλία (200-250 λέξεων) στην οποία παρουσιάζεις τους λόγους για τους οποίους οι μαθητές αντιδρούν στο μάθημα της Ιστορίας και προτείνεις πρακτικούς τρόπους για την αλλαγή της στάσης των μαθητών.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό Κείμενο

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΒΑΦΗΣ (1863-1933)

Στα 200 π.Χ.

Το ποίημα που ακολουθεί είναι του Κωνσταντίνου Καβάφη και ανήκει στην ποιητική συλλογή «Ποιήματα 1897-1933», που εκδόθηκε το 1984 (εκδ. Ίκαρος).

«Αλέξανδρος Φιλίππου και οι Έλληνες πλην Λακεδαιμονίων—»
Μπορούμε κάλλιστα να φαντασθούμε
πως θ' αδιαφόρησαν παντάπασι στην Σπάρτη
για την επιγραφήν αυτή. «Πλην Λακεδαιμονίων»,
μα φυσικά. Δεν ήσαν οι Σπαρτιάται
για να τους οδηγούν και για να τους προστάζουν
σαν πολυτίμους υπηρέτας. Άλλωστε
μια πανελλήνια εκστρατεία χωρίς
Σπαρτιάτη βασιλέα γι' αρχηγό

δεν θα τους φαίνονταν πολλής περιωπής.[3]
Α βεβαιότατα «πλην Λακεδαιμονίων».

Είναι κι αυτή μια στάσις. Νοιώθεται.

Έτσι, πλην Λακεδαιμονίων στον Γρανικό·
και στην Ισσό μετά· και στην τελειωτική
την μάχη, όπου εσαρώθη ο φοβερός στρατός
που στ' Άρβηλα συγκέντρωσαν οι Πέρσαι:
που απ' τ' Άρβηλα ξεκίνησε για νίκην, κ' εσαρώθη
Κι απ' την θαυμάσια πανελλήνιαν εκστρατεία,
την νικηφόρα, την περίλαμπρη,
την περιλάλητη, την δοξασμένη
ως άλλη δεν δοξάσθηκε καμιά,
την απαράμιλλη: βγήκαμ' εμείς·
ελληνικός καινούριος κόσμος, μέγας.

Εμείς· οι Αλεξανδρείς, οι Αντιοχείς,
οι Σελευκείς, κ' οι πολυάριθμοι
επίλοιποι Έλληνες Αιγύπτου και Συρίας,
κ' οι εν Μηδία, κ' οι εν Περσίδι, κι όσοι άλλοι.
Με τες εκτεταμένες επικράτειες,
με την ποικίλη δράσι των στοχαστικών
προσαρμογών.
Και την Κοινήν Ελληνική Λαλιά
ώς μέσα στην Βακτριανή την πήγαμεν,
ώς τους Ινδούς.

Για Λακεδαιμονίους να μιλούμε τώρα!

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u> παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

[3] Περιωπή: (μεταφορικά) χρησιμοποιείται για «άνθρωπο υψηλής περιωπής», μεγάλης αξίας, καταγωγής.

1. Οι Λακεδαιμόνιοι δεν ακολούθησαν τον Αλέξανδρο στην εκστρατεία του κατά των Περσών. Να ερμηνεύσεις τη στάση των Ελλήνων και του ποιητικού υποκειμένου απέναντι στους Λακεδαιμονίους, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία του ποιήματος. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σού δημιουργεί η τάση των Ελλήνων –σε πολλές ιστορικές συγκυρίες- να διχάζονται;

ή

2. Σε μορφή επιστολής προς τους στρατηγούς των υπολοίπων Ελλήνων, από την οπτική γωνία ενός Λακεδαιμόνιου, απαντάς για τους λόγους που οι Λακεδαιμόνιοι αποφάσισαν να απέχουν από τις μάχες για τις Ελληνικές διεκδικήσεις.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(*Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)*

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- **Εκφώνηση ομιλίας** σε σχολική εκδήλωση.
- **Αφορμή:** η εθνική γιορτή της 25ης Μαρτίου και η συμπλήρωση 200 ετών από την Ελληνική Επανάσταση του 1821.
- **Πομπός**: ο μαθητής / η μαθήτρια.
- **Δέκτες**: κατεξοχήν η σχολική κοινότητα και πιθανόν κάποιοι προσκεκλημένοι.
- **Σκοπός της ομιλίας:** ο μαθητής / η μαθήτρια θα επιδιώξει:

α) <u>να παρουσιάσει τους λόγους</u> για του οποίους οι μαθητές αντιδρούν στο μάθημα της Ιστορίας

β) <u>να προτείνει</u> τρόπους με τους οποίους θα αλλάξει η στάση των μαθητών/τριών απέναντι στο μάθημα της Ιστορίας.

- Αναμένεται η υιοθέτηση ύφους επίσημου (λόγω ομιλίας) αλλά και οικείου (λόγω κατάθεσης προσωπικών σκέψεων και ώθησης του μαθητικού κοινού προς μια θετική στάση απέναντι στην Ιστορία), η χρήση του α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, καθώς και η αξιοποίηση τεχνικών πειθούς για την τεκμηρίωση των προτεινόμενων ιδεών.

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

<u>Λόγοι που αντιδρούν οι μαθητές στο μάθημα της Ιστορίας:</u>

- Ο τρόπος που διδάσκεται η Ιστορία θυμίζει περισσότερο διοχέτευση «αμάσητων», τις περισσότερες φορές, γνώσεων, σ' ένα παιδικό ή εφηβικό μυαλό που μόλις και με δυσκολία μπορεί να ξεχωρίσει βασικές ιστορικές έννοιες.
- Το εκπαιδευτικό σύστημα ακολουθεί τη μέθοδο διδασκαλίας της Ιστορίας που οδηγεί στο Πανεπιστήμιο και όχι στην καλλιέργεια κριτικής σκέψης.

- Η χρησιμοθηρική γνώση θεριεύει. Η γενική παιδεία θυσιάζεται καθημερινά, γι αυτό οι μαθητές/μαθήτριες δεν ενδιαφέρονται για το μάθημα της Ιστορίας, εφόσον δεν εξετάζονται σε αυτό πανελλαδικά.
- Ο όγκος της διδακτέας ύλης είναι τεράστιος και ο χρόνος περιορισμένος, γεγονός που δημιουργεί δυσφορία στους/στις μαθητές/μαθήτριες.
- Τα ιστορικά εγχειρίδια είναι περιληπτικότατα και αδυνατούν να εισαγάγουν ομαλά και δημιουργικά το παιδί στο πνεύμα του μαθήματος.
- Το μάθημα της Ιστορίας διδάσκεται με αποσπασματικότητα και αυτό κάνει την Ιστορία πολύ συχνά να μοιάζει με παζλ, του οποίου χάσαμε κάποια κομμάτια.
- Η μέθοδος διδασκαλίας οδηγεί στον άγονο εγκυκλοπαιδισμό, που συνοδεύεται από στείρα αποστήθιση.

<u>Πρακτικοί τρόποι για την αλλαγή της στάσης των μαθητών απέναντι στο μάθημα της Ιστορίας:</u>

- Οι μαθητές/-τριες οφείλουν να κατανοήσουν την Ιστορία. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα την προσεγγίσουν με κριτική σκέψη.
- Για να καλλιεργηθεί η κριτική σκέψη των μαθητών/τριών πρέπει οι διδάσκοντες/ουσες να αφήνουν την τυποποιημένη μέθοδο προσέγγισης και να ακολουθούν πιο ελεύθερη μέθοδο διδασκαλίας, προκειμένου οι μαθητές/-τριες να κατανοούν τις βαθύτερες αιτίες των ιστορικών γεγονότων.
- Η αποστήθιση δεν είναι αποτελεσματική μέθοδος προσέγγισης του μαθήματος της Ιστορίας. Η μηχανική αποστήθιση πρέπει να μετατραπεί σε γόνιμη αφομοίωση.
- Καλό θα ήταν οι ιστορικές πηγές να αποτελέσουν πολύτιμο εργαλείο ενεργοποίησης της ερευνητικής ικανότητας του μαθητή. Το ίδιο το μάθημα πρέπει να αποτελέσει αφετηρία προβληματισμού, κρίσης και έρευνας.
- Για να γίνουν αυτά που προαναφέρθηκαν, θα ήταν ωφέλιμο να μειωθεί ο όγκος της ύλης και να βελτιωθούν τα σχολικά εγχειρίδια, ώστε να είναι πιο κοντά στην αισθητική και τις ανάγκες των σύγχρονων μαθητών/-τριών.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Οι Λακεδαιμόνιοι δεν ακολούθησαν τον Αλέξανδρο στην εκστρατεία του κατά των Περσών. Σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο και την άποψη των υπόλοιπων Ελλήνων αυτό έγινε διότι «Δεν ήσαν οι Σπαρτιάται για να τους οδηγούν και για να τους προστάζουν σαν πολυτίμους

υπηρέτας. Άλλωστε, μια πανελλήνια εκστρατεία χωρίς Σπαρτιάτη βασιλέα γι' αρχηγό δεν θα τους φαίνονταν πολλής περιωπής. Α βεβαιότατα «πλην Λακεδαιμονίων». Το ποιητικό υποκείμενο καυτηριάζει αυτήν τη στάση των Λακεδαιμονίων, ωστόσο, οι Έλληνες σημείωσαν σημαντική νίκη, οπότε δεν έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αποχή των Σπαρτιατών. Συγκεκριμένα, αναφέρεται «βγήκαμ' εμείς· ελληνικός καινούριος κόσμος, μέγας» και γι αυτό το ποίημα ολοκληρώνεται «Για Λακεδαιμονίους να μιλούμε τώρα!». Η στάση των Ελλήνων και του ποιητικού υποκειμένου ερμηνεύεται από το γεγονός πως πολλές φορές οι γηγενείς διχάζονται μπροστά σε δύσκολες συγκυρίες για την εξουσία, την αρχηγία, την προβολή.

Ο/Η μαθητής/-τρια, αναμένεται να εκφράσει τη δυσαρέσκεια και τη θλίψη που προκαλεί η τάση των Ελλήνων να διχάζονται στις δύσκολες ιστορικές συγκυρίες για την ηγεσία και τα αξιώματα. Σε κάθε περίπτωση, ο/η μαθητής/-τρια πρέπει να εκφράσει την άποψή του/της τεκμηριωμένα.

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Η επιστολή θα έχει προσφώνηση και αποφώνηση. Το ύφος θα είναι σοβαρό και επίσημο, εφόσον απευθύνεται στους υπόλοιπους στρατηγούς των Ελλήνων. Θα γίνει χρήση α΄ πληθυντικού προσώπου, για να διατυπωθούν οι θέσεις των Λακεδαιμονίων (εφόσον το πρόσωπο που γράφει την επιστολή είναι Λακεδαιμόνιος) και β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου, όταν ο συντάκτης απευθύνει το λόγο στους υπόλοιπους στρατηγούς. Στην επιστολή θα προβάλλεται μία δικαιολογία των Λακεδαιμονίων για την αποχή τους από τις μάχες για τις Ελληνικές διεκδικήσεις (π.χ. εσωτερικά προβλήματα, έλλειψη κατάλληλης προετοιμασίας του στρατού, εσωτερικές εξεγέρσεις) και δεν θα προβάλλεται η πραγματική αιτία, ότι, δηλαδή, ήθελαν να πρωτοστατούν στην ηγεσία του Ελληνικού στρατού.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

[Παραβατική συμπεριφορά των νέων]

Το κείμενο που ακολουθεί είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο της Έλσας Μπάρδα, ψυχολόγου. Δημοσιεύτηκε στο «Πρώτο Θέμα» στις 5.7.2016.

Η παραβατική συμπεριφορά έχει τις ρίζες της στην «αποκλίνουσα συμπεριφορά». Συνεπάγεται παράβαση κοινωνικών κανόνων και έλλειψη ορίων.

Οι πιο συχνές παραβατικές συμπεριφορές που έχουν καταγραφεί από τα ΜΜΕ αφορούν καταστροφή περιουσίας (βανδαλισμοί, επιθετική συμπεριφορά, bullying, εκβιασμοί, κλοπές).

Σύμφωνα με την Επιστήμη της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς το παιδί διαμορφώνει τον χαρακτήρα του μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Γι' αυτό το λόγο τα παιδιά που μεγαλώνουν σε νοσηρό κοινωνικό/ψυχολογικό κλίμα ενδεχομένως να έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να προβούν σε παραβατικές συμπεριφορές.

Τα παιδιά που έχουν κακοποιηθεί ενδεχομένως να αναπαράγουν το ίδια μοντέλα συμπεριφοράς. Ακόμα και ως μάρτυρας συγκρουσιακών οικογενειακών σχέσεων (σκηνές βίας ανάμεσα στους γονείς) το παιδί μπορεί να ταυτίσει υποσυνείδητα τη βία ως μέσο κοινωνικής κυριαρχίας.

Σε άλλες περιπτώσεις η παραβατική συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί το μέσο επιβίωσης για τον έφηβο που μεγαλώνει από μικρός σε ένα περιβάλλον στερημένο από αγάπη, παραμελημένος από την οικογένεια, προσπαθώντας να βρει το δικό του μονοπάτι για την επιβίωση…

Υπάρχουν όμως και εκείνες οι περιπτώσεις, όπου η τυπική οριοθέτηση από την πλευρά των γονιών και των εκπαιδευτικών δεν πιάνει τόπο... Ο λόγος που η συμπεριφοριστική προσέγγιση ως μέσο θεραπείας είναι εξαιρετικά προσωποκεντρική, είναι ακριβώς το γεγονός ότι η ανθρώπινη συμπεριφορά είναι πολύπλοκη και η αιτία της παραβατικότητας πολυπαραγοντική.

Αναμφίβολα, δεν ευθύνεται πάντα η οικογένεια. Υπάρχουν και εκείνα τα παιδιά/έφηβοι που εκδηλώνουν παραβατικές συμπεριφορές, ενώ μεγαλώνουν σε ευοίωνες συνθήκες, με γονείς που προσπαθούν για ό,τι καλύτερο! Εντούτοις εκδηλώνουν αδυναμία συμμόρφωσης με το σύστημα κανόνων που επιτάσσουν οι Κοινωνικές Νόρμες[1].

---

[1] Νόρμες: κανόνες, όρια, νόμοι

Α3. Με αφορμή το κείμενο που προηγήθηκε, γράφεις ένα άρθρο στο ιστολόγιο του σχολείου σου, 200-250 λέξεων, στο οποίο παρουσιάζεις τον βασικότερο λόγο -κατά τη γνώμη σου- που ωθεί έναν έφηβο σε αποκλίνουσα συμπεριφορά, όπως το bullying στο σχολείο. Στη συνέχεια διατυπώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου, στηριζόμενος/η στις εμπειρίες σου, για το αν το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους εφήβους με αποκλίνουσα συμπεριφορά.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΑΝΝΑ ΓΡΙΒΑ (1985 -)

Ουράνια σώματα (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το διήγημα της Άννας Γρίβα «Ουράνια σώματα», που περιλαμβάνεται στη συλλογή «Τα ζώα θεοί» (εκδ. Κίχλη, 2021).

Όταν άρχισε να δύει, το δέρμα μου είχε γίνει φρέσκο πορτοκάλι. Ο ήλιος μια μπάλα, μισός στον ουρανό, μισός βυθισμένος στη θάλασσα. Τότε σκέφτηκα, πως, αν βουτούσα, θα έβλεπα το φως στον πυθμένα, τη μύτη, το στόμα και τα μάγουλα του ήλιου μέσα σε μπουρμπουλήθρες νερού. Κι ίσως, αν έπαιρνα μια μεγάλη ανάσα, θα άντεχα λιγάκι παραπάνω, θα κολυμπούσα προς το μέρος του και θα έπιανα μια βυθισμένη αχτίδα του. Δεν πρόλαβα όμως να αποφασίσω. Ενώ το σκεφτόμουν, το χέρι του Δημήτρη, μακρύ και γεμάτο σκληρά κόκαλα, μου πάτησε με δύναμη τους ώμους κι ύστερα το ένιωσα να σφίγγει τον λαιμό μου κάτω απ' το νερό. Τότε κατάλαβα πως μέσα στη θάλασσα μπορεί κανείς να φωνάξει, μόνο που η φωνή του ακούγεται σαν το νερό που θροΐζει περνώντας μέσα απ' τα σκουριασμένα σίδερα των ναυαγίων. Ήξερα ότι σε λίγο θα πέθαινα, γιατί δεν είχα προλάβει να πάρω εκείνη τη μεγάλη ανάσα που ήθελα και ο αέρας μέσα μου ήταν μικρός σαν σταγόνα. Τότε είδα τα μάγουλα του ήλιου, φουσκωτά και ολοστρόγγυλα, ανάμεσα στα βράχια του βυθού, τη γλώσσα του, που με κορόιδευε, και τη μύτη του, λιγάκι γαμψή, στην άκρη μιας αντανάκλασης.

Ένα ψάρι έλεγε στον Δημήτρη: «Άφησέ την! Δεν είναι παιχνίδι αυτό, να πεθαίνεις παιδιά». Κι ήμουν σίγουρη πως το ψάρι εκείνο το είχε στείλει ο ήλιος που με λυπήθηκε και με έκανε ξαφνικά κάτι σαν φίλη του. Γι' αυτό πετάχτηκα πάνω χωρίς να το περιμένω, πήρα μια βαθιά ανάσα, ενώ τα χέρια του Δημήτρη παρέλυσαν. Δεν με άγγιζε πια, καθώς πάλευα με το οξυγόνο και έφτυνα αλάτι. Στον ορίζοντα ο ήλιος είχε χαθεί, τα σύννεφα σπασμένα κομμάτια.

Τον Δημήτρη δεν τον πλησίασα ποτέ πια εκείνο το καλοκαίρι, ούτε εκείνος εμένα. Ύστερα από λίγο καιρό κρυφάκουσα τους μεγάλους να λένε ότι έκανε ένα κακό παιχνίδι με ένα αγόρι στη γειτονιά του και τον στείλανε μακριά, κάπου που να μην ξέρει κανείς.

Το επόμενο καλοκαίρι ρώτησα τον μπαμπά μου αν ο ήλιος που βυθίζεται μέσα στη θάλασσα μπορεί να πνιγεί. Εκείνος μου εξήγησε ότι ο ήλιος ποτέ δεν ακουμπά τη θάλασσα, παρά κρύβεται στη ράχη της Γης καθώς αυτή γυρίζει. Κι εγώ τότε ντράπηκα να του πω για τα μάγουλα του ήλιου ή τα χοντρά χέρια του Δημήτρη. Σκέφτηκα πως μάλλον ήταν κάτι χαζό του μυαλού μου. Μόνο απόρησα που η Γη έχει τόσο μεγάλη καμπούρα, ώστε να κρύβει πίσω της ήλιους, φεγγάρια και ό, τι άλλο αστέρι θέλει.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Το κεντρικό πρόσωπο της αφήγησης βιώνει ένα περιστατικό βίας από ένα σχεδόν συνομήλικο αγόρι. Να παρουσιάσεις τα συναισθήματα και τις σκέψεις της αφηγήτριας γι' αυτό το επικίνδυνο συμβάν της ζωής της, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με στοιχεία από το κείμενο. Συμφωνείς ή διαφωνείς πως οι έφηβοι της σύγχρονης εποχής βιώνουν περιστατικά βίας στην καθημερινότητά τους; Να αιτιολογήσεις την προσωπική σου τοποθέτηση.

ή

2. Γράφεις μια επιστολή προς τον πατέρα σου υιοθετώντας την οπτική γωνία της αφηγήτριας, για να του εξιστορήσεις το τραυματικό περιστατικό και να του εκφράσεις γραπτώς τα συναισθήματα που ένιωσες και δεν τόλμησες να του πεις εκείνο το καλοκαίρι.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (Μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ζητούμενο κειμενικό είδος: μαθητικό άρθρο δημοσιευμένο σε σχολικό ιστολόγιο.

Στοιχεία που υπηρετούν το επικοινωνιακό πλαίσιο:

- **Τίτλος.**
- **Αφόρμηση** από την επικαιρότητα και από το μη λογοτεχνικό κείμενο που διάβασαν οι μαθητές.
- **Γλώσσα**: Αναφορική λειτουργία της γλώσσας.
- **Ύφος λόγου:** απλό και οικείο.
- Αξιοποίηση κατάλληλου προσώπου στον ενικό/πληθυντικό αριθμό (κατά κύριο λόγο: α', γ' ρηματικό πρόσωπο).

Περιεχόμενο:

Θετικά αξιολογούνται:

- η ικανότητα του/της μαθητή/-τριας να εκφράζει τεκμηριωμένα, με σαφήνεια και ακρίβεια, την προσωπική του/της θέση για το θέμα,
- η αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός των ιδεών του μη λογοτεχνικού κειμένου (οργάνωση της επιχειρηματολογίας, άντληση ιδεών και από το κείμενο αναφοράς).

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

<u>Ο βασικότερος λόγος που ωθεί έναν έφηβο σε αποκλίνουσα συμπεριφορά:</u>

- Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε νοσηρό κοινωνικό/ψυχολογικό κλίμα ενδεχομένως να έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να προβούν σε παραβατικές συμπεριφορές.
- Τα παιδιά που έχουν κακοποιηθεί ενδεχομένως να αναπαράγουν το ίδια μοντέλα συμπεριφοράς. Ακόμα και ως μάρτυρας συγκρουσιακών οικογενειακών σχέσεων (σκηνές

βίας ανάμεσα στους γονείς) το παιδί μπορεί να θεωρήσει υποσυνείδητα τη βία ως μέσο κοινωνικής κυριαρχίας.

- Η παραβατική συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί το μέσο επιβίωσης για τον έφηβο που μεγαλώνει από μικρός σε ένα περιβάλλον στερημένο από αγάπη, παραμελημένος από την οικογένεια, προσπαθώντας να βρει το δικό του μονοπάτι για την επιβίωση.
- Ορισμένοι έφηβοι εκδηλώνουν αδυναμία συμμόρφωσης με το σύστημα κανόνων που επιτάσσουν οι Κοινωνικές Νόρμες (κανόνες) και γι αυτό φέρονται αντιδραστικά και επιθετικά.
- Κάποια παιδιά αναπτύσσουν ανεξέλεγκτη συμπεριφορά διότι η τυπική οριοθέτηση από την πλευρά των γονιών και των εκπαιδευτικών δεν πιάνει τόπο.

Τα στοιχεία που προαναφέρθηκαν αντλήθηκαν από το Κείμενο αναφοράς. Ο/Η μαθητής/τρια μπορεί να εκφράσει την προσωπική του/της άποψη για το λόγο της αποκλίνουσας συμπεριφοράς.

Συμφωνία ή διαφωνία για το αν το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους εφήβους με αποκλίνουσα συμπεριφορά:

Σε περίπτωση συμφωνίας:

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να αναφέρει πως, εφόσον οι εκπαιδευτικοί είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα ψυχικής υγείας των εφήβων και υπάρχουν και εξειδικευμένοι ψυχολόγοι στα σχολεία για να ενισχύουν και βοηθούν το έργο των εκπαιδευτικών, το σχολείο μπορεί να βοηθήσει ή έστω να προλάβει την εκδήλωση ακραίων παραβατικών συμπεριφορών.

Σε περίπτωση διαφωνίας:

Ο/Η μαθητής /-τρια μπορεί να αναφέρει πως, σε καμία περίπτωση, το σχολείο δεν επαρκεί για την πρόληψη ή εξάλειψη της παραβατικής συμπεριφοράς των εφήβων. Χρειάζεται αρωγή από το Κράτος, ώστε να δημιουργηθούν περισσότερα Κέντρα Ψυχικής Υγείας του παιδιού και του εφήβου, όπου εξειδικευμένο προσωπικό θα ασχολείται με τη συμπεριφορά κάθε νέου. Αυτά τα Κέντρα, αλλά και άλλες δημόσιες δομές, σε συνεργασία με τους γονείς, θα αντιμετωπίσουν πιο ικανοποιητικά τα εφηβικά προβλήματα.

Β3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Η αφηγήτρια βίωσε ένα περιστατικό βίας από ένα συνομήλικο αγόρι (Δεν πρόλαβα όμως να αποφασίσω… μου πάτησε με δύναμη τους ώμους κι ύστερα το ένιωσα να σφίγγει τον λαιμό μου κάτω απ' το νερό). Ένιωσε πανικό, εφόσον η φωνή της δεν είχε δύναμη κάτω από το νερό

(μόνο που η φωνή του ακούγεται σαν το νερό που θροΐζει περνώντας μέσα απ' τα σκουριασμένα σίδερα των ναυαγίων), σκεφτόταν πως θα πεθάνει (Ήξερα ότι σε λίγο θα πέθαινα, γιατί δεν είχα προλάβει να πάρω εκείνη τη μεγάλη ανάσα που ήθελα και ο αέρας μέσα μου ήταν μικρός σαν σταγόνα) και αυτό της προκαλούσε τρόμο. Ένιωσε οίκτο για τον εαυτό της και αυτό που της συνέβη (Κι ήμουν σίγουρη πως το ψάρι εκείνο το είχε στείλει ο ήλιος που με λυπήθηκε και με έκανε ξαφνικά κάτι σαν φίλη του). Τέλος, ντράπηκε να πει την αλήθεια στον πατέρα της, φοβούμενη μήπως ήταν ένα περιστατικό που δημιούργησε το μυαλό της (Κι εγώ τότε ντράπηκα να του πω για τα μάγουλα του ήλιου ή τα χοντρά χέρια του Δημήτρη. Σκέφτηκα πως μάλλον ήταν κάτι χαζό του μυαλού μου).

Ο/Η μαθητής/-τρια μπορεί να εκφράσει την προσωπική του/της άποψη για το αν οι έφηβοι της σύγχρονης εποχής βιώνουν περιστατικά βίας στην καθημερινότητά τους ή όχι, αρκεί να αιτιολογήσει την τοποθέτησή του/της.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Ως προς την επικοινωνιακή περίσταση (επιστολή) λαμβάνουμε υπόψη τα παρακάτω:

- **Δομή:** Τοποχρονικός προσδιορισμός (χωροχρονικό πλαίσιο αναφοράς), ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση.
- **Ύφος λόγου**: φιλικό, οικείο.
- **Γλώσσα:** Προτιμάται η απλή - καθημερινή γλώσσα. Μπορεί, επίσης, να χρησιμοποιηθεί και μια μικτή γλώσσα (αναφορική και συγκινησιακή), για να τονιστεί αφενός η σοβαρότητα του ζητήματος και αφετέρου ο οικείος τόνος που χαρακτηρίζει μια φιλική επιστολή.
- Εναλλαγή των προσώπων, για να αποδοθεί ο χαρακτήρας του συγκεκριμένου κειμενικού είδους και να αναδειχτεί ο φιλικός τόνος, η πειστικότητα, η χρήση των κατάλληλων εκφραστικών μέσων κλπ.
- **Σκοπός:** η εκμυστήρευση / έκφραση κάποιων ατομικών συναισθημάτων - στοχασμών / σκέψεων - επιθυμιών του προσώπου που γράφει την επιστολή.

Οποιαδήποτε επιλογή του/της μαθητή/-τριας που αποτελεί έκφραση των σκέψεών του/της θεωρείται αποδεκτή· αρκεί να είναι νοηματικά και εκφραστικά ολοκληρωμένη. Στο κείμενο θα πρέπει να είναι εμφανής η αίσθηση της αμεσότητας και να τονίζεται ο φόβος που ένιωσε η

αφηγήτρια, καθώς και τα ευρύτερα συναισθήματά της. Υπάρχει περίπτωση στην επιστολή να υπάρχουν σχόλια και στοιχεία που καταγράφει η αφηγήτρια σε ώριμη ηλικία (εφόσον δεν διευκρινίζεται σε ποια περίοδο της ζωής της αποφασίζει να κάνει την εκμυστήρευση στον πατέρα).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Συζητώντας με την ποιήτρια Ανδρομάχη Χουρδάκη

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα συνέντευξης που έδωσε η ποιήτρια Ανδρομάχη Χουρδάκη την 1η Δεκεμβρίου 2020 και δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο των εκδόσεων «Ραδάμανθυς».

Κυρία Χουρδάκη, [...], πού σας βρίσκει η ποίηση; Ποιες είναι οι δικές σας πηγές έμπνευσης;

Η ποίηση με βρίσκει πάντα σε έναν εσωτερικό συνεχή διάλογο με τον εαυτό μου. Ένας διάλογος ενισχυμένος με την εξωτερική εμπειρία, με το βίωμα που θα λάβω στην αλληλεπίδρασή μου με τον συνάνθρωπο. Επώδυνο ή χαρούμενο, θα το μετατρέψω σε γνώση, απόσταγμα ζωής που, μη χωρώντας μέσα μου η συναισθηματική του περίσσεια, θα το ακουμπήσω στο χαρτί. Πηγές από τις οποίες αντλώ έμπνευση είναι συνήθως άνθρωποι που έζησαν σύντομο βίο που διακρινόταν όμως από κάποιο είδος ψυχικού μεγαλείου. Εδώ η γραφή μπορεί να αποδώσει συγχρόνως και δικαιοσύνη και για μένα αυτό είναι μέγιστη πράξη αθανασίας. Ο αρχαίος κόσμος γίνεται συχνά το όχημα της έκφρασής μου, η ελληνική μυθολογία, η αρχαία ελληνική τέχνη.

[...]

Οι ρίζες φαίνεται πως κατέχουν ιδιαίτερη θέση στην ποίησή σας. Οι δικές σας ρίζες, από την Ελευσίνα και την Κίσσαμο[1], από την Αττική γη και την Κρήτη, φαίνεται πως επιδρούν καθοριστικά, ακόμα και στα θέματα που επιλέγετε. Είναι τόσο ισχυρή η έλξη τους λοιπόν;

Είπατε την σωστή λέξη: «έλξη», γιατί αυτή είναι η δύναμη των ριζών μας, τόπων και προγόνων. Μας έλκουν, μας τραβούν, απαιτούν την επιστροφή μας, να αναψηλαφήσουμε[2] το πρόσωπό μας κοιτάζοντας μέσα από τους προγονικούς μας καθρέφτες. Και βέβαια τότε θα δούμε πολύ ενδιαφέροντα πράγματα. Θα κατανοήσουμε καλύτερα την οντότητά μας και θα την ορίσουμε και πέραν των γονέων μας. Θα διαπιστώσουμε πως, αν και μεγαλώσαμε αστικά, μπορούμε να αναπτύξουμε δεξιότητες που απαιτεί το αγροτικό περιβάλλον ή και να μιλήσουμε σε μια ντοπιολαλιά που νομίζαμε ότι αγνοούσαμε. Όταν μάλιστα οι ρίζες προέρχονται από δυο διαφορετικούς τόπους, όπως στην περίπτωσή μου, τότε η αναψηλάφηση γίνεται πολύ

[1] Κίσσαμος: οικισμός κοντά στα Χανιά Κρήτης.

[2] αναψηλαφώ: επανεξετάζω λεπτομερώς και εις βάθος.

ενδιαφέρουσα, γιατί από παιδί πρέπει να χωρέσεις εντός σου δύο πολιτισμούς, την τεράστια δυναμική μύθων τους, αλλά και την ιστορία τους.

Θα ήθελα ένα σχόλιό σας για τη σύγχρονη λογοτεχνική παραγωγή.

Έχουμε ενδιαφέρουσα σύγχρονη λογοτεχνική παραγωγή στην Ελλάδα! Ευτυχώς ακόμη σπουδαίοι συγγραφείς, γνωστοί και καταξιωμένοι, συνεχίζουν να μας χαρίζουν μεγάλα έργα! Επίσης είναι θετικό και υγιές –θα έλεγα– το ότι προκηρύσσονται λογοτεχνικοί διαγωνισμοί και παρατηρείται μεγάλος αριθμός συμμετοχών. Ο Έλληνας έχει μέσα του την προγονική δωρεά, το αίτημα της αφήγησης. Υπάρχουν δείγματα γραφής πρωτοεμφανιζόμενων που υπερτερούν, διακρίνονται, και αυτό είναι ελπιδοφόρο! Και μάλιστα αφού η συζήτησή μας γίνεται στην Κρήτη, με χαροποιεί ιδιαίτερα η διαπίστωση πως και στη νήσο μας υπάρχει λογοτεχνική παραγωγή βαρύνουσας αξίας! Έγκριτοι συγγραφείς και ποιητές μας λαμβάνουν το δώρο της Κρήσσας γης κι επιστρέφουν πλούσιο το πνευματικό τους αντίδωρο, άξιο να ξεπερνά τα τοπικά όρια!

Α3. Να υποθέσεις ότι στο σχολείο σου διοργανώνεται ένας λογοτεχνικός διαγωνισμός και ότι εσύ, ως μέλος της οργανωτικής επιτροπής, εκφωνείς μια ομιλία στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές σου. Αφού τους/τις ενημερώσεις για τη διεξαγωγή του διαγωνισμού και για τα λογοτεχνικά είδη με τα οποία μπορούν να συμμετέχουν (π.χ. ποίημα, στίχοι, διήγημα, θεατρικό έργο), να εκθέσεις τους λόγους που κατά τη γνώμη σου θα ήταν καλό κάποιος/κάποια να λάβει μέρος σε αυτή τη διοργάνωση. Η έκταση της ομιλίας σου να είναι 200-250 λέξεις.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Νικηφόρος Βρεττάκος (1911-1991)

Το έργο των ποιητών

Το παρακάτω ποίημα συμπεριλαμβάνεται στον α΄ τόμο της δίτομης έκδοσης «Τα Ποιήματα» (εκδ. Τρία Φύλλα, 1999), στην οποία έχουν συγκεντρωθεί έργα του ποιητή από το 1929, όταν δημοσίευσε την πρώτη του συλλογή.

Οι ποιητές κατοικούν έξω απ' το φόβο.
Κι όπως ο ήλιος φωτίζει απ' ευθείας, κι εκείνοι: μιλούν
απ' αυθείας. Παλάμη δεν δύναται να τους κλείσει το στόμα,
να δεσμεύσει το θείο τους πάθος.
Γνωρίζοντας από τί πάστα γίνονται οι βασιλιάδες, ξέρουν
να διαχωρίζουν του Θεού τους νόμους, απ' τους νόμους τους.

Επαναλαβαίνουνε, όπως το σύνθημα οι φύλακες,
την αλήθεια που απαγορεύεται.
Ο ποιητής
είναι το πνεύμα της γης που σηκώνεται όταν
γίνεται σκότος και λάμπει όπως ένα κομμάτι αστραπής σε μεγάλο
ύψος τη νύχτα.

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. **«Ο ποιητής / είναι το πνεύμα της γης που σηκώνεται όταν / γίνεται σκότος και λάμπει όπως ένα κομμάτι αστραπής σε μεγάλο / ύψος τη νύχτα»**: Πώς αντιλαμβάνεσαι την άποψη αυτή, που διατυπώνεται στο παραπάνω ποίημα, για τον ρόλο του ποιητή μέσα στην κοινωνία; Θα ήθελες να είσαι ποιητής; Να τεκμηριώσεις σε κάθε περίπτωση την απάντησή σου.

ή

2. Φαντάσου ότι είσαι ποιητής και σου αρέσει να καταγράφεις τις σκέψεις σου σε ημερολογιακές σημειώσεις. Τι θα έγραφες στο ημερολόγιό σου για τον ρόλο της ποίησης στη ζωή σου; Μπορείς να αξιοποιήσεις το περιεχόμενο του ποιήματος προσθέτοντας και δικές σου ιδέες.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο - στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Εκφώνηση ομιλίας στο σχολείο.
- Αφορμή: διοργάνωση σχολικού λογοτεχνικού διαγωνισμού.
- Πομπός: ο μαθητής/η μαθήτρια με την ιδιότητα του μέλους της οργανωτικής επιτροπής του διαγωνισμού.
- Δέκτες: οι μαθητές και οι μαθήτριες του σχολείου. Προσφώνηση: *Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες*.
- Σκοπός της ομιλίας: ο μαθητής / η μαθήτρια εκφωνεί την ομιλία προκειμένου:
  α) να ενημερώσει τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές του/της για τη διενέργεια και τις λεπτομέρειες του διαγωνισμού και
  β) να τους/τις ενθαρρύνει να λάβουν μέρος σε αυτόν, πείθοντάς τους/τες για τα πιθανά οφέλη από τη συμμετοχή τους.
- Αναμένεται η υιοθέτηση οικείου ύφους λόγου. Ενδείκνυται η χρήση β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου (π.χ. κατά την ενημέρωση του κοινού για τα διαδικαστικά του διαγωνισμού), α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου (π.χ. στο δεύτερο ζητούμενο, όπου ο πομπός θα μπορούσε να μιλήσει γενικά για τα οφέλη ενός λογοτεχνικού διαγωνισμού στους νέους, άρα και στους συμμαθητές/-τριές του και στον εαυτό του), καθώς και η προτρεπτική υποτακτική στο πλαίσιο της ενθάρρυνσης των δεκτών.

Πληροφορίες για τον διαγωνισμό (ενδεικτική αναφορά)

- ποιος/ποιοι τον διοργανώνουν – μέλη της σχολικής κοινότητας που έχουν αναλάβει την πραγματοποίησή του,

- λογοτεχνικά είδη με τα οποία μπορεί να συμμετάσχει κάποιος (π.χ. ποίημα, στίχοι, διήγημα, θεατρικό έργο),
- προθεσμία υποβολής αιτήσεων,
- σύσταση κριτικής επιτροπής (π.χ. καθηγητές, μαθητές, κάποιος συγγραφέας),
- προβλεπόμενο/-α βραβεία, δημοσιοποίηση βραβευμένων έργων, έκδοσή τους σε βιβλίο
- τελική εκδήλωση απονομής βραβείων.

Λόγοι – κίνητρα συμμετοχής στον διαγωνισμό

- Η λογοτεχνία είναι ένα μέσο δημιουργικής αποτύπωσης σκέψεων και συναισθημάτων.
- Κάποιοι ανάμεσά μας μπορεί να έχουν ταλέντο και να μην το έχουν συνειδητοποιήσει ή να μην είχαν μέχρι τώρα την ευκαιρία να το καλλιεργήσουν.
- Μια διάκριση στον διαγωνισμό μπορεί να αποτελέσει για κάποιον μαθητή/μαθήτρια το ξεκίνημα για περισσότερες διακρίσεις και εκτός σχολείου.
- Και οι μεγάλοι λογοτέχνες αναζήτησαν αρχικά μικρές ευκαιρίες και απόλαυσαν πρώτα μικρές επιτυχίες μέχρι να φτάσουν ψηλά.
- Είναι καλό να στηρίζουμε όλοι μια πρωτοβουλία του σχολείου που προάγει τον πολιτισμό.

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Στους τελευταίους στίχους του ποιήματος, ο ποιητής παρουσιάζεται ως πνευματικός άνθρωπος («*το πνεύμα της γης*»). Η παρουσία του μέσα στο «*σκότος*» της κοινωνίας είναι λαμπερή: υψώνεται στον ουρανό και σαν «*κομμάτι αστραπής*» φωτίζει τη νύχτα και τις σκοτεινές πλευρές της (τις δυσκολίες, τα προβλήματα, τη δυστυχία). Με τους στίχους του συχνά δίνει μια ανακούφιση στις απελπισμένες ψυχές και ίσως μια δόση αισιοδοξίας, μια διέξοδο στην όποια απόγνωση ή, έστω, μια αίσθηση συμπαράστασης σε όσους πονούν, όποιος κι αν είναι ο πόνος τους. Άλλοτε βέβαια πάλι, μέσα στο «*σκότος*» το πνευματικό, φωτίζει «*όπως ο ήλιος*» την αλήθεια και βοηθάει τον κόσμο να την κοιτάξει κατάματα. Άλλωστε «*οι ποιητές μιλούν. Παλάμη δεν δύναται να τους κλείσει το στόμα*».

ή

2. **Θέμα δημιουργικής γραφής**

Βασικά χαρακτηριστικά της απάντησης:

- προσδιορισμός ημερομηνίας
- προσωπικό, εξομολογητικό ύφος, χρήση α΄ ρηματικού προσώπου
- χρήση παροντικών χρόνων για την καταγραφή των σκέψεων και των συναισθημάτων.

Ενδεικτικά:

(*Ημερομηνία)*

Σήμερα θέλω να γράψω. Είναι τόσο σκοτεινά όσα συμβαίνουν γύρω μου... Θέλω το φως! Νιώθω πως έχω να πω πολλά. Να μιλήσω. Δε φοβάμαι. Κανένα χέρι δεν μπορεί να με σταματήσει. Θέλω να τα πω όλα. Με τους στίχους όλα μπορώ να τα πω. Να πω την αλήθεια ακόμα κι αν απαγορεύεται. Κι εκείνη να λάμψει και να φωτίσει τον ουρανό σαν αστραπή! Θέλω να νιώσω ελεύθερος έστω και για λίγο. Με την ποίηση είμαι ελεύθερος! Η ποίηση είναι η ζωή μου. Είναι το καταφύγιό μου. Χωρίς αυτή δεν ξέρω αν θα μπορούσα να τα καταφέρω. Μακάρι όλος ο κόσμος να μπορούσε να είναι «ποιητής»...

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Το δράμα των νέων εργαζομένων της Θεσσαλονίκης

*Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Γιώργου Σχοινά που δημοσιεύτηκε στις 6 Μαρτίου 2022 στο περιοδικό πόλης-freepress «*Parallaxi», το οποίο διανέμεται δωρεάν στο κέντρο και στην περιφέρεια της Θεσσαλονίκης, καθώς και ηλεκτρονικά στον ιστότοπο parallaximag.gr.*

Τι σημαίνει το να είσαι νέος εργαζόμενος στην πόλη της Θεσσαλονίκης; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζεις και τι σου προσφέρει η πόλη;

Δύσκολα, αλλά και σημαντικά ερωτήματα. Ιδιαίτερα σε μια περίοδο που οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην αγορά εργασίας είναι ακόμα εμφανείς και το φαινόμενο της εξόδου επιστημόνων από την χώρα μας για εύρεση εργασίας στο εξωτερικό υπαρκτό. Οι απόφοιτοι των πανεπιστημίων δεν βρίσκουν εύκολα εργασία στο αντικείμενο τους και όταν το κάνουν οι συνθήκες δεν είναι πάντοτε οι καλύτερες. [...]

Όντας μια πόλη με «βαριά παραγωγή» νέων επιστημόνων, η Θεσσαλονίκη οφείλει να ενδιαφερθεί για αυτό το φαινόμενο και να δει τι μπορεί να κάνει για να δώσει ευκαιρίες στους νέους εργαζόμενούς της. Τι να αλλάξει και τι να διατηρήσει για να προσφέρει τις κατάλληλες υποδομές στο εργατικό της δυναμικό. Για όλα αυτά και προσπαθώντας να απαντήσουμε σε κάποια από τα παραπάνω, συνομιλήσαμε με τέσσερεις νέους εργαζόμενους της πόλης για να δούμε τι γνώμη έχουν για την Θεσσαλονίκη, την αγορά εργασίας, τις εργασιακές συνθήκες και το μέλλον τους στην πόλη, αλλά και στην χώρα ευρύτερα.

Ειρήνη, 23

«Κατοικώ μόνιμα στην πόλη της Θεσσαλονίκης τα τελευταία 6 χρόνια. Σπουδάζω Νεοελληνική Φιλολογία και ταυτόχρονα τους τελευταίους 6 μήνες εργάζομαι στον τομέα του εμπορίου. Στην Θεσσαλονίκη η εύρεση εργασίας είναι δύσκολη υπόθεση. Οι θέσεις εργασίας που υπάρχουν είναι αναντίστοιχες με το επίπεδο σπουδών που έχουν οι νέοι άνθρωποι. [...]

Στην εταιρεία στην οποία εργάζομαι δεν έχω αντιμετωπίσει κάποιο πρόβλημα όσον αφορά την καταβολή των δώρων, τα ένσημα κλπ. Αυτό ίσως οφείλεται στο ότι είναι πολυεθνική εταιρεία και οι έλεγχοι είναι αυστηρότεροι. Το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τις εργασιακές συνθήκες σήμερα δυσχεραίνει τον τρόπο με τον οποίο εργάζεται κάποιος, τον μισθό που παίρνει και συμβάλλει και στην μείωση του ελεύθερου χρόνου μας μέσω π.χ. της κυριακάτικης εργασίας. Άρα ακόμα και νομικά σωστή να είναι μια επιχείρηση, αυτό δεν σημαίνει αυτόματα ότι οι

εργασιακές συνθήκες των εργαζομένων της είναι ιδανικές. Έχω ακούσει πολλές περιπτώσεις από εργαζόμενους φίλους μου, που δεν τηρείται το παραμικρό μέτρο. [...]

Δεν βλέπω τον εαυτό μου σε αυτή τη θέση εργασίας μακροπρόθεσμα γιατί δεν καλύπτει τις ανάγκες και τις ανησυχίες μου και δεν μου προσφέρει το επιθυμητό επίπεδο ζωής. Το κομμάτι της Φιλολογίας είναι περίεργο γιατί όσο και αν αγαπάς το αντικείμενο σπουδών και να λαχταράς να δουλέψεις σε ένα δημόσιο σχολείο, όσο πλησιάζεις στο τέλος των σπουδών σου καταλαβαίνεις όλο και περισσότερο ότι κάτι τέτοιο είναι σχεδόν αδύνατο. Στο εξωτερικό έχω συγγενείς, ωστόσο δεν θα ήθελα να πάω εκεί για να βρω δουλειά. [...]

Α3. Πώς φαντάζεσαι το εργασιακό σου μέλλον σε λίγα χρόνια από τώρα; Σε ποια περιοχή πιστεύεις ότι θα εργάζεσαι (στην ίδια όπου μένεις τώρα, σε άλλη εντός Ελλάδας, στο εξωτερικό) και υπό ποιες εργασιακές συνθήκες; Να συνθέσεις, όπως και η Ειρήνη, ένα δικό σου κείμενο (200-250 λέξεις) με τις απόψεις σου τεκμηριωμένες, το οποίο θα δημοσιευτεί μαζί με της εικοσιτριάχρονης στο ίδιο περιοδικό.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

[Ο δρόμος για την Αθήνα]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο της Αθηνάς Μπίνιου «Νικηφόρος Βρεττάκος: Το παιδί που έγινε ποιητής» (εκδ. Πατάκης, 2012), στο οποίο η συγγραφέας παρουσιάζει στιγμές από τη ζωή του μεγάλου Έλληνα ποιητή Νικηφόρου Βρεττάκου, από τα παιδικά του χρόνια στη Λακωνία μέχρι την περίοδο της ωριμότητάς του.

Το ταξίδι μας πίσω στον χρόνο έχει προχωρήσει, κι είμαστε στο 1929.

Ο Νικηφόρος έφυγε για την Αθήνα με όνειρο τη συνέχιση των σπουδών του. Βιβλία, χαρτιά και λίγα ρούχα ήταν οι αποσκευές του. Δε χρειάστηκε να περάσουν πολλές μέρες για να νιώσει πως είχε χαθεί ο κόσμος. Χωρίς κανέναν φίλο, χωρίς δικούς του ανθρώπους, ένιωθε σαν να μην είχε προσανατολισμό, όπως το χαμένο καράβι στη μεγάλη θάλασσα.

Γράφτηκε στη Νομική Σχολή με την ελπίδα να σπουδάσει. Τριγυρνούσε στην πόλη ψάχνοντας να βρει δουλειά για να βγάζει τα έξοδά του. Χάρη στην παρέμβαση ενός φίλου του πατέρα του, διορίστηκε υπάλληλος στην αγγλική «Εταιρεία» που είχε αναλάβει την αποξήρανση της λίμνης Κωπαΐδας. Έναν χρόνο αργότερα, απολύθηκε και, μη βρίσκοντας άλλη δουλειά, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το Πανεπιστήμιο. Ένιωθε πικραμένος που δεν μπορούσε να σταθεί στα πόδια του. Μα καταλάβαινε πως δεν ήταν μόνος. Καταλάβαινε πως πολλοί, πάρα

πολλοί άνεργοι στην κόσμο, την ίδια στιγμή, ζούσαν, όπως κι εκείνος, σαν το σανίδι που το πηγαινοφέρνει η θάλασσα, που το φέρνει, το αφήνει για λίγο στην αμμουδιά και το ξαναπαίρνει.

[...] Τελικά για να ζήσει έγινε υπάλληλος. Το όνειρό του για σπουδές δε βγήκε αληθινό, καθώς έπρεπε επειγόντως να βρει εργασία. Και τελικά βρήκε δουλειά, ως έκτακτος υπάλληλος στης Γενικές Αποθήκες Στρατού. [...]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια προβλήματα αντιμετωπίζει σύμφωνα με το κείμενο ο Νικηφόρος στην Αθήνα; Πώς θα ένιωθες, αν ήσουν στη θέση του, και για ποιους λόγους;

ή

2. Ο Νικηφόρος «*τελικά για να ζήσει έγινε υπάλληλος. Το όνειρό του για σπουδές δε βγήκε αληθινό, καθώς έπρεπε επειγόντως να βρει εργασία*». Γράψ' του μια επιστολή ως φίλος του, για να του δείξεις τη συμπαράστασή σου και να τον τονώσεις ψυχολογικά

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΑΝΗΣΥΧΙΕΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο - στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Σύνθεση κειμένου στο πλαίσιο συνέντευξης σε περιοδικό.
- Πομπός: ο μαθητής/η μαθήτρια.
- Δέκτης: ο δημοσιογράφος που κάνει τη συνέντευξη και οι αναγνώστες του περιοδικού.
- Σκοπός: ο μαθητής / η μαθήτρια καλείται να φανταστεί το εργασιακό του/της μέλλον και αφενός να δώσει πληροφορίες για τον εαυτό του/της, αφετέρου να αναδείξει σύγχρονα προβλήματα και δυσκολίες που εντοπίζονται ευρύτερα στον εργασιακό χώρο, ειδικά κατά την προσπάθεια των νέων να μπουν στην αγορά εργασίας.
- Αναμένεται η υιοθέτηση προσωπικού, εξομολογητικού ύφους λόγου και η χρήση α΄ ενικού ρηματικού προσώπου.

Βασικοί άξονες απάντησης

Σε λίγα χρόνια από τώρα φαντάζομαι ότι:

- θα έχω ολοκληρώσει τις σπουδές μου και θα εργάζομαι στο αντικείμενο της ειδικότητάς μου / θα δυσκολεύομαι να βρω δουλειά πάνω στην ειδικότητά μου / θα έχω βρει μια πρόχειρη δουλειά, για να ζήσω / φοβάμαι πως θα είμαι άνεργος/-η γιατί λόγω της οικονομικής κρίσης είναι δύσκολο να βρει κάποιος δουλειά.
- θα μένω στον τόπο μου, γιατί έχω συνηθίσει και δε θέλω να αποχωριστώ δικά μου πρόσωπα / θα έχω φύγει από το χωριό και θα έχω μετακομίσει σε πόλη, γιατί εκεί υπάρχουν περισσότερες εργασιακές ευκαιρίες / δε θα έχω επιδιώξει να μεταναστεύσω, γιατί νομίζω ότι θα δυσκολευτώ να τα καταφέρω μόνος/-η μου σε ξένη χώρα / θα βρίσκομαι στο εξωτερικό, αφού εκεί οι δουλειές είναι περισσότερες και οι αμοιβές καλύτερες.

- οι εργασιακές συνθήκες θα είναι μάλλον δύσκολες: πολύωρη απασχόληση, υπερωρίες, εργασία το σαββατοκύριακο, χαμηλός μισθός, απαιτητικός και πιεστικός εργοδότης. Είναι λίγες οι πιθανότητες για το αντίθετο. / Βλέπω τα πράγματα αισιόδοξα. Παρά τις δυσκολίες είμαι σίγουρος/-η ότι θα τα καταφέρω.

Β3. (25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Νικηφόρος στην Αθήνα, σύμφωνα με το κείμενο:

- αισθάνεται μοναξιά, «*χωρίς κανέναν φίλο, χωρίς δικούς του ανθρώπους*».
- δυσκολεύεται να προσαρμοστεί και να προσανατολιστεί μέσα σε μια μεγάλη πόλη όπως η Αθήνα. Νιώθει «*όπως το χαμένο καράβι στη μεγάλη θάλασσα*».
- ξεκινά τις σπουδές του, αλλά δεν μπορεί να αφοσιωθεί σε αυτές, καθώς παράλληλα αναγκάζεται να βρει δουλειά, για να βγάζει τα έξοδά του.
- έπειτα από την απόλυσή του και, «*πικραμένος που δεν μπορούσε να σταθεί στα πόδια του*», βρίσκει μεν νέα δουλειά, αλλά εγκαταλείπει το όνειρό του να σπουδάσει.

Οι μαθητές/-τριες, μπαίνοντας υποθετικά στη θέση του Νικηφόρου, αναμένεται να εκφράσουν συναισθήματα λύπης και απογοήτευσης. Είναι, άλλωστε, λυπηρό ένας νέος να μετακομίζει από τον τόπο του σε μια μεγάλη πόλη, με την προοπτική να σπουδάσει και να ανοίξει τα φτερά του, αλλά τελικά να εγκαταλείπει το όνειρό του και να συμβιβάζεται με μια ζωή που δεν του αρέσει, προκειμένου να εξασφαλίσει τα στοιχειώδη, για να επιβιώσει. Κάθε, βέβαια, τεκμηριωμένη απάντηση θα πρέπει να θεωρείται αποδεκτή.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Βασικά χαρακτηριστικά της επιστολής:

- Τόπος και Ημερομηνία.
- Προσφώνηση στην αρχή και αποφώνηση στο τέλος.
- ύφος λόγου: προσωπικό και συμβουλευτικό.

Ενδεικτικά:

(*Τόπος, Ημερομηνία*)

Προσφώνηση: *Αγαπητέ Νικηφόρε,*

Πρόλογος: (επαφή με δέκτη και ανακοίνωση θέματος) *Ελπίζω να είσαι καλά. Αντιλαμβάνομαι πόσο στενοχωρημένος είσαι που διέκοψες τις σπουδές σου. Ξέρω ότι ήταν το όνειρό σου να σπουδάσεις Νομική. Μην απελπίζεσαι όμως.*

Κύριο μέρος: **Ιδέες για συμπαράσταση και ενθάρρυνση**

- Πρώτα πρώτα σκέψου ότι αυτή τη στιγμή δεν είχες άλλη επιλογή. Έπρεπε να βρεις οπωσδήποτε δουλειά και τα κατάφερες. Αυτό είναι μια επιτυχία. Τώρα θα μπορέσεις να βάλεις κάποια χρήματα στην άκρη και μετά βλέπεις...

- Μην ξεχνάς φυσικά ότι σπουδές μπορείς να κάνεις και αργότερα. Ίσως κάποια στιγμή αλλάξεις δουλειά και έχεις ωράριο που σου επιτρέπει να πηγαίνεις κάποιες ώρες στο Πανεπιστήμιο.

- Σε κάθε περίπτωση αυτό που έχει σημασία είναι να είσαι καλά. Είσαι νέος και έχεις όλη τη ζωή μπροστά σου. Μην το βάζεις κάτω!

Επίλογος: *Ελπίζω όλα να πάνε καλά. Για ό,τι χρειαστείς είμαι πάντα εδώ. Περιμένω γράμμα σου.*

Αποφώνηση: *Σε χαιρετώ! (όνομα)*

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Καθρέφτη, καθρεφτάκι μου

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Ντάνι Βέργου που δημοσιεύτηκε στην «Εφημερίδα των Συντακτών» στις 27 Φεβρουαρίου 2022.

Πώς αισθάνεστε όταν κοιτάζεστε στον καθρέφτη; Μήπως πιάνετε τον εαυτό σας να επικρίνει μικρές λεπτομέρειες ή να παραπονιέται «είμαι πολύ χοντρός» ή «είμαι πολύ κοντή» ή «αν είχα διαφορετική μύτη/σώμα/χρώμα μαλλιών θα ήμουν ευτυχισμένος άνθρωπος»; Το πρόβλημα της εικόνας του σώματος είναι διαδεδομένο σε μια κοινωνία που προωθεί μη ρεαλιστικά πρότυπα για το σώμα. Αν κάνετε συχνά αρνητικά σχόλια για την εμφάνισή σας, δεν είστε μόνοι. Μπορείτε να είστε σίγουροι ότι οι περισσότεροι συνομήλικοί σας θα είναι εξίσου επικριτικοί με την εμφάνισή τους, ειδικά δεδομένων όλων των σωματικών αλλαγών που συμβαίνουν καθώς μεγαλώνετε.

Αλλά ενώ είναι φυσιολογικό να μη σας αρέσει κάθε κομμάτι του εαυτού σας, για κάποιους αυτό γίνεται τόσο ακραίο που επηρεάζει την καθημερινή ζωή. Αυτό συμβαίνει επειδή η εικόνα του σώματος –το πώς βλέπετε το πρόσωπο και το σώμα σας– συνδέεται στενά με την αυτοεκτίμηση. Αν δεν είστε ευχαριστημένοι με το σώμα σας, θα σας λείπει η αυτοπεποίθηση. Αν έχετε όμως θετική εικόνα του σώματος, θα είστε πιο ευτυχισμένοι και υγιείς τόσο ψυχικά όσο και σωματικά.

[...] Να θυμάστε ότι όλοι είναι διαφορετικοί. Οι άνθρωποι βιάζονται να κρίνουν την εμφάνιση και αν είστε ευαίσθητοι, όποιος σχολιάζει την εμφάνισή σας μπορεί να επηρεάσει την αυτοεκτίμησή σας. [...] Σκεφτείτε πόσοι φίλοι δημοσιεύουν εικόνες του εαυτού τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να τους κάνουν like ή να λάβουν σχόλια. Ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι αντιδρούν στις φωτογραφίες μπορεί να έχει τεράστιο αντίκτυπο στην εικόνα του σώματος και την αυτοπεποίθηση. Αν κάποιος απαντήσει με ένα κακόβουλο σχόλιο, αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά το άτομο, ακόμη και αν πρόκειται απλώς για «πείραγμα». Από την άλλη πλευρά, 100 likes θα μπορούσαν να τονώσουν την αυτοεκτίμησή του. [...]

Α3. Να υποθέσεις ότι ένας φίλος σου / μια φίλη σου, που μένει μακριά, σε έχει ενημερώσει μέσω επιστολής ότι συστηματικά δέχεται κοροϊδευτικά σχόλια για την εμφάνισή του/της από τα παιδιά στο σχολείο όπου πηγαίνει. Να συνθέσεις μια επιστολή προς το πρόσωπο αυτό, 200-250

λέξεων, προκειμένου αφενός να το στηρίξεις ψυχολογικά και αφετέρου να το συμβουλεύσεις ποια στάση θα πρέπει να υιοθετήσει στο εξής απέναντι σε αυτούς που το κοροϊδεύουν.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Ο άλαλος άλλος

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα διηγήματος του Δημήτρη Νόλλα που συμπεριλαμβάνεται στη συλλογή «Ο παλαιός εχθρός» (εκδ. Καστανιώτη 2004).

Ο δάσκαλος, κάτω από τον πλάτανο έκρυβε τον φλεγόμενο ήλιο, καθόταν εκείνο το μεσημέρι στο μεσοχώρι και ρουφούσε ένα τσίπουρο, λίγο παράμερα από τους άλλους.

Τους παρατηρούσε να περιπαίζουν τον Σάββα επιμένοντας πως είχε έρθει η ώρα να τον παντρέψουν. Τον ζαβό του χωριού, που ενώ ήταν περασμένα τα σαράντα, έδειχνε τα διπλά, παρ' όλο το μωρουδίστικο ροδαλό του χρώμα. Ή μάλλον ακριβώς γι' αυτό το χρώμα του προσώπου του έδειχνε τα διπλά χρόνια. Διασκέδαζαν περιγελώντας τον, κι εκείνος ανταποκρινόταν στα πειράγματά τους, άλλοτε με χαμογελαστές γκριμάτσες κι άλλοτε γκρινιάζοντας, με μια μοχθηρότητα στο βλέμμα που δεν κατάφερναν να την κρύψουν τα δασειά του φρύδια.

Ο δάσκαλος μόλις είχε τελειώσει τη στρατιωτική του θητεία και είχε ζητήσει να τοποθετηθεί σε αυτό το απομακρυσμένο χωριό του νομού. Αν και μεγαλωμένος στην πόλη, ήταν ο τόπος καταγωγής του και τον αγαπούσε. Είχε παραστεί και άλλες φορές μάρτυρας των μαρτυρίων του Σάββα, κι όσο ήταν μικρός τού άρεσε, τώρα όμως δυσφορούσε με τέτοιου είδους παιχνίδια, απ' τα οποία αναδίνονταν μια παράξενη κι αρρωστημένη ευφορία[1] [...] στη μικρή κοινότητα.

Σήμερα όμως, που είχαν βαλθεί να παντρέψουν τον Σάββα, έδειχνε ενοχλημένος περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Δεν ήταν μόνο που κάποια απ' τα πειράγματα μοιάζαν με σωματικά βασανιστήρια, κι αναρωτιόταν ο δάσκαλος για τους λόγους μιας τέτοιας συμπεριφοράς, ήταν και η παρουσία εκείνου του ξένου με το σακίδιο και τα άρβυλα, που είχε φτάσει το ίδιο μεσημέρι πεζοπορώντας από το διπλανό χωριό, και του 'χε πέσει από δίπλα και συνεχώς μιλούσε. Τι υψόμετρο έχει το μέρος, πόσο μακρυά είναι οι πηγές του ποταμού, πόσα παιδιά έχει στο σχολείο, [...] του είχε γανώσει τα μυαλά με τις ατέλειωτες ερωτήσεις του. [...]

Και τότε εκείνο το πλάσμα, που δεν είχε βγάλει κιχ ως εκείνη τη στιγμή, ούρλιαξε στραβώνοντας το στόμα του [...]. Το ουρλιαχτό του, σαν του πεινασμένου λύκου, ήταν αδύνατον να γίνει κατανοητό. Φαίνεται όμως πως για τη μικρή παρέα προβλήματα επικοινωνίας δεν

1 ευφορία: χαρά

υπήρχαν, καθώς άρχισαν να επαναλαμβάνουν ρυθμικά, «Τη νύφη; Τη νύφη; Ζητάς τη νύφη;» Τα κοροϊδευτικά γιουχαΐσματά τους ακούστηκαν όπως οι κραυγές της αγέλης που προειδοποιούν το αποκομμένο μέλος της πως αρκετά απομακρύνθηκε. [...]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Πώς αντιμετώπιζε παλιά το «μαρτύριο» του Σάββα ο ήρωας και πώς όταν έγινε δάσκαλος του χωριού; Ποια στάση θα κρατούσες εσύ αν ήσουν στη θέση του; Να τεκμηριώσεις σε κάθε περίπτωση την απάντησή σου.

ή

2. Γράψε ένα δικό σου κείμενο σε ευθύ λόγο το οποίο πιστεύεις ότι θα έλεγε προφορικά ο δάσκαλος του διηγήματος προς τους συγχωριανούς του, προκειμένου να τους αποδοκιμάσει που κοροϊδεύουν τον Σάββα και να τους κάνει να καταλάβουν το λάθος τους.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Σύνθεση φιλικής επιστολής: τόπος και ημερομηνία, προσφώνηση, αποφώνηση.
- Πομπός: ο μαθητής / η μαθήτρια.
- Δέκτης: κάποιος φίλος / κάποια φίλη.
- Αφορμή: προβλήματα bullying που βιώνει το φιλικό πρόσωπο λόγω ρατσιστικών σχολίων που δέχεται για την εμφάνισή του.
- Σκοπός της ομιλίας: ο μαθητής / η μαθήτρια θα επιδιώξει:
  α) να στηρίξει ψυχολογικά το φιλικό του πρόσωπο δείχνοντάς του συμπαράσταση και ενισχύοντας την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή του.
  β) να το συμβουλεύσει ώστε να υιοθετήσει την κατάλληλη στάση απέναντι στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές του που το κοροϊδεύουν, προκειμένου να πάψει να υποφέρει.
- Αναμένεται η υιοθέτηση ύφους λόγου προσωπικού και οικείου (επικοινωνία μεταξύ φίλων), η χρήση β΄ αλλά και α΄ ενικού ρηματικού προσώπου, καθώς επίσης η αποτρεπτική υποτακτική (στο πλαίσιο επισήμανσης της λανθασμένης αντιμετώπισης του προβλήματος) και η προτρεπτική υποτακτική (κατά τη διατύπωση συμβουλών-λύσεων).

Ενδεικτική δομή και βασικά σημεία του περιεχομένου της επιστολής

Προσφώνηση: *Αγαπημένε μου φίλε, (όνομα) / Αγαπημένη μου φίλη, (όνομα),*

Πρόλογος: (επαφή με δέκτη, αναφορά στο πρόβλημα) *Ελπίζω να είσαι καλά. Έλαβα το γράμμα σου και, ειλικρινά, στενοχωρήθηκα πολύ. Είναι κρίμα να βασανίζεσαι κάθε μέρα στο σχολείο επειδή κάποιοι ανόητοι σε κοροϊδεύουν. Μην τους κάνεις τη χάρη!*

Κύριο μέρος: **Ιδέες για ψυχολογική στήριξη**

- Η εμφάνισή σου είναι μια χαρά. Το αν κάποιος είναι ψηλός ή κοντός, αδύνατος ή εύσωμος κ.λπ. δεν αποτελεί λόγο για να νιώθει μειονεκτικά.

- Αυτό που έχει αξία είναι ο εσωτερικός μας κόσμος και εσύ είσαι ένας εξαιρετικός άνθρωπος.

- Όποιος κοροϊδεύει τους άλλους, το κάνει πρωτίστως γιατί δεν είναι ικανοποιημένος από τον εαυτό του και βρίσκει χαρά στο να στενοχωρεί τους υπόλοιπους. Το πρόβλημα το έχουν οι άλλοι, όχι εσύ.

Συμβουλές

- Μη δείχνεις ότι σε στενοχωρούν τα σχόλια.

- Δείξε υπερηφάνεια για τον εαυτό σου. Υπερασπίσου αυτό που είσαι με αυτοπεποίθηση.

- Μην απομονώνεσαι. Προσπάθησε να κάνεις παρέες. Δεν είναι όλα τα παιδιά ίδια. Ψάξε για στήριγμα. Ζήτα βοήθεια από συμμαθητές και συμμαθήτριές σου ή και από καθηγητές.

- Μίλα, μη σιωπάς!

Επίλογος: *Εγώ είμαι πάντα εδώ για σένα. Μακάρι να πηγαίναμε στο ίδιο σχολείο. Ελπίζω σύντομα να μάθω ευχάριστα νέα σου!*

Αποφώνηση: *Με αγάπη! / Σε χαιρετώ! (όνομα)*

Β3. (25 μονάδες)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Το κεντρικό θέμα που περιγράφεται στο κείμενο είναι το «μαρτύριο» του Σάββα, «*του ζαβού του χωριού*». Πρόκειται για έναν σαραντάρη ο οποίος, προφανώς λόγω του χαμηλού νοητικού του επιπέδου, έχει την ατυχία να γίνεται αντικείμενο χλευασμού από συγχωριανούς του (αυτή τη φορά ήθελαν να τον παντρέψουν). Μάρτυρας σε αυτό το βασανιστήριο είναι ο δάσκαλος του χωριού, ο οποίος, καθισμένος λίγο παράμερα, «*παρατηρούσε να περιπαίζουν τον Σάββα*». Όπως επισημαίνεται, ο δάσκαλος είχε υπάρξει και παλιά «*μάρτυρας των μαρτυρίων του Σάββα*». Τότε μάλιστα «*του άρεσε*» το θέαμα. Ίσως λόγω ηλικίας -ήταν μικρός- δεν είχε την ωριμότητα να αξιολογήσει όπως έπρεπε την κατάσταση και να την αποτρέψει, αλλά «διασκέδαζε» ως παρατηρητής. Πλέον, ωστόσο, «*δυσφορούσε με τέτοιου είδους παιχνίδια*» και, ειδικά τώρα, «*έδειχνε ενοχλημένος περισσότερο από κάθε άλλη φορά*». Είτε η ενηλικίωσή του είτε οι σπουδές του είτε κάποιος άλλος παράγοντας, φαίνεται ότι τον βοήθησαν να αντιληφθεί ότι η χαρά που

αναδυόταν από αυτό το «άνισο» σε βάρος του Σάββα παιχνίδι ήταν όχι μόνο «*παράξενη*» αλλά και «*αρρωστημένη*».

Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να υιοθετήσουν την ώριμη στάση του δασκάλου, δηλαδή να αποδοκιμάσουν τη ρατσιστική και χλευαστική συμπεριφορά προς τον Σάββα. Κάποια παιδιά είναι πιθανόν να υποστηρίξουν ότι θα έκαναν επίπληξη στους συγχωριανούς τους να σταματήσουν την περιπαικτική συμπεριφορά, κάποια άλλα ότι θα εξέφραζαν την αποδοκιμασία τους στους θύτες σε άσχετη στιγμή, ενώ άλλα ότι, από φόβο για τυχόν συνέπειες, θα έμεναν παρατηρητές παρότι θα ήθελαν να αντιδράσουν. Κάθε, βέβαια, τεκμηριωμένη απάντηση θα πρέπει να γίνει αποδεκτή.

ή

2. Θέμα δημιουργικήςγραφής

Ενδεικτική απάντηση:

(επίπληξη) *Ε! Σταματήστε! Τι πράγματα είναι αυτά! Αφήστε τον Σάββα ήσυχο! Δε σας πείραξε! Δε σας έκανε τίποτα! Άντε, πηγαίνετε στις δουλειές σας. Δεν είναι σωστό να τον κοροϊδεύετε. Τι γάμους έχετε στους νου σας; Δε βλέπετε ότι τον ενοχλεί αυτό που κάνετε; Δεν τον ακούσατε που ούρλιαξε σαν λύκος;* (σωφρονισμός, ενσυναίσθηση) *Ο Σάββας είναι συγχωριανός μας. Είναι ένας από εμάς και έχει ανάγκη τη βοήθειά μας, όχι τον χλευασμό μας. Θα σας άρεσε να ήσασταν στη θέση του; Να σας κοροϊδεύουν συνέχεια; Πρέπει να έχουμε ανθρωπιά μέσα μας. Να αγαπάμε τους άλλους όχι να τους μισούμε, ούτε να τους θεωρούμε κατώτερους αν έχουν κάποια αδυναμία. Όλοι είμαστε ίσοι μεταξύ μας, γιατί όλοι είμαστε άνθρωποι. Μη σας ξαναδώ να τον πειράζετε!*

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Τέσσερα ντοκουμέντα από την απελευθέρωση της Αθήνας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο «Protagon.gr» στις 12 Οκτωβρίου 1944 από τη συντακτική ομάδα «Protagon Team».

Ήταν 12 Οκτωβρίου 1944, όταν οι Ναζί εγκατέλειψαν την Αθήνα, τερματίζοντας 1.264 ημέρες κατοχής της ελληνικής πρωτεύουσας. Στις 8 π.μ. εκείνου του πρωινού, οι ελάχιστοι Γερμανοί που είχαν απομείνει συγκεντρώθηκαν στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη: σε μια λιτή και βιαστική τελετή, ο στρατηγός Χέλμουτ Φέλμι, επικεφαλής των κατοχικών δυνάμεων, κατέθεσε στεφάνι, συνοδευόμενος από τον κατοχικό δήμαρχο Αθηναίων. Λίγο αργότερα, στις 9.15 π.μ. ένας Γερμανός στρατιώτης κατέβασε τη σβάστικα από τον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης. Ήταν το τέλος. Οι καμπάνες των εκκλησιών άρχισαν να χτυπούν μανιασμένα καλώντας τους Αθηναίους να βγουν στους δρόμους. Αμέτρητοι άνθρωποι, χιλιάδες κόσμου με τη γαλανόλευκη αλλά και συμμαχικές σημαίες στα χέρια «υπάκουσαν» σαν να δόθηκε μια αόρατη γενική εντολή. Πλημμύρισαν τους αθηναϊκούς δρόμους. Αλληλοασπάζονταν, φώναζαν «Χριστός Ανέστη», γελούσαν. Στις έξι ημέρες που πέρασαν μέχρι την άφιξη της εξόριστης κυβέρνησης στην Αθήνα [1], την εξουσία ασκούσε τριμελής επιτροπή [...]. Δύο ημέρες αργότερα άρχισαν να καταφθάνουν στην πρωτεύουσα δυνάμεις του 3ου Σώματος του βρετανικού στρατού υπό τον αντιστράτηγο Ρόναλντ Σκόμπι, που έγιναν δεκτές με ενθουσιασμό από τους Αθηναίους.

Στις 18 Οκτωβρίου έφτασε στην Αθήνα ο Γεώργιος Παπανδρέου και η κυβέρνησή του. Την ίδια ημέρα, σε μια συγκινητική τελετή ύψωσε την ελληνική σημαία στην Ακρόπολη. Στη συνέχεια ο Γεώργιος Παπανδρέου μίλησε στο συγκεντρωμένο πλήθος που είχε γεμίσει ασφυκτικά την πλατεία Συντάγματος, από τον εξώστη του υπουργείου Οικονομικών, το σημερινό κτίριο των Public. Το τι συνέβη εκείνες τις μέρες είναι ένας ύμνος στην εθνική ενότητα, ένας λαός που έβγαινε από μια περιπέτεια υπερήφανος και νικητής, έχοντας κερδίσει τον θαυμασμό όλων των ελεύθερων χωρών. Το τι συνέβη τους επόμενους μήνες και τα επόμενα χρόνια, ήταν ένας

[1] Τον Απρίλιο του 1941, με την είσοδο των Γερμανών Ναζί στην Ελλάδα, η νόμιμη κυβέρνηση της χώρας απομακρύνθηκε από την Αθήνα και κατευθύνθηκε αρχικά στην Κρήτη και έπειτα στην Αλεξάνδρεια, στο Λονδίνο και ξανά στην Αίγυπτο (Κάιρο). Στη χώρα επέστρεψε με πρωθυπουργό τον Γεώργιο Παπανδρέου τον Οκτώβριο του 1944, μετά την απελευθέρωση της Αθήνας από τους Γερμανούς (12/10/1944).

εφιάλτης, μια ανεξίτηλη υπενθύμιση ότι είμαστε ένας λαός έτοιμοι να φαγωθούμε όταν εκλείπει ο εξωτερικός εχθρός...[2]

Α3. Να υποθέσεις ότι εκφωνείς την ομιλία που εκφώνησε ο Γεώργιος Παπανδρέου ως πρωθυπουργός της Ελλάδας στις 18 Οκτωβρίου 1944, έξι μέρες μετά την απελευθέρωση της Αθήνας από τους Γερμανούς, ενώπιον του ελληνικού λαού που είχε κατακλύσει ασφυκτικά την πλατεία Συντάγματος. Αφού αναφερθείς στους λόγους που σε συγκίνησε η ύψωση της ελληνικής σημαίας στην Ακρόπολη στη θέση της γερμανικής, να μεταφέρεις στους συμπολίτες σου ένα μήνυμα ενότητας, περιγράφοντας παράλληλα το όραμά σου για το μέλλον της Ελλάδας στο εξής. Η έκταση της ομιλίας σου να είναι 200-250 λέξεων.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

[Το ημερολόγιο του Σωκράτη]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Ζωρς Σαρή «Όταν ο Ήλιος...» (εκδ. Κέδρος 1971), που έχει θέμα τη Γερμανική Κατοχή στην Ελλάδα (1941-1944).

7 Σεπτεμβρίου 1944.

«Οι Γερμανοί εγκαταλείπουν την Ελλάδα. Συγκεντρώνονται σε μια πεδιάδα κοντά στη Θήβα. Πουλάνε τα υπάρχοντά τους. Ο κόσμος πνίγει τη χαρά του. Όλοι περιμένουμε σαν μεσσία τους Άγγλους. Κυκλοφορεί μια διάδοση. Λένε πως η απόβαση θα γίνει μεθαύριο και πως οι Γερμανοί θα παραδώσουν την πόλη, ειρηνικά, χωρίς να χυθεί αίμα. Να 'ναι άραγε αλήθεια; Τρία χρόνια και πέντε μήνες από τότε που πάτησαν το πόδι τους στην Ελλάδα. Τίποτε δεν απόμεινε όρθιο. Παντού ερείπια. Η Ζωή προχτές φώναξε: Έρχεται, έρχεται η χιλιάκριβη λευτεριά μας!

Τι νόημα μπορεί να έχει για μένα, το γέρο καθηγητή, αυτή η λέξη: ελευθερία; [...]»

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποια συναισθήματα δημιουργεί στον ήρωα η ιδέα της επερχόμενης απελευθέρωσης της Ελλάδας από τους Γερμανούς το 1944, σύμφωνα με τις ημερολογιακές του

[2] Η συντακτική ομάδα του άρθρου αναφέρεται στον εμφύλιο πόλεμο της Ελλάδας (1946-1949), την πρώτη φάση του οποίου αποτέλεσαν τα λεγόμενα «Δεκεμβριανά» τον Δεκέμβριο του 1944 στην Αθήνα.

σημειώσεις, και ποια στην κόρη του Ζωή; Πώς θα ένιωθες εσύ αν ήσουν στη θέση τους; Σε κάθε περίπτωση να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.

ή

2. Ο ήρωας του κειμένου στο τέλος του αποσπάσματος αναρωτιέται: «*Τι νόημα μπορεί να έχει για μένα, το γέρο καθηγητή, αυτή η λέξη: ελευθερία;* Τι θα του απαντούσες; Να καταγράψεις τις απόψεις σου τεκμηριωμένα, απευθύνοντάς του μια επιστολή.

Μονάδες 25

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο - στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Εκφώνηση ομιλίας σε δημόσιο χώρο.
- Αφορμή: η απελευθέρωση της Αθήνας από τη Γερμανική Κατοχή στις 12 Οκτωβρίου 1944.
- Πομπός: ο μαθητής/η μαθήτρια με την ιδιότητα του πρωθυπουργού της Ελλάδας τον Οκτώβριο του 1944, Γεωργίου Παπανδρέου.
- Δέκτες: ο λαός της Αθήνας που είναι συγκεντρωμένος στην πλατεία Συντάγματος, Προσφώνηση: *Λαέ της Αθήνας*.
- Σκοπός: ο ομιλητής θα επιδιώξει:

  α) να μοιραστεί με τους συμπολίτες του τη συγκίνησή του από την επανατοποθέτηση της ελληνικής σημαίας στην Ακρόπολη της Αθήνας, μετά από σχεδόν μια τετραετία παρουσίας της γερμανικής σβάστικας.

  β) να παροτρύνει τους συμπολίτες του να μείνουν ενωμένοι, περιγράφοντάς τους το όραμά του για την Ελλάδα του μέλλοντος.
- Αναμένεται η υιοθέτηση επίσημου ύφους λόγου (επίσημη περίσταση) αλλά και οικείου όπου κρίνεται απαραίτητο (διατύπωση προσωπικών συναισθημάτων, δημιουργία γέφυρας επικοινωνίας του πρωθυπουργού με τον λαό και ενεργοποίηση της συλλογικότητας). Ενδείκνυται επίσης η χρήση α΄ ενικού ρηματικού προσώπου (κατά την περιγραφή της συναισθηματικής εμπειρίας στην Ακρόπολη), καθώς και του α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου (κατά τις αναφορές στα επιτεύγματα του ελληνικού λαού και κατά τις προτροπές -με υποτακτική / προστακτική- προς τους πολίτες της Αθήνας).

Περιγραφή της εμπειρίας στην Ακρόπολη και λόγοι συγκίνησης

- Πριν λίγο είχα την ευτυχία να παρευρεθώ στην έπαρση της ελληνικής μας σημαίας στην Ακρόπολη των Αθηνών και να κρατήσω το σκοινί της. Ρίγος συγκίνησης με κατέκλυσε.
- Πέρασαν σχεδόν τέσσερα χρόνια από τότε που την είδαμε να κυματίζει στον αττικό ουρανό για τελευταία φορά.
- Η παρουσία της σημαίας «στη θέση της» σηματοδοτεί την ελευθερία της πόλη μας.
- Η στιγμή της έπαρσης αποτελεί ένα ντοκουμέντο που θα στιγματίσει την ιστορία της χώρας μας, αποτελώντας σύμβολο του αγώνα μας και της αντίστασης κατά του εχθρού.
- Η σημαία είναι σύμβολο τους έθνους μας και της ύπαρξής μας, κίνητρο για κάθε προσπάθειά μας και πυξίδα της ζωής μας.

Μήνυμα ενότητας – Όραμα για το μέλλον

- Ο Αγώνας συνεχίζεται. Ας ελπίσουμε ότι σύντομα θα έχει απελευθερωθεί όλη η χώρα και σε λίγο καιρό θα γιορτάζουμε όλοι μαζί τη νίκη μας.
- Ας μείνουμε όμως ενωμένοι! Όλοι μαζί τα καταφέραμε! Και όλοι μαζί θα πρέπει να συνεχίσουμε!
- Η Ελλάδα πρέπει πια να μπει σε πορεία ανάπτυξης. Να ξανασταθεί όρθια στα πόδια της και να προχωρήσω μπροστά. Να κλείσει μέσα στο «ντουλάπι» της ιστορίας τις μαύρες σελίδες του πολέμου και να πορευθεί στο φωτεινό μονοπάτι της προόδου.
- Ας ελπίσουμε ότι θα έρθουν καλύτερες μέρες για όλους μας. Ο ελληνικός λαός αξίζει και θα τα καταφέρει να γευτεί τους καρπούς των κόπων του και να ζήσει ευτυχής. Ζήτω το Έθνος!

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Ο ήρωας, στο ημερολόγιό του, καταγράφει το κλίμα που επικρατεί στην Ελλάδα περίπου ένα μήνα πριν την απομάκρυνση των γερμανικών δυνάμεων κατοχής και την απελευθέρωση της χώρας. Από τις σκέψεις του φαίνεται προβληματισμένος. «*Τι νόημα μπορεί να έχει για μένα, το γέρο καθηγητή, αυτή η λέξη: ελευθερία;*», αναρωτιέται. Παρότι, όπως επισημαίνει, ο κόσμος είναι ενθουσιασμένος και συγκρατείται πνίγοντας τη χαρά του, ο ίδιος δε δείχνει να ασπάζεται αυτόν τον παλμό. Μάς δίνει την εντύπωση ότι η ελευθερία, στην κατάστασή του, δε σημαίνει κάτι για αυτόν. Ίσως το μεγάλο βάρος των συναισθημάτων του πέφτει στη λέξη «*γέρος*». Ίσως να νιώθει πως τα χρόνια πέρασαν και τώρα δεν έχει τις δυνάμεις να απολαύσει αυτό που πραγματικά σημαίνει η

ελευθερία. Αντίθετα, η κόρη του Ζωή, προφανώς νεαρή σε ηλικία, που έχει όλη τη ζωή μπροστά της, φωνάζει και επαναλαμβάνει γεμάτη ενθουσιασμό: «*Έρχεται, έρχεται η χιλιάκριβη λευτεριά μας!*»

Μπαίνοντας στη θέση των Ελλήνων της τότε εποχής, οι μαθητές και οι μαθήτριες λογικά θα ασπάζονταν τον ενθουσιασμό της Ζωής. Η ελευθερία είναι ένα από τα σημαντικότερα αγαθά και δικαιώματα του ανθρώπου. Είναι δύσκολο, επομένως, να μην το εκτιμήσει κάποιος.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Βασικά χαρακτηριστικά της επιστολής:

- τόπος και ημερομηνία,
- προσφώνηση στην αρχή και αποφώνηση στο τέλος,
- ύφος λόγου επίσημο και, όπου απαιτείται, προσωπικό – χρήση β΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου ευγενείας (προς τον δέκτη) και α΄ ενικού ρηματικού προσώπου για την καταγραφή των προσωπικών σκέψεων.

Ενδεικτικά:

(*Τόπος, Ημερομηνία*)

Προσφώνηση: *Αγαπητέ κύριε καθηγητά,*

Πρόλογος: *Είμαι ένας απλός πολίτης της Αθήνας που προσμένει όπως όλοι την ημέρα της απελευθέρωσης. Σας άκουσα τις προάλλες να αναρωτιέστε τι νόημα έχει η ελευθερία για εσάς, έναν γέρο καθηγητή. Μου φαίνεται περίεργο που το λέτε αυτό, ειδικά ύστερα από τόσα χρόνια Κατοχής.*

Κύριο μέρος: **Απόψεις περί ελευθερίας**

- Πρέπει να καταλάβετε ότι η ελευθερία δεν έχει να κάνει με την ηλικία. Νέοι και γέροι, σε κάθε τόπο και σε κάθε εποχή, την απολαμβάνουν με ευγνωμοσύνη ή, αν δεν την έχουν, τη διεκδικούν με όλη τους την ψυχή.

- Η ελευθερία είναι ιδέα, είναι αξία με την οποία πορευόμαστε στη ζωή μέχρι τέλους, όχι υλικό αγαθό που δημιουργεί πρόσκαιρες απολαύσεις.

- Με το να αμφισβητείτε το νόημα της ελευθερίας, προσβάλλετε τους αγώνες και τις θυσίες των συμπολιτών μας που έδωσαν τη ζωή τους για αυτήν.

- Η στάση σας απέναντι στην ελευθερία είναι η στάση ζωής που θα κληροδοτήσετε στα παιδιά και στα εγγόνια σας, τα οποία κρατούν στα χέρια τους το μέλλον αυτού του βασανισμένου τόπου.

Επίλογος: *Ελπίζω να λάβετε σοβαρά υπόψη σας όσα σας είπα. Είμαι σίγουρος/-η πως, όταν θα έρθει η στιγμή της απελευθέρωσης, κάθε αμφιβολία σας για αυτήν θα διαλυθεί.*

Αποφώνηση: *Με εκτίμηση, (ονοματεπώνυμο)*

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

ActionAid: Πρόσφυγες, μετανάστες, Σύροι και Έλληνες. Είναι όλοι άνθρωποι.

Το παρακάτω κείμενο, που παρατίθεται ελαφρώς διασκευασμένο, δημοσιεύτηκε στον ειδησεογραφικό ιστότοπο news247.gr στις 15 Μαρτίου 2016, στη στήλη «Κοινωνία». Το περιεχόμενό του βασίζεται σε ένα βίντεο που είχε φτιάξει την περίοδο εκείνη η διεθνής ανθρωπιστική οργάνωση «Action Aid», και ειδικότερα το παράρτημά της στην Ελλάδα (Action Aid Hellas), με θέμα τους πρόσφυγες και με αφορμή τη συμπλήρωση πέντε ετών από την έναρξη των πολεμικών συρράξεων στη Συρία.

Σχεδόν ένα εκατομμύριο άνθρωποι (έως 15/3/2016), στην πλειονότητά τους Σύροι, έχουν διασχίσει το Αιγαίο από τις αρχές του 2015, πολλοί χάνοντας τη ζωή τους. Η Action Aid Hellas συνάντησε κάποιους από αυτούς στη Λέσβο, όπου έχει αναπτύξει τη δράση της από τον Οκτώβριο του 2015, και τους ζήτησε να διαβάσουν την ακόλουθη ιστορία, γραμμένη στη γλώσσα τους:

«Πριν τον πόλεμο, ήμασταν πολύ αγαπημένοι. Ήταν τόσο όμορφα εκεί που μέναμε. Η φύση, τα χωριά, οι πόλεις… Μετά καταστράφηκαν όλα. Φοβόμασταν συνέχεια. Για τη ζωή μας, για τη ζωή των αγαπημένων μας. Είδα με τα ίδια μου τα μάτια μέλη της οικογένειά μου να χάνονται κι αποφασίσαμε να φύγουμε.

Μαζέψαμε ό,τι μπορούσαμε και τα βάλαμε στον ώμο. Θυμάμαι να φεύγουμε και να βλέπω πίσω μας φλόγες. Φτάσαμε στη θάλασσα. Ήμασταν πολλοί, κάποιοι από μακρινά χωριά, κάποιοι άλλοι γείτονες. Στριμωχτήκαμε σε μια βάρκα. Κάποιοι αναγκάστηκαν να κολυμπήσουν. Θυμάμαι κλάματα, φωνές, πανικό και νερό, πολύ νερό. Περνάγαμε το Αιγαίο. Στο ταξίδι φοβόμασταν κι ελπίζαμε μαζί. Και μετά φτάσαμε εδώ, στη Λέσβο. Θυμάμαι την ανακούφιση όταν φτάσαμε στη στεριά, όταν ο πόλεμος ήταν πια πίσω μας.»

Έπειτα ρώτησαν τους πρόσφυγες σε ποιον πιστεύουν ότι ανήκει αυτή η ιστορία.

Άραγε είναι η ιστορία των Σύρων, των Ιρακινών και των Αφγανών που φεύγουν για να σώσουν τη ζωή τους από τους σημερινούς πολέμους; Μήπως είναι η ιστορία των γιαγιάδων και των παππούδων μας που έφτασαν με παρόμοιο τρόπο στην Ελλάδα το 1922, μετά τη μικρασιατική καταστροφή και τον ξεριζωμό των Ελλήνων; Ποια είναι η αντίδραση των προσφύγων της Λέσβου, όταν η αληθινή ταυτότητα της ιστορίας αποκαλύπτεται; Όταν μαθαίνουν για την άγνωστη Ελληνίδα Μαρία Λεονταρίδου που το 1922 έχασε τα πάντα στη Σμύρνη κι έφτασε κολυμπώντας μέχρι τη βάρκα που τη μετέφερε στη Λέσβο, για να σωθεί;

Οι αντιδράσεις τους στο βίντεο είναι απρόσμενες και βαθιά συγκινητικές, αλλά το μήνυμα είναι ξεκάθαρο: Πρόσφυγες ήμασταν. Πρόσφυγες είναι. Πρόσφυγας θα μπορούσε να είναι ο καθένας μας. Είμαστε δίπλα τους.

Είναι άνθρωποι σαν εμάς. Ψάχνουν ασφάλεια για τα παιδιά τους, έναν ουρανό χωρίς βομβαρδιστικά αεροπλάνα, έναν δρόμο χωρίς βόμβες, κτήρια χωρίς ελεύθερους σκοπευτές. Είναι άνθρωποι που χρειάζονται σήμερα τη στήριξή μας, όπως εμείς τη χρειαστήκαμε στο παρελθόν.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες, στα μέσα του 2015 οι πρόσφυγες σε ολόκληρο τον κόσμο ξεπέρασαν τα 15,1 εκατομμύρια, ο υψηλότερος αριθμός τα τελευταία 20 χρόνια, με σταθερή αύξηση τα τελευταία 4 χρόνια. Ο πόλεμος στη Συρία, αλλά και οι συνεχιζόμενες και νέες συρράξεις στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ, είναι η βασική αιτία της αύξησης.

Α3. Να υποθέσεις ότι εκφωνείς στο σχολείο σου μια ομιλία (200-250 λέξεων). Σκοπός σου είναι να ενημερώσεις τους μαθητές και τις μαθήτριες για την πρωτοβουλία της σχολικής κοινότητας να συγκεντρώσει ανθρωπιστική βοήθεια για τους πρόσφυγες της Λέσβου και να τους/τις πείσεις να συμμετάσχουν ενεργά σε αυτήν τη δράση. Στην επιχειρηματολογία σου να αξιοποιήσεις το μήνυμα της Action Aid «*Πρόσφυγες ήμασταν. Πρόσφυγες είναι. Πρόσφυγας θα μπορούσε να είναι ο καθένας μας*». Λάβε υπόψη σου ότι τον Αύγουστο του 2022 συμπληρώνονται 100 χρόνια από τη μικρασιατική καταστροφή και τον ξεριζωμό των Ελλήνων από τα παράλια της Μικράς Ασίας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Η στάχτη που ταξίδευε

Το παρακάτω ποίημα, που παρατίθεται αποσπασματικά, δημοσιεύτηκε από τον Κ. Χ. Μύρη (ποιητικό ψευδώνυμο του συγγραφέα και καθηγητή Κώστα Γεωργουσόπουλου) στο λογοτεχνικό περιοδικό «Η Λέξη» (ειδικό τεύχος 112, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1992) στο πλαίσιο του αφιερώματος «1922-1992: Μνήμη Μικράς Ασίας» για τα 70 χρόνια από τη μικρασιατική καταστροφή και την πυρπόληση της Σμύρνης.

Τις πρώτες μέρες, τρυπώσαμε στα σπίτια πανικόβλητοι.
Κατεβάσαμε τα πατζούρια, μανταλώσαμε τα παράθυρα,
σφραγίσαμε με κουρέλια τις ρωγμές των τοίχων, [...]
κολλήσαμε σταυρωτές ταινίες στα ραγισμένα τζάμια,

γυρίσαμε και δυο και τρεις φορές
το κλειδί στην κλειδαρότρυπα.
Του κάκου[1].
Γέμισαν τα δωμάτια καπνό και στάχτη.
Η πόλη καιγόταν απέναντι.
[...]
Πού και πού, η γλώσσα μας
ανίχνευε τη στάχτη
κι ανάμεσα στα δόντια
ξεφύτρωναν μικρά κάρβουνα.
[...]
Ο ουρανός απέναντι καιγόταν.
Και στον ορίζοντα, στεφάνι πύρινο
έκρυβε τα βουνά
και πυρπολούσε τ' άστρα.
Κουφόβραση.
Και η θάλασσα πηχτή.
Η στάχτη και ο καπνός μάς κυρίευσαν.
Ώσπου, η νύχτα γέννησε
πολλά καΐκια.
Τρυπούσαν τον πορφυρό ορίζοντα [...].
Και στις ακτές αράζανε
φαντάσματα ξεπνοημένα.
Ανθρωπολόι πλημμυρίσανε
τα βράχια μας,
ντυμένο στην καπνιά, στον τρόμο και στη στάχτη.
Τα χέρια τους απλώναν αδειανά,
και ψέλλιζαν τα χείλη φόβο.
[...]
Τώρα το ξέραμε καλά,
τι σήμαιναν καπνός και στάχτη.
[...]

[1]του κάκου: μάταια.

Η πόλη ρήμαξε
κι έγινε στάχτη και καπνός
και την ταξίδεψε τη νύχτα το μελτέμι[2].
Η πόλη ήταν που μπήκε στα σπίτια μας,
στάχτη που μάς κυρίεψε για πάντα.
[...]

Β3. Να επιλέξεις <u>ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα</u>. Να καταγράψεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Να περιγράψεις με βάση το ποίημα την εικόνα των προσφύγων της Σμύρνης τη στιγμή της άφιξής τους στις απέναντι ελληνικές ακτές. Τι συναισθήματα θα ένιωθες για αυτούς αν ήσουν τότε εκεί;

ή

2. Φαντάσου ότι έχεις γνωρίσει μια οικογένεια προσφύγων που μόλις έφτασε στο νησί σου από την πυρπολημένη Σμύρνη. Τι θα τους ρωτούσες και τι θα τους πρότεινες; Κατάγραψε τον διάλογο που θα έκανες μαζί τους.

Μονάδες 25

[2] μελτέμι: καλοκαιρινός θαλασσινός άνεμος.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΛΛΟΙ»

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

Α3. (μονάδες 25)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Επικοινωνιακό πλαίσιο - στοιχεία που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:

- Εκφώνηση ομιλίας στο σχολείο (προσφώνηση-αποφώνηση).
- Αφορμή: η δημοσίευση ενός βίντεο της Action Aid για τους πρόσφυγες που βρίσκονται στη Λέσβο.
- Πομπός: ο μαθητής/η μαθήτρια.
- Δέκτες: οι μαθητές και οι μαθήτριες του σχολείου. Προσφώνηση: *Αγαπητοί συμμαθητές και συμμαθήτριες*.
- Σκοπός: ο μαθητής / η μαθήτρια θα επιδιώξει:
  α) να ενημερώσει τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές του/της για την πρωτοβουλία της σχολικής κοινότητας να συγκεντρώσει ανθρωπιστική βοήθεια για τους πρόσφυγες στη Λέσβο.
  β) να τους/τις πείσει να συμμετάσχουν στη δράση, αξιοποιώντας το μήνυμα της Action Aid που παρατίθεται στο κείμενο, καθώς και το δεδομένο της συμπλήρωσης 100 χρόνων από τη μικρασιατική καταστροφή.
- Αναμένεται η υιοθέτηση οικείου ύφους λόγου, η χρήση α΄ πληθυντικού ρηματικού προσώπου (καθώς η ενέργεια που προτείνεται είναι συλλογική και αφορά όλα τα παιδιά, μαζί με τον/την ομιλητή/-τρια), καθώς και η προτρεπτική υποτακτική στο πλαίσιο της ενθάρρυνσης των δεκτών.

Ενημέρωση για την ανθρωπιστική δράση του σχολείου

- Το σχολείο συγκεντρώνει ανθρωπιστική βοήθεια για τους πρόσφυγες της Λέσβου.
- Αφορμή: το ενημερωτικό βίντεο της Action Aid στο πλαίσιο της συμπλήρωσης πέντε ετών από την έναρξη του πολέμου στη Συρία.

- Προϊόντα που συγκεντρώνονται: ρούχα, τρόφιμα, είδη υγιεινής, χρήματα.
- Προθεσμία συγκέντρωσης των προϊόντων.
- Διαδικασία αποστολής των προϊόντων -> συνεργασία με την Action Aid.

Λόγοι – κίνητρα συμμετοχής στη δράση

- Οι πρόσφυγες που είναι συγκεντρωμένοι στη Λέσβο είναι πολυάριθμοι και με μεγάλες ανάγκες σε βασικά στοιχεία, όπως ρουχισμό, φαγητό, τα οποία συνδέονται με θεμελιώδη δικαιώματα κάθε ανθρώπου.
- Είναι άνθρωποι βασανισμένοι και αξίζουν να έχουν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης.
- Είναι πρόσφυγες όπως ήταν κάποτε και οι Έλληνες / όπως ήμασταν κάποτε και εμείς οι Έλληνες. Σε λίγους μήνες ολοκληρώνονται 100 χρόνια από τη μικρασιατική καταστροφή, που σηματοδότησε την έναρξη της ελληνικής προσφυγιάς. Ας μην ξεχνάμε το παρελθόν μας.
- Πρόσφυγας θα μπορούσε να είναι ο καθένας μας. Κανείς δεν ξέρει πού μπορεί να ξεσπάσει πόλεμος. Π.χ. οι Ουκρανοί, λίγο καιρό πριν, δε φαντάζονταν ότι θα ξεριζώνονταν από τον τόπο τους...
- Ας δείξουμε ανθρωπιά απέναντι στους ανθρώπους, απ' όπου κι αν κατάγονται. Ας δώσουμε τη βοήθειά μας σε όσους τη χρειάζονται. Είναι ζήτημα ηθικής.

Β3. (25 μονάδες)

1. **Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης**

Οι πρόσφυγες της Σμύρνης, που φτάνουν με τα καΐκια μέσα στη νύχτα, «τρυπώντας» τον πορφυρό και καπνισμένο από τη φωτιά ορίζοντα,

- παρουσιάζονται ως μια μάζα ανθρώπων (*ανθρωπολόι*) απλωμένη στα βράχια της ακτής.
- είναι σαν ζωντανοί νεκροί (*φαντάσματα ξεπνοημένα*).
- εμφανισιακά είναι γεμάτοι στάχτες και κάπνα από τη φωτιά και εσωτερικά πλημμυρισμένοι από τρόμο για όσα έζησαν στην τραγική Σμύρνη.
- δεν μπορούν καλά καλά να μιλήσουν. Το μόνο που «*ψελλίζουν*» είναι λόγια που δείχνουν τον φόβο τους.
- απλώνουν τα χέρια τους «*αδειανά*». Είχαν κάποτε τα πάντα και τώρα δεν έχουν τίποτα. Ζητούν μόνο βοήθεια.

Η εικόνα αναμένεται να ενεργοποιήσει στους μαθητές και στις μαθήτριες συναισθήματα λύπης και συμπόνιας για το δράμα των προσφύγων, που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν άρον άρον τον τόπο τους και να ξεκινήσουν τη ζωή τους από το μηδέν.

2. Θέμα δημιουργικήςγραφής

Ενδεικτική απάντηση

- Τι συνέβη; Τι φωτιά είναι αυτή που φαίνεται από μακριά;

- Η Σμύρνη καίγεται.

- Μα, πώς έγινε αυτό;

- Οι Τούρκοι μάς επιτέθηκαν.

- Πώς καταφέρατε να γλιτώσετε;

- Προλάβαμε και μπήκαμε σε μία βάρκα.

- Έρχεται πολύς κόσμος;

- Ναι, πολύς. Κάποιοι πνίγηκαν... Πάει, χαθήκαν όλα..

- Μην απελπίζεστε. Θα σας βοηθήσουμε.

- Δεν έχουμε πού να μείνουμε, να φάμε, να ντυθούμε...

- Όλα θα τα κανονίσουμε. Ελάτε στο χωριό. Εμείς εδώ είμαστε φιλόξενοι. Θα βρούμε κάπου να βολευτείτε. Όλοι θα βοηθήσουμε. Μην ανησυχείτε, θα τα καταφέρουμε. Έχει ο Θεός! Αφού μπορέσατε και περάσατε τόση θάλασσα με μια βάρκα... Όλα θα πάνε καλά!